

Одеський національний політехнічний університет
Міністерства освіти і науки України

Одеський національний політехнічний університет
Міністерства освіти і науки України

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

НОСОВЕЦЬ ОЛЕКСАНДРА ІГОРІВНА

УДК 330.142.;330.14.014.;338.45;658.5

ДИСЕРТАЦІЯ
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮВАННЯ
РЕЗУЛЬТАТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Спеціальність: 073 – Менеджмент

Галузь знань: 07 – Управління та адміністрування

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

 О.А. Носовець

Науковий керівник: Волощук Лідія Олександрівна,
доктор економічних наук, професор

Одеса – 2020

АНОТАЦІЯ

Носовець О.І. Інформаційно-аналітичне забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеню доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент. – Одеський національний політехнічний університет МОН України, Одеса, 2020.

Визначена об'єктивна, продиктована стрімким характером становлення розвитку світової економіки за інноваційним шляхом, необхідність побудови наукового підходу до контролювання результатів інноваційної діяльності на засадах комплексності відповідно до багатоаспектності, різноманітності й масштабів проявів їх змістовного наповнення та розробки відповідного інформаційно-аналітичного забезпечення. Відповідно до цього в *першому розділі* досліджено теоретико-методичні засади контролювання результатів інноваційної діяльності та його інформаційно-аналітичного забезпечення.

Досліджено шляхом семантичного аналізу сутності провідних понять відповідної терміносистеми (інновації, інноваційна діяльність, інноваційна активність, інноваційний потенціал, інноваційний процес, інноваційний розвиток, інноваційна інфраструктура, інноваційна система) в частині їх змістовного розкриття як інновативних категорій та в контексті належності до визначення зазначеного специфічного виду економічних результатів, в результаті чого було сформовано семантичне коло поняття результатів інноваційної діяльності та встановлено факторну належність проаналізованих інновативних категорій до сфери впливу на формування, отримання та продукування різноманітних ефектів комерціалізації інновацій і проведено їх диференціацію за ознакою ототожнення з результатами інноваційної діяльності промислових підприємств.

Уточнення сутності та встановлення взаємозв'язків досліджуваних категорій та понять інновативної терміносистеми склало науковий базис обґрунтування нового підходу до контролювання результатів інноваційної діяльності на засадах комплексності, за якого вони визначаються як комплексний об'єкт контролювання, який втілює в собі різноманіття об'єктних форм, сукупність якісних змін стану промислового підприємства внаслідок його інноваційної активності, що також застосовне для об'єктів управління мезо- та макрорівня, спрямований на більш широке охоплення контрольною функцією різних сфер та форм проявів результатів інноваційної діяльності в процесі управління розвитком промислового підприємства.

Проведено категоризацію комплексного поняття результатів інноваційної діяльності завдяки виявленню ряду ознак та витлумаченню їх належності до результатування проведення розробок та запровадження інновацій, в залежності від специфіки використання та ступеню застосування критеріїв загальної або часткової дотичності окремих характеристик та явищ до об'єктів результатів як форм прояву інноваційної діяльності або до факторів впливу на їх формування, що заклало основу забезпечення охоплення всього різноманіття проявів зазначених результатів для побудови подальшої їх класифікації. Розширено класифікаційні засади управління інноваційною діяльністю промислових підприємств за рахунок наведення розширеної категорійної класифікації її результатів, що забезпечує повноту їх охоплення в процесі контролювання.

Визначено низький рівень розвиненості теоретико-нормативних засад контролювання результатів інноваційної діяльності та невідповідність задачам контролювання зазначеного комплексного поняття наявного інформаційно-аналітичного забезпечення з причини відсутності серед існуючих напрацювань достатнього врахування його комплексності та різнохарактерності проявів.

На засадах дослідження циклічності інноваційного процесу та «життєвого» циклу інновацій визначено циклічність взаємозв'язку функцій управління - контролювання та планування, що робить останню необхідним елементом інформаційно-аналітичного забезпечення першої.

Результати проведених теоретичних досліджень склали теоретичне підґрунтя подальших розробок з формування інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств.

В другому розділі досліджено методичні засади інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств, практична апробація яких склала основу аналітичного дослідження середовища здійснення та результатів інноваційної діяльності промислових підприємств України та Одеського регіону, визначення передумов удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств.

Визначено та класифіковано чинники забезпечення та перешкоджання формуванню результатів інноваційної діяльності в розрізі характеру участі її суб'єктів та рівнів економічної структури. На базі визначеного набору чинників проведено аналіз проблематики практичного застосування інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання відповідних результатів в промисловому комплексі в Україні.

Систематизовано чинники впливу на результати інноваційної діяльності промислових підприємств, класифіковані за ознаками сфери застосування інновацій та прив'язки до проаналізованих інновативних категорій семантичного кола комплексного поняття результатів інноваційної діяльності з метою визначення основних індикаторів сфери виникнення та продукування результатів інноватизації суспільного виробництва в залежності від сутності, типу та масштабу охоплення впливу інновації на внутрішнє та зовнішнє середовище інноватора, та отримання можливості представниками управлінського апарату підприємства виділення реперних орієнтирів для формування інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності.

Досліджено та систематизовано елементи нормативно-методичного забезпечення контролювання інноваційної діяльності на національному рівні, доведено обмеженість його застосування за недостатністю набору та масштабу

охоплення показників як інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств. Попередні висновки підтверджено аналізом практики застосування статистичних елементів нормативно-методичного забезпечення контролювання інноваційної діяльності промислових підприємств через дослідження сучасних умов середовища їх продукування в співставленні національного українського та регіонального одеського рівнів.

Запропоновано методичний підхід та відповідну модель визначення фінансової результативності інноваційної діяльності промислових підприємств, що реалізується на базі наявних показників вітчизняної статистики, з метою забезпечення оцінки та контролювання фінансової результативності інноваційної діяльності на мікро-, мезо- та макрорівнях управління.

В третьому розділі розроблено рекомендації щодо формування інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства.

Запропоновано методичний підхід до інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства, що ґрунтується на принципі комплексності їх економічного оцінювання, поєднанні якісної та кількісної оцінки, де склад відповідних блоків аналітичних інструментів ґрунтується на авторському підході до диференціації ознак віднесення до результатів інноваційної діяльності, визначених відповідним категоріально-понятійним апаратом, та на засадах системної узгодженості відібраних показників для цілей контролювання окремих характеристик та проявів результатів інноваційної діяльності.

Обґрунтовано підхід до утворення блоку якісної оцінки за принципами:

- співвіднесення якісно вимірюваних характеристик стану об'єкта управління і втілень окремих явищ з результатами його інноваційної діяльності та уособлення їх окремими показниками;

- доцільності застосування показників вимірювання різних рівнів проявів інноваційної діяльності на предмет їх перекладання з огляду на поетапність

виокремлення проміжних і кінцевих ефектів досліджуваного характеру отримання за стадіями інноваційного процесу на результати інноваційної діяльності та за відповідністю заданим цілям аналізу такого накладання;

– гнучкості використання якісних характеристик (інновативність, інноваційність, інноваційна диспозиція, інноваційна культура, інноваційна здатність, інноваційна сприйнятливість, інноваційна ємність, інноваційний простір, інноваційна асиміляція, інноваційна дивергенція, інноваційна конвергенція, інноваційна дизруптивність, інноваційна трансцендентальність) на розгляд управлінців суб'єктів інноваційної діяльності (в залежності від компетентності управлінського персоналу, специфіки впровадження окремих інновацій та чинників впливу на її результатування) та можливості варіювання показниками різних рівнів господарювання, покликаними на задоволення потреб якісного оцінювання, у побудові їх системи відповідного блоку.

Сценарії варіювання показниками якісних характеристик, враховуючи сфери їх прояву та взаємовпливу на різних управлінських рівнях, візуалізовано у відповідній концептуальній моделі.

Розроблено рекомендації щодо аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства та відповідну систему аналітичних інструментів, що розширюють аналітичний інструментарій за межі традиційних показників аналізу інновацій, як в кількісно, так і в якісно-вимірюваній частині.

Запропоновано сформований на засадах гнучкості використання блок якісних характеристик – об'єктів аналізу та оцінки результатів інноваційної діяльності, втілений у системі показників, побудованій із частини візуалізованих: інновативності, інноваційності, інноваційної диспозиції, інноваційної культури, інноваційної здатності, інноваційної сприйнятливості, інноваційної валідності.

Розроблено методичні рекомендації із застосування інструментарію фінансового аналізу щодо визначення та оцінки результатів інноваційної діяльності підприємства, втілені у відповідній системі адаптованих показників та моделей («золотого правила економіки інноваційно-активного підприємства»,

інноваційних ліквідності, оборотності, рентабельності, інноваційної волатильності).

Запропоновано виокремлення в обліку підприємства інформації за інноваційною складовою його діяльності в розрізі активів, пасивів, доходів, витрат та фінансових результатів з метою формування фінансової управлінської звітності за інноваційною складовою діяльності підприємствам як інформаційної бази аналізу, оцінки та контролювання результатів його інноваційної діяльності.

Запропоновано підхід до аналізу циклів інноваційної активності та поширення інновацій інструментами імітаційного моделювання економічних бізнес-процесів в контексті забезпечення обґрунтованого циклічного взаємозв'язку управлінських функцій планування і контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства, на базі формалізації якого побудовано прогностичну модель дохідності інновацій.

Ключові слова: інноваційна терміносистема, результати інноваційної діяльності, промислове підприємство, контролювання, інформаційно-аналітичне забезпечення, методичний підхід, економічне оцінювання, аналітичний інструментарій.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав

1. Nosovets Oleksandra. Off-Balance Accounting In the Modern Information System of an Enterprise / Nataliia Klymenko, Oleksandra Nosovets, Liudmyla Sokolenko, Olena Hryshchenko, Tetiana PISOCHENKO. // About the Accounting and Financial Studies Journal. – 2019. – Volume 23. – Special Issue 2. – P. 1 – 6 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.abacademies.org/articles/Off-Balance-Accounting-In-the-Modern-Information-System-of-An-Enterprise-1528-2635-23-SI-2-428.pdf> (Scopus).
2. Носовець О.І. Науково-методичний підхід до формування елементів системи оцінювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // [Science and Education a New](#)

Dimension. – 2020. – VIII(41), Issue 237, 2020 Sept. – P. 17 – 34 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.31174/SEND-HS2020-237VIII41>; http://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/hum_viii_237_41.pdf

Монографії

3. Носовець О.І. Аналіз нормативних засад термінологічного визначення результатів інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти: монографія / Л.О. Волощук, Є.І. Масленніков, Е.А. Кузнєцов [та ін.]; за заг. ред. д.е.н., доц. Л.О. Волощук, д.е.н., проф. Є.І. Масленнікова. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. – 524 с. – С. 128 – 155 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://economics.opu.ua/files/scientific-base/monogr/mono_innov_econom_4_2019.pdf
4. Nosovets Oleksandra. Innovative potential in the context of determining the innovative activities results of industrial enterprises / Oleksandra Nosovets, Lidia Voloshchuk// New stages of development of modern science in Ukraine and EU countries: monograph / edited by authors. – 2nd ed. – Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2019 – 528 p. – P. 312 – 337 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.baltijapublishing.lv/download/all-science-3/39.pdf>
5. Носовець О.І.. Результати інноваційної діяльності в промисловості України та Одеського регіону: тенденції та проблеми визначення / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти: монографія / О.М. Коваленко, Є.І. Масленніков, Е.А. Кузнєцов, Ю.М. Сафонов [та ін.]; за ред. д.е.н., доц. О.М. Коваленко, д.е.н., проф. Є.І. Масленнікова. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. – 634 с. – С. 540 – 572 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/9230/1/Voloschuk-Nosovets-Part-of-mono-2018_Інноваційна%20економіка.pdf

Статті у фахових виданнях України

6. Носовець О.І. Місце інноваційної інфраструктури у визначенні результатів інноваційної діяльності промислових підприємств / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Науковий журнал «Проблеми економіки». – 2019. – № 3 (41). – С. 123 – 132 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2019-3_0-pages-123_132.pdf
7. Nosovets O.I. Intellectual and innovative capital as an innovation activities results of industrial enterprises / O.I. Nosovets, L.O. Voloschuk, K.V. Kovtunencko // Науковий журнал «Економіка: Реалії часу». – 2018. – № 4 (38). – С. 49 – 60 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economics.opu.ua/files/archive/2018/No4/49.pdf>
8. Носовець О.І. Проблематика здійснення інноваційної діяльності вітчизняними економічними суб'єктами в умовах чинного законодавства / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Науковий журнал «Бізнес Інформ». – 2017. – № 7. – С. 64 – 70 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2017-7_0-pages-64_70.pdf
9. Носовець О.І. Прогнозування інноваційної активності промислових підприємств інструментами імітаційного моделювання бізнес-процесів / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Науковий журнал «Економіка: реалії часу» ОНПУ. – 2015. – № 6 (22). – С. 147 – 155 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No6/147.pdf>
10. Носовець О.І. Особливості обліку інноваційної діяльності промислових підприємств за міжнародними та національними стандартами / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Науковий журнал «Економіка: реалії часу». – 2015. – № 5 (21). – С. 189 – 193 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No5/188.pdf>

Опубліковані праці апробаційного характеру

11. Носовець О.І. Інтелектуальні результати інноваційної діяльності промислових підприємств / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний менеджмент економічних систем в координатах парадигми сталого розвитку» (Одеса, 18 вересня 2019 р.) – К.: Одеський національний політехнічний університет. 2019. – С. 146 – 150 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://economics.opu.ua/files/science/suchasnyy_men/2019/s6.pdf
12. Носовець О.І. Інноваційна діяльність та її результати: проблеми визначення як об'єкту контролю / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка, фінанси, облік, менеджмент і право: актуальні питання та перспективи розвитку» (Полтава, 22 червня 2019 р.) – К.: Центр фінансово-економічних наукових досліджень. 2019. – С. 57 – 61 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1ISLNWD71rJxvvdJzE0124M5odsVbdoCT/view>
13. Носовець О.І. Інноваційна система в контексті визначення результатів інноваційної діяльності промислових підприємств / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України» (Одеса, 30 – 31 травня 2019 р.) – К.: Одеський національний політехнічний університет. 2019. – С. 175 – 179 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economics.opu.ua/files/science/oblik/2019/tezy.pdf>
14. Носовець О.І. Аспекти термінологічного означення інновацій як основи інноваційної діяльності / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Матеріали XIII міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна європейська наука» (Великобританія. 30 червня – 7 липня 2017 р.). – К.: Наука та освіта Шеффілда. 2017. – С. 12 – 17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/22_SEN_2017/Economics/6_228343.doc.htm
15. Носовець О.І. Класифікаційна характеристика інновацій в контексті вітчизняного статистичного обліку інноваційної діяльності підприємств різних

форм власності / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Матеріали сьомої міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми ринку та розвитку регіонів України в 21 столітті» (Одеса, 5 – 9 грудня 2016 р.) – К.: Одеський національний політехнічний університет. 2016. – С. 68 – 72 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/science/ipreed/2016/68.pdf>

16. Носовець О.І. Економічна безпека в аспекті проблем інноваційної активності підприємств на макро- та мікрорівнях / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Першої міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Управління інноваційним розвитком на макро-, мезо- та макрорівнях» (Одеса, 5 червня 2015 р.). – К.: Одеський національний політехнічний університет. 2015. – С. 44 – 46 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economics.opu.ua/files/science/innov_roz/2015/44.pdf

SUMMARY

Nosovets O.I. Information-analytical providing of control of innovative activities results of industrial enterprises. - Qualifying scientific work as a manuscript.

Thesis for the Philosophy Doctor degree in specialty 073 - Management. - Odessa National Polytechnic University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Odessa, 2020.

The objective, dictated by the rapid nature of the world economy development through innovation, the need to build a scientific approach is defined to control the innovative activities results on the basis of complexity in accordance with the multifacetedness, diversity and manifestations scale of their content and the development of appropriate information and analytical support. Accordingly, in the first section the theoretical and methodological principles of controlling the innovative activities results and its information and analytical support are investigated.

Investigated by semantic analysis of the leading concepts essence of the relevant terminology (innovation, innovative activities, innovation activity, innovation potential, innovation process, innovation development, innovation infrastructure, innovation system) in terms of their substantive disclosure as innovative categories and in the

context of belonging to economic results, which formed a semantic circle of the concept of the innovative activities results and established the factor affiliation of the analyzed innovative categories to the influence sphere on the formation, obtaining and producing of various effects of innovation commercialization and their differentiation on the basis of identification with innovative activities results of industrial enterprises.

The essence clarification and interrelations establishment of researched categories and concepts of innovative terminology has made a scientific basis of a new approach substantiation to control of innovative activities results on the basis of complexity at which they are defined as complex object of control which embodies set of object forms variety, qualitative changes of the industrial enterprise condition due to its innovation activity, which is also applicable to meso- and macro-level management objects, aimed at broader coverage of the control function of various areas and forms manifestations of innovation in the management of industrial enterprise development.

The complex concept categorization of the innovative activities results is carried out by identifying a number of features and explaining their affiliation to the results of development and implementation of innovations, depending on the use specifics and the application degree of general or partial relevance criteria of individual characteristics and phenomena to results objects as innovation manifestations forms or to the factors influencing their formation, which laid the foundation for ensuring the coverage of all the manifestations variety of these results to build their further classification. The classification principles of management of innovative activity of industrial enterprises are expanded at the expense of giving of the expanded categorical classification of its results that provides completeness of their coverage in the course of control.

The low level of theoretical and normative bases development of innovative activities results control and inconsistency with control tasks of the specified complex concept of available information and analytical support because of absence among existing developments of sufficient account of its complexity and various characteristics of manifestations is defined.

Based on the study of the innovation process cyclicity and the «life» innovation cycle, the cyclical interrelations of management functions (control and planning) is

determined, which makes the latter a necessary element of information and analytical support of the former.

The theoretical research results formed the theoretical basis for further developments in the formation of information and analytical support for control the innovative activities results of industrial enterprises.

The second section examines the methodological principles of information and analytical support for control the innovative activities results of industrial enterprises, practical testing of which formed the basis of analytical study of the implementation environment and innovative activities results of industrial enterprises of Ukraine and Odessa region, determination of preconditions for improvement of information and analytical support of control of innovative activity results of industrial enterprises.

The ensuring and hindering factors the formation of the innovative activities results in terms of the participation nature of its subjects and economic structure levels are identified and classified. On the basis of the defined factors set the analysis of problems of practical application of information and analytical support of control of the corresponding results in an industrial complex in Ukraine is performed.

Factors influencing the innovative activities results of industrial enterprises are systematized, classified according to the characteristics of innovations application areas and binding to the analyzed innovative categories of the semantic circle of the complex concept of the innovative activities results in order to determine the main indicators of the emergence and production of innovatization results of social production depending on the nature, type and scope of coverage of the innovation impact on the internal and external innovator environment and obtaining the opportunity for representatives of the management staff of the enterprise to identify benchmarks for the formation of information and analytical support for the innovative activities results control.

The elements of normative-methodical support of innovative activities results control at the national level are investigated and systematized, the limitation of its application due to insufficient set and scale of coverage of indicators as information and analytical support of innovative activities results control of industrial enterprises is proved. Preliminary conclusions are confirmed by the analysis of application practice of

statistical elements of normative-methodical support of control of innovative activities of industrial enterprises through research of modern conditions of the environment of their production in comparison of national Ukrainian and regional Odessa levels.

The methodical approach and the corresponding financial efficiency definition model of innovative activity of the industrial enterprises are offered, which is realized on the basis of available indicators of domestic statistics, for the purpose of an estimation and control maintenance of financial efficiency of innovative activity at micro, meso and macro levels of management.

In the third section recommendations on formation of information and analytical support of innovative activities results control of the industrial enterprise are developed.

A methodical approach to information and analytical support for control of the innovative activities results of an industrial enterprise, based on the complexity principle of their economic evaluation, a combination of qualitative and quantitative evaluation, where the composition of the respective blocks analytical tools based on the author's approach to the differentiation of attributes to the innovative activities results, defined by the relevant categorical and conceptual apparatus, and on the basis of systematic consistency of selected indicators to control individual characteristics and manifestations of innovative activities results.

The approach to the formation of the qualitative assessment block is substantiated according to the principles:

- correlating the qualitatively measured characteristics of the condition of the management object and the incarnations of individual phenomena to the results of its innovative activities and their personification to individual indicators;
- expediency of using of measurement indicators of different levels of innovative activity manifestations for their transposition, taking into account the phased allocation of intermediate and final effects of the investigated nature obtaining by the innovation process stages, on the innovative activities results and according to the compliance with the specified objectives of the analysis of such an overlay;
- flexibility of using qualitative characteristics (innovativeness, innovative disposition, innovative culture, innovative ability, innovative receptivity, innovative

capacity, innovative space, innovative assimilation, innovative divergence, innovative convergence, innovative disruptiveness, innovative transcendence) for consideration by the managers of innovation entities (depending on the management staff competence, the implementation specifics of individual innovations and impact factors its resulting) and possibility of variation by the indicators of different levels economic structure, designed to meet the needs of quality assessment, in building their system of the relevant block.

Scenarios of variation by the qualitative characteristics indicators, taking into account the areas of their manifestation and interaction at different management levels, are visualized in the appropriate conceptual model.

Recommendations for analytical support of control of innovative activities results of the industrial enterprise and the corresponding analytical tools system extending analytical tools beyond traditional indicators of the innovations analysis, both in quantitatively and in qualitatively-measured part are developed.

The qualitative characteristics block formed on the basis of flexibility of using is offered – analysis and estimation objects of innovative activities results, embodied in the indicators system constructed from a part of visualized: innovativeness, innovative disposition, innovative culture, innovative ability, innovative susceptibility, innovative validity.

Methodical recommendations for the application of financial analysis tools to determine and evaluate the innovative activities results of the enterprise, embodied in the relevant adapted indicators system and models (“golden rule of the innovatively active enterprise economy”, innovative liquidity, turnaround, profitability, innovation volatility).

Separation in the accounting of the enterprise information on the innovative component of its activities in terms of assets, liabilities, income, expenses and financial results is proposed in order to form financial management reporting on the innovative component of enterprises as an information base for analysis, evaluation and control of its innovative activities.

The approach to the analysis of cycles of innovation activity and innovations dissemination by tools of simulation modeling of economic business processes is

offered in the context of providing the grounded cyclic interrelation of management functions of planning and control of innovative activities results of the industrial enterprise, on the basis of the formalization of which the prognostic innovations profitability model is built.

Key words: innovative thermal system, innovative activities results, industrial enterprise, control, information and analytical support, methodical education, economical estimation, analytical tools.

LIST OF THE APPLICANT'S PUBLICATIONS

Articles in scientific periodicals of other states

1. Nosovets Oleksandra. Off-Balance Accounting In the Modern Information System of an Enterprise / Nataliia Klymenko, Oleksandra Nosovets, Liudmyla Sokolenko, Olena Hryshchenko, Tetiana PISOCHENKO. // About the Accounting and Financial Studies Journal. – 2019. – Volume 23. – Special Issue 2. – P. 1 – 6 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.abacademies.org/articles/Off-Balance-Accounting-In-the-Modern-Information-System-of-An-Enterprise-1528-2635-23-SI-2-428.pdf> (Scopus).
2. Nosovets O.I. Scientific and methodological approach to the formation of elements of the system of evaluation of the innovative activities results of industrial enterprises / O.I. Nosovets, L.O. Voloschuk // [Science and Education a New Dimension](#). – 2020. – VIII(41), Issue 237, 2020 Sept. – P. 17 – 34 [Electronic resource]. – Access mode: <https://doi.org/10.31174/SEND-HS2020-237VIII41>; http://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/hum_viii_237_41.pdf

Monographs

3. Nosovets O.I. Analysis of normative bases of terminological definition of innovative activities results of industrial enterprises in Ukraine / O.I. Nosovets, L.O. Voloschuk // Innovative economy: theoretical and practical aspects: : monograph / edited by authors. – Kherson: OLDI-PLUS, 2019. – 524 p. – P. 128 – 155 [Electronic resource]. – Access mode: <https://economics.opu.ua/files/scienti>

fic-base/monogr/mono_innov_econom_4_2019.pdf

4. Nosovets Oleksandra. Innovative potential in the context of determining the innovative activities results of industrial enterprises / Oleksandra Nosovets, Lidia Voloshchuk // New stages of development of modern science in Ukraine and EU countries: monograph / edited by authors. – 2nd ed. – Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2019 – 528 p. – P. 312 – 337 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.baltijapublishing.lv/download/all-science-3/39.pdf>
5. Nosovets O.I. The innovative activities results in the industry of Ukraine and Odessa region: tendencies and problems of definition / O.I. Nosovets, L.O. Voloschuk // Innovative economy: theoretical and practical aspects: : monograph / edited by authors. – Kherson: OLDI-PLUS, 2018. – 634 p. – P. 540 – 572 [Electronic resource]. – Access mode: http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/9230/1/Voloschuk-Nosovets-Part-of-mono-2018_Інноваційна%20економіка.pdf

Articles in professional publications of Ukraine

6. Nosovets O.I. The place of innovation infrastructure in determining the innovative activities results of industrial enterprises / O.I. Nosovets, L.O. Voloschuk // Scientific journal «Problems of Economics». – 2019. – Issue 3 (41). – P. 123 – 132 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2019-3_0-pages-123_132.pdf
7. Nosovets O.I. Intellectual and innovative capital as an innovation activities results of industrial enterprises / O.I. Nosovets, L.O. Voloschuk, K.V. Kovtunencko // Scientific journal «Economics: The realities of time». – 2018. – Issue 4 (38). – P. 49 – 60 [Electronic resource]. – Access mode: <https://economics.opu.ua/files/archive/2018/No4/49.pdf>
8. Nosovets O.I. Problems of innovation activity by domestic economic entities in the current legislation / O.I. Nosovets, L.O. Voloschuk // Scientific journal «Business Inform». – 2017. – Issue 7. – P. 64 – 70 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2017-7_0-pages-64_70.pdf

9. Nosovets O.I. Forecasting the innovative activity of industrial enterprises with tools for simulating business processes / O.I. Nosovets, L.O. Voloschuk // Scientific journal «Economics: The realities of time». – 2015. – Issue 6 (22). – P. 147 – 155 [Electronic resource]. – Access mode: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No6/147.pdf>
10. Nosovets O.I. Features of accounting for innovative activities of industrial enterprises according to international and national standards / O.I. Nosovets, L.O. Voloschuk // Scientific journal «Economics: The realities of time». – 2015. – Issue 5 (21). – P. 189 – 193 [Electronic resource]. – Access mode: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No5/188.pdf>

Published works of approbation nature

11. Nosovets O.I. Intellectual results of innovative activities of industrial enterprises / O.I. Nosovets, L.O. Voloschuk // Proceedings of the I International Scientific and Practical Conference «Modern management of economic systems in the coordinates of the sustainable development paradigm» (Odessa, September 18, 2019) – K: Odessa National Polytechnic University. 2019. – P. 146 – 150 [Electronic resource]. – Access mode: https://economics.opu.ua/files/science/suchasnyy_men/2019/s6.pdf
12. Nosovets O.I. Innovation activity and its results: problems of definition as an control object / O.I. Nosovets, L.O. Voloschuk // Proceedings of the International Scientific and Practical Conference «Economics, finance, accounting, management and law: current issues and prospects» (Poltava, June 22, 2019) – K: Center for Financial and Economic Research. 2019. – P. 57 – 61 [Electronic resource]. – Access mode: <https://drive.google.com/file/d/1ISLNWD71rJxvvdJzE0124M5odsVbdoCT/view>
13. Nosovets O.I. Innovation system in the context of determining the innovative activities results of industrial enterprises / O.I. Nosovets, L.O. Voloschuk // Proceedings of the XIII All-Ukrainian scientific-practical conference «Accounting and analytical support of innovative transformation of Ukraine's economy» (Odessa, May 30 – 31,

2019) – K: Odessa National Polytechnic University. 2019. – P. 175 – 179 [Electronic resource]. – Access mode: <https://economics.opu.ua/files/science/oblik/2019/tezy.pdf>

14. Nosovets O.I. Aspects of terminological definition of innovations as a basis of innovative activity / O.I. Nosovets, L.O. Voloschuk // Proceedings of the XIII International Scientific and Practical Conference «Modern European science» (Great Britain. June 30 – July 7, 2017) – K: Science and education in Sheffield. 2017. – P. 12 – 17 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.rusnauka.com/22_SEN_2017/Economics/6_228343.doc.htm

15. Nosovets O.I. Classification characteristics of innovations in the context of domestic statistical accounting of innovative activity of enterprises of different forms of ownership / O.I. Nosovets, L.O. Voloschuk // Proceedings of the seventh international scientific-practical Internet conference «Problems of the market and development of regions of Ukraine in the 21st century» (Odessa, December 5 – 9, 2016) – K: Odessa National Polytechnic University. 2016. – P. 68 – 72 [Electronic resource]. – Access mode: <http://economics.opu.ua/files/science/ipreed/2016/68.pdf>

16. Nosovets O.I. Economic security in terms of problems of innovation activity of enterprises at the macro and micro levels / O.I. Nosovets, L.O. Voloschuk // The first international scientific-practical Internet conference «Management of innovative development at macro-, meso- and macro-levels» (Odessa, June 5, 2015) – K: Odessa National Polytechnic University. 2015. – P. 44 – 46 [Electronic resource]. – Access mode: http://economics.opu.ua/files/science/innov_roz/2015/44.pdf

ЗМІСТ

ВСТУП	22
 РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЙОГО ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	31
1.1. Сутність результатів інноваційної діяльності підприємств як об'єктів управління: семантична проблематика визначення	31
1.2. Класифікація результатів інноваційної діяльності підприємств як об'єктів контролювання	78
1.3. Теоретико-нормативні засади контролювання результатів інноваційної діяльності та його інформаційно-аналітичного забезпечення	110
Висновки до розділу 1	135
 РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	138
2.1. Дослідження чинників забезпечення та перешкоджання формуванню результатів інноваційної діяльності промислових підприємств	138
2.2. Результати інноваційної діяльності промислових підприємств України та Одеського регіону: аналіз та проблеми його методичного забезпечення	146
2.3. Оцінка результативності інноваційної діяльності промислових підприємств України та Одеського регіону	171
Висновки до розділу 2	180

РОЗДІЛ 3. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ: ПІДХОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ.....	182
3.1. Обґрунтування методичного підходу до оцінювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства	182
3.2. Методичні рекомендації щодо аналітичного інструментарію оцінювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства та його інформаційного забезпечення.....	214
3.3. Застосування імітаційного моделювання економічних бізнес- процесів як елементу інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства	242
Висновки до розділу 3	259
ВИСНОВОК	261
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	266
ДОДАТКИ	316

ВСТУП

Актуальність теми. Зростання національної економіки є можливим лише за умов розвитку її промислового сектору, а в сучасних реаліях – лише за умов його інноваційного розвитку. Результати інноваційної діяльності промислових підприємств, власне і є фактажем їх інноваційного розвитку, що формує тенденції інноваційного розвитку економіки країни. Тому проблематика управління результатами інноваційної діяльності промислових підприємств є невід’ємною від проблематики управління інноваційним розвитком, що з роками – на тлі еволюції економічних систем та моделей розвитку економіки, не втрачає, а, навпаки, набуває лише більшої актуальності. Контролювання, будучи передфазою регулювання, є необхідною передумовою своєчасної та об’єктивної реакції системи управління. В умовах швидкозмінного середовища ефективність реалізації контрольної функції набуває ще більшої значущості. Втім, ефективність реалізації будь-якої управлінської функції потребує якісного інформаційно-аналітичного забезпечення, що відповідає вимогам своєчасності, відповідності, достовірності, гнучкості та адаптивності. Вищезначене обумовлює необхідність постійного розвитку методології, методів та інструментарію інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств.

Проблематика управління інноваційним розвитком та інноваційною діяльністю, його інформаційно-аналітичного забезпечення стала предметом багатьох наукових досліджень, зокрема, вітчизняних вчених Є. Бельтюкова, Б. Буркинського, Л. Волощук, В. Геєця, Н. Гусаріної, Н. Добрянської, В. Захарченка, С. Ільєнкової, Н. Ілляшенко, С. Ілляшенка, Н. Краснокутської, О. Кузьміна, Л. Лігоненко, Є. Масленнікова, Л. Некрасової, А. Пилипенка, А. Пригожина, О. Продіус, О. Прокопенко, В. Савчук, Р. Фатхутдінова, Л. Федулової, С. Філіппової, Н. Шабанової, Ю. Шипуліної.

Втім, в більшості досліджень результати інноваційної діяльності, як об'єкти управління, його функцій, зокрема контрольної, та їх інформаційно-аналітичного забезпечення, досі розглядаються відокремлено та фрагментарно, з акцентом лише на окремих ознаках інноваційної діяльності та їх результуючих проявах, а визначення системної сутності результатів інноваційної діяльності промислових підприємств та їх системного складу досі відсутнє як в нормативному, так і в науковому колі. Сучасні ж умови розвитку економік на всіх рівнях та господарювання економічних суб'єктів, зокрема в промисловому секторі, потребують комплексного підходу до управління результатами інноваційної діяльності, який має проектуватись на всі управлінські функції, зокрема контрольну, для забезпечення ефективності управління в умовах швидкозмінного середовища та невизначеності за рахунок комплексного охоплення змін в процесі інноваційного розвитку. Запровадження такого підходу потребує розроблення відповідного інформаційно-аналітичного забезпечення. Актуальність указаних питань обумовила вибір теми дисертаційної роботи, визначила її мету та задачі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до тематичних планів наукових досліджень Одеського національного політехнічного університету за період 2016-2020 рр. при виконанні держбюджетних тем «Економічне оцінювання та обліково-аналітичне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності та економічної безпеки на мікро- та макрорівні» (номер державної реєстрації 0116U006740, 2016-2019 рр.), де авторкою розроблено методичний підхід до економічного оцінювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства та запропоновано систему аналітичних інструментів, «Методологія та управлінський інструментарій забезпечення економічно-безпечного інноваційного розвитку підприємств промислового сектора на основі інтеграції освіти, науки та виробництва» (номер державної реєстрації 0115U000408, 2015-2017 рр.), де авторкою обґрунтовано комплексний підхід до визначення результатів інноваційної діяльності промислового підприємства як об'єкта управління та контролювання (Довідка № 2461/82-02 від 31.12.2020 р.).

Мета і задачі дослідження. Мета дослідження полягає в розробленні теоретико-методичного підґрунтя та рекомендацій щодо інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення наступних завдань:

- визначити зміст і зв'язок основних категорій і понять, що висвітлюють результати інноваційної діяльності промислового підприємства;
- дослідити теоретико-методичні засади контролювання результатів інноваційної діяльності та обґрунтувати підхід до визначення результатів інноваційної діяльності підприємства, як об'єкту контролювання та його інформаційно-аналітичного забезпечення;
- дослідити середовище здійснення та результати інноваційної діяльності промислових підприємств України та Одеського регіону та визначити передумови удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств;
- розробити рекомендації з удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення зовнішнього контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств;
- обґрунтувати підхід до формування інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства;
- розробити рекомендації щодо аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства та відповідну систему аналітичних інструментів;
- розробити рекомендації щодо інформаційного забезпечення використання аналітичного інструментарію контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства.

Об'єктом дослідження є процес інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та інструментарій інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств.

Методи дослідження. Для вирішення завдань дослідження використано такі загальнонаукові та спеціальні методи: *діалектичний* - для постановки проблеми та визначення об'єкту дослідження; *морфологічний, семантичного аналізу і синтезу, системного аналізу, логіко-змістовного моделювання* – для сутнісного визначення комплексного поняття «результати інноваційної діяльності промислового підприємства» та уточнення понять його семантичного кола, дослідження взаємозв'язків елементів інновативної терміносистеми, обґрунтування підходу до контролювання результатів інноваційної діяльності та його інформаційно-аналітичного забезпечення на засадах комплексності; *монографічного обстеження та узагальнення* – для узагальнення теоретико-методичних засад контролювання результатів інноваційної діяльності, систематизації підходів, методів та інструментарію аналізування результатів інноваційної діяльності промислових підприємств; *типологізації та класифікації* – для визначення ознак результатів інноваційної діяльності, класифікації чинників сприяння та перешкоджання інноваційній діяльності, класифікації аналітичних інструментів оцінювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств; *економіко-статистичного аналізу, економічного фінансового аналізу, нечіткої логіки, експертних оцінок, інструментів Microsoft Excel* – для дослідження результатів інноваційної діяльності промислових підприємств України та Одеського регіону, обґрунтування підходу та моделі визначення фінансової результативності інноваційної діяльності промислових підприємств, розроблення рекомендацій та відповідних інструментів аналітичного забезпечення оцінювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства; *структурно-логічний* – для формування системи інструментів аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності

промислового підприємства; *імітаційного моделювання* – для розроблення моделі доходності інновацій; *інструментів пакету програми iThink* – для програмного забезпечення проведення імітаційного моделювання; *графічний* – для наочного відображення теоретичних та практичних положень дисертаційної роботи.

Інформаційну базу дослідження склали праці вітчизняних і зарубіжних науковців та фахівців-практиків із проблематики управління інноваційним розвитком та інноваційною діяльністю, інформаційно-аналітичного забезпечення управління, чинне законодавство України, міжнародні стандарти з обстежень інноваційної діяльності, дані Державної служби статистики України та Головного управління статистики в Одеській області, дані звітності промислових підприємств, результати власних досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розв’язанні важливого наукового завдання – наукового обґрунтування теоретико-методичних положень та рекомендацій щодо інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств. Найбільш вагомими результатами, що становлять наукову новизну є такі:

удосконалено:

– теоретико-методичні засади управління інноваційною діяльністю промислових підприємств за рахунок обґрунтування підходу до контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств на засадах комплексності, що на відміну від існуючих: а) ґрунтується на визначенні результатів інноваційної діяльності промислового підприємства як комплексного об’єкта контролювання, який втілює в собі сукупність якісних змін стану промислового підприємства внаслідок його інноваційної активності; б) спрямований на більш широке охоплення контрольною функцією різних сфер та форм проявів результатів інноваційної діяльності в процесі управління розвитком промислового підприємства та складає теоретичне підґрунтя формування інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств;

– методичні засади зовнішнього контролювання результатів інноваційної діяльності вітчизняних промислових підприємств за рахунок обґрунтування методичного підходу та відповідної моделі визначення фінансової результативності інноваційної діяльності промислових підприємств, що ґрунтуючись на співвідношеннях наявних показників вітчизняної статистики інновацій дозволяє здійснювати оцінку та контролювання фінансової результативності інноваційної діяльності на мікро-, мезо- та макрорівнях управління;

– методичні засади інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства за рахунок обґрунтування методичного підходу до інформаційно-аналітичного забезпечення їх економічного оцінювання, що на відміну від існуючих: а) при виокремленні об'єктів оцінювання ґрунтується на авторському підході до диференціації ознак інноваційної діяльності, визначених відповідним категоріально-понятійним апаратом, як проявів її результатів; б) передбачає охоплення як кількісно так і якісно вимірюваних характеристик стану об'єкта управління, що змінюються в результаті інноваційної діяльності та уособлюють їх, з врахуванням сфери їх прояву та взаємовпливу на різних управлінських рівнях, що візуалізовано у відповідній концептуальній моделі;

– аналітичне забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства, що на відміну від існуючих підходів: а) розширює пропонований аналітичний інструментарій за межі традиційних показників аналізу інновацій, як в частині кількісно так і в частині якісно-вимірюваних показників; б) містить рекомендації із застосування інструментарію фінансового аналізу щодо визначення та оцінки результатів інноваційної діяльності підприємства, втілені у відповідній системі адаптованих показників та моделей («золотого правила економіки інноваційно-активного підприємства», інноваційних ліквідності, оборотності, рентабельності, інноваційної волатильності); в) містить сформований на засадах гнучкості використання блоку якісних характеристик – об'єктів аналізу та оцінки результатів інноваційної

діяльності, втілений у відповідній системі показників (інновативності, інноваційності, інноваційної диспозиції, інноваційної культури, інноваційної здатності, інноваційної сприйнятливості, інноваційної валідності, інновативної трансцендентності);

– організаційно-методичні засади інформаційного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства за рахунок розробки методичних рекомендацій щодо: а) виокремлення в обліку підприємства інформації за інноваційною складовою його діяльності в розрізі активів, пасивів, доходів, витрат та фінансових результатів, та формування відповідної управлінської звітності – як інформаційної бази аналізу, оцінки та контролювання результатів його інноваційної діяльності; б) використання методів імітаційного моделювання економічних бізнес-процесів в контексті забезпечення циклічного взаємозв'язку управлінських функцій планування і контролювання, втілених у розробленій прогностичній моделі доходності інновацій;

дістало подальшого розвитку:

– категорійно-понятійний апарат управління інноваційною діяльністю промислового підприємства за рахунок: а) введення та сутнісного визначення комплексного поняття «результати інноваційної діяльності промислового підприємства» як такого, що віддзеркалює сукупність якісних змін об'єкта певного рівня управління (мікро, мезо, макро) внаслідок його інноваційної активності та вимежовує комплексний об'єкт управління та контролювання; б) уточнення сутності понять його семантичного кола (інновації, інноваційна діяльність, інноваційна активність, інноваційний потенціал, інноваційний процес, інноваційний розвиток, інноваційна інфраструктура, інноваційна система) з позиції їх диференціації за ознаками відношення до результатів інноваційної діяльності або до факторів впливу на їх формування;

– класифікаційні засади управління інноваційною діяльністю промислових підприємств за рахунок класифікації: а) ознак інноваційної діяльності, втілених в поняттях інновативної терміносистеми, за критеріями їх загальної або часткової дотичності до результатів інноваційної діяльності промислових підприємств, що

забезпечує повноту їх охоплення в процесі контролювання; б) чинників сприяння та перешкоджання інноваційній діяльності промислових підприємств, що, на відміну від існуючих, інтегрує зовнішні та внутрішні за 2-ма рівнями критеріїв сфери прояву (практика здійснення та методологія контролювання; техніко-економічні, соціально-психологічні, організаційно-управлінські, інформаційно-комунікативні, правові).

Практичне значення одержаних результатів. Практична цінність результатів дисертаційного дослідження полягає у розробленні науково-обґрунтованих та методично завершених рекомендацій щодо інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств, що дозволяють керівництву підприємства удосконалити процеси управління його інноваційною діяльністю та розвитком. Результати впроваджено у діяльність підприємств: ТОВ «Веста Девелоп» (довідка № 18 від 23.03.2020 р.), ТОВ «Мортонс Білдінг» (довідка № 4 від 20.03.2020 р.), ТОВ «Одеса Прайм Пропертіс» (довідка № 37 від 27.03.2020 р.) та передано до впровадження ТОВ «Науковий парк ОНПУ» (довідка № 03/29-1 від 09.09.2020 р.).

Результати дисертації використано в навчальному процесі Одеського національного політехнічного університету МОН України: у навчально-методичних матеріалах з дисциплін «Статистика», «Фінансовий аналіз», «Інформаційно-аналітичне забезпечення економічних досліджень», «Управління інвестиційно-інноваційним розвитком» (Довідка № 2462/82-02 від 31.12.2020 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням із розв'язання проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств. Всі викладені наукові результати особисто одержані автором. З наукових публікацій, опублікованих у співавторстві, використані лише ті ідеї, положення та висновки, що складають особистий внесок автора.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження пройшли апробацію на міжнародних та науково-практичних конференціях, а саме: «Управління інноваційним розвитком на макро-, мезо- та

макрорівнях» (м. Одеса, 2015 р.), «Проблеми ринку та розвитку регіонів України в 21 столітті» (м. Одеса, 2016 р.), «Сучасна європейська наука» (м. Бірмінгем, 2017 р.), «Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України» (м. Одеса, 2019 р.), «Економіка, фінанси, облік, менеджмент і право: актуальні питання та перспективи розвитку» (м. Полтава, 2019 р.), «Сучасний менеджмент економічних систем в координатах парадигми сталого розвитку» (м. Одеса, 2019 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 16 наукових праць, з них: 3 колективні монографії; 7 статей, у т.ч. – 2 статті у міжнародних виданнях, зокрема 1 – у виданні, що індексується у міжнародній наукометричній базі Scopus, 5 статей – у фахових виданнях України, що включені у міжнародні наукометричні бази; 6 доповідей і тез доповідей на міжнародних та науково-практичних конференціях.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 458 найменувань – на 52 сторінках, 14 додатків – на 63 сторінках. Повний обсяг дисертації – 379 сторінок, з них 212 основного тексту. Дисертація містить 46 рисунків (8 займають 8 повних сторінок), 44 таблиці (19 займають 22 повні сторінки).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЙОГО ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1.1. Сутність результатів інноваційної діяльності підприємств як об'єктів управління: семантична проблематика визначення

Інноваційний розвиток та глобалізаційні процеси в світовій економіці диктують необхідність з метою подолання криз, становлення та підвищення конкурентоздатності наукоємності продукту національних економік та наповнення ВВП, зведення, реорганізації структур та принципів функціонування систем національного рівня зі створення, контролю, управління та стимулювання побудови й обопільності розвитку взаємовигідного симбіозу науково-технічної та підприємницької сфер зі встановленням та зміцненням зв'язків між цілями і направленостями діяльності суб'єктів освітньої, наукової та комерційної, направленої на породження з подальшим відтворенням реалізації зацікавленості у випуску інноваційної продукції, інноваційного технологічного переоснащення виробництва та організаційної перебудови роботи підприємств з отримання макроекономічного, вигідного всім економічним рівням в цілому, результату у вигляді підвищення рівня технологічного укладу національної економіки.

Виходячи з вище зазначеного все гостріше постають питання оцінки результативності та ефективності комерціалізації досягнень НДДКР, починаючи з визначення результатів різного характеру від провадження інноваційного типу підприємницької діяльності як цілі здійснення інновацій [235].

Поміж питань сфери інноватики найбільшими нарцюваннями відзначаються проблеми інноваційної діяльності та інноваційного розвитку, та серед наукового доробку вчених різних країн залишаються майже не опрацьованими питання визначення результатів інноваційної діяльності, не висвітленими критерії

віднесення до таких на відміну від критеріїв їх оцінки та, частково, показників характеристики результативності та ефективності [242].

В науковій літературі не висвітлено комплексне поняття «результатів інноваційної діяльності» як отриманого на виході інноваційного процесу підприємства, функціонування інноваційної інфраструктури, інноваційної системи тощо. У вітчизняній практиці інноваційні результати розглядаються в якості явища всесторонньої перебудови в економіці, породжуваного прагненням втілення нововведень на тлі глобалізаційних процесів та оцінюваних в площині показників статистичного обліку [407].

Окрім вивчення інновацій як основного результату будь-якої діяльності, що зазнає відповідності ознакам інноваційності, проваджуваного низкою вчених зарубіжних та вітчизняних шкіл, зокрема: Э. Абель, Г.Г. Азгадьева, Б. Бернанке, О.В. Костіна, Г.І. Калитич, В.М. Коновалова, М. Портера, Б. Санто, Д.В. Соколова, А.Б. Титова, Н.М. Шабанова, Р.А. Фатхурдінова та як основоположного, творчого результату базованої на їх комерційному втіленні та промисловому виробництві діяльності поняття, більшість вчених займалися та загалом продовжують дослідження так званої «надбудови» всестороннього опрацювання сфери формування результатів організованого комерціалізованого запровадження наукових розробок, зокрема: Є.А. Бельтюков, Л.О. Волощук, В.І. Захарченко, С.М. Ілляшенко, К.В. Ковтуненко, І.О. Кузнецова, Н.С. Поповенко, О.І. Продіус, Г.Б. Свінарєва, І.П. Сидорчук, В.В. Стадник, І.В. Федулова, С.В. Філіппова, Н.І. Чухрай, не зачіпаючи в їх глибинному сенсі поняття результатів забезпечення втілення інновацій в масовості застосування, продукування, розповсюдження та споживання їх продукту та продукції [233].

Терміносистема інноваційної діяльності містить понад 150 тлумачень, при цьому суто економічні, що можна застосовувати під час ухвалення управлінського рішення на економічних засадах, складають менш ніж 10 %: цільова субсидія на трансфер технологій; чисельність науковців (виконавців наукових та науково-технічних робіт); обсяг фінансування витрат на виконання наукових і науково-технічних робіт; обсяг робіт (виконаних наукових і науково-

технічних робіт); витрати на виконання наукових та науково-технічних робіт; деякі ін. [140].

З метою обґрунтування використання системного підходу до визначення та конкретизації результатів інноваційної діяльності приведемо опис взаємозв'язку понять, взятих за об'єкти дослідження, зазначений Т.В. Гринько [61], в якому: інноваційна діяльність являє собою перевтілення інноваційної ідеї у комерційно вигідний результат для досягнення поставленої цілі. Це здійснюється у ході інноваційного процесу, тобто послідовного перетворення ідеї у товар через відповідні виду інновації етапи. Інноваційний процес є найбільш успішним, якщо він здійснюється у ході освоєння комплексної інновації. Будь-який інноваційний процес потребує створення системи факторів та умов, необхідних для його здійснення, тобто інноваційного потенціалу. Інтенсивне створення, впровадження та використання інновацій визначає поняття інноваційної активності підприємства.

З метою визначення та окреслення поняття результатів інноваційної діяльності докладно розглянемо сутність основоположного поняття інноваційної діяльності такого, як інновації, та виниклих внаслідок їх впровадження категорій інноватики: інноваційна діяльність, інноваційна активність, інноваційний потенціал, інноваційний розвиток, інноваційний процес, інноваційна інфраструктура, інноваційна система, – та категорій означення їх предметного поля в напрямку урізноманітнення результатування за визначенням них.

Інновації як будь-яке складне багатовимірне поняття, будучи ядром формованої навколо себе системи, надаючи результати свого функціонування – результати діяльності, заснованої на інноваціях – потребує системного підходу до їх вивчення, а отже доцільним буде поведіння подальшого аналізу інших інновативних категорій в напрямку виокремлення складових семантичної надбудови інновацій у формуванні економічної надбудови результатів їх запровадження.

Багатоаспектність та складність досліджуваної категорії проявляється у великій кількості підходів до її визначення, порівняння яких дасть можливість

більш глибокого розуміння суті та призначення інновацій.

Поглибити деталізацію в розумінні досліджуваного термінологічного кола допоможе використання поширених підходів до оцінки змісту даного економічного явища сучасної теорії інновацій з поданням їх класифікаційної характеристики в Додатку А табл. А.1, А.2.

За результатами проведеного аналізу стає очевидним, що жодне визначення не є повним відображенням сутності одного з підходів або напрямків в рамках одного з підходів, що представляють собою дефініції поняття «інновація». При наданні визначень у відповідності до вибраних підходів виділилася чітка розбіжність – можливість варіативності охоплення напрямків такого ємного поняття як «інновації», що знаходиться в залежності від суворості фіксації критеріїв віднесення того чи іншого змістовного аспекту.

Наявність такого широко аспектного характеру розбіжностей тягне за собою ускладнення для виконання регуляторної функції державою шляхом запровадження та контролювання виконання нормативних актів щодо регламентації здійснення відповідного виду діяльності у вигляді зниження ефективності стимулювання провадження такої діяльності через законодавчі визначення основоположних понять [455].

Основним визначенням в правовій реалізації в межах окремої держави заснованої на інноваціях діяльності є визнане законодавством країни, а саме: «Інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно - технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [95].

З цього випливає ствердження про відсутність визначення інновацій, враховуючи реінноваційний характер, таких як результату інноваційної діяльності, а прирівнює інновації до засобу досягнення цілей, результату від впровадження, не говорячи про це прямо. Зокрема, в науковій літературі робиться акцент тільки на визначенні інновацій як результату науково-дослідної, творчої в рамках процесного та результатного підходів, а не самої інноваційної діяльності.

Багатоаспектність та складність досліджуваної категорії, продемонстрована в ході дослідження, свідчить про недостатню ступень вивченості інновацій при всій широті проведеного охоплення науковим середовищем в своїх працях для потреб її стрімкого поширення та розвитку інноватизації національних економік та окремих виробництв, що пояснюється стрімким розвитком НТП та підвищенням наукової оснащеності сучасного виробництва й, як наслідок, інноваційної науки.

З огляду на все вище зазначене щодо інновацій можна виділити декілька напрямків наукової думки (класів визначення) щодо їх сутності в пропонованому в результаті аналізу порівнянні сформованих класиком-першопрохідцем та узагальнених й розширених аатором підходів до розкриття змістовного навантаження означеної категорії (табл. 1.1), практичне застосування яких представлено в Додатку А, табл. А.3.

Необхідно відзначити застосування більшістю науковців та наголосити на доцільності у відповідності до сутності данного поняття об'єктно-орієнтованого зі значною продуктивністю його використання та процесного підходів.

Визначення були згруповані та класифіковані за напрямками наукової думки на підставі принципу доповнення їх новими компонентами в процесі розвитку уявлень про інновації як фундаментотворчого поняття системи побудови, отримання, відтворення результатів інноваційної діяльності: спочатку інновації тлумачились як принципово нові продукти, технології, методи й надалі як процес їх створення та подальшої комерціалізації шляхом впровадження розробок з отримання від них позитивного фінансового результату й інших ефектів згодом, поступово перетворюючись в джерело та новий шлях розвитку підприємства і підприємництва й інструменту створення, наповнення різних видів його капіталів.

За виявленими та виділеними в ході здійснення аналізу досліджуваної інновативної категорії класами визначення інновацій за різними змістовними аспектами в контексті визначення інновацій як різновиду результатів інноваційної діяльності представимо характерне відповідність усталеним підходам, сформувавши блоки визначень, трактування інновацій на рис. 1.1.

Таблиця 1.1 – Порівняльна характеристика визначень інновації за класичним, усталеними та авторським підходами

Випадки застосування інновації за Й. Шумпетером	Класи визначень інновацій за їх цільвим проявом	Особливості доповнення та розширення класичного підходу
1	2	3
Інновація як виготовлення нового , тобто ще невідомого споживачам, блага або створення нової якості того чи іншого блага	Інновація як відкриття , новація, що представляє собою принципово новий продукт або базу для вдосконалення вже існуючого науково-прикладного результату діяльності людини чи організованої групи людей, на стадії фінансового забезпечення апробації (набуття приставки «ін-») з припущенням стосовно або фіксацією кінцевого результату.	Усунок недолік класичного підходу, полягаючий в концентрації безпосередньо на процесі впровадження нововведення при відсутності спрямованості на результат цього впровадження і зміни в соціально-економічних сферах. В свою чергу, у підході, заснованому на ефективності інновацій, відсутній розгляд інноваційного ефекту в загальній системі інноваційного розвитку підприємства.
	Інновація як процес розробки , дослідження, доведення до кінцевого результату ідеї, винаходу з можливістю її подальшого використання, що втілює у собі передуючий комерційному творчий процес.	
Інновація як впровадження нового , тобто в даній галузі промисловості ще практично невідомого, методу (способу) виробництва, в основі якого не обов'язково лежить нове наукове відкриття і який може полягати також у новому способі комерційного використання відповідного товару	Інновація як процес реалізації у підприємницькій практиці новацій з метою отримання комерційного ефекту шляхом вирішення за їх допомогою існуючих проблем, надання їм споживчих цінностей та стимулювання попиту з паралельним забезпеченням досягнення суспільно корисних змін та формування якісно нових формацій в культурі споживання	Доцільно було розділити розгляд інновації як процесу на визначення як процесу розробки та процесу реалізації за стадіями інноваційного процесу, враховуючі наявність ряду дефініцій зазначеного характеру розділу термінологічного означення.
Інновація як освоєння нового ринку збуту , тобто такого ринку, на якому до цих пір дана галузь промисловості цієї країни ще не була представлена, незалежно від того, існував цей ринок	Інновація як цільові комплексні зміни (ЦКЗ) , направлені на появу або вдосконалення застосовуваних до нині товарів, засобів виробництва, організаційного забезпечення процесу та просування його результатів, або орієнтовані виключно на мережу розповсюдження і надходження у відання кінцевого споживача в системі	Розбиття дефініцій інновацій в наукових дослідженнях на блоки визначення як засобу та як застосування здійснено в рамках відповідності інструментарію масового втілення ідей в виробництві товарів та наданні послуг. В авторському розумінні досліджуваної складової

Продовження табл. 1.1

насамперед чи ні		інноваційної діяльності в інтерпретації інновацій як змін було приділено увагу комплексності проваджуваних змін.
—	Інновація як набуття або збільшення інтелектуальної складової в частині нематеріальних активів проваджуваної діяльності з метою не тільки підвищення якості пропонованого продукту та/або розширення асортиментної (номенклатурної) групи, а й можливості розширення спектру надаваних послуг шляхом продажу та/або надання в оренду прав на використання таких розробок.	Безсумнівно, в основі інновації лежить результат творчої праці, інтелектуальної діяльності, об'єкт інтелектуальної власності, проте не всякий об'єкт інтелектуальної власності може стати інновацією.
—	Інновація як результат інноваційної діяльності (ІД) у вигляді готового принципово нового продукту (знання) оформленого об'єкту інтелектуальної власності (комерціалізовані раціоналізаторські пропозиції) або вдосконалений існуючий науково-прикладний результат діяльності суб'єкту інноваційної діяльності в якості подальшого розвитку чи творчої імітації (модифіковані, розширювальні, повторно (вторинно) замісні, інкрементальні інновації, реінновації, ретровпровадження), отриманий в результаті впровадження вже представленої раніше інновації або здійснення діяльності у відповідності ознакам інноваційності, придатний до комерціалізації.	Сприйняття інновацій в якостях результату та відкриття мають схожу за своєю сутністю орієнтацією на скінченність й результативність комерціалізації інновацій як продукту науково-дослідної, творчої діяльності, відмінним є початковий в інноваційній діяльності акцент оформлених результатів НДДКР, що показано на рисунку.
Інновація як отримання нового джерела сировини або напівфабрикатів, рівним чином незалежно від того, існувало це джерело перш, або просто не бралось до уваги, або вважалось недоступним, або його ще тільки мали створити	Інновація як джерело формування інтелектуального капіталу нв підвищенні капіталовіддачі функціонування взаємозв'язку та взаємодії елементів внутрішнього середовища підприємства з огляду на включення інновацій, особливо новацій власного доробку, до зазначеного не фінансового виду капіталу суб'єкту підприємництва й надання зростаючого на розмір невидимих вартостей та покращуючого на забезпечуючі роботу інфраструктурні елементи впливу, підвищуючи тим самим ефективність здійснення інноваційної діяльності.	Підкреслено роль та виділено інтелектуальну складову в складі кінцевого результату – інновації – як її джереловмісну та визначаючу складову щодо майбутнього руху розробки від розробки до рутинізації.
Інновація як проведення відповідної реорганізації , наприклад забезпечення монопольного становища (за допомогою створення тресту) або підлив монопольного становища іншого підприємства	Інновації як ядро формування, збереження та розвитку інноваційного потенціалу підприємств та, як наслідок, джерело формування інноваційного капіталу, зокрема у включенні до його складу інтелектуального капіталу у створенні, перетворенні, добудовуванні один одного шляхом віднесення відповідного змістовного характеру інновацій до складу структуроутворюючих елементів інтелектуального його виду.	Підкреслено значення та визначено місце у релігівуючій ролі інновації у формуванні матеріально-технічних, технологічних та інших уречевлених засад побудови та забезпечення інноваційної здатності та інноваційної спроможності підприємства.

Джерело: удосконалено автором на засадах систематизації та поповнення джерел [106, 232, 407]

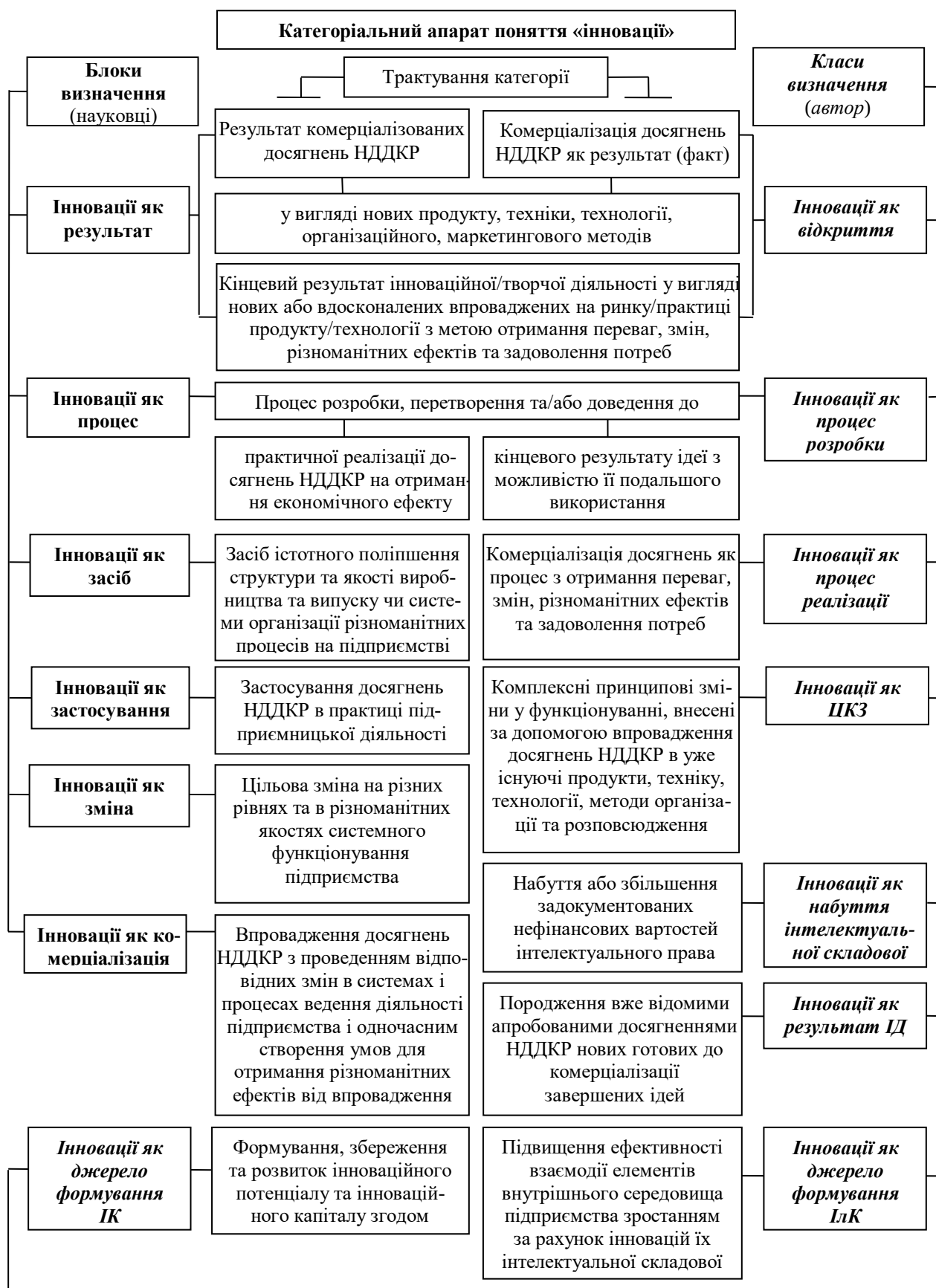

Рис. 1.1 – Систематизація визначення категорії «інновація» в контексті визначення поняття результатів інноваційної діяльності у варіативності підходів

Джерело: удосконалено автором на засадах систематизації та доповнення джерел [31,147]

Розгляд інновації з точки зору комерціалізації, виявлений в ході аналізу фіксування окремого змісту під терміном «інновація» за різними напрямками, дає підстави для ствердження за багатьма авторами притаманності найширшого охоплення серед існуючих на даний час визначень, включаючого її детермінування як результату, процесу, засобу та застосування, з об'єднанням в єдине коло життєвого циклу інновацій та зазначенням їх різноманітних результуючих ефектів для різних рівнів народного господарства з деталізацією на макрорівні.

Серед різновидів інтерпретації інновацій було зазначене головне для цілей даного дослідження – розгляд як різновиду результату інноваційної діяльності.

Визначення інновацій, надані науковцями на підставі різноманітних підходів, визначаючих ту чи іншу їх змістовну характеристику опорною, загалом концентруються на окремій стадії інноваційного процесу від виникнення ідеї, перетворившись в готовий продукт для комерціалізованого відтворення в масштабах виробництва, до готового продукту інноваційного процесу від якісно нових товарів до соціально-економічних зрушень, акцентуючи увагу на інноваціях як результаті суто творчої діяльності.

Класи визначень аналізованого поняття, подані в авторському трактуванні даної економічної категорії, задовольняють потреби висвітлення кожної сутнісної сторони процесу реалізації ознак інноваційності та отримуваних результатів впровадження їх носіїв з однієї сторони, та визначає результати інноваційної діяльності у їх різноманітному розмежуванні за типом, характером, масштабом, шляхом та стороною отриманого результату.

Наступном кроком перейдемо до категорії «інноваційна діяльність».

Як і в наукових підходах до трактування інноваційної діяльності, на рівні законотворчих процесів також відсутні узгодженість та єдність щодо розкриття характеру даного виду економічної діяльності, що ускладнює ефективність реалізації регуляторної політики та породжує багато проблем. Виходячи з визначень нормативних актів, інноваційна діяльність розглядається спочатку як діяльність з реалізації, впровадження інновацій з однієї сторони, а потім як

комплекс заходів, необхідних для здійснення даного процесу з другої сторони з огляду на питання податкового, реєстраційного, кредитного та іншого виду стимулювання.

Законодавчо затверджене визначення інноваційної діяльності закладає складову результату, але вона стосується вхідної частини комерціалізації та першої групи стадій інноваційного процесу, тобто результат науково-дослідних та дослідно-конструкторських розробок, визначаючи за такою його частиною, незважаючи на інноваційну фундацію її провадження на противагу науковій, орієнтованій на здійснення розробок, а не на їх комерційне задіяння в масштабах доведення до широкого кола користувачів, введення в цивільний оборот результатів її впровадження, індикативну належність до результатів інноваційної діяльності.

Статистика розглядає інноваційну діяльність з точки зору наближення рівня інноваційної активності вітчизняних підприємств до зарубіжних більш високих показників [264].

У зарубіжній і вітчизняній літературі «інноваційна діяльність» трактується по-різному. Розбіжність в трактуванні терміну «інноваційної діяльності» можна пояснити через розрізнення предмету і об'єкту дослідження, так як в залежності від цього дану думку може бути розглянуто в якості системи, процесу або зміни. Деякі вчені роблять акцент на творчу складову даного виду діяльності, а інші – на виробничу складову інноваційної діяльності, треті орієнтуються на її спрямованість з урахуванням переваг і смаків кінцевих споживачів [110].

В рамках дослідження теоретичних підходів щодо визначення поняття «інноваційна діяльність» приходимо до висновку про варіювання розкриття понятійного апарату даного терміну у різних джерелах економічної літератури (Додаток А табл. А.4).

Резюмуючи диференціацію визначень поняття інноваційної діяльності та виділивши їх блоки базування на інноваціях як основоположного поняття її провадження, представимо у вигляді схеми (рис. 1.2) основні напрямки трактування досліджуваної економічної категорії [264]. При читанні схеми у

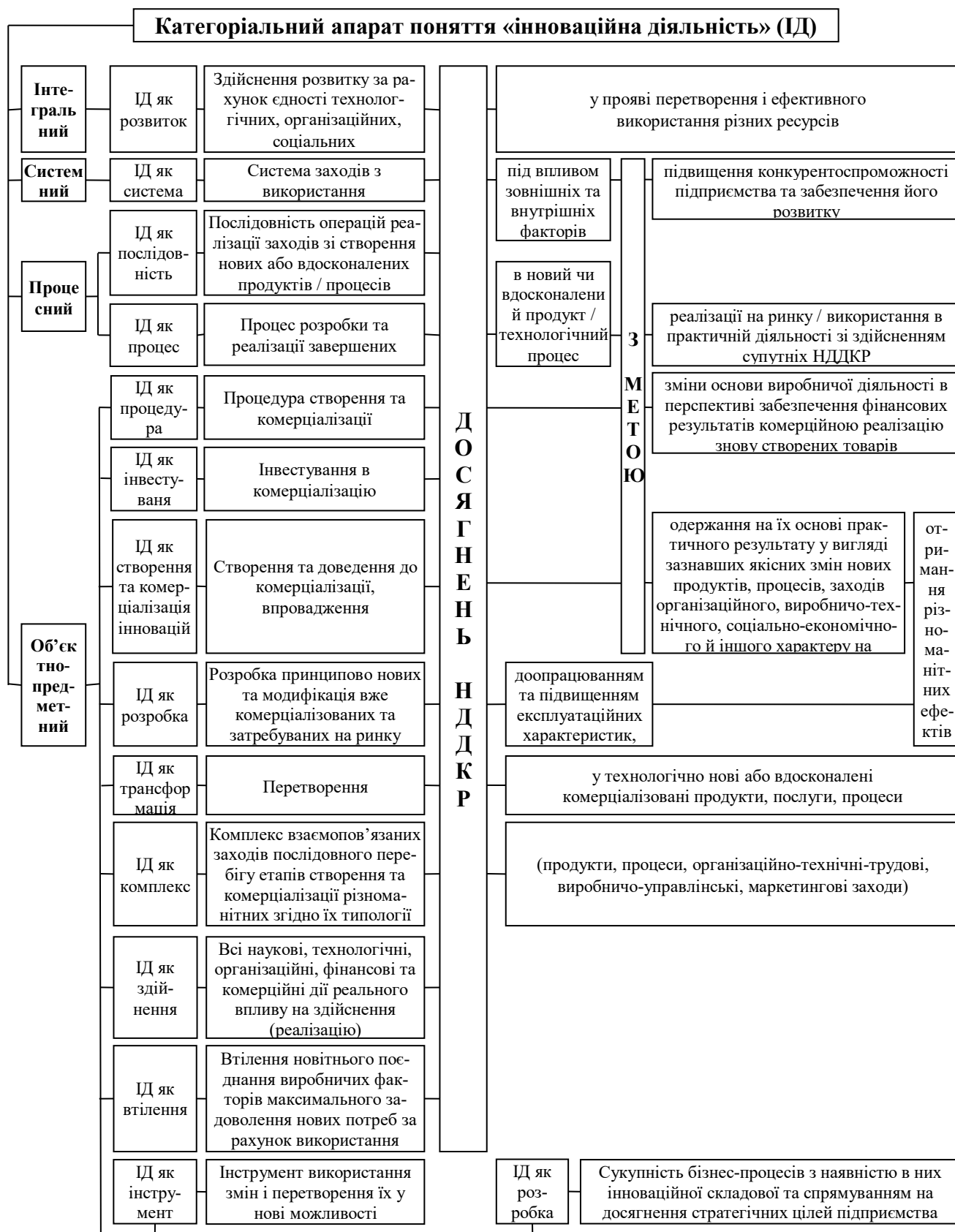

Рис. 1.2 – Систематизація визначення категорії «інноваційна діяльність» в контексті визначення результатів інноваційної діяльності у варіативності підходів

Джерело: складено автором на засадах систематизації джерел [110, 116, 151, 350, 420]

визначенні інноваційної діяльності за змістовними блоками слід рухатися зліва направо.

Визначення інновацій, надані науковцями на підставі різноманітних підходів, визначаючих ту чи іншу їх змістовну характеристику опорною, загалом концентруються на окремій стадії інноваційного процесу від виникнення ідеї, перетворившись в готовий продукт для комерціалізованого відтворення в масштабах виробництва, до готового продукту інноваційного процесу від якісно нових товарів до соціально-економічних зрушень, акцентуючи увагу на інноваціях як результаті суто творчої діяльності [264].

Враховуючи базування інноваційної діяльності на застосуванні новітніх розробок та пристосуванні в побудові своєї роботи підприємствами нових знань на її провадження [264] необхідно зробити висновок у вигляді власного трактування досліджуваного поняття, який представляється можливим представити на рівні визначення за різними предметними орієнтирами.

Таким чином, інноваційна діяльність нині перетворилася на один із найважливіших чинників ефективного функціонування та розвитку господарських систем в умовах ринкової економіки. Цю діяльність необхідно постійно вдосконалювати відповідно до об'єктивних вимог ринку, вона стає реальністю, коли базована на чітко окресленій політиці, досконалій методиці запровадження нововведень та оцінювання їх результативності. Важливий напрямом удосконалення та активізації інноваційної діяльності на підприємстві – це розроблення ефективних інноваційних стратегій, які сприятимуть успішному функціонуванню та розвитку вітчизняних підприємств, що є перспективним напрямом для подальших наукових досліджень [225].

Факторна належність інноваційної діяльності до функціонування економічної системи виключає його факторну належність до результатів діяльності з впровадження інновацій, так як ведення інноваційної діяльності не являється гарантією отримання відповідних тематичних результатів.

Сама поява і широке використання понять «інноваційна активність» і «інноваційний потенціал» стало концептуальним відображенням прояву

феномена інноваційної діяльності, яка стала займати все більше місце в діяльності лідируючих в світовій економіці компаній.

Першим як каталізатор та причино творчий фактор виникнення інноваційної активності розглянемо інноваційний потенціал промислового підприємства як інновативну категорію в контексті тематики наукового дослідження.

Існує нагальна необхідність з'ясування сутності інноваційного потенціалу в контексті його історичного виокремлення в окрему категорію з економічного потенціалу та тематиці приймання участі потенціалу інноваційного спрямування в формуванні результатів реалізації даного напрямку розвитку [447].

Інноваційний потенціал та інноваційна активність виступають складовими ланками причинно-наслідкового зв'язку формування результатів інноваційної діяльності, визначаючи їх об'єктами контролювання в здійсненні ефективного інноваційного процесу, вичерпного з точки зору результатності та багатого на прояви її різноманітності.

Інноваційний потенціал як фактор сприяння та чинник забезпечення інноваційних трансформаційних процесів на підприємстві стоїть в його початку та служить відправною точкою зміни статусу інноваційності (інертності, потенційності, активності), а, отже, враховуючи вплив започатковуючих подальші відповідні зміни зсувів першою ланкою на черговість та поетапність за критерієм дотримання строковості, витримки термінів, інноваційно орієнтований потенціал потребує ретельного контролю з боку співробітників управлінського апарату на відповідність встановленим цілям, забезпечення спроможності, їх досягнення та збереження зі збільшенням й покращенням та за умови побудови плану досягнення заданих характеристик очікуваними результатами, виходячи з наявних можливостей та необхідності їх коригування. А будь-який контроль починається з визначення об'єктно-предметної області здійснення контрольних дій [447].

Першочергово для подання сутнісного розкриття досліджуваної інновативної категорії проаналізуємо та подамо у Додатку А в табл. А.5 в систематизованому вигляді результати виявлення підходів щодо визначення

інноваційного потенціалу з подальшим практичним застосуванням їх наведеної класифікації (Додаток А табл. 6) [447].

Слід зазначити, що інноваційний потенціал досі залишається однією з найбільш складних та дискусійних категорій в сучасній інноваційній теорії [447].

Наведені в додатку наукові підходи досліджують лише окремі аспекти інноваційного потенціалу, не розкриваючи повністю сутність цього поняття. Це певною мірою обумовлено об'єктивним чинником – обсягом і характером цілей наукових досліджень. А тому до визначення інноваційного потенціалу слід підходити як до економічної категорії, яка є ієрархічно організованою системою понять, які знаходяться на різному рівні вираження сутності. Це характеризує багаторівневу сутність інноваційного потенціалу, розкриття якого потребує використання інтегрального підходу [275].

Порівняння інноваційного та економічного потенціалів на підставі наведених підходів до сутнісного розкриття дозволить глибше зрозуміти зміст досліджуваної категорії та прослідкувати деталізацію первинного поняття з розвитком інноваційної науки (Додаток А табл. А.7).

Проаналізувавши теоретичне підґрунтя змісту поняття «інноваційний потенціал підприємства», можна стверджувати, що більшість авторів керуються так званим ресурсним підходом, тобто визначають інноваційний потенціал підприємства як сукупність ресурсів або їх комбінацію. Деякі визначення ґрунтуються на структурному підході, виділяючи найчастіше такі основні елементи, як науково-дослідна, кадрова, інформаційна, матеріально-технічна, фінансова складові. Інші науковці застосовують процесний підхід, який ураховує цільову характеристику інноваційного потенціалу [346].

Подані різними вченими визначення інноваційного потенціалу відрізняються різним масштабом охоплення та ступенем обробки складових елементів складної системи суб'єкта незалежно від його рівня господарювання, що визначає їх прибічниками відповідних підходів базування на складових елементах, серед яких найбільше розвинуто поняття досліджуваного потенціалу в мікроекономічному полі господарювання. В рамках системного підходу за Д.І.

Кокурінім прослідковується паралель інтерпретації інноваційного потенціалу з ототожненням інноваційної активності підприємства з інноваційною активністю персоналу з опором на ділові та особистісні якості управлінського персоналу [447].

Узагальнюючи наведені визначення поняття «інноваційний потенціал», можна відмітити суттєву наукову проблему: у жодному з них не вказується на те, що реалізація інноваційного потенціалу повинна забезпечити інтенсивний розвиток будь-то підприємства, або будь-якої економічної системи, відносно якої власно й надається визначення цього поняття. У цьому контексті не можна визнати такими, що зорієнтовано саме на інтенсивний розвиток визначення в Законі України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», де йдеться про «інноваційний», а не інтенсивний «розвиток економіки» [120]

Проаналізовані та систематизовані наукові підходи щодо визначення сутності інноваційного потенціалу будуть застосовані для побудови розуміння його категоріального апарату та проведення порівняння понять економічного та інноваційного потенціалів з виведенням змістовних маркерів впорядкування структурних елементів та їх взаємозв'язків поняття самого потенціалу [447].

За результатами проведеного аналізу дефініцій інноваційного та передуючого йому – економічного – потенціалів представлення побудови їх змістовного наповнення подамо у вигляді рис. 1.3 за принципом багаторівневої класифікації підходів з метою подальшого порівняння [447].

Для побудови схематичного зображення з виведеними в ході аналізу класифікаційними рівнями сутнісного розкриття досліджуваних видів потенціалів узагальнено представимо за єдністю змістовних маркерів дефініції різних джерел [447].

Виходячи з зазначених нюансів та недоліків існуючих інтерпретацій, доцільно дослідити дотичність інноваційного потенціалу до результатів інноваційної діяльності та факторів впливу на них (табл. 1.2).

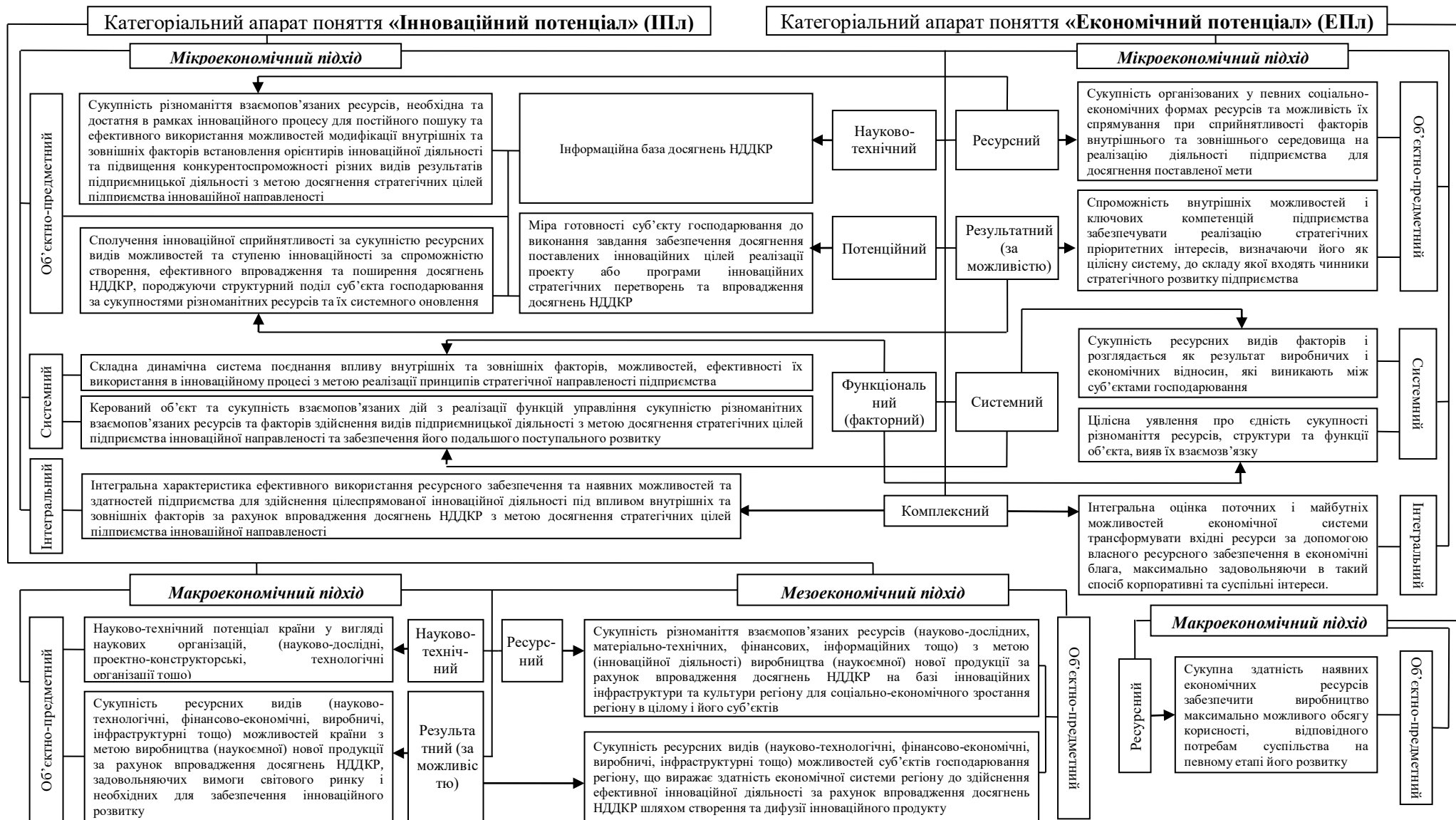

Рис. 1.3 – Порівняльна систематизація визначення категорій «інноваційний потенціал» та «економічний потенціал» в контексті визначення результатів інноваційної діяльності у варіативності підходів

Джерело: складено автором на засадах систематизації джерел [19, 48, 25, 79, 192, 212, 299, 382]

Таблиця 1.2 – Характеристика результатно-факторної природи інноваційного потенціалу

Об'єкт визначення належності	Обґрунтування належності
1	2
Факторна природа інноваційного потенціалу	
Економічний потенціал	Інноваційний потенціал можна розглядати як чинник впливу на ефективність провадження аналізованого виду діяльності та виникнення результатів від запровадження інноваційності у відповідності до трактування його як сукупності факторів вченими В.І. Захарченко, Н.М. Корсікова, І.В. Радзівіло й ін. та дзеркально до факторного дефінування економічного потенціалу, згаданого вище, а, отже, як будь-який чинник господарської діяльності, являючи собою сумарний фактор економічних відносин, підлягає і можливий до контролювання з боку будь-яких зацікавлених сторін і осіб.
Інноваційний розвиток	Керуючись визначенням науковців щодо роз'яснення поняття інноваційного розвитку, а саме – це розвиток (як результат) на засадах ефективного здійснення інноваційної діяльності (для інноваційних підприємств), та розвиток (як процес) на засадах ефективного використання інноваційного потенціалу (для будь-яких підприємств), – більшого значення набуває необхідність ієрархічної побудови факторів впливу на інноваційну діяльність з метою розробки ефективних заходів нівелювання, протидії та усунення, а оскільки інноваційний потенціал являється засадничим фактором для провадження заснованої на комерційному масовому втіленні новачій діяльності й, як наслідок, інноваційного розвитку, доцільно розглянути досліджувану категорію сфери інноватики з точки зору факторної належності до отримання результатів інноваційної діяльності.
Результатна природа інноваційного потенціалу	
Економічний потенціал	В свою чергу, за визначенням економічного потенціалу О.В. Березіна та К.А. Мамонова він представляє собою сукупність організаційних, виробничих, матеріальних, фінансових та трудових факторів і розглядається як результат виробничих і економічних відносин, які виникають між суб'єктами господарювання [33, 238], з чого випливає можливість дзеркальної інтерпретації інноваційного потенціалу в якості результату інноваційної діяльності, закладена в системному підході щодо змістовного наповнення досліджуваної економічної категорії сфери інноватики – результат і чинник інших складових потенціалу підприємства за О.Ю. Шиловой й Є.С. Чермошенцевою – як такого, що формується внаслідок інноваційних змін в принципах, процесах, організаціях і структурах підприємства, в підтвердження циклічності інноваційного процесу та інноваційного життєвого циклу та при належному управлінні активами та нематеріальними цінностями забезпечення сталості інноваційного розвитку.
Інноваційна спроможність (інноваційна здатність)	Проте, деякі фахівці наполягають на розгляді інноваційного потенціалу як спроможності до здійснення інноваційної діяльності, яка, окрім ресурсів, має містити ще й здатність до їх ефективного використання. Втім, ця здатність обумовлюється компетенцією персоналу, яка є складовою інтелектуальної складової інноваційного потенціалу, визначаючи одним з провідних місце інноваційного потенціалу з

Продовження табл. 1.2

	опором на якісні характеристики трудових ресурсів у формуванні інтелектуального та інноваційного капіталів та, в свою чергу, роблячи його результуючою від продуктивності та ефективності їх використання в разі досягнення якісною характеристикою суб'єкта господарювання, обумовлюючи зворотний повторюваний та наслідуваний взаємозв'язок потенціалу та різновидів капіталу. В підтвердження належності до результуючих якісних характеристик, а у випадку з інноваційним потенціалом – інноваційної діяльності, свідчить інтерпретація потенціалу інноваційного характеру як спроможності, здатності, готовності до здійснення інноваційної діяльності за потенційним та результатним підходами до його визначення.

Джерело: складено та доповнено автором на засадах систематизації [29, 51, 52, 210, 269, 447]

Щодо визначення інноваційної активності аналіз наукових публікацій з походженням з різних країн та прихильністю авторів різним школам економічної думки дає підстави для ствердження про недостатній рівень просунутості дослідницьких вишукувань на дану тематику з огляду на роль інноваційної активності в задіянні інноваційного потенціалу та джерела виникнення й першочергової умови перетікання інноваційної діяльності, на фоні чого встановлення та опису ролі інноваційної активності в отриманні результатів її прояву не проводилося.

Інноваційну активність потрібно розглядати як поняття, яке характеризує не тільки динаміку змін, але й визначає інтенсивність змін щодо проведення на підприємстві ефективної інноваційної діяльності.

Існування розбіжностей, породжених різними точками зору, щодо тлумачення компонентів інноваційної діяльності, інноваційна активність з яких не стала виключенням, призводить до виникнення різноманіття підходів до їх визначення, узагальнення яких щодо визначення сутності виокремленої категорії відзначається проблемним питанням.

У зв'язку з відсутністю видового виділення та відповідного охарактеризування підходів до визначення сутності розгляданого виду активності в економічній науці та на базі порівняння інноваційної з економічною, діловою, підприємницькою видами господарської активності, щодо яких в наукових працях

зустрічається ототожнення або розгляд як складової визначаючих сторін досліджуваного різновиду економічної активності, на підставі двох обумовлених практикою підходів до розкриття змістовних граней, а саме: підхід активності фірми та підхід активності персоналу, – обґрунтованою виступає доцільність застосування в структуруванні та систематизації підходів до визначення інноваційної активності підходів до дефінування інноваційного потенціалу, що дозволить глибше зрозуміти зміст досліджуваного поняття, прослідкувавши видозміну та перехід деталізації первинного поняття з розвитком інноваційної науки.

З огляду на вище сказане приведемо систематизацію змістовного навантаження категорії «інноваційна активність» в інновативному полі економічного вчення в Додатку А табл. А.8.

Автори тлумачень інноваційної активності в певному прошарку тематичної спрямованості розгляду даного, надаючого інноваційній діяльності об'єму поняття, опираються на інноваційну активність персоналу підприємства, та з огляду на поділ на два основні види – людський та структурний, з яких задіяння першого слугує причиною виникнення другого, а інноваційна активність за своєю сутнісною характеристикою є передумовою створення поля розгортання інноваційної діяльності та сполучною ланкою інноваційного розвитку та інноваційного процесу, орієнтовано поділимо визначення аналізованої категорії на 2 тематичні типи (поля): інноваційна активність за сукупністю відмінних від людського капіталу ресурсів та інноваційна активність персоналу за ознакою осередка розумових процесів.

Інноваційна активність не може розглядатися в якості результату інноваційної діяльності, оскільки являється:

- каталізатором отримання означених результатів;
- каталізатором (перетворювачем) трансформації причини (передумови або спонукання) в результат, тобто причина – інноваційний процес (інноваційний цикл), а передумова – інноваційна активність;
- каталізатором, пов'язуючою ланкою причинно-наслідкового зв'язку

отримання результату інноваційної діяльності.

Інноваційна активність забезпечує підприємству циклічне повторення стадій, пов'язаних з освоєнням інновацій. Для кожної зі стадій характерні певні організаційно-економічні умови, притаманні галузі, виду цінової політики, типу ринкової поведінці та організаційної структури, масштабам діяльності, рівню спеціалізації. Ці стадії утворюють інноваційну діяльність, яку міжнародні і національні стандарти визначають по-різному [490]. Такий підхід визначає інноваційну активність як рушійну силу, запускаючу інноваційний процес у вигляді постійно повторюваного інноваційного циклу за певних, сприятливих введенню, забезпеченню та зберіганню інноваційності, умов на умовно визначений новизною та швидкостями дифузії й рутинізації період.

Це в свою чергу, як наслідок, дозволяє охарактеризувати її як одну з передумов виникнення чинників сприяння або перешкоджання інноваційній діяльності, зокрема соціально-психологічної групи факторів (наприклад, забезпечення творчості трудового процесу або низька стимуляція творчості праці відповідно [271]) в контексті змістовного розкриття різновиду економічної категорії активності та досліджуваної тематики, й інтерпретувати інноваційну активність як фактор сприяння виникненню результатів інноваційної діяльності, виступаючи діяльнісним важелем протікання інноваційних процесів та інноваційної діяльності як такої.

Тобто зазначається, що інноваційна активність підприємства визначається двома основними чинниками: станом його інноваційного потенціалу та ефективністю системи управління інноваціями.

Виходячи з сутності інноваційного потенціалу, виступаючого як сукупність факторів підготовленості до інноваційної діяльності, та сутності забезпечуючої його діяльнісний стан інноваційної активності, відповідно, можна поставити дану інновативну категорію в один ряд з чинниками впливу (сприяння) на отримання результатів від її провадження та якість формування внутрішнього характеру підконтрольності підприємству його діяльності як суб'єкту маніпулювання на наступних засадах:

– інноваційна активність показує віддачу ресурсів до результатів інноваційної діяльності і можливість її позитивної зміни [251], визначаючи інноваційну активність як якісну характеристику результативності використання інноваційного потенціалу, провадження інноваційної діяльності та наявність відношення до оцінки результатів, заснованої на комерціалізації розробок економічної діяльності;

– активність діяльності фірми — це характеристика компанії, що відображає взаємозв'язок між заданим змістом діяльності та її результатами [75], слугуючи підтвердженням факторної належності інноваційної активності до результатів її здійснення за аксіомою транзитивності у наслідуванні якостей та характеристик наступними поняттями.

Наступною підлягають розгляду в контексті тематики дослідження результатної складової інноваційної діяльності парою виступають інноваційний процес та інноваційний розвиток за їх обґрунтованою взаємно доповнюючою залежністю.

Інноваційний процес, визначаючи межі провадження інноваційної діяльності та представляючи собою місце зосередження і протікання ініційованих, зумовлених і продиктованих інноваціями змін, виступає дієвою передумовою результування такої діяльності та бере за основу інтенсивність такої дії для досягнення бажаного рівня результуючих показників.

Інноваційний процес, перебуваючи у центрі посиленої уваги науковців багатьох країн з кінця минулого сторіччя, відзначається певною глибиною вивченості, проте вивченню свого місця та визначеності й предметності впливу в контексті продукування результатів інноваційної діяльності за безпосередньою причетністю не піддавався.

В науковій літературі місцями зустрічається ототожнення інноваційного процесу з інноваційною діяльністю за масштабами охоплення їх змістовних структур. Наведені поняття також мають багато спільного з поняттям інноваційного розвитку, аргументацію спростування чого наведено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Характеристика природи ототожнення інноваційного процесу

Об'єкт визначення ототожнення	Обґрунтування відмінності
1	2
Інноваційна діяльність	Якщо розглядати обидва поняття з позиції певного підприємства, то інноваційна діяльність є вужчим та підпорядкованим поняттям, адже в рамках інноваційної діяльності певного підприємства може здійснюватися не весь інноваційний процес (в якому новація з ідеї перетворюється на розробки і з'являється у вигляді конкретної продукції, технології чи послуги), а лише його окремі етапи, а інноваційний процес може виходити за межі певного підприємства, що й відповідає сучасній інноваційній теорії «відкритих інновацій». Втім різноманіття визначень дефініцій не дають змоги чітко їх розмежувати та однозначно визначити їх взаємозв'язок та підпорядкованість.
Інноваційний розвиток	Інновації лежать в основі як інноваційної діяльності так й інноваційного розвитку; як інноваційна діяльність, так і інноваційний процес та процес інноваційного розвитку мають характер процесу – як комплексу дій, проте мета цих дій у випадку інноваційного процесу вужча ніж у випадку процесу інноваційного розвитку. Інноваційний процес переважно спрямований на створення інновацій, а процес інноваційного розвитку – на їх впровадження з метою забезпечення розвитку підприємства.
Інноваційне підприємство	Відповідь на питання про первинність виникнення, оскаржувана між поняттями інноваційного процесу та інноваційної діяльності, криється у визначенні потенційно інноваційних підприємств в частині розпочатку проведення підготовки до впровадження інновацій у вигляді виконання перетворень для ведення інноваційної діяльності, тобто здійснення початкового інноваційного процесу.

Джерело: складено та доповнено автором на засадах систематизації [52, 386]

Інноваційний процес є середовищем виникнення результатів інноваційної діяльності, без якого або поза його межами зазначене не можливо, а отже розглядатися як результат подібної діяльності не може. Доцільність аналізу дефініцій даної економічної категорії продиктована дослідженням семантичного кола результатів інноваційної діяльності та уточненням місця інноваційного процесу щодо безпосереднього її результатування.

Як такого виділення підходів щодо визначення інноваційного процесу в науковому середовищі не проводиться, а розкриття його сутності не підлягало систематизації. Досліджене дефінування інновативної категорії інноваційного процесу дозволяє виділити декілька напрямів спрямування наукової думки щодо виділення його змістовних складових: перетворення наукового знання, створення

інновацій, використання інноваційного потенціалу, різновид процесу та процес розвитку як такий, пов'язана з інноваціями діяльність, послідовність дій, спосіб організації, період часу, етапність, сукупність процесів, комплекс, ланцюг стадій, система.

Систематизацію визначення категорії «інноваційний процес» в контексті визначення поняття результатів інноваційної діяльності представимо на рис. 1.4 за наведеними у Додатку А табл. А.9 дефініціями щодо варіацій його інтерпретації.

Показовим для відзначення зв'язку інноваційного процесу з результатами його провадження являється закладання деякими вченими в своїх дефініціях результатної складової пов'язаних з інноваціями процесів, висуваючи отримання результату в якості характерної риси або обов'язкової умови, тобто інноваційний процес не визначається самоціллю.

Різні вчені в своїх тлумаченнях інноваційного процесу вбачають різні його результати, являючи собою різноманітні види результатів інноваційної діяльності різних стадій зазначеного процесу та змістовні складові семантичного поля даної інновативної категорії, й одночасно виражаючи повноту визначення даного різновиду економічного процесу в наявності цілепокладання, характерне для системного (інтегрального) підходу.

Оскільки розглядувана інновативна категорія являється індикатором інноваційних перетворень, то інноваційний процес в провадженні інноваційної діяльності, визначенні її результатів та досягненні її результативності посідає за важливістю в питаннях участі інших інновативних категорій після інновацій друге місце, оскільки виступає стимулятором та передумовою інноваційної активності і каталізатором інноваційного розвитку, роблячи провадження інноваційної діяльності можливим. Резюмуючи вище викладене інноваційний процес можна визначити сукупністю послідовних операцій і дії з вироблення наукового блага, його комерційного пристосування, впровадження підготовленого нововведення і поширення результатів його впровадження, позначену процесовими характеристиками повторюваності, циклічності вчинення інновацій, зокрема в ході їх удосконалення в процесі застосування, і орієнтоване на їх

Рис. 1.4 – Систематизація визначення категорії «інноваційний процес»

в контексті визначення результатів інноваційної діяльності у варіативності підходів

Джерело: авторська розробка на засадах систематизації джерел [48, 106, 125, 140, 142, 463, 386, 400]

примноження та інноваційний розвиток як об'єкту його створення (блага), так і суб'єктів його застосування, в залежності від рівня економічної структури його знаходження, що відображає сутність, стадії, передбачає результування як кінцевий вихід та його призначення, процесу здійснення.

Існує кілька структур (уявлень) інноваційного процесу з різним ступенем поглиблення або узагальнено одного рівня, беручі свій початок і приходячі до кінця в різних точках процесу комерціалізації розробок, але не охоплюючи рух ідей від зародження і опрацювання до становлення буденністю її сутнісних характеристик в поширеному товарі цілком.

Як головна складова інноваційного процесу, модель його побудови визначена набором елементів, їх взаємним розміщенням, наявністю, посередкованістю й опосередкованістю, напрямками зв'язків, повторюваністю, характером виконуваності, обумовлюючи їх відмінність між собою. Порівняльну характеристику моделей інноваційного процесу подамо у вигляді табл. 1.4.

Підприємства не завжди приймають існуючі моделі, а якщо і застосовують їх то деякі етапи пропускаються, що призводить до несвоєчасної реалізації головних етапів інноваційного процесу. Крім того, має вагомий вплив застаріле обладнання і не дуже якісна організаційно-комунікаційна структура [221].

Якщо брати до уваги моделі інноваційного процесу, то можна сказати, що для більшості підприємств притаманна лінійна модель, з огляду на розбиття роботи на чіткі етапи та поступове досягнення наступних цілей та етапів, однак світовий досвід спонукає підприємства до пошуку нових моделей організації інноваційних процесів для підвищення конкурентоспроможності та інноваційного рівня [221].

Оскільки інноваційний процес в переважній більшості випадків передбачає ланцюг задіяних в нього учасників сукупного інноваційного процесу підприємств та організацій, а не протікає цілком та повністю в межах процесів одного економічного суб'єкту, то й розглядатися повинен ширше одиниці інноваційного господарювання.

Таблиця 1.4 – Порівняльна характеристика моделей інноваційного процесу

Різновид моделі	Переваги	Недоліки	Представники	Назва моделі	Особливості
1	2	3	4	5	6
Лінійна модель	Має чіткий розподіл на данні роботи	Не відображає взаємодію суб'єктів інноваційної діяльності між етапами інноваційного процесу	О.Ф. Андросова	Лінійна модель інновацій	Відзначається сутнісно-логічною встановленою послідовністю етапів залучення елементів інноваційного процесу, перемінного за виділенням значимості та розпочатку їх набору.
Кібернетична модель	Безперервний та автономний суспільний процес обробки інформації	Не для всіх підприємств може підійти тільки одна обробка інформації	Б. Санто	Кібернетична модель інноваційного процесу	Відтворює інноваційний процес як комплексну систему, в якій елементи процесу утворюють підсистеми, що перебувають у постійному зв'язку і взаємодії з багатьма зворотними зв'язками. Модель виражає, по суті, безперервність і автономність суспільного процесу обробки інформації.
Матрична модель	Добре застосовується для організації управління технологічними комунікаціями	Вона підходить не для всіх інноваційних процесів оскільки не дає повноцінно перейти з одного етапу в інший	В.Є. Шукшунов, М.Р. Габайдулін, Ю.Ф. Гортишов, Р.Т. Ференец	Матрична модель організації управління технологічними комунікаціями трансферу інновацій	Застосовують тільки для розгляду організації управління технологічними комунікаціями трансферу інновацій. Її використання для всіх етапів інноваційного процесу проблематичне, оскільки введення нових суб'єктів та додаткових етапів не дає змоги поступово переходити від матричного елемента до іншого, як того вимагає матрична структура.
Структурна модель	Більш чіткий розподіл на данні роботи, накладений на структуру комунікації учасників виробничого процесу	Повторює матричну структуру, на відміну від якої передбачає певний порядок та склад елементів та їх взаємодії.	Г.Д. Ковальов	Схема дії і виникнення комунікацій учасників інноваційного виробничого процесу	Більш доцільна для структуризації інноваційних комунікацій у процесі інноваційного циклу. Така схема інноваційного процесу включає етапи участі у створенні та реалізації інновацій суб'єктів інноваційного процесу та їх взаємодію.

Джерело: складено автором на засадах систематизації джерел [12, 156, 221, 419]

За логікою побудови та впорядкування інноваційних процесів загального для підприємства інноваційного господарювання та окремих запроваджуваних інновацій стадії їх перетікання в більшій мірі повинні співпадати або перегукуватися з різною часткою розбиття на етапи окремих з них.

Природньо, стадії «життєвого» циклу інновації повторюють стадії «життєвого» циклу товару з врахуванням інноваційних особливостей, а стадії аналогічного циклу підприємства повторюються етапами інноваційного циклу у власній специфіці, проте стадії інноваційного процесу та стадії інновації охоплюють шляхи різної протяжності (табл. 1.5).

Таблиця 1.5 – Співвіднесення стадій інноваційного циклу та етапів «життєвого» циклу інновації

Стадії інноваційного процесу	Етапи «життєвого» циклу інновації
1	2
Наука	–
Дослідження	–
Розробка	Розробка
Виробництво	Виведення на ринок
Споживання	Зростання
–	Зрілість (дифузія)
–	Занепад (рутинізація)

Джерело: складено автором на засадах систематизації джерел [іССІЛКИ](#)

Дані таблиці підтверджують різницю цілеспрямованості процесів створення, впровадження і поширення окремої інновації з процесом їх масового породження та поширення з передбаченням першим зазначеним прослідковування подальшої долі нововведення з моменту вироблення інноваційного розв’язання поточної проблеми.

З огляду на недоліки існуючих моделей інноваційного процесу, специфіку всестороннього масштабного розбудовування відповідних процесів та пронизування ними й їх результатами всіх сфер життя суспільства, вдавшись до кібернетичного підходу в економіці, побудуємо власну результатну модель інноваційного процесу (рис. 1.5).

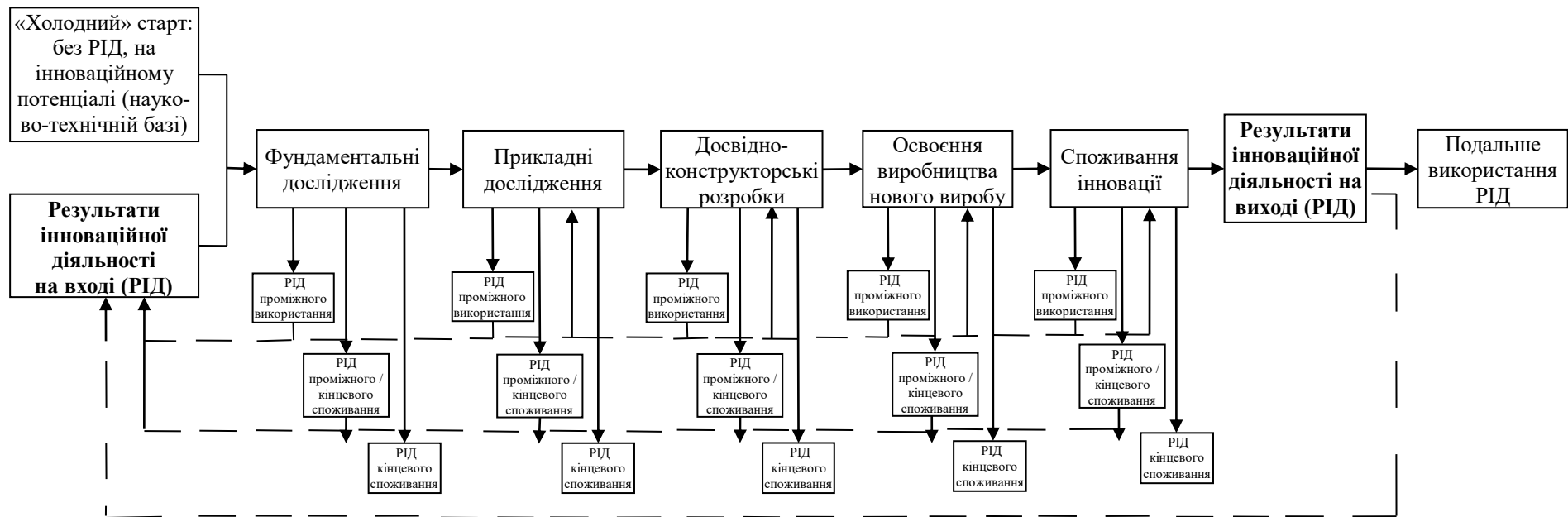

Рис. 1.5 – Результатна модель інноваційного процесу за кібернетичним підходом

Джерело: авторська розробка

Модель побудовано на визначенні інноваційним процесом ланцюга руху не тільки інновацій, а й пов'язаних з їх використанням результатів у різноманітності його характеру і різно направленості, оскільки згадка в наукових дослідженнях з різних питань щодо інноваційного процесу про результат інноваційної діяльності на останній його стадії упускає продукування проміжних втілень результатної складової на шляху досягнення кінцевої цілі проведення інноваційних перетворень.

Отже, результати інноваційної діяльності проміжного використання не мають для кінцевого споживача вироблених інноваційним способом товарів та впроваджувача безпосередньої цінності, але можуть бути спрямовані останнім на поповнення інноваційного потенціалу, інноваційного капіталу в наступних етапах на допомогу відтворення вже отримуваних раніше й нових, планових і очікуваних. Результати інноваційної діяльності одночасно маючи ознаки кінцевого продукту або ефекту і можливості застосування в якості ресурсу для подальшого провадження як інноваційної, так і економічної діяльності, підлягають відповідному розподілу в обороті суб'єктів інноваційного господарювання. Результати інноваційної діяльності кінцевого споживання відправляються в напрямку кінцевого споживача та акумулюються для пристосовування в своїй діяльності за ознакою відсутності необхідності додаткового опрацювання інноватором.

Також рівень отримання результатів проміжного використання може бути рівнем отримання первинних результатів, наступний – вторинних, а останній – кінцевого споживання – третинним щодо черговості виокремлення в надбаному сукупному інноваційному ефекті.

Варто зазначити, що найбільший діапазон результатів за об'ємом та кількісним різноманіттям отримується на стадії дифузії інновації.

Виходячи з заданого тону орієнтованості на результатування інноваційного процесу, необхідно подати його розкриття в наступному формулюванні: процес отримання результатів в усьому доступному їх різноманітті від впровадження інновацій на вході с оцінюванням проміжних підсумків та наслідків на виході.

На відміну від інших досліджених інновативних категорій з провідних понять сфери інноватики інноваційний процес, ґрунтовно виступаючий індикатором та зосередженням, тобто концентратором, інноваційних перетворень на різних щаблях суспільного відтворення товарів і послуг та сфер життєдіяльності людини, уявляється можливим непрямо віднести аналогічним індикатором належно до результатів втілюючої його діяльності з причини не обов'язковості призведення впровадженням інновацій до отримання як бажаних, відчутних, оцінюваних результатів, так і будь-яких, окрім інноваційних збитків (інших негативних ефектів) в разі невдачі.

Згідно запропонованої моделі інноваційного процесу останній чергово виступає індикатором відмічених інноваціями змін, обумовлюючий їх контролювання і, відповідно, контролювання результатів їх проведення.

За визначенням причиною будь-якого процесу, визначаючи його характер та окремі його ризики, інноваційний процес не може мати факторну належність до означених результатів, але на його основі передбачається можливість процесам виступати результатами задіяння інновацій, що буде обґрунтовано й підтверджено конкретними прикладами в подальшому (як наприклад, рутинізація – процес морального зістарювання інновації), обґрунтовуючи індикативну належність досліджуваного процесу до них щодо протікання розробки і впровадження та перетікання за різновидами поступового отримання результатів відзначеної ознаками інноваційності діяльності.

Перейдемо до розгляду основної рушійної сили розбудови інноваційного процесу – поняття інноваційного розвитку.

Вивчення інноваційного розвитку в контексті результатів інноваційної діяльності не проводилось. В науковій літературі зазначається спрямованість здійснення всіх необхідних інноваційних заходів з метою інноваційного розвитку, фактично проводячи заміну поняття результатів, не вказаних як ціль, на поняття стану перебування та призводячи тим самим до плутанини пересічних користувачів інформацією і про інновації, і про її результати, і про їх генераторів, так і здійснюючих функції управління внутрішніх щодо місця генерації виконавців

їх вироблення.

Вважаємо за потрібне з метою обґрунтування спирання категорії інноваційного розвитку у визначенні загальнотеоретичних засад результатування інноваційної діяльності в рамках власного наукового дослідження приділити увагу сутнісному розкриттю даної економічної інноваційної категорії.

Розвиток вчені частіше визначають як перехід від одного стану функціонування до іншого, де система отримує нові параметри. Водночас, є певні сутнісні розбіжності у характеристиці його інноваційного виду [390].

Розглянемо, охарактеризуємо та оцінимо різноманітні підходи до сутнісного означення досліджуваної інновативної категорії в Додатку А табл. А.10, диференціацію існуючих дефініцій визначення щодня кого у специфіці його означення за наведеними підходами подамо в Додатку А табл. А11.

Проведений аналіз показує, що саме мікрорівень є об'єктом сучасних теорій інноваційного розвитку, які вивчають питання оперативної реакції суб'єктів господарювання на зміни ситуації на ринку шляхом розроблення нових конкурентоспроможних видів продукції, зміни власної структури, системи управління виробництвом і збутом, а також цілеспрямованого управління змінами.

За результатами досліджень сутності інноваційного розвитку, зокрема як об'єкту управління, Л.О. Волощук стверджує [51], що тлумачення терміну «інноваційним розвиток» у сучасній науці також виходить, як найменш, з двох основних підходів: статичного та динамічного, які притаманні й терміну «інновації». Будь-які згадувані у науковій літературі підходи до визначення категорій інноватики є різновидами означених двох. Так, різновидами статичного підходу є ресурсний, результатний, системний; різновидами динамічного – процесний, функціональний [52].

Визначення сутності інноваційного розвитку на засадах дуального підходу потребує уточнення з урахуванням зв'язків з інноваційним потенціалом, інноваційним процесом та інноваційною діяльністю підприємства, як окремими але пов'язаними об'єктами управління [51], наведені вище.

Узагальнивши наведені визначення та підходи, можна зробити висновок, що інноваційний розвиток – це розвиток (як результат) на засадах ефективного здійснення інноваційної діяльності, та розвиток (як процес) на засадах ефективного використання інноваційного потенціалу [51], з чого випливає підстава для ствердження належності інноваційного розвитку до різновидів результатів інноваційної діяльності другого порядку у зв'язці «інноваційна діяльність – інноваційний розвиток».

На ряду з інноваційною діяльністю поняття інноваційного розвитку має результатну належність до іншої, ширшої, інновативної категорії, виступаючи супутнім результатом поновлюваного, простого та розширеного, процесу постійного отримання результатів інноваційної діяльності у формованому ними з часом комплексі.

Процес інноваційного розвитку може бути скерований як на покращення стану та ефективності діяльності підприємства, так і на погіршення, так як інновації можуть бути як вдалимими і призводити до прогресу підприємства, так і невдалимими, та призводити до регресу [51], виходячи з чого інноваційний розвиток виступає фактором забезпечення здатності об'єктів різних рівнів: від учасника інноваційного процесу (держави, міжнародного рівня), елементу інноваційного простору (у його задіянні в інноваційній діяльності (регіональна інноваційна система, національна інноваційна система) до отримання необхідних, бажаних, запланованих підсумків (результатів, ефектів).

Перейдемо до дослідження семантики наступної зв'язки інновативних категорій як «молодшого» поняття інноваційної інфраструктури та «старшого» поняття інноваційної системи.

У вітчизняній практиці інноваційні результати розглядаються в якості явища всесторонньої перебудови в економіці, породжуваного прагненням втілення нововведень на тлі глобалізаційних процесів та оцінюваних в площині показників статистичного обліку [447]. З метою поглиблення вивчення вказаної категорії інноватики дослідимо взяте за базис означене поняття інноваційної інфраструктури [268].

Отже, виходячи із того, що процес реалізації інновації називають інноваційним процесом, маємо зазначити, що місцем локалізації інноваційного процесу є інноваційна інфраструктура, отже, інноваційна інфраструктура є середовищем, у якому відбуваються стадії інноваційного процесу [192], та визначає обґрунтованість до розгляду даної економічної категорії як інституту економічної системи та складової середовища виникнення результатів інноваційної діяльності [268].

Аналіз сучасних наукових економічних джерел дає підстави стверджувати, що поняття «інноваційна інфраструктура» інтенсивно застосовується лише останнім десятиліттям і за цей час виділилися два концептуальних підходи до визначення інноваційної інфраструктури як економічної категорії, які А. С. Марченко позначив як широкий та вузький [215], охарактеризовані в Додатку А в табл. А.12, на підтвердження виконання диференціації у відповідності до яких визначення категорії «інноваційна інфраструктура» наведемо в А табл. А.13.

Як бачимо з додатку, серед вчених існує узгодженість у визначенні досліджуваної інновативної категорії як сукупності організацій-учасників інноваційного процесу та реалізаторів-забезпечувачів здійснення інноваційної діяльності й спорідненість у визначенні предметної області функціонування та взаємозв'язків між елементами, в більшості випадків подаючи трактування у відповідності до об'єктно-предметного підходу до визначення дефініцій у формуванні понятійного апарату, зокрема ресурсному та статистичному підходам в свою чергу [286].

Подання деякими авторами визначень в рамках декількох підходів в черговий раз підтверджує мультинауковість дослідних напрацювань та доробок і являється проявом «дуального підходу [51], заснованого на поєднанні динамічного та статичного, в наведенні дефініцій понять економічної науки.

За результатами аналізу дефініцій розгляданої категорії можемо зробити висновок про трактування інноваційної інфраструктури як середовища функціонування суб'єктів окремого виду економічної діяльності з надання інноваційних послуг суб'єктам інноваційно-виробничого характеру діяльності у

відповідності до вузького підходу, зокрема як сукупності умов її здійснення. На нашу думку, подібне спростування доволі широкого та ємного поняття порівнювано з ототожнюванням грошових коштів та фінансів [268].

Як і в більшості випадків формування понятійного апарату економічних категорій зазнаючих стрімкого, продиктованого сучасними умовами «виживання» підприємств та економік, розвитку й щодо інноваційної інфраструктури, «незважаючи на досить широке розповсюдження за останні роки, поки ще не має загальноприйнятих поглядів, а скоріше характеризується деякими концептуальним рамками, в яких триває розвиток та поглиблення існуючих знань [170]».

Обґрунтовуючи взаємозв'язок таких інновативних категорій, як «інноваційна система» та «інноваційна інфраструктура», зазначимо, що згідно з дослідженнями А.В. Райхліної, інноваційна інфраструктура являє собою, створює поле та забезпечує умови для діяльності, становлення та підтримання взаємовідносин суб'єктів національної інноваційної системи [323].

Розвиненість мережі породжуваних та породжуючих взаємозв'язків між суб'єктами підприємницької діяльності науково-виробничої та інфраструктурно-забезпечувальної складової інноваційної системи та ступінь продуктивності їх взаємодії прямо впливає на ефективність інноваційних змін макро-, мезо- та мікрорівнів протікання інноваційних процесів [265].

На досягнення цілей інноваційного розвитку покликано створення відповідних інноваційному характеру розвитку інституцій, втілюваних національною інноваційною системою в собі як каталізатора спорудження, високого рівня самозабезпечення та самооновлення при відповідному державному супроводженні інноваційної інфраструктури, активізації інноваційної диспозиції споживачів та інноваційного потенціалу виробників такої продукції, послуг завдяки ефективного інформування та результативного функціонування відповідної інфраструктури [265].

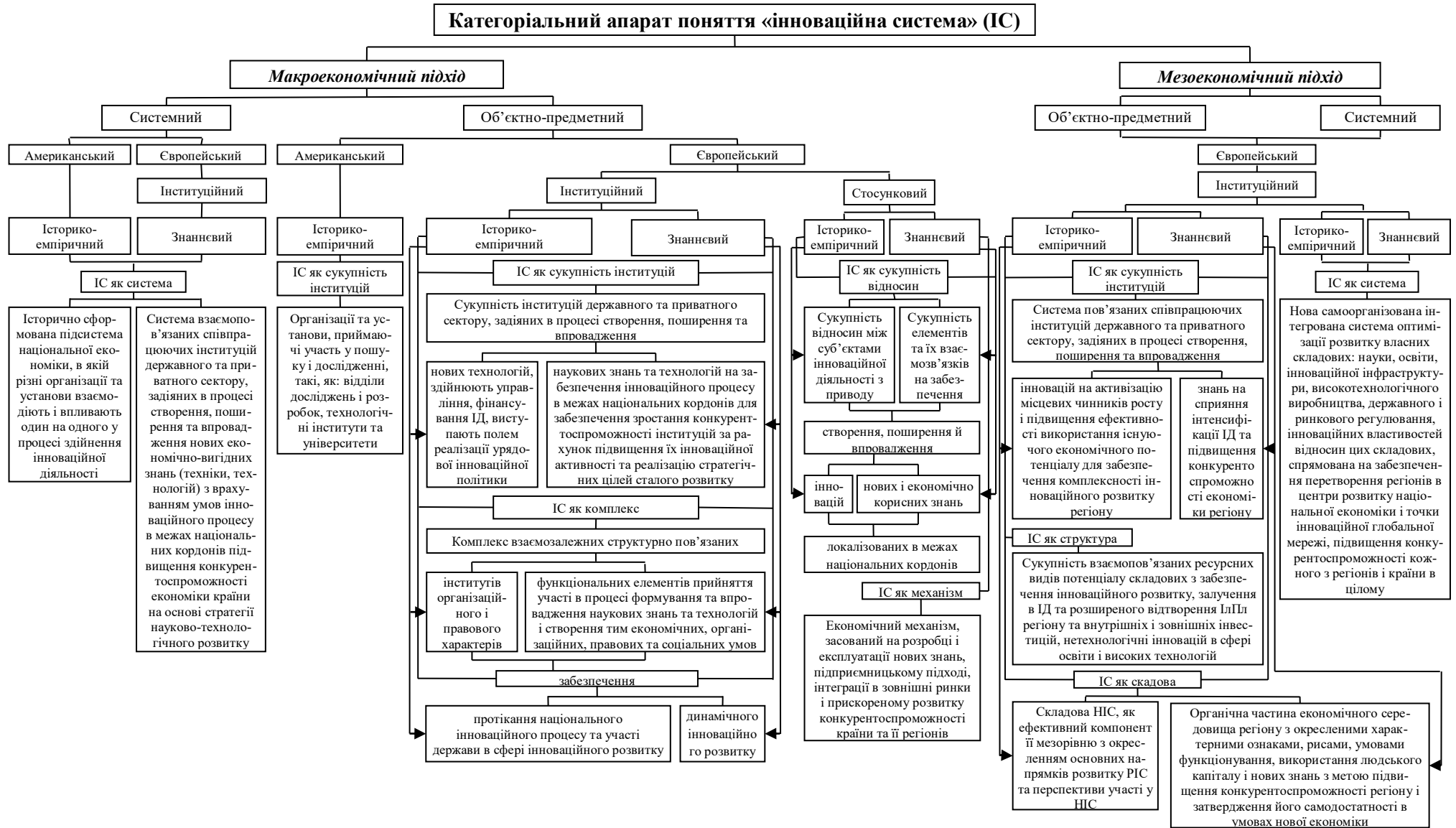
Оскільки, створення НІС є одним з основних інституційних перетворень при переході до інноваційної економіки, що забезпечує умови для стійкого

розвитку на основі повного використання інтелектуального потенціалу та поширення й реалізації нових системних знань [253], з метою розкриття сутності та варіативності результатів інноваційної діяльності дослідимо змістовне наповнення категорії «інноваційна система» у множині дефініцій (Додаток А табл. А.15), орієнтуючись на зв'язку з інноваційною інфраструктурою [265], для чого розглянемо підходи до трактування зазначеної категорії з поданням їх класифікації в Додатку А. табл. А.1.14.

Як видно з таблиці А.15, науковий підхід до створення НІС, незважаючи на досить широке розповсюдження за останні роки, поки ще не має загальноприйнятих поглядів, а скоріше характеризується деякими концептуальним рамками, в яких триває розвиток та поглиблення існуючих знань [195].

Аналіз досліджень та публікацій, присвячених особливостям становлення національної інноваційної системи, дозволяє з'ясувати її багатовимірність і масштабність. Певний рівень розвитку продуктивних сил і виробничих відносин у кожній окремій країні визначає зміст й інтенсивність інноваційних процесів, їх національну специфіку та модель інноваційної системи, що ґрунтується на потенціалі національного інтелектуального капіталу, розвитку перспективних форм інноваційного підприємництва, підвищенні престижу наукової праці, формуванні засад інтеграції окремих інноваційних елементів у єдину національну інноваційну систему [38], об'єднує поняття інноваційного підприємництва, окреслюючи місце кожної категорії інноватики у визначенні результатів інноваційної діяльності промислових підприємств у відповідності своєї змістовної специфіки. В підтвердження чого Н.Б. Мігаєм [231] приводиться перелік основних складових елементів інноваційної системи: інноваційний потенціал, суб'єкти інноваційного процесу, інноваційна активність економічних агентів, інноваційна стратегія, інфраструктура інноваційної активності, яка має на меті створити зовнішні та внутрішні умови здійснення інноваційної діяльності.

Детальніше дифінування розгляданої економічної категорії подамо у вигляді рис. 1.6 зі структуризацією у відповідності до приведеної класифікації

підходів [265].

Як видно за рисунком, інтерпретація інноваційної системи (ІС) як сукупності взаємопов'язаних організацій з забезпечення протікання інноваційного процесу, здійснення інноваційної діяльності, виконання інноваційних завдань та тлумачення як сукупності умов для здійснення інноваційної діяльності ототожнює її з інноваційною інфраструктурою, що являється одним з елементів складної динамічної системи та вписується в тлумачення за вузьким підходом, а сприйняття ІС як комплексу взаємозалежних структурно пов'язаних організацій, зв'язків між ними та поля їх побудови, функціонування, реорганізації, перетворення тощо розкриває дане поняття ширше та об'ємніше та одночасно відповідає європейському підходу з уточненням функціонального навантаження у визначенні регіональних ІС (РІС), прив'язаних до інноваційних інфраструктур та інноваційного потенціалу в історично сформованих умовах функціонування розвитку окремих економічних мікрокліматів [265].

Часто позначення змістовних границь національної інноваційної системи, а саме такий рівень її реалізації в більшості випадків підпадає в наукове поле зору, включає в себе визначення такого ж характеру інфраструктури, ототожнюючи, ставить їх на один рівень на порушення підпорядкованості, що змушує до подання певних рекомендацій зі встановлення їх змістовних меж (табл. 1.6.).

Таблиця 1.6 – Рекомендації щодо розкриття сутності понять інноваційної інфраструктури та інноваційної системи

Рекомендації з визначення інноваційної інфраструктури	Рекомендації з визначення інноваційної системи
1	2
Трактування повинно об'єднувати в собі ознаки вузького та широкого підходів до визначення інноваційної інфраструктури, розглядаючи її як сукупність учасників інноваційного процесу певної спеціалізації (напрямку) інноваційної діяльності й функціонального призначення та як сукупність економічних	Інноваційну систему, зокрема НІС, у відповідності до зроблених з аналізу дефініцій інноваційної інфраструктури висновків та існуючого між згаданими поняттями взаємозв'язку, логічно розширити на включення до системи активних учасників інноваційного процесу (підприємства здійснення інноваційної діяльності: освітні, наукові, науково-дослідні організації, підприємства науково-виробничого комплексу) в їх взаємодії з пасивними орієнтовані на забезпечення функціонування та відтворення інноваційних процесів, заснованих на принципах економічної ефективності, з метою досягнення інноваційного розвитку

Продовження табл. 1.6

відносин з метою впливу на відповідну дійсність, говорячи про дуальність дефініції.	окремих суб'єктів комерційної та некомерційної направленості діяльності й економіки суб'єкту рівня господарювання (надмікроекономічного), зокрема країни в цілому.

Джерело: авторська розробка [268]

На нашу думку, визначення інноваційної системи у відповідності до зроблених з аналізу дефініцій інноваційної інфраструктури та самої системи висновків та існуючого між згаданими поняттями взаємозв'язку [268] логічно подати [265] у викладці з огляду на рекомендації щодо їх змістовної диференціації та з врахуванням підпорядкованості понять.

Результатом діяльності НІС не є виробництво власне інновацій для ринку у масовому вигляді [265]. У зв'язку з особливостями понять інноваційної інфраструктури та інноваційної системи й ступневістю їх зв'язку у визначенні їх співвіднесення з результатами та встановленні факторної належності наведемо порівняльну характеристику в табл. 1.7.

Таблиця 1.7 – Порівняльна характеристика результатно-факторної природи інноваційної інфраструктури та інноваційної системи

Об'єкт визначення належності	Обґрунтування належності інноваційної інфраструктури	Обґрунтування належності інноваційної системи
1	2	3
Факторна природа інноваційного потенціалу		
Ступінь розвитку зв'язків	Ступінь розвитку зв'язків між активними та пасивними учасниками інноваційної інфраструктури може визначати її як фактор сприяння чи перешкоджання інноваційній діяльності та характеристику ефективності дифузії інновацій та трансферу технологій.	Результати інноваційної системи являють собою складову частину національного багатства системи, яка виробляє і накопичує наукові знання як суспільні блага, які набувають вигляду нематеріальних активів і утворюють частину національного надбання, що відображається на балансі структур, у ВВП, у вартісній структурі національного багатства та визначає інноваційну систему як масштабний синергетивний та культивуючий фактор продукування результатів на всіх її рівнях.
Результатна природа інноваційного потенціалу		
Заналь-	Створення відповідних інноваційному характеру розвитку інституцій, втілюваних національною інноваційною системою в собі як каталізатора	

Продовження табл. 1.7

1	2
ність та систем-ність	спорудження, високого рівня самозабезпечення та самооновлення при відповідному державному супроводженні інноваційної інфраструктури, активізації інноваційної диспозиції споживачів та інноваційного потенціалу виробників такої продукції, послуг завдяки ефективного інформування та результативного функціонування відповідної інфраструктури визначає взаємозалежний зв'язок інноваційних понять в провадженні інноваційної діяльності та створює підстави до застосування аксіоматичного методу організації науково знання у визначенні результатів інноваційної діяльності в значенні та контексті інноваційної інфраструктури.
Аксіомати-чний метод	Результати функціонування інноваційної інфраструктури за зазначеним методом можуть виступати результатами інноваційної діяльності за аксіомою транзитивності. Твердження Н.М. Буняк, що результатом діяльності НІС як відкритої системи, що пропонує входження нових організацій і вихід раніше діючих, є ринок об'єктів інтелектуальної власності і у жодній мірі не інноваційна продукція масового збуту на ринку, ставить ІС в визначенні результатів інноваційної діяльності таким у зв'язці «інноваційний продукт – об'єкт інтелектуальної власності – сфера дифузії інновацій (і як результату наукової, і як інноваційної діяльності)».
Зв'язок	Інноваційна інфраструктура може виступати результатом діяльності інноваційного спрямування як сформована або в стані виникнення мережа різного ступеню локалізації взаємопов'язаних суб'єктів забезпечення реалізації різних стадій інноваційного процесу, як поняття історично сформована в ході впровадження нововведень та їх виникнення (отримання) на виникнення потреб інформаційного обміну між виробниками товарів та їх споживачами, між науковими установами та промисловцями, руху факторів виробництва та науково-технічного прогресу взагалі в подальшому. Враховуючи взаємозалежний тісний зв'язок інноваційних системи та інфраструктури такий результат НІС, як ринок об'єктів (продуктів) інтелектуальної власності, можна зарахувати до складу результатів самої інноваційної інфраструктури, нею ініційований та забезпечуваний, й водночас до переліку результатів інноваційної діяльності опосередковано за аксіоматичним методом принципу транзитивності в обох випадках.
Рівневість інновацій-ної діяльності	Створення, модифікація, видозміна, перебудування інноваційної інфраструктури як «побічний» ефект інноваційної діяльності виступає вторинним результатом інноваційної діяльності. «Левову» долю інноваційної інфраструктури складає сукупність взаємозалежних науково-виробничих та інфраструктурно-забезпечувальних підприємств та їх взаємовідносин, може бути віднесена до результатів третього порядку.

Джерело: авторська розробка на засадах узагальнення доповнення джерел [40, 42, 256, 268]

В результаті проведеного семантичного аналізу сутнісного навантаження ряду категорій інновативної терміносистеми, складаючих її основу, а саме – інновація, інноваційна діяльність, інноваційна активність, інноваційний потенціал, інноваційний процес, інноваційний розвиток, інноваційна інфраструктура, інноваційна система, в контексті встановлення визначення та ознак результатів інноваційної діяльності, здійснено уточнення їх понятійної змістовності (табл. 1.8) на ряду зі встановленням тематичних взаємозв'язків між елементами семантичного кола формування результатів діяльності інноваційного характеру на визначення складності, багатогранності, різносторонності та мультиаспектності даного поняття, в ході якого було обґрунтовано включення частини категорій до складу результатів розробки та комерціалізації досягнень НДДКР як окремого різновиду або прояву результату, а також встановлено місця інновативних понять, міру та характер їх впливу на результування інноваційної діяльності, а саме в якості фактору, каталізатору, індикатору, на підставі чого сформовано семантичне коло поняття зазначеного специфічного виду економічних результатів інноваційного походження.

Таблиця 1.8 – Авторське трактування понятійного апарату розгляданих інновативних категорій в деталізованих та уточнених за тематикою дослідження дефініціях

Поняття	Визначення
1	2
Інноваційна діяльність	комплекс заходів, спрямований на впровадження в діяльність господарюючого суб'єкта об'єктів інтелектуального капіталу власного виробництва або залучених ззовні, що є результатом науково-технічних розробок і представляє собою оптимізацію діючих на підприємстві (організації) виробничих, організаційних та іншого роду процесів або впровадження нововведень, що є принципово відмінними від проваджуваної практики, з метою отримання різноманітної вигоди для ринкового гравця, такої як, наприклад, збільшення економічного ефекту, диверсифікація, реструктуризація, збільшення частки ринку тощо, а також орієнтовані на досягнення соціально прийнятних цілей в напрямку урізноманітнення отримуваних результатів та відповідного інноваційного розвитку.
Інноваційна діяльність	комерційної точки зору, діяльність з найякшвидшої пропозиції більш якісно технологічно нового продукту в спробі отримання максимально можливого прибутку від його новизни до моменту настання падіння попиту на нього, продиктованих науково-технічним прогресом, конкуренцією і моральним

Продовження табл. 1.8

1	2
	зносом; з точки зору наукової складової такої діяльності це орієнтована на ринок наукова діяльність з прямою безпосередньою апробацією, спрямована на отримання результату від свого здійснення у вигляді фінансово оцінюваного результату.
Інноваційний потенціал	система взаємопороджуваних зв'язків між сукупністю ресурсів суб'єкту господарювання та його спроможністю (здатністю) задіяння ресурсного забезпечення, спрямованого на формування інноваційної культури всередині організації та в суспільстві з метою спонукання вироблення інноваційної диспозиції і, як наслідок, виконання поставлених завдань інноваційного характеру та досягнення стратегічних цілей інноваційного розвитку суб'єктів різних рівнів господарювання з його інтенсифікацією
Інноваційний процес	сукупність послідовних операцій і дії з вироблення наукового блага, його комерційного пристосування, впровадження підготовленого нововведення і поширення результатів його впровадження, позначена процесовими характеристиками повторюваності, циклічності вчинення інновацій, зокрема в ході їх удосконалення в процесі застосування, і орієнтована на їх примноження та інноваційний розвиток як об'єкту його створення (блага), так і об'єктів його застосування, в залежності від рівня економічної структури його знаходження
Інноваційна інфраструктура	комплексна система взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих пасивних (організації забезпечення інноваційної діяльності: інноваційно-технологічні центри, центри трансферу технологій, бізнес-інкубатори, технопарки, учбово-ділові центри, державі інститути тощо) суб'єктів національної інноваційної системи і ресурсного матеріального, інформаційного, комунікаційного та іншого забезпечення їх взаємопов'язаних і взаємоспадкових економічних відношень: ринкових, фінансово-кредитних, матеріально-виробничих, інформаційно-консалтингових, кадрових, дифузійно-збутових тощо.
	сфера взаємодії пасивних учасників НІС, а (національна) інноваційна система – середовище взаємодії активних та пасивних суб'єктів II та його виникнення і функціонування в інформаційно-комунікативному полі ресурсного забезпечення досягнення інноваційного розвитку та отримання результатів інноваційної діяльності.
Інноваційна система	комплексна система взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих активних (підприємства здійснення інноваційної діяльності: освітні, наукові, науково-дослідні організації, підприємства науково-виробничого комплексу тощо) та пасивних (організації забезпечення інноваційної діяльності: освітні, наукові, науково-дослідні організації, інноваційно-технологічні центри, центри трансферу технологій, бізнес-інкубатори, технопарки, учбово-ділові центри, державі інститути тощо) суб'єктів національної інноваційної системи, ресурсного матеріального, інформаційного, комунікаційного та іншого забезпечення їх взаємопов'язаних і взаємоспадкових економічних відношень: ринкових, фінансово-кредитних, матеріально-виробничих, інформаційно-консалтингових, кадрових, дифузійно-збутових тощо, орієнтовані на забезпечення функціонування та відтворення інноваційних процесів, заснованих на принципах економічної ефективності, з метою досягнення інноваційного розвитку окремих суб'єктів комерційної та некомерційної направленості діяльності й економіки суб'єкту рівня господарювання (надмікроекономічного), зокрема країни в цілому.

Джерело: авторська розробка [235, 236, 239, 241, 404]

На підставі засадничого формування понятійних меж та сенсентційного наповнення результатів інноваційної діяльності наведемо в табл. 1.9 змістовне розкриття деяких з розгляданих інновативних категорій, віднесених до результатів інноваційної діяльності за наявністю результатної природи та місцем в ланцюгу виникнення і участі в продукуванні за результатно-факторною належністю до даного процесу.

Таблиця 1.9 – Авторське трактування понятійного апарату інновативних категорій в контексті визначення результатів інноваційної діяльності

Поняття	Визначення
1	2
Інновація	отриманий в матеріальній або нематеріальній формі, передбачуваний або неочікуваний побічний результат мобілізації ресурсів підприємства на комерціалізацію інших розробок запровадження, дозволяючий отримати нові або додаткові економічні, технологічні, соціальні й інші вигоди від його виростання у внутрішньому середовищі його отримувача або поширення у зовнішньому.
Інноваційний потенціал	результат реалізації суб'єктом господарської діяльності за допомогою наявної сукупності взаємопов'язаних різноманітних ресурсів, використовуваних для перетворення економічних, технологічних, бізнес- процесів на інноваційні, своєї готовності до забезпечення ступенів поновлення факторів виробництва й інноваційності за рахунок участі у дифузії інновацій та забезпечення підвищення конкурентних переваг за рахунок вироблення для набуваючих статус інноваційних та використання для інноваційних підприємств інноваційної сприйнятливості у вигляді посилення кожної змістовно-структурної складової даної категорії інноватики з метою провадження подальшої інноваційної діяльності на засадах прагнення до інтенсифікації закладення наукоємності у вироблену продукцію та на більш високому ефективному рівні виконання поставлених завдань результативного інноваційного розвитку.

Джерело: авторська розробка [241, 404, 405]

Узагальнимо виявлену результатно-факторну належність досліджених провідних інновативних категорій до об'єкту розгляду за диференціацією ознак інноваційної діяльності в контексті тематики дослідження його контролювання у вигляді відповідної класифікації (рис. 1.7).

Відзначена під час аналізу семантичного змісту та діалектичного зв'язку кожної інновативної категорії з іншими в контексті тематики дослідження несуттєва орієнтація на отримання, визначення і конкретизацію результатів від

провадження інноваційної діяльності, приділення уваги результативності, продуктивності, ефективності здійснення інноваційного типу економічної діяльності на фоні відсутності дефінування основоположного для оцінки вказаної діяльності поняття результатів як показника виконання поставлених завдань та досягнення заданих цілей.

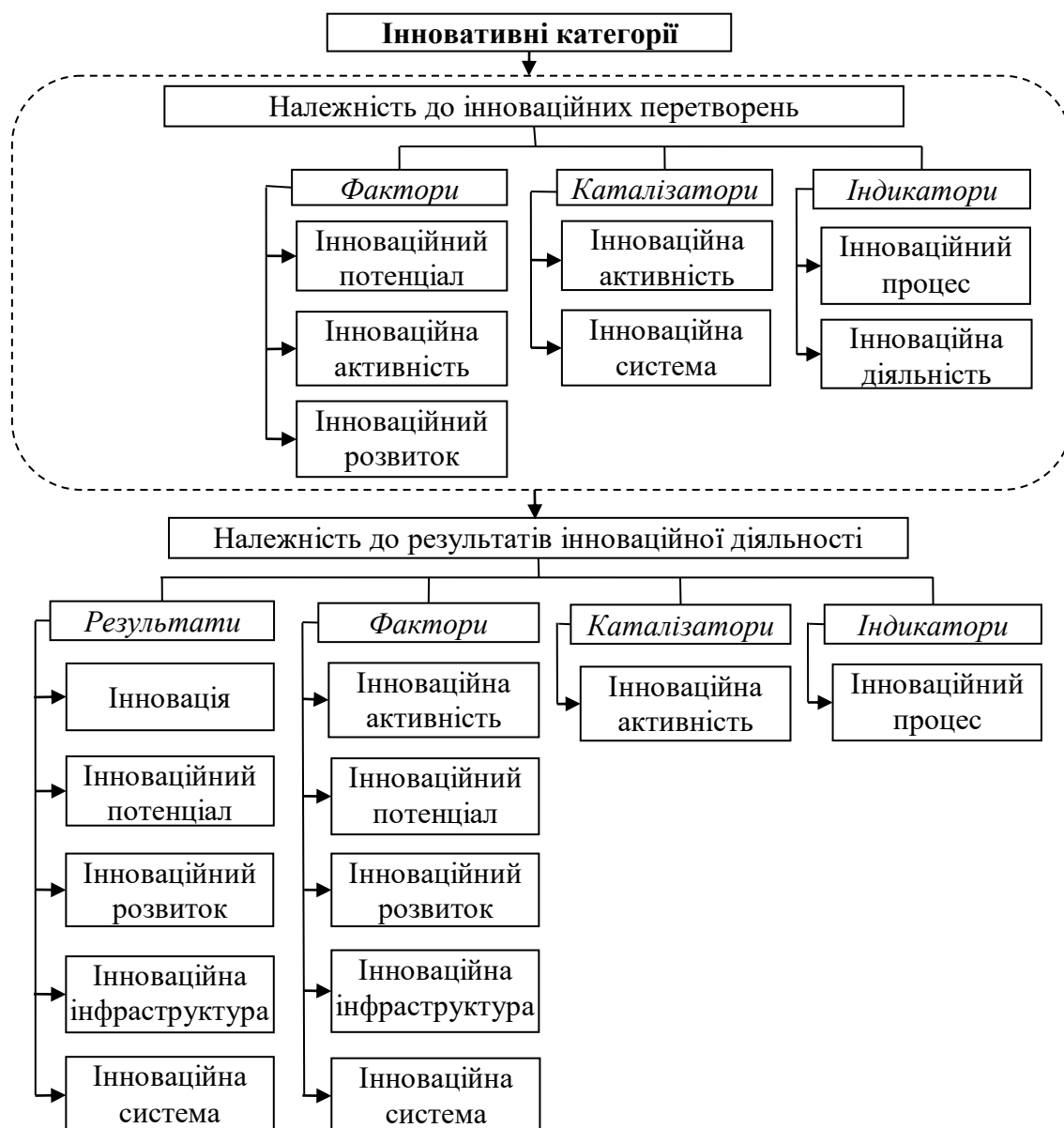

Рис. 1.7 – Категорійно-понятійна належність провідних інновативних категорій до інноваційних перетворень і результатів інноваційної діяльності

Джерело: авторська розробка

З огляду на важливість та цінність достовірності оцінки в рамках аналізу

продуктивності та доцільності впровадження інновацій, не зважаючи на пріоритетність пов'язаної з їх комерціалізацією діяльності та влучність в успішному та сталому розвитку суб'єктів господарювання, така не результатна орієнтованість в свою чергу обумовлює зростання актуальності визначення результатів такої діяльності як об'єкту оцінки та контролю, диференціації та критеріїв віднесення подібно до критеріїв інноваційності, вирішення питань щодо яких в сучасних наукових дослідженнях досі практично оминається.

Досягнення певного планового визначеного результату являється метою будь-якої діяльності та пронизує всі завдання, вирішення яких направлено на отримання бажаного підсумку та його рівня, завжди породжує розв'язання низки проблем, першочерговим пунктом з яких виступає формування чіткого уявлення та осяжності самого результату, критеріїв віднесення до нього, наступним питанням йде вимір та оцінка, подальшим планування та контролювання.

На підставі вивчення змістовного розкриття поняття самого результату, різноманітні дефініції якого подані в Додатку А табл. А.16, та вагомих, виявлених в ході семантичного розбору ряду елементів інновативної терміносистеми, особливостей інноваційного характеру отримання результатів наведемо зведену характеристику важливих для визначення поняття результату понять, та представимо виведене визначення результатів інноваційної діяльності у табл. 1.10.

Таблиця 1.10 – Матриця тлумачення результатної природи отриманих підсумків інноваційної діяльності

Поняття з природою результату	Поняття з природою ефекту
1	2
Результат - кінцевий або проміжний підсумок в упредметненій або абстрактній формі.	Під ефектом розуміють досягнутий результат у його матеріальному, грошовому, соціальному чи інших вимірах. Ефект характеризує результат інноваційної діяльності організації внаслідок зміни стану певного об'єкта під впливом зовнішнього або внутрішнього фактора, насамперед інноваційного.
Результативність визначається як ступінь реалізації запланованої діяльності та	Ефективність – відносний показник, що прирівнює отриманий ефект з витратами або

Продовження табл. 1.10

досягнення запланованих результатів.	ресурсами, використаними для досягнення цього ефекту, в найзагальнішому сенсі .
Результати інноваційної діяльності – комплексне поняття відображення переходу або набуття конкретних індивідуальних визначуваних об’єктних форм, цілісних, системних або згрупованих сукупностей якісних змін характеристик та станів об’єктів певного рівня управління мікро, мезо, макро внаслідок послідовності дій та подій з розробки та впровадження інновацій	Інноваційні результати – результати, отримані безпосередньо від впровадження окремої інновації на конкретному підприємстві з можливістю чіткого віднесення до понесеній на її комерціалізацію витрат. З огляду на що в їх визначенні виключається комплексність, деталізація та узагальнення, а також згрупованість за різними інноваціями, впровадженими одночасно або в одну одиницю часу.

Джерело: складено автором на засадах систематизації джерел [125, 141, 392, 314]

Щодо особливостей епітування понять сфери інноватики вбачається доцільним проведення значеннєвого за широтою змістовного охоплення розмежування отриманих на інноваційній основі результатів з огляду на особливості місця виникнення результатів та порядку отримання в загальному інноваційному циклі, відображене в табл. 1. Поняття результатів інноваційної діяльності ширше поняття інноваційних результатів, оскільки до інноваційних результатів віднесено результати, отриманих від безпосереднього впровадження інновації в діяльність підприємства, а до результатів інноваційної діяльності відноситься вся безліч їх проявів в масштабах розгортання інноваційного процесу та інноваційного розвитку на всіх рівнях господарювання з врахуванням засадничого для продукування інших або наступних та реінноваційного характеру таких результатів.

Категоризацію комплексного поняття результатів інноваційної діяльності проведемо на підставі отриманих результатів вивчення результатно-факторної належності окремих понять сфери інноватики до економічно випереджаючої природи визначених результатів та виявлених в ході дослідження об’єктивних особливостей їх природи. Ознаки віднесення до результатів інноваційного походження і відповідного використання визначимо поділеними на дві групи: обов’язкового набору відповідності та додаткового набору змістовної надбудови, – розкриття наборів яких представимо в табличній формі (табл. 1.11).

Таблиця 1.11 – Характеристика ознак відповідності (віднесення) поняттю результатів інноваційної діяльності

Критерій віднесення	Змістовна характеристика
1	2
Обов’язковий набір ознак відповідності (критеріїв змістовного навантаження)	
Критерії віднесення до інноваційних результатів	
Наслідковість впровадження інновації	Обов’язкове спричинення інновацією виникнення, формування нового результату або видозміни існуючого вже сформованого для віднесення до результатів відповідної тематики
Кінцевість	Остаточність оформлення змістовного складу та забезпечення повноцінного отримання в подальшому для можливості визначення, оцінювання, використання
Тривалість	Період отримання результату з огляду на старіння інновації як джерела результату на збереження ознак віднесення до інноваційного
Критерії результативності комерціалізації інновацій	
Конкретність визначення	Точне визначення прояву, змістовних меж, місця виникнення для його віднесення до відповідної тематики результату
Вимірність	Встановлення конкретних критеріїв для виміру процесу отримання або трансформації джерел та ресурсів в кінцевий результат в питаннях настання, терміну та значеннєвості досягнення результату
Досяжність	Дійсність досягнення та реалістичність виконання необхідного набору та порядку заходів призведення до результатування, визначається на підставі власного досвіду управлінця з врахування всіх наявних інноваційних ресурсів та інноваційних обмежень
Значимість	Здійснення внеску отримання конкретного інноваційного результату в досягнення стратегічних цілей інноваційного розвитку та інших.
Обмеження в часі	Обмеженість в часі щодо отримання та використання результату з огляду на особливості провадження інноваційної діяльності.
Зверх обов’язкового набір ознак (критеріїв) додаткового змістовної надбудови	
Критерії віднесення до інноваційних результатів	
Матеріальний прояв	Можливість уречевлення містячих результати інноваційної діяльності ознак об’єктів матеріального світу
Опосередкування виникнення нових інноваційних результатів	Закладання бази, виступ необхідним, додатковим каталізуючим або допоміжним гарантуючим, проміжним елементом в прямому або перервному ступінчатому ланцюгу, циклічності отримання або розширення продукування результатів аналогічної природи
Опосередкування виникнення нових економічних результатів	Закладання бази, виступ необхідним, додатковим каталізуючим або допоміжним гарантуючим, проміжним елементом отримання інших за науко-економічною природою результатів не залежно від цільового докладання інноваційного виду результату
Постійність отримання і циклічність	Постійність та безперервність зв’язку результату будь-якої економічної природи на вході з результатом інноваційної природи на виході інноваційного процесу або етапу (-ів)
Зверх обов’язкового набір критеріїв додаткового змістовної надбудови	
Критерії віднесення до інноваційних результатів	

Джерело: авторська розробка

Щодо критеріїв результативності комерціалізації інновацій зазначимо їх побудову на базі підходу SMART до постановки цілей, конвертованого для цілей виконання управлінської функції контролювання щодо кінцевого підсумку інноваційного процесу.

Інновативні категорії за своєю семантичною надбудовою у поєднанні діалектичних зв'язків з іншими поняттями та між собою та включенням результатної складової або відповідної належності долучаються до продукування наступних результатів по схемі руху їх створення за стадіями інноваційного циклу, «життєвого» циклу інновації, стадіями інноваційного розвитку в напрямку втілення комплексності поняття результатів інноваційної діяльності.

Кожна досліджена інновативна категорія за одночасністю своєї належності до результатів та факторів спричинення і протидії формуванню результатів інноваційної діяльності визначає в напрямку віддзеркалення ознак їх визначення фрактальну структуру побудови комплексності результатів, де кожен або наступний результат, отримуваний за ланцюгом руху їх продукування, являється базою, частиною або фактором отримання наступного, більшого за включеністю та (або) обумовленістю попередніх, і забезпечує розгортання їх урізноманітнення в напрямку розкручування спіралі комплексності, а за циклічністю інноваційної діяльності та орієнтованістю на отримання основного – фінансового – результату комерціалізації за монетизацією інноваційної продукції обумовлює зворотний рух, замикаючи характеристику комплексності, але не обмежуючи її подальшого розвитку.

Зумовлення комплексності окремих самостійних змістовно завершених, не залежно від закінченості втілення та доотримання в процесі їх формування, компонентів різноманіття і багатогранності та фрактальної структури обґрунтування складного поняття результатів інноваційної діяльності відбувається у втіленні повноти та розгортання їх урізноманітнення за стадіями від відправної точки у вигляді розробки, втіленої у інновації, через рівні економічної структури до нарощеного комплексного поняття, увібравшого в себе всі ознаки, явища, прояви та пронизуючого всі горизонталі, вертикалі і паралелі

інноваційного середовища за понятійними ланцюгами трансформації та переходів цілей – факторів – результатів за схемами результування інноваційної діяльності категорійно-понятійного апарату вивчуваних результатів.

Гнучкість проявів результатів інноваційної діяльності в уособлення їх комплексності при відповідності критеріям віднесення до таких породжує гнучкість показників оцінювання їх відповідних виявів, що буде обґрунтовано в третьому розділі при наданні рекомендації прикладного характеру щодо інформаційно-аналітичного забезпечення їх контролювання.

1.2 Класифікація результатів інноваційної діяльності підприємств як об'єктів контролювання

Комерціалізація новітніх розробок та винаходів в ході їх запровадження, трансформації доведення до отримання від реалізації створеного за їх допомогою продукту позитивного характеру фінансового результату може і часто призводить до виникнення нових ідей, внесення покращень до апробованої інновації, які згодом призводять до виникнення та оформлення нових інновацій, розкриваючи дане поняття як один з різновидів результатів інноваційної діяльності та підтверджуючи циклічність інноваційного процесу.

Різноманіття проявів виявлених і обґрунтованих результатів, співвіднесених ознак інноваційної діяльності та ототожнених з результатами її проявів з метою підвищення ефективності контролювання, підвищення виконуваності планувань та забезпечення досягнення бажаних ефектів як кількісних вимірів отримуваних результатів діяльності зі створення та застосування інновацій зобов'язує до надання результатам наукового дослідження за рядом питань вказаної тематики систематизованого вигляду та приведення класифікаційних ознак їх диференційованого визначення.

Методичний підхід до класифікування результатів інноваційної діяльності

підприємств різних видів економічної діяльності загалом полягає у врахуванні сентенційних аспектів мультиплікативного характеру комплексного поняття результатів її діяльності у поєднанні з результатно пов'язаними особливостями та їх зв'язками провідних, відповідно, опірних інновативних категорій його семантичного кола з метою виведення відповідаючих за специфікою економічного віднесення результуючого інноваційну діяльність поняття класифікаційних ознак.

Кожна з економічних категорій з врахуванням встановлення, видозміни та прогресування їх взаємозв'язків в процесі їх функціонального задіяння наглядно демонструє складність умов і багатofакторність для функціонування обравших інноваційний тип розвитку суб'єктів на ряду зі складністю багаторівневої структурової просторової, формованої категоріями й їх залежностями, системи.

Дослідження впливу кожної з розгляданих інновативних категорій на формування результатів інноваційної діяльності дозволило виявити відповідний кожному рівню інноваційної структури принцип або ознаку їх диференціації. Згідно даного підходу кожна характеристика та характер проявів різновидів втілення ознак інноваційності результатів відміченої нею діяльності та комплексності результатів інноваційної діяльності породжує ознаку їх класифікаційного розмежування, які у всьому своєму різноманітті утворюють семантичну надбудову поняття результату в контексті інноваційного шляху його отримання, втілюючи специфіки інновативних категорій та їх власні.

Виявлені в ході дослідження об'єкту контролювання ознаки видового сутнісного розмежування результатів інноваційної діяльності подамо у вигляді загально прийнятної щодо опису всього їх різноманіття розширеної систематизованої класифікації (табл. 1.12).

Результати інноваційної діяльності за ознакою наявності інноваційної складової в кінцевому ефекті можуть поділятися на інноваційні та інші, економічні, незважаючи на інноваційний характер джерела їх походження, і визначає її основною ієрархічною класифікаційною відмінністю.

Таблиця 1.12 – Загальна розширена класифікація результатів інноваційної діяльності

Ознака класифікації	Характеристика ознаки	Видовий різновид результату
1	2	3
Група ознак створення та характеристик результату		
За наявністю інноваційної складової	Відповідність отриманого результату інноваційної діяльності ознакам інноваційності	Інноваційні
		Інші економічні
За типом інновації спричинення результату	Отримання результату від впровадження окремого типу інновацій за технологічним типом (продуктові, процесові) та нетехнологічним типом (маркетингові, управлінські) або їх комбінацією чи одночасністю	Продуктовий
		Процесовий
		Маркетинговий
		Управлінський
		Різнотиповий
За природою характеру виміру	Відповідність отриманого результату наявності на поточний момент методів виміру, розрахунку, оцінки за природою різновиду результату	Якісний
		Кількісний
		Вартісно-кількісний
		Виключно вартісний
За спадковістю характеристик інновації	Відповідність отриманого результату ознакам інноваційності отриманого результату з врахуванням явища псевдоінновацій та тонкощів їх відмежування від інновацій	Інноваційний
		Псевдо інноваційний
За ступенем досягнення необхідного функціоналу (інноваційною валідністю)	Відповідність отриманого результату його плановому використанню та обраним методам досягнення	Валідний
		Частково валідний
		Не валідний
За відповідністю параметрам	Відповідність отриманого результату закладеним в його паспорт до початку отримання властивостям і цінності	Плановий
		Побічний
За наслідковістю впровадження інновації	Відповідність отриманого результату реакції отримувачів та користувачів з огляду на очікувані та понесені наслідки його використання	Бажаний
		Терпимий (толерантний)
		Не бажаний
За очікуваністю	Відповідність отриманого результату планам, графікам, передбаченням щодо його отримання	Очікуваний
		Неочікуваний
За помітністю	Відповідність отриманого результату розмірності його отримання	Помітний
		Прихований
За проявом	Відповідність отриманого результату рівню, місцю та повноті отримання за завершеністю процесів його формування	Відчутний
		Невідчутний
За галузями економіки	Належність отриманого результату галузі виробництва або сфері обслуговування результатування впровадження інновації	Галузь економіки
За рівнем опосередкування	Відповідність отриманого результату порядку їх отримання за ланцюгом руху створення	Першого рівня (первинний)

Продовження табл. 1.12

(порядком отримання)	результатів і в розрізі рівнів господарювання	Другого рівня (вторинний)
		Третього рівня (третинний)
		...
За постійністю (тривалістю) існування	Відповідність отриманого результату тривалості володіння ним після отримання, а саме: достатність одного разу отримання для тривалого володіння і використання; змушують до відтворення дій щодо його отримання (підлягають відновленню); зменшення прояву або виникнення чи вияву (застосовно до супутніх та застаріваючих)	Постійно існуючі
		Відтворюваний (відновлюваний)
		Втрачені
За новизною	Відповідність отриманого результату ступеню наявності та перебігу новизни впродовж його використання і поширення: принципово новий вид результату; новий та набуваючий поширення за прийняттям у суспільстві; стабільно існуючі і безперервно отримувані	Принципово нові
		Набуваючі поширення
		Відомі
За нововиникненням результату	Відповідність отриманого результату новизні його виникнення за принципом вже отримання та використання в практичній науковій, підприємницькій, інституційній діяльності або поступового отримання постійного розширення видового ланцюга – та відповідні їй видові групи: усталений результат комерціалізації нововведень та перебуваючий в стані поповнення його, видового відмежування, змістовного наповнення диференціації.	Вперше виниклий
		Загально відомий
		Вперше виниклий
Група ознак отримання результату		
За стадіями інноваційного процесу	Відповідність отриманого результату стадіям інноваційного процесу, відповідальних за отримання оцінюваного результату	Результат фундаментальних досліджень
		Результат прикладних досліджень
		Результат дослідно-конструкторських розробок
		Результат освоєння виробництва нового товару
		Результат споживання інноваційної продукції
За безпосередністю отримання	Відповідність отриманого результату можливості прямого віднесення до об'єктів продукування результату	Прямий (безпосередній)
		Непрямий (опосередкований)
За терміновістю отримання	Відповідність отриманого результату тривалості періоду отримання кінцевого за його повнотою	Терміновий (короткостроковий)
		Тривалий

Продовження табл. 1.12

		(середньостроковий, довгостроковий)
За складністю отримання	Відповідність отриманого результату складності їх отримання за необхідними кількістю та складністю виконуваних операцій, комплексів дій, етапів виконання впровадження та застосування	Легко отримуваний
		Середньо важкий
		Важко отримуваний
За рівнем отримання	Відповідність отриманого результату закладеному в основу побудови результатної моделі інноваційного процесу принципу ієрархічної формації результатів інноваційної діяльності	Первинний
		Вторинний
За безперервністю виникнення, отримання і протікання (циклічністю)	Виникнення на базі триваючого зв'язку з кінцевістю в ланцюгу отримання результатів в разі процесового характеру	Постійний
		Періодичний
		Разовий
За кінцевістю отримання результату	Відповідність отриманого результату повноті отримання споживчих якостей для кінцевого користувача або характеристик запланованого виходу плану впровадження	Проміжний
		Частковий (перехідний, трансформаційний, пристосовний)
		Кінцевий
За витратністю	Відповідність отриманого результату за навантаженням на витратну частину фінансової системи впроваджувача (розміром бюджету отримання (впровадження, обслуговування інновації, додаткових витрат)	Високо витратний
		Середньо забезпечений
		Високо витратний
За походженням / за походженням для окремого отримувача (інноватора)	Відповідність отриманого результату поширеності практики їх отримання за відомістю якісно-кількісних, оглядових та вмісних ознак на початку впровадження інновацій	Вперше отриманий
		Заново отримуваний
		Ототожнюваний (прирівнюваний)
За рівнем господарювання	Відповідність отриманого результату рівню господарювання свого місця виникнення та розповсюдження	Макроекономічний
		Мезоекономічний
		Мікроекономічний
Група ознак застосування результату		
За можливістю уречевлення (матеріальністю прояву)	Відповідність набуттю різновидом отриманого результату речової, матеріальної форми в процесі отримання або можливості її трансформації; наявність уречевлених ознак містячих результат об'єктів матеріально світу	Речовий
		Нематеріальний
		Універсальний
За прямоотою віднесення або типом належності	Відповідність отриманого результату результатно-факторній належності поняття одночасно до результатів інноваційної діяльності на ряду з його іншим змістовним функціоналом, а саме: як очевидний наслідок діяльності з впровадження інновацій; як проміжна ланка між попереднім та наступним результатом; як плановий відчутний стан або зміна відповідно	Результат
		Фактор
		Ціль

Продовження табл. 1.12

За відчутністю (ступенем корисності)	Відповідність отриманого результату глибині та масштабу надаваного впливу	Видатний
		Посередній
За можливістю змінності	Відповідність отриманого результату видо-, типозміні за його властивостями після його кінцевого отримання	Незмінний
		Частково змінний
		Змінний
За наявністю вигоди	Відповідність отриманого результату наявності прибуткової складової та зацікавленості в його отриманні	Комерційний
		Суспільно-корисний
		Загально вигідний
За ступенем контролю	Відповідність отриманого результату необхідному ступеню його контролю з боку управлінського апарату інноваційного підприємства в порядку його зменшення або вимушеного, неконтрольованого, спадання	Посиленого контролю
		Нормального контролю
		Ліберального контролю
		Слабшаючого контролю
Група ознак поширення результату		
За поширеністю	Відповідність отриманого результату масовості або тиражованості за їх кількісно-місцевою ознакою поширеності	Одиничний
		Рідкий
		Середньо поширений
		Поширений
Група ознак рутинізації результату		
За тривалістю збереження новизни	Відповідність отриманого результату тривалості збереження ним цікавлячих отримувачів характеристик в порядку тиражування та рутинізації інновації на ринку, а саме: принципово новий отриманий вид результату; поширений стабільно отримуваний в результаті відповідного набору і порядку операцій; по закінченню терміну відповідності ознакам інноваційності джерела – інновації; за втратою актуальності або інтересу й наслідково контролю інноваційних ознак відповідно	Новий
		Усталений
		Вицвітаючий
		Відмираючий

Джерело: авторська розробка

Враховуючи принципову відмінність класифікації і типологізації, полягаючу в розбиванні цілого на елементи та виявленні елементів з різним змістом відповідно, необхідно провести розмежування притаманності окремих характеристик різним видам результатів інноваційної діяльності втілювано у класифікації та усталений, закріплений, представляючий одне ціле набір характеристик втілювано у типологізації.

Класифікаційний вид та типологізоване явище, об'єкт або інший прояв результатів інноваційної діяльності у багатоманітності форм його прийняття та комплексності втілення ґрунтовно та доцільно визначати різновидом для

зручності їх теоретико-методичного, нормативно-методичного та практичного використання.

Доцільно в рамках типологізації та охарактеризування різновидів проявів та об'єктних форм результування провадження інноваційної діяльності навести стисле змістовне розкриття основних та першочергових їх різновидів табл. 1.13.

Таблиця 1.13 – Узагальнена характеристика основних результатів інноваційної діяльності

Різновид результату інноваційної діяльності	Змістовна характеристика
1	2
Інновації	результат інноваційної діяльності організацій (держави, громадських об'єднань, фірм) і конкретних людей, що одержав втілення у вигляді нових або вдосконалених продуктів (продуктові інновації), методів виробництва, технологій, послуг (процесні інновації) або організаційно-управлінських змін (організаційно управлінські інновації), що забезпечують економічну і (або) суспільну вигоду
Інноваційна продукція	впроваджена на ринку продукція (товари, роботи або послуги), що є новою або значно вдосконаленою в частині її властивостей або способів використання. Продукція (нова або удосконалена) може бути новою для певного підприємства, а не лише новою для певного сектору діяльності або ринку загалом. До обсягу інноваційної продукції відноситься вищезазначена продукція, що впроваджувалась у виробництво протягом звітного періоду та була реалізована на вітчизняному ринку
Інноваційний продукт	результат науково-дослідної і (або) дослідно-конструкторської розробки (нові конкурентноздатні товари чи послуги), що відповідає вимогам Закону України «Про інноваційну діяльність». Інноваційний продукт є результатом виконання інноваційного проекту і науково-дослідною і (або) дослідно- конструкторською розробкою нової технології (в тому числі – інформаційної) чи продукції з виготовленням експериментального зразка чи дослідної партії і відповідає певним вимогам

Джерело: узагальнено автором на засадах систематизації джерел [116, 125, 243]

В. Р. Веснін [24] стверджує, що результатом інноваційної діяльності на етапах фундаментальних, прикладних досліджень і розробок є інтелектуальний продукт, що стає об'єктом інтелектуальної власності і товаром.

За результатами детального огляду понять семантичного кола результування розробки інновацій та комерційного їх втілення вбачається

необхідність підвищити чіткість понятійного відмежування виникаючих внаслідок інноваційних процесів особливостей і якостей, згаданих побіжно в питаннях щодо розглядуваних в наукових працях понять, шляхом проведення семантичного аналізу їх сутнісного навантаження та встановлення зв'язків з поняттями предикативного їх згадування в контексті визначення результатів інноваційної діяльності промислових підприємств.

Враховуючи виведений часом суттєвий взаємний вплив інтелектуального капіталу (потенціалу) підприємств та породженого застосуванням інновацій капіталу з властивостями нематеріального та фінансового видів – інноваційного, неможливо обійти увагою розширення визначення досліджуваного поняття результатів інноваційної діяльності на зазначені категорії впливу як його різновиди від провадження інноваційної діяльності усіма учасниками інноваційного ринку [446].

Незважаючи на достатні напрацювання наукових кадрів та практиків в області взаємних впливів породжених результатами інтелектуальної праці капіталів, потребують відчутного доопрацювання виявлення, визначення, виміри зв'язків та шляхів взаємної побудови структур інтелектуального та інноваційного капіталів в умовах постійного розширення спектру породжуваних їх функціонуванням рішень і, як наслідок, розширення, диференціювання, варіювання складу окремих складових всього капіталу підприємств з метою підвищення продуктивності застосування його рушійних компонентів [448].

Оскільки інновації представляють собою комерціалізацію розробок, виступаючих результатами інтелектуальної праці людського капіталу, продукуючого застосування своїх знань і навичок завдяки професійній кваліфікації, компетентності, інтелектуальної гнучкості, психометричних характеристик у виникнення новачій як завершених та доведених результатів її здійснення, незалежно від належності науковців та розробників до суб'єкта їх впровадження, прослідковується причинна наслідковість зв'язку інтелектуального та інноваційного видів капіталів, потребуючи роз'яснення основоположних понять розглянутих видів забезпечення діяльності підприємства чи організації у

виділенні їх категоріального апарату [446] та, в свою чергу, визначення різновидів інновацій як джерел формування вказаних видів капіталів підприємства різновидами результатів інноваційної діяльності.

Саме інтелектуальні здібності людини сприяють формуванню і ефективному застосуванню традиційних видів капіталу – матеріального і фінансового. Поява нового терміну в економічній науці пов'язане з формуванням і реалізацією постіндустріальної парадигми розвитку реальної економіки, в рамках якої головними чинниками виробництва, конкуренції та отримання прибутку стають не тільки природні, матеріальні та фінансові ресурси, а, більшою мірою, інтелектуальні та інформаційні. Саме інтелектуальні здібності людини створюють інформацію і дозволяють її аналізувати і приймати рішення. У сучасному інформаційному суспільстві інформація стала фундаментальним чинником його розвитку [11]. Оскільки інновації являються головним чином результатами інтелектуальної праці означеного фактору виробництва, це формує першочерговий виток взаємозв'язку інтелектуального та інноваційного капіталів [491].

Можна погодитися з висновком Ковтуненко К.В. [159] щодо існування двох основних підходів до визначення сутності зазначеної економічної категорії:

- структурний, що базується на розгляді інтелектуального капіталу як сукупності складових; інтелектуального капіталу як результату, здатності до покращення характеристик підприємства, приросту конкурентних переваг.

Проте таке трактування інтелектуального різновиду капіталу випускає проміжну ланку між знаннями та результатом, отриманим від їх застосування. Серед всіх існуючих визначень інтелектуального капіталу прослідковується виділення напрямків розкриття його сутності за предметними аспектами [448]:

- сукупності знань як об'єкту оцінки, що дозволяє розглядати на рівні інтелектуального потенціалу (Л. Едісон);
- сукупності знань як капіталовіддачі, тобто результативності використання накопичених знань та навичок – інтелектовіддача, що виявляється в сутності інтелектуальної власності (Т. Стюарт);

– результату взаємодії трудових ресурсів як носіїв знань та навичок (інтелекту) зі складовими інтелектуальної власності та різними структурними елементами інтелектуального капіталу (А.М. Гапоненко, Т.Л. Орлова).

Таким чином, розкриття поняття інтелектуального капіталу підприємства можна розглядати за етапами формування його кінцевого вигляду, тобто трьохступеневе: інтелектуальний потенціал – інтелектуальна власність – інтелектуальний капітал [448].

Глибшим баченням вибудови послідовності ланок в формуванні інтелектуального капіталу в наступному твердженні: дослідження сутності інтелектуального капіталу у взаємозв'язку з поняттями інтелектуального потенціалу, інтелектуальних ресурсів, інтелектуальних активів дозволяє зробити висновок, що будучі пов'язаними як послідовні ланки в ланцюгу вони формують інтелектуальну складову інноваційного розвитку підприємства у складі тріади: інтелектуальні ресурси (активи), інтелектуальний потенціал, інтелектуальний капітал [448].

Аналіз визначень наведених категорій дозволяє стверджувати, що інтелектуальний капітал є результатом активного використання інтелектуального потенціалу в інноваційній діяльності підприємства для досягнення цілей його інноваційного розвитку [51].

Повертаючись до визначення взаємозв'язку інноваційного та інтелектуального капіталів, звернемо увагу на надання великого впливу на формування класичної теорії інтелектуального капіталу теорією цінностей в економіці [448].

У концептуальній моделі взаємодії економічних типів капіталу шведський професор Лейф Едвінссон пов'язує їх з формуванням спільних цінностей, створюваних за рахунок не тільки традиційних видів капіталу (фінансового), а й інтелектуального, який сприяє створенню структурного капіталу. Автор вважає, що саме інтелектуальний капітал сприяє формуванню нових видів капіталу (споживчий, процесний, інноваційний та ін.), які створюють ланцюг цінностей фірмі або організації. Концептуальна модель взаємозв'язків понять «капітал» на

основі створення цінностей Лейфа Едвінссона [10] подана на рис. 1.8 [446].

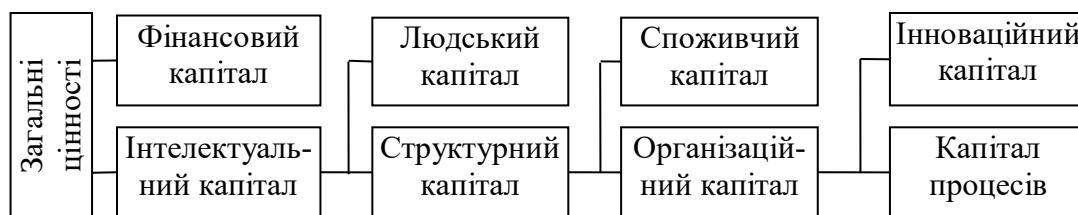

Рис. 1.8 – Концептуальна модель взаємозв'язків понять «капітал»
на основі створення цінностей Лейфа Едвінссона

Джерело: складено автором на засадах систематизації джерела [438]

Зміст інтелектуального капіталу виявляється у дефініціюванні категоріального апарату, визначений різними підходами до виділення його структурних елементів у поданій у вигляді таблиці (в Додатку А табл. А.17) характеристиці, представлений в описі зі збереженням ієрархічного порядку за концептуальною моделлю взаємозв'язків та теорією цінностей в економіці Л. Едвінссона та зазначенням концепцій до визначення інтелектуального капіталу, виділені в ході досліджень яких складові елементи розглядуваного виду капіталу за своєю суттю знайшли відображення в сформованій підсумковій структурі «капіталу знань» [448].

Як видно з таблиці, за узагальненням, проведеним Собко О.М. [354], незважаючи на не тільки відносно давно здійснення прирівнювання ролей інтелектуального та інноваційного капіталів, а й переважання другого над першим, й в сучасній науковій літературі існують підпорядкування як окремого виду інноваційного капіталу в структурній ієрархічній підпорядкованості змістовних складових інтелектуального капіталу, що йде в супереч набуваючим все більшого розмаху останнім тенденціям інноваційно орієнтованого розвитку та зростаючими темпами переходу до шостого технологічного укладу [446].

Зв'язок досліджуваних не фінансових типів капіталу проявляється й в інноваційній концепції інтелектуального капіталу, яку розглянемо детальніше [448].

Розвиток інноваційної концепції інтелектуального капіталу підприємства знаходить своє відображення у появі нових пропозицій, які доповнюють структуру інтелектуального капіталу, враховуючи нові потреби в забезпеченні людського «поступу» [357]. Так, з'являється модель інтелектуального капіталу підприємства Казімежа Перехуди (1998 р.), яка базується на твердженні, що джерелом інновацій є інтелектуальні активи, а людські активи – генерують додану вартість [458]. Учений вказує, що саме інтелектуальні активи, репрезентуючи нематеріальні цінності підприємства, є джерелом інновацій [354].

Існування інтерактивних зв'язків між усіма елементами інтелектуального капіталу підприємства спричинює появу синергічного ефекту, який також чинить вплив на капіталізацію ринкової вартості підприємства [439, 441, 488]. Виділяють два основних типи взаємозв'язків: першу групу формують ті, що виникають між елементами інтелектуального капіталу підприємства, другу – ті, що виникають між інтелектуальним і фінансовим капіталом. Це абсолютно правильно, якщо під інтелектуальним капіталом підприємства розуміти різницю між його ринковою та балансовою вартістю. Звичайно, це знайшло своє відображення у трансформаціях на науковому термінологічному полі та стало підґрунтям до виокремлення, концепції «платформи вартості» (value platform) інтелектуального капіталу підприємства авторства Губерта Сант-Онжа, опрацьованої спільно з Лейфом Едвінсоном, Гордоном Петрашем [439], Чарльзом Армстронгом [440], [446].

На ряду з п'ятьма концепціями розвитку теорії інтелектуального капіталу статичного (маркетингова, облікова, інноваційна) та динамічного (соціологічна, концепція «платформи вартості») підходів в багаторівневій побудові структурно-логічної схеми необхідно також врахувати особливості динамічного підходу моделі Енні Брукінг [41], британського науковця, що зачіпає аспекти облікової та інноваційної концепцій, та виділяє наступні, згадані вище, його елементи [446]: активи ринку, активи інтелектуальної власності, активи інфраструктури, людські активи.

Опираючись на виділення О. Собко [355] різновидів концепції інтелектуального капіталу, здійснене завдяки моніторингу її розвитку на основі

групування поглядів вчених і практиків та історичного виділення інноваційного капіталу з інтелектуального з набуттям більшого значення в ході його розвитку побудуємо структурно-логічну схему формування причинно-наслідкового зв'язку інноваційного (ІК) та інтелектуального капіталів (ІлК) як результатів інноваційної діяльності (рис. 1.9), складену за принципом віднесення інновацій у відповідності до концепції «платформи вартості» інтелектуального капіталу, за видом до якого його структуроутворюючого елемента вони відносяться змістовно [446].

Як видно з рисунку одні і ті ж інновації, що являються ядром інноваційного капіталу підприємства, у складі окремих видів інтелектуального капіталу за принесеними змінами можуть передбачатися різними концепціями розглядуваного розглядуваного не фінансового типу капіталу та вбудовуватися в його структуру за своїми характером й сутністю відповідними елементами з однієї сторони та використовуватися за своїм змістовним наповненням та функціональним визначення для побудови самого інтелектуального капіталу [446].

Дамо роз'яснення відносно окремих співвідношень. Співвідношення організаційних інновацій з організаційним капіталом проявляється в організаційних перетвореннях, за суттю своєю споріднених модернізації, реструктуризації вертикального і горизонтального ієрархічних напрямів, покращуючи капіталовіддачу інфраструктурних активів та роботу організації в цілому [446].

Економісти, котрі дотримуються маркетингового підходу при класифікації інтелектуального капіталу, в межах його типів обов'язково виділяють маркетингові активи або їх синтез, клієнтський, марочний капітал. Скажімо, вивченню інтелектуального капіталу підприємства в рамках маркетингової концепції присвячено праці вчених С. Джілдін, Р. Пайк (1990), які, виділяючи чотири групи інтелектуальних цінностей, обґрунтовують вплив маркетингу на створення стратегічних конкурентних переваг підприємства [437]: «креатори вартості» – реклама, розвиток продукції, інші елементи маркетингу; «маркетингові активи» – товарні знаки, фірмові знаки, інформаційні системи;

«зображення вартості» – логотип, репутація; «синтез маркетингових активів» або конкурентна перевага.

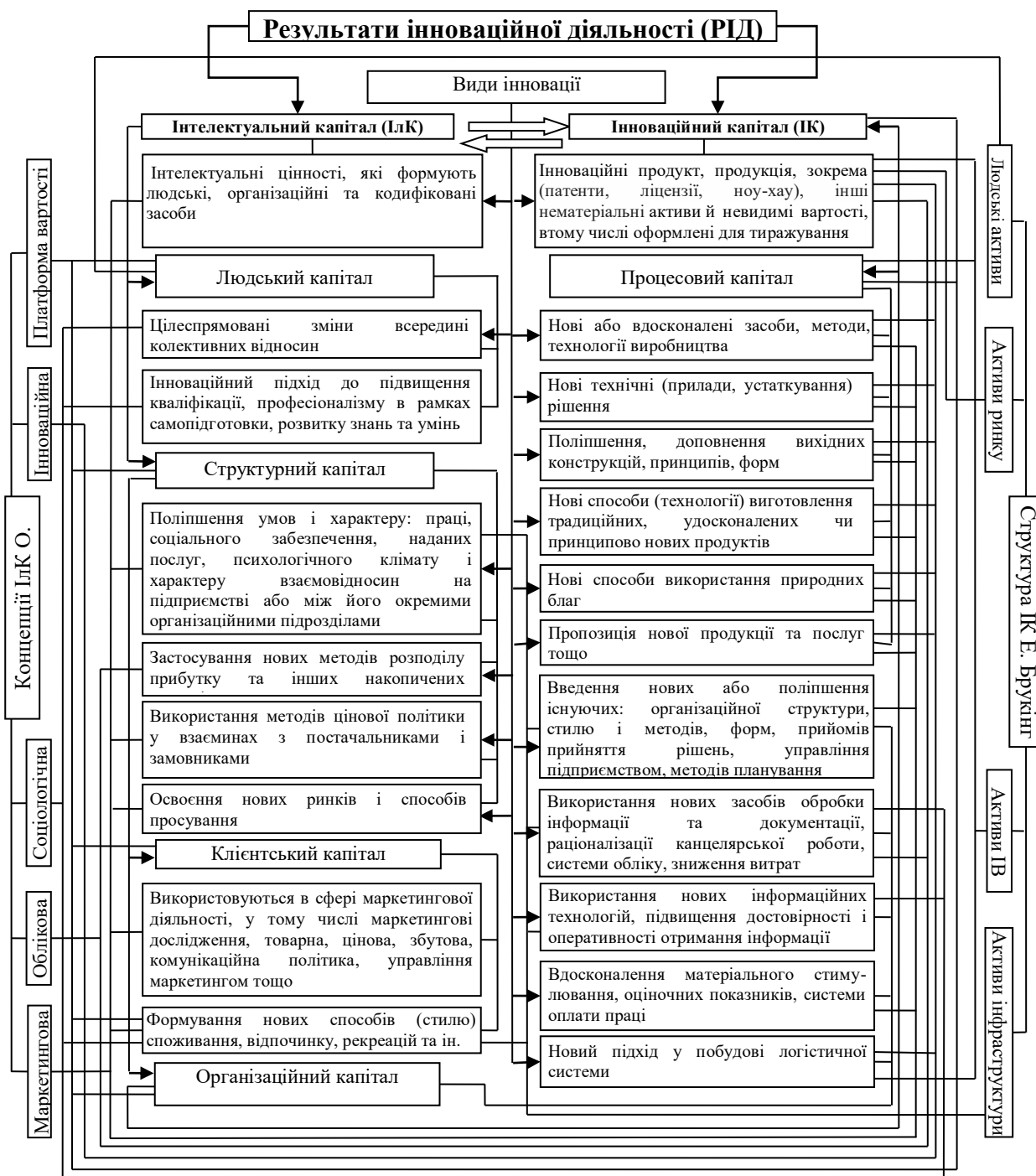

Рис. 1.9 – Структурно-логічна схема формування причинно-наслідкового зв'язку інтелектуального та інноваційного капіталів

Джерело: авторська розробка

При чому так звані маркетингові активи на стадії інновацій та їх подальшого перетворення в інтелектуальну власність суб'єкта підприємницької діяльності в залежності від типу структурного елементу можуть включатися до кожного з капіталів: споживчого, організаційного, інноваційного. За тим же принципом відносяться «креатори вартості», «зображення вартості», «синтез маркетингових активів» до структурного та клієнтського капіталів [446].

Проваджувані зміни на кожному ієрархічному рівні інтелектуального виду капіталу в кінцевому підсумку призводять до вироблення нових знань та навичок, тобто розвитку індивідуального інтелектуального капіталу, що виливається в отриманні від людського капіталу внаслідок їх застосування та розвитку нових рішень, в тому числі інноваційного характеру, отримуючих включення до активів ринку, активів інтелектуальної власності та активів інфраструктури, та, враховуючи думку Дж. Гелбрейта щодо визначення сутності капіталу, що виступає об'єктом дослідження, забезпечують генерацію економічних, соціальних тощо внутрішніх і зовнішніх вигод, та служачи підтвердженням існування досліджуваного взаємозв'язку [448].

Якщо нетехнологічного типу інновації такі, як [364]: спрямовані на зміну методів і способів планування всіх видів виробничо-господарської діяльності, зниження виробничих витрат, вдосконалення матеріального стимулювання, раціоналізацію системи обліку, – втілюються в складі структурного, ринкового та організаційного капіталів, то технологічні зміни знаходять своє місце виокремлено в частині інноваційного та капіталу процесів.

Як бачимо зі структурно-логічної схеми формування причинно-логічного зв'язку інтелектуального та інноваційного капіталів видове диференціювання елементів динамічного підходу моделі Е. Брукінг та втілення інноваційних доробок та готових рішень в групі інтелектуального характеру активів підприємства, а значить прямо та / або відповідно в складі інтелектуальної власності підприємства та інноваційної складової його капіталу в визначенні належності до структурного рівня аналізованого виду не фінансового капіталу учасників встановленої системи відносин між постачальником товарів, робіт,

послуг та споживачем цих товарів, робіт, послуг в залежності від здатності піддаватися вимірюванню й оцінці [448] та з огляду на виділені в рамках облікової концепції Л. Едвінсоном [453] людський – провідний інструмент застосування, доведення, вдосконалення та використання інтелектуального продукту – та весь останній інтелектуальний капітал – структурний – наочно показує прямий зв'язок створення, перетворення, добудовування інноваційним капіталом інтелектуального з одного боку, при чому вбудовування заснованого на інноваціях в структуру інтелектуального капіталу відбувається еталонно. В свою чергу опановування та застосування провідним інструментом втілення організаційної структури суб'єкта підприємництва нововведень, спонукаючи та сприяючи створенню нових розробок та принципових видозмін відбиває зворотний зв'язок, говорячи про опосередкованість, а життєвонеобхідна та непереборна сталість змін, продиктована інноваційним типом розвитку та зобов'язувана ним до виконання взаємозв'язку, наголошує на циклічності його виконання [448].

Керуючись типізацією інновацій за міжнародними стандартами [340], технологічні інновації за своїм змістом відповідають процесовому та інноваційному структурному інтелектуальному капіталу, а саме [446]:

- продуктові – введення у вживання (впровадження) товару або послуги, є новими або значно поліпшеними за частиною їх властивостей або способів використання. Сюди включаються значні удосконалення в технічних характеристиках, компонентах і матеріалах, у вбудованому програмному забезпеченні, в зручності використання або в інших функціональних характеристиках;

- процесові – впровадження нового або значно поліпшеного способу виробництва або доставки продукту. Сюди входять значні зміни в технології, виробничому обладнанні та / або програмному забезпеченні.

Визначення маркетингових інновацій – впровадження нового методу маркетингу, включаючи значні зміни дизайну або упаковки продукту, його розміщення, у просуванні на ринок або в призначенні ціни продажу, що

спрямована на більше задоволення потреб споживача, відкриття нових ринків або завоювання нових позицій для продукції підприємства на ринку з метою збільшення обсягу продажу [340], – за своїм змістом охоплює розкриття поняття споживчого капіталу.

В свою чергу організаційні інновації – впровадження нового організаційного методу в діяльності підприємства, в організації робочих місць або зовнішніх зв'язків; спрямовані на підвищення ефективності діяльності підприємства за допомогою скорочення адміністративних витрат або оперативних витрат, підвищення задоволеності службовців станом своїх робочих місць (і тим самим продуктивності праці), розширення доступу до нетоварних активів (таких як некодифіковані знання із зовнішніх джерел) або зменшення витрат на постачання – відповідають організаційному капіталу [446].

Таким чином, кожен тип комерціалізованих розробок відповідає своєму ієрархічному рівню структури інтелектуального капіталу під управлінням кадрового складу та виступає фундаментотворчим інструментом його побудови [446].

З часом інтелектуальний капітал не тільки отримав визнання на ряду з матеріальним та фінансовим, а й набув більшого, основоположного значення результативного провадження будь-якої економічної діяльності. Виходячи з цієї позиції було досліджено та сформовано причинно-наслідковий зв'язок між інтелектуальним та інноваційним капіталом суб'єктів підприємництва шляхом розгляду впливу на створення інноваціями системи інтелектуального капіталу на підприємстві за змістом його структурних елементів й відповідності типізаційної характеристики комерціалізованих нововведень та розробок сутнісному розкриттю частин інтелектуального виду капіталу [446].

Як наслідок дослідження ролі інновацій в формуванні структурних елементів інтелектуального та побудові як такого інноваційного капіталів, з огляду на їх обґрунтований зв'язок у взаємобудуванні, сформуємо визначення поняття інноваційного капіталу в дуальності його участі в провадженні та результування інноваційної діяльності [446].

Інноваційний капітал – вид капіталу з ознаками матеріальної та нематеріальної форми, сформований внаслідок поєднання єдиним характером використання наявних, придбаних та набутих ресурсів підприємства у різноманітності їх форм в процесі здійснення інноваційної діяльності, і використовуваний в складі власності з метою подальшого провадження інноваційної та інших видів економічної діяльності [446].

Інноваційний капітал – результат синергії задіяння наявних, придбаних та набутих ресурсів підприємства речової та нематеріальної форми, поєднаних єдиним характером отримання від і використання в здійсненні інноваційного виду економічної діяльності, з ознаками системності в частині узгодженості та взаємозв'язку його складових елементів у здатності до породження нових елементів та зв'язків в процесі його виростання та нарощення і комплексності в частині їх долученої причетності до результатування інноваційної діяльності для досягнення цілей підвищення показників діяльності суб'єкту впровадження інновацій та його інноваційного розвитку [446].

Інтерпретація інноваційного капіталу як результату зумовлена об'єктивними, сформованими щодо його формування і складу та викладеними вище, висновками й сутнісно закладає його розміщення на кожному етапі інноваційного процесу в кожному разі виконання інноваційного циклу [446].

Побудована структурно-логічна схема формування причинно-наслідкового зв'язку інноваційного та інтелектуального капіталів обґрунтована необхідністю формування кращого розуміння науковим середовищем потреб практичної діяльності по створенню новацій, затребуваних ринком, та не відірваних від їх задоволення, а також покликана висвітлити опосередкованість взаємозв'язку означених видів капіталів у циклічності його виконання зі створення, перетворення, добудовування один одного шляхом віднесення відповідного змістовного характеру інновацій до складу структуроутворюючих елементів інтелектуального його виду [448].

Інтелектуальне поле людини як першоджерело генерування ідей з їх подальшою розробкою, доведенням і втіленням, оцінкою та осмисленням,

накладанням на існуючу систему знань та поглядів і переосмисленням знаходить своє віддзеркалення в створюваному нею, зокрема інноваційному, процесі, а інтелектуальна діяльність у своєму забезпеченні створення та спроби контрольованого перетікання втілення задумів знаходить своє втілення у відповідній, зокрема інноваційній, діяльності.

Із зазначеного вище причинно-наслідкового перебігу перевтілення креативності з ментальної форми в процесі практичного впровадження сформованих ідей в інноваційність проваджуваної діяльності випливає підтвердження визначення людського капіталу за його інтелектуально-якісними характеристиками як головного фактору виробництва в новій економіці знань, вже міцно закріпивши свою позицію в інформаційній економіці, підносячись над підприємницькою спроможністю, як ядра інноваційної активності, що визначає формуючою результатність та ефективність заснованої на інноваціях діяльності інноваційну активність трудових ресурсів.

Інноваційна активність, виступаючи за інноваційною диспозицією задіяних інтелектуальних та трудових ресурсів каталізатором як інноваційних перетворень, так і їх результатів, разом з першочерговим індикатором інноваційної діяльності – інноваційним процесом – визначають інноваційний капітал наступним за черговістю та обов'язковим за значимістю для досягнення планованої ефективності здійснюваної за його допомогою діяльності після інноваційної продукції й фінансових результатів за нею результатом інноваційної діяльності та за його факторною належністю до розгортання інноваційного розвитку і урізноманітнення результатів на шляху його досягнення ставлять інноваційний капітал за його повнотою ядром продукування результатів мікрорівня.

Незважаючи на значну наукову базу щодо інноваційної діяльності та інтелектуального капіталу, незначна частина праць торкається саме визначення інтелектуальної складової результатів здійснення економічної діяльності з інноваційним підґрунтям, на виправлення чого буде покладено подальший розгляд [266]. Оскільки інноваційний процес є породженням застосування інтелектуального капіталу підприємства, зокрема в прийнятті рішень щодо

перебудови виробництва, випуску принципово нового продукту, освоєння нових ринків та інше з виробленням відповідних довгострокових планів з підготовки підприємств до інноваційної активності та реалізації інноваційних проектів, слід відзначити важливість теорії інтелектуального капіталу як попередника інноваційного капіталу суб'єктів, що безпосередньо займаються застосуванням інноваційних продуктів наукових інститутів, організацій тощо [266].

З метою вироблення правильного розуміння зворотного поступу в формуванні інтелектуальних результатів інноваційної діяльності деталізуємо поняття двох основних структурних елементів інтелектуального капіталу: людського, генеруючого, обробляючого, створюючого, оформлюючого та продукуючого інтелектуальні та інноваційні продукти, та структурного, представленого результатами напрацювань трудових ресурсів, що служать ядром формування, збереження та розвитку інноваційного потенціалу підприємств [266].

Зі структурно-логічної схеми, представленої в науковому дослідженні [4448], бачимо, що формування причинно-логічного зв'язку інтелектуального та інноваційного капіталів видове диференціювання елементів динамічного підходу моделі Е. Брукінг та втілення інноваційних доробок та готових рішень в групі інтелектуального характеру активів підприємства, а значить прямо та / або відповідно в складі інтелектуальної власності підприємства та інноваційної складової його капіталу в визначенні належності до структурного рівня аналізованого виду не фінансового капіталу учасників встановленої системи відносин між постачальником товарів, робіт, послуг та споживачем цих товарів, робіт, послуг в залежності від здатності піддаватися вимірюванню й оцінці та з огляду на виділені в рамках облікової концепції Л. Едвінсоном [453] людський – провідний інструмент застосування, доведення, вдосконалення та використання інтелектуального продукту – та весь останній інтелектуальний капітал – структурний – наочно показує прямий зв'язок створення, перетворення, добудовування інноваційним капіталом інтелектуального з одного боку, при чому вбудовування заснованого на інноваціях в структуру інтелектуального капіталу відбувається еталонно. В свою чергу опановування та застосування провідним

інструментом втілення організаційної структури суб'єкта підприємництва нововведень, спонукаючи та сприяючи створенню нових розробок та принципівих видозмін відбиває зворотний зв'язок, говорячи про опосередкованість., а життєвонеобхідна та непереборна сталість змін, продиктована інноваційним типом розвитку та зобов'язувана ним до виконання взаємозв'язку, наголошує на циклічності його виконання [266].

Із взаємозв'язку не фінансових видів капіталів підприємства та багатої бази наукових доробок теорії інновацій від фундаторів до сьогодення до інтелектуальних результатів інноваційної діяльності можна віднести: інтелектуальну власність та об'єкти інтелектуального права, інтелектуальний та інноваційний види капіталів, інтелектуальну та інноваційну види рент. Двом останнім поняттям приділимо увагу наступними [266].

В науковій літературі поняття інноваційної ренти часто ототожнюється з поняттям інтелектуальної ренти на підставі їх інтелектуального походження без акцентування на інноваційній складовій одними науковцями та їх прирівнюванням в частині притаманного відзначення новизною продуктів інтелектуальної праці, не визначаючи ренту інноваційною. Зважаючи на зазначений Л.О. Волощук [49] та багатьма вченими факт полягання відмінності інноваційного розвитку від розвитку взагалі в інноваційності та встановлений й обґрунтований зв'язок формування на підприємстві інтелектуального та інноваційного капіталів за тим же принципом доцільно провести диференціацію в рамках інноваційної науки, виділивши відповідний вид ренти в самостійне поняття [266].

Рентні відносини в сфері застосування інтелектуального капіталу економічно вигідні, оскільки дозволяють його власнику самостійно визначати об'єкти докладання творчих зусиль, інтенсивність творчого процесу, форми обміну інтелектуальними продуктами і отримання доходу на свій інтелектуальний капітал, перш за все у формі матеріальної винагороди. Однак для того, щоб цей механізм запрацював, потрібно пройти ряд стадій: виникнення ідеї; прийняття ідеї для подальшої перевірки через наукові та прикладні дослідження; пошук сфери застосування інтелектуального продукту; експертизи; нова технологія; дослідний

зразок; новий вид товару; позитивне ставлення споживача до нового інтелектуального продукту і т.д. Стосовно до інноваційної моделі економіки це означає, що економічне зростання більшою мірою починає визначатися тією часткою продукції і технологічного устаткування, яка містить прогресивні знання і сучасні управлінські рішення. Йдеться про інноваційні системи різних рівнів і галузей економіки [239].

Проведемо порівняння дефініцій досліджуваних рент, отримуваних на нематеріальній основі, та представимо їх характеристику у вигляді табл. 1.14 [299].

Таблиця 1.14 – Порівняльна характеристика інтелектуальної та інноваційної видів рент в науковій та довідковій літературі

Інтелектуальна рента	Інноваційна рента
1	2
Інтелектуальною рентою (ІР) називають сталий надприбуток від використання відтворюваних і не пов'язаних з експлуатацією природних ресурсів інтелектуальних факторів виробництва (інтелектуального капіталу), що має місце внаслідок тимчасової монополії на інтелектуальний продукт.	Інноваційна рента – додатковий дохід від інноваційного підприємництва, що отримується внаслідок тимчасового підвищення ефективності виробництва (за рахунок більш високих цін на нову продукцію і / або зниження витрат).

Джерело: складено автором на засадах систематизації джерел [7, 148, 203, 383]

Інтелектуальна рента стає головним стимулом для інноваційної активності талановитих вчених, керівників організацій, що прагнуть до технологічного оновлення своїх виробництв, винахідників, підприємливих людей, які є власниками прав інтелектуальної власності [211].

Слід зазначити, що інтелектуальна рента виникає при виробництві «інтелектуальної» продукції, яка легалізується за допомогою патентів, ліцензій та інших угод. Отже, інтелектуальна рента – це частина вартості, що утворюється трудом «інтелектуальних працівників» і привласнюється суб'єктом права інтелектуальної власності [20], в той час коли утворювана за допомогою людського капіталу вартість від впровадження розробок може та економічно

вигідна до тиражування, наприклад шляхом франчайзингу [266].

На ринку інтелектуальної власності формується ринкова ціна, яка може бути вище або нижче індивідуальної ціни. Внаслідок чого між ними утворюється різниця, зовнішнім виразом якої виступає додатковий прибуток, яка і утворює вартісну основу інтелектуальної ренти [239]. Вартісну основу інноваційної ренти в такому випадку повинна складати різниця між очікуваними фінансовими результатами та ринковою вартістю створених на основі запроваджених розробок продукції й послуг в сторону перевищення останніх [266].

Інтелектуальна рента не завжди передбачає отримання прибутку від запровадження нових технологій, методів організації тощо, тоді як інноваційну ренту доцільно зазначити наступним чином – вартісно вимірювана різниця між введення необхідних додаткових інноваційних та управлінських (з інноваційною складовою) рішень в процесі впровадження початкових інновацій та отриманим від впровадження / введення додаткових рішень в комерціалізацію початкових неочікуваного прибутку, тобто перевищення доходу (економічних вигод) над витратами зверх планованої капіталовіддачі нових технологій – інноваційна рента як різновид ефектів інноваційної діяльності [299].

В приведеному в таблиці визначенні інноваційна рента розглядається з точки зору результату оптимізації показника рентабельності, упускаючи додаткові фінансові, не фінансові побічні ефекти та видатки [299].

В контексті сказаного, інноваційна рента виступає результатом інтелектуального характеру, отриманим в результаті впровадження інновацій (запозичених, власних, оформлених як об'єкт інтелектуального права) [299].

Інтелектуальна та інноваційна ренти відзначаються трансформацією одна в іншу за характером перебігу інноваційного процесу та відзначаються суттєвою різницею його відправних об'єктів й інструментарію, засобів здійснення у відповідності до етапів життєвого циклу інновацій, оскільки не кожен результат використання інтелектуального капіталу спроможен стати інновацією, бути в кінцевому підсумку реалізований и принести відчутні вигоди [299], властивості яких представимо в порівняльній табл. 1.15.

Таблиця 1.15 – Порівняльна характеристика властивостей інтелектуальної та інноваційної видів рент

Інтелектуальна рента	Інноваційна рента
1	2
Властивості інтелектуальної ренти в тому, що витрати на створення того чи іншого інтелектуального продукту можуть відрізнятися в сотні разів, а вартість його тиражування прагне до нуля. Нове програмне забезпечення стає типовим, емітується, але його додана вартість залишається тривалий час високою (хоча корисність програми нав'язується рекламою).	Властивості інноваційної ренти в свою чергу можуть полягати в різній вартості комерціалізації як різних інноваційних продуктів, так і окремих інновацій для різних підприємств з різними стартовими можливостями: інноваційний потенціал, внутрішня та зовнішня інноваційна інфраструктура, різні доступи до інформації, умови трансферу та дифузії тощо, а рутинізація розробки прагнути – до подовження тривалості для окремого суб'єкту впровадження на противагу загальному науково-технологічному розвитку і тим самим забезпечуватися підвищення віддачі інноваційного капіталу – інноваційної рентабельності

Джерело: складено автором на засадах узагальнення та доповнення джерела [239].

Вдамося до спроби понятійного означення оминутих увагою в науковій літературі й виявлених в ході наукових вишукувань процесів і явищ середовища створення, поширення, продукування та тиражування інновацій, виникаючих за ланцюгами руху інновації та створення результатів наукової та впроваджувальної діяльності за стадіями «життєвого» циклу інновації та інноваційного процесу та введемо в науковий оборот на поповнення інновативної терміносистеми втілюючи виявлені явища й інші види спостережуваних об'єктів поняття.

Розглянемо явище асиміляції в економічній науці щодо його запровадження в сферу інноватики та встановлення відношення до результатів характерної її діяльності.

З метою встановлення сутнісних меж втілюваному явищу інноваційної асиміляції поняттю та уникнення його ототожнення з рутинізацією інновацій необхідно розмежувати градації його прояву за масштабом в економічній структурі господарства та формами інноватизації наведеними в табл. 1.16 визначеннями.

В умовах зростаючої актуальності соціальної відповідальності окремих учасників як глобального, так і місцевих ринків та незмінного, забарвленого

Таблиця 1.16 – Змістовна характеристика нововиявлень результатів інноваційної діяльності на поповнення інновативної терміносистеми в частині асиміляції

Інновативна категорія	Змістовне розкриття	Результатно-факторна належність
1	2	3
Асиміляція інновації	Процес спростовування в умовах масовізації в суспільному виробництві відмітних новітніх ознак інновації або злиття, заміна втілюваних ознак новизни двох чи більше наслідуючих базисне рішення інновацій (комбінаторні (псевдоінновації)), або заміщення відтвореної осучасненої новації, морально застарілої раніше в первісній формі, на повністю нове, більш придатне до використання на новому витку розвитку окремого виду економічної діяльності, інноваційне рішення в якості передумов її рутинізації	Може виступати побічним, виникаючим на стадії життєвого циклу інновації споживання, послідовним ефектом результатів інноваційної діяльності за таким їх проявом як інновація.
Інноваційна асиміляція	Процес надмікроекономічного рівня входження в стадію занепаду окремих інноваційних спрямувань в усіх сферах життєдіяльності людини і суспільства внаслідок зменшення глибини проникнення в різні галузі і ринки інноваційних змін нового покоління, що вносяться в сферу їх створення і використання, або підміни базисних інновацій їх спрощеними аналогами через прискорення дифузії та в умовах розширеної масовізації в споживчих цінностях різноманітних товарів відповідної інновації або групи інновацій у вигляді згорання епохальності їх аспектною принципової відмінності як попередня стадія – пришвидшення – рутинізації	За своїм ступеневим щодо стадій інноваційного процесу та «життєвого» циклу інновації проявом виступає опосередкованим результатом надбудови інноваційного простору над базою процесу безпосередньої комерціалізації та з місцем виникнення і розгортання на мезо та макроекономічному рівнях господарювання.
Інновативна асиміляція	Процес втрати або зменшення споживчої цінності, інноваційної значимості принципово нових групових якостей і відмінностей товарів, або заміна існуючих інновацій раніше застарілими чи перебуваючими на стадії виникнення новими орієнтирами, в мисленні та сприйнятті нововведень людиною як споживача та учасника комерціалізації, провокуючи та ознаменовуючи рутинізацію відповідних інновацій або здійснюючи на їх процес випереджальний вплив, тим самим визначаючи паралельність і незалежність та одночасність й взаємність протікання двох процесів.	На мікрорівні може виступати попереджальним або супутнім фактором рутинізації, а на надмікроекономічному рівні – фактором деградаційного впливу на подальший розвиток визначеного інноваційного напрямку, результатування за ним та розгортання інноваційного розвитку, або може відігравати роль стимулюючого фактору інноваційного розвитку у вигляді пришвидшення зміни технологічної якості інноваційної продукції.

Джерело: авторська розробка

негативним відтінком, відношення до соціального-культурних інновацій, враховуючи їх дизруптивний характер, зростає цікавість до їх ролі в пов'язаних з інноваціями перетвореннях в суспільстві, окреслюючи необхідність розгляду поняття інноваційної дизруптивності в тематиці даного наукового дослідження.

Поняття дизрупції було введено в науковий оборот в кінці ХХ ст. і розглядалось в контексті проблематики гуманітарних, соціально-культурних інновацій щодо їх ролі в розвитку суспільства в розрізі та сукупності всіх соціальних сфер надбудови економічного базису в контексті негативного ставлення до таких інновацій з причин нерівномірності розподілу благ від наслідків їхнього впровадження та підривного характеру їх впливу на рівноважність і стабільність соціальної системи, який супроводжується руйнацією перебуваючих в їх основі сформованих норм, зв'язків, звичаїв, традицій та установок, не пропонуючи еволюційний характер їх оновлення.

Зокрема, в економічній теорії терміном дизрупції позначали продукт, послугу, метод, технологію, які здатні докорінно трансформувати ринок [279] товарів і послуг. «Парадокс інновацій» криється у тому, що навіть коли інновація є раціональною з погляду технології соціального, освітнього чи технічного процесу, вона все ж може дестабілізувати дійсність [424]. У мережевому суспільстві поширення тієї чи іншої культурної інновації завжди супроводжується імовірністю перетворення її на дизрупцію, при чому дизруптивність є зовнішнім стосовно системи елементом і не може бути передбачена, її вплив є не локальним, а глобальним: сприйнявши дію дизруптивних факторів, система змінює свою диспозицію, а її внутрішні зв'язки проходять стадію реструктуризації, – кількісна оцінка імовірності того чи іншого входу є неможливою на користь її непередбачуваності [424].

На шляху досягнення мети нашого дослідження, приходимо до такого розуміння сутності дизруптивних гуманітарних інновацій [422]:

- їхня поява не є наслідком стану, динаміки і перспектив соціального прогресу та з необхідністю не слідує із жодних його детермінант;
- дизруптивного характеру набуває лише та інновація, соціокультурний

потенціал якої є достатнім для трансляції її наслідків (як позитивних, так і негативних) усіма каналами інформаційних мереж;

- дизруптивність нововведення безпосередньо не залежить від його початкової потужності та цільової аудиторії;
- дизруптивна гуманітарна інновація – це не стільки підсумковий результат, скільки процес; саме він є основним тілом інновації;
- дизруптивна інновація зберігає точку входу утаємниченою, при цьому повторне відтворення інновації руйнує її дизруптивність;
- підривною гуманітарна інновація може стати й у випадку, коли вона не містить новації (винаходу, відкриття), але набула нового способу репрезентації в соціальному просторі;
- дизруптивність є завжди персоніфікованою на рівні індивідів, груп, класів, держав, організацій, рухів тощо, які й несуть відповідальність за усі можливі наслідки дії такої інновації в соціальному середовищі.

Виходячи з зазначених особливостей дизруптивності інновацій як описового характеру її впроваджувальної дії необхідно відмежувати поняття інноваційної дизруптивності як описового поняття процесу впливу та місця перетворення проривної інновації в носія дизруптивності в інноваційному розвитку суспільної економіки.

Інноваційна дизруптивність описує процес дизруптивації суспільних перетворень внаслідок непередбачуваного впливу інновації зі значними, не завжди відразу виявленими, прогресивними відмінностями від існуючих поширених тенденцій науково-технічного прогресу гуманітарної направленості, тобто це одночасно непередбачувана форма та непередбачуваний неконтрольований або важко контрольований процес розгортання руйнації усталених соціальних традицій, навичок та орієнтирів під впливом зазнавшої неприроднього перетворення в ході дифузії в зачіпаючу гуманітарну сферу економічних інтересів інновації в результаті виниклого, виявленого, створеного прогресивного способу застосування її принципових відмінностей або репрезентації в сфері соціальної надбудови економіки за умови збереження її

нової форми використання та внаслідок сприятливості зовнішнього середовища щодо місця початкового або після набуття дизруптивних рис впровадження в подальшому тиражуванні, який спричиняє зміни структурних відношень й функціональних характеристик, знищує або спотворює старі й синтезує нові синергетичні закономірності, передбачає персоніфікацію відповідальності за наслідки інновації в соціальному середовищі завдяки посередництву інформаційних мереж в доведенні наявної інформації щодо таких інновацій й їхніх позитивних і негативних, очікуваних та неочікуваних, прямих і прихованих, передбачених та випадкових наслідків, створює за несвідомим посередництвом агентів інновацій ознаки дисипативності та посилює ентропію в окремих осередках і суб'єктах економіки.

Інноваційна дизруптивність за своїм проривним непередбачуваним, докорінним у довгостроковій перспективі, характером відтворення виступає набуваною в ході здійснення інноваційної діяльності кількісно вимірюваною якістю інноваційного простору мережевої економіки або системи інноваційного середовища, виникаючи в них інноваційних вже після їх формування, узгодження взаємодії складових елементів, стабілізації функціонування, та жодним чином не носить наслідковий детермінізований звичайний характер, підкреслюючи підвищену ризиковість діяльності в інноваційному середовищі, чим одночасно визначається результатно-факторна належність інноваційної дизруптивності до результатів зазначеного їх характеру отримання, при чому щодо результатної частини належності може являтися результатом інноваційних перетворень в міжрегіональному, міжнародному, глобальному інноваційному середовищі, окремої інноваційної системи як суб'єкта-користувача глобальних інформаційних мереж, а щодо факторної частини належності здійснювати стимулюючий вплив на одні та стримуючий вплив на інші елементи інноваційного простору, розвиток як окремих підприємств, так і галузей, економік та напрямків.

Таким чином інноваційна асиміляція, інноваційна дизруптивність слугують складовими зразками комплексності результату інноваційної діяльності, виступаючи на рубежі адитивності та емергентності цифрової, знаннєвої,

мережевої економіки, й вступають в протиріччя з синергізмом інноваційних систем різного рівня за своєю природою спрощення та ускладнення функціонування.

У зв'язку з розгляданими особливостями внесення змін окремими інноваціями в інноваційні процеси в масштабах надмікроекономічного рівня доцільно розглянути поняття інноваційної конвергенції та інноваційної дивергенції в контексті тематики наукового дослідження з метою забезпечення більш місцевого опису окремих особливостей інноваційного середовища в якості емерджентної системи у визначальній сукупності своїх взаємозв'язаних елементів як комплексне уособлення комплексного поняття результатів інноваційної діяльності (табл. 1.17).

Як в усіх пов'язаних з інноваціями процесах та зав'язаному на них інноваційному поступу одночасно або на противагу одним спричиненим змінам виникають інші, так і в випадку руху розрізнення новизни впроваджених рішень виникає діаметрально протилежний за принципами перетікання та однаковістю механізму виникнення й розгортання рух в одночасності їх співіснування – явище конвергенції в інноваційному середовищі.

Зазначені вище особливості явищ інноваційної конвергенції та інноваційної дивергенції розташовують до розгляду їх в руслі результатно-факторної належності до результатів інноваційної виду діяльності суб'єктів господарювання.

Явища являються за сумісництвом якостями інноваційної системи будь-якого рівня й загалом будь-якого масштабу розмаху інноваційного середовища з ознаками взаємності дії його характеризуючих елементів та результатом інноваційних перетворень в ній: простору міжрегіонального, міжнародного, глобального, окремої інноваційної системи як суб'єкта-користувача глобальних інформаційних мереж, – в рамках застосування до тематичного об'єкту контролю.

Набуття інноваціями конвергентних і дивергентних якостей в результаті їх проникнення в різні сфери економіки та галузі виробництва протиставляє інноваційну конвергенцію та інноваційну дивергенцію як протидіючий й

Таблиця 1.17 – Змістова характеристика нововиявлень результатів інноваційної діяльності на поповнення інновативної терміносистеми в частині конвергенції та дивергенції

Змістова характеристика	Природа виникнення
1	2
Інноваційна конвергенція	
Процес сходження (зрівняння) відмітних ознак в різних випадках запровадження різноманітних інновацій або породжених різними базисними (епохальними, проривними) інноваціями їх аналогічних деталізованих форм, або видозміни таких форм базисної інновації з набуттям ознаки ідентичності її урізноманітнень в процесі їх використання в напрямку подальшого спрощення диференційованості інноваційних продуктів в залежності від подібності об'єктно-предметного кола їх пристосування, внаслідок зниження інноваційності нововведення в ході доводження до готовності вбудовування в системи окремого підприємства з причин стану його інноваційного потенціалу та рівнів інноваційної здатності, інноваційної сприйнятливості з поширенням подібного впливу на галузь діяльності такого підприємства та суміжні йому з подальшим розгортанням рутинізації інновацій на підставі дифузії та тиражування сформованого з окремої інновації класу, напрямку інноваційних продуктів, згрупованих за спільними базовими ознаками	Виникаюча внаслідок спрощування інноваційності запроваджуваних технологічних та нетехнологічних рішень інноваційна конвергенція з одного боку сприяє підміні інновацій їх псевдо варіантами та на базі рутинізації підштовхує до усіх трьох видів інноваційної асиміляції. З другого боку інноваційна конвергенція призводить до підвищення адаптивності до навколишнього інноваційного середовища окремих його суб'єктів, полегшення входження для нових на терена інноваційного ринку на хвилі вже відбувшогося завоювання серед споживачів та вибуху в промисловому відтворенні окремими значущими інноваціями, симулює зміни напрямків інноваційного розвитку і наслідково призводить до занепаду окремих з них.
Інноваційна дивергенція	
Процес розходження фундаментальних ознак в окремих випадках запровадження однієї інновації або у породжених базисними (епохальними, проривними) інноваціями їх аналогічних деталізованих форм, або видозміни самостійної поодинокі інновації в процесі її використання в напрямку подальшої диференціації інноваційних продуктів в залежності від об'єктно-предметного кола їх пристосування, внаслідок доводження до готовності вбудовування в системи окремого підприємства з поширенням подібного впливу на галузь діяльності такого підприємства та суміжні йому з подальшим розгортанням дифузії та масштабування вже сформованого з окремої інновації класу, напрямку інноваційних продуктів, згрупованих за спільними базовими ознаками.	Виникаюча внаслідок застосування інновацій в різних умовах, цільовому використанні, до різних об'єктів та в різних галузях інноваційна дивергенція призводить до поглиблення диференціації інновацій та результатів їх використання за видами і формами проявів об'єктних та якісних змін, поглиблення інноваційних змін в усіх сферах життєдіяльності людини і суспільства шляхом класичної для інноваційного шляху розвитку руйнації звичних способів виробництва, нарощування поступів заснованого на інноваціях розвитку.

Джерело: авторська розробка

сприяючий відповідно фактори впливу на результати інноваційної діяльності. Зазначення певних складових характеристик в рамках змістовного розкриття розгляданих вище процесів та явищ в контексті тематики дослідження результатів інноваційної діяльності доцільно змушує до проведення розкриття сутнісного навантаження економічних термінів інноваційний дефіцит та інноваційний профіцит (табл. 1.18).

Таблиця 1.18 – Змістова характеристика нововиявлень результатів інноваційної діяльності на поповнення інновативної терміносистеми щодо задоволення потреб

Інноваційний профіцит	Інноваційний дефіцит
1	2
надлишок ресурсів для провадження наукової та факторів виробництва для здійснення інноваційної діяльності або брак швидкості освоєння інноваційних розробок в умовах послаблення інтересу до інноваційності суспільного продукту, визначаючий перевищення сукупної пропозиції інноваційних товарів над їх сукупним попитом.	нестача ресурсів для провадження наукової та факторів виробництва для здійснення інноваційної діяльності або нездатність задіяння наявних ресурсів та факторів в інноваційному цілепокладанні в умовах підвищення потреби в інноваційності суспільного продукту, визначаюча перевищення сукупного попиту на інноваційні товари над їх сукупною пропозицією.

Джерело: авторська розробка

Інноваційні, спричинювані відповідними видами діяльності її суб'єктів, зміни в промисловому виробництві, інфраструктурному забезпеченні його зв'язку з ринком і споживачами, наслідково в культурі споживання та масовій соціальній культурі породжують явища інноваційного дефіциту та відповідному йому профіциту, які втілюють у собі таку особливість комплексного поняття результатів інноваційної діяльності як результатно-факторна належність, виявляючи втілення одночасного співвіднесення з результатами й факторами впливу інноваційної діяльності.

Основною особливістю комплексного поняття результатів інноваційної діяльності являється змістова критеріальна відповідність значної кількості елементів інноватики результатам діяльності з вироблення та задіяння інновацій одночасно з їх співвіднесенням з факторним значенням та ототожненням або застосовністю в якості оціночного показника щодо інших результатів відповідної

тематики, виходячи з чого поглиблення змістовного розкриття сутнісної складової окремих наведених в класифікації результатів зазначеної діяльності буде розглянута в прикладній частині наукового дослідження і відображена у відповідному розділі дисертаційної роботи.

Різноманітність результатів за різнохарактерністю ознак їх виникнення втілюють їх комплексність за будь-яким місцем (елементом інноваційної системи) і формують системність їх продукування.

В тематиці подальших досліджень зберігається нагальна потреба поглиблення визначення та деталізації результатів від здійснення інноваційної діяльності різноманітних значимих ефектів: науково-технічного, економічного, комерційного, ресурсного, соціального, екологічного тощо, – та їх вплив на формування, видозміни, перебудову інтелектуального капіталу, в контексті продуктивного інноваційного розвитку промислових підприємств з метою підвищення якості контролювання результатів, коректного бюджетування та стратегічного планування [271].

1.3 Теоретико-нормативні засади контролювання результатів інноваційної діяльності та його інформаційно-аналітичного забезпечення

Незважаючи на достатній період наукових досліджень з часів закладання Й. Шумпетером основ теорії та аналізу інновацій, праць фундаторів М. Портера, П. Друкера й іншими щодо ролі інновацій в умовах довгострокового та стійкого розвитку, досі перебуваюча на початку свого розвитку економічна теорія інновацій не торкається ні теоретичного базису визначення результатування застосованої на інноваціях діяльності, ні методичного забезпечення його оцінювання та контролювання, відкриваючи широке поле для наукових досліджень й поглиблення нової інновативної теорії з питань управління інноваційною діяльністю в частині результатів задіяння з економічним підґрунтям

нововведень і розробок та роблячи кожне питання за даним напрямком дискусійним.

Серед великої кількості показників аналізу різнобічності інноваційної діяльності, досліджень багаторівневих складових, окремих інновативних категорій таких, як: інноваційна активність та інноваційний потенціал, інноваційний процес та інноваційний розвиток, інноваційна інфраструктура та інноваційна система, – з врахуванням їх попарної взаємозалежності та на тлі їх загального взаємозв'язку, окремих субпродуктів перерахованих понять (наприклад, інтелектуальна та інноваційна рента), комплексних понять інтелектуального та інноваційного капіталів, питання інформаційно-аналітичного забезпечення управлінського обслуговування безпосередньо результатів інноваційної діяльності, як і концептуальних аспектів їх визначення, залишаються відкритими [269].

Наразі аналітичному опису самих інновацій не приділено достатню увагу, в чому вбачається широке поля для подальших наукових вишукувань, об'єктивна гострота важливості яких ґрунтується на фундаментотворчій значимості даного поняття для інноватики та на центральній ролі інновацій в усій пов'язаній з їх створенням та використанням діяльності, як, наприклад, у визначенні псевдоінновацій єдиним критерієм виступають ознаки інноваційності, точніше їм невідповідність, частіше притаманна окремим новаціям маркетингового та організаційного характеру [269].

Зокрема, найбільшу увагу на сьогоднішній день приділено розробці аналітичного інструментарію щодо інноваційної активності, опираючись на статистичне підґрунтя проведення такого аналізу, виміру інноваційного розвитку та поштовхового для нього інноваційного процесу [269].

Виходячи з вище зазначеного все гостріше постають питання оцінки результативності та ефективності комерціалізації досягнень НДДКР, починаючи з визначення результатів різного характеру від провадження інноваційного типу підприємницької діяльності як цілі здійснення інновацій [264] і закінчуючи

виробленням розгалуженої системи оцінок їх різноманітного поля виникнення [269].

Інноваційні моделі розвитку економіки надають безумовні переваги з лідерства на світових ринках товарів і послуг, а для країн, яким не вистачає власних природних багатств, стають найважливішим способом забезпечення їхньої економічної безпеки та незалежності [165].

Й. Шумпетером було показано, що інновацію (нововведення) слід розглядати як комерційну реалізацію оригінальної ідеї нового продукту, технологічного чи організаційного рішення тощо – новації. Тобто новація за своєю сутністю є результатом винахідницької (інтелектуальної) діяльності, а інновація її комерційним втіленням (результатом розробки, виготовлення і просування новації на ринок) [135], визначаючи одним з векторів побудови системи аналізу результатів комерціалізації розбиття визначення, оцінки та контролю за стадіями інноваційного процесу та життєвого циклу окремої інновації, що в досягненні поставлених цілей передбачає високий ступінь контрольованості вказаних процесів [269].

Організаційною основою економіко-статистичного аналізу служить програма розробки показників, одержуваних за матеріалами статистичних обстежень. Правильно обрана система класифікацій і угруповань статистичних даних, розширення кола розроблювальних показників сприяють підвищенню аналітичності і поліпшенню якості інформації [193].

Після теоретичного обґрунтування понятійного апарату інноваційної діяльності проведемо дослідження практичного застосування наукових доробків у законодавчому регламентуванні провадження інноваційної діяльності на предмет їх врахування та впровадження з актуалізацією необхідності вивчення даного питання на противагу науковій базі дослідження в питаннях визначення результатів даного виду економічної діяльності [262].

В сучасному світі при стрімко набираючому темпі зростання інноваційної активності підприємництва долучання до глобального наукового процесу, в якому в першу чергу зацікавлений великий бізнес, сприяє перебудові глобальної

економіки та переходу на новий рівень побудови суспільства [263] за наявності обґрунтованої необхідності проведення макроекономічної політики для довгострокового росту, уникнення інфляції та рецесій [1].

Так входження на шлях розвитку, побудованого на інноваціях, починається з оцінки поточного стану економічної системи країни, чіткого цілепокладання, розробки плану переходу з його поетапним розбиттям на завдання і покликані на їх виконання програми та приписом очікуваних результатів з метою здійснення план-фактного аналізу в оцінці результативності та досяжності поставленої цільової установки, створення та організації роботи системи інституційного забезпечення та її відповідного функціонального апарату з проведенням за необхідності реформування, приведення у відповідності до покладених цілей та визначених завдань нормативно-правової бази, моніторинг та втручання в процес реалізації програм, поетапна оцінка результатів, виявлення «слабких» місць трансформації економіки, перегляд планів та термінів, злам поглядів, зміна парадигми [269].

Відповідно результати являються метою діяльності, критерієм оцінювання виконання завдань, плану та, як наслідок, їх отримання потребує контролювання з метою підвищенні досяжності заданих цілей, а визначення та оцінка через порівняння відповідності отриманих бажаним підставою для виміру результативності, винятком з чого не є і інноваційна діяльність [293].

Відсутність системної інноваційної політики, що здатна забезпечити узгодження політичних, економічних, соціальних, технологічних та інших змін [351] надає статус не пріоритетності вектору інноваційного розвитку. Постійне вдосконалення інноваційної законодавчої бази не відзначається ефективністю в усуненні недосконалості, фрагментарності та неузгодженості окремих законів в інноваційній політиці держави [372].

Нормативно-правове поле характеризується рядом вад, породжуючи нові ускладнення для провадження комерціалізації наукових розробок та розвитку суб'єктів господарювання і, як наслідок, інноваційно-орієнтованого розвитку держави в цілому [372].

Основні проблеми системного господарського-правового регулювання відносин в інноваційній сфері та загальна визнанність серед науковців та спеціалістів економіко-правової сфери непослідовності, фрагментарності, низьких рівнів системності та ефективності відображена в працях вчених, науково-теоретичні доробки правової науки та економіко-орієнтовані практичні рекомендації щодо реформування процесу законотворення з досліджуваної тематики яких покликані забезпечити проходження інноваційної трансформації держави, в тому числі при наявності орієнтації на становлення старт-державою, на які також опирається в своїх дослідженнях Ю.Є. Атаманова [17].

Інноваційні правовідносини – це врегульовані нормами права суспільні відносини, пов’язані зі створенням, комерціалізацією інноваційних продуктів та їх реалізацією як інновацій, які виникають у процесі організації та здійснення інноваційної діяльності й закінчуються успішним упровадженням інноваційних продуктів як інновацій. Інноваційні правовідносини мають комплексний характер, об’єднуючи низку простих, однорідних відносин, які складаються протягом здійснення інноваційного циклу [17].

Визначенням інноваційних правовідносин, поданим Ю.Є. Атамановою в результаті дослідження проблем господарсько-правового регулювання відносин між суб’єктами інноваційної та науково-технічної діяльності, підкреслюється результативність (отримання результату) провадження інноваційної діяльності та перекликається, в свою чергу, з вузькою законодавчо затвердженою термінологією вітчизняного нормативно-правового поля щодо результатів втілення прикладної цінності інновацій від діяльності з її комерційного використання [262].

Одночасно з недосконалістю законодавчої бази в науковій літературі багато говориться про результативність, продуктивність, ефективність здійснення інноваційної діяльності, при цьому не зазначається та не визнається засадничого для оцінки за вказаною діяльністю поняття – чіткого формулювання результату й визначення проявів і різновидів його ефектів введення досягнень НДДКР в

системи господарювання підприємств та держави як таких та як показників виконання завдань та ступеню досягнення цілей [262].

За наявності широкого ємного теоретичного обґрунтування понятійного апарату інноваційної діяльності доцільно провести дослідження практичного застосування наукових доробків та міжнародних практик у законодавчому регламентуванні провадження інноваційної діяльності на предмет їх врахування та впровадження за наявною необхідністю виявлення ступеню співвідношення пропису теоретико-методологічних канонів формування поняття результатів інноваційної діяльності вітчизняного законодавства з міжнародними стандартами [262].

Відповідно існує і залишається нагальною необхідність проведення аналізу законодавчо затвердженої термінології з регулювання інноваційної діяльності щодо визначення результатів такої діяльності з метою оцінки підготовленості за інноваційною законодавчою базою держави до отримання результатів і результативності від комерціалізації розробок й сприяння розгортанню інноваційних процесів і розвитку в Україні та практичного застосування досягнень інноваційної науки в формуванні та здійсненні державної політики з відповідних питань на підтвердження державної направленості на інноваційний тип розвитку за ознакою виведення результатів такої діяльності та оцінки доцільності комерціалізації наукових розробок [262].

Підприємства можуть займатися інноваційною діяльністю за цілим рядом причин. Їх цілі можуть відноситися до продуктів, ринків, ефективності, якості або до здатності навчатися і здійснювати зміни. Виявлення мотивів до інноваційної діяльності та їх значимості корисно для вивчення рушійних сил інноваційної діяльності, таких, як конкуренція або можливість проникнення на нові ринки. Відомості про цілі можуть служити, крім того, джерелом додаткової інформації про властивості інновацій різних типів [339] та лягати в ґрунтоутворюючу основу засад законотворчих процесів та бюджетування суб'єктів різних рівнів господарювання. В рамках даної наукової розвідки проведемо дослідження

нормативно-правового поля забезпечення інноваційної діяльності та визначення її результатів [262].

Побудову інноваційної моделі економіки визнано на державному рівні стратегічним пріоритетом країни. Передумови для її запровадження законодавчо закладені в низці нормативно-правових актів, спрямованих на стимулювання та державну підтримку інноваційної діяльності, серед яких закони «Про інноваційну діяльність» [115], «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні» [121], [124], Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» [112] та ін.

Розвиток інноваційної політики, в наступному, інноваційного сектору відповідає пріоритетам державної політики, визначеної відповідними Законами України та постановою Кабінету міністрів України «Про схвалення Декларації цілей та завдань бюджету на ... рік (бюджетної декларації)» [262].

За самою ж державною оцінкою стану інноваційної трансформації економіки України, досі доцільно позначуваної в нормативних актах [330], результати аналізу свідчать про відсутність належної підтримки інноваційної діяльності в країні, основною проблемою при цьому є не сформованість інноваційної інфраструктури [330].

Значною мірою ефективність державної політики з формування та розвитку інноваційної інфраструктури знижується внаслідок її безсистемності, неналежної обґрунтованості, відсутності чіткого розмежування завдань між центральними і місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, нескоординованості їх діяльності, відсутності міжгалузевих та міжрегіональних зв'язків [330], оцінка якої залишається актуальною для всіх рівнів, об'єктів, суб'єктів та середовища інноваційної діяльності [262].

У рамках державних програм розвиток інноваційної інфраструктури не визначено як окрему проблему, їх заходи спрямовані на створення окремих інноваційних структур [330].

За наявності достатньої кількості програм в рамках сформованої загальної концепції орієнтації на інноваційний шлях розвитку, затверджених та приведених

у виконання, починаючи з визнання та розпочатку побудови інноваційної інфраструктури з відповідних технопарків у 1996 р. [310] та Концепції створення інноваційної інфраструктури на 2008 – 2012 від 2007 р. [361] на ряду з концепціями: Концепцією науково-технологічного та інноваційного розвитку від 1999 р. [311], Концепцією розвитку національної інноваційної системи від 2009 р. [331], Концепцією реформування державної політики в інноваційній сфері на 2015-2019 рр. від 2015 р. [331], – Україна вже мала б знаходитися не на стадії пожинання перших плодів трансформації економіки при всіх недоліках та зволіканнях, а мати сформовану відпрацьовану систему інноваційного розвитку та полегшене входження економіки на вищі технологічні уклади [262].

Від правильного роз'яснення інноваційної діяльності та суміжних понять на законодавчому рівні залежить державне регулювання та розробка ефективних програм зі стимулювання розвитку та розширення сфер застосування досягнень даного виду діяльності та підвищення ефективності роботи задіяних у національному господарстві його суб'єктів [262].

В усій інноваційній науці інновації виступають опірним поняттям для всякого подальшого розгляду будь-чого пов'язаного з їх виникненням, обробкою, розповсюдженням, доведенням, впровадженням, задіянням, модифікацією, розвитком, необхідними та супутніми, природними та побічними, ініційованими, спонуканими та неочікуваними, безпосередніми та опосередкованими змінами, процесами та явищами, доцільно визначаючи необхідність початку наукових пошуків за зазначеною тематикою розпочати їх зі змістовного аналізу даного поняття за нормативними актами [262].

Позиція законодавчої влади України полягає у закріпленні за терміном «інновація» різновидів технологічних інновацій в головному законі з регулювання інноваційної діяльності та також і нетехнологічних в головному методологічному документі зі збору, аналізу та інтерпретації інформації щодо неї, роблячи можливим розгляд під результатами дослідженого виду економічної діяльності інновацій як джерела породження новіших сформованих, оформлених та готових

до впровадження нових знань (наприклад, ноу-хау) та науково-дослідних розробок, без його юридичного закріплення [262].

Дефініції інновацій в міжнародних посібниках методологічного рекомендаційного характеру відрізняються об'єктно-предметним підходом до визначення в Керівництві Осло та перекликаються з методологічними положеннями зі статистики інноваційної діяльності та інтегральним (системним) в Зеленій книзі про інновації, акцентуючи увагу на масштабі наслідків від проведення інноваційних змін, свідчачи про більше на сьогоднішній день закладання в їх визначення отримання ефектів від впровадження, тобто результатів від здійснення інноваційної діяльності [262].

Державний контроль інноваційної діяльності, основними точками опору в рамках якої у виконанні регуляторної функції держави шляхом збору статистичної інформації є інноваційна активність та інноваційний процес, здійснюється за положеннями відповідних галузевих рекомендацій з метою формування інформації про результати інноваційної діяльності підприємств для аналізу інноваційної сфери та інформаційного забезпечення потреб користувачів без виконання головної умови – орієнтації на результат у вигляді прописання критеріїв визначення та критеріїв і показників його оцінки.

Методологічні положення зі статистики інноваційної діяльності, що містять завдання, основні терміни та пояснення, перелік основних розрахункових показників зі статистики інноваційної діяльності та методологію проведення державних статистичних спостережень, порядок розроблення і поширення їх результатів, принципи та критерії формування сукупності звітних одиниць [339], залишаються чи не єдиним практичним інструментом оцінювання результативності інноваційної діяльності у кількісному вимірі інтенсивності її протікання, застосовуваного керівними органами, але не містить жодного показника оцінки самих результатів [262].

Яскравим прикладом погіршеностей в теоретично-нормативних засадах визначення основних понять об'єкту впливу є зазначення інноваційно активного підприємства за Методичними положеннями зі статистики інноваційної

діяльності як підприємства, що в період обстеження займалося діяльністю, пов'язаною зі створенням інновацій, незалежно від того, чи призвела така діяльність до реального впровадження інновацій.

За методичними положеннями передбачається створення таким підприємством інновацій для отримання відповідного статусу інноваційності на противагу науковій літературі з наявним в ній акцентуванням на провадженні інноваційної діяльності незалежно від отримання результату за період обстеження за збором інформації з метою оцінки, що свідчить про виділення для цілей статистичного спостереження на макрорівні здійснення інноваційно активними підприємствами лише частини видів інноваційної діяльності перших стадій інноваційного процесу, пов'язаних з науковими розробками та дослідженнями – теоретично першочерговим та безпосереднім створенням інновацій, – при чому оцінка інноваційної активності проводиться щодо одиниць вибіркової сукупності всіх стадій.

Оновлення статистичної методології відповідних спостережень за інноваційною діяльністю, датоване початком 2019 року, не принесло особливих змін в методології та інструментарії їх проведення, окрім засадничих для обліку та оцінки результатів, заснованої на впровадженні інновацій, діяльності перетворень, у визначенні мети проведення державного статистичного спостереження інноваційної діяльності за формами № 1-інновація та № 1НН, відображене в табл. 1.19 [262].

Збережене обмеження в проведенні обстеження за видами економічної діяльності охоплює доволі широкий спектр сфер економіки потенційного впровадження інновацій з передбаченням можливості розширення їх переліку: торгівля автотранспортними засобами та мотоциклами, транспорту, складського господарства, поштова та кур'єрська діяльність, видавнича діяльність, телекомунікації, комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними діяльність, надання інформаційних послуг, фінансова та страхова діяльність діяльність у сферах архітектури та інжинірингу, технічні випробування та дослідження, – та виключає інтерес до результатів інноваційної діяльності

інфраструктурно-забезпечувальної складової інноваційної системи при всьому описовому характері стану підприємств з орієнтацією на фінансові показники та униканням приділення уваги їй, відповідно, оцінки змін станів в якісних характеристиках, що, зокрема в питаннях логістики перевезень, зачіпає сферу нетехнологічних інновацій [262].

Таблиця 1.19 – Порівняльна характеристика цілепокладання та результатів проведення статистичного спостереження за інноваційною діяльністю у відповідності до періодів внесення змін до методологічних положень

	Звітна форма	
Рік	№ 1-інновація (промислового*) підприємства	№ ІНН (підприємства)
1	2	3
Мета		
2015	Метою проведення державного статистичного спостереження інноваційної діяльності (промислового*) підприємства є отримання:	
	статистичної інформації щодо кількості інноваційно-активних промислових підприємств, обсягів витрат і фінансування їхніх робіт, а також результатів їхньої діяльності протягом року.	якісних статистичних даних, що характеризують інноваційну діяльність та зіставні з відповідними даними країн Європи.
2019	Метою проведення державних статистичних спостережень є формування інформації про результати інноваційної діяльності підприємств для аналізу інноваційної сфери та інформаційного забезпечення потреб користувачів.	
Результат		
2015 / 2019	Результатом державного статистичного спостереження інноваційної діяльності (промислового*) підприємства є первинна й узагальнена інформація:	
	яку використовують для визначення: – витрат на інновації за видами витрат, джерелами фінансування; – впровадження нової або вдосконаленої продукції за рівнем інноваційності; – кількості впроваджених інноваційних видів продукції за видами; – обсягу реалізованої інноваційної продукції; – кількості впроваджених у виробництво нових технологічних процесів (нових або вдосконалених методів обробки або виробництва продукції) за видами.	щодо: – продуктових, процесових, організаційних та маркетингових інновацій; – видатків на інновації; – інноваційних цілей; – джерел інновацій; – співпраці з іншими підприємствами (організаціями) в контексті інноваційної діяльності; – чинників, що перешкоджають інноваційній діяльності; використання методів стимулювання нових ідей та творчих підходів серед співробітників тощо.

Джерело: складено автором на засадах систематизації джерел [274, 275]

В останніх змінах у назву форми № 1НН внесена орієнтація на промисловість, відсутня у викладках 2015 року, свідчаючи про збереження у вирішенні завдань статистики інноваційної діяльності орієнтації на підприємства науково-виробничого комплексу інноваційної інфраструктури [262].

Зокрема в переліку результатів проведення державних статистичних спостережень за діяльністю з впровадження інновацій прослідковуються деякі результати самої інноваційної діяльності від очевидних та першочергових у вигляді інноваційної продукції до інтенсивності комерціалізаційних процесів кількісного виміру (кількості впроваджених технологій, їх видів) та факторів середовища провадження такої діяльності [262].

Далі, узагальнимо визначення економічних категорій забезпечення здійснення інноваційного типу підприємництва в міжнародних стандартах та українському законодавстві з метою оцінки ступеню визнання на національному рівні, направленості, забезпечення та регламентації інноваційного характеру розвитку окремих суб'єктів економічних відносин та держави в цілому і можливість визначення результатів від провадження інноваційної діяльності [262].

Дослідимо законодавчо затверджену термінологію результатів перших трьох стадій (першого блоку: фундаментальні дослідження, прикладні дослідження, розробка) інноваційного процесу, полягаючого у науково-дослідній діяльності, подавши їх порівняльну характеристику за різними редакціями закону, регламентуючого наукову та науково-технічну діяльність в Україні (Долаток Б) [262].

У визначенні наукового результату диференціації його прояву за останніми внесеними змінами у відповідний нормативний акт не відбулося, тільки поглиблено перелік різновидів наукових праць представлення нових знань [295].

Трактування самого ж науково-прикладного результату в поновленій версії закону розширилося в переліку його видів та зразків втілення його наукової новизни і практичної значимості результатів наукових досліджень, передуючих і

забезпечуючих інноваційну діяльність об'єктно-предметною областю впровадження [262].

Наступним кроком наведемо систематизацію трактування вітчизняним законодавством пов'язаних з отриманням результатів втілень економічних категорій інноваційного підприємництва, рухаючись за стадіями інноваційного процесу в наведенні витягів з відповідних нормативних актів [262].

Узагальнимо визначення економічних категорій забезпечення здійснення інноваційного типу підприємництва в міжнародних стандартах та українському законодавстві з метою оцінки ступеню визнання на національному рівні, направленості, забезпечення та регламентації інноваційного характеру розвитку окремих суб'єктів економічних відносин та держави в цілому і представимо в Додатку Г.

Виклад законодавчо затвердженої термінології з регулювання інноваційної діяльності наведемо в порядку у відповідності до класифікації видів інноваційної діяльності та стадіями інноваційного процесу в розбивці за економічними категоріями [262].

За проведеним аналізом законодавства з регулювання інноваційної діяльності наукова продукція та інноваційний продукт визначаються результатом перших найдовших та самих трудомістких стадій інноваційного процесу і, відповідно як результати творчої діяльності наукової спільноти, в тому числі без відриву від виробництва [262].

За проведеним аналізом законодавства з регулювання інноваційної діяльності наукова продукція та інноваційний продукт визначаються результатом перших найдовших та самих трудомістких стадій інноваційного процесу і, відповідно як результати творчої діяльності наукової спільноти, в тому числі без відриву від виробництва. Лише в модельному законі про даний різновид економічної діяльності, покликаним на гармонізацію законодавства держав-учасниць СНД в області інноваційної діяльності, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності національної економіки країн Співдружності за рахунок застосування науково-технічних досягнень, нових технологій та інших

результатів науково-технічної діяльності [261], інноваційний продукт визнається результатом саме інноваційної діяльності [262].

Знання, розробки, технології, корисні моделі, отримувані на стадії науково-дослідних, експериментальних вишукувань, визнаються не підготовленими до комерціалізації результатами фундаментальної стадії інноваційного процесу як різновиду інноваційної діяльності до набуття ними статусу об'єктів інтелектуальної власності [262].

Єдиним фактичним законодавчо затвердженим різновидом результатів інноваційної діяльності є інноваційна продукція, що робить повсякчасно застосовані інновації на ряду з інноваційною продукцією та як різновиду інноваційного продукту одним з першочергових результатів інноваційної діяльності в підтвердження означених проблем, викладених вище, але лише міжнародна практика науково обґрунтованих рекомендацій прирівнює інновації до результатів заснованої на їх втіленні діяльності безпосередньо в Керівництві Фраскати з наукових досліджень та розробок [262].

Якщо в науковій літературі прослідковується прихильність процесовому підходу до визначення понять інноватики, то нормативна база відзначається об'єктно-предметною спрямованістю формування змістовного навантаження термінології досліджуваного виду економічної діяльності. Несуттєва орієнтація на визначення результатів від провадження інноваційної діяльності позбуває законодавче регулювання завершеності в супроводженні виконання причинно-наслідкового зв'язку «спонукаючі причини (цілі) – результати» [262].

Після аналізу вітчизняного нормативно-правового поля здійснення інноваційної діяльності необхідно провести огляд міжнародних практик за тематикою досліджень, основним документом втілення яких є Рекомендації зі збору та аналізу інновацій, підписані в м. Осло в 1992 р. [262].

Вплив інновацій на результат діяльності підприємств простягається від впливу на оборот і положення на ринку до змін у продуктивності і ефективності. Серед значущих ефектів на галузевому і національному рівнях можна назвати зміни міжнародної конкурентоспроможності та загальної продуктивності

факторів виробництва, поширення нових знань від інноваційних підприємств, збільшення обсягу знань, що циркулюють в мережах [374].

Різноманітні ефекти знаходяться в нерозривному зв'язку з цілями та перешкодами [262].

Цілі і перешкоди змінюються в залежності від типу інновацій. Наприклад, продуктові або маркетингові інновації спрямовані переважно на попит (наприклад, на підвищення якості продукції, збільшення частки ринку, проникнення на нові ринки), тоді як процесні і організаційні інновації орієнтовані швидше на пропозицію (наприклад, зниження витрат, підвищення виробничого потенціалу). Одні перешкоди впливають на інновації всіх типів (наприклад, вартісні фактори), в той час як інші - лише на деякі [339].

Велика увага приділяється сутнісному взаємозв'язку мотивів, цілей та результатів у їх протиставленні рушійним та стримуючим факторам впровадження інновацій, виходячи з чого здійснюється поділ факторів сприяння та протидії рівноцінного та, частіше, попарного відношення до цілей та результатів діяльності інноваційного характеру, зміст яких перегукуються між собою за поданим в рекомендаціях зі збору та аналізу інновацій баченням, за чотирма основними групами інновацій [262].

Здійснюючи інновації, підприємства можуть досягти успіху або не досягти успіху в досягненні своїх цілей, або інновації можуть спричинити за собою інші чи додаткові результати, крім тих, очікуваннями яких спочатку було вмотивовано їх створення [339], тим самим міжнародними положеннями умовно проводиться відділення первинних за критерієм відповідності реально отриманих результатів заданим напередодні внесення інноваційних змін цілям від вторинних — незапланованих, побічних — ефектів відповідно зі знаходження його логічного відображення в подальшій диференціації розгляданого виду результатів [262].

На користь означеного взаємного впливу факторів, цілей і результатів свідчить можливість породження отриманими результатами, особливо позаплановими, нових або «активація» вже існуючих для підприємства, галузі, регіону чинників з відповідними масштабами впливу на інших учасників ринку, а

чинники, в свою чергу, за Керівництвом Осло [339] призначені для виявлення основних мотивів змін та слугують полегшенню інтерпретації результатів внесення цих інноваційного направлених та інноваційно забезпечених змін [262].

У той час як цілі стосуються мотивів інноваційної активності, її результати говорять про реально виявлені наслідки інновацій [336], в питаннях визначення яких зазначена в Керівництві Осло проблема, виникаюча під час інноваційного обстеження і пов'язана з критерієм відповідності результатів цілям змістовно, стосується можливості одночасного за одним рядом факторів збору відомостей за напрямками цілей та результатів інноваційної діяльності в рамках застосування одного інструменту, наприклад, такого як опитувальника, до одного типу інновацій або їх пари за орієнтацією на попит (продуктові та маркетингові) або пропозицію (процесні та організаційні) та вибором напрямку в залежності від пріоритетного визнання орієнтації інноваційної політики. Наведену проблему розкриємо в порівняльній характеристиці слабких місць отриманих в результаті інноваційного обстеження відомостей про цілі та результати (табл. 1.20) [262].

Таблиця 1.20 – Порівняльна характеристика слабких місць в інформації щодо цілей та результатів інноваційної діяльності за Керівництвом Осло

Слабкі місця в цільовій інформації	Слабкі місця в результатній інформації
1	2
Реальні результати інновацій можуть істотно відрізнятись від очікуваних.	Вплив недавніх інновацій може не встигнути проявитися протягом періоду обстеження.

Джерело: складено автором на засадах систематизації джерела [339]

Поділ факторів сприяння та протидії рівноцінного відношення до цілей та результатів діяльності інноваційного характеру, зміст яких перегукуються між собою за розкритим в рекомендаціях зі збору та аналізу даних з інновацій баченням, подається за чотирма основними групами інновацій, розбиття інновацій за якими технологічними та нетехнологічними типами попарно в залежності від орієнтації на попит та пропозицію на ринку наведені на рис. 1.10 [262].

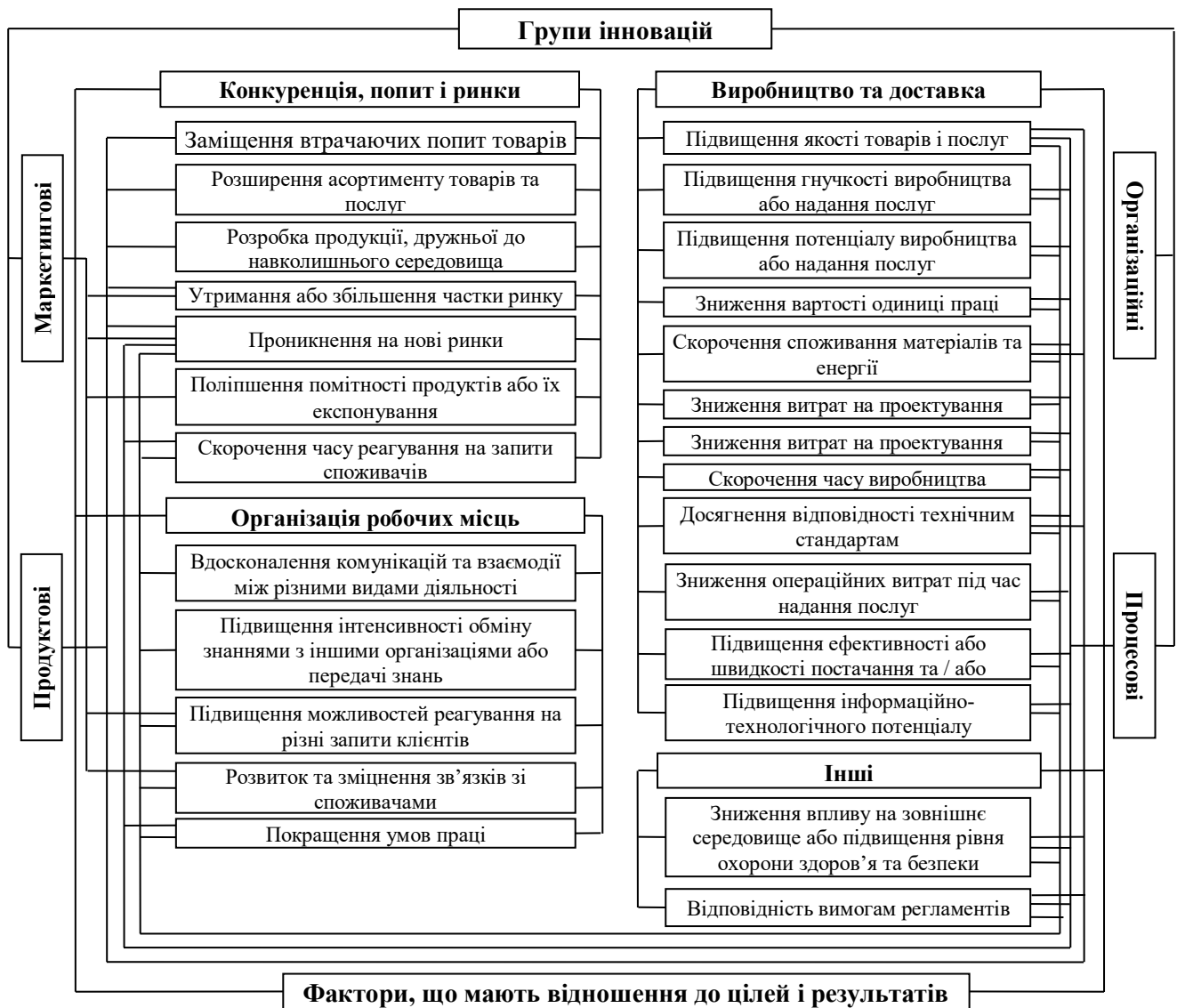

Рис. 1.10 – Класифікація цілей – результатів – факторів інноваційної діяльності на мікрорівні за Керівництвом Осло

Джерело: складено автором на засадах систематизації джерела [341]

Конкуренція, попит і ринки становлять головні стимули продуктових і в деяких випадках маркетингових інновацій. Мета питань, що задаються по відношенню до цих чинників, полягає у встановленні важливості мотивів продуктових інновацій, типу потреби в створенні нових продуктів в зв'язку з коротким терміном життя продукту, необхідності урізноманітнити асортимент або зусиль для того, щоб розширити свою частку ринку, або уникнути її скорочення [339].

Крім того, ряд чинників призначений для виявлення основних мотивів змін у виробництві та доставці, а саме, чи є головною метою змін поліпшення показників якості, гнучкості, ефективності або витрат. Зокрема, фактори, що відносяться до зниження витрат, підібрані так, щоб легше було інтерпретувати результати. Фактори, що стосуються організації робочих місць, вказують на основні сили, що стоять за організаційними змінами: орієнтир на зв'язок зі споживачами, на виробничу ефективність або ж на вдосконалення процесу отримання і розподілу знань [339].

Різновиди результатів від конгруентних за своєю сутністю типів інновацій за принципом побудови співвідношення взаємозв'язків елементів перегукуються з структурно-логічною схемою формування причинно-логічного зв'язку інтелектуального та інноваційного капіталів, дослідженого в статті [448], підтверджуючи вбудовування інновацій в структуру капіталу підприємства з отриманням від їх комерціалізації відповідних результатів та формуванням за допомогою них структуроутворюючих елементів [262].

Життєвонеобхідна та непереборна сталість змін, продиктована інноваційним типом розвитку та зобов'язувана ним до виконання взаємозв'язку, наголошує на циклічності його виконання [448] та залежності цілей, результатів і факторів інноваційної діяльності одне від одного [262].

Результати від впровадження досягнень НДДКР, стаючи факторами впливу, можуть блокувати інноваційний процес або сприяти його подальшому розгортанню, таким чином, даючи можливість оцінювати за такою їх особливістю результативність управлінських рішень, починаючи з вибору інновації на комерціалізацію до оперативного управління процесом від розробки продукції за наявності власних наукових, науково-орієнтованих, дослідно-конструкторських маркетингового, технологічного підрозділів, освоєння, пробного виходу на ринок, комерційної реалізації продукту, збуту та самих інновацій [262].

Фактори, одночасно виступаючи і результатами за певних умов, а також інновації як один з основних видів результатів їх впровадження дозволяють розділити результати інноваційної діяльності (РІД) на результати-донори (РІД-

донори), породжуючі отримання нових результатів та/або породження нових чинників сприяння/протидії, та результати-реципієнти (результати-акцептори, РІД-реципієнти/акцептори), виникаючі планово чи позапланово, супроводжено чи спонтанно під впливом інших націлено отриманих результатів-факторів, зі спадковою відповідною диференціацією підприємств-учасників трансферу технологій, дифузійних процесів на підприємства-донори, тобто передаючі нові розробки і технології, та підприємства-реципієнти – приймаючі [260].

В разі прийняття поданої міжнародними рекомендаціями класифікації результатів інноваційної діяльності її необхідно розширити на блок мотивів-результатів, породжених економіко-інновативними поняттями формування семантичного поля категоріального апарату результатів такого роду та за своєю сутністю не можливих у прирівнюванні до чинників впливу на їх же формування на протигагу чинникоформуючих результатність інноваційної діяльності понять інноваційної науки зі збереженням зв'язки цілей та результатів за їх попарним розбиттям за чотирма основними групами інновацій в залежності від орієнтації на кон'юнктурні складові ринку.

Рух, спричинений отриманими результатами, може відбуватися горизонтально і вертикально поміж учасників науково-виробничого та інфраструктурно-забезпечувального комплексу інноваційної системи та визначати ознаку класифікації і одних (результатів), і других (підприємств) за характером участі в інноваційному процесі щодо дифузії інновацій або за стороною місцезнаходження в русі інновацій: передачі, прийому, – при чому одне і те ж підприємство може відповідати обом видам, а коло руху інновації може починатися і замикатися на ньому самому, зокрема, до відпрацювання, апробації, освоєння, оформлення нової розробки, об'єкту інтелектуального права, наприклад, ноу-хау, та з огляду на комерційну таємницю і позицію керівництва щодо вихідних інформаційних потоків [295].

В свою чергу, розвиненість мережі породжуваних та породжуючих взаємозв'язків між суб'єктами підприємницької діяльності науково-виробничої та інфраструктурно-забезпечувальної складової інноваційної системи та ступінь

продуктивності їх взаємодії прямо впливає на ефективність інноваційних змін макро-, мезо- та мікрорівнів протікання інноваційних процесів [268] та породжує результати від впровадження інновацій у вигляді каналів дифузії, нових, доповнюючих, вужче спеціалізованих (деталізованих), а також формує, налагоджує та покращує технологію комунікацій між різними видами баз наукових знань інформаційної мережі інноваційного середовища, одночасно може і перетворившись із результату, і будучи самотійно виступати фактором впливу обох видів полярності для потенційно та слабо інноваційних підприємств і організацій на їхні рух в ринковій кон'юнктурі та систему інформаційного забезпечення [260].

Враховуючи подвійність значень результатів та підсумків застосування досягнень НДДКР і показників результативності того ж процесу, а при розгляді їх як таких – потрійності (цілі, результати, фактори) за Керівництвом Осло, вбачається доречність та правомірність подальшого застосування висвітленого в працях О.О. Волощук [55] дуального підходу в наукових дослідженнях та практиці [260].

Ілюстрацію взаємного впливу та детермінації вставленої в ході наукового дослідження результатно-факторної належності та підтвердженої за результатами аналізу нормативно-методичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності цільово-результатно-факторної відповідності одних і тих же, однотипних, однорідних різномасштабних понять сфери інноваційної науки можна провести за такими схемами руху результування інноваційної діяльності, приклади понятійного ланцюга категорійно-понятійного апарату зазначених результатів за деякими з яких зобразимо на рис. 1.21.

В ході наукового дослідження було здійснено аналіз законодавчо затвердженої термінології з регулювання інноваційної діяльності щодо визначення результатів такої діяльності на предмет виявлення спроможності державного апарату до формування цілей та планування заходів щодо їх досягнення в контексті вибраного інноваційного шляху подальшого розвитку України [295].

Таблиця 1.21 – Схеми руху результування інноваційної діяльності понятійного ланцюга категорійно-понятійного апарату зазначених результатів

Схеми руху результування від фактору	Схеми руху результування від результату	Схеми руху результування від фактору і результату
1	2	3
фактор – результат – фактор*	результат – фактор – результат	фактор і результат – фактор – фактор і результат*
фактор – результат – результат*	результат – результат – результат	фактор і результат – фактор – результат*
фактор – фактор – фактор	результат – результат – фактор*	фактор і результат – фактор – фактор*
фактор – фактор і результат – фактор	результат – фактор і результат – фактор	фактор і результат – результат – фактор
фактор – фактор і результат – результат	результат – фактор і результат – результат	фактор і результат – результат – результат*
фактор – фактор і результат – фактор і результат	результат – фактор і результат – фактор і результат*	фактор і результат – результат – фактор і результат
фактор – фактор – фактор і результат	результат – фактор – фактор і результат	фактор і результат – фактор і результат – результат
фактор – результат – фактор і результат*	результат – результат – фактор і результат	фактор і результат – фактор і результат – фактор
–	–	фактор і результат – фактор і результат – фактор і результат*
–	–	фактор і результат – фактор – фактор і результат
–	–	фактор і результат – результат – фактор і результат*

* – використані схеми руху результування інноваційної діяльності при наведенні прикладів ланцюга категорійно-понятійного апарату зазначених результатів

Джерело: авторська розробка

Оскільки, інновація є результат трансформації ідей, досліджень, розробок в нове або удосконалене науково-технічне або соціально-економічне рішення, мета якого досягнення суспільного визнання через використання в практичній діяльності людей [166], в якості першочергового завдання в рамках тематики дослідження було розкрито сутність засадничої економічної категорії інноватики за міжнародними стандартами та вітчизняним законодавством [262].

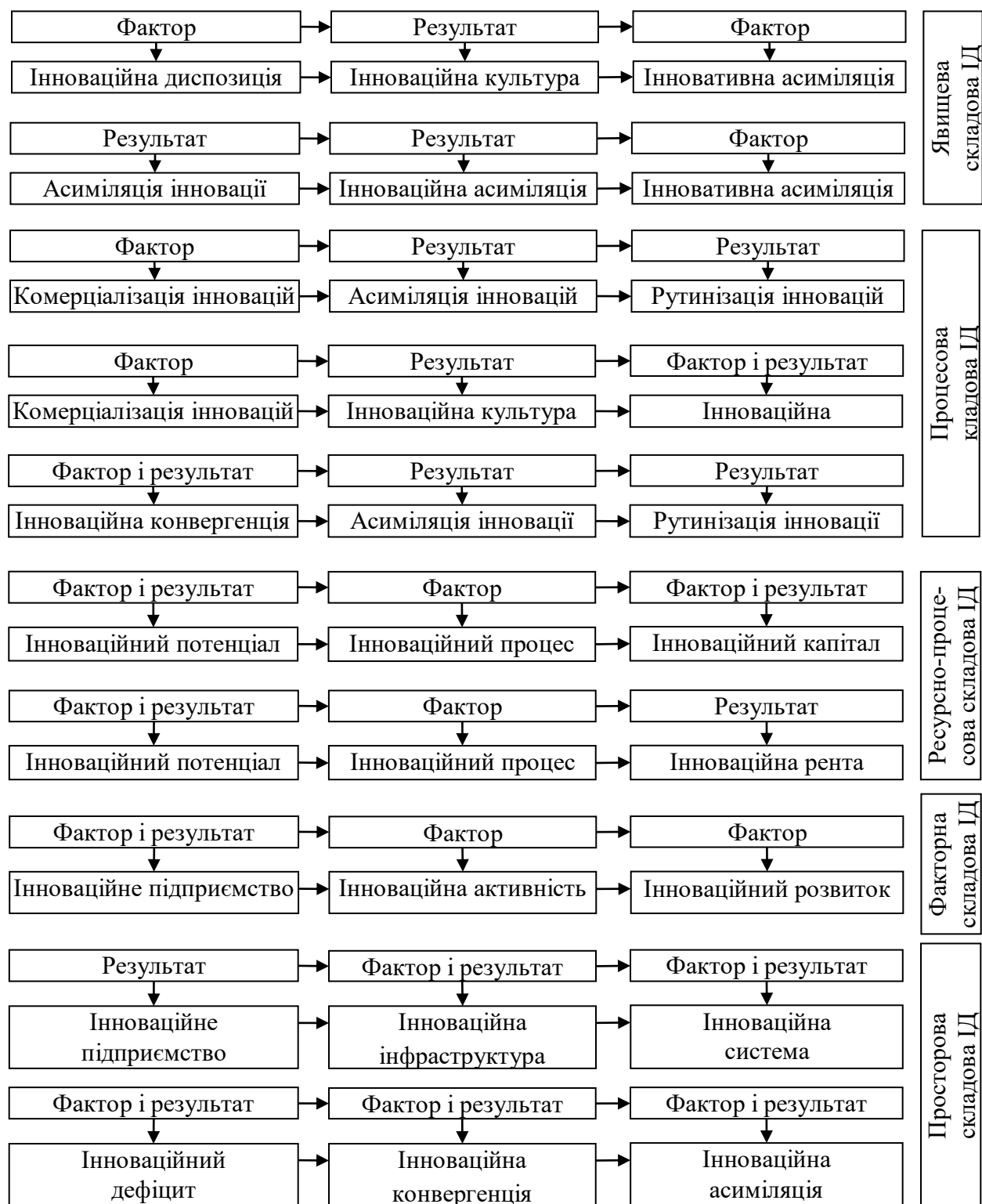

Рис. 1.11 – Понятійний ланцюг категорійно-понятійного апарату
комплексного поняття результатів інноваційної діяльності промислових
підприємств за деякими схемами руху її результування

Джерело: авторська розробка

Проаналізовано якість здійснення моніторингу інноваційної діяльності щодо систематичного збору, обробки та аналізу інформації про перебіг інноваційних процесів на прикладі головного національного макро- та мезоекономічного рівня інструменту ведення статистичного обліку – методологічних положень зі статистики інноваційної діяльності [262].

Практично залишаючись основним положенням для працівників державної сфери з оцінки результатності комерціалізації досягнень науки та прикладних експериментальних досліджень, в обстеженні інноваційної діяльності на національному рівні на відміну від виміру руху учасників економічної системи в напрямку кількісного збільшення, розширення та розповсюдження інноваційних процесів разом з мірою їх віддачі від кожного використовуваного фактору виробництва, серед яких інновації незабаром можна буде виділити в окремий відособлений їх різновид, відсутня система її якісної оцінки та самих її результатів, при чому для оцінки ефективності роботи науково-дослідних установ виділені окремі методологічні положення зі статистики наукової та науково-технічної діяльності [262].

В полі зору викликаючих інтерес показників інноваційної активності, обсягів витрат і джерел фінансування роботи промислових підприємств увага до результатів лише зазначається без приведення переліку цих підсумкових понять, величин, показників виміру їх значень за наявності націленості проведення державних статистичних спостережень на формування інформації щодо них з метою аналізу інноваційної сфери та інформаційного забезпечення потреб користувачів і досягнення порівнянності та співставності аналітичних довідкових даних з аналогічними даними країн Європи. Відсутність якісної складової оцінки та невизначеність результатів прямо впливає на виконання завдань статистики [262].

З метою оцінки якості здійснення державним апаратом цілепокладання, орієнтації на результативність інноваційної діяльності та забезпечення її досягнення та її цілей на ряду з методичними положення були піддані аналізу інші види відповідної тематики підзаконних актів [262].

На сучасному етапі розвитку державної підтримки інноваційної діяльності наукового та комерційного секторів економіки й відповідної, заснованої на вчиненні втілення доведених до практичного використання наукових доробок, трансформації економіки в питаннях визначення, оцінки, контролювання, реагування на результати подібних видозмін вітчизняна законодавча база знаходиться на початковій стадії виведення результатів та оцінки результативності інноваційного розвитку України з виведення її на конкурентний ринок в світовому просторі [262].

Вітчизняне інноваційне законодавство вбачає тільки явні результати розгляданої діяльності, конкретно науково-дослідного її виду, у вигляді нових знань, технологій, продуктів, процесів, рішень та інноваційну продукцію як результат комерціалізації (оформлених) інновацій [262].

Прописувані в державних цільових програмах очікувані результати стосуються оцінки результативності та ефективності інноваційної діяльності за середовищем їх виникнення з однієї сторони слугують підтвердженням державної направленості на інноваційний тип розвитку окрім постановки проблем та шляхів їх розв'язання, а обминання виведення підсумків від впровадження безпосередньо розробок та технологій, з іншої сторони спростовує якісне формування цілей українським урядом, оскільки саме результати інноваційної діяльності говорять про фактичне проходження інноваційного розвитку та являється джерелом виникнення побічних ефектів та подальшої зміни станів об'єктів контролювання [262].

Відсутність чітко визначеної позиції щодо змістовних границь результатів інноваційної діяльності спотворює об'єктивне відображення стану інноваційної дійсності, організації на всіх рівнях господарювання провадження інноваційної діяльності, належного інформаційного сповіщення вищих органів державної влади та управління з питань сформованості, справності функціонування та розвитку національної інноваційної системи, інноваційної інфраструктури, інформаційного забезпечення учасників ринку та суспільства щодо інноваційних розробок та інноваційних продуктів, дифузії та трансферу інновацій

національного та міжнародного контактування, підвищення наукоємної інтенсифікації промисловості та сфери торгівлі і послуг тощо [262].

Однозначне пожвавлення у вітчизняній законодавчій базі щодо РІД спостерігається у переформулюванні за останніми внесеними змінами та доповненнями мети проведення державного статичного обстеження зі збору даних за окремими показниками на отримання результатів, без їх конкретизації [295].

З суто науково-прикладної точки зору, розглянуто, виявлено та обґрунтовано взаємозв'язок змістовного навантаження цілей, результатів та факторів інноваційної діяльності у їх комплексному розумінні з поданням розшифровки даного зв'язку з огляду на заміщення, перехід одного в інше результатів і факторів та необхідності поглиблення розуміння циклічності існуючого між ними взаємозв'язку та доцільності їх прирівнювання [262].

Зважаючи на поверхневий доторк до вивчення питань визначення результатів від комерційного втілення інноваційних розробок, залишається відкритими питання їх виявлення, отримання, виміру, обробки та оцінки, з яких першочерговим являється питання сутнісного розкриття та яке в умовах непередбачуваності навколишнього економічного середовища та ризиковості провадження інноваційної діяльності стоїть гостро [262].

Існує невичерпна з огляду на мінливість навколишнього середовища у всіх його розрізах необхідність побудови системи взаємопов'язаних чинників та результатів інноваційної діяльності з врахуванням міжнародного досвіду з ведення науково-орієнтованого господарювання та підвищення наукоємності валового внутрішнього продукту [262].

Сутнісне розкриття поняття результатів інноваційної діяльності, проведене на засадах міжнародних рекомендацій з наукових досліджень та розробок і рекомендацій зі збору та аналізу даних з інновацій разом з виявленою та підтвердженою доцільністю застосування дуального підходу потребує уточнення з урахуванням зв'язків з іншими економічними категоріями сфери інноватики,

окремими й пов'язаними складовими, об'єктами контролюванням систематичного інноваційного провадження [262].

Результати інноваційної діяльності пронизують всі стадії інноваційного процесу і, відповідно, всі види інноваційної діяльності, тому потребують розробки комплексної системи спадкових ланцюгових взаємозв'язків їх диференціації не тільки загалом для науки, а й для державного інституту, особливо в умовах переходу до інформаційної економіки, формату старт-держави шляхом втілення даного прагнення за допомогою інноваційного розвитку [262].

З огляду на об'єднану необхідність регуляторного впливу з боку держави, ефективність здійснення будь-якої, орієнтованої на результат, діяльності завдяки здійсненню планованих заходів зі зростанням їх ролі симетрично підвищенню ризиковості задіяння ресурсів щодо характеру і процесового, діяльнісного наповнення подальших періодів її провадження та одночасної необхідності здійснення, з максимальним охопленням з метою своєчасного нівелювання та протидії перешкоджаючим факторам, контролювання результатів на всіх рівнях, сторонах надання і стадіях їх отримання, як на виході, в процесі, так і на вході, доцільно пов'язати різносторонні різнонаправленні щодо моменту вдавання до їх реалізації функції планування та контролювання в контексті формування інформаційно-аналітичного забезпечення їх виконання щодо об'єкту впливу й закласти фундамент їх сполучення та одночасного врахування щодо результатів інноваційної діяльності в тематиці подальшого дослідження.

Практика виконання управлінських функцій планування і контролювання на протилежних точках застосування до інноваційного процесу в циклічності виконання його стадій та неперервності зміни циклами один одного при збереженні постійності інноваційної діяльності суб'єкту його здійснення доводить нерозривний зв'язок зазначених управлінських функцій контролю та оцінки між собою, а його взаємність визначає можливість пристосування до використання інформаційно-аналітичного інструментарію кожного до іншого, ланцюговість наслідуваної дії та справджується завдяки вже давно виділеній в

самостійну функції аналізу, забезпечуючи тим самим спільність й цілісність процесів управління на підприємстві інноваційного типу розвитку.

Вітчизняна законодавча база, регулююча провадження будь-якої діяльності в держаних економічних, митних та територіальних границях, не зазнала змін у визначенні результатів інноваційної діяльності і виділяє в їх якості лише самих інновацій, відкидаючи широке коло підсумків їм передуючих процесів та їх безпосереднього запровадження, трактуючи у Законі України «Про інноваційну діяльність» [116] наступним чином: інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно - технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Дослідження теоретичних засад контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств та його інформаційно-аналітичного забезпечення дозволяє зробити наступні висновки.

Досліджено семантичне коло категоріального апарату поняття результатів інноваційної діяльності шляхом проведення семантичного аналізу провідних понять відповідної терміносистеми таких, як: інновації, інноваційна діяльність, інноваційна активність, інноваційний потенціал, інноваційний процес, інноваційний розвиток, інноваційна інфраструктура, інноваційна система, в частині їх змістовного розкриття як інновативних категорій та в контексті визначення зазначеного специфічного виду економічних результатів з:

- поданням розширення і деталізацією дефінування інновативних категорій, узагальнення підходів до їх визначення на підставі проведеного аналізу наукових доробок вчених з метою усунення виявлених недоліків з орієнтацією на

включеність в коло впливу на формування результатів комерційного втілення розробок;

- встановленням їх факторної належності до сфери впливу на формування, отримання та продукування різноманітних ефектів комерціалізації досягнень НДДКР у вигляді інноваційних продуктів та оформлених готових рішень у вигляді нетехнологічних інновацій;

- диференціацією інновативних категорій за ознакою ототожнення з результатом впровадження інновації та виведенням їх відповідного результатного визначення;

- ув'язуванням всіх інновативних категорій по мірі просування в розкритті теми для формування повного різнобічного розуміння мало вивченого поняття, лише від частини згадуваного в рамках інших досліджень.

На підставі проведеного вивчення поняття результату в його походженні, запозиченні в економічну науку та урізноманітненні в залежності від специфіки використання та характеру належності, аналізу зв'язку з іншими поняттями, сформованого методичного підходу до визначення результатів інноваційної діяльності на базі критеріальної відповідності та результатно-факторної належності, особливостей виявлених результатно-факторних аспектів інновативних категорій сформовано обґрунтоване пояснення сутності даної економічної категорії.

Обґрунтовано за результатами встановлення взаємозв'язків досліджуваних інновативних категорій та ряду елементів інновативної терміносистеми комплексність та фрактальну структуру поняття результатів інноваційної діяльності, орієнтовано на промисловість як на середовище з найбільшою питомою вагою їх запровадження, їх фрактальну структуру. Виведено та інтерпретовано ряд ознак віднесення до результатів комерційного втілення розробок, поділ їх на першочергові та другорядні за ступенем обов'язковості відповідності.

За підсумками проведеного дослідження визначено на підставі аналізу нормативної бази та міжнародної практики в області регулювання інноваційної

діяльності та розкриття її складових як ціленаправленого процесу на отримання максимального економічного ефекту підприємствами та задоволення потреб суспільством від комерціалізації нововведень недостатній ступінь наближення до міжнародного визначення основоположних понять та необхідність уточнення та поглиблення, враховуючи специфіку провадження підприємницької і, зокрема, інноваційної діяльності в Україні, зі створенням відповідного практично не реалізованого у вітчизняній практиці методичного забезпечення їх ширшого та повнішого розкриття.

За результати проведеного порівняння нормативних актів виявлено неузгодженість в частині визначення інноваційності підприємництва в залежності від цілей, переслідуваних регулюванням кожним окремим законом. Було надано оцінку типізації інновацій у недостатній деталізації їх різновидів в рамках технологічної групи та не приділення уваги інноваціям нетехнологічної групи, через що в загальнодержавному обліку упускається частина нововведень, виявлення прихованих ресурсів на всіх рівнях, розширення каналів дифузії інновацій та підвищення ефективності комерціалізації розробок, посиляючись на сутність маркетингових та організаційних інновацій. Також було визначено місце інновацій в розвитку суб'єктів підприємницької діяльності та підвищенні ефективності використання його потенціалу шляхом перенаправлення використання ресурсів.

Результати викладених в розділі 1 досліджень опубліковано в наукових працях автора. [261, 263, 264, 265, 266, 268, 269], наведених у Додатку І.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

2.1 Дослідження чинників забезпечення та перешкоджання формуванню результатів інноваційної діяльності промислових підприємств

Після становлення очевидним найефективнішим в розвитку ринкових відносин, економічних систем, кластеризації економіки та господарювання на тлі глобалізаційних процесів, а в сучасних умовах – переважаючим – шляхом виходу з криз повсюдне та масове на всіх рівнях господарської діяльності впровадження інновацій та побудова на їх основі стратегій подальшого розвитку як визначального та єдино вірного базису будь-якої діяльності незалежно від комерційної направленості зростає необхідність визначення та оцінки результатів втілення наукових ідей, запровадження наукових доробок в масове виробництво та від місцевого застосування і впровадження інноваційних технологій в повсюдне використання в житті суспільства. Додатково обґрунтовується актуальність встановлення та деталізації категоріального апарату результатів інноваційної діяльності скороченням життєвого циклу інновацій під впливом пришвидшення темпів наукового прогресу за рахунок прискорення морального старіння нововведень і розробок при збереженні загальної строкової тривалості інноваційного процесу в межах одного кроку на комерціалізацію окремої розробки та, як наслідок зростання темпів рутинізації впровадження результатів наукової діяльності [268].

Завдяки багатовекторності проблематики здійснення інноваційної діяльності різним аспектам її проблемної сторони як важеля економічного зростання окремих економічних суб'єктів та економічної системи взагалі приділяла свою увагу велика плеяда вчених. Проблеми інноваційної діяльності

вивчали Й. Шумпетер, Б. Санто, А. Бодюк, А. Власова, В. Геєць, Р. Іванух, С. Ільєнкова, В. Терехов, М. Чумаченко, С. Покропивний, а питаннями проблем розвитку означеного виду діяльності займалися В. Александрова, Л. Антонюк, В. Соловйова, А.В. Череп, В. Бурлака, В.І. Захарченко, С.М. Ілляшенко, Л. Федулова, С. Харічков, С. Філіппова; проблеми і перспективи розвитку інноваційної діяльності в регіонах розглядали А. Валюх, І. Кукурудза, В. Демиденко та інші. В свою чергу, питання визначення та підвищення ефективності державної інноваційної політики з'ясовували О. Лапко, Л. Федулова, проблеми фінансового забезпечення і стимулювання інноваційної діяльності – Д. Гуменюк, М. Крупка, С. Онишко та інші, а саме фактори впливу на інноваційну діяльність визначали О. Маслак та К. Дорошкевич.

Всі зазначені питання з огляду на динамічність економічного середовища потребують постійного контролю та уточнення в різних аспектах провадження заснованої на інноваціях діяльності [271].

Розгляд факторів сприяння чи перешкоджання загалом діяльності, побудованої на інноваціях, та тому чи іншому явищу сфери інноватики оминає поняття результатів від реалізації її різноманітних категорій, зводячи все до інноваційної продукції, тобто продукції, що в своїй характеристиці має інноваційну складову та несе задоволення нових потреб споживачів та / або новий спосіб задоволення існуючих жадань суспільства [268].

Поглиблення вивчення природи чинників характерного впливу та їх класифікування, уточнення превалювання одних, послідовність та взаємозв'язок інших дозволить підвищити продуктивність аналітичних дій та ефективність контролю за рухом вектору інноваційного розвитку [271].

Умовами вітчизняного ринку господарювання та викладеними вище науковими результучими викладами продиктовано необхідність дослідження поточного тематичного поля чинників сприяння та перешкоджання інноваційній діяльності в Україні, оцінки ступеню означеності проблемної складової в нормативно-правових актах, аналізу проблематики виконання діючого законодавства з регулювання інноваційної діяльності, структурування зі

встановленням взаємозв'язків між собою факторів впливу за принципом класифікаційного підпорядкування, направлено на усунення «вузьких» місць в правовому супроводженні, стимулюванні та інституційному забезпеченні з визначенням напрямків їх відповідного реформування [271].

В умовах ринкової економіки функціонування і розвиток підприємств значною мірою обумовлені ефективною роботою їхнього інноваційного механізму, а також ефективністю реалізованих нововведень [181].

Як зазначає Д. Крикуненко [181], в умовах ринкової економіки функціонування і розвиток підприємств значною мірою обумовлені ефективною роботою їхнього інноваційного механізму, а також ефективністю реалізованих нововведень. У сучасний період швидкого розвитку продуктивних сил інновації є головною рушійною силою динамічного розвитку суспільного виробництва. Такі поняття, як «інновації», «інноваційні процеси», «інноваційні зміни», міцно закріпилися в поточній лексиці підприємців як новаторів, які практично реалізують основні прогресивні зміни в економіці через її реформування [271].

Інновації як запорука досягнення швидкого успіху, що в підприємництві виявляється у підвищенні фінансових показників з наданням значення його сталому характеру, потребують постійного контролю на всіх стадіях життєвого циклу з прийняттям необхідних заходів напрямку підвищення отримуваних від їх впровадження економічних, соціальних та інших ефектів [272].

Ускладнення економічної ситуації, зумовлене різного роду факторами, зокрема нестабільністю політичної обстановки та коливань регулюючого, зокрема податкового, законодавства, робить різноманітність проблематики прояву інноваційної активності невпинно зростаючою [271].

Проте на поточний період відсутність ефективної реалізації опрацьованої інноваційно орієнтованої стратегії сталого розвитку породжує додатковий ряд причин ускладнення інноваційної активності економічних суб'єктів вітчизняного простору, породжуючи посилення регулярності хаотичності переходів в

економічних процесах від впорядкованого контрольованого протікання до хаотичної самоорганізації підприємництва з викликанням ланцюгових реакції розвалу та занепаду існуючих зв'язків в суті економічної турбулентності та створюючи в подальшому передумови для гальмування реалізації проекту, направленою на збільшення інноваційності національної системи господарювання з подальшим зростом темпів відповідного типу розвитку, так як за твердженням Л.О. Волощук [49] відмінною рисою інноваційного розвитку підприємства від розвитку взагалі, є саме його інноваційність [271].

На виконання поставленої мети дослідження необхідно поглибити вивчення проблематики здійснення інноваційної діяльності в аспекті національної специфіки з питань її спонукання та гальмування з огляду на правове та інституційне забезпечення як важелів державного регулювання, впливу та втручання [271].

Керуючись визначенням науковців щодо роз'яснення поняття інноваційного розвитку, а [261] саме це розвиток (як результат) на засадах ефективного здійснення інноваційної діяльності (для інноваційних підприємств), та розвиток (як процес) на засадах ефективного використання інноваційного потенціалу (для будь-яких підприємств), більшого значення набуває необхідність ієрархічної побудови факторів впливу на інноваційну діяльність з метою розробки ефективних заходів нівелювання, протидії та усунення [271].

Велике теоретико-методичне та практичне значення має вивчення видів та суті факторів перешкоджання впровадження нових технологій з метою визначення шляхів протидії їм [261].

Структурування факторів стимулювання та спричинення перешкод для провадження інноваційної діяльності в нашій державі на поточний період представлено на рис. 2.1 та рис. 2.2 за принципом класифікаційного підпорядкування, при чому існуючі на практиці чинники перешкоджання ставляться в порівняння переліченим в діючій редакції Методологічних положень зі статистики інноваційної діяльності від 10.01.2013 р. [271].

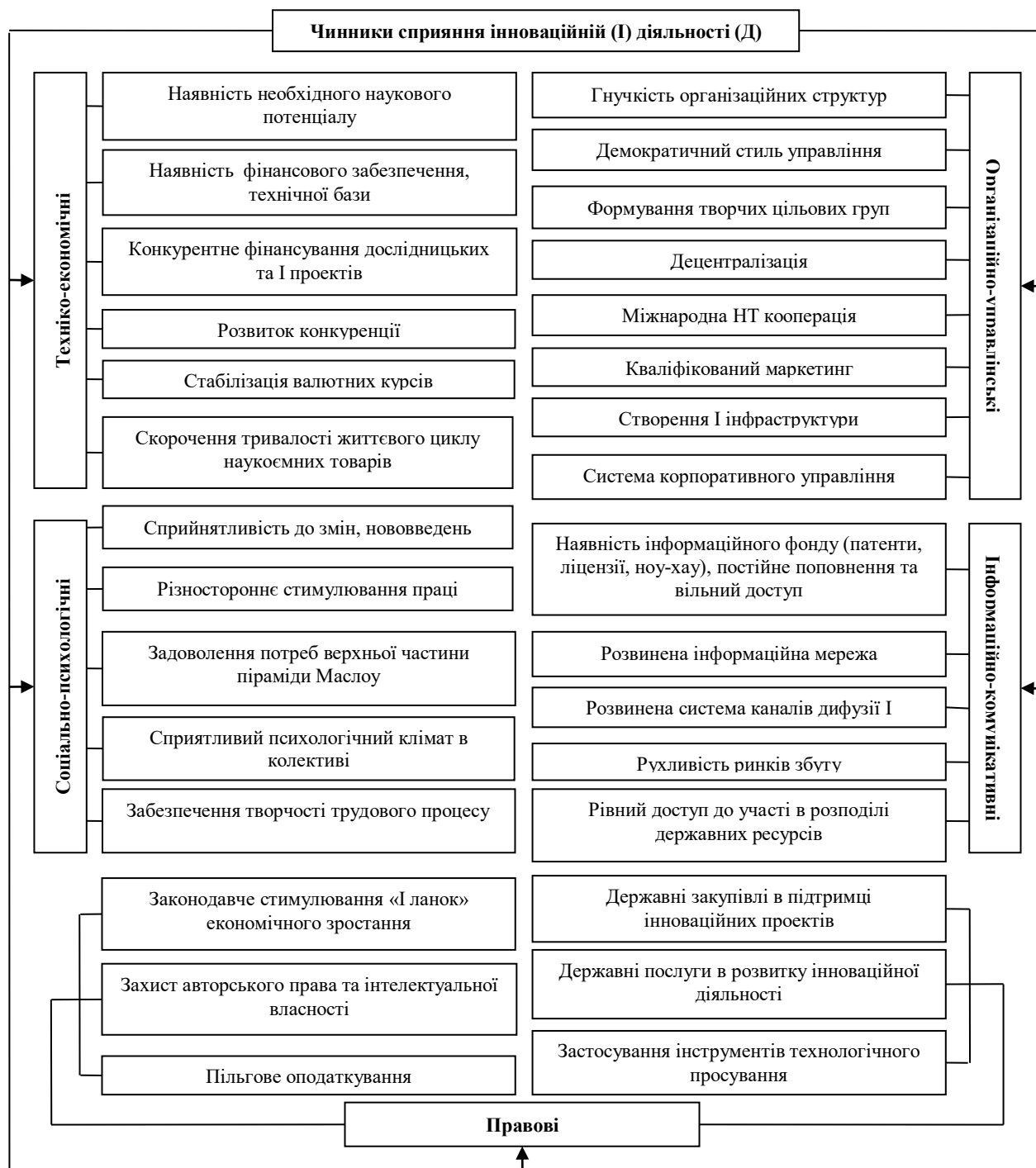

Рис. 2.1 – Структура чинників сприяння інноваційній діяльності в Україні
Джерело: авторська розробка

Зазначені групування факторів перешкоджання різних класифікаційних відношень формують низький рівень якості інноваційної пропозиції на виході від суб'єктів, зайнятих в інноваційному процесі з випуску інноваційного продукту чи послуги, та слабе формування інноваційного попиту на вході для нових

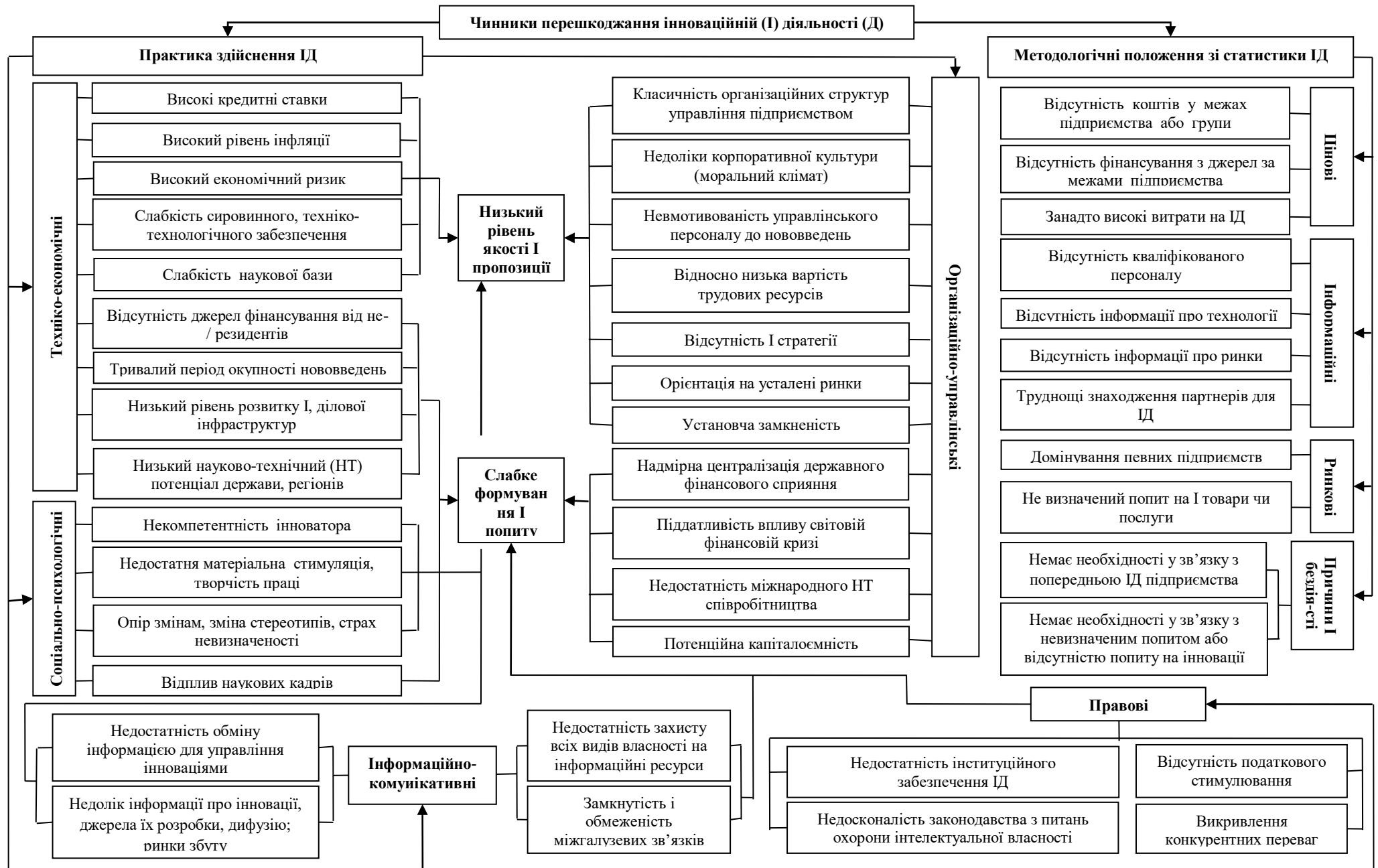

Рис. 2.2 – Порівняльна структура чинників перешкоджання інноваційній діяльності в Україні

Джерело: авторська розробка

учасників та збереження участі для діючих [271].

Дано пояснення відносно деяких елементів систем чинників впливу, представлених на вказаних рисунках [271].

Наявність джерел фінансування на противагу нерационального їх використання, знижуючи ефективність роботи грошової системи та ліквідність грошової маси, робить їх діаметрально протилежними факторами впливу на інноваційну активність в системі господарювання країни [271].

В свою чергу, слід зазначити надання можливості рухливості ринків збуту, з огляду на теорію дифузій інновацій Е. Роджерса, шляхом непрямої зворотної комунікації різним соціальним й віковим групам тощо впливу на інноваційну складову як майбутнього, так і надаваного споживчого продукту [271].

Ефективне маневрування податками та урядовими видатками в інноваційній економіці з метою валідного впливу на неї не уявляється можливим без нормативно-правового та інституційного забезпечення видів економічної діяльності в групі факторів відповідного характеру [271].

Зосередження заходів державних стратегій і програм на розподілі державних коштів чи наданні преференцій окремим групам господарюючих суб'єктів призвело до викривлення конкурентних можливостей на національному ринку та непрозорості в сфері розподілу ресурсів, не дозволило сформувати на державному рівні єдине нормативно-правове поле реалізації економічної діяльності, яке у кінцевому підсумку і формує високо мотиваційний інвестиційний клімат, привабливий для вітчизняних та іноземних інвесторів. Важливим негативним наслідком створення «інвестиційного клімату для обраних» стала втрата довіри суспільства до влади [196].

Недосконалість законодавства з питань охорони інтелектуальної власності має суттєвий недолік в галузі патентного права в частині тривалості перевірки винаходу на патентоспроможність та отримання свідоцтва про право на винахід з дати подачі заявки на реєстрації патенту на винахід, що може складати від 1,5 до 2 років, породжує загальмованість переходу до інноваційного виду провадження діяльності потенційних підприємців-інноваторів. В деяких випадках термін

отримання патенту може досягати до 6 років з врахуванням різного роду експертиз в залежності від виду патентованого об'єкту інтелектуально власності, надаючи пасивності вмотивованості орієнтованих на включення в інноваційний процес суб'єктів господарювання [271].

Вважається необхідним зазначити наявність певної кількості до кінця невирішених нюансів в «боротьбі» права винахідника та права роботодавця, розкриті в п.3 ст. 9 Закону України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі»: Роботодавець повинен протягом чотирьох місяців від дати одержання від винахідника повідомлення подати до Установи заявку на одержання патенту чи передати право на його одержання іншій особі або прийняти рішення про збереження службового винаходу (корисної моделі) як конфіденційної інформації. У цей же строк роботодавець повинен укласти з винахідником письмовий договір щодо розміру та умови виплати йому (його правонаступнику) винагороди відповідно до економічної цінності винаходу (корисної моделі) і (або) іншої вигоди, яка може бути одержана роботодавцем [120].

Так кожний елемент здійснюваного впливу системи чинників на включення в інноваційний процес та провадження діяльності з відповідною складовою отримує об'єктивно обґрунтоване розташування за характером дії, виявляє слабкі місця та визначає напрямки розробки шляхів їх усунення та відповідного реформування, добудування та вдосконалення існуючих інноваційної інфраструктури та інституційного забезпечення [271].

З проведеного екскурсу можна зробити висновок, що висвітлення в методологічних вказівках відносно статистичного обліку інноваційної діяльності вузького профілю чинників перешкоджання здійснення вказаного виду діяльності робить дані статистичні положення потребуючими суттєвих доробок; з огляду на динамічність науково-технічних, економіко-правових, соціально-культурних процесів необхідність створення та справного функціонування інноваційної інфраструктури набуває більшої значущості у розв'язанні подібної проблематики [271].

2.2 Результати інноваційної діяльності промислових підприємств України та Одеського регіону: аналіз та проблеми його методичного забезпечення

Інноваційний шлях розвитку все частіше у виступах економістів, представників влади, політиків визнається основним і єдино здатним вивести українську промисловість з кризи. Інновації розглядаються як вирішальний чинник підвищення конкурентоспроможності продукції як на внутрішньому ринку, так і за кордоном; відновлення застарілого виробничого обладнання, зростання попиту на висококваліфікований персонал, який був витіснений зі своїх робочих місць у зв'язку з різким скороченням виробництва [271].

Порівняно з провідними високотехнологічними країнами світу в Україні сьогодні відсутні реально діючі інструменти підтримки та розвитку інноваційної діяльності [111]. Нормативно-правове поле характеризується рядом вад, породжуючи нові ускладнення для провадження комерціалізації наукових розробок та розвитку суб'єктів господарювання і, як наслідок, інноваційно орієнтованого розвитку держави в цілому.

Останні зміни, внесені в Закон України «Про інноваційну діяльність» [111], стосуються розширення пунктів державної інноваційної політики та збільшення переліку шляхів здійснення державного регулювання інноваційної діяльності без надання яких-небудь гарантій та прописання відповідних заходів щодо реалізації як діючих, так і доповнених пунктів [271].

З прийняттям законів України «Про наукові парки», «Про вищу освіту» (нова редакція) вищі навчальні заклади та наукові установи отримали право спільно з інвесторами створювати суб'єктів господарювання з метою реалізації наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності. Разом з цим, законами не передбачено простого механізму отримання доходу від комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності, результатів наукових досліджень [122].

Очевидно, що вироблення державної науково-технічної політики вимагає формування адекватної інформаційної бази, що відбиває стан інноваційного

потенціалу, масштаби і тенденції інноваційних процесів у різних сферах економіки. Саме це викликало необхідність виділення статистики інновацій в окрему галузь статистичного спостереження [69].

Головною метою діяльності будь-якого підприємства є досягнення максимальної ефективності роботи, а це неможливо без якісного управління, що є творчим процесом, який ґрунтується на виважених рішеннях, прийнятих на основі інформації, і відображає реальний стан справ на підприємстві. Головна інформаційна база будь-якого суб'єкта господарювання – це звітність підприємства, яка накопичується і використовується для аналізу, планування, прогнозування і т.ін. Тому саме повна та достовірна інформація про умови та результати діяльності підприємства при вирішенні господарських питань має вирішальне значення [273].

Для прийняття адекватних управлінських рішень в інноваційній діяльності необхідні дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам. Як наслідок, процес підготовки та складання звітів щодо інноваційної діяльності повинен бути організований відповідно до законодавства та забезпечувати користувачів повною, об'єктивною, неупередженою інформацією про стан інноваційної діяльності окремого підприємства, регіону та країни в цілому. Отже, статистична звітність є провідною категорією, що покликана забезпечити користувачів інформацією щодо інноваційного розвитку і створити умови для ефективної та цілеспрямованої роботи підприємства в інноваційній сфері [273].

Питання формування інформаційної бази підприємства потребують особливої уваги з боку і учасників цього процесу, і користувачів, а це на сьогодні практично відсутнє. Тому неможливо повною мірою провести детальний логічний аналіз і виявити слабкі та сильні сторони суб'єкта господарювання щодо його інноваційної діяльності [273].

Узагальнення наукових досліджень свідчить про те, що процес формування інформаційної бази щодо результатів інноваційної діяльності недостатньо розглянуто та досліджено в Україні. Практично всі наукові праці стосовно даної проблеми містять певні рекомендації та окремі пропозиції. Відсутність наукового

обґрунтування системних підходів щодо забезпечення управлінських рішень в інноваційній діяльності інформаційною базою зумовлюють необхідність розробки комплексу заходів, спрямованих на вирішення означених проблем та їх подальшої конкретизації з урахуванням ринкових умов [273].

Формування системи аналітичних даних щодо інноваційної діяльності має будуватися на основі сполучення різноманітних форм і включати цілий комплекс взаємозалежних видів статистичного спостереження, що різняться за часом і періодичністю обстеження залежно від досліджуваного аспекту (або мети) інноваційної діяльності [193]. Основу даної системи складає щорічна статистична звітність, що включає основні кількісні показники інноваційної діяльності [273].

В 2015 році в результаті внесення змін до Методичних положень зі статистики інновацій та складу державних статистичних спостережень зі статистики інноваційної діяльності були скасовані № 1-інновація (річна) і № 1 НН (одноразова) та введені № 1-інновація (один раз на два роки) і № ІНН (один раз на два роки) з позачерговим проведенням обстеження за ними. В результаті, незважаючи на незмінність визначення інноваційно-активних підприємств, підвищилася інформативність статистичних викладок щодо розміру витрат на досліджуваний вид діяльності, проте залишаються не врахованими стадії інноваційного процесу, рівень його завершеності для повнішої оцінки результативності та ефективності впровадження нових розробок, видів зносу інновацій або втрати ними ознак інноваційності, залишається неохопленою сфера нетехнологічних інновацій [273].

Порівняльна характеристика нових та старих форм статистичного спостереження щодо інноваційної діяльності подана у табл. 2.1 [273], а характеристика набору розрахункових показників даної форми державної статистичної звітності з інноваційної діяльності наведено в Додатку В.

Основні для статистичного обстеження інноваційної діяльності в Україні зміни в розглянутих формах звітів торкнулися періодичності подання з метою співставлення показників рівня провадження даного виду діяльності наукового та комерційного характеру з іншими країнами, наближення вітчизняної статистики

Таблиця 2.1 – Порівняльна характеристика форм державного статистичного спостереження зі статистики інноваційної діяльності підприємств в Україні

Характеристика	Державні спостереження			
Форма	№ ІНН (стара форма)	№ ІНН (нова форма)	№ 1-інновація (нова форма)	№ 1-інновація (стара форма)
Назва	Обстеження інноваційної діяльності підприємства		Обстеження інноваційної діяльності промислового підприємства	
Період подання	Одноразова		Один раз на два роки	Один раз на рік
Мета	Отримання якісних статистичних даних, що характеризують інноваційну діяльність та зіставні з відповідними даними країн Європи		Отримання статистичної інформації щодо кількості інноваційно активних підприємств, обсягів витрат і фінансування їхніх робіт, а також результатів діяльності протягом року	
Вид державного статистичного спостереження:				
– за ступенем охоплення одиниць	Несуцільне вибіркове		Несуцільне основного масиву	
– за часом реєстрації даних	Періодичне			Поточне
Організаційна форма	Статистична звітність			
Спосіб проведення	Документальний облік			
Одиниця спостереження	Підприємство			
Респондент державного статистичного спостереження	Юридичні особи, основний вид економічної діяльності яких за КВЕД – 2010 належить до розділів: 05–09, 10–33, 35, 36–39, 46, 49–53, 58, 61, 62, 63, 64–66, 71.	Юридичні особи		Юридичні особи та їх відокремлені підрозділи, які здійснюють промислову діяльність незалежно від основного виду діяльності
Результати	Первинна й узагальнена інформація щодо: – продуктових, процесових, організаційних та маркетингових інновацій; – видатків на інновації; – інноваційних цілей; – джерел інновацій; – співпраці з іншими підприємствами (організаціями) в контексті інноваційної діяльності; – чинників, що перешкоджають інноваційній діяльності; – використання методів стимулювання нових ідей та творчих підходів серед співробітників тощо		Первинна й узагальнена інформація, яку використовують для визначення: – витрат на інновації за видами витрат, джерелами фінансування; – впровадження нової або вдосконаленої продукції за рівнем інноваційності; – кількості впроваджених інноваційних видів продукції за видами; – обсягу реалізованої інноваційної продукції; – кількості впроваджених у виробництво нових технологічних процесів (нових або вдосконалених методів обробки або виробництва продукції) за видами.	

Джерело: складено автором на засадах систематизації джерел [243, 244]

до міжнародної з метою коректності та достовірності порівняння та оцінки. З форми № 1-інновація вилучено анкетне опитування, що за результатом не знижує інформативності поданого звіту. Присутня зміна часу реєстрації даних з поточної на періодичну. Розширився діапазон обстежуваних підприємств за переліком респондентів в частині охоплення в розрізі видів економічної діяльності [273].

Частина питань анкетного типу, впровадження яких в українську статистичну практику викликає найбільші труднощі, виноситься за рамки суцільного обстеження. На початковій стадії формування статистики інновацій пропонується включати їх у щорічні вибіркові обстеження по обмеженому колу інноваційно-активних підприємств. Маються на увазі питання, що потребують визначених якісних оцінок досліджуваних явищ, заснованих на думці респондентів. Це характеристики: інноваційної стратегії; джерела інформації про інновації; чинників, що перешкоджають інноваційній діяльності; методів підтримки і збільшення конкурентоспроможності інновацій, що задіяні на інноваційних підприємствах. Надалі, коли статистика інновацій одержить стійкий розвиток, питання такого типу можуть ставитися з більш тривалою періодичністю. Далі подібний принцип організації статистики передбачається використовувати в іншій формі [273].

Оновлення статистичної методології відповідних спостережень за інноваційною діяльністю, датоване початком 2019 року, не принесло особливих змін в методології та інструментарії проведення спостережень, окрім засадничих для обліку та оцінки результатів, заснованої на впровадженні інновацій, діяльності перетворень у визначенні його мети, [30]. На теперішній час обстеження інновацій в Україні не відповідає міжнародним стандартам через наступну низку причин [334]:

- обстеження не охоплювали діяльність деяких груп підприємств (згідно класифікації КВЕД);
- розглядалися в основному лише абсолютні показники;
- методологія та підходи базувалися на суцільному обстеженні середніх та великих підприємств;

– обстеження обмежувалося лише інноваційними продуктами та інноваційними процесами.

Ні методичні вказівки, ні інструкція щодо заповнення форми не дають рекомендацій і не роз'яснюють, які конкретно фахівці підприємства можуть кваліфіковано її заповнити. Оскільки форма з інновацій охоплює досить широке коло питань як виробничо-технологічного, так і економічного характеру, необхідна участь у її заповненні фахівців цього профілю. На практиці ж форма часто потрапляє в бухгалтерію, що різко знижує професійність її заповнення [273].

Після внесення змін до Методичних положень зі статистики інноваційної діяльності у 2015 році була усунена відмінність українських норм щодо періоду обстеження інноваційної діяльності від міжнародних стандартів з врахуванням специфіки інновацій у питанні тривалості терміну розроблення і впровадження і, відповідно, отримання і оцінки результатів; стало приділятися більше уваги відносним показникам, підвищилася деталізація показників щодо інноваційних продуктів та інноваційних процесів [273].

Форма статистичного обліку інноваційної діяльності справедливо піддається різкій критиці з боку промислових підприємств. Подібне ставлення на практиці призводить або до формального її заповнення, або до відображення в ній лише частини інноваційної діяльності [111], а порушення порядку подання або використання даних державних статистичних спостережень у відповідності до статті 186 Кодексу України про адміністративні правопорушення [155], що тягне за собою накладення штрафу від трьох до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, не є суттєвим важелем тиску.

Разом з тим існують і об'єктивні причини, у зв'язку з якими підприємства не показують інноваційну діяльність у повному обсязі. Вони безпосередньо пов'язані з особливостями сформованого механізму здійснення інновацій [111].

Як вже зазначалось вище, розвиток підприємства може проявлятися у поліпшенні його фінансових показників та відповідних якісних характеристик фінансового стану та фінансової ефективності [173].

Критеріями розвитку є зміна показників, що має позитивний характер (це стосується й показників, для яких зменшення є позитивним явищем, наприклад, знос основних засобів, період інкасації дебіторської заборгованості і т. ін.), а показниками розвитку – статистичні відносні величини темпу росту (приросту) базових показників [57].

Крім власне фінансових показників та похідних від них фінансових коефіцієнтів розвиток може проявлятися в позитивній зміні якісних характеристик стану підприємства, яка не може бути відображена у вигляді відносної статистичної величини темпу росту або приросту (враховуючи описовий характер характеристики стану підприємства) [273].

Крім того, за межами аналізу фінансових індикаторів залишається низка важливих показників та якісних характеристик стану підприємства, що також мають засвідчувати його розвиток. Це, зокрема стосується характеристик конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості, кредитоспроможності, безпечності, і т.ін. Вони потребують не тільки розвитку системи управлінського обліку для отримання необхідних даних, але й здійснення ґрунтовного аналізу та порівняння з іншими підприємствами. Проте, складовими перелічених якісних характеристик можуть бути кількісні, що стосуються безпосередньо підприємства, як наприклад, доля ринку, кількість замовників продукції (робіт, послуг) і т.ін. [273].

Основним джерелом облікової інформації системи індикаторів рівня аналізу інноваційної діяльності в цілому по підприємству (його інноваційної активності) мають стати існуючі дані фінансового та статистичного обліку, зокрема, наведені у формах фінансової звітності «Баланс» (Б), «Звіт про фінансові результати» (ЗФР) та формі статистичної звітності №1 «Інновація» (ІН) [16].

Слід зазначити, що форма звітності №1-інновація» (ІН), як та що застосовується в більшій мірі для макроекономічного статистичного аналізу, надає дуже обмежену інформацію для аналізу інноваційної діяльності підприємства, та її впливу на ефективність його фінансово-господарської діяльності. Отже, за даними цієї форми можливо відстежити лише обмежену

кількість загальних показників інноваційної активності підприємства, та деякі показники структури інноваційної діяльності [173].

Відмінність категорії «активність» від категорії «ефективність» полягає в тому, що якщо ефективність визначається результатом перебігу процесу діяльності, то активність, окрім вище зазначеного, свідчить про залежність результату від рівня інтенсивності змін і визначає потенційні можливості щодо інтенсифікації його рівня. Наукоємні організації, які виробляють продукцію п'ятого або шостого технологічних укладів, є організаціями із високою інноваційною активністю, а інноваційна діяльність тут завжди відіграє суттєве значення. Під інноваційною активністю розуміють «інтенсивність здійснення діяльності із розробки і впровадження нових технологій або удосконалених продуктів в господарський оборот» [370].

Інноваційна активність промислових підприємств вже давно є об'єктом статистичних спостережень та статистичного аналізу на рівні держави, здійснення яких вимагає від підприємств ведення так званого статистичного обліку та складання статистичної звітності. Проте, статистичні показники щодо інновацій, які наводяться у статистичній звітності, не дозволяють зробити остаточного висновку про її результати - ефективність інноваційної діяльності, її активізацію на конкретному підприємстві, тощо [270].

Результати інноваційної діяльності, на наш погляд, становлять не тільки власне ознаки та обсяги її здійснення (виражені у кількості запроваджених інновацій, обсязі інноваційних витрат за напрямками, тощо, та наведені в статистичній звітності), але й, в більшому ступені, додаткові вигоди отримані підприємством внаслідок її здійснення. Адже, результативність інноваційної діяльності на рівні окремого підприємства проявляється саме в її позитивному впливі на його розвиток, і саме цей вплив, уособлений в певних показниках, характеристиках, їх змінах має підлягати управлінському впливу з боку суб'єктів управління, зокрема плануванню, контролюванню, регулюванню. Це завдання поки що є недостатньо розв'язаним існуючою методологією статистичного обліку та звітності з питань інновацій промислового підприємства [273].

Так, система показників результатів інноваційної діяльності має містити, як найменш, такі групи [50]:

- показники інноваційної активності, засновані на абсолютних значеннях статей обліку та звітності (в натуральному або грошовому виразі);
- показники результативності (ефективності) інноваційної діяльності, засновані на порівнянні певних статей фінансової, статистичної, управлінської звітності (відносні показники);
- показники, засновані на якісних характеристиках інноваційної діяльності, отриманих внаслідок попереднього аналізу.

Якщо перша група показників представлена в існуючих формах статистичних звітів щодо інновацій, то дві останні в поле зору статистичних спостережень майже не підпадають [273].

З огляду на вище зазначені проблеми та особливості ведення статистичного обліку інноваційної діяльності в Україні проведемо аналіз її стану тенденцій за основними групами показників в напрямку трансформації ідеї в результат від комерціалізації на її базі готового винаходу: дослідження та розробки – попит на винаходи – дифузія та впровадження винаходів – випуск інноваційної продукції та попит на інноваційні товари [273].

За даними Держкомстату України починаючи з 2014 р., дані наведені без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції [273] (Додаток Г). Першочергово проаналізуємо діяльність, пов'язану з інноваціями, в частині їх вироблення (рис. 2.3 – рис. 2.6). За період з 2010 по 2019 роки в середньому відбувається підвищення попиту на науко-дослідні розробки (рис.2.3, рис.2.4), серед яких прикладна (експериментальна) галузь знань, досягнення в якій спрямовані безпосередньо на предметне точкове застосування в вирішенні конкретних завдань, користуються найбільшим попитом на загально державному рівні. В Одеському регіоні зацікавленість теоретичними та практичними аспектами розвитку наукових знань практично однакова з перевищенням витрат на фундаментальні наукові дослідження в останньому році періоду охоплення.

Рис. 2.3 – Витрати на виконання наукових досліджень і розробок за видами робіт в Україні за період 2010 – 2019 рр.

Рис. 2.4 – Витрати на виконання наукових досліджень і розробок за видами робіт в Одеській області за період 2010 – 2019 рр.

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [375 – 379]

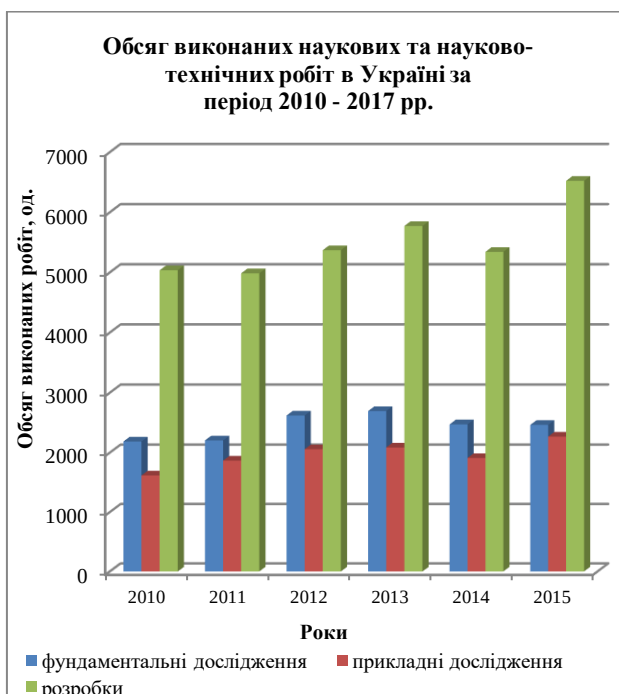

Рис. 2.5 – Обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт в Україні за період 2010 – 2017 рр.

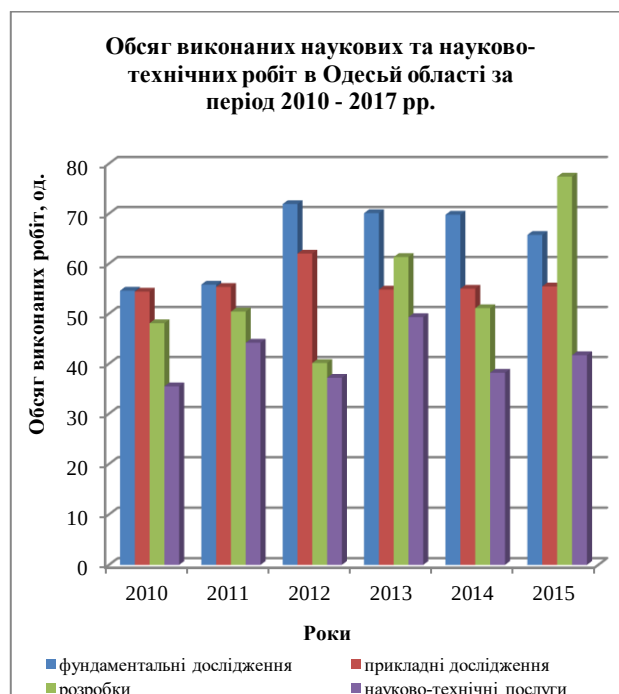

Рис. 2.6 – Обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт в Одеській області за період 2010 – 2017 рр.

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [375 – 379]

Наукова продуктивність у вигляді готових оформлених рішень та розробок у відповідних галузях знань (рис. 2.5 – 2.6) корелює з витратами на виконання наукових досліджень і розробок в охопленні всіх областей, проте в Одеській найбільш плідними виявилися фундаментальні дослідження, та зважаючи на не меншу кількість прикладних розробок, можливе безпосереднє застосування нових теоретичних знань для вироблення нових прикладних рішень [273].

Втім, оцінити результативність витрат на виконання НДДКР за 2016 – 2019 роки з огляду на не оприлюднення даних не уявляється можливим [273].

Значно зросла деталізація даних витратної частини бюджету та інших джерел на фінансування наукової діяльності та досвідно-конструкторських розробок в Україні у звітах за 2018 – 2019 рр., але в них було повністю виключено з оприлюднення виконання, замінене на порівняння значень використовуваних показників зі значеннями аналогічних або схожих країн ЄС, що не дає можливості в повному обсязі оцінити результативність забезпечення вітчизняної економіки наукоємною складовою та базою для інноватизації суспільного виробництва і всі сфер життєдіяльності людини ні щодо України, на в порівнянні з іншими країнами співдружності.

Проаналізуємо провадження інноваційної діяльності на ланці попиту на винаходи (рис. 2.7 – рис. 2.12) [273].

За напрямками інноваційної діяльності в здійснюваних підприємствами витратах впродовж аналізованого періоду (рис. 2.7 – 2.8) спостерігається пріоритетність в переоснащенні та покращенні матеріально-технічної бази виробництва продукції, підвищення якості та надійності програмного забезпечення. Здійснення витрат з метою набуття інших зовнішніх знань набуло найменшого поширення в масштабах держави та окремого досліджуваного регіону, а в Одеській області суттєві фінансові впливання були вжиті в придбання машин, обладнання найбільше в 2012 р. [273].

Зокрема прослідковується схожа динаміка змін в розрізі витрат за напрямками інноваційної діяльності між одеським регіональним та державним рівнями та за всіма показниками згортання інноваційної діяльності, окрім придбання інших

зовнішніх знань, в Україні впродовж всього періоду огляду з рухом перемінного поживлення в подальшому [306].

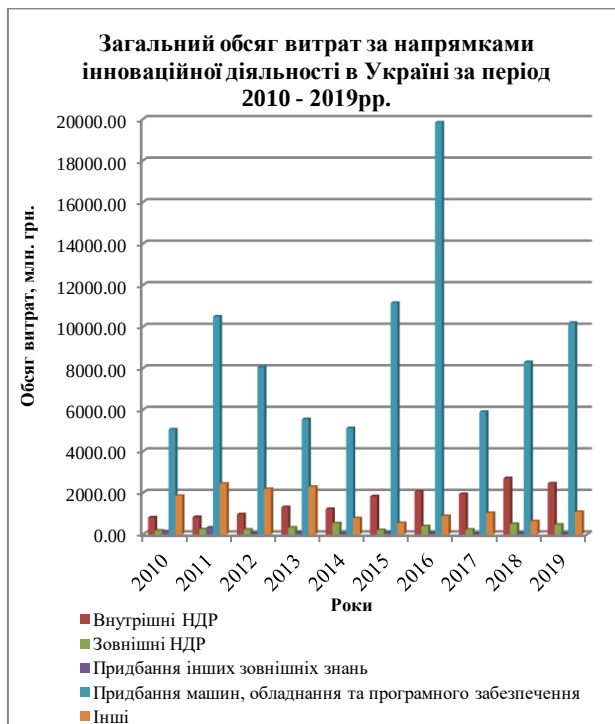

Рис. 2.7 – Обсяги витрат за напрямками інноваційної діяльності в Україні за період 2010 – 2019 рр.

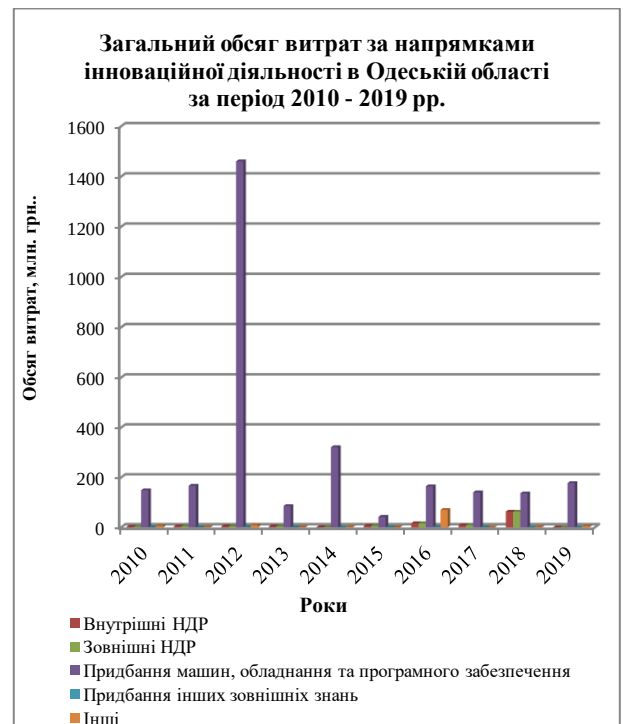

Рис. 2.8 – Обсяги витрат за напрямками інноваційної діяльності в Одеській області за період 2010 – 2019 рр.

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [375 – 379]

В рамках проведення заходів щодо приведення вітчизняної статистики до міжнародних стандартів після проведення перегрупувань показників та їх узагальнення з 2007 р. до складу інших витрат на інноваційну діяльність віднесені наступні їх види [273]:

- підготовка виробництва для впровадження інновацій;
- навчання та підготовка персоналу для розробки та запровадження нових або значно вдосконалених продуктів та процесів, діяльність щодо ринкового запровадження інновацій та інші роботи, пов'язані зі створенням та впровадженням інновацій.

Придбання машин та обладнання, пов'язаних з впровадженням інновацій, з

того ж року перетворилося на показник придбання машин, обладнання та програмного забезпечення, незалежно від цільового використання закуплених продуктів. Показник придбання нових технологій розширено до показника придбання інших зовнішніх знань, а витрати на внутрішні та зовнішні наукові дослідження та розробки об'єднано до показника дослідження і розробки [273].

Тенденція щодо зменшення інноваційної активності (рис. 2.9 – 2.10) до 2015 р. залишається незмінною з аналогічною за національним та окремим регіональним рівнями тенденцією після вказаного року перемінною динамікою. За співвідношенням витрат та кількості підприємств, що працювали з інноваціями, можна зробити висновок про зменшення частки інноваційних витрат на підприємство за всіма напрямками їх здійснення, суттєвіше такий ефект в досліджуваному регіоні проявляється на прикладі Одеського регіону після 2014 р. [273].

Основним джерелом фінансування інноваційного виду діяльності (рис. 2.11 – 2.12) на протязі аналізованого десятирічного періоду залишаються власні кошти промислових підприємств з підвищенням їх частки в структурі капіталу, формованого на впровадження розробок [273]. Різке зростання позикових коштів у складі джерел фінансування підприємств в 2012 р. на регіональному рівні здебільшого пояснює низькі капіталовкладення в інноваційну діяльність в подальші роки.

Окремо приділимо увагу самим інноваціям, їх дифузії та впровадженню на ланці впровадження в Україні та Одеській області (рис. 2.13 – рис. 2.21) [273].

Результативність процесів дифузії інновацій залежить від розвитку та ефективності роботи інноваційної інфраструктури [273].

Потоки інформації всередині національних інноваційних систем фрагментарні, і в деяких випадках відсутні зв'язки між наукою і виробничими підприємствами. Слабкість або відсутність таких зв'язків знижує здатність підприємств долати проблеми технологічного характеру і провокує їх прагнення орієнтуватися переважно на придбання втілених технологій [337].

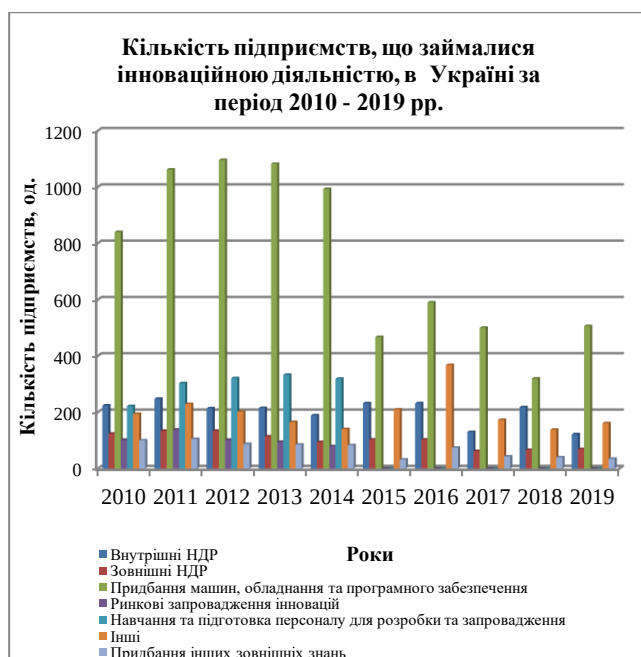

Рис. 2.9 – Кількість підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, в Україні за період 2010 – 2019 рр.

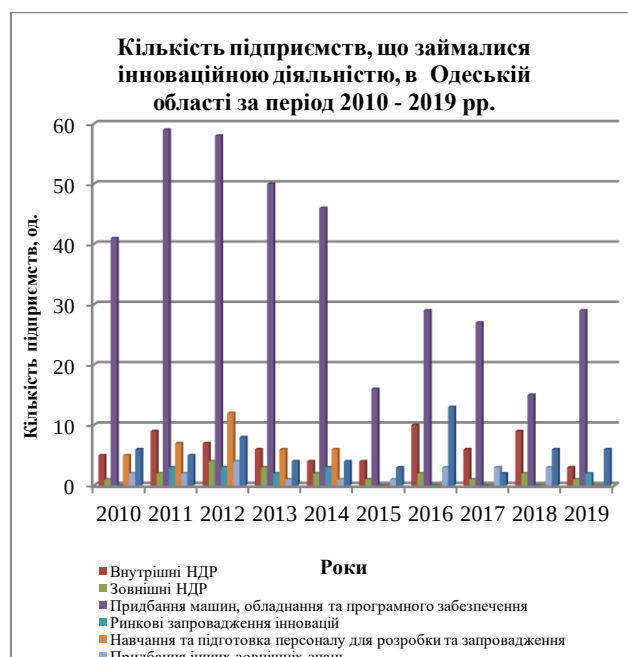

Рис. 2.10 – Кількість підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, в Одеській області за період 2010 – 2019 рр.

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [375 – 379]

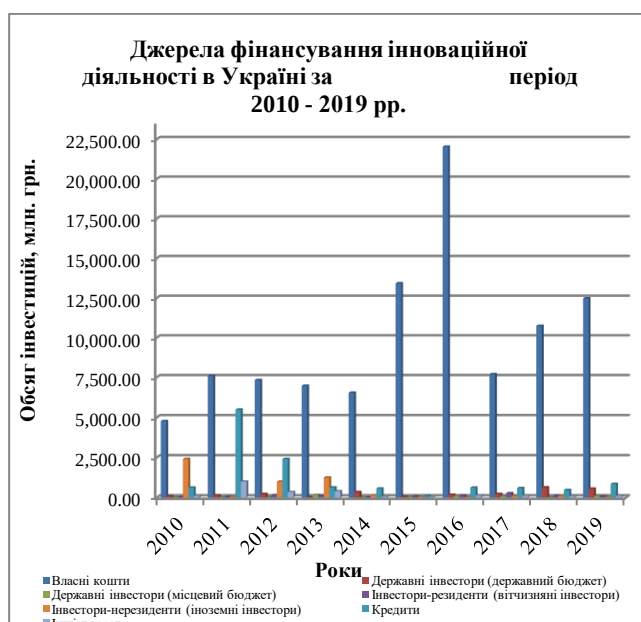

Рис. 2.11 – Джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні за період 2010 – 2019 рр.

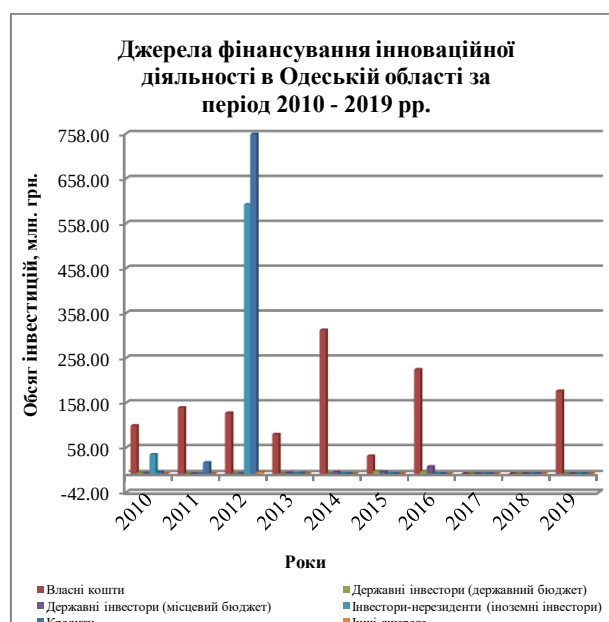

Рис. 2.12 – Джерела фінансування інноваційної діяльності в Одеській області за період 2010 – 2019 рр.

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [375 – 379]

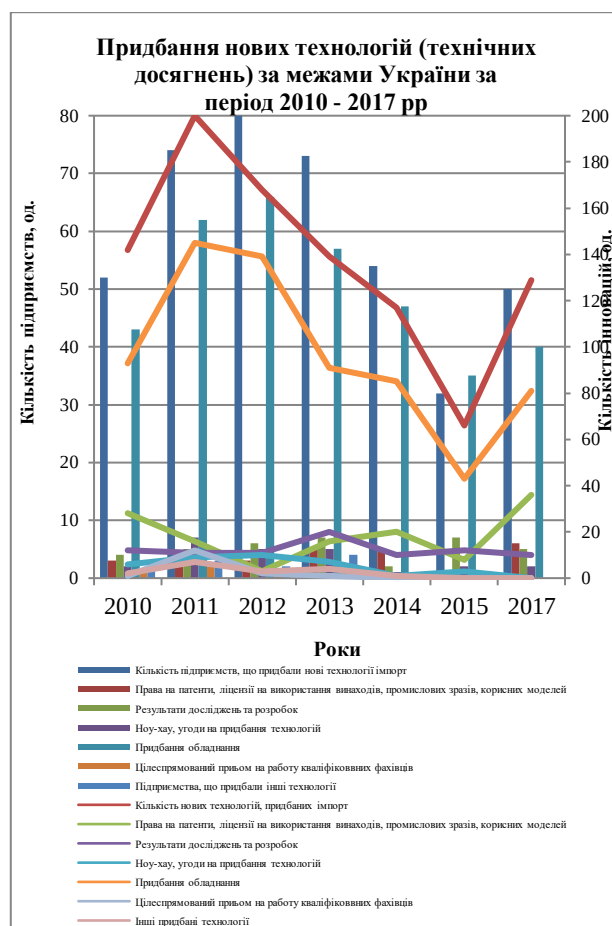
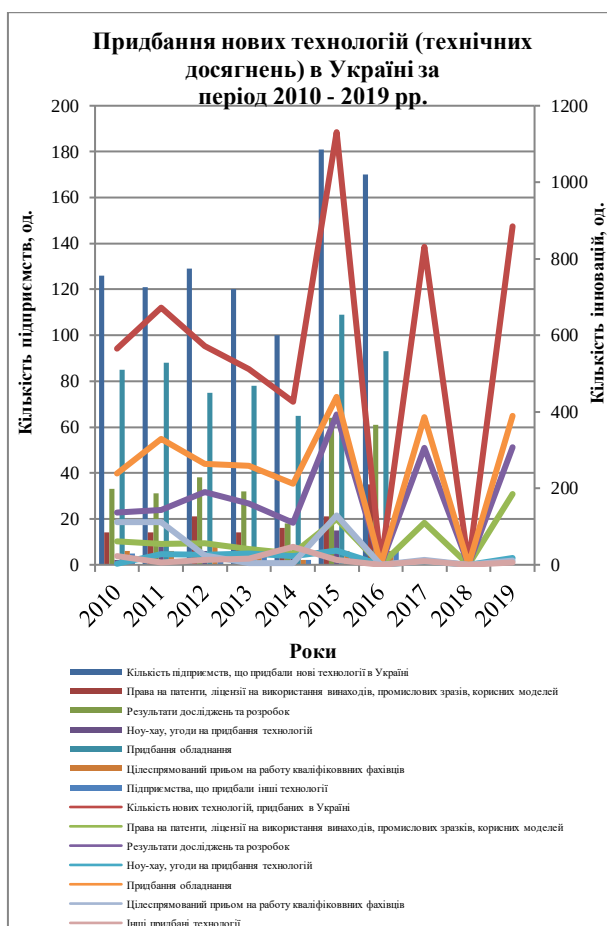

Рис. 2.13 – Придбання нових технологій (технічних досягнень) в Україні за період 2010 – 2019 рр.

Рис. 2.14 – Придбання нових технологій (технічних досягнень) за межами України за період 2010 – 2017 рр.

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [375 – 379]

За кількістю підприємств, придбавших нові технології (технічні досягнення) та кількістю придбаних таких продуктів (рис. 2.13 – 2.14) прослідковується стабільність, хоч і зі зниженням, здійснення інноваційної діяльності в Україні в частині приросту технологій та позитивно характеризує роботу інноваційної інфраструктури в частині рівності інформованості ринку та доступу до інновацій з одного боку та усереднено однакового рівня фінансування впровадження результатів НДР з другого боку. Зворотний характер змін відбувається в придбанні нових технологій за межами держави з 2014 р., що може свідчити з одного боку про високий рівень задоволення науковою сферою потреб вітчизняних як промислових підприємств, так і споживачів кінцевого продукту, й

про низьку інвестиційну спроможність та/або низький рівень фінансової стійкості підприємств України для запровадження інновацій із-за меж держави з другого боку [273].

З огляду на зростаюче обмеження оприлюднених даних та їх суттєве скорочення на ряду зі зростанням конфедесійності даних на графіку придбання нових технологій в Україні за аналізований період не представлені дані з кількості підприємств у кореляції придбаних ними технологічних інновацій. В розрізі технологічних інновацій придбаних в Україні й за її межами права на патенти, ліцензії на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей користувалися найбільшою популярністю на відміну від віднесених до інших та близьких до ноу-хау, угод на придбання технологій за всі вісім років, що відповідає висновку щодо складання найбільшої частки витратами на придбання машин, обладнання, програмного забезпечення та, як наслідок, або технічного переоснащення, або технологічного оновлення, переорієнтації виробництва [273].

У випадку з передачею технологій за кількістю інновацій (рис. 2.15 – 2.16) ситуація з дифузією на вітчизняному ринку та придбанням є однаково направленою, співставлення ж отримання та поширення технічних досягнень у взаємовідносинах з закордонними учасниками інноваційного процесу дає можливість зробити висновок про діаметрально протилежні наслідки провадження науково-технічної та підприємницької діяльності [273].

Експорт технологій в Україні та за її межами відзначився однаковою динамікою з різним ступенем інтенсивністю змін в русі розробок за їх кількістю в національному інноваційному просторі [273].

В напрямку віддачі інформаційної сфери інноваційного простору у вигляді передачі нових технологій, незважаючи на загальне падіння інноваційної активності з 2014 р., особливо в частині кількості впроваджених інновацій та кількості завпровадивших їх підприємств, при погіршенні умов здійснення будь-якого виду економічної діяльності і не тільки, можна говорити про початок зростання якості надаваних інформаційно-комунікативних, консалтингових, маркетингових послуг в сфері інновацій з того ж періоду та початок падіння з

2015 р., скоріше всього не пов'язаний з аналогічного характеру змінами попиту на інноваційну продукцію, а вірогідно продиктований тривалістю життєвого циклу прийнятих та задіяних технологічних досягнень та інноваційного циклів на інноваційно-активних підприємствах, зокрема підвищення попиту за кількісною характеристикою розробок та підприємств-отримувачів з 2015 р. імпортного напрямку трансферу технологій [273].

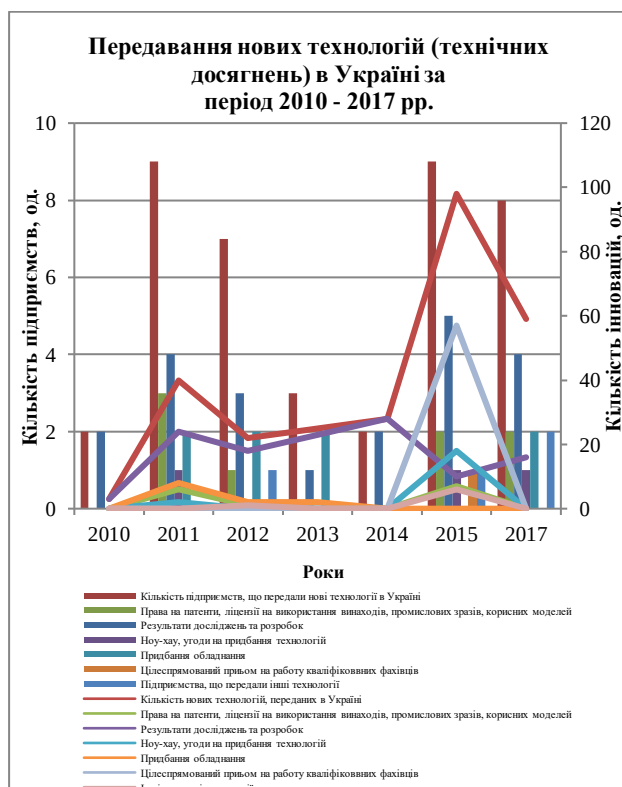

Рис. 2.15 – Передавання нових технологій (технічних досягнень) в Україні за період 2010 – 2017 рр.

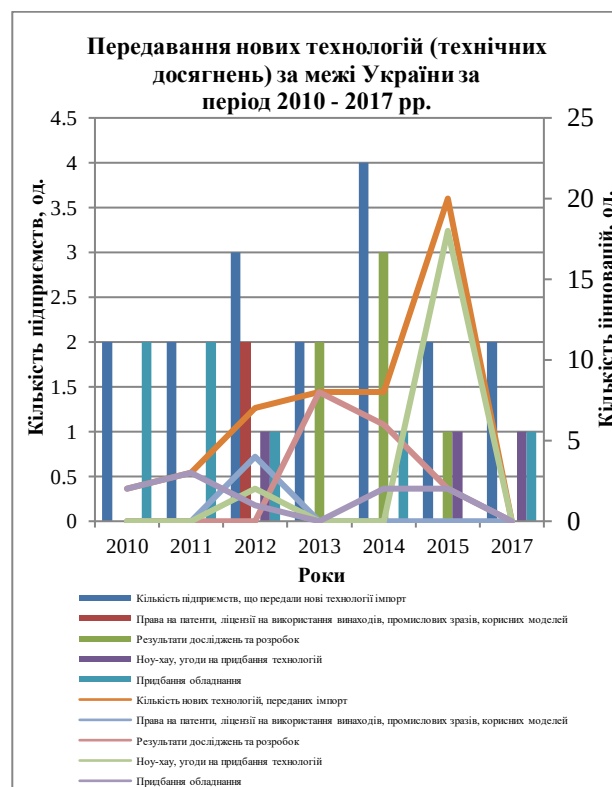

Рис. 2.16 – Передавання нових технологій (технічних досягнень) за межі України за період 2010 – 2017 рр.

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [375– 379]

Дані за період 2018 – 2019 рр. не представлені у щорічному статистичному звіті з наукової та інноваційної діяльності.

Фактична поява в 2015 році попиту на інновації з одночасним прийомом на роботу кваліфікованих кадрів у весь період дослідження свідчить про міграцію кваліфікаційно відповідних ресурсів в рамках держави та дає підставу для ствердження про зростання рівня якості, сучасності, кваліфікаційної відповідності

та прикладної спрямованості освітніх послуг. Разом з тим, не спостерігається зацікавленість отримання розробок разом з обслуговуючим їх персоналом з України [273].

Оцінка за даним показником з причини не оприлюднення даних на виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації, як і про рух інших статистично виділених груп інновацій, не уявляється можливим [273].

Слід відзначити різке підвищення становлення об'єктом купівлі-продажу в 2015 році ноу-хау, що охороняються режимом комерційної таємниці, та угод на придбання технологій на імпорт на фоні повної відсутності попиту на права та патенти, ліцензії на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей за весь аналізований період, за винятком 2012 року. Результати досліджень і розробок йшли на експорт в 2013 – 2015 рр., на відміну від відносно стабільного прояву інтересу до них вітчизняними підприємствами, а придбання обладнання на вітчизняному ринку технологій та їх поширення за межі знаходилося майже на однаковому рівні [273].

Кількість підприємств, що передавали технології, стабільно перевищує кількість задіяних технологій в тематиці своєї ланки аналізу, як і в усіх інших групах показників з тієї лише принциповою відмінністю, що в динаміці змін рівень кількості підприємств-імпортерів інновацій в середині досліджуваного періоду позначився зростом в порівнянні з іншими роками та на відміну від ситуації на вітчизняному ринку [273].

Серед інновацій найбільш популярними в промислових виробників (рис. 2.17) були засновані на технологіях з устаткуванням за весь період та як результат досліджень та розробок з їх суттєвим збільшенням в 2015 та 2017 рр. В 2019 р. порівняно з 2017 р. динаміка зберігається і оцінюється відносно стабільною. В підтвердження висновку щодо кількісного співвідношення підприємств з витратами за напрямками інноваційної діяльності та висновку щодо орієнтації на переоснащення виробничих потужностей у прояві попиту на впровадження технологій з устаткуванням, при чому отримання технологій у зв'язі з

призначеним для їх реалізації обладнанням на вітчизняному ринку суттєво перевищує їх кількість, отриману з-за кордону. В підтвердження висновку про достатній рівень задоволення потреб споживачів вітчизняною наукою та/або низький рівень фінансової забезпеченості суб'єктів інноваційного сектору економіки України за вказаний період [273].

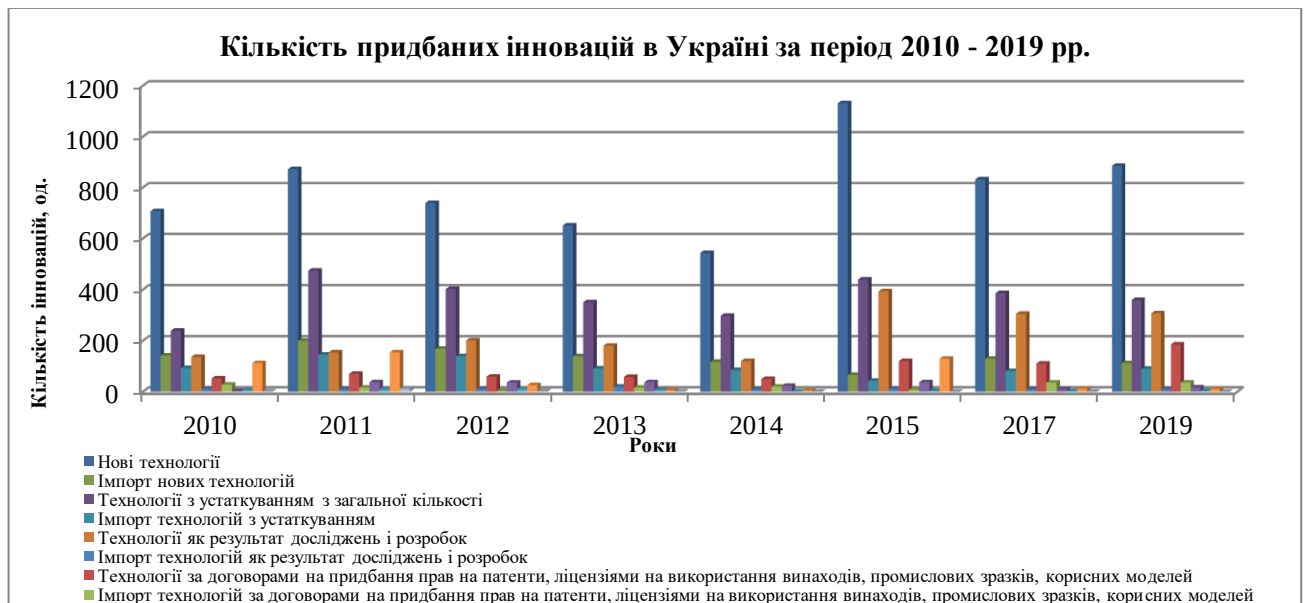

Рис. 2.17 – Кількісна типізаційна характеристика придбаних інновацій в Україні за період 2010 – 2019 рр.

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [375 – 379]

З переходом на нову форму основної статистичної звітності щодо інноваційної діяльності в Україні за міжнародними стандартами з періодом звітування в дворічний термін не відображення інформації щодо ряду показників за 2016 р. позбавляє можливості порівняння даних за ними з попередніми та наступними роками, ускладнюючи динамічний аналіз [273].

Отримання технологій разом з цілеспрямованим прийомом на роботу кваліфікованих фахівців з-за кордону та імпорт технологій за угодами на придбання технологій та ноу-хау знайшли найменше всього прихильників. Даних регіонального рівня щодо надання переваги технологічним інноваціям за типом техніко-правового навантаження Головне управління статистики в Одеській області не надає [273].

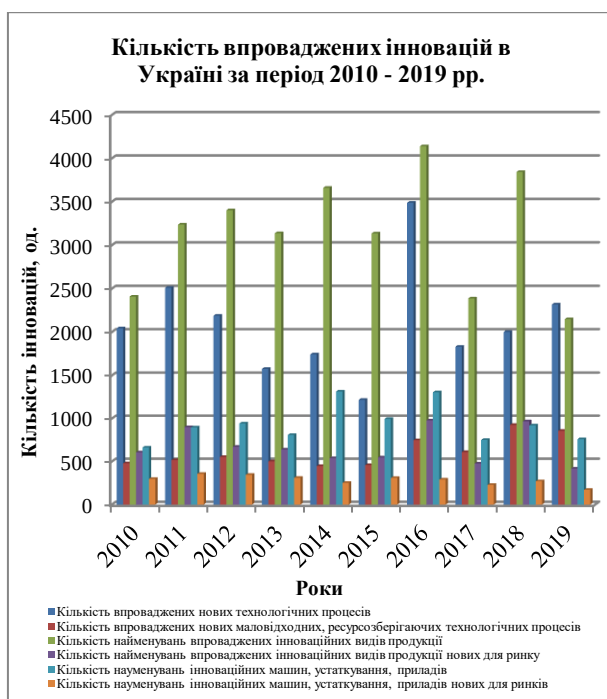

Рис. 2.18 – Кількість впроваджених інновацій в Україні за період 2010 – 2019 рр.

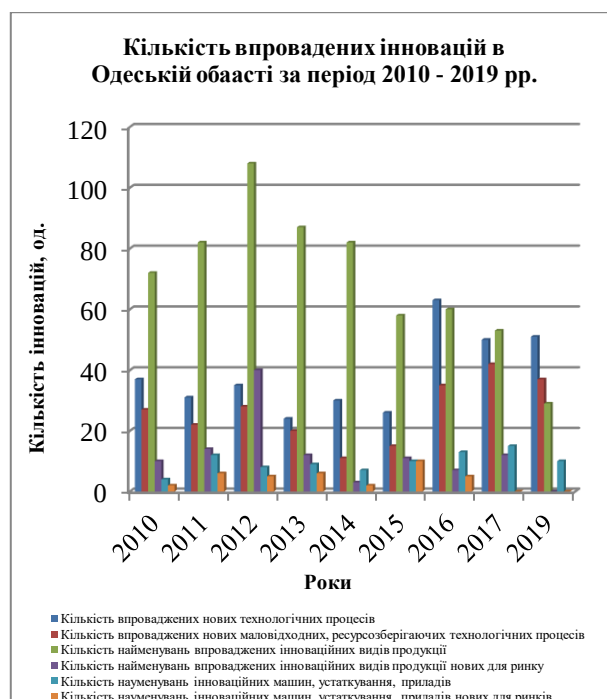

Рис. 2.19 – Кількість впроваджених інновацій в Одеській області за період 2010 – 2019 рр.

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [375 – 379]

Згідно графіків (рис. 2.18 – 2.19) придбання інновацій за кількістю придбаних та впроваджених відбивається у їх впровадженні й свідчить про доведення підприємств до завершеності в частині організаційних, техніко-технологічних трансформацій виробничих потужностей та умов включення нововведення до складу процесів підприємства, в тому числі в умовах нестачі коштів, як в розрізі обсягів виконаних наукових та науково-технічних робіт, так і в розрізі витрат за напрямками інноваційної діяльності. При чому кількість найменувань впроваджених інноваційних видів продукції, особливо в Одеській області, перевищує кількість запроваджених технологічних процесів, а найменша кількість найменувань інноваційних машин, устаткування, приладів для ринку при найбільшій частці в розрізі витрат за напрямками інноваційної діяльності у витрат на придбання машин, устаткування та програмного забезпечення свідчить про новизну зазначеного виду інновацій для підприємства та оновлення

виробничих можливостей галузі, а не технологічний підйом держави, при чому рівень впровадження нових маловідходних, ресурсозберігаючих технологічних процесів в порівнюваному регіоні суттєво вищий за загальнонаціональний [273].

Тенденції змін кількості впроваджуючих нові розробки підприємств (рис. 2.20 – 2.21) та здійснивши витрати на комерціалізацію інноваційних рішень за напрямками інноваційної діяльності корелює між собою та відзначається однаковим спадом після 2014 р. та, водночас, умовно однаковим рівнем впровадження інновацій на тлі зростання витрат, зокрема на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення й ринкових запроваджень інновації. Це свідчить про збільшення періоду приведення в стан придатності підприємства до безпосереднього застосування результатів НДР, та, свою чергу, про зростання початкового етапу інноваційного циклу, що в умовах нестачі коштів призводить до тривалості й перервності такої діяльності та зростання частки потенційно інноваційних в складі інноваційно-активних підприємств [273].

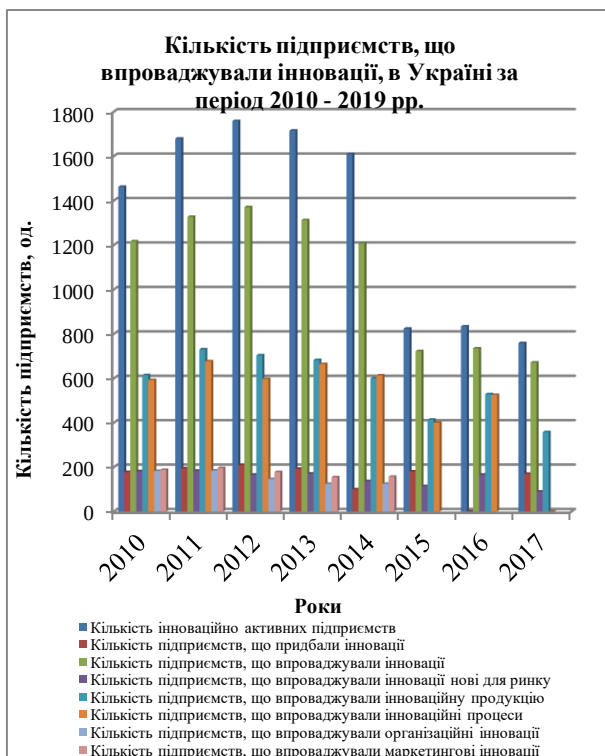

Рис. 2.20 – Кількість підприємств, що впроваджували інновації, в Україні за період 2010 – 2019 рр.

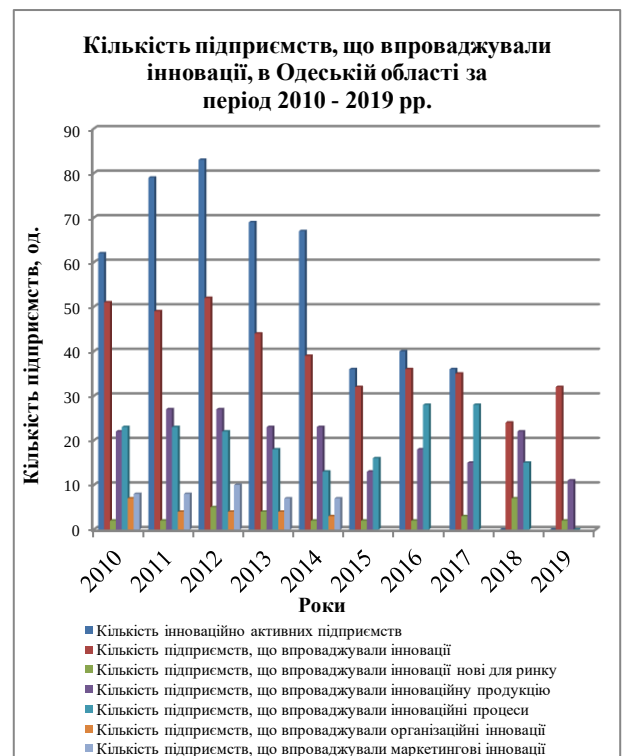

Рис. 2.21 – Кількість підприємств, що впроваджували інновації, в Одеській області за період 2010 – 2019 рр.

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [375 – 379]

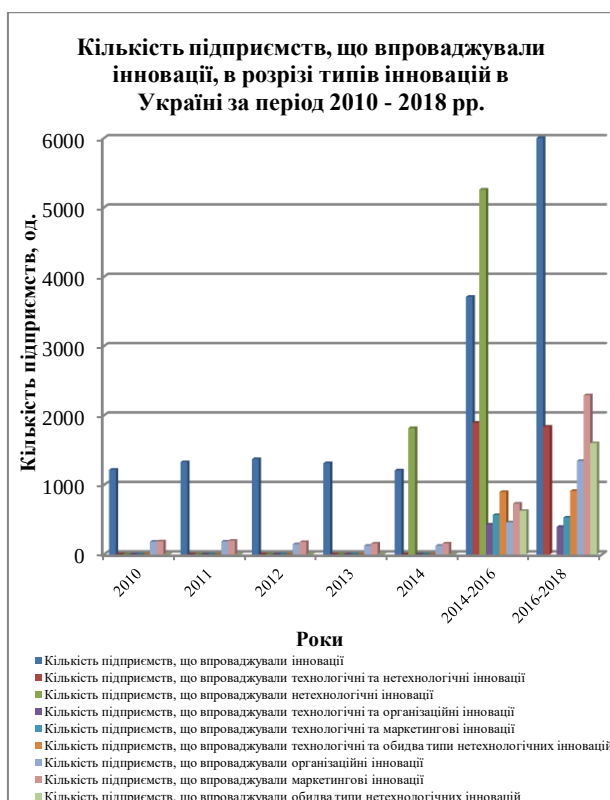

Рис. 2.22 – Кількість підприємств, що впроваджували інновації, в розрізі типів інновацій в Україні за період 2010 – 2018 рр.

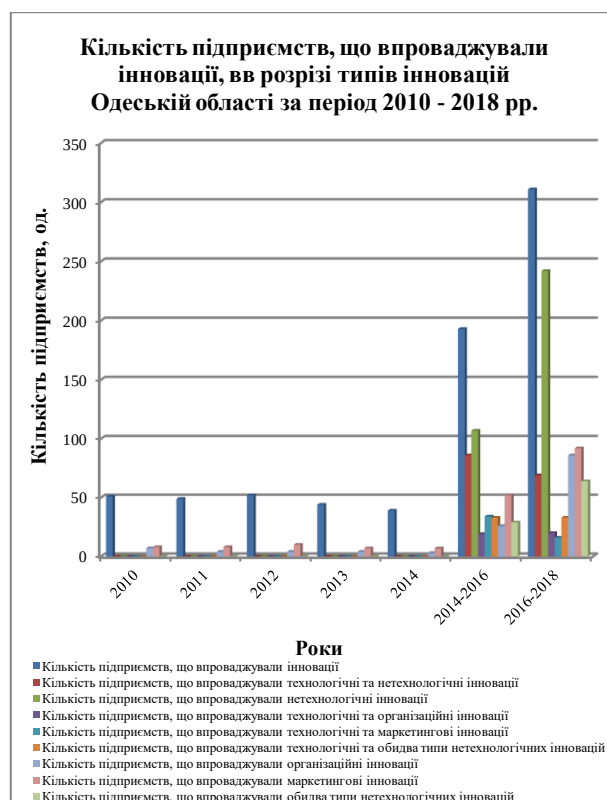

Рис. 2.23 – Кількість підприємств, що впроваджували інновації, в розрізі типів інновацій в Одеській області за період 2010 – 2019 рр.

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [4375– 379]

Різний характер змін рівнів показників кількості придбаних інновацій технологічного характеру та кількості впровадивших інновації підприємств починаючи з 2015 року говорить про відмінність результативності та фінансово-економічної ефективності інноваційної діяльності інноваційно-активних учасників ринку і, як наслідок, підвищення інвестиційної активності інноваційного характеру окремих підприємств та збільшення фінансового навантаження на інші після впровадження нових технологій в попередні роки [273].

У відповідності до перемінної диференціації в представленні інформації та її групуваннями за роками доцільно окремо виділити національну статистичну практику щодо обліку інноваційної діяльності за нетехнологічним типом

інновацій (рис. 2.22 – 2.23), за якими доцільно відзначити стабільний попит на маркетингові та організаційні інновації з перевищенням першого над другим на макроекономічному та обраному мезоекономічному рівнях з 2010 року по 2014 рік та демонстрацію у звіті щодо інноваційної діяльності за 2018 рік і раніше існуючого інтересу держави до обліку впровадження другорядного типу інновацій з угрупованням даних з нього в розбивці на 2 періоди в 4 роки.

Майже не здійснювані перерахування показників за минулі звітні періоди при переході на нові методики збору статистичних даних, внаслідок чого відбувається зростання з кожним роком кількості одних статистичних показників та їх деталізаційного наповнення, згортання та об'єднання окремих, угруповання, й з причини не проведення доповнення даних минулих оглядових періодів, приведення їх у порівнянний вид у відповідності до останніх методологічних трансформацій призводить до ускладнення динамічного аналізу та коректності надаваної оцінки досліджуваних економічних категорій. В деяких випадках регіональні дані відрізняються більшою деталізацією досліджуваних явищ [273].

Перехід до дворічного періоду звітування з одного боку дає можливість оцінки більш завершених інновацій, з іншої ускладнює порівнянні з минулими звітними періодами при не приведенні даних за них у співставний вид [273].

За десятирічний період майже за всіма показниками Одеська область за своїм рівнем інноваційної активності знаходиться на середньому або в нижній частині середнього рівня по Україні та за більшістю з них підприємства на її території відбивають загальнонаціональні тенденції [273].

Незважаючи на недостатню об'єктивність самих значень показників (внаслідок визнаної необ'єктивності самих статистичних даних), їх динаміка показово засвідчує різке падіння результативності інноваційних процесів в промисловості. Таке становище актуалізує питання контролювання інноваційної активності та результативності інноваційної діяльності на рівні підприємств, формування його інформаційно-аналітичного забезпечення за межами суто статистичного обліку – на базі всебічного управлінського обліку результатів інноваційної діяльності, аналізу впливу результатів інноваційної діяльності на

розвиток промислового підприємства [273].

Доцільно пов'язати характерні зміни в інноваційному середовищі держави з загальним падінням підприємництва в країні після 2014 року [306].

За підсумками проведеного аналізу результатів інноваційної діяльності підприємств промислового сектору економіки України та Одеського регіону за допомогою методу статистичного аналізу та проблематики його методичного забезпечення за допомогою методу монографічного обстеження та узагальнення вбачається за необхідне з метою резюмування виявлених недоліків статистичного забезпечення контролювання результатування науки та впровадження інновацій в країні зазначити наступні проблемні аспекти.

За весь період аналізу статистичної інформації спостерігається коливання рівня інформатизації суспільства та підприємництва України про стан інноваційного розвитку країни в кількості показників, їх групуванні, змістовній зміні, за кожним з яких в різних випадках відзначається різний ступінь впливу на нього, змінному статусі конфіденційності інформації за одними і тим ж показниками і вибірками в різні роки.

З 2015 р. з державного статистичного огляду було виключено нетехнологічні інновації, а в 2018 р. знову з'являється відбір інноваційних підприємств в розрізі даного їх типу, дані згідно якого представлені згрупованими за два чотирирічні періоди – 2014-2016 та 2016-2018 рр., при чому залишилося незрозумілим одночасне включення або окреме віднесення до якого з періодів впровадивших такі інновації промислових підприємств за 2016 р.

В два останні роки аналізованого періоду обстеження інноваційної діяльності відбулися суттєві зміни в складі різноманітних показників, в які 2018 виступає перехідним періодом у зміні набору показників та їх перегрупуванні, а 2019 р. відрізняється достатньо більш низьким рівнем інформатизації суспільства, державних органів, відповідальних за прийняття відповідних рішень, принаймні за публічною частиною статистичної інформації, підприємництва про перебіг та результативність інноваційних процесів в Україні, призвівши до отримання

інакшої картини з перевагою в сторону представницького зображення для зарубіжних інвесторів стану інноваційного розвитку в Україні.

Після прийняття нової редакції методичних положень з 2018 року зросла конфіденційність за одними і тими ж показниками за різними регіонами та періодами охоплення на виконання забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації та з причин поглиблення євроінтеграції в рамках запровадження спеціального стандарту поширення даних МВФ.

Лише в 2018 р. було відслідковано інноваційну активність підприємств з розподілом за середньою кількістю працівників. В цьому ж році цілий розділ наполовину присвячено наведенню відносних значень більшості показників абсолютного виміру, проте значно зменшено приділення уваги поділу значенням різних показників на експорт та імпорт.

В 2019 році збільшився розріз збираних і відслідковуваних даних за кількістю підприємств, кількістю впроваджених ними інновацій та кількістю реалізованої інноваційної продукції цими підприємствами завдяки впровадженню цих інновацій в кожній з наведених груп, проте в загальному обсязі вибірки зменшилася кількість показників.

В частині фінансування, складу і структури витрат, впровадження інновацій за їх кількістю зникло виділення інноваційно активних підприємств, передбачаючи загальний огляд діяльності інноваційних промислових підприємств України як інноваційно активних з огляду на отримання результатів впровадження в періоді обстеження, так і потенційно інноваційних з огляду на застосування інновацій в свої діяльності незалежно від настання отримання економічного ефекту в тому ж періоді.

З'явилось виділення реалізації інноваційної промислової продукції з складі інноваційної продукції в розрізі обсягів реалізації та кількості підприємств її здійснивших; з огляду на відсутність даних для порівняння інших років використано в загальному аналізі інноваційної діяльності за тематикою дослідження не було.

Зміну законодавчої нормативно-правової та нормативно-методичної бази щодо інноваційної діяльності в рамках євро інтеграційних процесів не можна відзначити як призвівшу до покращення економічної ситуації в напрямку інноваційного розвитку, а рівень контролювання результатів інноваційної діяльності збільшеним.

Відносно нормативно-методичного забезпечення статистичного обліку та аналізу проаналізованого виду економічної діяльності залишаються відкритими питання інформативності за всіма стадіями життєвого циклу ефективності впровадження інновацій на підприємствах, проведення обстеження не тільки промислових суб'єктів створення валового національного продукту, а й інших сфер, таких як торгівля й сфера послуг зокрема, враховуючи підвищення інтересу в останні роки до інноваційного оновлення її роботи за всіма рівнями [306], перейняття національними стандартами збору та аналізу інформації щодо науки, інновацій та технологій міжнародних практик зі збереженням або підвищенням національної інформативності.

2.3 Оцінка результативності інноваційної діяльності промислових підприємств України та Одеського регіону

Сучасний етап розвитку економіки характеризується посиленням ринкової конкуренції та стрімким зростанням значення інноваційної складової в діяльності підприємства. Це насамперед пов'язано з науково-технічним розвитком та впровадженням інновацій. Водночас економіка України на етапі переходу до ринкової зіштовхнулася з низкою проблем і перешкод, однією з яких є недостатня конкурентоспроможність українських підприємств та економіки в цілому. А оскільки саме інновації в сучасному суспільстві є головним джерелом конкурентних переваг, питання підвищення інноваційної активності підприємства та її оцінки набуває особливої актуальності.

Нерозв'язаним у методичному плані залишається питання щодо термінів, протягом яких продукція, що випускається на підприємстві вважається інноваційною. Ніяких вказівок, щодо цього немає у нормативних документах. У той же час у статистичній звітності, що формує базу даних для макроекономічного аналізу та управління визначено, що інноваційна продукція – це:

- продукція, що зазнала значних технологічних змін (її технічні характеристики і сфера використання значно відрізняються від технічних характеристик і сфери використання продукції, що виготовлялася раніше) або заново введена (принципово нова) продукція протягом останніх трьох років;
- традиційна продукція, параметри якої значною мірою вдосконалені чи модифіковані протягом останніх трьох років;
- інша інноваційна продукція, введена протягом трьох останніх років, що базується на введенні нових чи значно вдосконалених виробничих методів, які передбачають застосування нового виробничого устаткування, нових методів організації виробництва чи їх сукупності тощо [176].

Неузгодженість законів, нормативних актів та форм звітності; неефективна організація та методологія формування статистичної звітності щодо роботи підприємств; неточність формулювань і суб'єктивний підхід щодо визначень інновацій призводить до того, що аналіз інноваційної діяльності стає досить обмежений і не дає повного уявлення про реальний стан справ, крім того відсутні кількісні показники в необхідному обсязі для подальшої оцінки інноваційного розвитку підприємства – регіону – галузі – країни та проведення порівняльного аналізу за складовими ланцюга [273].

Проблемам, пов'язаним із формуванням статистичної бази щодо інноваційної діяльності підприємств, приділяється певна увага на державному рівні. Про це свідчать державні цільові програми (ДЦП), які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави та здійснюються з

використанням коштів Державного бюджету України, і узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням [82].

На основі проведених досліджень, насамперед, необхідно вдосконалити та привести до вимог міжнародної методології існуючу статистичну звітність суб'єктів господарювання щодо інноваційної діяльності. Реалізація запропонованих заходів формування інформаційної бази статистичних даних щодо інноваційної діяльності дозволить: сконцентрувати роботу апарату управління на інноваційному розвитку; забезпечити виявлення невідповідностей між поточною діяльністю і розроблюваними програмами, вибраними пріоритетами; подавати адекватні, релевантні дані щодо інноваційної діяльності підприємства, які можуть зацікавити інвесторів або сприятимуть пошуку партнерів для розширення масштабів діяльності, що стане наступним етапом дослідження [125].

З метою забезпечення повного охоплення аналізом стану інноваційної діяльності в Україні всіх стадій трансформації ідеї в кінцевий результат внаслідок комерціалізації її приданого для впровадження вигляду здійснимо дослідження інноваційних процесів на ланці випуску та попиту на інноваційну продукцію (рис. 2.24 – рис. 2.27). [273]

В загальному об'ємі реалізованої інноваційної продукції (рис. 2.24 – 2.25) найбільша її видова частина представляє реалізовану інноваційновмістку продукцію нову для підприємства на протязі всіх семи років аналізу з однаковою з загальним об'ємом продажів лінією тренду. Рівень реалізації експортованих інноваційних товарів та нових для ринку поперемінно перевищували один одного [273].

В межах країни продукція промислових виробників Одеського регіону позначилася більшою інноваційністю в період з 2012 р. по 2015 р при загальному спаді в останній разом з відповідними змінами в об'ємах реалізації продукції на експорт [273].

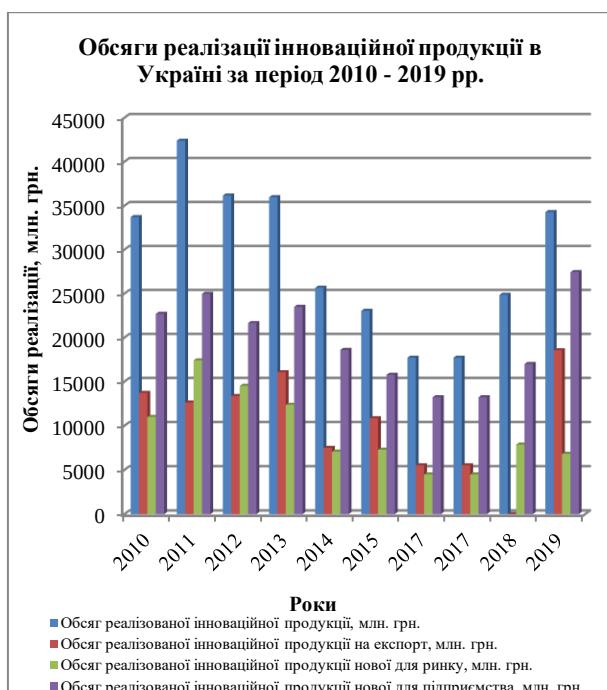

Рис. 2.24 – Обсяги реалізації інноваційної продукції в Україні за період 2010 – 2019 рр.

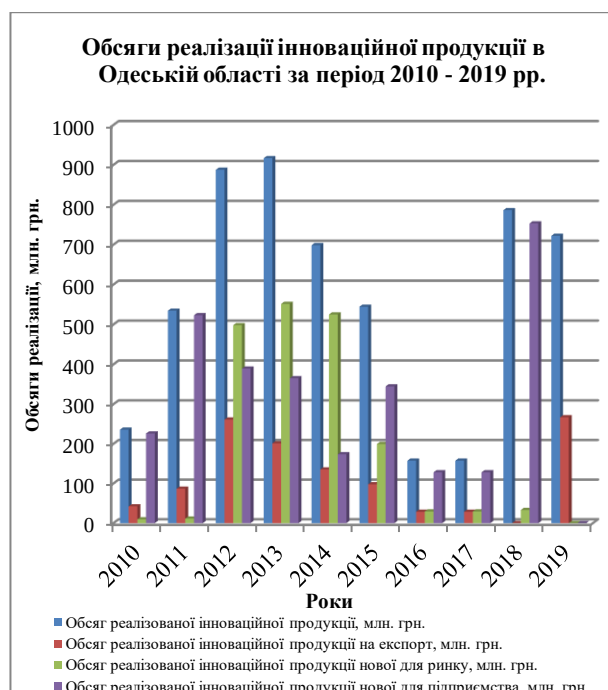

Рис. 2.25 – Обсяги реалізації інноваційної продукції в Одеській області за період 2010 – 2019 рр.

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [375– 379]

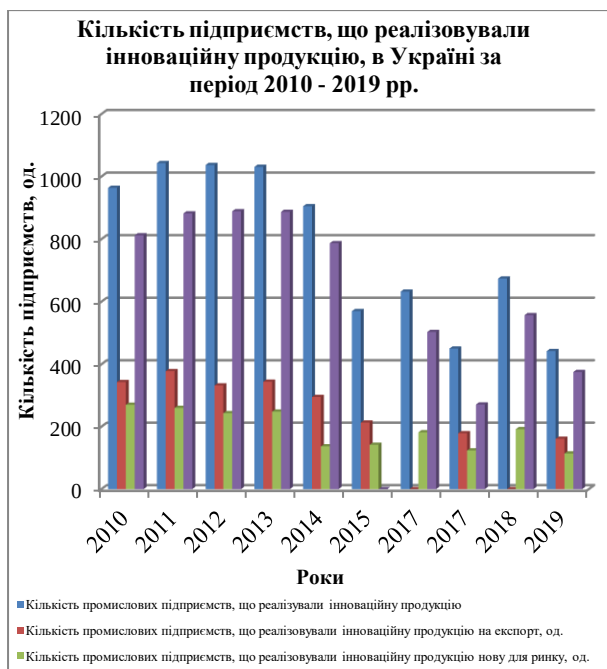

Рис. 2.26 – Кількість підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію, в Україні за період 2010 – 2019 рр.

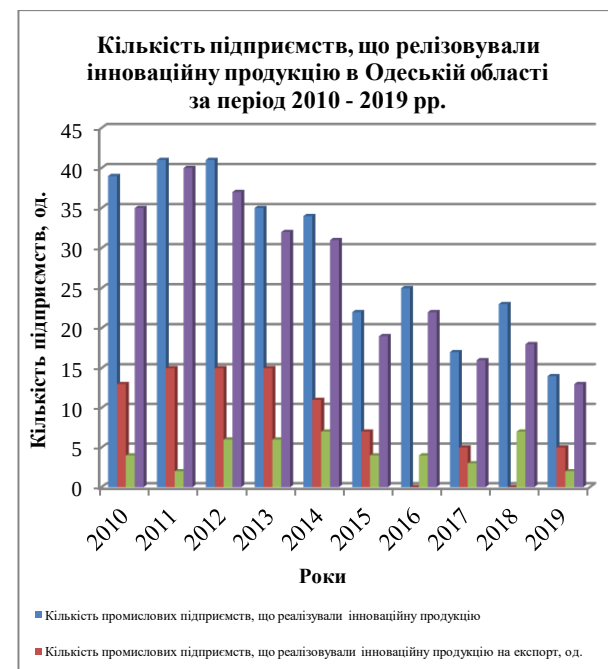

Рис. 2.27 – Кількість підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію, в Одеській області за період 2010 – 2019 рр.

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [375– 379]

Підприємства Одеського регіону відзначилися на тлі державних інноваційних процесів в перші два роки, не збавляючи тенденції до 2014 р., проте, незважаючи на загальний стан доходів від інноваційної діяльності в різних областях України, продемонстрували менший спад попиту на інноваційну продукцію власного виробництва [273], але в період 2016 – 2017 р., за даними держстату, спостерігається значне «просідання» ринку інноваційної продукції в даному регіоні.

Співвідношення обсягів продажів продукції (рис. 2.26 – 2.27) з інноваційною складовою та кількості її реалізувавших промислових підприємств в межах Одеського регіону, на відміну від України, позначається поступом в сторону зменшення суб'єктів підприємницької діяльності при сплеску реалізаційної активності в середині досліджуваного інтервалу – в підтвердження висновку про скорочення частки інноваційних витрат на підприємство за всіма напрямками їх здійснення і, як випливає, при збільшенні кількості підприємств, включених в державний інноваційний процес, зменшення результативності провадження даного виду діяльності, що, в свою чергу, скоріше пов'язано зі зменшення фінансування, аніж з падінням попиту на такого характеру розробки та продукцію [273].

В цілому проведений аналіз свідчить про суттєве зниження всіх ключових показників інноваційної активності в вітчизняній промисловості протягом означеного періоду, і такі підсумки є вельми очікуваними. Що ж до результативності, то статистичні звіти не надають жодних її характеристик. Водночас, зазначимо, що основним результатом інноваційної діяльності для підприємств промисловості є власне реалізація інноваційної продукції, яка має забезпечити як найменш відшкодування інноваційних витрат [273].

Показник обсягів реалізації інноваційної продукції дозволяє оцінити результативність інноваційної діяльності та її зміни на традиційних в економічному аналізі засадах визначення економічного ефекту – як відношення отриманих вигід (обсягу реалізації інноваційної продукції) до понесених для цього витрат (інноваційних витрат) [273].

Базова модель визначення економічного ефекту і перелік статей фінансової звітності дає можливість для побудови найрізноманітніших показників в залежності від тих висновків, які хоче отримати аналітик [56], з огляду на що представимо розрахунок результативності інноваційної діяльності або інноваційних витрат на базі даних держстату з відповідної сфери економіки та різноманітних видів доходів і витрат від впровадження інновацій (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Моделі розрахунку результативності інноваційної діяльності

Показник	Модель розрахунку
1	2
Результативність інноваційної діяльності (загальний)	$\frac{\text{Обсяг реалізованої інноваційної продукції}}{\text{Загальна сума витрат на інноваційну діяльність}}$
Результативність інноваційної діяльності з реалізації інноваційної продукції на експорт	$\frac{\text{Обсяг реалізованої інноваційної продукції на експорт}}{\text{Загальна сума витрат на інноваційну діяльність}}$
Результативність інноваційної діяльності з реалізації інноваційної продукції нової для ринку	$\frac{\text{Обсяг реалізованої інноваційної продукції на новій для ринку}}{\text{Загальна сума витрат на інноваційну діяльність}}$
Результативність інноваційної діяльності з реалізації інноваційної продукції нової для підприємства	$\frac{\text{Обсяг реалізованої інноваційної продукції на новій для підприємства}}{\text{Загальна сума витрат на інноваційну діяльність}}$
Результативність інноваційної діяльності за внутрішніми НДР	$\frac{\text{Обсяг реалізованої інноваційної продукції}}{\text{Витрати на внутрішні НДР}}$
Результативність інноваційної діяльності за зовнішніми НДР	$\frac{\text{Обсяг реалізованої інноваційної продукції}}{\text{Витрати на зовнішні НДР}}$
Результативність інноваційної діяльності з придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	$\frac{\text{Обсяг реалізованої інноваційної продукції}}{\text{Витрати на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення}}$
Результативність інноваційної діяльності з придбання інших зовнішніх знань	$\frac{\text{Обсяг реалізованої інноваційної продукції}}{\text{Витрати на придбання інших зовнішніх знань}}$
Результативність інноваційної діяльності з придбання інших інновацій	$\frac{\text{Обсяг реалізованої інноваційної продукції}}{\text{Витрати на придбання інших інновацій}}$

Джерело: авторська розробка

Представимо отримані значення розрахунку моделей пропонованого показника на національному рівні в табл. 2.3. та регіональному в табл. 2.4, повний обсяг даних щодо розрахунків яких наведено в Додатку І.

Таблиця 2.3 – Результати розрахунку результативності інноваційної діяльності промислових підприємств України за період 2010 – 2019 рр.

Показники, млн. грн.	Роки									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Показники результативності інноваційної діяльності на базі незмінного знаменника										
Результативність інноваційної діяльності	4,19	2,96	3,15	3,76	3,34	1,67	0,76	1,94	2,04	2,41
Результативність інноваційної діяльності з реалізації інноваційної продукції на експорт	1,70	0,88	1,16	1,68	0,97	0,79	0,24	0,61	-	1,31
Результативність інноваційної діяльності з реалізації інноваційної продукції нової для ринку	1,37	1,21	1,26	1,29	0,92	0,53	0,19	0,49	0,65	0,48
Результативність інноваційної діяльності з реалізації інноваційної продукції нової для підприємства	2,82	1,74	1,89	2,46	2,42	1,14	0,57	1,45	1,40	1,93
Показники результативності інноваційної діяльності на базі чисельника										
Результативність інноваційної діяльності за внутрішніми НДР	41,17	50,87	37,46	27,41	21,01	12,57	8,58	9,12	9,19	13,99
Результативність інноваційної діяльності за зовнішніми НДР	189,42	171,88	156,46	110,18	48,15	112,22	44,95	77,52	49,47	73,06
Результативність інноваційної діяльності з придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	6,67	4,04	4,49	6,48	5,02	2,07	0,89	3,00	3,00	3,36
Результативність інноваційної діяльності з придбання інших зовнішніх знань	237,98	130,54	769,31	413,36	543,83	271,50	275,92	812,58	539,29	913,73

Джерело: авторська розробка

Таблиця 2.4 – Результат розрахунку результативності інноваційної діяльності промислових підприємств Одеської області за період 2010 – 2019 рр.

Показники, млн. грн.	Роки									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Показники результативності інноваційної діяльності на базі незмінного знаменника										
Результативність інноваційної діяльності	1,50	3,10	0,59	10,07	2,16	10,96	0,62	1,05	3,49	3,65
Результативність інноваційної діяльності з реалізації інноваційної продукції на експорт	0,27	0,50	0,17	2,21	0,42	1,97	0,11	0,19	0,00	1,35
Результативність інноваційної діяльності з реалізації інноваційної продукції нової для ринку	0,06	0,07	0,33	6,06	1,62	4,02	0,12	0,20	0,15	0,00
Результативність інноваційної діяльності з реалізації інноваційної продукції нової для підприємства	1,44	3,03	0,26	4,01	0,54	6,94	0,51	0,85	3,35	0,00
Показники результативності інноваційної діяльності на базі чисельника										
Результативність інноваційної діяльності за внутрішніми НДР	102,54	125,19	191,71	230,92	1058,64	85,20	9,53	18,36	12,53	0,00
Результативність інноваційної діяльності за зовнішніми НДР	2358,50	4112,08	40,88	2350,69	2329,00	3888,71	127,07	0,00	0,00	0,00
Результативність інноваційної діяльності з придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	336,93	17819,00	551,31	45838,50	349350,00	1183,52	115,86	3939,25	0,00	0,00
Результативність інноваційної діяльності з придбання інших зовнішніх знань	1,59	3,21	0,61	10,72	2,17	12,84	0,96	1,12	5,77	4,07

Джерело: авторська розробка

З метою забезпечення зручності зорового порівняння значення розрахунку показника загальної результативності інноваційної діяльності обох рівнів виокремимо в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Результативність інноваційної діяльності промислових підприємств України та Одеського регіону

Показник Роки	Результативність інноваційної діяльності (загальний)	
	Промисловість України	Промисловість Одеського регіону
1	2	3
2010	4,19	1,50
2011	2,96	3,10
2012	3,10	0,59
2013	3,76	10,07
2014	3,34	2,16
2015	1,67	10,96
2016	0,76	0,62
2017	1,94	1,05
2018	2,04	3,49
2019	2,41	3,65

Джерело: авторська розробка

Дані розрахунку результативності діяльності інноваційних промислових підприємств України і Одеського регіону за вказане десятиріччя відповідаються представленим на графіках динаміці статистичних показників на підтвердження раніше зроблених висновків щодо регресії інноваційних процесів у вітчизняній економіці та відзначаються тією ж різницею інтенсивності та ефективності провадження своєї діяльності в інноваційному полі країни суб'єктів макроекономічного та зазначеного мезоекономічного рівнів, а чотирьох і більше значні значення показників продиктовані багатократною різницею чисельників та знаменників з врахуванням бази розрахунку.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2

Дослідження методичних засад інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання в частині проблем методичного забезпечення, чинників сприяння і перешкоджання формуванню та аналіз результатів інноваційної діяльності промислових підприємств України привело до ряду наступних висновків.

Виявлено поділ факторів сприяння та протидії рівноцінного відношення до цілей та результатів діяльності інноваційного характеру, зміст яких перегукуються між собою за розкритим в рекомендаціях зі збору та аналізу даних з інновацій, та бачення якого подається за чотирма основними групами інновацій, розбиття інновацій за якими технологічними та нетехнологічними типами попарно в залежності від орієнтації на попит та пропозицію на ринку, з чого встановлено відсутність у міжнародних стандартах щодо оцінки інноваційної діяльності чіткого уявлення про її результатування, а згадана інтерпретація результатів комерціалізації розробки далека від конкретики та вичерпаного визначення.

Дослідження статистичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств на державному рівні з метою оцінки ефективності здійснення статичного обліку та виконання регуляторної функції влади призвело до висновків про відсутність достатньої методології та інструментарію проведення спостережень для контролювання заснованої на високих ризиках від впровадження новітніх розробок діяльності.

В результатів вивчення недоліків вітчизняної нормативно-методичної бази забезпечення контролювання результатності інноваційної діяльності бґрунтовано напрямки її статистичного обліку щодо промислових підприємств як суб'єктів найбільшого впровадження інновацій на підставі обмеженості та вибірковості об'єктно-предметного поля показників оцінювання інноваційної діяльності та її результатів, відсутність визначення самих результатів на державному рівні

призводить по проблем його інформаційно-аналітичного інструментарію та унеможливилося здійснення контролю за їх значеннями

Практично застосовано наявний статистичний інструментарій в аналізі стану провадження інноваційної діяльності макроекономічного та обраного мезоекономічного рівнів та відзначено погіршення інноваційної активності, стагнація інноваційного виробництва, особливо в Одеському регіоні, сповільнення інноваційних процесів, ускладнення розгортання інноваційного розвитку в першу чергу накопичення інноваційного потенціалу підприємствами через мінімальну віддачу значних капітальних вкладень з їх зростанням без збільшення кількості інноваційно активних підприємств.

З метою якісної оцінки витрат на інноваційну діяльність та підвищення ефективності їх використання на підставі наявних показників у формі державного статистичного спостереження № 1-інновація пропонується включення до аналітичного інструментарію як зовнішніх, так і внутрішніх користувачів інформації розрахунок результативності інноваційної діяльності, що за своєю суттю схожий з коефіцієнтами рентабельності підприємств та організацій [306].

Основні положення розділу відображені здобувачем у таких наукових публікаціях: [304, 306], наведених у Додатку І.

РОЗДІЛ 3. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ: ПІДХОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ

3.1 Обґрунтування методичного підходу до оцінювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства

Метою наукового дослідження є обґрунтування напрямків удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств, на досягнення якої в ході дослідження повинні бути вирішені наступні завдання:

- на підставі визначених недоліків теоретико-методичних засад формування та недостатності існуючої нормативно-методичної бази для задоволення потреб контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств розробити методичний підхід до побудови інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств, поклавши в основу його теоретичного підґрунтя два підходи: 1) обґрунтований підхід на засадах комплексності щодо визначення зазначеного об'єкту контролювання у втілюваній ним сукупності якісних змін характеристик, станів, форм проявів результатної складової провадження інноваційної діяльності; 2) обґрунтування підходу на засадах доцільності застосування та трансформації існуючого аналітичного інструментарію сфери інноватики ототожненого та опосередкованого зв'язку з провідними поняттями інноваційної науки різних рівнів економічної структури;
- на підставі розробленого методичного підходу до формування інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств з метою практичного запровадження його теоретико-методичних засад на мікроекономічному рівні

господарювання запропонувати систему аналітичних інструментів якісного та кількісного складу економічного оцінювання, виходячи з: 1) результатно-факторної належності елементів інновативної терміносистеми, визначаючи дотичність ряду розгляданих інновативних категорій семантичного кола результатів інноваційної діяльності до їх формування; 2) доцільності застосування й трансформації відповідного належним поняттям аналітичного інструментарію щодо потреб оцінювання результатів на підтвердження врахування комплексності розробленого їх понятійно-категоріального апарату;

— на підставі розробленого методичного підходу до формування інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств з метою введення його організаційно-методичних засад на мікроекономічному рівні господарювання побудувати інформаційне забезпечення практичного використання його аналітичного інструментарію шляхом: 1) звітної оформлення виокремлення в обліку підприємства інформації за інноваційною складовою його діяльності в розрізі активів, пасивів, доходів, витрат і фінансових результатів; 2) побудови моделі аналізу циклів інноваційної активності та поширення інновацій інструментами імітаційного моделювання економічних бізнес-процесів як методики обґрунтованої циклічності взаємозалежності та взаємозв'язку функцій планування та контролю, яка орієнтовано на використання методів прогнозування в забезпеченні їх реалізації може слугувати елементом інформаційної бази контролювання результатів інноваційної діяльності підприємства її провадження.

На виконання поставлених завдань будуть покликані методи економічного фінансового аналізу для розроблення рекомендацій та відповідних інструментів аналітичного забезпечення оцінювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства, структурно-логічний для формування системи інструментів аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства, імітаційного моделювання економічних бізнес-процесів за обґрунтованим вибором програмного продукту з метою побудови моделі аналізу життєвого циклу інновацій та активності підприємств з

їх впровадження та просування, а також побудови прогнозу на базі отриманих в ході збору, обробки та аналізу отриманих даних на зазначений період в регіональному розрізі та обґрунтування результатів формалізації побудованої моделі для використання з метою контролювання в якості прогнозного показника.

Наукова література з питань інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності відрізняється широкою прикладною значимістю за різними складовими та напрямками оцінки, серед яких дослідженню питань контролювання та прогнозування її результатів приділено увагу укрупнено при деталізації окремих питань, однак теоретичного базису щодо забезпечення управлінського апарату аналітичним інструментарієм оцінки саме результатів комерціалізації розробок та ідей майже не відзначається [269].

Актуальність розробки нового цілісного методичного підходу до контролювання результатів інноваційної діяльності, виходячи з висновків за аналізом існуючих підходів до їх контролювання, полягає в притаманній складності визначення об'єкту контролю, спроби щодо усунення якої було вжито в першому розділі, та відсутності у зв'язку з цим не тільки повноцінних підходів до оцінки, а й взагалі будь-яких з безпосередньою відповідністю застосування до результатів.

У зв'язку зі складністю, комплексністю та рухливістю формування поняття результатів інноваційної діяльності (за відповідністю критеріям виникаючих нових проявів результування впровадження інновацій і співвіднесенням з результатами існуючих), його виявлення в економічній дійсності, подання даного поняття як синергетичного, місцями адитивного (ототожнення поширених інновативних категорій з результатами інноваційної діяльності: інноваційний потенціал, інноваційна система, інноваційний простір), місцями мультиплікативного (виникнення чогось нового: інноваційний капітал) природнього прямого (інноваційна продукція, фінансовий результат від інноваційної діяльності) і непрямого (інноваційна рента) слідства об'єднання і задіяння в практиці інноватизації суспільного виробництва різноманітних понять кола інноватики, до контролювання результатів комерційного втілення

нововведень необхідно підходити з точки зору врахування максимально можливої кількості аспектів, їх понятійного розкриття та їх оціночного охоплення.

За результатами огляду існуючої нормативно-методичної практики оцінювання результатів інноваційної діяльності інформаційно-аналітичне забезпечення їх контролювання повинно складатися з методичного підходу, методичних рекомендацій щодо набору показників, застосовних до аналізу і оцінки набутих об'єктних форм й сукупностей якісних змін станів промислового підприємства внаслідок його інноваційної активності, які, в свою чергу, повинні містити показники інноваційної активності, результативності (ефективності), показники, засновані на виявлених та / або аналізованих якісних характеристиках інноваційної діяльності промислового підприємства, передбачати системність їх застосування щодо об'єкту контролю, та задоволення необхідності інформаційного забезпечення проведення їх оцінювання.

Методичний підхід до інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства пропонується обґрунтувати через методику їх економічного оцінювання.

Концептуальний зміст методичного підходу до інформаційно-аналітичного забезпечення результатів інноваційної діяльності полягає в об'єктивній та доведеній практикою нерозривній зв'язці управлінських функцій контролювання і оцінки через невід'ємну проміжну ланку аналізу, слугуючи підтвердженням справдження засвідченого в першому розділі дисертаційного дослідження узгодженого взаємозв'язку функцій планування та контролювання в циклічності виконання стадій здійснення управлінської діяльності над господарюючим суб'єктом в постійності провадження його економічної діяльності.

Методику економічного оцінювання результатів інноваційної діяльності побудуємо на засадах виокремлення об'єктів оцінювання, ґрунтуючись на авторському підході до диференціації ознак інноваційної діяльності у віднесенні до результатів її провадження та якісно-кількісно вимірюваних характеристик стану об'єкта управління, визначених відповідним категоріально-понятійним апаратом, як проявів та уособлень її результатів з одного боку, та поєднанні,

наслідково з диференціації результатів, аналітичних інструментів якісної та кількісної оцінки на засадах їх системної узгодженості для цілей контролювання окремих характеристик та проявів результатів запровадження нововведень з другого боку.

В класичне поєднання якісної та кількісної оцінки при формуванні у відповідному розподілі їх аналітичного складу закладемо умову їх взаємної обумовленості та одночасної незалежності блоку кількісних показників з опорою в першу чергу на матеріально-технічну, майнову й, відповідно, витрату частину інноваційної діяльності, та блоку якісних показників, сформованих за загальним (запропонованим) або індивідуальним гнучким набором в залежності від компетентності управлінського персоналу і конкретних поставлених цілей та задач на підприємстві в контексті його стратегічних спрямувань.

Поділ блоків економічного оцінювання результатів за якісним та кількісним спрямуванням оцінки інноваційної діяльності на виконання вимог щодо складу інформаційно-аналітичного забезпечення їх контролювання в частині системи показників здійснюється за віднесенням групи, заснованої на якісних характеристиках інноваційної діяльності, до відповідного блоку та груп показників інноваційної активності та результативності до кількісного блоку за його абсолютно-відносним характером оцінювання.

Блок якісних показників формується на підставі окремої ланки методичного підходу до інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств, втілюваний підходом доцільності застосування існуючого аналітичного інструментарію сфери інноватики до оцінювання зазначених результатів.

Розглянемо за принципом співвіднесення якісно вимірюваних характеристик стану об'єкта управління і втілень окремих явищ з результатами його інноваційної діяльності та уособлення їх окремими показниками, та за засадах їх системної узгодженості в рамках підходу доцільності застосування показників вимірювання різних рівнів проявів інноваційної діяльності на предмет їх перекладання на уособлення результатів даної високо ризикової діяльності

запропонований для використання в якісному оцінюванні об'єкту контролювання елементи існуючого аналітичного інструментарію сфери інноватики: інновативність, інноваційність, інноваційна диспозиція, інноваційна культура, інноваційна здатність, інноваційна сприйнятливість, інноваційна ємність, інноваційний простір.

Необхідно зазначити введену особливість блоку якісного оцінювання методичного підходу до інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності в рамках підходу доцільності застосування щодо його аналітичного складу, що розкривається в наданні можливості одночасного варіювання показниками різних рівнів господарювання, покликаними на задоволення потреб якісного оцінювання, серед наявного аналітичного інструментарію сфери інноватики та введення нових показників у побудові відповідного блоку їх системи в обох випадках на розгляд управлінського персоналу економічною й інноваційною діяльністю в залежності від їх компетентності, специфіки впровадження окремих інновацій та ряду факторів впливу на його результування на засадах гнучкості їх використання за різних потреб контролювання, при чому гнучкість використання різноманітних показників продиктована та підтверджена обґрунтованою гнучкістю проявів результатів інноваційної діяльності при відповідності критеріям віднесення до них.

Перейдемо до обґрунтування побудови аналітичного складу блоку якісної оцінки на засадах категоріально-понятійного апарату диференціації проявів та уособлень результатів та підходу доцільності застосування існуючого аналітичного інструментарію сфери інноватики в оцінюванні результатів інноваційної діяльності промислового підприємства.

Враховуючи послідовність в ході провадження інноваційної діяльності та є прагнення до сталості інноваційного розвитку отримання результатів створення та комерціалізації інновацій, специфіки їх поетапної диференціації та залучання до продукування подальших за ланцюговою реакцією, окрім власне вироблення системи показників оцінки самих результатів інноваційної діяльності, в

науковому середовищі майже не підіймалося питання використання елементів існуючого інструментарію економічного аналізу сфери інноватики в оцінюванні результатів реалізації загальновизнаної мети її здійснення, контролювання та управління результатами в цілях їх наступного використання та спрямування результатів у їх подальшу переробку, відтворювання в умовах морального старіння розробок та рутинізації новацій в процесі їх розширеного використання [269].

На виконання завдання розробки методичного підходу до побудови інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств в частині блоку якісного оцінювання закладемо в основу його теоретичного підґрунтя підхід доцільності застосування та трансформації існуючого аналітичного інструментарію сфери інноватики, з метою обґрунтування якого дослідимо наступний набір різноманітних понять інноваційної науки різних рівнів економічної структури на предмет виявлення ототожненого та опосередкованого зв'язку між ними в контексті тематики дослідження: інновативність, інноваційність, інноваційна сприйнятливість, інноваційна здатність, інноваційна диспозиція, інноваційна культура, інноваційна ємність, інноваційний простір.

Окремі елементи аналітичного інструментарію відповідного опису різних аспектів інноваційної діяльності відзначаються розширенням функціонального використання в процесі розвитку інноваційної науки, зокрема внаслідок встановлення нових зв'язків серед відомих понять або в разі введення нових в існуюче системне бачення окремих предметно-об'єктних областей, чим визначається розгляд питань застосовності існуючих показників, методів, моделей або розробка нових щодо одних і тих же об'єктів [269].

Відповідно до необхідності розгляду доцільності застосування показників аналізу різних рівнів інноваційної діяльності на предмет перекладання з огляду на поетапність виокремлення проміжних і кінцевих ефектів досліджуваного характеру отримання за стадіями інноваційного процесу якісно-аналітичних показників на результати даної діяльності та на предмет відповідності заданим

цілям аналізу такого накладання [269] докладніше розглянемо кожне з понять, втілююче окремі характеристики і явища сфери інноваційного господарювання та представляюче відповідні показники їх виміру.

На виконання поставленої мети теоретичного розгляду було обрано для побудови блоку якісного оцінювання методичного підходу до контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств ряд показників з особливостями ототожненого та опосередкованого зв'язку з різними мікро та макроекономічними поняттями інновативної науки у ретрансляції їх функціонального використання на результати інноваційної діяльності [269], змістовна характеристика яких для розроблюваного методу представлена в Додатку Д табл. Д.1.

Ретрансляція показників оцінки різноманітних складових інноваційної науки та елементно відповідної діяльності на поняття результатів інноваційної діяльності з огляду на поетапність виокремлення проміжних і кінцевих ефектів досліджуваного характеру отримання та переходом інтелектуальної складової за стадіями інноваційного процесу, спонукає співставити поняття результативності, ефективності з метою віднесення за своїми сутнісними аспектами до груп оцінювання кожного з досліджуваного ряду показника. Проведення подібного співставлення наведено в семантичному аналізі наведених категорій в першому розділі, а відповідний розподіл досліджуваних різновидів оціночних понять між групами оцінювання буде здійснено за ходом їх змістовного розмежування та встановлення взаємозв'язків [269].

До очевидних кількісних, фінансового вимірюваних, показників результату підприємницької діяльності таких, як: виручка, прибуток від продажів, економічних та бухгалтерських видів прибутку, з породжуваними практикою аспектами і проблеми та розвитком покликаної на їх вирішення наукової думки у плинні часу додаються другорядні показники на їх видове урізноманітнення з відповідним розширенням аналітичного інструментарію [269].

Вивчення питання можливості використання елементів існуючого інструментарію економічного аналізу сфери інноватики в оцінюванні результатів

реалізації цілей впровадження інновацій розпочнемо з застосування сутнісного розкриття обраних понять та втілюючих їх оноіменних показників в розгляді прикладного застосування до результатів інноваційної діяльності [269].

Підвищення наукоємності вироблюваної продукції за рахунок впровадження в масове, з планованим розширенням, виробництво оформлених, доведених до практичного використання, результатів інтелектуальної діяльності наукових та підприємницьких трудових ресурсів й поширення в суспільстві культури шанування новацій передбачається та досягається інноватизацією економіки на всіх рівнях економічної структури [269].

Інноватизація виявляється у двох основних формах економічної діяльності господарюючих суб'єктів: інноваційності та інновативності [88].

Суміжне інноваційності, вивчення якої в питаннях розкриття її змістовності, вимірювання та забезпечення його відповідним інструментарієм оцінювання знайшло значний відгук в працях українських вчених, поняття інновативності при виборі відповідної тематики дослідження різноманітного предметного поля не користується такою популярністю на противагу інноваційній сприйнятливості [269].

Поняття інновативності є більш широким, визначається умовами зовнішнього і внутрішнього середовища системи та забезпечує створення нових знань, методів, концепцій, підходів, формування нових зв'язків, що дозволяє прискорити процес адаптації системи до змін у бізнес-середовищі. Тому інновативність є характеристикою, яка відображає якісний рівень готовності господарюючої системи до інноваційних змін, сприйняття нею нових ідей і здатність підтримувати та реалізовувати нововведення в усіх сферах діяльності. Дана характеристика визначається складовою людської активності, що надає останній суб'єктивних форм [64] і визначає інновативність виокремленим сформованим проявом результативності використання інтелектуальних ресурсів та продукованих ними інтелектуального та інноваційних капіталів в формуванні внутрішньої інноваційної культури, зовнішньої по відношенню до персоналу

підприємства інноваційної диспозиції і регіональної, макроекономічної культури [269].

Інновативність як орієнтований на впровадження інновацій спосіб мислення породжує інноваційну диспозицію як дзеркальну реакцію в широкому загалі та виступає формуючим фактором інноваційної культури. В свою чергу, окрім показника оцінки стану протікання інноваційного процесу, інноваційність можна розглядати в якості позитивного результату проміжної ланки впровадження інновацій, відзначеного характером спричинення підвищення вірогідності досягнення стратегічних цілей суб'єкту інноваційного шляху розвитку [269].

Інноваційність є багатоаспектним поняттям, яке об'єднує досить велику низку різноманітних параметрів носія інноваційності, що пов'язані з його готовністю до здійснення та (або) отриманими (наявними) результатами інноваційної діяльності [231], за таким її визначенням позначаючи зв'язок з інноваційним потенціалом та обумовлено підтверджуючи його роль в продукуванні результатів інноваційної діяльності [269].

Враховуючи ресурсно-факторне підґрунтя інноваційного потенціалу та орієнтацію на інноваційну працю та інтелектуальний капітал у термінологічному базису інноваційної активності та їх причинно-наслідковий процесного спрямування взаємозв'язок, інноваційність та інновативність як показники якісної оцінки стану перетікання інноваційної діяльності суб'єкту (підприємства, організації, системи) провадження відносяться до вказаних категорій сфери інноватики відповідно [269].

Фундаментальна відмінність інновативності та інноваційності покладена в основу епітування науки об інноваціях, де сама наука називається інноватикою з причини залежності впровадження розробки, частіше в частині технологічного типу інновацій, або ідеї, в частині нетехнологічного типу, від особистісних характеристик та мислення людини, як інноватора, так і представника задіяних в роботі з інноваціями трудових ресурсів, а інноваційними називають породження їх праці [269].

Інноваційність як економічно-виробниче практичне забезпечення вартісного уречевлення креативності забезпечується у своїй реалізації переходом інтелектуальної складової за стадіями інноваційного процесу та підтверджує наслідуваний зв'язок понять інновативності та інноваційності, з чого випливає доцільність розмежування показників оцінки означених понять з причини належності до двох великих за змістовним структурованим навантаженням блоків різновидів капіталу включно до систем показників їх оцінки, породжувана вертикальним обернено-спрямованим впливом елементів різних рівнів висхідного та низхідного напрямку залежність капіталів яких описана в структурно-логічній схемі формування причинно-наслідкового зв'язку інтелектуального та інноваційного капіталів [269].

А, оскільки в основі діяльності сфери інноватики лежать новітні ідеї та зв'язки, збереження досягнутих результатів на кожній стадії її учасниками та складовими органічної та техніко-технологічної природи природно продукowane, можна деталізувати подане визначення введенням наступних уточнень: інноваційність як економічно-виробниче практичне забезпечення вартісного уречевлення продуктів креативності – ідей в об'єктах матеріального світу (товари) та абстрактних оформлень (роботи та послуги з притаманною доречністю матеріальної сторони забезпечення отримання та прояву результатів) – забезпечується у своїй реалізації переходом інтелектуальної складової за стадіями інноваційного процесу при збереженні за кожним етапом ланцюга «розробка – комерціалізація» досягнутих на момент переходу характеристик розвитку [269].

Така ознака інноваційності як ефект (економічний, технічний, соціальний), необхідна для відтворення інноваційного процесу [14], містить пряме відсилання до інноваційного потенціалу і відповідає ступеню інноваційності підприємства [269].

Останнім часом все більше емпіричних досліджень підтверджують, що інноваційність як особлива якість не має жодного прямого зв'язку з ефективністю діяльності фірми [70]. За інтерпретацією даного поняття як процесу і результату при твердженні Лігоненко Л.О., що поняття «інноваційність» є похідним від

поняття «інновація», тобто обумовлюється його сутністю, змістом та результатами інноваційної діяльності, прослідковується співвідношення з групою показників результативності [269].

Інноваційність як показник оцінювання належить до комплексних інтегральних показників, таких як конкурентоспроможність, інвестиційна привабливість, життєздатність, кредитоспроможність тощо. Рівень інноваційності – це інтегральний оцінний показник, що характеризує ступінь (міру) інноваційності підприємства [204]

Поняття інновативності та інноваційності можуть поєднуватись проміжною ланкою інноваційної сприйнятливості суб'єктів економіки [269].

Серед великого кола зазначення аспектів дефініції поняття інноваційної сприйнятливості визначається широкий спектр трактувань даного поняття, ускладнюючи його розуміння та змістовно-понятійну диференціацію по відношенню до типологічно подібних понять [269].

Авторське означення розширення меж визначення інноваційної сприйнятливості для підприємства, подане в Додатку Д табл. Д.1, відповідає регіональному та національному аспекту, окремим економічним зонам видів обох рівнів економічної структури [269].

Таке визначення інноваційної сприйнятливості виступає розкладанням на окремі структурні складові та завданням прикладного деталізованого продовження поняття інноваційності [269].

Вагому роль у прийнятті рішень щодо можливості залучення чи створення нововведення відіграє здатність підприємства до інноваційного розвитку, яка визначається шляхом порівняння необхідного інноваційного потенціалу з наявним набором характеристик підприємства, які сприяють інноваційній діяльності [237].

Тлумачення інноваційної здатності підприємства за О.Б. Мусійовською як здатності до втілення інноваційних ідей та вищого рівня ефективності управління інноваційними ресурсами за доцільністю протиставляє даний поняття інноваційній валідності в підтвердження поступальної залежності її з

інноваційною здатністю й інноваційною сприйнятливістю, а визначення останніх за можливістю, здатністю відповідає результатному підходу до визначення інноваційного потенціалу [269].

Зокрема, для цілей даного дослідження будемо керуватися трактуванням інноваційної сприйнятливості за О.Б. Мусійовською та розцінювати дане поняття проміжною ланкою станів і відповідностей їм та їх досягнення [269].

В свою чергу, зазначимо поєднання аспектів визначення інноваційної сприйнятливості за Альошиним С.А. диференційованого тлумачення інноваційної сприйнятливості та інноваційної здатності за О.Б. Мусійовською, прийнятого для цілей дослідження розмежування змісту понять інноваційної здатності та інноваційної сприйнятливості, що знайде своє відображення у наступній побудові їх взаємозв'язків в контексті аналізу результатів інноваційної діяльності [269].

Таким чином, за своїм змістовним наповненням інноваційна сприйнятливість на виконання відокремлення від інноваційності представляється передумовою її виникнення, що в подальшому буде зазначено в побудові якісно аналітичних залежностей показників оцінювання результатів інноваційної діяльності [269].

Інноваційна спроможність промислового підприємства формується під впливом двох основних чинників: наявності відповідного рівня інноваційного потенціалу та інноваційної активності підприємства. Це пояснюється тим, що в основі ефективного розвитку будь-якого процесу лежить наявність достатньої кількості необхідних ресурсів, забезпечення сприятливих умов, а також активність самих суб'єктів даного процесу, які використовують дані ресурси. Перший фактор характеризує інноваційну спроможність промислового підприємства з точки зору наявності відповідних ресурсів і умов перебігу інноваційних процесів, другий – характеризує ступінь інтенсивності протікання відповідних процесів в економіці, в тому числі використання наявних ресурсів і умов [254], що, в свою чергу, втілює інноваційну спроможність сукупно у поєднанні інноваційної сприйнятливості та інноваційної здатності підприємства та для цілей подальшого обґрунтування обраного набору показників якісного

оцінювання результатів інноваційної діяльності будуть застосовуватись дифініційно диференційовано.

На противагу кола розгортання пов'язаних з інноваційністю питань, зокрема аспектів прояву інноваційної сприйнятливості, розглянемо поле протилежних йому, пов'язаних з інновативністю, понять [269].

Посилаючись на походження терміну «інноваційна диспозиція» перш за все зі сфери психологічної думки, зокрема психології та структури особистості людини, необхідно спочатку зазначити тлумачення основного поняття з точки зору першоджерела за науковою галуззю [269] (Додаток Д табл. Д.1).

З метою усунення неоднозначностей в найменуванні виду диспозиції в психології та сфері інноватики, орієнтуюсь на прикметникову характеристику спрямованості в першій та усталене віднесення в другій, будемо використовувати означення «інноваційна» щодо диспозиції [269].

Інноваційна диспозиція в якості показника підтвердження набуття такої ознаки інноваційності, як здатність задоволення певних запитів споживачів у вигляді сприйняття нововведення та реалізованості його на ринку, проявляє свій зв'язок з інноваційною валідністю як парний інструмент двобічності оцінки одних і тих же об'єктів на підтвердження ефективності застосування дуального підходу в економічній науці. Зважаючи на це інноваційна диспозиція може виступати показником результативності зовнішнього середовища в стратегічному аспекті задоволення потреб споживачів. В свою чергу, інноваційна валідність може застосовуватися як показник внутрішнього середовища на предмет оцінки ефективності менеджменту суб'єкта господарювання та виконання контрольної функції, а з огляду на поширене ототожнення інноваційної активності з інноваційною активністю персоналу може опосередковано застосовуватися для оцінки як інноваційної активності, так і якості інтелектуальних ресурсів підприємств [269]

Як сприйнятливість суспільством втіленої в реальних продуктах та процесах нової ідеї за умови, що інновація визнана суспільством, якщо її приймають від 6 до 16% населення [381], інноваційна диспозиція забезпечує

перехід від потенційних споживачів у відповідності до їх диференціації за критерієм позитивного сприйняття новацій за теорією адаптації Роджерса до реальних покупців, та, як наслідок, проявляє зв'язок з дифузією інновацій [269].

Але для цього потрібно інноваційне мислення, що означає інноваційне бачення, інноваційне розуміння, інноваційну свідомість і, на цій основі, – інноваційну діяльність. А їх сформувати можливо лише шляхом модернізації [206], вибудовуючи структурне розширення породжень інноваційно орієнтованої свідомості окремого індивіду й суспільства в цілому за ланцюгом інноваційна диспозиція – інноваційна культура – інноваційний простір [269].

Не малозначущою є інноваційна культура, при чому поняття інноваційної культури ширше поняття інноваційної диспозиції як наступна стадія розвитку реакції суспільства на інновації [447] у прояві передування підготовленості на рівні обізнаності готовності до споживання інноваційної продукції в сутності інноваційної диспозиції [269].

Значення інноваційної культури зростає при переході від індустріальної економіки до економіки знань. У цих умовах необхідним є формування в суспільстві в цілому, а також у трудових колективах підприємств та установ зокрема стійкої традиції сприймати нове, здатності й готовності комплексно його використовувати в інтересах загального прогресу [269] подаючи дане поняття у взаємозв'язку макро-, мезо- та мікрорівнів господарювання [269].

Інновації утворюються поза системою і не лише в наукових інституціях. Замість самотійно їх створювати, можна імпортувати і з невеликим зусиллям вирішувати власні завдання. Інноваційна культура створює умови для розвитку креативності, сприяє асиміляції, пропагує зміни, добре функціонує в змінному середовищі. Інноваційна культура динамічна, нові цінності змінюють старі. У інноваційній культурі цінуються креативність та відповідальність [454].

Подібний підхід до визначення місця інноваційної культури в інноваційному середовищі та її ролі в інноваційному розвитку визначає її факторний вплив на виникнення та розгортання інноваційної асиміляції в інноваційно насиченому середовищі в частині її наслідкового впливу на

піднесення та занепад окремих інноваційних спрямувань, зміну статусу епохальності та подальшу долю окремих інновацій, формуючи смаки і вподобання суспільства та відіграє визначальну роль у формуванні орієнтирів та напрямків наукового-технічного прогресу та суспільства в цілому.

Проте інноваційною культурою структурне розширення породжень інноваційно орієнтованої свідомості не обмежується [269].

Тлумачення одним з фундаторів теорії інноваційного розвитку М. Портером інноваційної ємності [454] як здатності держави до виробництва та перетворення в джерело доходу нововведень протягом тривалого часу прямо говорить про отримання відчутних результатів від перетворення ідей в «живі» споживчі та конкурентоздатні продукти та відповідно про можливість застосування даного показника в оцінці результатів інноваційної діяльності макроекономічного рівня і аналізі ефективності, в тому числі ефективності організації та функціонування інноваційної інфраструктури як самостійної складової інноваційного простору, так і як різновиду зазначеної категорії результатів [269].

На думку Джефрі Фурмана, Майкла Портера та Скота Стерна, інноваційна ємність характеризує ступінь сприятливості умов, створених для нововведень [454], що [269]:

- з одного боку, масштабує інноваційну сприйнятливість (у зв'язці з інноваційною спроможністю) за поєднанням характеристик, особливостей та факторів внутрішнього середовища суб'єктів інноваційної системи та зовнішнього середовища активних та пасивних підприємств-створювачів інновацій й відповідно характерних та орієнтованих на подальше структуротворче продукування та тиражування результатів;

- з другого боку, протиставляє даний показник інноваційній диспозиції та інноваційній культурі, як її масштабного слідства, за видовою ресурсною складовою джерела походження в принциповому розділі ресурсів на людські та інші, в черговий раз побічно підтверджуючи позицію людського капіталу як головного фактору виробництва в новій економіці знань та як володіючого найбільшою рушійною силою в інноваційному розвитку серед інших потенціалів;

– з третього боку, виступає відносною характеристикою зовнішнього середовища на противагу ступеню інноваційності підприємства з його безпосередньою належністю до внутрішнього середовища, і, як наслідок, оголює дуальний, за протилежним розміщенням щодо меж дії і підконтрольності суб'єкту господарювання, зв'язок інноваційної ємності з інноваційністю та паралельно з інноваційною диспозицією й наслідково інноваційною культурою.

Оскільки інноваційна ємність за своїм змістовним навантаженням об'єднує поняття інноваційної сприйнятливості й ступеню інноваційності в макроекономічній площині, видова ресурсна орієнтованість показників розгляданої сукупності понять дзеркально фундаментальному поділу інтелектуального капіталу на людський та структурний поділяє показники за сутнісною відмінністю інноваційно та інновативно направлених станів та процесів, а інноваційна ємність та інноваційний простір, зокрема відповідне відношення даних понять до зазначених напрямлень та включеності першого у друге, об'єднує їх на макроекономічному рівні в єдину картину різно направлених характеристик поля виникнення інноваційних результатів [269].

Інноваційний простір ширше інноваційної ємності з причини підвищеного рівня ризиковості провадження інноваційної діяльності та принципом поділу підприємств її здійснення на потенційно інноваційні та інноваційно активні за аспектом результативності комерціалізації розробок і досяжності цілей [269].

Необхідно відзначити об'єктивність даного погляду на співвідношення оціночних понять інноваційної діяльності системною єдністю її результатів в межах національної інноваційної системи при поділі на результати-донори та результати-реципієнти (-акцептори) [262] із спадковою відповідною диференціацією підприємств-учасників трансферу технологій [269].

Окремо необхідно подати тлумачення значення та провести визначення місця у взаємозв'язках досліджуваних показників оцінки інноваційної діяльності інноваційної валідності, зокрема щодо введення даного показника в систему оцінювання як зазначеного специфічного виду економічної діяльності, так і його результатів [269].

Оскільки, упровадження нововведень може створювати різні види ефектів, а під ефектом розуміють досягнутий результат у його матеріальному, грошовому, соціальному чи інших вимірах. Ефект характеризує результат інноваційної діяльності організації внаслідок зміни стану певного об'єкта під впливом зовнішнього або внутрішнього фактора, насамперед інноваційного. Для виміру окремих видів ефекту використовують специфічні показники, які кількісно чи якісно характеризують результати, їх врахування відображає полімотивацію інноваційних процесів [380], одним з яких з огляду на схожу з поняттям результативності з одного боку характеризувану ним сторону оцінки отриманих результатів може бути інноваційна валідність [269].

Саму інноваційну валідність можна представити як міру відповідності прикладної цінності отриманого результату заданим цілям і вимогам та ступінь дієвості, ефективності й практичної значущості (застосовності) нового знання, товару, рішення в заданому ракурсі, що відносно комерціалізації інновації застосовно на мікроекономічному рівні стосується оцінювання відповідності співвідношення рівнів інноваційної спроможності та інноваційної здатності заданому стратегічному ракурсу підприємства й, наслідково, ефективності управління та якості трудових ресурсів за їх включеністю в інтелектуальну та інноваційну складові капіталу, застосовно на мезоекономічному та макроекономічному рівнях відноситься до оцінювання можливостей долучання в процес ефективного інноваційного розвитку учасників інноваційної інфраструктури та інноваційної системи в розрізі галузей економіки і адміністративного й економічного районування та їх узгодженість в рамках даного процесу.

Саме за відповідність отриманих результатів поставленим цілям інноваційну валідність можна віднести до групи показників результативності., а з іншого боку даний показник має відношення до оцінки ефективності інноваційної діяльності як неочікуваної (позапланової) в частині дієвості, ефективності й практичної значущості застосовності, завдяки чому інноваційну валідність можна вважати вододіючою універсальною двополярністю.

В управлінні інноваційною діяльністю та контролюванні отримання від комерціалізації розробок результатів позитивного характеру і спрямування на подальші розширення їх продукування й сталий відповідного типу розвиток, виходячи з сутнісного наповнення понять, показник інноваційної сприйнятливості (здатності) та показник інноваційної валідності може використовуватися на вході та на виході інноваційного процесу, циклу, окремого етапу інноваційного процесу та в рамках окремого інноваційного проекту відповідно і, як наслідок, в оцінюванні результатів інноваційної діяльності мікрорівня.

Також інноваційна валідність буде корисною для оцінки зміни стану інновативності, інноваційності, інноваційної здатності, інноваційної сприятливості на мікрорівні та інноваційної диспозиції, інноваційної культури, інноваційної ємності, інноваційного простору на статистичному проміжному та найвищому рівні господарювання за ланцюгом руху створення результатів, та в оцінці інноваційної діяльності загалом у застосуванні до кожного окремого поняття або показника сфери інноватики.

Сценарій варіювання показниками якісних характеристик, враховуючи сфери їх прояву та взаємовпливу на різних управлінських рівнях, подамо візуалізовано у відповідній концептуальній моделі втілення авторського тлумачення системної узгодженості запропонованого набору якісної оцінки елементів на втілення комплексності характеристик як проявів та станів як уособлень поняття результатів інноваційної діяльності у поширенні на всі рівні господарювання.

З метою подальшої побудови моделі системної узгодженості показників та впорядкування системності розміщення елементів надамо роз'яснення щодо залежностей і впливів як передумови їх схематичного зображення в Додатку Е табл. Е.1.

В описі зв'язків і взаємності впливів будемо відштовхуватися від інновативності та інноваційності як основних факторів забезпечення руху інноваційного процесу за стадіями, а інноваційну сприйнятливість та інноваційну

диспозицію розглядати як проміжні ланки між ними в забезпеченні об'ємності та довершеності інноваційної діяльності.

Відповідно до отриманих результатів наукових вишукувань за обраною тематикою дослідження для подальшої схематичної побудови їх комплексного взаємозв'язку проведемо сутнісно-логічне віднесення приведених показників до рівнів господарювання (рис. 3.1) та відобразимо цю диференціацію у подальшому схематичному зображенні взаємозв'язків [269].

Рис. 3.1 – Сутнісно-логічне віднесення досліджених показників як характеристик та об'єктів контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств до рівнів господарювання

Джерело: авторська розробка

Виходячи з окремих змістовних й дієвих аспектів ряду показників з підтвердженими ототожненими та опосередкованими зв'язками, опираючись на різні мікро та макроекономічні поняття інноваційної науки, та висновків щодо питань їх взаємного сполучення, вбачається доцільним зазначити місце інноваційної асиміляції на ряду з інноваційною дифузією в комплексності оцінювання результатів інноваційної діяльності (Додаток Е табл. Е.2).

Оскільки впровадження інновацій потребує наявності певних важелів (показників) впливу, можна наголосити на потребі формування цілісної системи показників загалом, що відбиватиме різні напрямки оцінки результатів інновацій-

ної діяльності.

Враховуючи здобутки проведеного дослідження щодо змістовного наповнення понять та його вираження у функціональному призначенні показників, виникає впливаюча з викладеного вище потреба розгляду застосовності агрегування (інтегрування) до показників якісної оцінки з огляду на існування кількісного вираження та / або можливість кількісного виміру деяких показників таких, як ступінь інноваційної сприйнятливості, інноваційна валідність, та суміщення якісного та комплексного засад методичного підходу до оцінювання результатів інноваційної діяльності в співрозміщенні показників у сукупності їх оціночних можливостей.

З чого випливає можливість створення сукупної величини якісної оцінки результатів на базі приведених показників як інтегральний елемент системи оцінювання, враховуючи такі особливості окремих показників, як наступна [269].

Інноваційність характеризує як векторну величину, яка характеризує інноваційний об'єкт чи процес через сукупність оцінок ознак, що визначають інноваційність [73]. При цьому не обґрунтовано, чим зумовлений такий вибір – наскільки це є векторна величина чи порядок розрахунку [349].

Специфіка системного підходу визначається тим, що він орієнтує дослідження на розкриття цілісності об'єкту і забезпечуючих її механізмів, на виявлення різноманітних типів зв'язків складного об'єкту і зведення їх в єдину теоретичну картину [25] визначає в основі даного методу структурність побудови даного наукового знання щодо представлення взаємозалежності наведеної сукупності показників аналізу у їх застосовності в оцінюванні результатів комерціалізованого втілення розробок орієнтовано на поетапність виокремлення проміжних і кінцевих ефектів досліджуваного характеру отримання результатів та використання показників за стадіями інноваційного процесу [269].

Поетапність виокремлення проміжних і кінцевих ефектів, як різновидів кількісного, зокрема вартісного, виміру результатів, так і самих результатів, визначається місцем їх зародження як першоджерела на окремих об'єктах інноваційної системи, позначаючись мікроекономічним рівнем, в очевидних

різновидах, першочергово в якості інноваційної продукції й інноваційного доходу, та подальшим рухом за розширенням таксономічного ряду результатування наслідків комерціалізації нововведень, зокрема на результати першого, другого та наступних порядків, на вищій рівні господарювання за каналами поширення інновацій та каналами збуту продукції з паралельною дією інноваційної асиміляції, за участю інноваційної інфраструктури з одночасною диференціацією за стадіями інноваційного процесу та структуруванням за масштабами впливу на аспекти функціонування суб'єкту інноваційного підприємництва та розгортання інноваційного розвитку.

На підставі такого структурного різноманіття розширення результатів інноваційної діяльності вибудовується структура формування комплексності оцінки перетікаючого одного показника в інший.

Послідовність переходу виокремлених показників ілюструє стадії перетікання інноваційного процесу на всіх рівнях господарювання, дозволяючи об'єднати їх в окремий блок комплексної оцінки результатів інноваційної діяльності з огляду на широту їх різноманітності та тісні зв'язки з окремими та попарними економічними категоріями сфери інноватики.

Такі наслідкові зв'язки показників оцінки різнобічності інноваційної діяльності, зав'язані на інновативних категоріях та їх глибинних породжуючих залежностях, формує багатоступеневе інформаційно-аналітичне охоплення інноваційної діяльності і доводить її системність при існуванні в умовах невизначеності та підвищених ризиків.

Сукупність показників в переплетеннях своїх взаємозв'язків, подане обґрунтування яких між розглядаєними показниками проявляється в розміщенні елементів по відношенню один до одного, утворюють аналітичний блок комплексної поступальної структуротворчої оцінки результатів інноваційної діяльності промислових підприємств за рівнями господарювання на базі показників якісної оцінки різних аспектів інноваційної діяльності, що за його змістом у застосуванні щодо результатів інноваційної діяльності представляє собою модель, схематичне зображення якої представлено на рис. 3.2 [269].

На зменшення громіздкості рисунку покликано вдавання до умовних позначень з поданням їх повної назви у вигляді табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Умовні позначення елементів аналітичного блоку оцінки результатів інноваційної діяльності

Умовні позначення	Повна назва	Умовні позначення	Повна назва
1	2	3	4
РІД	Результати інноваційної діяльності	ІЗд-ь	Інноваційна здатність
ІлР	Інтелектуальні ресурси	ІВ-ь	Інноваційна валідність
ІлК	Інтелектуальний капітал	ІД-я	Інноваційна диспозиція
ІнК	Інноваційний капітал	ІКра	Інноваційна культура
Ін-ь	Інновативність	ІЄм-ь	Інноваційна ємність
Іц-ь	Інноваційність	ІПр	Інноваційний простір
ІСр-ь	Інноваційна сприйнятливість	ІДф-я	Інноваційна дифузія
—	—	ІАс-я	Інноваційна асиміляція

Джерело: авторська розробка

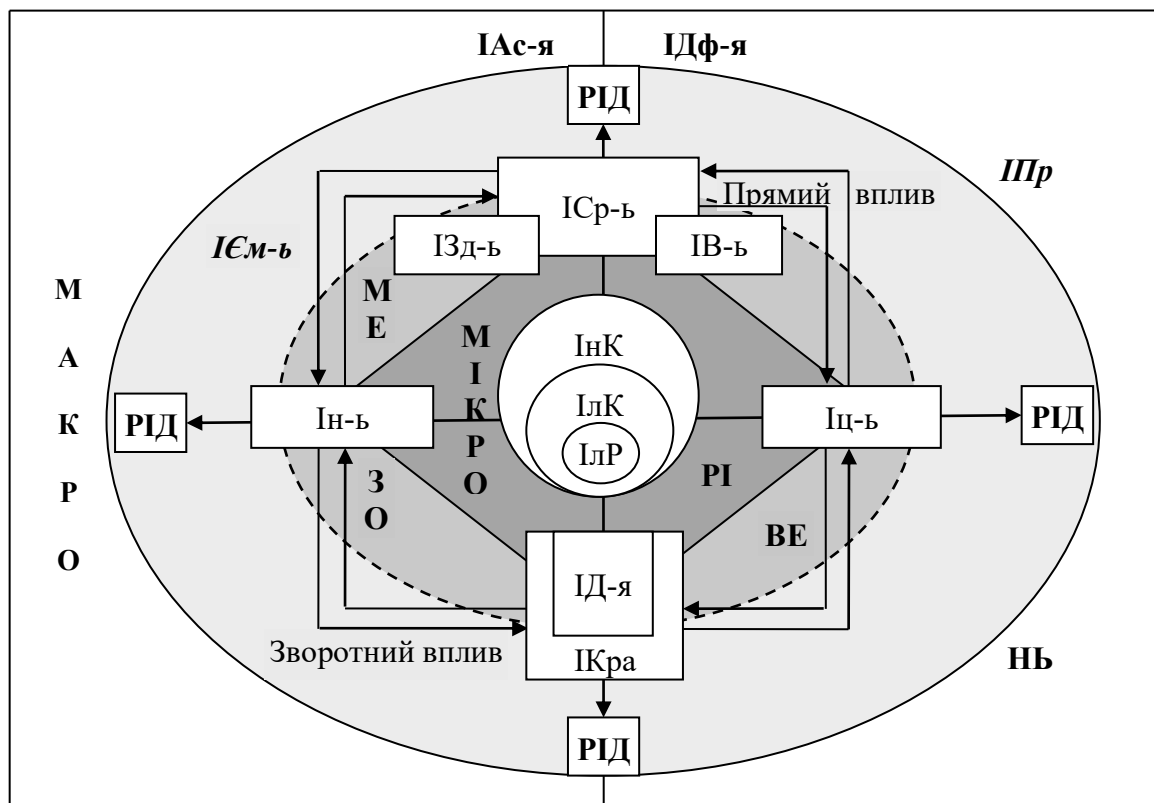

Рис. 3.2 – Концептуальна модель підходу до якісної оцінки результатів інноваційної діяльності підприємств за рівнями господарювання

Джерело: авторська розробка

З метою формування цілісної картини щодо побудованої моделі на ряду з розкриттям включеності кожного показника до неї пропишемо розташування елементів інноваційно орієнтованих показників та їх взаємозв'язків в аналізі результатів інноваційної діяльності за рівнями економічної структури національної економіки, знаходження показників на кордонах рівнів, їх суміжність в Додатку Е табл. Е.3.

Враховуючи специфіку поетапної диференціації та залучання до продукування подальших за ланцюговою реакцією, результати інноваційної діяльності, починаючи з окремого осередку їх зародження та впровадження на підприємствах науково-виробничого сектору інноваційної інфраструктури та активних учасників інноваційної системи, виникають від простих явних і відчутних різновидів у вигляді інноваційної продукції та рухаються у напрямку зміни станів і процесів, розширюються у просторі та часі до зміни технологічних укладів, з мікрорівня до глобальних масштабів.

Сформована модель структурно, рівнево, системно взаємопов'язаних показників представляє собою за можливістю вбудовування елемент системи оцінювання результатів впровадження інновацій як на комерційній основі, так і орієнтовано на досягнення соціально значимих цілей.

А наявність і можливість вибору варіантів розрахунку кількісного виміру зазначеного переліку показників робить модель (комплексно) універсальною.

У класифікації аналітичного інструментарію інноваційної діяльності можна виділити за порядком її здійснення три групи показників: готовності, виконання, результатів (табл. 3.2).

Інноваційна культура, а перш за все інноваційна диспозиція визначають інновативність і, як наслідок, інноваційність, повертаючи до показників готовності в підтвердження циклічності інноваційної діяльності.

Кожен з даних показників відноситься до різних груп за стадіями інноваційного процесу: готовності, процесу, оцінки контрольованих та неконтрольованих наслідків комерціалізації новацій, – а модель об'єднує їх в

комплексності вимірювання результативності провадження інноваційної діяльності й, як наслідок, її результатів якісної направленості оцінки.

Таблиця 3.2 – Класифікація аналітичного інструментарію якісного блоку оцінювання результатів інноваційної діяльності за запропонованим методичним підходом

Група показників	Характеристика групи	Показники групи
1	2	3
Показники готовності	Показники готовності до інноваційної діяльності, а значить й до отримання результатів в процесі інноваційної діяльності, зокрема в питаннях підвищеної ризиковості інноваційного розвитку як стратегічного результату з причини відсутності гарантованості позитивних результатів від впровадження інновацій включають:	Інноваційну здатність, інноваційну сприйнятливість й інноваційність як їх агрегатну величину; інноваційну диспозицію й інновативність як запоруку існування істотних умов для застосування перерахованих
Показники виконання	Показники виконання поставлених завдань на досягнення цілей у вигляді отримання окремих заданих результатів характеризують процес здійснення впровадження інновацій та їх перетворення у готовий інноваційний продукт та включають:	Інноваційну сприйнятливість (спроможність) як супровідну характеристику всіх стадій інноваційного процесу й відповідного економічного характеру здатність за ланцюговим зв'язком; інноваційну валідність як проміжну оцінку стадій запровадження нововведення в частині отримання проміжних результатів
Показники результатів	Показники результатів застосовуються на виході інноваційного процесу в мікрорівневій площині або життєвого циклу інновацій на вищих господарських рівнях такі як:	Інноваційна валідність, інноваційна диспозиція, інноваційна культура, інноваційна ємність та інноваційний простір як завершальна характеристика формування інноваційного середовища, являючись його певним результатом за характером масштабу

Джерело: авторська розробка

У відповідності до визначення результативності з огляду на загальнонаукову дефініцію результату кожен з досліджуваних показників окремо, а їх сукупність комплексно, на перший погляд, забезпечують оцінку якісного прояву результату. Оскільки результативність носить характер план-фактного аналізу, обрані показники необхідно розглядати як аналітичні інструменти

результативності.

На виконання цілей віднесення за своїми сутнісними аспектами до груп оцінювання результативності або ефективності кожного показника з досліджуваного ряду в межах мети проваджуваного дослідження щодо накладання існуючого аналітичного інструментарію галузі інноватики на результати її втілення в їх оцінюванні можемо зробити наступний висновок:

- до показників групи результативності відносяться: інновативність та інноваційність за фундаментальним характером для інших показників та інноваційного функціонування суб'єкту підприємництва, інноваційна ємність та інноваційний простір як масштабні виявлення впровадження нововведень;
- до показників групи ефективності відносяться: інноваційна ємність;
- до груп показників результативності та ефективності одночасно відносяться: інноваційна здатність та інноваційна сприйнятливість як показники результативності через певний проміжок часу або певну кількість етапів на ряду з інноваційною здатністю та інноваційною сприйнятливістю за аналогією з першим в групі ефективності показником з причини наявності сутнісної спільності; інноваційна валідність, інноваційна диспозиція (як парний інструмент двобічності оцінки одних і тих же об'єктів) і наслідково інноваційна культура.

Віднесення даних показників до наведених вище груп підтверджує комплексність побудованої моделі в аналітичному застосуванні.

Збір даних для виміру частини показників з огляду на масштаб їх охоплення та відношення до певного рівня економічної структури створює складності в проведенні аналізу результатів інноваційної діяльності для окремих учасників інноваційного процесу, роблячи аналітичний огляд за ними та за певних умов публічним оцінюванням, та виводить їх застосування на національний, регіональний статистичний рівні.

З огляду на змістовне відсилання багатьох наведених понять і сутнісно відповідних їм показників до інноваційного потенціалу, за згаданим на початку ототожненим зв'язком, за умови інтерпретації його як різновиду результату та інноваційної активності як фактору відповідного виду економічної діяльності,

дану модель якісного оцінювання доцільно застосовувати загалом до оцінки результатів інноваційної діяльності за принципом трактування результату як такого і як певного виду за тематикою дослідження.

Окрім частини показників якісної оцінки, задіяних в запропонованій змодельованій сукупності взаємопов'язаних показників як авторського варіанту методики реалізації якісного блоку запропонованого методичного підходу до інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства через їх економічне оцінювання, розглянемо рекомендації з розширення розмаїття вже сталих традиційними показників.

Розглянемо уособлення запропонованих в теоретичному розділі на розширення інновативної терміносистеми понять їх однойменними показниками з метою обґрунтування розширення традиційного аналітичного інструментарію до врахування в побудові системи якісного оцінювання на засадах гнучкості використання елементів аналітичного складу та варіювання в предметних рамках чітко визначеного об'єкту контролювання в контексті доцільності застосування в оцінюванні результатів існуючого аналітичного інструментарію ототожненого та опосередкованого зв'язку з провідними поняттями інноваційної науки різних рівнів економічної структури (Додаток Е табл. Е.3).

Таким чином, зв'язок набуття конвергентності та дивергентності інноваціями з породжуваними їх змінами відповідними асиміляцією та дизруптивацією проявляється в їх розміщенні за рівнями економічної структури, перша пара показників з яких за масштабом охоплення сутнісного вливу та специфіки інноваційних ефектів йде на рівень нижче, спускаючись до інноваційних зрушень мезорівня (галузі, регіону, кластеру, економічного, технологічного напрямку) та мікрорівня (окремих підприємств), а друга пара показників займає верхні місця щодо них і відображає масштаби наслідків діяльності на нижчих рівнях.

На мезорівня дані поняття зустрічаються, поєднуються й утворюють локальну відносно окремої інноваційної системи, як правило обмеженої

територіальними, підкріпленими економіко-правовими, границями окремої держави, і глобальну відносно міжнародного рівня та світового інноваційного простору повномірну матрицю якісної оцінки комплексності результатів інноваційної діяльності поступального міжрівневого господарчого взаємозв'язку (рис. 3.3).

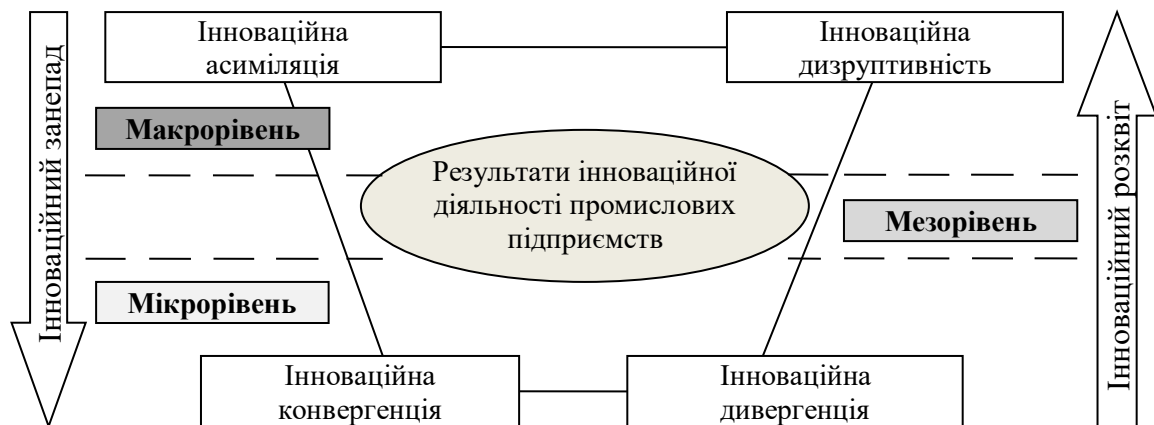

Рис. 3.3 – Матриця якісного оцінювання втілення комплексності результатів інноваційної діяльності промислових підприємств за рівнями господарювання

Джерело: авторська розробка

Протилежні поняття інноваційної конвергенції (розчинення ознак інноваційності розробки) та інноваційної дивергенції (урізноманітнення ознак інноваційності розробки) виступають дзеркально відповідними відносно протилежним інноваційній асиміляції (послаблення поширення інновацій в суспільстві) та інноваційній дизруптивності (руйнування устояних характеристик в суспільному споживанні внаслідок незапланованого специфічного інноваційного впливу), проте інноваційна конвергенція прямо відповідає відповідній асиміляції, а інноваційна дивергенція відносно протилежна і опосередковано дзеркальна інноваційній дизруптивності, роблячи четвертинну матрицю якісних показників трапецієвидною.

Посилаючись на фундаментальну відмінність інновативності та інновацій-

ності [269], роль інноваційного спрямування людського мислення та особистісні характеристики споживачів, підтверджена при розгляді інновативної асиміляції, в інноваційному розвитку в продовження проведеного в першому розділі понятійного оформлення виявлених явищ середовища здійснення інноваційної діяльності розглянемо ще декілька понять.

На етапах наукових досліджень та дослідно-конструкторських розробок як найважливіших стадій розробки майбутньої інновації для ефективності її подальшого запровадження в масове виробництво значну роль відіграє інтелектуальна здатність персоналу наукової організації або наукового підрозділу промислового підприємства до генерації та подальшої обробки принципово нових, інноваційно відмінних ідей і аналогічна здатність, покладена в основу інноваційного капіталу підприємств на інтелектуальній основі, трудових ресурсів до запровадження їх готових до втілення завершених продуктів, а для контролювання результатів діяльності з впровадження інноваційних продуктів посідає важливе місце оцінювання даної здатності.

Для цілей поповнення понять описової форми інноваційної діяльності розглянемо деяке явище ментальної сфери людського капіталу, пов'язане з виявленням, розробкою, аналізом, поширенням, використанням інноваційно спроможних ідей та з метою підтвердження та поглиблення обґрунтування принципової відмінності інновативності та інноваційності пристосуємо гранично загальну філософську категорію трансцендентальності для цілей розділу економічної науки та за прикладом І.Канта позначимо передуюче чуттєвому інноваційному досвіду і роблячи його отримання можливим.

Поняття інновативну трансцендентальність, за прикладом Канта, для поділу доступності розумінню за рівнями наукових досліджень можна розмежувати на інновативну трансцендентальність та інновативну трансцендентність.

Тлумачення інновативної трансцендентальності можна подати наступним чином:

– перше значення: доступне розумінню рівня вирішення проблем науковцями, розробниками – учасниками інноваційного процесу перших стадій –

як працівниками зв'язаних з наукою організацій, виступаючих елементами інноваційного простору, основне для інноваційного розвитку та функціонування інноваційного поля завдання яких (науковців) полягає в перетворенні задуманого в можливе, тобто надання досягненням НДДКР стану піддатливості комерціалізації;

– друге значення: доступне розумінню рівня вирішення проблем учасниками інтелектуального капіталу підприємств як користувачів та реалізаторів інновацій та конструкторами виробничо-наукових структур як включених в безпосередній процес опрацювання та впровадження виникаючих в практичній діяльності ідей, основне для інноваційного розвитку та функціонування інноваційного поля завдання яких полягає у втіленні можливого в дійсність, тобто надання досягненням НДДКР статусу комерціалізованості.

У зв'язку з існуванням об'єктивної дуальності вказаних значень поняття інновативної трансцендентальності доцільно диференціювати за прикладом поняття морального зносу зазначене поповнення інновативної термінології за рівнем участі в комерціалізації (надання досягненням НДДКР стану піддатливості комерціалізації та статусу комерціалізованості) досягнень НДДКР на відповідні інновативна трансцендентальність 1 рівня та інновативна трансцендентальність 2 рівня.

Інновативну трансцендентність можна розтлумачити як доступне розумінню рівня вирішення проблем науковцями з фундаментальних досліджень – учасниками інноваційного процесу першої стадії – як працівниками зв'язаних з наукою інститутів суспільства, виступаючих елементами інноваційного простору істотного значення, основне для інноваційного розвитку та функціонування інноваційного поля завдання яких (науковців) полягає в базисній ідентифікації значних (вагомих, суттєвих) ідей та визначенні меж можливості задуманого.

Щодо розширення показників оцінювання інноваційного капіталу, інтелектуального капіталу як бази його формування, трудових ресурсів, споживачів суттєвим поповненням аналітичного інструментарію групи базування на особистісних характеристикам та мисленні людини, зокрема доповнення

інноваційної диспозиції, інноваційної культури, інновативної асиміляції, та групи інноваційноцентрованих показників, зокрема доповнення інноваційної здатності, інноваційної сприйнятливості, буде показник інновативної трансцендентальності на мікрорівні.

Відповідно до поданих трактувань пов'язування наведених з усталеними, візуалізованими у відповідній концептуальній моделі, показниками обґрунтовано розширення запропонованого аналітичного інструментарію за межі традиційних показників аналізу інновацій (табл. 3.3) в їх якісно-вимірюваній частині, на засадах визначення відповідним категоріально-понятійним апаратом складових інноваційної діяльності як проявів її різноманітного результування, в наступному складі інновативно центрованих: інновативність, інноваційна диспозиція, інноваційна культура, інновативна асиміляція, інновативна трансцендентальність, та інноваційно центрованих: інноваційність, інноваційна здатність, інноваційна сприйнятливість, інноваційна ємність, інноваційний простір, інноваційна валідність, асиміляція інновації, інноваційна асиміляція, інноваційна дизруптивність, інноваційна конвергенція, інноваційна дивергенція.

Таблиця 3.3 – Зіставний перелік традиційних та розширювальних показників якісного оцінювання явищ та характеристик комплексного поняття результатів інноваційної діяльності в розрізі рівнів господарювання

Традиційні показники аналізу	Запропоновані показники оцінювання
1	2
Інновативність	Інноваційна валідність
Інноваційність	Асиміляція інновації
Інноваційна здатність	Інноваційна асиміляція
Інноваційна сприйнятливість	Інноваційна дизруптивність
Інноваційна диспозиція	Інноваційна дивергенція
Інноваційна культура	Інноваційна конвергенція
Інноваційна ємність	Інновативна асиміляція
Інноваційний простір	Інновативна трансцендентальність

Джерело: складено автором на засадах систематизації та розширення джерел [128, 262, 364, 387]

Частина показників якісної оцінки (інновативна трансцендентність, іннова-

тивна трансцендентальність, інноваційна дизруптивність, інноваційна дивергенція, інноваційна конвергенція) не задіяні в запропонованій смодельованій сукупності взаємозв'язаних показників (сценарії варіювання) як варіанту методики реалізації запропонованого методичного підходу до контролювання результатів означеної діяльності на відміну від інноваційної валідності та інноваційної асиміляції.

Всі, окрім використаних показників, пропонуються як перелік різноманітних за оцінюванням прояву результатування інноваційної діяльності однойменних показників введених понять на засадах комплексності визначення об'єкту контролювання в якості рекомендацій аналітичних інструментів його якісного оцінювання до врахування в побудові інших сценаріїв за можливістю варіювання показниками різних рівнів господарювання, покликаними на задоволення потреб якісного оцінювання, у побудові відповідного блоку її системи оцінювання результатів діяльності із розробки, впровадження та поширення інновацій з характерною йому гнучкою структурою.

Блок кількісних показників формується на підставі окремої ланки методичного підходу до інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів роботи зі створення та задіяння інновацій, втілюваний підходом доцільності трансформації існуючого аналітичного інструментарію сфери інноватики до оцінювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства.

З метою виконання вимог до формування складу інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання зазначеного об'єкту контролю щодо обов'язкових груп показників покладемо в основу аналітичного складу кількісного оцінювання фінансовий підхід до показників, втілюваний у коефіцієнтному фінансовому аналізі, на підтвердження його абсолютно-відносного характеру.

Блок кількісної оцінки згідно фінансового підходу складають трансформовані традиційні фінансові показники коефіцієнтного аналізу: оцінки динаміки фінансового стану та ефективності діяльності інноваційно активного

підприємства, аналізу динаміки складу та структури інноваційного майна та джерел формування інноваційного капіталу, аналізу інноваційної ліквідності, аналізу інноваційної фінансової стійкості, аналізу оборотності інноваційного капіталу, аналіз фінансових результатів та рентабельності інноваційно активного промислового підприємства.

Ряд показників перебудовуються відповідно до тематики інноваційної діяльності в контексті відповідності складових економічного аналізу без залежності від видової специфіки підприємницької діяльності, частина доповнюється коефіцієнтами тематичного розширення окремих з них у відповідності до особливостей складових та структури капіталу суб'єкта інноваційного підприємництва, окремі фінансові показники в частині управління фінансовими ризиками подаються в новому для їх загальноприйнятого розуміння тлумаченні застосовно до специфіки комерціалізації інновацій.

Таким чином, обґрунтовано розширення запропонованого аналітичного інструментарію за межі традиційних показників аналізу інновацій в частині кількісно-вимірюваних показників в контексті доцільності трансформації існуючого аналітичного інструментарію в оцінюванні фінансових результатів інноваційної діяльності.

3.2 Методичні рекомендації щодо аналітичного інструментарію оцінювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства та його інформаційного забезпечення

На підставі розробленого методичного підходу до формування інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств з метою практичного запровадження його теоретико-методичних засад на мікроекономічному рівні господарювання розробимо систему аналітичних інструментів якісного та кількісного складу економічного оцінювання, враховуючи обґрунтовані в

попередньому пункті доцільність застосування та трансформації існуючого аналітичного інструментарію оцінювання інноваційної діяльності щодо контролювання її результатів та розширення традиційних показників аналізу інновацій.

За використаним у побудові концептуальної моделі формування елементів якісної оцінки результатів інноваційної діяльності промислових підприємств набором показників за обґрунтованою доцільністю застосування в оцінюванні результатів інноваційної діяльності існуючого аналітичного інструментарію ототожненого та опосередкованого зв'язку з провідними поняттями інноваційної науки різних рівнів економічної структури сформуємо набір оціночних показників, на наш погляд відповідаючих цільовому призначенню запропонованого методу контролювання, кожної з запропонованих до використання в оцінюванні якісної характеристики понять з урахуванням доповнення власними якісними показниками.

З метою виокремлення з моделі якісної оцінки результатів інноваційної діяльності та переліку розширення рівня промислового підприємства з використаного набору показників необхідно вирахувати інноваційну ємність, інноваційний простір, інноваційну асиміляцію, інноваційну дивергенцію, інноваційну конвергенцію, інноваційну дизруптивність.

Розрахунок показника інноваційної валідності в міру специфічності своєї природи, а й, відповідно, і виміру, може подаватися через класичну модель розрахунку ефекту інноваційного результату (результату від інноваційної діяльності) з врахуванням окремих, пов'язаних факторів впливу на провадження інноваційної діяльності, на отримання її результатів та окремо факторів впливаючи з сутності інноваційної валідності, зокрема у її впливі на зазначений результат.

Систему аналітичного інструментарію якісно-вимірюваної частини оцінювання подамо у вигляді розкладки системи показників з підбором їх оціночних елементів відповідаючих цільовому призначенню засад запропонованого методичного підходу (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Система аналітичних інструментів в частині блоку якісного спрямування оцінки інноваційної діяльності авторського методичного підходу до контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства

Якісна оціночна характеристика	Показники оцінювання
1	2
Традиційні показники аналізу	
Інновативність	Показники оцінки інтелектуального капіталу; інновативна трансцендентальність; власних методичних підходів до оцінки інноваційних процесів
Інноваційність	Кількість, вартість, знос активів, задіяних в інноваційній діяльності; кількість впроваджених інновацій, їх ефективність, ступінь та швидкість морального застарівання, отриманість збереження ознак інноваційності продуктів підприємства; власних методичних підходів до оцінки інноваційних процесів
Інноваційна здатність	Кількісно-якісні характеристики матеріально-технічної бази, інформаційно-комунікаційної, логістичної, збутової систем підприємства; підготовленість організаційної структури до впровадження інновацій; показники оцінки результативності; інновативна трансцендентальність; власних методичних підходів до оцінки інноваційних процесів
Інноваційна сприйнятливість	методи планування та прогнозування, модель Портера, SWOT-, SPACE-, STEP-аналізи, описові методи, економіко-математичні методи, графічні методи, метод порівняння переваг, структурно-функціональний метод, матричний метод, метод профілів, ресурсний метод. Інструментами є система оцінки зовнішнього та внутрішнього середовищ функціонування бізнес-процесів підприємств, оцінка інноваційних переваг; визначення відхилень між завданнями і стратегіями; власних методичних підходів до оцінки інноваційних процесів
Інноваційна диспозиція	Обсяги продажів товарів конкурентів, вироблених за допомогою конкретної або аналогічної інновації; системи показників оцінювання рівня задоволення клієнтів, сприйняття інновації; показники оцінки результативності; власних методичних підходів до оцінки інноваційних процесів
Інноваційна культура	Видова диференціація та асортимент інноваційної продукції на ринку, показники оцінки результативності; власних методичних підходів до оцінки інноваційних процесів
Запропоновані показники оцінювання	
Інноваційна валідність	Вперше введений показник потребує подальшого дослідження та розробки моделей розрахунку
Асиміляція інновації	Вперше введений показник потребує подальшого дослідження та розробки моделей розрахунку
Інновативна асиміляція	Вперше введений показник потребує подальшого дослідження та розробки моделей розрахунку
Інновативна трансцендентальність	Вперше введений показник потребує подальшого дослідження та розробки моделей розрахунку

Джерело: складено автором на засадах систематизації джерел [25, 78, 118]

Як інноваційних ефектів розрахунок інноваційної конвергенції та інноваційної дивергенції передбачається на рівні економічних показників кількісного виміру різниці отриманих результатів щодо понесених на їх спрямування, врівноваження, протидію, боротьбу, нівелювання витрат за класичною моделлю розрахунку ефекту.

Розробка моделей розрахунку блоку запропонованих показників оцінювання якісного спрямування виноситься на подальші дослідження, оскільки детальна розробка даного якісного блоку в контексті тематики методичного підходу не може бути реалізована в рамках даного дисертаційного дослідження.

Розробимо методичні рекомендації із застосування інструментарію фінансового аналізу щодо аналітичного складу блоку кількісної оцінки методичного підходу до контролювання результатів інноваційної діяльності підприємства та представимо у відповідній системі індикаторів і показників.

Інформаційно-аналітичне забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності на наш погляд потребує окремого виділення в розрізі фінансових показників саме показників стосовно фінансового результату, виступаючого найбільш цікавлячим практиків провадження інноваційного виду діяльності його різновидом та визначуваним в першу чергу оцінкою за фінансовими індикаторами як найбільш доступними елементами інформаційного забезпечення з причини джерела їх походження з фінансового та управлінського обліку.

Для здійснення контролювання результатів інноваційної діяльності на засадах фінансового підходу в побудові блоку кількісного блоку їх оцінювання пропонуємо виокремлення фінансових показників діяльності підприємства стосовно його інноваційної активності в забезпечення можливості трансформації традиційних фінансових показників діяльності підприємства в систему таких, що характеризуються та можуть бути використані для контролювання результатів інноваційної діяльності.

Серед напрямків такого аналізу розглянемо трансформацію «золотого правила економіки підприємства», показників фінансового стану та ефективності

стосовно інноваційної складової діяльності підприємства, показників ліквідності, оборотності, рентабельності, волатильності.

З метою забезпечення можливості здійснення запропонованого коефіцієнтного аналізу за трансформованими традиційними фінансовими показниками передбачається необхідним виокремлення в обліку підприємства інформації за інноваційною складовою його діяльності в розрізі активів, пасивів, доходів, витрат та фінансових результатів з метою формування фінансової управлінської звітності за інноваційною складовою діяльності підприємства (Додаток Є) як інформаційної бази аналізу, оцінки та контролювання результатів його інноваційної діяльності.

Фінансову управлінську звітність щодо інноваційної складової діяльності підприємства пропонується сформувати з двох видозмінених на засадах доцільності трансформації форм законодавчо регламентованої фінансової звітності підприємств будь-якої форми власності, а саме: фінансовий управлінський звіт про фінансовий стан за інноваційним видом діяльності підприємства та фінансовий управлінський звіт про фінансові результати від провадження інноваційного виду діяльності підприємства

Блок кількісних показників оцінювання представлений оцінкою фінансового стану інноваційного підприємства та реалізується шляхом попереднього ведення управлінського обліку та складання управлінського балансу та відповідного звіту про фінансові результати з виділенням фінансового станів та результатів провадження інноваційної діяльності з метою забезпечення відповідною коректною інформаційною базою її проведення.

При формуванні статей фінансового управлінського звіту були враховані виявлені в результаті наукового вишукування обліковувані різновиди результатів інноваційної діяльності.

При видозміні звітів були збережені номери рядків табличної частини трансформованих звітів (з додаванням позначень інноваційної діяльності (І) або статусу інноваційності промислового підприємства у відповідності до змістовного наповнення статті відображення інформації за ним (І/АІ/Р)) з метою зручності

зіставлення з бухгалтерською звітністю та користування широким колом внутрішніх по відношенню до підприємства користувачів, допущених до користування такою управлінською інформацією, що робить дану форму уніфікованою і для цілей управлінського, і для цілей бухгалтерського обліку за виділеним видом діяльності.

Скорочена форма, наведена за аналогом диференціації золотого правила при його трансформації щодо інноваційної діяльності, пропонується для підприємства, маючого серед видів своєї економічної діяльності інноваційну як не основний або підприємства, для якого інноваційна діяльність в найближчій перспективі є пріоритетною за бажанням набуття статусу інноваційності. Розширена форма пропонується для більш деталізованого обліку доходів і витрат на інноваційну діяльність інноваційна активного підприємства або підприємства, для якого в найближчій перспективі є пріоритетним бажання або вимушеною необхідністю зміни статусу інноваційності, в тому числі в якості ліквідаційного управлінського балансу за інноваційною діяльністю при припиненні її провадження.

З метою отримання даних для апробації пропонованого аналітичного інструментарію кількісного складу економічного оцінювання за запропонованим методичним підходом підприємствам вибірки було розіслано засобами електронного зв'язку запропоновані форми фінансової управлінської звітності щодо інноваційної складової діяльності підприємства для проведення за їх допомогою анкетування за відповідною тематикою, результати якого наведені в Додатку Е.

Виходячи з можливості адаптації у відповідності до запропонованого методичного підходу усталеного набору показників фінансового аналізу провідних характеристик економічної діяльності до потреб контролювання відповідних результатів діяльності інноваційного підприємства, з метою запропонування аналітичного інструменту загальної оцінки динаміки фінансового стану і ефективності діяльності зазначеного об'єкта оцінювання розглянемо можливість виведення «золотого правила економіки інноваційного підприємства»

та подамо відповідний, прив'язаний до розгляданого специфічного виду економічної діяльності, опис залежностей.

Порівняння темпів приросту (ТПр) інноваційних активів та фінансових результатів суб'єктів провадження інноваційної діяльності необхідно розмежувати з врахуванням орієнтації промислового підприємства за видами економічної діяльності в розрізі всіх її типологічних групувань на «золоте правило економіки інноваційно активного промислового підприємства» та «золоте правило економіки щодо інноваційної складової діяльності промислового підприємства» за сукупністю всіх економічних видів проваджуваного господарювання та окремо за інноваційним його видом відповідно з огляду на поширену практику задіяння ресурсів, особливо промисловцями, у включенні до національного, регіонального інноваційного процесу додатково до набору сформувавших їх ресурсну базу та здатність до формування відповідної потенційності видів економічної діяльності.

Нерівності «золотого правила економіки інноваційно активного промислового підприємства» та «золотого правила економіки щодо інноваційної складової діяльності промислового підприємства» подамо у вигляді табл. 3.4.

Таблиця 3.5 – Розмежування «золотого правила економіки інноваційного підприємства» в прив'язці показників до виділення видів економічної діяльності на промисловому підприємстві

«Золоте правило економіки інноваційного активного промислового підприємства»	«Золоте правило економіки щодо інноваційної складової діяльності промислового підприємництва»
1	2
$\begin{aligned} & \text{ТПр}_{\text{ФРІД}} (\text{ВПІД}, \text{ФРОДІД}, \text{ЧПІД}) > \\ & \text{ТПр}_{\text{ФР}} (\text{ВП}, \text{ФРОД}, \text{ЧП}) > \text{ТПр}_{\text{ВР}} > \text{ТПр}_{\text{ВБ}} > 0 \end{aligned}$	$\begin{aligned} & \text{ТПр}_{\text{ФРІД}} (\text{ВПІД}, \text{ФРОДІД}, \text{ЧПІД}) > \\ & \text{ТПр}_{\text{ВРПІ}} > \text{ТПр}_{\text{ІАк}} > 0 \end{aligned}$
де:	
ФР – фінансовий результат від провадження економічної діяльності за умови інноваційної як не основної діяльності та за її винятком;	ФРІД – фінансовий результат від провадження суто інноваційної діяльності;
ВП – валовий прибуток від усіх видів економічної діяльності за винятком інноваційної;	ВПІД – валовий прибуток від інноваційної діяльності;
ФРОД – фінансовий результат від операційної діяльності за винятком інноваційної;	ФРОДІД – фінансовий результат від інноваційної операційної діяльності;

Продовження табл. 3.5

1	2
ЧП – чистий прибуток від усіх видів економічної діяльності за винятком інноваційної;	ЧПД – чистий прибуток від інноваційної діяльності;
ВР – чиста виручка від реалізації продукції, робіт, послуг від усіх видів економічної діяльності;	ВРП – чиста виручка від реалізації інноваційної продукції, робіт, послуг
ВБ – валюта балансу інноваційного підприємства (середня вартість всіх активів за період)	ІАк – інноваційні активи (середня балансова вартість всіх активів, задіяних в суто інноваційній діяльності, за період)

Джерело: авторська розробка

Приведене формулювання визначень деталізованих щодо інноваційної діяльності промислового підприємства понять з метою формування коректного розуміння авторського бачення пропонованого розширення аналітичного інструментарію фінансового аналізу результату впровадження наукових розробок наведемо у Додатку Д табл. Д.2.

Подамо витлумачення залежностей відносних показників з метою обґрунтування виконання нерівностей «золотого правила економіки інноваційно активного промислового підприємства» в Додатку Ж.

Виконання «золотого правила економіки інноваційно активного промислового підприємства» характеризує успішну стабільну відповідну переорієнтацію підприємства на шляху інноваційного розвитку за рахунок отримання більшого рівня дохідності від інноваційної діяльності з поміж інших його видів та більшого рівня віддачі від інноваційного капіталу в порівнянні з сукупним майновим забезпеченням всіх проваджуваних видів господарювання.

Випередження темпів отримання приросту фінансового результату від реалізації інноваційної продукції порівняно з фінансовим результатом від звичайної за якостями новизни споживчої цінності продукції говорить про більший рівень рентабельності наукоємного виробництва, його значніший зріст завдяки зростання вимогливості та готовності до задоволення споживачів через зростання інноваційної диспозиції суспільства в умовах швидкого виходу інноваційно нових товарів та послуг. Випередження зростання темпів приросту фінансових

результатів інноваційної діяльності над темпами приросту виручки від реалізації продукції всіх інших видів економічної діяльності говорить про достатній рівень якісної роботи управлінського апарату в прояві правильності вибору конкретних інноваційних рішень та їх успішної реалізації в діяльності суб'єкту підприємництва, а їх швидший темп приросту в порівнянні з вартістю сукупних активів свідчить про підвищення ефективності використання наявних власних та залучених ресурсів в провадженні своєї діяльності загалом.

Може відбуватися порушення правила при порівнянні з різними видами фінансових результатів та виявленням причин у відповідних типах поточної діяльності підприємства в розрізі структури «очищення» підсумкового фінансового результату діяльності та в структурі інших економічних видів провадження господарювання.

Виконання «золотого правила економіки щодо інноваційної складової діяльності промислового підприємства» характеризує стабільний розвиток інноваційного підприємства в обраному напрямку й позитивну динаміку ефективності діяльності та використання інноваційного капіталу. Випередження темпів отримання приросту виручки від реалізації продукції комерціалізації інновацій та фінансового результату від неї в порівнянні з темпом приросту валюти балансу свідчить про підвищення ефективності використання засобів на підприємством в співставленні з нерівностями минулих періодів.

У випадку перевищення темпів приросту валового прибутку над темпами приросту інноваційного капіталу у вартісному вимірі з їх перевищенням над темпами приросту виручки від реалізації інноваційної продукції можна зробити висновок про підвищення ефективності використання ресурсів переважно за рахунок підвищення відпускних цін, частіше на хвилі переходу прийняття новинки від інноваторів до ранньої більшості за групами розподілу споживачів згідно теорії їх дифузійного поширення Е. Роджерса.

У виконанні нерівностей другого «золотого правила» щодо провадження інноваційної діяльності як єдиної необхідно в оцінюванні динаміки фінансового стану підприємства та ефективності його роботи враховувати аспекти морального

старіння інновацій, призводячого до спрощення інноваційності його діяльності та без наступного впровадження нововведень перетворюючого господарювання на звичайне економічне, здатне поставити під сумнів подальший інноваційний тип розвитку суб'єкту інноваційного підприємництва без втрати ним статусу інноваційності, а лише його зміні з огляду на проведене в першому розділі поглиблення класифікації інноваційних підприємств.

Запропонованими правилами проводиться забезпечення оцінювання становлення результуючою та привабливішою діяльності з впровадження нововведень на рівні методичного забезпечення контролювання відбуваючогося результування інноваційної діяльності промислових підприємств.

Оскільки новостворені учасники економіки, враховуючи відмінний значними розмірами первинний капітал, зазвичай при придбанні інновацій та потребі додаткових досліджень і розробок для зміни і пристосування до власних потреб, та високі ризики такого підприємництва, в незначній своїй масі долучаються до практикування стратегії інноваційного розвитку з «холодного старту», тобто початкового провадження безпосередньо інноваційної діяльності, для таких з них значення відносних показників нерівностей правил економіки суб'єкту інноваційного господарювання будуть однаковими, а виконання «золотих правил» економік інноваційно активного промислового підприємства та інноваційної складової діяльності промислового підприємства буде прирівняно.

Виведені правила економіки суб'єкту інноваційного господарювання застосовні до оцінки динаміки фінансового стану та ефективності діяльності не тільки промислових підприємств, основні види діяльності яких пов'язані з впровадженням інновацій, а й в оцінці суб'єктів інноваційного підприємництва інших за видом формою вміщувачів споживчих цінностей промислових та кінцевих їх одержувачів.

На підстава даних звітності промислових підприємств Одеської області здійснимо загальну оцінку динаміки фінансового стану і ефективності їх діяльності за другим запропонованим, представленим адаптацією нерівностей, «золотим правилом» (Додаток 3 табл. 3.1) та в подальшому при апробації

запропонованих аналітичних інструментів будемо орієнтуватися на оцінювання інноваційного в складі економічних видів діяльності обстежуваних підприємств.

Результат виконання «золотого правила економіки щодо інноваційної складової діяльності промислового підприємства» на обстежених підприємствах за період 2018 – 2020 рр. представимо у вигляді табл. 3.6.

Таблиця 3.6 – Аналіз виконання «золотого правила економіки щодо інноваційної складової діяльності промислового підприємства» на прикладі обстежених підприємств Одеської області за період 2018 – 2020 рр.

Період Підприємство	ТОВ «ВЕСТА ДЕВЕЛОП»	ТОВ «МОРТОНС БІЛДІНГ»	ТОВ «ОДЕСА ПРАЙМ ПРОПЕРТІС»
1	2	3	4
2019/2018	$TPr_{чпід} <$ $TPr_{фродід} <$ $TPr_{впід} >$ $TPr_{врп} < TPr_{іак} > 0$	$TPr_{чпід} <$ $TPr_{фродід} <$ $TPr_{впід} <$ $TPr_{врп} > TPr_{іак} > 0$	$TPr_{чпід} >$ $TPr_{фродід} <$ $TPr_{впід} <$ $TPr_{врп} > TPr_{іак} > 0$
2020/2019	$TPr_{чпід} <$ $TPr_{фродід} <$ $TPr_{впід} >$ $TPr_{врп} > TPr_{іак} > 0$	$TPr_{чпід} <$ $TPr_{фродід} >$ $TPr_{впід} >$ $TPr_{врп} < TPr_{іак} > 0$	$TPr_{чпід} >$ $TPr_{фродід} <$ $TPr_{впід} >$ $TPr_{врп} < TPr_{іак} > 0$
2020/2018	$TPr_{чпід} <$ $TPr_{фродід} =$ $TPr_{впід} <$ $TPr_{врп} < TPr_{іак} > 0$	$TPr_{чпід} =$ $TPr_{фродід} <$ $TPr_{впід} >$ $TPr_{врп} > TPr_{іак} > 0$	$TPr_{чпід} =$ $TPr_{фродід} =$ $TPr_{впід} =$ $TPr_{врп} > TPr_{іак} > 0$

Джерело: авторська розробка

Як видно з таблиці за всіма трьома промисловими підприємствами спостерігається виконання нерівностей другого «золотого правила економіки інноваційного підприємства» за весь період обстеження в основному тільки за позитивною динамікою зміни розміру валюти інноваційного балансу.

За обстеженими підприємствами відмічається падіння інноваційної активності з року в рік за аналізований період, при чому зростанням зменшення значення за більшістю показників фінансових результатів на фоні нарощування інноваційного капіталу, з наступним вірогідних причин: падіння попиту на

інноваційну продукцію за її видом, за виробником (падіння якості інноваційної продукції; виникнення або пришвидшення інноваційної асиміляції за видом інноваційної продукції, за галуззю її випуску, аналогічні зміни щодо рутинізації інновації), не відповідність динаміки покупної спроможності споживачів динаміці вартості інноваційної продукції, зростання нарощування розміру інноваційного капіталу, зниження швидкості окупності капітальних інноваційних витрат, від'ємна різниця або перевищення розміру зростання вартості впровадженої інновації (-ій) за рахунок її коригування на моральне старіння над зростанням обсягів продажів виробленої за її рахунок продукції, знищення ефективності управління (можливо у зв'язку за змінами в стратегії або тактиці підприємства на фоні негативної динаміки від'ємних значень фінансових показників) тощо. За показниками підприємства ТОВ «ОДЕСА ПРАЙМ ПРОПЕРТІС» спостерігається ситуація стабілізації пригнічення фінансових результатів інноваційного виду його діяльності в 2020 р. відносно 2018 р. у вигляді вирівнювання значень темпів приросту за показниками нерівностей.

Наступним кроком розглянемо рекомендації щодо інноваційно орієнтованої трансформації аналітичного забезпечення окремих традиційних аналітичних індикаторів показників в складі груп фінансового аналізу.

У зв'язку з тривалою окупністю та великим розміром первинних грошових або інших фінансових впливів на придбання суб'єктом підприємницької діяльності готового інноваційного рішення його поточних проблем або поставлених завдань як при переході на інноваційний тип господарювання, так і при наявній включеності в інноваційний процес економічного клімату свого регіону, внаслідок вибуття з розпорядження підприємства значних обігових коштів, найчастіше володіючих статусом абсолютної ліквідності, в результаті їх капіталізації для цілей впровадження інноваційних змін, виникає необхідність розробки аналітичного інструментарію проведення оцінки фінансового стану за платоспроможністю інноваційного підприємства за допомогою інноваційно орієнтованих показників ліквідності.

В складі відносних аналітичних індикаторів ліквідності з оцінки

співвідношення груп поточних інноваційних активів та поточних зобов'язань інноваційної діяльності зазначаються коефіцієнти:

- коефіцієнт абсолютної інноваційної ліквідності (коефіцієнт платоспроможності інноваційного підприємства) демонструє частину поточних зобов'язань підприємства за інноваційною діяльністю в їх здатності бути погашеними на дату складання фінансового управлінського балансу в терміновому порядку й характеризує платоспроможність інноваційного підприємства на дату складання його відповідного звіту по фінансовий стан;
- коефіцієнт швидкої інноваційної ліквідності демонструє частину поточних зобов'язань підприємства за інноваційною діяльністю в їх здатності бути погашеними за рахунок найбільш ліквідних інноваційних активів та очікуваних надходжень за інноваційними зобов'язаннями перед суб'єктом інноваційного господарювання і відображає прогнозну платоспроможність інноваційного підприємства за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами за інноваційним видом діяльності;
- коефіцієнт загальної інноваційної ліквідності (коефіцієнт поточної інноваційної ліквідності, інноваційного покриття) демонструє ступінь можливості погашення всієї заборгованості за поточними зобов'язаннями інноваційної діяльності за рахунок всіх сформованих впродовж року поточних інноваційних активів.

Моделі розрахунку трансформованих показників інноваційної ліквідності подамо у вигляді табл. 3.7.

Паралельно з адаптованими показниками загальної інноваційної ліквідності вбачаємо за необхідне виділити показник її уточнення щодо специфіки провадження інноваційної діяльності в повноцінному оцінюванні її платоспроможності.

Коефіцієнт інноваційної ліквідності комерціалізації (коефіцієнт уточненої інноваційної ліквідності) охоплює оцінювання ліквідності промислового підприємства щодо процесу комерціалізації в частині особливості створюваної

Таблиця 3.7 – Система відносних показників загальної інноваційної ліквідності промислового підприємства

Коефіцієнти інноваційної ліквідності щодо платоспроможності інноваційного промислового підприємства		Коефіцієнти інноваційної ліквідності щодо платоспроможності за інноваційною складовою діяльності промислового підприємства	
Показник	Розрахунок	Показник	Розрахунок
1	2	3	4
Коефіцієнт абсолютної інноваційної ліквідності	$\frac{\text{Грошові кошти, передбачені для інноваційної діяльності} + \text{Сукупні поточні фінансові інвестиції за об'єктами інновацій}}{\text{Поточні зобов'язання інноваційної діяльності}}$	Коефіцієнт інноваційної ліквідності інновації	$\frac{\text{Грошові кошти, виділені для закупівлі інновації} + \text{Поточні фінансові інвестиції, пов'язані з закупівлею інновації}}{\text{Поточні зобов'язання перед поширювачем інновації}}$
Коефіцієнт швидкої інноваційної ліквідності	$\frac{\text{Грошові кошти, передбачені для інноваційної діяльності} + \text{Сукупні поточні фінансові інвестиції за об'єктами інноваційної діяльності} + \text{Дебіторська заборгованість за інноваційною продукцією}}{\text{Поточні зобов'язання інноваційної діяльності}}$	Коефіцієнт швидкої інноваційної ліквідності інновації	$\frac{\text{Грошові кошти, виділені для закупівлі інновації} + \text{Поточні фінансові інвестиції, пов'язані з закупівлею інновації}}{\text{Поточні зобов'язання перед поширювачем інновації}}$
Коефіцієнт загальної інноваційної ліквідності підприємства	$\frac{\text{Поточні інноваційні активи}}{\text{Поточні зобов'язання інноваційної діяльності}}$	Коефіцієнт загальної інноваційної ліквідності інновації	$\frac{\text{Поточні інноваційні активи, створені завдяки інновації}}{\text{Поточні зобов'язання перед поширювачем інновації}}$

Джерело: авторська розробка

актуальності новизною впроваджуваного нововведення в перший рік з моменту початку його вбудовування в системи підприємства.

З огляду на специфіку тривалості збереження новизни інноваціями існує доцільна необхідність виділення із коефіцієнту інноваційної ліквідності комерціалізації як за сукупністю інновацій, так і за впровадженням окремого нововведення коефіцієнту оцінювання інноваційної ліквідностями за такими інноваціями, скорегованого на ступінь рутинізації (тобто поширеності, незалежно від морального старіння її відмітних інноваційних ознак) з метою оцінки прискореного зменшення віддачі від такої інновації впродовж першого року її використання та прогнозування зниження її дохідності в подальших за періодом впровадження роках.

Керуючись загально прийнятим поділом ліквідності як характеристики фінансового стану підприємства застосовно до активу та окремо до підприємства в продовження започаткованого в трансформації золотого правила економіки підприємства поділу обліку змін активів, пасивів, доходів, витрат та фінансових результатів в розрізі діяльності інноваційного підприємства та окремо інноваційного її виду, застосовуючи традиційний метод розрахунку фінансових коефіцієнтів ліквідності, дозволяючих встановити ступінь забезпеченості короткострокових зобов'язань ліквідними інноваційними активами, запропонуємо моделі відносних показників ліквідності щодо інноваційної діяльності та щодо впливу провадження інноваційної діяльності на фінансовий стан підприємства (табл. 3.8).

Поряд з відносними індикаторами інноваційної ліквідності одночасного застосування щодо обох її груп – загальної та уточненої – слід зазначити абсолютні для повноти трансформації показників ліквідності та платоспроможності щодо оцінювання фінансового стану інноваційного підприємства (табл. 3.9).

Таблиця 3.8 – Система відносних показників уточненої інноваційної ліквідності промислового підприємства

Коефіцієнти інноваційної ліквідності щодо платоспроможності інноваційного промислового підприємства		Коефіцієнти інноваційної ліквідності щодо платоспроможності за інноваційною складовою діяльності промислового підприємства	
Показ- ник	Розрахунок	Показ- ник	Розрахунок
1	2	3	4
Коефіцієнт інноваційної ліквідності сукупної комерціалізації	$\frac{\text{Грошові кошти, передбачені для інноваційної діяльності} + \text{Сукупні поточні фінансові інвестиції за об'єктами інновацій} + \text{Дебіторська заборгованість за інноваційною продукцією, виробленою завдяки цим інноваціям}}{\text{Поточні зобов'язання інноваційної діяльності за складовими елементами цих інновацій (поширювачами інновацій} + \text{постачальниками товарів, робіт, послуг з впровадження цих інновацій)}}$	Коефіцієнт інноваційної ліквідності комерціалізації інновацій	$\frac{\text{Грошові кошти, виділені для закупівлі інновацій} + \text{Поточні фінансові інвестиції, пов'язані з закупівлею інновацій} + \text{Дебіторська заборгованість за її інноваційною продукцією}}{\text{Поточні зобов'язання перед постачальниками складових елементів інновації (поширювачем інновації} + \text{постачальниками товарів, робіт, послуг з впровадження інновації)}}$
Коефіцієнт інноваційної ліквідності сукупної минулої комерціалізації	$\frac{\text{Грошові кошти, передбачені для інноваційної діяльності} + \text{Сукупні поточні фінансові інвестиції за об'єктами інновацій} + \text{Дебіторська заборгованість за інноваційною продукцією, виробленою завдяки цим інноваціям}}{\text{Поточні зобов'язання інноваційної діяльності за складовими елементами цих інновацій (поширювачами інновацій} + \text{постачальниками товарів, робіт, послуг з впровадження цих інновацій)}}$	Коефіцієнт інноваційної ліквідності минулої комерціалізації інновацій	$\frac{\text{Грошові кошти, виділені для закупівлі нагальної інновації} + \text{Поточні фінансові інвестиції, пов'язані з закупівлею впроваджених інновацій, скореговані на ступінь рутинізації} + \text{Дебіторська заборгованість за її інноваційною продукцією}}{\text{Поточні зобов'язання перед постачальниками складових елементів впровадженої інновації (поширювачем інновації} + \text{постачальниками товарів, робіт, послуг з впровадження інновації)}}$

Джерело: авторська розробка

Таблиця 3.9 – Система абсолютних показників інноваційної ліквідності промислового підприємства

Абсолютні індикатори інноваційної ліквідності щодо платоспроможності інноваційного промислового підприємства		Абсолютні індикатори інноваційної ліквідності щодо платоспроможності за інноваційною складовою діяльності промислового підприємства	
Показник	Розрахунок	Показник	Розрахунок
1	2	3	4
ЧОІК – чистий оборотний інноваційний капітал	Поточні інноваційні активи – Поточні зобов'язання інноваційної діяльності	ЧОІК – чистий оборотний інноваційний капітал з інновації	Поточні інноваційні активи, створені завдяки інновації – Поточні зобов'язання перед поширювачем інновації
	Власний інноваційний капітал + Довгострокові зобов'язання інноваційної діяльності – Необоротні інноваційні активи		Власний інноваційний капітал, створений завдяки інновації + Довгострокові зобов'язання інноваційної діяльності перед поширювачем інновації – Необоротні інноваційні активи, створені завдяки інновації
ВОІК – власний оборотний інноваційний капітал	Власний інноваційний капітал – Необоротні інноваційні активи	ВОІК – власний оборотний інноваційний капітал	Власний інноваційний капітал, створений завдяки інновації – Необоротні інноваційні активи, створені завдяки інновації

Джерело: авторська розробка

На підставі даних звітності промислових підприємств Одеської області проведемо аналіз інноваційної ліквідності за обома видами показників оцінювання інноваційної ліквідності (Додаток 3 табл. 3.2), результати обробки даних фінансових управлінських звітів щодо інноваційної складової діяльності підприємства за абсолютними індикаторами подамо в у вигляді табл. 3.10.

Як видно з табл. 3.10 обстежені промислові підприємства за відсутністю перевищення суми оборотних інноваційних активів над розміром поточних зобов'язань їх інноваційної діяльності не мають в своєму розпорядженні чистий оборотний інноваційний капітал кожне в середньому за аналізований період, а результат вирахування з розміру власного інноваційного капіталу вартості необоротних інноваційних активів свідчить про часткове формування за рахунок

власних коштів оборотних інноваційних активів у кожного підприємства в середньому за три роки. За значенням показників ЧОІК та ВОІК підприємства охарактеризовані як неплатоспроможні, підвищуючи вірогідність їх банкрутства, за даним видом економічної діяльності.

Таблиця 3.10 – Аналіз інноваційної ліквідності інноваційного промислового підприємства обстежених підприємств Одеської області за період 2018 – 2020 рр.

Абсолютний індикатор Підприємство	ТОВ «ВЕСТА ДЕВЕЛОП»			ТОВ «МОРТОНС БІЛДІНГ»			ТОВ «ОДЕСА ПРАЙМ ПРОПЕРТІС»		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ЧОІК	25422	-12581	168063,	-19533	-26078	-12873	5039	15217	-14039
ВОІК	-5894	-183971	-237102	-11810	-22926	-10497	-1751	-20234	-21298

Джерело: авторська розробка

Результат обробки фінансових даних за допомогою відносних показників інноваційної ліквідності промислового підприємства» на обстежених підприємствах за період 2018 – 2020 рр. представимо у вигляді рис. 3.4 – 3.6.

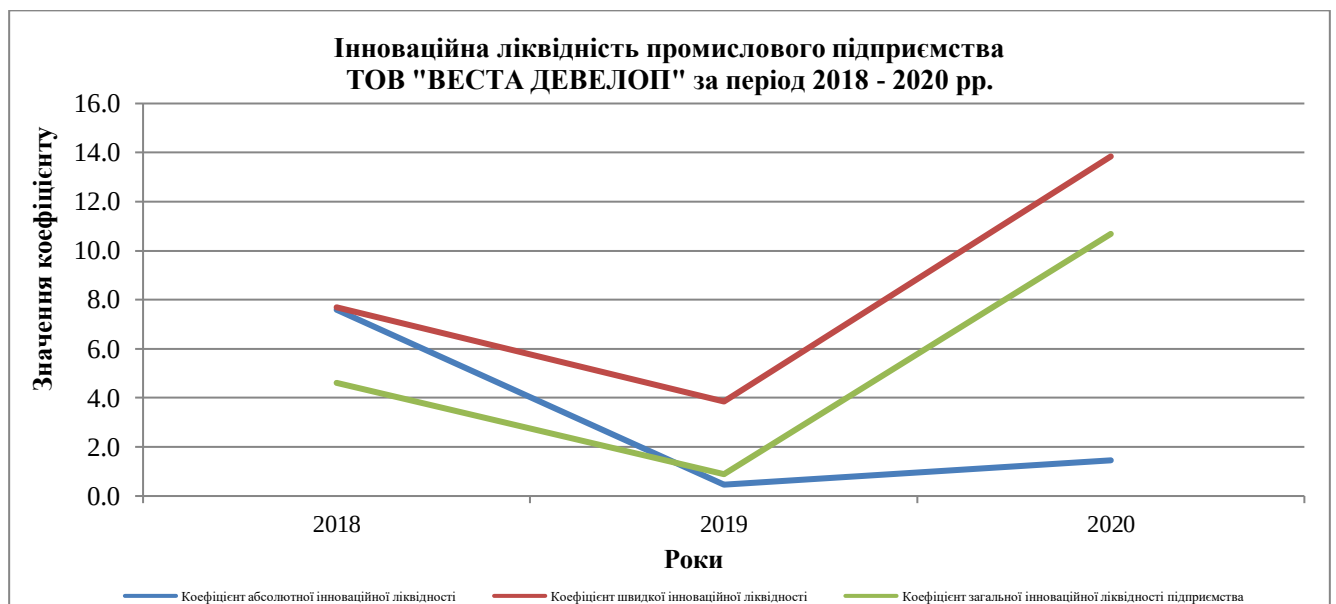

Рис. 3.4 – Динаміка інноваційної ліквідності щодо платоспроможності промислового підприємства ТОВ «ВЕСТА ДЕВЕЛОП» за період 2018 – 2020 рр.

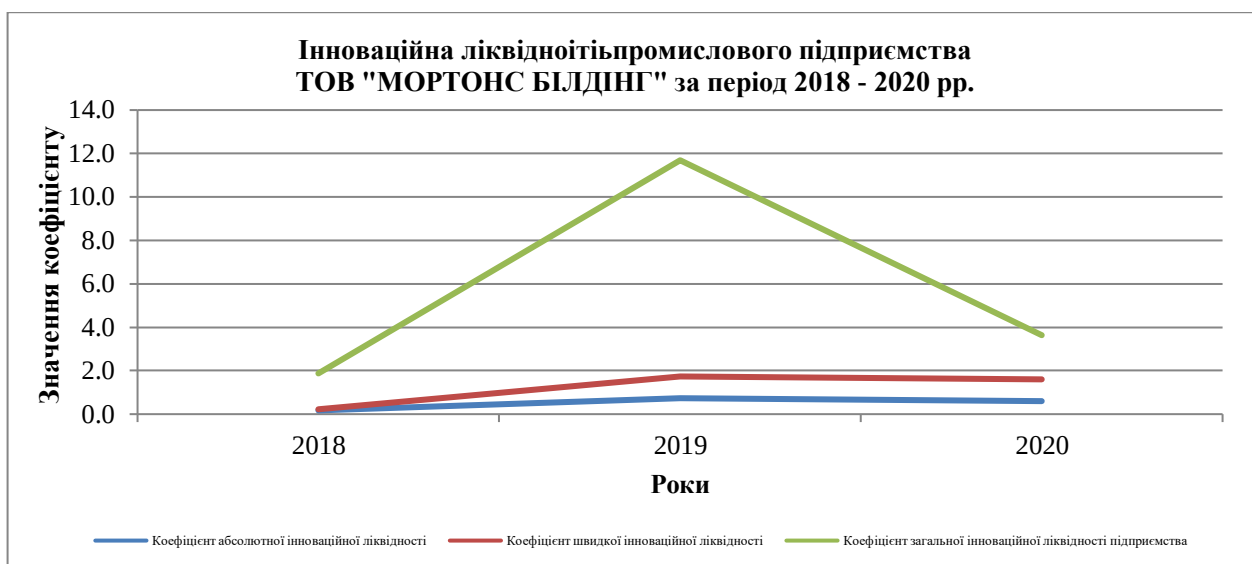

Рис. 3.5 – Динаміка інноваційної ліквідності щодо платоспроможності промислового підприємства ТОВ «МОРТОНС БІЛДІНГ» за період 2018 – 2020 рр.

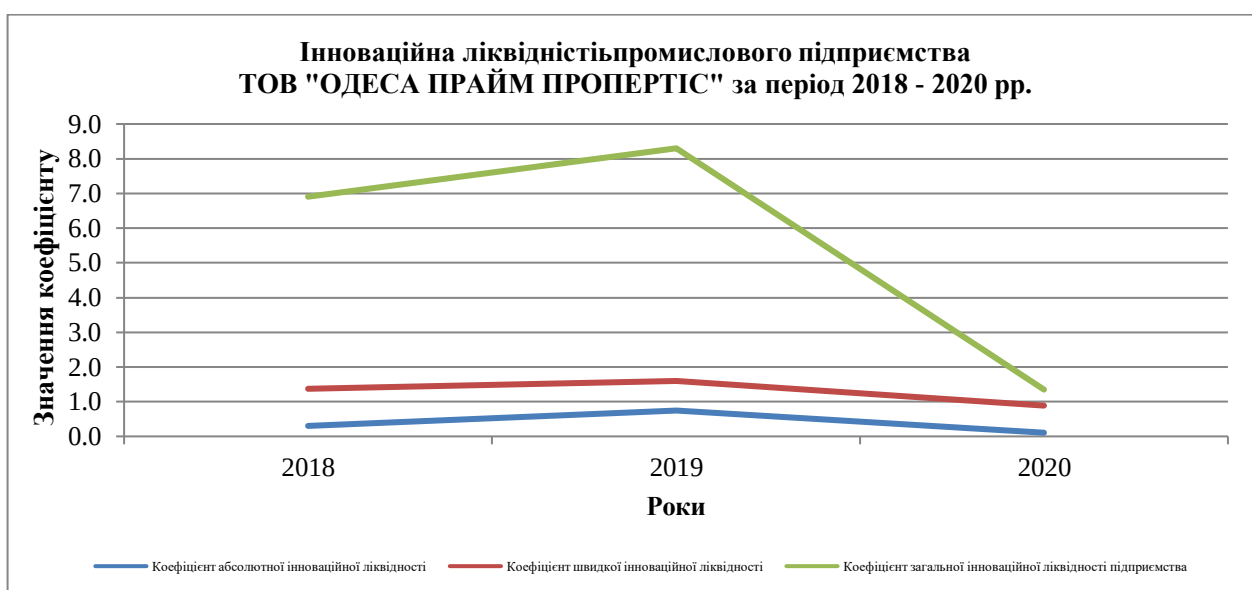

Рис. 3.6 – Динаміка інноваційної ліквідності щодо платоспроможності промислового підприємства ТОВ «ОДЕСА ПРАЙМ ПРОПЕРТІС» за період 2018 – 2020 рр.

На підставі проведеної адаптації та доповнення показників ліквідності підприємства на засадах підходу до диференціації ознак інноваційної діяльності,

визначених відповідним категоріально-понятійним апаратом, як проявів її результатів з метою розробки рекомендацій щодо охоплення кількісного їх виміру та на засадах доцільності трансформації існуючого аналітичного інструментарію фінансового аналізу виконується пристосування моделей розрахунку систем традиційних показників напрямків його проведення для цілей контролювання результатів діяльності з розробки та впровадження інновацій та підвищеного її ризику з веденням додаткових показників з метою покриття ними оцінювання різнопараметричних особливостей провадження такої діяльності, трансформації деяких систем з яких наведемо в узагальненому вигляді.

Наведемо трансформацію показників аналізу платоспроможності та ліквідності інноваційного промислового підприємства у вигляді табл. 3.11.

Таблиця 3.11 – Трансформована система показників платоспроможності інноваційної ліквідності діяльності за даними фінансової управлінської звітності

Аналіз платоспроможності та ліквідності інноваційного промислового підприємства		
Абсолютні показники	Відносні показники	
	<i>Показники загальної інноваційної ліквідності</i>	<i>Показники уточненої інноваційної ліквідності</i>
1	2	3
чистий оборотний інноваційний капітал	коефіцієнт абсолютної інноваційної ліквідності	коефіцієнт загальної інноваційної ліквідності
власний оборотний інноваційний капітал	коефіцієнт швидкої інноваційної ліквідності	коефіцієнт інноваційної ліквідності комерціалізації

Джерело: авторська розробка

Систематизований перелік адаптованих показників фінансової стійкості інноваційного промислового підприємства подамо в табл. 3.12.

Слідуючи принципам підходу доцільності трансформації існуючого традиційного аналітичного інструментарію фінансового аналізу за напрямками його проведення, аптацію аналітичного складу систем оцінювання інноваційної активності та рентабельності промислового підприємства за повнотою її показників подамо у вигляді табл. 3.13 і табл. 3.14 відповідно.

Таблиця 3.12 – Трансформована система показників фінансової стійкості інноваційного промислового підприємства за даними фінансової управлінської звітності

Аналіз фінансової стійкості інноваційного промислового підприємства		
Абсолютні показники		Відносні показники
Показники наявності різноманітних джерел фінансування	Показники забезпеченості (покриття) інноваційних запасів та інноваційних витрат	Коефіцієнтні показники
1	2	3
наявність власного інноваційного оборотного капіталу наявність власних та довгострокових позикових джерел або чистого оборотного інноваційного капіталу (ЧОІК)	покриття інноваційних запасів та інноваційних витрат власним оборотним інноваційним капіталом покриття інноваційних запасів власним оборотним інноваційним та довгостроковим позиковим інноваційним капіталом	коефіцієнт інноваційної автономії (незалежності, концентрації власних інноваційних коштів) коефіцієнт фінансової залежності інноваційної діяльності (концентрації позикового інноваційного капіталу)
загальна величина основних джерел формування інноваційних запасів	покриття інноваційних запасів основними джерелами фінансування	коефіцієнт фінансування інноваційної діяльності (коефіцієнт співвідношення позикових інноваційних та власних інноваційних коштів, «фінансовий інноваційний важіль»)
—	—	коефіцієнт фінансової стабільності інноваційної діяльності
—	—	коефіцієнт інвестування інноваційної діяльності
—	—	частка власного оборотного інноваційного капіталу (ВОІК) в структурі фінансування інноваційної діяльності (коефіцієнт прогнозу банкрутства інноваційного підприємства або інноваційного виду діяльності підприємства)
—	—	частка кредиторської заборгованості за інноваційною діяльністю
—	—	коефіцієнт забезпечення інноваційних запасів та інноваційних витрат власними інноваційними коштами

Джерело: авторська розробка

Таблиця 3.13 – Трансформована система показників інноваційної активності промислового підприємства за даними фінансової управлінської звітності

Аналіз ділової інноваційної активності промислового підприємства (оборотність інноваційних активів та інноваційного капіталу)	
<i>Модель показників оборотності</i>	<i>Модель показників періоду обороту</i>
1	2
<i>Показники оборотності інноваційних активів</i>	<i>Показники періоду обороту інноваційних активів:</i>
коефіцієнт оборотності сукупних інноваційних активів	середній період обороту сукупних інноваційних активів
коефіцієнт оборотності поточних інноваційних активів	середній період обороту поточних інноваційних активів
<i>Показники оборотності матеріальних оборотних інноваційних запасів</i>	<i>Показники періоду обороту матеріальних оборотних інноваційних запасів</i>
коефіцієнт оборотності інноваційних запасів	середній період зберігання інноваційних запасів
коефіцієнт оборотності інноваційних виробничих запасів (виробничих запасів для випуску інноваційної продукції)	середній період зберігання інноваційних виробничих запасів (виробничих запасів для випуску інноваційної продукції)
коефіцієнт оборотності інноваційного незавершеного виробництва (незавершеного виробництва інноваційної продукції)	середній період оборотності інноваційного незавершеного виробництва (незавершеного виробництва інноваційної продукції)
коефіцієнт оборотності готової інноваційної продукції	середній період зберігання готової інноваційної продукції
<i>Показники оборотності заборгованостей за інноваційною діяльністю:</i>	<i>Показники періоду обороту заборгованостей за інноваційною діяльністю</i>
коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за інноваційною діяльністю	середній період погашення (інкасації) дебіторської заборгованості за інноваційною діяльністю
коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за інноваційною діяльністю	середній період погашення кредиторської заборгованості за інноваційною діяльністю
—	<i>Показники тривалості господарських циклів</i>
—	Тривалість інноваційного операційного циклу
	Тривалість інноваційного фінансового циклу
<i>Показники оборотності власного інноваційного капіталу</i>	<i>Показники періоду обороту власного інноваційного капіталу</i>
Коефіцієнт оборотності власного інноваційного капіталу	Середній період обороту власного інноваційного капіталу
Коефіцієнт оборотності постійних (необоротних) інноваційних активів (віддача інноваційних фондів або інноватовіддача)	—
Сума економії (вивільнення) або додаткового залучення коштів і оборот інноваційної діяльності	

Джерело: авторська розробка

Таблиця 3.14 – Трансформована система показників рентабельності інноваційної діяльності за даними фінансової управлінської звітності

Аналіз фінансових результатів та рентабельності інноваційного промислового підприємства			
<i>Показники фінансових результатів інноваційної діяльності</i>			
Абсолютні показники			Відносні показники
1	2	3	4
<i>Інноваційні доходи</i>	<i>Інноваційні витрати</i>	<i>Фінансові результати від інноваційної діяльності</i>	<i>Питомі частки інноваційних витрат та фінансових інноваційних результатів</i>
Дохід від реалізації інноваційної продукції (товарів, робіт, послуг)	Собівартість реалізованої інноваційної продукції (товарів, робіт, послуг)	Прибуток від інноваційної діяльності	Питома собівартість реалізованої інноваційної продукції
Чистий дохід від реалізації інноваційної продукції (товарів, робіт, послуг)	Інноваційні адміністративні витрати	Збиток від інноваційної діяльності	Питомий валовий прибуток від інноваційної діяльності
Інші операційні доходи від інноваційної діяльності	Інноваційні витрати на збут	Прибуток (збиток) від інноваційної діяльності (збиток) від інноваційної операційної діяльності	Питомі інноваційні адміністративні витрати
Дохід від участі в капіталі інноваційно активних підприємств	Інші інноваційні операційні витрати	Прибуток (збиток) від інноваційної діяльності до оподаткування	Питомі інноваційні витрати на збут
Інші фінансові доходи, пов'язані з інноваційною діяльністю	Фінансові витрати, пов'язані з інноваційною діяльністю	Прибуток (збиток) від інноваційної діяльності	Питомі витрати інноваційної операційної діяльності
Непередбачувані доходи, пов'язані з інноваційною діяльністю	Втрати від участі в капіталі інноваційно активних підприємств	—	Питомий прибуток (збиток) інноваційної операційної діяльності
—	Інші витрати, пов'язані з інноваційною діяльністю	—	Питомий прибуток (збиток) інноваційної діяльності до оподаткування
—	Непередбачувані витрати, пов'язані з інноваційною діяльністю	—	Питомий чистий прибуток (збиток) від інноваційної діяльності
<i>Відносні показники рентабельності підприємства</i>			
<i>Показники рентабельності інноваційної діяльності підприємства</i>		<i>Показники рентабельності інноваційних активів та інноваційного капіталу</i>	

Продовження табл. 3.14

5	6
Коефіцієнт рентабельності інноваційної продукції за інноваційною собівартістю	Коефіцієнт рентабельності сукупних інноваційних активів
Коефіцієнт рентабельності інноваційної продукції від виручки від інноваційної діяльності	Коефіцієнт рентабельності власного інноваційного капіталу
Коефіцієнт рентабельності інноваційної операційної діяльності	Коефіцієнт рентабельності інноваційних інвестицій
Коефіцієнт рентабельності інноваційної операційної діяльності за інноваційними витратами	Коефіцієнт рентабельності поточних інноваційних активів
Коефіцієнт рентабельності інноваційної операційної діяльності від виручки від інноваційної діяльності	Коефіцієнт рентабельності необоротних інноваційних активів
Коефіцієнт рентабельності інноваційної діяльності до оподаткування за інноваційними витратами	Коефіцієнт рентабельності
Коефіцієнт рентабельності інноваційної діяльності до оподаткування за інноваційними доходами	—
Коефіцієнт загальної рентабельності інноваційних операційних витрат	—
Коефіцієнт загальної рентабельності інноваційних витрат	—
Коефіцієнт загальної рентабельності за інноваційними доходами діяльності	—
Коефіцієнт загальної рентабельності за виручкою від інноваційної діяльності	—

Джерело: авторська розробка

Зведення до наведеної системи показників забезпечує поглиблення та деталізацію попередніх висновків про стан фінансово-господарської діяльності.

З метою забезпечення переходу від попереднього до поглибленого аналізу об'єкту контролювання доцільно на засадах гнучкості складу та варіювання окремими коефіцієнтами за контрольними точками в залежності від поставлених завдань та об'єктів контролювання сформувати проміжну систему експрес-аналізу результатування інноваційної діяльності шляхом відбору та внесення рекомендацій щодо їх розрахунку вузької кількості ключових трансформованих фінансових коефіцієнтів в контексті уточнення щодо результатів інноваційної діяльності з метою їх подальшого регулярного або періодичного відслідковування.

Система традиційних показників фінансового аналізу також може бути застосована в звичному вигляді моделей розрахунків її складових аналітичних інструментів до оцінювання фінансового стану та ефективності діяльності

інноваційного підприємства без виділення обліку активів, пасивів, доходів, витрат та фінансових результатів за нею з огляду на оцінювання діяльності суб'єкту господарювання за всіма його видами економічної діяльності.

На засадах трансформації існуючого аналітичного інструментарію розглянемо пристосування волатильності як фінансового показника та показника оцінювання ризиків до потреб контролювання результатів інноваційної діяльності.

Волатильність є найважливішим фінансовим показником в управлінні фінансовими ризиками, де представляє собою міру ризику використання фінансового інструменту за заданий проміжок часу [385], природа якого при перейнятті ним інноваційної специфіки зберігається і представляється мірою ризику застосування інновації й, відтак, мірою ризику не отримання від її запровадження результату і буде цікавим для використання щодо інноваційного продукту в його комерційному поширенні на ринку і у прийнятті його до складу своїх інноваційних активів.

Подамо характеристику інноваційної волатильності відносно природи поняття результатів інноваційної діяльності:

- вимірювання показника здійснюється у відсотках або абсолютному значенні – конкретна валюта, кількість процентних пунктів зміни вартості й інші;
- розрахунок виконується за певний проміжок часу: місяць, квартал, рік; часова одиниця виміру день застосовно до інноваційного середовища виключається з огляду на тривалість настання інноваційних змін, окупність витрат, використання результатів; об'єктивність застосування часової одиниці тиждень визначається різкими плином інноваційних змін в діяльності крупного інноватора, розробника інновацій, маючого суттєву долю в суспільному наукоємному продукті;
- в загальному вигляді визначається як відстань між максимальною та мінімальною вартістю інноваційного активу за обраний проміжок часу;
- самостійний вимір показника рівню коливання ціни передбачається здійснювати за допомогою інноваційного табло наукового парку, бізнес-

інкубатору,

- інноваційного торгового майданчика, «ядра» інноваційного кластеру, національного або незалежного довідкового, статистичного, аналітичного агентства з інновацій або внутрішніх інформаційних джерел тощо;
- перебування значення показника під впливом широкого ряду зовнішніх та внутрішніх факторів;
- часткова залежність вартості інноваційних активів від їх інноваційної ліквідності з врахування частки інноваційних фінансових інструментів, перебуваючих у вільному обігу;
- залежність від зав'язаної на інноваційних розробках циклічності, пов'язаної з високою ризиковістю новинок, і інформаційних бумів в сфері наукових проривів (налагодженість комунікаційних зв'язків, їх зворотність, функціональність та адаптаційність інноваційної інфраструктури);
- залежність інноваційної волатильності від попиту на конкретні розробки, наукоємні товари і послуги, інноваційно застаріваючу продукцію в її масовізованому розтиражованому обсязі, інноваційних бумів, емоційного фактору приймаючих рішення в інноваційній сфері осіб управлінського державного і одиничного підприємницького апарату.

Доречно зазначити поняття інноваційного буму, в яке вкладається стрибок в інноватизації суспільного продукту та попиті на інноваційні товари, викликаний впровадженням в короткий проміжок часу значної кількості посередніх, а від того доступних у ціновому плані, або однієї, кількох проривних, відмітних високим рівнем наукоємності, інновацій на ринок, виступаючий передумовою наступного значного підвищення рівня наукових розробок. Служить відправною точкою для розгортання інноваційної дизруптивності з часом, період якого залежить від швидкості рутинізації підривної інновації.

Інноваційним фінансовим інструментом може виступати інноваційних продукт, інноваційний актив, в окремих випадках інноваційний результат як окремий оформлений продукт, товар або актив.

Розрахунок коливання вартості інноваційного фінансового інструменту у загальному вигляді можна виконати за формулою (innovative volatility indicator):

$$\text{Волатильність інноваційна} = \frac{\text{Стандартне відхилення дохідності}}{\text{Період в обраних часових одиницях}} \quad (3.1)$$

При чому з огляду на високу ризиковість інноваційної діяльності необхідно окремо провести дослідження поняття стандартного відхилення, заздалегідь передбачуваного не нижче середніх значень типової економічної ризиковості, враховуючи відсоток, за яким інновація вважається прийнятою ринком

З огляду на існуючу диференціацію волатильності проведемо відповідне трансформаційне розмежування інноваційної волатильності (табл. 3.15).

Таблиця 3.15 – Порівняльна характеристика різновидів інноваційної волатильності

Історична інноваційна волатильність		Очікувана інноваційна волатильність
1		2
Характеризує швидкість напрямку руху ринку, від якої залежить досягнення вартості інноваційного активу (продукту) критичного для інноватора значення, і вимірюється через стандартне відхилення ціни інноваційного активу або інноваційна волатильність ціни.		обчислена на основі поточної вартості інноваційного фінансового інструменту в припущенні, що ринкова вартість інноваційного фінансового інструменту відображає очікувані ризики.
Стандартне відхилення – це міра того, наскільки широко розкидані точки даних щодо їх середнього, воно свідчить про ймовірність, з якою ціна прийме ту чи іншу значення і задає міру відхилення ціни активу від деякої середньої величини, тобто характеризує ризик, пов'язаний з даним активом.		–
$\delta = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (m - x_i)^2$	$m = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$	–
де: δ – стандартне відхилення або історична інноваційна волатильність; n – кількість спостережень (фіксацій значення ціни); m – середня арифметична; x_i – зміна вартості інноваційного активу.		

Джерело: удосконалено автором на засадах систематизації джерела [386]

Слід відрізняти волатильність, позначену належністю до інноваційності, інновації та результату її впровадження.

Інноваційну волатильність результату можна розраховувати на базі (як правило, проміжних) його оціночної фінансової вартості (ціни реалізації отриманого результату (ціни продажу, ринкової), в результаті чого показник можна використовувати в перевірці прогностичних значень очікуваних результатів та визначенні необхідності проведення коректування планів (методів, засобів, напрямків розвитку в стратегічних питаннях) з реалізації інноваційного проекту, впровадження інновацій, отримання планових результатів в процесі досягнення цілі, виконання завдань.

Волатильність як статистичний показник з характеристики тенденції змінності ціни може бути пристосований до використання у здійсненні контрольних дій щодо результатів інноваційної діяльності в частині оперативного спостереження за ціною і переході до прогнозування (планування) на засадах підтвердженої послідовності циклічного виконання крайніх контрольних функцій від маневрування цінової політики до зміни стратегічного плану шляхом оцінювання:

- впровадженій інновації щодо тривалості збереження нею ознак інноваційності та визначення часових інтервалів переходу за стадіями «життєвого» циклу;
- інноваційної продукції щодо коректування структури витрат, норми рентабельності, наближення окупності з огляду на віяння в традиціях споживання, зміни в складі опірних пунктів інноваційної диспозиції та тенденцій інноваційної культури;
- планованій до вжитку інновації в оцінюванні прибутковості й, відповідно, доцільності її застосування в діяльності підприємства в найближчому майбутньому або подальшій перспективі з огляду на швидкість її застарівання або витіснення в процесі вжитку, існуючу прийнятність її на ринку та утримування ступеню задоволеності споживачів;

- конкурентів, впровадивших таку саму (а також покупців конкретної інновації у інноватора - впроваджувача як у поширювача у відповідності до наведеної в першому розділі типологізації інноваційних підприємств) або аналогічну в займаному сегменті ринку, за вибраним напрямком інноваційних звершень або інноваційної стратегії;
- послідовно з передуючих пунктів:
- своєї конкурентоздатності та її динаміки, прогнозування з врахуванням факторів, призводячих до рутинізації, коливання кон'юнктури ринку його (нововведення, інноваційного товару) розповсюдження;
- динаміки свого розвитку в порівнянні з конкурентами, іншими учасниками групи підприємств (об'єднання, інноваційного кластеру), регіону, галузі тощо.

Як аналітичний інструмент 4-і кількісного оцінювання інноваційна волатильність поєднує контрольну функцію з функцією планування та обумовлює її широке застосування.

Таким чином, обґрунтовано методичні рекомендації щодо аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства шляхом представлення відповідної системи аналітичних інструментів якісного та кількісного спрямування, що розширюють аналітичний інструментарій за межі традиційних показників аналізу інновацій в обох характерних напрямках.

3.3. Застосування імітаційного моделювання економічних бізнес-процесів як елементу інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств

На підставі розробленого методичного підходу до формування інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів

інноваційної діяльності промислових підприємств з метою розширення його організаційно-методичних засад на мікроекономічному рівні господарювання дослідимо використання імітаційного моделювання економічних бізнес-процесів в побудові інформаційного забезпечення практичного використання його аналітичного інструментарію.

Проектування та управління виробництвом і технологічними процесами на базі використання сучасних інформаційних технологій неможливе без застосування ефективних наукових методів аналізу і оптимізації складних економічних систем. Адже завдяки саме цим методам вдається в повному обсязі реалізувати колосальні потенційні можливості прогресивних технологій в економіці. До таких високоефективних методів належить імітаційне моделювання як особлива форма проведення експериментів на комп'ютері з математичними моделями, які з певним ступенем достовірності описують закономірності функціонування реальних систем і об'єктів [161].

Надання машинною імітацією користувачеві можливості проведення експериментування з існуючими й реальними системами на стадії їх розробки, роблячи її інструментом удосконалення управління будь-якими об'єктами, долучає метод імітаційного моделювання економічних бізнес-процесів до категорії побічних інструментів контрольної функції на засадах обґрунтованої в першому розділі циклічної взаємозалежності та ланцюгової наслідуваної дії функцій планування та контролювання.

Здатність імітаційних моделей до масштабного повномірного розкриття сутності досліджуваних за його допомогою явищ та процесів робить можливим застосування методу машинної імітації до комплексного і від того складно вимірюваного поняття результатів інноваційної діяльності у багатоманітності його різновидів та ефектів в розрізі рівнів господарювання в контексті застосування прогнозних функцій в оцінюванні та контролюванні на його основі.

Однак імітаційне моделювання володіє і рядом недоліків. Основним з них і практично непереборним є те, що імітація – це не наука і не мистецтво, а якась їх комбінація. Крім того, імітаційне моделювання є ітеративною,

експериментальною технікою вирішення проблем; вимагає значних витрат кадрів і комп'ютерного часу; найчастіше знаходить рішення, тільки близьке до оптимального. Вченому важко оцінити адекватність моделі і знайти джерело помилок; а збір, аналіз та інтерпретація результатів вимагає доброго знання теорії ймовірності та статистики. Однак дуже часто цей метод є єдиним способом створення моделі складної системи [161].

Результуюча складова інноваційної діяльності досягається за допомогою поширення інновації та піддається ризикам ускладнення її досягнення під впливом комплексного, уособлюючого різносторонню, узгоджену та незлагоджену дію сукупності чинників, фактору рутинізації, випереджальний зв'язок з яким різних видів асиміляції, інноваційної конвергенції, інноваційної диспозиції й інших встановлено в рамках розробки аналітичного інструментарію підходу до інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності та визначає при використанні імітаційного моделювання в розробці інструментарію забезпечення контролювання зазначеного об'єкту необхідність базуватися на особливостях процесу поширення інновацій.

Однією з найбільш значущих практичних завдань ведення бізнесу є задача оцінки сприйнятливості регіональних ринків до інноваційних товарів. Правильна оцінка здатна забезпечити швидке зростання продажів і захоплення ринків. Неправильна оцінка може призвести до істотного збільшення витрат і зниження прибутку. Особливо це важливо для малого та середнього інноваційного бізнесу, що працює в умовах високих ризиків. Таким чином, може бути розроблена наукова методика, що має не тільки наукове значення, але й велике практичне значення.

Представлена ним класифікація суспільства за ознакою відкритості інноваціям відбиває ідеальну ситуацію та, як відомо, майже ніколи не зустрічається на практиці у її повноцінному прояві, призвівши до необхідності підвищення точності прогнозування поширення інновацій та їх відповідної фінансової віддачі.

Френком М. Бассом свого часу було запропоновано модель оцінки

поширення інновацій, полягаючи у створенні внаслідок появи нового продукту нового попиту в умовах відсутності конкуренції з боку аналогічних продуктів, формуванні відповідного потенціалу ринку, схему дифузії інновації за ланцюгом якої представимо на рис. 3.7.

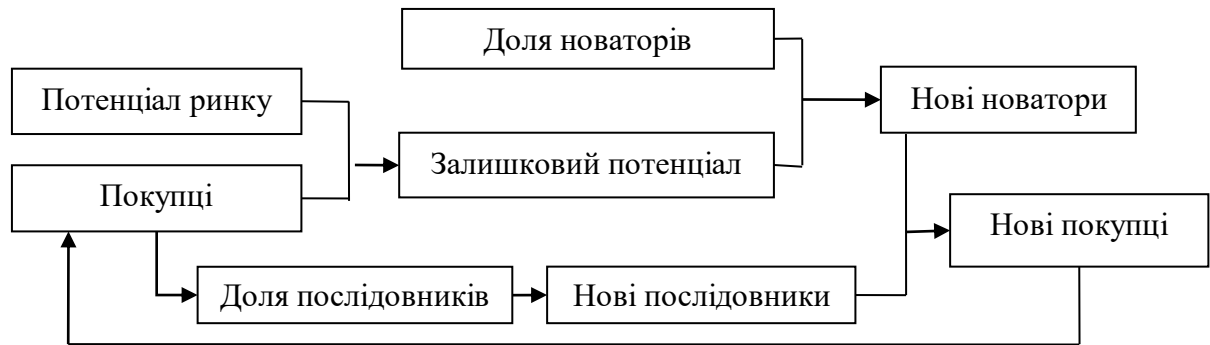

Рис. 3.7 – Спрощена схема дифузії нововведень

Джерело: складено автором на засадах систематизації джерел [69, 387]

Зростання кількості споживачів інноваційного продукту Бассом пояснюється двома ефектами: ефект реклами, ефект міжособистісної комунікації.

На початковому етапі життєвого циклу продукту переважає ефект реклами, оскільки майже ніхто не знає про продукт і, відповідно, не може його купити. У міру зростання кількості споживачів ефективність реклами знижується, але зате зростає ефект міжособистісного спілкування. Модель добре ілюструє принципи посилюючої зворотного зв'язків (кількість споживачів продукту збільшує потік нових споживачів за рахунок ефекту міжособистісної комунікації). На відміну від

Роджерса Басс виділив не 5, а всього 2 категорії людей:

- люди, які самі пробують новий продукт в першу чергу, і дізнаються про нього з різних повідомлень;
- люди, які дізнаються про новий продукт від першої категорії, прислухаються до їхньої думки. Дія реклами тут значно знижується.

Більшою мірою цікава думка першої категорії, так як те, що є нормою для новатора, завтра стане нормою для більшості [28].

Значні відхилення даних соціологічних опитувань від прогнозів поширення інновацій, наприклад мобільного зв'язку та Інтернету, побудовані на основі трипараметричних логістичних моделей, призводять до потреби в побудові моделей поширення інновацій в неоднорідній соціально-економічній системі [60].

Розробимо механізм прогнозової оцінки результатів від впровадження інновацій та проведемо за нею аналіз інноваційної діяльності промислових підприємств Одеської області за допомогою імітаційного моделювання на базі програми iThink, охарактеризовану у відповідному Додатку Й та відібраному внаслідок порівняння з іншими програмними продуктами, на перевірку прикладного застосування.

Модель буде побудована, опираючись на витрати на інноваційну діяльність в регіональному розрізі на підставі статистичних даних за 2017 – 2019 рр. у грошовому вимірюванні абсолютних величин зі скороченням до тис. грн.

Постановка завдання.

Виклики часу, вимоги, які диктує рівноправне входження у світову економічну спільноту, що підсилюються глобалізацією та інтернаціоналізацією, швидкий поступ науково-технічного прогресу та його вплив на перебіг економічних та соціальних процесів – усе це спонукало Україну обрати курс на розбудову та створення економіки знань, основним рушієм якої є перетворення людського чинника, досягнень науки, передових комунікацій та технологій на рушійні сили розвитку.

Впровадження інноваційної моделі розвитку відбувається за схемою «трансформація грошей на дослідження та знання – трансформація знань в майстерність працівників та інновації – перетворення інновацій на товар – гроші» [284].

Згідно традиційного уявленню науково-технічний прогрес протікає в рамках інноваційного циклу, тобто процесу створення, освоєння, використання і застарівання нововведень.

Сучасні підходи до інноваційного менеджменту акцентують таку його сторону як унікальність і не циклічність, породжувану відсутністю автоматичної

заміни застарілого продукту або процесу на різнячийся новизною та визначаючу організацію інноваційної діяльності в ринковій економіці на проектній основі.

Проте відмінність між поняттями «інноваційний цикл» і «етапи інноваційної діяльності» не принципове, тому з зазначеними тут застереженнями під стадіями інноваційного циклу можна розглядати його етапи [208].

Мета та завдання дослідження. Дослідити причинно – наслідковий механізм виникнення циклів інноваційної активності та поширення інновацій (інноваційних продуктів) за допомогою імітаційного моделювання. Дослідити період і амплітуду коливань циклів та криз. Імітаційна модель у загальному вигляді представлена на рисунку в Додатку I рис. I.2.

Щоб виявити великі цикли кон'юнктури, Кондратьєв позначив промислово-капіталістичні цикли як середні цикли протяжністю в 9 років. Це було необхідно для вирівнювання статистичних даних, крім того, гасило вплив малих циклів з більш короткими коливаннями в 3-3,5 року, на які звертав увагу англійський економіст Дж. Кітчин [280].

Оберемо за допомогою пункту Run Specs меню Run (Додаток I рис. I.4) період моделювання 11 років, починаючи з наступного після верхньої границі аналізованого періоду, а крок моделювання 1 рік, що представляє собою одиниці вимірювання часу.

Задамо такі припущення в основній частині моделі – сектор «Випуск інновацій». Фундаментальні, прикладні дослідження можуть біти розтягнуті у часі на невизначений період в залежності від поставленої задачі, наявності напрацювань за певною тематикою та галузі економіки майбутнього застосування очікуваного нововведення за першочерговим призначенням, але, враховуючи специфіку блоку тимчасової затримки (конвеєру, часу здійснення науково – дослідної розробки), періоду перебування у розробці (блоці моделі ПРОЦЕС РОЗРОБКИ) було надано фіксований характер, ідентичний мінімально можливому у заданих часових параметрах моделювання – кроку між обчисленнями, тобто 1 рік.

Науково-дослідна організація приймає замовлення на розробку нового виду

продукту чи способу виробництва або удосконалення існуючих модифікацій з частковою предоплатою і через 1 рік представляє нововведення. Блок ВИРОБНИЦТВО відображає виробництво товарів, надання послуг після впровадження нововведення. Після розповсюдження інновації та її широкого використання через певний проміжок часу в залежності від інтенсивності застосування нових технологій, насиченості ринку та перерозподілу ринку між підприємцями та підприємцями – користувачами новацією, спаду попиту на нову продукцію інновація старіє та виходить із ужитку або вдосконалюється, випуск за нею припиняється або скорочується відповідно, заміщуючись більш новими, вдосконаленими виробами. Опис параметрів моделі наведено в Додатку I табл. I.1. Дамо роз'яснення щодо заданих параметрів імітаційної моделі.

Виходячи з первісних статистичних даних, отриманих від регіонального відділення Державної статистичної служби України, значення блоків ПРОЦЕС РОЗРОБКИ та ВИРОБНИЦТВО на перший розрахунковий період вказані з огляду на динаміку інноваційних витрат промислових підприємств Одеського регіону за останні три роки.

Зважаючи на дію широкого кола факторів на інноваційну діяльність господарюючих суб'єктів, що буде описано нижче, та пояснені цим їх обмежені фінансові можливості щодо придбання результату роботи науково - дослідних організацій – нововведення – в разі зовнішнього характеру набутих знань та певної складності отримання повної віддачі від впровадження результатів здійснених власними силами розробок в разі не патентування та розповсюдження й тривалості окупності витрат, значення елементу ВИРОБНИЦТВО створеної моделі задано в меншому від реалізаційної ціни готового надійшовшого на ринок нових технологій нововведення (блок ПРОЦЕС РОЗРОБКИ) значенні, посиляючись на наступні чинники:

- розгляд не одиничного замовлення, а розповсюдження нових ідей у вигляді товарів, технологій та організаційних рішень, виконаних на потребу ринку сторонньої для окремого підприємства організацією;
- закладення в ціну організацією розробником, розповсюджувачем

певної частки понесених витрат з врахуванням поступового повернення витрачених ресурсів у фінансовому еквіваленті вимірювання;

– значення малого бізнесу як рушійної сили економіки та представлення на ринку новинок підприємцями переважно цього сектору як поштовху до переходу на вищий щабель класифікації підприємств за розміром та потенційного покупця розробки науково – дослідної організації.

Згідно з дифузійною моделлю Е. Роджерса, викладеною у його книзі «Дифузія інновацій», існують п'ять рівнів прийняття різноманітного новаторства членами суспільства та визначена на їх основі відповідна кількість груп споживачів за критерієм відкритості до новинок. Враховуючи розподіл населення за частками (новатори – 2,5 %, ранні послідовники – 13,5 %, раніша більшість – 34 %, пізніша більшість – 34 %, консерватори – 16 %) були задані параметри для **ФАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ**.

Також у формулі було враховано на підставі отриманих статистичних даних інноваційної активності підприємств різних галузей економіки рівномірний розподіл по споживанню між різними видами промисловості та окремо інформаційно – телекомунікаційними технологіями за об'ємом відповідних витрат в розмірі 50 %.

Коефіцієнт морального зносу було встановлено в розмірі від 5 % до повної втрати розробкою своєї актуальності та новизни – 100 % – з розподілом у вигляді графічної функції (Додаток I рис. I.5) його значення у поступовому зростанні на протязі всього періоду моделювання.

Введення ряду факторів зовнішнього та внутрішнього впливу на здійснення інноваційної діяльності представлено на рисунку Додатку I рис. I.2 в додатковому секторі «Комерціалізація».

Перетворювачам **ВИТРАТНІСТЬ**, **ПЕРСОНАЛ**, **ПОДАТОК** були задані приблизні прогнозні значення з врахуванням сучасних тенденцій.

Відповідно до каналів дифузії інновацій за Керівництвом Осло та слабких зв'язків розповсюдження інформації в країні про різноманітні новації перетворювач модельних одиниць **ІНФОРМАТИЗАЦІЯ** був встановлений на рівні

5 % – 30 %, при чому верхня границя інтервалу виступає як оптимістична прогнозна величина.

Конвертер ФІНАНСУВАННЯ заданий на умові вірогідності отримання суб'єктами господарської діяльності необхідного фінансового забезпечення на провадження інноваційної діяльності на позиції застосування новації, при чому було обрано інтервальний варіант встановлення парламентів з метою розгляду можливості фінансування на часткові зміни або інноваційну модифікацію виробництва в меншому розмірі.

З метою перевірки дієвості моделі вибірку зробимо з 2015 року для охоплення вже минулих періодів.

За даними офіційного сайту Міністерства фінансів в грудні 2015 р. індекс інфляції в Україні склав 98,7 %, а станом на останню дату вказаного місяця накопичувальним підсумком – 139 %. Враховуючи динаміку коливань даного макроекономічного показника за офіційними даними та реальні інфляційні процеси з посиланням на поточне економічне та політичне становище в країні перетворювачу модельних одиниць ІНФЛЯЦІЯ % було задано значення в інтервалі збільшення від 30 % до 100 % орієнтовано на практику коливань індексу споживчих цін за рік в перспективі на 10 наступних аналогічних періодів.

Подією, яка управляє моделлю, служить ринковий попит на інноваційну продукцію.

Таким чином, у відповідності до класифікації імітаційних моделей, приведеної в другому розділі, побудована являється динамічною стохастичною, дискретною.

Результати імітаційного моделювання, здійсненого за допомогою пакету Ithink, представлена в Додатку І рис. І.3.

З рис. І.2 видно присутність у моделі контуру (циклу, петлі) негативного зворотного зв'язку: ДЕФІЦИТ – ПОПИТ НА РОЗРОБКИ – ПРОЦЕС РОЗРОБКИ – ВИРОБНИЦТВО – ДЕФІЦИТ. Збільшення потреби в інноваціях веде до збільшення дефіциту, попиту на розробки, процесу розробки, виробництва.

Запустити модель на виконання. Слід зазначити наявність в моделі цілого

ряду зовнішніх (екзогенних) змінних: ПОТРЕБА В ІННОВАЦІЯХ, ВПРОВАДЖЕННЯ, ФАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ, ЗНОС, ВИТРАТНІСТЬ, ПЕРСОНАЛ, ПОДАТОК, ІНФОРМАТИЗАЦІЯ, ФІНАНСУВАННЯ, ІНФЛЯЦІЯ. З поміж них змінна ФАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ була відображена на графіку (Додаток І рис. І.6) з метою встановлення залежності інновацій, у фактичному результаті прийнятих ринком, та тих, що принесли дохід їх кінцевим реалізаторам, та необхідності задоволення нових потреб, виникаючих в процесі експлуатації вже наявних на ринку товарів та технологій, тобто ПОПИТУ НА РОЗРОБКУ, від втрати нововведеннями своєї новизни та актуальності в міру збільшення інноваційних товарів на ринку (старіння інновацій), тобто РЕАЛЬНОГО ВИПУСКУ, в динаміці.

Залежність попиту та випуску з обернено пропорційним характером такої залежності підтверджує логіку ринкової кон'юнктури та в прогнозі на 11 наступних ринків в Одеському регіоні позначається сильними змінами зростання та падіння, що говорить про високу активність зміни смаків споживачів та рівень морального зносу запропонованих виробів. Крива прийняття ринком запропонованих виробів з врахуванням поділу покупців на п'ять груп Е. Роджерсом за ознакою прийняття нового у результируючому показнику суб'єктів підприємництва має значно «спокійніші» коливання, що говорить про стабільність успіху інновацій після їх впровадження на протязі ще десятку років з позначенням в кінці прогнозного періоду його підвищення з причин:

- або набуття інноваційними товарами більших споживчих якостей, оскільки модифікації товарів згідно з міжнародними стандартами не вважаються такими, що мають інноваційних характер змін;
- або збільшення ємності ринку товарів, що випускаються;
- або в підтвердження теорії дифузії інновацій внаслідок поступового завоювання ринку такими товарами у груп з більшим порогом консервативності.

В свою чергу значна різниця між кривими РЕАЛЬНОГО ВИПУСКУ та ФАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ свідчить про:

- відставання рівня науково – технічного прогресу від більш швидших

темпів виникнення все нових і нових потреб, це ж стосується і не завжди наявного бажання виробників деяких галузей частих змін у технологічному процесі, зокрема з причини високих витрат та невиправданих швидкостей окупності, що приводить до поліпшення товарів за кількісними та якісними показниками без врахування з такої позиції розгляду маркетингових рішень;

- вплив індексу споживчих цін на фінансові можливості домогосподарств з врахуванням економічної та політичної ситуації в країні на кожну окрему дату та витікаю чого з цього перерозподілу наявних в них коштів на задоволення елементарних та нагальних потреб незалежно від інноваційності придбаних товарів;

- оповіщення потенційних покупців інноваційного продукту чи технології з позиції кінцевих споживачів та виробників – користувачів проміжною сировиною та матеріалами, покупними напівфабрикати та комплектуючими виробами, переданими на переробку матеріалами тощо.

За всіма іншими показниками згідно з даними графіку (Додаток І рис. І.6) коливання, цикли та кризи: ДЕФІЦИТ, ПОПИТ НА РОЗРОБКИ, ПРОЦЕС РОЗРОБКИ, наявності інновацій у роботі – ВИРОБНИЦТВО. З запізненням починається зменшення цих показників у прояві зменшення виробництва таких товарів, або аж до їх припинення.

Після спаду застарілий продукт слід замінити на новий і повторити інноваційний процес, який пройде заново «по циклу». Для поліпшуючих інновацій застосування поняття «цикл» цілком припустимо, для радикальних (базисних) – ні [121].

У математичній теорії систем управління доведено, що в системах з негативним зворотним зв'язком запізнюваннями і накопиченнями можливі коливання і стійкість. В економіці це цикли та кризи. Такий закон нашої системи. Основні характеристики циклів – це період і амплітуда коливань (глибина циклу) [186]. Можна досліджувати залежність стійкості системи від різних лагів науково – дослідного процесу.

Якщо змінювати значення параметрів затримки в блоці розробка, то можна зробити висновок із збільшенням затримки, тобто відставання реакції розробки на попит, зростає амплітуда і період коливань показників інноваційної системи. Знижується стійкість системи розробка – випуск, зростає нестійкість, можливість криз.

За допомогою імітаційної моделі можливо досліджувати вплив терміну зберігання змінами новизни, старіння інновацій на динаміку системи (табл. 3.16).

Таблиця 3.16 – Результати роботи імітаційної моделі за ланцюгом ПОПИТ – ВИРОБНИЦТВО – РЕАЛІЗАЦІЯ

Роки	Попит на розробки	Реальний випуск	Фактична реалізація
1	2	3	4
2015	714612,02	542200,00	132708,25
2016	493373,08	1000000,00	243735,78
2017	309981,98	714612,02	114734,95
2018	689210,53	493373,08	138358,93
2019	901167,36	309981,98	96663,04
2020	754620,26	689210,53	107972,85
2021	166319,44	901167,36	344765,65
2022	626620,15	754620,26	257772,84
2023	920768,79	166319,44	42459,19
2024	657404,88	626620,15	109203,10
2025	303709,87	920768,79	317153,32

Джерело: авторська розробка

Якщо змінити значення параметра затримки (випуск товарів, що зазнали інноваційних змін) в блоці ВИРОБНИЦТВО, то можна зробити висновок, що із збільшенням затримки зростає амплітуда і період показників інноваційної системи, тобто знижується її стійкість, зростає нестійкість, можливість криз. Це характерно для галузей, що виробляють товари довгострокового користування або тривалого зберігання, в результаті чого старіння інновацій протікає швидшими темпами ще на стадії впровадження, тим самим збільшуючи ризики такої інноваційної діяльності.

Для товарів разового або нетривалого споживання, що не підлягають тривалому зберігання, при нетривалих затримках виробництва, коливання будуть меншими, що робить інновації такого профілю більш вигідними для підприємців

і, в свою чергу, гальмівними для науково-дослідного прогресу, від чого незадоволені потреби споживачів тільки зростають, в результаті чого наступний технологічний «бум» очікується в більшому розмірі. Система в такому випадку відносно стійка. Це відповідає історії економіки, коли кризи з'явилися з розвитком великого машинного виробництва.

Оскільки модель розраховується на основі інноваційних витрат і, відповідно, у грошовому вимірнику, окупність інновацій (крива РЕАЛЬНИЙ ВИПУСК) доцільно буде співставити з витратами, понесеними під час їх впровадження (крива КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ), під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього впливу.

Як видно з графіку, (Додаток І рис. І.7) залежність кривих змінних відбивається її перемінним характером з прямої на зворотну в областях зростання і спаду з поступовим скороченням періоду тривалості кожного типу такої залежності.

Окупність понесених витрат на технологічні зміни інноваційного характеру показана вищим положенням відповідної кривої на більшій частині кожної знижувальної фази інноваційного розвитку внаслідок старіння підприємницьких інновацій.

Також причиною такого розміщення кривих на графіку прямої залежності може служити наявність або відсутність достатнього фінансування, високий рівень інфляції, маючий вплив не виправданого збільшення інноваційних ризиків для провадження даного виду економічної діяльності.

Підвищувальні фази характеризуються впровадження нових технологічних рішень, підтверджуваних показником КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ та поступовим вибуттям у вигляді спаду відповідної кривої з втратою новизни та набуттям набридливості інновацій.

Кількісні значення виявлених залежностей представлені в табл. 3.17.

Підтвердженням зроблених висновків щодо залежності попиту на технологічну результативність науково - дослідних організацій та наукових відділів промислових підприємств – розробки – від задоволення потреб споживачів виробництвом відповідної продукції та залежності необхідності

Розроблена в ході імітаційного моделювання економічних процесів, в даному випадку інноваційної активності, модель підлягала формалізації, тобто представленню змістовної області у вигляді формальної системи, в результаті чого була виведена на основі кількісного підходу до оцінки ефективності інноваційних проектів формула абсолютної оцінки доходності інновацій та при подальшому її розгляді дано розрахунок прибутку від використання інновації, що може бути отриманий за весь період її впровадження до повного старіння від реалізації інноваційного продукту.

Проведемо представлення системи показників моделі аналізу циклів інноваційної активності та поширення інновацій у вигляді формальної системи в табл. 3.18.

Кількісний, або витратний, метод оцінки інноваційних проектів пов'язаний з рентабельністю і прибутковістю проекту. Тут можливе використання трьох типів оцінок: абсолютна прибутковість проекту, абсолютно-порівняльна прибутковість і порівняльна.

Якщо оцінюється сума доходу, яка може бути отримана інвестором при реалізації проекту, то мова йде про абсолютну оцінку прибутковості проекту.

Модель дохідності інновації подана в орієнтації розрахунку фінансового результату від застосування інновації внаслідок її впровадження на комерційній основі та використання на інноваційному підприємстві впродовж всього періоду збереження розробкою або ідеєю інноваційних ознак.

Узагальнена модель Басса (вихідна модель Басса, враховує маркетингові змінні), представлена Ф. Бассом, В. Крішнаном і Д. Джейно. [275], модель В. Крішнаном і В. Кумаром на підставі узагальненої моделі Ф. Басса та інші досліджують тільки відмінності в дифузійних процесах в декількох системах і не враховують ефекти взаємовпливу і взаємодії цих систем [69]. Побудована в процесі дослідження модель дозволяє виконати ці завдання певним чином.

Розроблену на підставі теоретичного вивчення особливостей інноваційної діяльності модель для аналізу циклів інноваційної активності промислових підприємств можна використовувати для цілей оцінки даного виду економічної

Таблиця 3.18 – Формалізація моделі аналізу циклів інноваційної активності та поширення інновацій

Загальна формула прибутку від використання інновації, що може бути отриманий за весь період її впровадження до повного старіння від реалізації інноваційного продукту	
П	$D - B = \Phi P - BK$
Модель мікро-, мезорівня	
Собівартість впровадження (комерціалізації) придбаної інновації	
BK	$[C_p + C_p * (K_b + K_n + K_h + K_{in})] * K_i * K_\phi$
Абсолютна оцінка дохідності інновацій (інноваційного проекту) у вигляді часової оцінка ефективності нововведення на основі теорії дифузії інновацій Е. Роджерса	
ФР	$ЧВ * [f(\%_a) * \{0,025 * f(\%_{j1}) + f(\%_b) * f(\%_{j2}) + f(\%_c) * f(\%_{j3-4}) + f(\%_d) * f(\%_{j5})\}]$
Випуск інноваційної продукції з врахування морального зносу інновації під час її впровадження	
ЧВ	$PB - PB * f(\%_e)$
Позначення	
де	C_p – ціна придбання розробки (інновації); K_b – коефіцієнт витратності (сукупності витрат на доведення інновації до стану, придатного до експлуатації); K_n – коефіцієнт витрат на підвищення кваліфікаційного рівня персоналу для використання інновації або вартість залучення відповідних трудових ресурсів як на період впровадження, так і з метою експлуатації; K_h – коефіцієнт податкового навантаження на провадження інноваційної діяльності, пов'язані з впровадженням конкретної інновації; K_{in} – коефіцієнт інформатизації підприємництва та суспільства про надходження інновацій на ринок, канали їх поширення (дифузія); K_i – коефіцієнт індексу споживчих цін; K_ϕ – коефіцієнт вірогідності фінансування впровадження інновації; $\%_{a,b,c,d}$ – відсотки за групами сприйняття інновацій потенційними покупцями; $\%_j$ – відсотки морального зносу у відповідності до груп сприйняття інновацій потенційними покупцями; $\%_e$ – коефіцієнт втрати інновацією новизни під час впровадження; i – галузь промисловості, економіки.
Модель мезо-, макrorівня	
BK	$\left[C_p + \sum_{i=1}^n C_{pi} * \{K_b(x) + K_n(y) + K_h(z) + K_{in}(p)\} \right] * K_i * K_\phi$
ФР	$\sum_{i=1}^n ЧВ_i * [f(\%_a) * \{0,025 * f(\%_{j1}) + f(\%_b) * f(\%_{j2}) + f(\%_c) * f(\%_{j3-4}) + f(\%_d) * f(\%_{j5})\}]$
ЧВ	$\sum_{s=1}^n (PB_i - PB_i * f(\%_i))$
Обмеження	
f (%)	$\left\{ \begin{array}{l} \%_a \in [0,01; 1] \\ \%_b \in [0,026; 0,135] \\ \%_c \in [0,136; 0,68] \\ \%_d \in [0,69; 1] \end{array} \right\}, \left\{ \begin{array}{l} \%_{j1} \in 0 \\ \%_{j2} \in [0,05; 0,16] \\ \%_{j3-4} \in [0,17; 0,84] \\ \%_{j5} \in [0,85; 1] \end{array} \right\}$

Джерело: авторська розробка

діяльності як на загальнодержавному та на регіональному рівні, зокрема для визначення інноваційної ємності, так і для окремого господарюючого суб'єкта. На користь розробленої моделі аналізу інноваційної активності промислових підприємств та поширення інновацій свідчить факт ширшого охоплення на відміну від теорії Ф. Басса, що визначається у врахуванні не тільки позиції домогосподарств як кінцевого споживача інновацій у вигляді виробленої з їх застосуванням продукції, виконаних робіт, отриманих послуг, а й позиції виробників (підприємців) як безпосередніх комерціалізаторів нововведення.

Економіко-математичне комп'ютерне моделювання дозволяє розробити план плавного переходу від дефіциту до повного задоволення потреби без циклів і криз [264], який може бути досягнутий завдяки використанню прогностичних моделей оцінки, виходячи з поточного стану інноваційної діяльності, та передбачення його майбутніх змін в забезпечення контролювання кількості, обсягів, якостей та періодів отримання результатів інноваційної діяльності..

Таким чином, за підсумком проведеної розробки побудовано модель аналізу циклів інноваційної активності та поширення інновацій інструментами імітаційного моделювання економічних бізнес-процесів як методики обґрунтованої циклічності взаємозалежності та взаємозв'язку функцій планування та контролю, яка орієнтовано на використання методів прогнозування в забезпеченні їх реалізації, і може слугувати елементом інформаційної бази контролювання результатів інноваційної діяльності підприємства її провадження.

На базі запропонованого формалізації втілення підходу до аналізу циклів інноваційної активності та поширення інновацій побудовано прогностичну модель дохідності інновацій, втілювану абсолютним показником дохідності комерціалізації інновації, який відноситься до кількісної оцінки у вартісному вимірі такого результату від комерціалізації інноваційних розробок, виступаючого предметом найбільшої зацікавленості основної групи стейкхолдерів та основним показником результативності, джерела рефінансування подальшої діяльності, як її фінансовий результат від провадження інноваційної діяльності.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Дослідження інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств, проведене в розділі 3, спонукає до наступних висновків.

В результаті проведеного наукового вишукування щодо використання складових існуючого інструментарію економічного аналізу інноваційного спрямування в оцінюванні результатів реалізації нових розробок та ідей технологічного та нетехнологічного типу інновацій з врахування ланцюга створення інновацій за стадіями інноваційного процесу та рівнями господарської системи було не тільки детально обґрунтовано взаємність впливів і зв'язків, а й детально встановлено доцільність застосування обраного для аналізу набору показників в оцінюванні означених результатів.

Для побудови обґрунтування доцільності застосування елементів існуючого аналітичного інструментарію в рамках пропонованого методичного підходу були використані засади ґрунтування виокремлення об'єктів оцінювання на диференціації ознак інноваційної діяльності, визначених відповідним категоріально-понятійним апаратом, як проявів її результатів. Підхід доцільності використання ліг в сонову побудови якісного блоку оцінювання результатів інноваційної діяльності, базою побудови кількісного ж став підхід доцільності трансформації існуючого аналітичного інструментарію фінансового аналізу. Методичний підхід, побудований на економічному оцінюванні кількісно та якісно вимірюваних характеристик результатів, передбачає врахування сфери їх прояву та взаємовпливу на різних управлінських рівнях, що візуалізовано у відповідній концептуальній моделі якісної оцінки.

На підставі розробленого методичного підходу з метою забезпечення втілення його організаційно-методичних засад на рівні господарючого суб'єкту сформовано інформаційне забезпечення у вигляді рекомендацій виокремлення ведення обліку на підприємстві активів, пасивів, доходів, витрат і фінансових

результатів, маючих відношення до інноваційної складової його діяльності, та використання для наглядного звітнього оформлення трансформований на тих же засадах фінансовий звіт щодо складової інноваційної діяльності

Обґрунтована доцільність застосування в оцінюванні результатів інноваційної діяльності ряду показників існуючого аналітичного інструментарію ототожненого та опосередкованого зв'язку з провідними поняттями інноваційної науки різних рівнів економічної структури, розкрито їх змістовне навантаження, уточнено змістовні характеристики та розширено межі трактування окремих показників аналізу сфери інноватики, на підставі обґрунтованого взаємного впливу на взаємозв'язків у ретрансляції їх функціонального використання на результати інноваційної діяльності та доповнено новими якісними показниками, запропоновано на цих засадах методичний підхід до побудови інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання їх через систему оцінок (показників).

Встановлений взаємозв'язок між функціями менеджменту планування і контролювання на підтвердження необхідності використання прогностичних моделей в процесі контролювання було підтверджено розробленою інструментами імітаційного моделювання економічних бізнес-процесів з метою прогнозування та оцінки виконання й ефективності контрольних заходів модель аналізу циклів інноваційної активності (промислових підприємств) та поширення (дифузії) інновацій з наведенням способу розрахунку абсолютної дохідності інновацій в оцінці сумарного розміру вірогідного прибутку за весь життєвий цикл комерціалізації інновації від початку впровадження з метою випуску готового продукту з наукоємною складовою до моменту завершення повної втрати інноваційних ознак такої продукції.

Основні положення розділу відображені здобувачем у таких наукових публікаціях: [269, 272], наведених у Додатку І.

ВИСНОВОК

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення важливого наукового завдання, яке полягає у розробленні комплексу теоретичних положень, методичних підходів та рекомендацій щодо інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств. Всі задачі розв'язано, сформульовано такі висновки та рекомендації.

1. Визначено зв'язок провідних категорій та здійснено уточнення понять, що висвітлюють результати інноваційної діяльності, за ознаками їх результатно-факторної належності до результатів інноваційної діяльності - як співвіднесення або ототожнення існуючих понять, явищ, станів, процесів, об'єктних форм, ефектів з результатами розробки та повсюдного впровадження інновацій та як факторів впливу щодо їх виникнення, руху, розвитку та використання, що, в свою чергу, дозволило сформувати семантичне коло даного поняття «результати інноваційної діяльності».

Обґрунтовано необхідність введення та сутнісного визначення комплексного поняття «результати інноваційної діяльності промислового підприємства» як такого, що віддзеркалює сукупність якісних змін об'єкта певного рівня управління (мікро, мезо, макро) внаслідок його інноваційної активності та вимежовує комплексний об'єкт управління та контролювання.

Обґрунтовано класифікацію результатів інноваційної діяльності, яка ґрунтується на авторському підході до класифікування ознак інноваційної діяльності, втілених в поняттях інновативної терміносистеми, за критеріями їх загальної або часткової дотичності до результатів інноваційної діяльності промислових підприємств, що забезпечує повноту їх охоплення в процесі контролювання.

2. Досліджено теоретико-методичні засади контролювання результатів інноваційної діяльності та встановлено відсутність визначення поняття

результатів в теоретико-методичній та нормативно-методичній базі. Відтак, обґрунтовано комплексний підхід до визначення результатів інноваційної діяльності підприємства, як об'єкта контролювання та його інформаційно-аналітичного забезпечення, який спрямований на більш широке охоплення контрольною функцією різних сфер та форм проявів результатів інноваційної діяльності в процесі управління та складає теоретичне підґрунтя формування інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств.

3. Досліджено середовище здійснення та результати інноваційної діяльності промислових підприємств України та Одеського регіону, що дозволило: а) обґрунтувати класифікацію чинників сприяння та перешкоджання інноваційній діяльності промислових підприємств, яка на відміну від існуючих, інтегрує зовнішні та внутрішні за 2-ма рівнями критеріїв сфери прояву (практика здійснення та методологія контролювання на 1-му рівні; техніко-економічні, соціально-психологічні, організаційно-управлінські, інформаційно-комунікативні, правові – на 2-му рівні); б) зробити висновки щодо невідповідності існуючого аналітичного інструментарію досліджень інноваційної діяльності, зокрема статистичних, потребам інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств, що стає ще більш критичним на тлі негативних тенденцій інноваційної активності та розвитку в промисловому секторі вітчизняної економіки; в) визначити передумови та напрямки удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств.

4. Обґрунтовано практичні рекомендації з удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення зовнішнього контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств, які втілені в обґрунтуванні методичного підходу та розробленні відповідної системи аналітичних показників оцінювання фінансової результативності інноваційної діяльності промислових підприємств, що, ґрунтуючись на співвідношеннях наявних показників вітчизняної статистики інновацій, дозволяє здійснювати оцінку фінансової результативності інноваційної

діяльності як в процесі внутрішнього, так і в процесі зовнішнього контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств на мікро, мезо та макрорівні. Апробація запропонованих рекомендацій довела їх методичну завершеність та практичну застосовність на базі існуючого нормативно-врегульованого інструментарію досліджень інноваційної діяльності.

5. Обґрунтовано підхід до формування інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності, що на відміну від існуючих: ґрунтується у виокремленні об'єктів оцінювання на запропонованому підході до диференціації ознак інноваційної діяльності, визначених відповідним категоріально-понятійним апаратом, як проявів її результатів та їх змістовного понятійного розмежування за власними, встановленими в процесі вивчення аспектування результатів інноваційної діяльності, ознаками; передбачає охоплення як кількісно так і якісно вимірюваних характеристик стану об'єкта управління, що змінюються в результаті інноваційної діяльності та уособлюють їх.

6. Розроблено рекомендації щодо аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства, які полягають в розширенні пропонованого аналітичного інструментарію за межі традиційних показників аналізу інновацій, як в частині кількісно на засадах доцільності його використання, так і в частині якісно-вимірюваних показників засадах доцільності трансформації, де перша група відзначається рекомендаціями із застосування інструментарію фінансового аналізу щодо визначення та оцінки результатів інноваційної діяльності підприємства, втілені у відповідній системі адаптованих показників та моделей, а друга містить сформований на засадах гнучкості використання блок якісних характеристик – об'єктів аналізу та оцінки результатів інноваційної діяльності, втілений у системі показників.

7. Розроблено рекомендації щодо інформаційного забезпечення використання аналітичного інструментарію контролювання результатів інноваційної діяльності, які розкриваються в необхідності виокремлення в обліку підприємства інформації за інноваційною складовою його діяльності в розрізі

активів, пасивів, доходів, витрат та фінансових результатів, та формуванні відповідної управлінської звітності – як інформаційної бази аналізу, оцінки та контролювання результатів його інноваційної діяльності.

Запропоновано рекомендації щодо удосконалення організаційно-методичних засад інформаційного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності за рахунок використання методів імітаційного моделювання економічних бізнес-процесів в контексті забезпечення циклічного взаємозв'язку управлінських функцій планування і контролювання, які втілені у прогнозуванні та оцінці виконання й ефективності контрольних заходів на підставі теоретичного розгляду та виділених і розподілених за групами впливу чинників впливу на формування результатів інноваційної діяльності.

Завдяки представленню змістовної області у вигляді формальної системи було виведено на основі кількісного підходу до оцінки ефективності інноваційних проектів модель абсолютної оцінки дохідності інновацій (на базі моделі аналізу циклів інноваційної активності та поширення інновацій) з метою виконання за нею розрахунку планованого розміру вірогідного прибутку від реалізації інноваційного продукту за рахунок комерціалізації конкретної інновації за весь період її використання від впровадження до повного старіння (рутинізації)..

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абель Э., Бернанке Б. Макроэкономика / Пер. с англ. Н. Габенова, А. Смольского; научн. ред. д.э.н., проф. Л. Симкина. — СПб.: Питер, 2008. — ISBN 978-5-469-01110-1.
2. Автономова, М.С. Любского, А.Ю. Чепуренко— М.: Прогресс, 1982.— 455 с.
3. Агарков С.А., Кузнецова Е.С., Грязнова М.О. Инновационный менеджмент и государственная инновационная политика : монография / С.А Агарков, Е.С. Кузнецова, М.О. Грязнова. — Москва : Академия Естествознания, 2011. — 263 с.
4. Адаменко О.А. Концептуальні засади інноваційного розвитку підприємств / О.А. Адаменко // Наукові праці Національного у-ту харчових технологій. — 2010. — № 35. — С. 5-10.
5. Адамюк Д. Теоретичні питання встановлення змісту поняття «інновації» за законодавством Європейського Союзу / Д. Адамюк // Теорія і практика інтелектуальної власності. — 2008. — № 6. — С. 73-79 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/Teoriya-i-praktyka-intelekt-vlasnosti/2008_6/2008_6_73-79.pdf
6. Азгальдов Г. Г. Интеллектуальная собственность, инновации и квалиметрия / Г. Г. Азгальдов, А. В. Костин // Экономические стратегии, 2008. — № 2(60). — С. 162-164 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.labrate.ru/articles/azgaldov-kostin_article_2008-1_innovation-qualimetry-IP.htm
7. Акерман Е. Н. Методический подход к оценке интеллектуальной ренты на региональном уровне [Електронний ресурс] / Е. Н. Акерман, Ю. С. Бурец // Вестн. Том. ГУ. — 2013. — №374. — С. 122–126. — Режим доступу: <http://www.cyberleninka.ru.http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/12/2-61-73.pdf>

8. Аксенов, А. П. Нематериальные активы: структура, оценка, управление: учеб.-метод. пособие / А. П. Аксенов. – М.: Финансы и статистика, 2007. – 192 с.
9. Александрова В.П. Пріоритети технологічного розвитку економіки України // Економіка і прогнозування. – 2003. – № 1. – С. 70–85 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://libtomcat.knteu.kiev.ua/library/DocDescription?doc_id=67952
10. Алексеева М.Б. Анализ инновационной деятельности : учебник и практикум для бакалаврата и магистратуры / М. Б. Алексеева, П. П. Ветренко. — М. : Издательство Юрайт, 2016. – 303 с. – Серия : Бакалавр и магистр. Академический курс. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://static1.ozone.ru/multimedia/book_file/1013899024.pdf
11. Алешин С.А. Формирование системы управления процессом производства новой продукции на промышленных предприятиях: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. экон. наук: спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством (управление инновациями)» [Текст] / С.А. Алешин – Орел. – 2011.– 24 с. Амоша А. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / А. Амоша // Економіст. –2005. – № 6. – С. 28-32 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-ekonomist.com/336-oleksandr-amosha-nnovacyniyshlyah-rozvitku-ukrayini-problemi-ta-rshennya-2005.html>
12. Андросчук Г.О., Еннан Р.Є. Інноваційна політика Європейського Союзу / Г.О. Андросчук, Р.Є. Еннан // Наука та інновації. – 2009. – Т. 5. № 5. – С. 85 – 97 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27902/11Androshchuk.pdf>
13. Анискин, Ю.А. Инновационное развитие на основе организационного потенциала компании [Текст] // Проблемы теории и практики управления. - 2006. - №7. - С. 73-83
14. Антонюк Л.Л. Інновації : теорія, механізм розробки та комерціалізації : [монографія] / Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник, В.С. Савчук – К. : КНЕУ, 2003. – 394 с.
15. Архієреєв С. І. Взаємозв'язок розвитку регіональної інноваційної системи, інтерактивних інноваційних комплексів та інноваційної інфраструктури. Приклад

регіону Емілія-романія / С. І. Архієреєв, І. О. Дерід // Вісн. СумДУ. Серія: економіка. – 2009. – №1. – С. 80–90.

16. Архієреєв С. І. Інститут інноваційної інфраструктури та його трансакційна складова / С. І. Архієреєв, І. О. Дерід // Наук. пр. ДонНТУ. Серія: економічна. Вип. 37–1. – 2009. – С. 158–161.

17. Атаманова Ю. Є. Основні проблеми системного господарсько-правового регулювання відносин в інноваційній сфері: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04 / Ю. Є. Атаманова. – Х. – 2009. – 23 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.disslib.org/osnovni-problemy-systemnoho-hospodarsko-pravovoho-rehuljuvannja-vidnosyn-v.html>

18. Афоничкин А. И., Панфилов С. А. Качество информационного обеспечения в процессах управления / Под ред. А. А. Денисова. — Саратов: Изд-во Саратовского университета, 1988. — 176 с.

19. Бакланова Ю.О. Инновационный потенциал региона и его открытость по отношению к внешней среде [Электронный ресурс] / Ю.О. Бакланова// Управление экономическими системами: электронный научный журнал. — 2010. — № 1(21). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uecs.mcnp.ru>

20. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент. – СПб.: Питер, 2000.

21. Большой экономический словарь / Под ред. А.Н.Адрулияна. – [2-е. изд. доп. и перераб.]. – М. :Ин-т новой экономики, – 1997. – 864 с.

22. Баландин Е. С. Международные стандарты ИСО серии 9000-2000: Методические рекомендации по применению. / Е.С. Баландин, В.Г. Юдаева.— Ульяновск: УлГТУ, 2003. – 90 с.

23. Балацкий О.Ф. Экономический потенциал административных и производственных систем: моногр. – Сумы: Университетская книга, 2006. – 972 с.

24. Балдін К. В., Баришева А. В., Іщенко М. М., Передеряєв І. І. та ін. Інноваційний менеджмент: науч. пособ. / К. В. Балдін, А. В. Баришева, М. М. Іщенко, І. І. Передеряєв, С. Н. Галдицька, С. Н. Черкасов. — М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2008. — 384 с.

25. Баскаков А. Я., Туленков Н. В. Методология научного исследования: Учеб. пособие. — 2-е изд., испр. — К.: МАУП, 2004. — 216 с.: ил. — Библиогр.: с. 208–212.
26. Барух Л. Нематериальные активы: управление, измерение, отчетность. / Лев Барух.- Изд – во Квинто – консалтинг. – 2003. – 240 с.
27. Башинська І.О. Теоретичні основи розробки та комерціалізації механізму просування на ринок нових товарів виробничих підприємств : монографія / І. О. Башинська, Н. С. Поповенко. – Донецьк: вид-во «Ноулідж» (Донец. від-ня), 2012. – 190 с.
28. Бельтюков Є.А. Проблеми формування та реалізації пріоритетів інноваційного розвитку України / Є.А Бельтюков, О.В. Толмачова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2014. – № 3. – С.17–20.
29. Березін О.В. Економічний потенціал аграрних підприємств: механізми формування та розвитку / О.В. Березі, О.Д. Плотник. – Полтава: Інтер Графіка, 2012. – 221 с.
30. Безрудный Ф., Смирнова Г., Нечаева О. Сущность понятия инновации и его классификация / Ф. Безрудный, Г. Смирнова, О. Нечаева // Инновации. – 1998. – № 2-3. – С. 87 – 95.
31. Беллман Р. Задэ Л. Принятие решений в расплывчатых условиях // Вопросы анализа и процедуры принятия решений. — М., 1976. С. 172-215.
32. Бенько. М.М. Інноваційна діяльність у бухгалтерському обліку / М.М. Бенько // Менеджмент: теорія і практика. – 2012. – № 1. – С. 104 – 108.
33. Біткова Т.В. Методчні вказівки до виконання лабораторних робіт за курсом «Імітаційне моделювання» для студентів спеціальності «Економічна кібернетика» / Т.В. Біткова. – Харків: ХНУ, 2001. – 52 с.
34. Біловодська О.А. Формування маркетингових критеріїв щодо оцінки інноваційного потенціалу регіону/ О.А. Біловодська, О.Ф. Грищенко // Механізм регулювання економіки. — 2009. — №4 (Т2). — С. 246—256.

35. Бланк И.А. Управление инвестициями предприятия / И.А. Бланк – К. : Ника – Центр, Эльга, 2003. – 480 с.
36. Близнюк Т.П. Вплив циклічності розвитку економіки на інноваційну діяльність підприємства / Т.П. Близнюк. – Х.: ФОП Александрова К.М., 2008. – 352 с..
37. Бондаренко С.А. Типізація інновацій в забезпеченні балансу інноваційного розвитку виноробних підприємств / С.А. Бондаренко // Економічні інновації\.. – 2015. – № 60. – Том 3. – С. 15-30 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://economics.opu.ua/files/science/vekt_str_roz/2015/tezi_3.pdf
38. Богашко О.Л. Дослідженн особливостей становлення і розвитку національної інноваційної системи України / О.Л. Богашенко // Інвестиції, інновації в економіці. – 2014. – Випуск I (53). – С 259-270. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docviewer.yandex.ua/view/256599168/?page>
39. Борисова И.С. Основы инновационного развития предприятий / И.С. Борисова // Известия ПГПУ им. В.Г. Белинского. – 2011. – № 24. – С. 225–229 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/osnovy-innovatsionnogo-razvitiya-predpriyatiy>
40. Брайант Д., Томпсон С. Основы воздействия СМИ// Издательский дом «Вильяме» - Москва – Санкт-Петербург – Киев, 2004. – 124с.
41. Брукінг Е. Інтелектуальний капітал: ключ до успіху в новому тисячолітті / під ред. Л. Н. Ковачіна. СПб .: Питер, 2001. – 288 с.
42. Бубенко П. Т. Інституційна динаміка просторової організації економічного розвитку: монографія / П. Т. Бубенко — Х.: ХНАМГ, 2008. — 295 с.
43. Бузько И.Р. Стратегическое управление инвестициями и инновационная деятельность предприятия / И.Р. Бузько, Е.В. Вартанова, А.А. Голубенко. – Луганск: Изд. ВНУ им В. Даля, 2002. – 176 с.
44. Ватченко О. Б. Інноваційний розвиток підприємства : навч. посіб. / О. Б. Ватченко, Б. С. Ватченко, О. Л. Черевко. – Дніпро : Ун-т митної справи та фінансів : Акцент ПП, 2017. – 404 с.

45. Ващенко Н. Сутність інноваційного потенціалу торговельного підприємства / Н. Ващенко // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – 2014. – № 1 (209). – С. 5-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1181/3/Науковий%20вісник%20№1.Pdf>
46. Вдовенко Ю.В. Статистичний аналіз інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості регіону / Ю.В. Вдовенко // Формування ринкової економіки. – 2012. – № 28. – С. 182 – 192. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/2603/1/Vdovenko.pdf>
47. Вермінська О. М. Аналізування інноваційної діяльності промислових підприємств Львівської області та її фінансового забезпечення / О. М. Вермінська // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». – 2012. – № 739. – С. 120 – 129 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/17245/1/20-120-129.pdf>
48. Волобуєв Г. С. Сутність та передумови інноваційного розвитку підприємств / Г. С. Волобуєв // Економічний вісн. Донбасу. – 2016. – № 3(45). – С. 213–217.
49. Волощук Л.О. Аналітичні інструменти управління інноваційним розвитком промислового підприємства: [монографія] / Л.О. Волощук, В.В. Кірсанова, С.В. Філіппова. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2014. – 180 с.
50. Волощук Л.О. Інноваційна діяльність та розвиток промислових підприємств України: проблеми статистичного та економічного аналізу / Л.О. Волощук // Проблеми економіки. – 2014. – №4. – С. 269-274. [Електронний ресурс] Режим доступу до журн.: http://problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2014-4_0-pages-269_274.pdf
51. Волощук Л.О. Інноваційний розвиток та економічна безпека промислових підприємств: проблеми комплексного управління: монографія / Л. О. Волощук. – Одеса: Бондаренко М. О., 2015. – 396 с.

52. Волощук Л.О. Інноваційний розвиток промислового підприємства: сутність та проблеми аналітичного забезпечення в умовах індикативного управління / Л.О. Волощук // Бізнес-Інформ. – 2014. – № 11. – С. 75-79 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2014-11_0-pages-75_79.pdf
53. Волощук Л.О. Інтелектуальна складова інноваційного розвитку промислових підприємств: сутність та проблеми управління / Л.О. Волощук // Матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції «Економіка: реалії часу та перспективи» (ОНПУ, м. Одеса, 2021 лютого 2014 р.). – Том I. – Одеса, ОНПУ, 2014. – С. 59–61.
54. Волощук Л.О. Концептуальні засади управління економічно-безпечним інноваційним розвитком промислового підприємства та формування його аналітичних інструментів / Л.О. Волощук // Економіка: реалії часу. – 2015. – № 1 (17). – С. 234-241. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No1/234-241.pdf>
55. Волощук Л.О. Методичні засади та проблеми оцінювання інтелектуальної складової інноваційного розвитку промислового підприємства / Л.О. Волощук // Економічний аналіз: зб. наук. праць. – Тернопіль, 2014. – Вип. 2, Т. 18. – С. 87-94. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://econa.org.ua/index.php/econa/article/view/645/pdf_287
56. Волощук Л. А. Статистика: теория и практика : учебно-методическое пособие для самостоятельного изучения дисциплины / Л. А. Волощук. – Одесса : ВМВ, 2007. – 128 с.
57. Волощук Л.О. Теоретико-методологічні засади безпеко-орієнтованого управління інноваційним розвитком промислового підприємства. дис. доктора екон. наук : 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Волощук Лідія Олександрівна. – Одеса, 2016. – 605с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://economics.opu.ua/naukova-baza/voloschyk_dis.pdf

58. Волощук Л.О. Технологія оцінки і обліку інтелектуальної складової діяльності як передумова для комплексного аналізу інноваційного потенціалу виробничого підприємства / Л.О. Волощук, Л.В. Скороходова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2012. – № 34 (45). – С. 89–93.
59. Воронжак П. В. Організаційні та економічні інструменти стратегії інноваційного розвитку промислового підприємства : дис. ... канд. екон. наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / П. В.Воронжак. – Одеса : ОНПУ, 2016. – 287 с
60. Гаевая М.М. ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ДЕЛОВОЙ АКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ / М.М. Гаевая // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 1-2. URL: <http://science-education.ru/ru/article/view?id=20274>
61. Гальчинський А. Україна: наука та інноваційний розвиток / А. Гальчинський, В. Геєць, В. Семиноженко. – К. : Оранта, 1997. – 286 с.
62. Галюк І.Б. Теоретичні аспекти інноватизації як об'єктивного процесу розвитку економічних систем / І.Б. Галюк // Економічний вісник НГУ. — 2012. — № 3. — С. 12—17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2012_3_4
63. Гамидов Г. С. Основы инноватики и инновационной деятельности / Г. С. Гамидов, В. Г. Колосов, Н. О. Османов. – СПб.: Политехника, 2000. – 323 с.
64. Геєць В.М. Інноваційна стратегія українських реформ / [В.М. Геєць, А.С. Гальчинський, А.К. Кінах, В.П. Семиноженко] – К.: Знання України, 2002. — 336 с. — Бібліогр.: С. 322–336
65. Гершман, М.А. Инновационный менеджмент [Текст] / М.А. Гершман. - М.: Маркет ДС Корпорейшн, 2010. - 482 с.
66. Гнатюк. Я.І. Інноваційність як основа розвитку конкурентоспроможності / Я.І. Гнатюк // Наукові записки. – 2014. – 1-2 (46-47). – С 32 – 38 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nz_2014_1-2_7.pdf
67. Глазьев С.Ю. Теории долгосрочного технико-экономического развития / С.Ю. Глазьев. – М. : ВлаДар, 1993. – 223 с.

68. Глухова С.В. Дослідження сутності та взаємозв'язку понять «інноваційна діяльність» та «інноваційний процес» / С.В. Глухова // Вісник СумДУ. Серія Економіка. – 2010. – №1. – С.184-188 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/9387>
69. Глущенко М. Е. Тенденции и особенности формирования понятийно-терминологических конструкций инновационной экономики / М. Е. Глущенко, А.Н . Нарезнев // Управление экономическими системами: электронный научный журнал. – 2012. – №1. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://uecs.ru/innovacii-investicii/item/963-2012-01-18-05-31-15?pop=1&tmpl=component&print=1>
70. Голубенко А.А. Анализ возможностей инновационного развития в процессе формирования стратегических направлений инновационной деятельности предприятия / А.А. Голубенко // Економіка промисловості. – Донецьк : Інститут економіки промисловості НАН України, 2002. – №2 (16). – С. 80-84.
71. Голубков Е. П., Голубкова Е. Н., Секерин В. Д. Маркетинг: выбор лучшего решения. — М.: Экономика, 1993. — 222 с.
72. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436 - IV зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
73. Гриньова В.М. Організаційні проблеми інноваційної діяльності на підприємствах: монографія / В.М. Гриньова, В.В. Власенко. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2005. – 200 с.
74. Гринько Т.В. Сутність, складові та особливості категорії «інноваційна активність підприємства» / Т.В. Гринько // Інновації та розвиток. – 2010. – № 8. – С. 30-32 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2010/9.pdf
75. Гринько Т.В., Єрмакова Г.В. Сутність інноваційної активності підприємства та її оцінка / Т.В. Гринько // БІЗНЕС-ІНФОРМ. – 2011. – № 11. – С. 62 – 54 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://business-inform.net/pdf/2011/11_0/62_64.pdf

76. Губертов Е.А., Шихахмедова Ю.Ш. Проблемы деловой активности предприятия / Е. А. Губертов, Ю.Ш. Шихахмедова // Территория науки. – 2017. – № 5. – С. 82-87 <https://cyberleninka.ru/article/v/problemy-delovoy-aktivnosti-predpriyatiya>
77. Гумба Х.М. Теоретические основы инновационного развития предприятий строительной отрасли : монография / Х.М. Гумба; МОН РФ, ФГБОУ ВПО «Моск. гос. строит. ун-т». – М. : МГСУ, 2012. – 200 с.
78. Гуськова Н.Д. Федеральный и региональный компонент. — Саранск: Изд-во Мордовского университета, 1999. — 140 с.
79. Данько М. Інноваційний потенціал у промисловості України // Економіст. – 1999. – № 10. – с. 26–32.
80. Курс социально-экономической статистики. Под ред. Назарова М.Г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.std72.ru/dir/statistika/kurs_socialno_ehkonomicheskoy_statistiki_pod_red_n_azarova_m_g/glava_35_statistika_innovacij/226-1-0-3887
81. Денисенко М. П., Риженко Я. В. Стратегічна місія інноваційної діяльності та шляхи її активізації в Україні / М. П. Денисенко, Я. В. Риженко // Проблеми науки. – 2007. – № 6. – С. 10 – 16.
82. Деревянко Б.В. Правове регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності : Навчальний посібник. / Б.В. Деревянко. – Донецьк : ДЮІ МВС України, 2012 р. – 199 с.
83. Дідченко О.І. Костомаха О.М. Аналіз сучасного стану інноваційної діяльності промислових підприємств України / О.І. Дідченко, О.М. Костомаха // Збірник наукових праць Запорізької державної інженерної академії «Економічний вісник». – 2013. – № 5. – С. 113 – 118 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_5_113.pdf
84. ДК 015-97 Державний класифікатор України. Класифікація науково-технічної діяльності. — К.: Держстандарт України, 1998. — 85 с.
85. Дмитренко М. Суспільно-політичні та економічні проблеми інноваційного розвитку / М. Дмитренко // Український науковий журнал «Освіта регіону». –

2011. – № 1. – С. 60 – 64. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/379>
86. ДБН В.2.2-28:2010 Будинки і споруди. Будинки адміністративного та побутового призначення. – К.: Міністерство регіонального розвитку та будівництва України, 2010. – 208 с.
87. ДБН В.2.2-28:2010 Будинки адміністративного та побутового призначення. – К.: Міністерство регіонального розвитку та будівництва України, 2010. – 127 с.
88. Диба О.М. Інноватизація виробництва: теоретичні основи та прикладний аспект / О.М. Диба // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 22. – С 27 – 31 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2017/8.pdf
89. Должанський І.С. Управління потенціалом підприємства / І.С. Должанський, Т.О. Загорна, О.О. Удалих, І.М. Герасименко, В.М. Ращупкіна. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 362 с.
90. Донцова Л. В. Анализ финансовой отчетности: учебник/ Л.В. Донцова, Н.А.Никифорова.-6-е изд. перераб. и доп.-М.: ИКЦ «Дело и Сервис», 2008. - 368с.
91. ДСН 3.3.6.037-99 Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку. – К.: Головний державний санітарний лікар України, 1999. – 158 с.
92. ДСН 3.3.6.039-99 Державні санітарні норми виробничої загальної та локальної вібрації. – К.: Головне санітарно-епідеміологічне управління України, 1999. – 115 с.
93. Дробышевская Л.Н. Совершенствование форм и методов управления инновационной деятельностью предприятий / Л.Н. Дробышевская, А.Г. Тер-Саакян // Экономика: теория и практика. – 2011. – № 3 (23). – С. 43.
94. Друкер П. Ф. Инновации и предпринимательство / П. Ф. Друкер. – СПб.: Бук Чембер Интернэшнл, 1992. – 160 с.
95. Друкер П. Эффективное управление. Экономические задачи и оптимальные решения / П. Друкер ; пер. М. Котельникова. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 2002. – 288 с.
96. Друкер П. Як забезпечити успіх у бізнесі, новаторство і підприємництво / П. Друкер ; пер. з англ.. В.С. Гуля. – К. : Україна, 1994. – 319 с.

97. Евдокимов С.А. Перспективы развития региональных экономических моделей оценки диффузии инновационных товаров-комплемента / С.А. Евдокимов // Региональная инновационная система. – 2010. – № 4. – С. 109 – 118.
98. Евсеев О. С. Развитие инновационной инфраструктуры в условиях модернизации национальной экономики / О. С. Евсеев, М. Е. Коновалова // Экономические науки. – 2012. – №9. – С. 221.
99. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол.: ...С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.
100. Економіка й організація інноваційної діяльності / А.І. Акмаєв, Б.Т. Кліяненко, О.П. Осика та ін. – Луганськ: ІЕПД НАН України, СНУ ім. В. Даля; Алчевськ: ДонДТУ, 2008. – 341 с.
101. Економіка знань та її перспективи для України: Наукова доповідь / За ред. акад. НАН України В.М.Гейця. – К.: Ін-т екон. прогноз., 2005. – 168 с.
102. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. акад. НАН України В.М.Гейця. – К.: Ін-т екон. прогноз.; Фенікс, 2003. – 1008 с.
103. Ендовицкий Д.А. Организация анализа и контроля инновационной деятельности хозяйствующего субъекта : научное издание / Д.А. Ендовицкий, С.Н. Коменденко. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 272 с.
104. Економічна енциклопедія: у 3 т. / За ред. С.В. Мочерного та ін. – К. : Видавничий центр «Академія». – 2001. – Т. 2. – 848 с.
105. Єрохін С. Технологічні уклади, динаміка цивілізаційних структур та економічні перспективи України / С. Єрохін // Економічний часопис – XXI. – 2006. – № 1-2. – С. 34 – 38.
106. Жежуха В. Й. Поняття інноваційності технологічних процесів машинобудівних підприємств // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку: зб. наук. пр. / відп. ред. О. Є. Кузьмін. Л.: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. – 564 с.

107. Жихор О.Б. Інноваційний потенціал регіону та підходи до його оцінки // Коммунальное хозяйство городов. Научно-технический сборник. — 2006. — № 73. — С. 56—66.
108. Завлин П.Н. Инновационный менеджмент: [справочное пособие] / П.Н. Завлин.; под ред. П.Н. Завлина, А.К. Казанцева, Л.Э Миндели. — [изд. 2-е, перераб. и доп.]. — М.: ЦИСН, 1998. — 475 с.
109. Заглумина Н. А. Формирование инструментария оценки уровня инновационного развития предприятия : автореф. дис. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.05 «Экономика и управление народного хозяйства (управление инновациями и инвестиционной деятельностью)» / Н. А. Заглумина. — Нижний Новгород, 2011. — 26 с.
110. Зайнуллина С.Ф., Геймашева Г.Р. Понятие инновационной деятельности: зарубежная и отечественная трактовка / С.Ф. Зайнуллина // Фундаментальные и прикладные исследования в современном мире. — 2017. — № 18-2. — С. 48-51 [Электронный ресурс] — Режим доступа: <https://nauchniestati.ru/primery/nauchnaja-statja-na-temu-ponjatie-innovacionnoj-dejatelnosti-zarubezhnaja-i-otechestvennaja-traktovka/>
111. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про інноваційну діяльність» (щодо сприяння розвитку інноваційної діяльності)» № 3796 від 21.01.2016 р.
112. Закон України «Про державне регулювання діяльності в сфері трансферу технологій» № 143-V від 14.09.2006 р. зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16>
113. Закон України «Про державні цільові програми» № 5463-VI від 16.10.2012 р. зі змінами та доповненнями.
114. Закон України «Про державну статистику» № 2614 – XII від 17.09.1992 р. зі змінами та доповненнями.
115. Закон України «Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій» № 1676-IV від 09.04.2004 р. зі змінами та

- доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/1676-15>
116. Закон України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV від 4.07.2002 р., зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
117. Закон України «Про наукові парки» № 1563-VI від 25.06.2009 р. зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-17>
118. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» № 848-VIII від 26.11.2015 р. зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
119. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність» № 1977-XII від 13.12.1991 р. зі змінами та доповненнями. Втратив чинність
120. Закон України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі» № 3687-XII від 15.12.1993 р. зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/3687-12>
121. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» № 3715-VI від 08.09.2011 р. зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
122. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» № 991-XIV від 16.07.1999 р. зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14>
123. Захарін С.В. Інноваційна активність промислових підприємств / С.В. Захарін // Економіка і прогнозування. – 2006. – № 3. С. 80 – 98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/19819/05-Zakharin.pdf?sequence=1>
124. Захарченко В.И. 1 Инновационное развитие в Украине: наука, технология, практика: [монография] / В.И. Захарченко, Н.Н. Меркулов, Л.В. Ширяева. – Одесса: «Печатный дом», «Фаворит». – 2011. – 598 с.

125. Захарченко В.І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: [навч. посіб.] / В.І. Захарченко, Н.М. Корсікова, М.М. Меркулов. – К.: Центр навчальної літератури, 2012. – 448 с.
126. Захарчін Г.М. Інноваційна культура в інноваційній системі підприємства / Г.М. Захарчін / Культура народів Причорномор'я. 2008. – № 125. – С. 19 – 21
<http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/35720/04-Zaharchin.pdf?sequence=3>
127. Здор І.А. Унтілова К.Р. Особливості інноваційної діяльності підприємств в сучасних умовах / Унтілова к.р. // Міжнародна науково-практична конференція «Інвестиційні та інноваційні пріоритети діяльності економічних суб'єктів», 6 – 7 грудня 2013 р., м. Одеса. – С. 12 – 15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cesd.org.ua/files/2013/9-06-07.12.2013-2.pdf>
128. Зикунова И.В. Феномен предпринимательской активности в бизнес-цикле постиндустриального развития: монография. – СПб. : Издательство Политехнического университета, 2009. 132 с.
129. Золотарев В.Ф. Теория инновационных процессов 6 науч – метод. пособ. / В.Ф. Золотарев – Х : Нар. укр. акад. 2001. – 86 с.
130. Зянько В.В. Інноваційне підприємництво в Україні: проблеми становлення і розвитку: монографія / В.В. Зянько. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2005. – 263 с.
131. Ильяшенко С.Н. Интеллектуальный капитал и корпоративная культура в инновационном обществе: аспекты на уровне региона / С.Н. Ильяшенко, Ю.С. Шипулина // Украина и ее регионы на пути к инновационному обществу : монография : [в 4 т.] Т. 1 / [А.И. Амоша, И.П. Булеев, В.И. Дубницкий и др.] ; под. общ. ред. В.И. Дубницкого и И.П. Булеева ; НАН Украины. Ин-т экономики промышленности ; Донецкий экономико-гуманитарный институт ; Академия экономических наук Украины. – Донецк : Юго-Восток, 2011. – С. 454-463.
132. Инновационные технологии в гуманитарном вузе / В.И. Носков, А.В. Кальянов, О.В. Мирошниченко и др. ; [под ред. проф. В.И. Носкова]. – Донецк : ООО «Лебедь», 2002. – 288 с.

133. Іванов М. П. Человеческий капитал и глобализация / М. П. Іванов // Мировая экономика и международные отношения. – 2007. – № 3. – С. 24.
134. Ілляшенко С.М. Інноваційний менеджмент : Підручник. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2010. – 334 с.
135. Ілляшенко С.М. Концептуальні засади маркетингового прогнозування стратегічних напрямів науково-технологічного інноваційного розвитку України на основі експертних оцінок / С.М. Ілляшенко // Вісник національного університету «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління. – 2010. № 668. – С. 68-74
136. Ілляшенко С.М. Шипутіна Ю.С. Розвиток теоретико-методологічних засад переходу підприємств на інноваційний шлях розвитку / С.М. Ілляшенко, Ю.С. Шипутіна // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 4, Т.1. – С. 103 – 112 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/22714/1/mmi2011_4_1_103_112.pdf
137. Ілляшенко Н.С. Маркетинг та інновації як головні функції бізнесу / Н.С. Ілляшенко // Механізм регулювання економіки. – 2007. – №2. – С. 77-92.
138. Ілляшенко Н.С. Роль маркетингу та інновацій у забезпеченні економічного розвитку суб'єктів господарювання / Н.С. Ілляшенко / Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – С. 22 – 41.13.
139. Ілляшенко Н.С. Формування організаційно-економічних засад інноваційного маркетингу на промислових підприємствах. Дис... канд.. екон. наук: 08.00.04 / НТУ «ХПІ» – Харків, 2009. – 227 с.
140. Ілляшенко С.М. Управління портфелем замовлень науково-виробничого підприємства : монографія / С.М. Ілляшенко, О.М. Олефіренко; за ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 272 с.
141. Інструментарій економічної науки і практики. Ч. 2. Фінанси, бізнес: наукове видання / О.В. Заєць, О.П. Осика, Т.І. Титова, Л.А. Костирко. – Луганськ: вид-во СУДУ, 1998. – 480 с.

142. Йохна М.А. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник. / М.А.Йохна, В.В.Стадник. – К.: Академія, 2005. – 400 с.
143. Соловйов В. П. Інноваційний розвиток регіонів: питання теорії та практики : монографія / В. П. Соловйов, Г. І. Кореняко, В. М. Головатюк. – К. : Фенікс, 2008. – 244 с.
144. Казачков А.І., Стємпень О.В. Шляхи забезпечення інноваційного розвитку промислового підприємства / І.О. Казачков, О.В. Стємпень // Вісник Запорізької інженерної академії. – 2013. – № 6. – С. 90 – 97. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_5_090.pdf
145. Кавтиш О.П., Круш Н.П. Теоретично-методичні підходи до визначення сутності інноваційного потенціалу підприємства / О.П. Кавтиш, Н.П. Круш // Журнал Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – 2015. – С. 1-11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economy.kpi.ua/ru/node/315>
146. Калитич Г.І. Науково-технологічний та інноваційний розвиток: концепції, моделі, рішення / Г.І. Калитич, К.М. Коржавін. – К. : УкрІНТЕІ, 2008. – 268 с.
147. Калінеску Т.В. Стратегічний потенціал підприємства: формування та розвиток: моногр. / Т.В. Калінеску, Ю.А. Романовська, О.Д. Кирилов. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2007. – 272 с.
148. Карпенко А.В. Підходи до визначення інноваційної діяльності / А.В. Карпенко // [Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету \(економічні науки\)](#). – 2013. – № 2 (6). – С 371-382. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2013_2%286%29_45
149. Карпенко О. А. Инновационная рента в системе рентных отношений [Електронний ресурс] / О. А. Карпенко, Л. В. Левченко // Вестн. Ом. ун-та. Серия «Экономика». – 2010. – №4. – С. 25–30. – Режим доступу: <http://www.cyberleninka.ru>.
150. Карпов Ю. Имитационное моделирование систем. Введение в моделирование с AnyLogic / Ю. Карпов. – С-Пб.:БХВ-Петербург, 2005. – 457 с.

151. Кибиткин А.И. Концептуальный подход к оценке инновационного развития предприятия / А.И. Кибиткин, М.Н. Чечурина // Вестник МГТУ. – 2011. – Том 14, № 2. – С. 427–434.
152. Кірсанова В. В. Проблеми обліку інноваційної діяльності / В. В. Кірсанова, Т. О. Сухарева, О. М. Ковальова // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2011. – №41(2). – С. 216 – 221 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1378/1/Проблеми%20обліку%20інноваційної%20діяльності.pdf>
153. Климчук А.О. Сучасна парадигма забезпечення конкурентних переваг підприємства / А.О. Климчук // БізнесІнформ. – 2014. – №1. – С. 221 – 225
154. Кліпкова О.І. Креативність та інноваційність як основні складові нового вектора в управлінні підприємством / О.І. Кліпкова // Науковий вісник Мукачівського державного університету. – 2015. – Серія Економіка. Випуск 2(4). – Ч. 2. – С. 76 – 80 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=nvmdue_2015_2\(2\)_16](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=nvmdue_2015_2(2)_16)
155. Князевич А. О. Механізми управління інноваційним розвитком : монографія / А. О. Князевич, О. В. Крайчук – Рівне : Видавець. О. Зень, 2011. – 136 с.
156. Ковалева Н.П. Формирование внутренней управленческой отчетности в учетной системе научной организации: дис. ... канд. экон. наук по спец. 08.00.12 / Н.П. Ковалева; Ростов. гос. экон. ун-т. – Р., 2015. – 212 с.
157. Ковальчук С.В. Маркетингові стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д.е.н.: спеціальність 08.00.04 / С.В. Ковальчук. – Хмельницький: ХНУ, 2013. – 39 с
158. Ковтуненко Ю.В. Особливості організації процесу комерціалізації інноваційних розробок високотехнологічних підприємств // Праці Одеського політехнічного університету: Науковий та науково-виробничий збірник. – Одеса, 2012. – Вип. 2(39). – С. 313–317

159. Ковтуненко К.В. Місце та роль комерціалізації розробок у інноваційної діяльності промислового підприємства / К.В. Ковтуненко // Економіка, фінанси, право. – 2015. – 6/1. – С. 22 – 26
160. Ковтуненко К.В. Основні підходи до формування інтелектуального капіталу: зміст та роль в інноваційному розвитку підприємства / К.В. Ковтуненко // Економіка підприємства та управління виробництвом. – 2013. – № 3 (67). – С. 59 – 62. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4059/1/Ковтуненко%20К.В.%20ОСНОВНІ%20ПІДХОДИ%20ДО%20ФОРМУВАННЯ%20ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО%20КАПІТАЛУ_ЗМІСТ%20ТА%20РОЛЬ%20В%20ІННОВАЦІЙНОМУ%20РОЗВИТКУ%20ПІДПРИЄМСТВА.pdf
161. Колесник О. П. Инфраструктурная составляющая инновационного развития / О. П. Колесник // Бизнес – информ. – 2010. – №1. – С. 13.
162. Колокольников О.Г. Менеджмент инновационных процессов на основе реструктуризации предприятия на технологические системы [Текст] / О.Г. Колокольников // Инновации. – 2007. – №1. – С. 91–95.
163. Комарницький І.М., Цебень Р.Л. Облік витрат на інновації: вітчизняний та зарубіжний досвід / І.М. Комарницький, Р.Л. Цебень // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 6. Т.4. – С. 234 – 237 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2011_6_4/234-237.pdf
164. Кондрашихін А.Б. Інноваційний простір туризму: теоретичне підґрунтя і тенденції розвитку / А.Б. Кондрашихін // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Гостинність, сервіс, туризм: досвід, проблеми, інновації» (Київ, 23 квітня 2015 р.) – К.: Видав. центр КНУКіМ. 2015. – Т. 2. – С. 345 – 348 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/8760/2/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8%20%D0%9A%D0%9D%D0%A3%D0%9A%D1%96%D0%9C.pdf#page=34>

165. Кондрашихін, А. Б. Інноваційні засади соціально-економічного розвитку регіону: структурно-інституціональний аспект // Наукові праці НДФІ.– 2012. – Вип. 3 – № 3 (60). – С. 177–182 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2012_3_28
166. Коновалов В.М. Инновационная сага.: - М.: Издательский дом «Вильямс», 2005.-224с.
167. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. зі змінами та доповненнями.
168. Корнева Е.В. Анализ существующих подходов к определению предпринимательской активности / А.В. Корнева, А.В. Корень // Интернет-журнал «Науковеденье». – 2013 – № 6. – С. 1-8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naukovedenie.ru/PDF/123EVN613.pdf>
169. Котельников В.Ю. Управление инновациями, стратегический подход. Гибкие корпоративные стратегии выживания и лидерства в новой экономике бизнес-коуч / В.Ю. Котельников. – М. : Эксмо, 2007. – 96 с.
170. Коюда О.П. Теоретичні підходи до формування систем на регіональному рівні / О.П. Коюда // Вісник Сумського державного університету. Сер. : Економіка. – 2012. – № 4. – 140-149. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSU_ekon_2012_4_21
171. Коюда В.О. Інноваційна діяльність підприємства та оцінка її ефективності: [монографія] / В.О. Коюда, Л.А. Лисенко. – Х.: ФОП Павленко О.Г.; ІНЖЕК, 2010. – 224 с.
172. Коюда В.О., Мазко Т.І. Система інформаційної бази щодо інноваційної діяльності / В.О. Коюда, Т.І. Мазко // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2011. – № 4. – С. 26 – 30 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://business-inform.net/pdf/2011/4_0/26_30.pdf
173. Кох Л.В. Трансформация сущности предпринимательства / Л.В. Кох // Вестник Ленинградского государственного университета им. А.С. Пушкина. – Вып.1. – Т.6. – 2011. – С 44–51.

174. Крамської Д.Ю., Кучинський В.А. Аналіз та удосконалення економічного змісту понять інновації та інноваційний розвиток / Д.Ю. Крамської, В.А. Кучинський // вісник НТУ «ХПІ». – 2013. – № 22 (995). – С. 22 – 32 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/5624/1/vestnik_HPI_2013_22_Kramskoi_Analiz.pdf
175. Краснова Н.А. Понятие ограничений в инновационном процессе // Экономика и менеджмент инновационных технологий. – Ноябрь 2013. – № 11 [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://ekonomika.snauka.ru/2013/11/3262>
176. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент [Текст]: навчальний посібник / Н.В. Краснокутська; Мін-во освіти і науки України, КНЕУ. – К.: КНЕУ, 2003. – 504 с.
177. Краснокутська П.Е. Дефініція поняття «потенціал підприємства» в контексті розвитку мікроекономічної теорії / П.Е. Краснокутська // Вісник КНТЕУ. – 2008. – № 5. – С. 54–64.
178. Крупка Я.Д. Варіанти обліку інноваційних процесів на підприємстві / Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 5 – С.11 –18.
179. Краюшкин О.В. Инновации в экономике фирмы / О.В. Краюшкин. – М. : ДВ НАН, 1998. – 145 с.
180. Кремень В.Г. Інноваційність і освіта / В. Кремень // Рідна школа. – 2012. – № 4-5 (квітень – травень). – С. 7 – 12 http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2012_4-5_3
181. Крикуненко Д.О. Проблеми впровадження інновацій на підприємствах [Електронний ресурс] / Д.О. Крикуненко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 4, Т. I. – С. 45 – 49. – Режим доступу: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/23839/1/mmi2011_4_1_45_49.pdf
182. Кристенсен К. Решение проблемы инноваций в бизнесе. Как создать растущий бизнес и успешно поддерживать его рост / Клейтон М. Кристенсен, Майкл Е. Рейнор; пер. с англ. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2004. – 290 с.
183. Крупка Я.Д., Питель С.В., Мельничук І.В. Облік інвестиційно-інноваційної діяльності: навчальний посібник. – Тернопіль, ТАЙП, 2011. – 234 с.

184. Крылов, Э.И. Анализ эффективности инвестиционной и инновационной деятельности предприятия [Текст] / Э.И. Крылов, В.М. Власов [и др.]. - М.: Финансы и статистика, 2006. - 608 с.
185. Крюкова І.О. Ресурсний потенціал аграрних підприємств та комплекс заходів з його відтворення і раціонального використання / І.О. Крюкова // Вісник ХНАУ. Серія «Економіка АПК і природокористування». – № 3. – Харків.- 2007. – С. 97-98.
186. Крюкова О.В., Рева М.В. Особливості екоціннісних диспозицій університетської молоді // О.В. Крюкова, М.В. Рева // Актуальні проблеми психології. – Т. 7. – Випуск 20. – Ч.1 – С. 211 – 215 http://ecopsy.com.ua/data/zbirki/2009_20_1/sb20_ch1_51.pdf
187. Кузнецов Б. Л. Введение в экономическую синергетику / Б. Л. Кузнецов. – Набережные Челны : КамПИ, 1999. – 403 с.
188. Кузнецова О. Спрямованість інноваційності в системі рис майбутнього психолога / О.Кузнецова // Науковий вісник МНУ ім. В.О. Сухомлинського. Психологічні науки. – 2018. –№ 1 (19). – С. 66 – 72 http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/Nauk_visnik-1-19-2018.pdf#page=66
189. Кузнецов Ю.А. Моделирование экономического поведения фирмы с применением программного пакета ITNINK / Ю.А. Кузнецов, В.И. Перова, О.В. Мичасова // Государственное регулирование экономики. Региональный аспект: Материалы V Международной научно-практической конференции. - Нижний Новгород: Изд-во ННГУ, 2005.- С.186 – 188
190. Кузнецов Ю.А. Работа с программным пакетом ITNINK. Учебно-методическое пособие. / Ю.А. Кузнецов, В.И. Перова, О.В. Мичасова-Нижний Новгород: Изд-во Нижегородского университета, 2005. – 72 с.
191. Кузьмін О.Є. Сутність та види інноваційної інфраструктури / О.Є. Кузьмін, Т.М. Шотік // 2008. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/2006/1/27.pdf>

192. Куропятник Р. С. Основные подходы к определению понятия «инновация» // Вісник СевНТУ : зб. наук. пр. Севастоп. нац. техн. ун-т. – Севастополь: вид-во Севастоп. нац. техн. ун-ту. – 2011. – Вип. 116: Економіка і фінанси. – С. 99–101.
193. Куценко А. В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємств споживчої кооперації України : монографія / А. В. Куценко. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008. – 205 с.
194. Лавріненко Ю.М. Теоретичні аспекти визначення сутності інновацій / Ю.М. Лавріненко // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 2 (6). – С. 191 – 195 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2010/Vest_Ek6-2-2010-PDF/191-195.pdf
195. Лазарева Є.В. Становлення інноваційної системи в управлінських процесах регіону / Є.В. Лазарева // Економічні інновації. – 2010. – Випуск 40. – С. 219-231. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/66285/15-Lazareva.pdf?sequence=1>
196. Лапин Е.В. Экономический потенциал предприятий промышленности: формирование, оценка, управление [Текст]: дис. ... д-ра экон. наук : 08.07.01 / Лапин Евгений Васильевич. – Сумы, 2006. – 432 с.
197. Лапин Н.И. Актуальные проблемы исследования нововведений / Н.И. Лапин // Социальные факторы нововведений в организационных системах.– М.: 1985.– С. 150.
198. Лапін Е.В. Экономический потенциал предприятия : монография / Е.В. Лапін. – Суми : ИТД «Университетская книга», 2002. – 335 с.
199. Левицька І.В. Проблеми інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств харчової промисловості / І.В. Левицька // Бізнес Інформ. – 2012. – № 11. – С. 147-150.
200. Лендел М. А. Перспективи розвитку інноваційної діяльності у галузі харчової промисловості / М. А. Лендел, С. В. Швардак // Науковий вісник НЛТУ України. — 2011. — Вип.21.10 — С. 222—227.

201. Лепейко Т.І., Близнюк Т.П. Вплив середовища підприємства на його інноваційну діяльність // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2007. – Вип.224. Т.ІІІ. – С.677–692
202. Литвиненко А.О. Оцінювання інноваційної сприйнятливості підприємства до впровадження інновацій / А.О. Литвиненко // Науково-тезнічний збірник. – № 87. – С. 156 – 162
203. Литвиненко Н.І. Інтелектуальна рента: сутність та функції / Н.І. Литвиненко // Економічний вісник НГУ. – 2009. – № 4. – С 14 – 20 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/223/2009_4_p014-020.pdf?sequence=1&isAllowed=y
204. Лігоненко Л.О. Методологія та інструментарій оцінювання інноваційності підприємства / Л.О. Лігоненко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2015. – № 3. – С. 105 – 117 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2015_3_105_117.pdf
205. Ломаченко Т.И. Классификационные концепции инновационного понятия / Т. И. Ломаченко // Культура народов Причерноморья – 2008. – № 67. – С. 102 – 168.
206. Лохман Н.В. Категоріальні аспекти діалектики інноваційного простору / Н.В. Лохман // Торгівля і ринок України. – 2018. – № 1 (43). – С. 130 – 136 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tiru_2018_1_180
207. Луциків. І. Економічна суть інноваційної діяльності / І.Луциків // Галицький економічний вісник. – №2(27). – 2010. — С.89 – 95 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/726/2/GEB_2010_v27_No2-J_Lutsyk-The_economic_essence_of_innovation_89.pdf
208. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: [навчальний посібник] / Тетяна Володимирівна Майорова – К.: ЦУЛ, 2004. – 376 с.
209. Малиновський Ю.В. Сутність основних понять інноватики в контексті сучасних підходів щодо їх визначення/ Малиновський Ю.В., Сенів Л.А.,

- Дзюбіна А.В.// Національний лісотехнічний університет України. Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. - Вип. 18.10. С. 264-270 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nvunfu.esy.es/Archive/2008/18_10/264_Malynowski_18_10.pdf
210. Мамонов К.А. Економічний потенціал: теоретичні аспекти та лінія трансформації / К.А. Мамонов, О.І. Угодніков / Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2009.– № 26. – С. 198–202.
211. Маркетинг. Менеджмент. Інновації : монографія / за заг. редакцією д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. – Суми : ТОВ «ТД «Папірус», 2010. – 624 с. – С. 265-281.
212. Мартюшева Л., Калишенко В. Інноваційний потенціал підприємства як об'єкт економічного дослідження // Фінанси України. – 2002. – № 10. – С. 61–66
213. Марцин В. С. Економічне регулювання інноваційної діяльності / В. С. Марцин // Фінанси України. – 2005. – № 5. – С. 44 – 53. – С. 47
214. Марченко О. С. Національна інноваційна система як інтегратор знань / О. С. Марченко // Вісн. Нац. юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого. – 2010. – №2. – С. 31.
215. Масалов А. Инновационный тип развития // Журнал для акционеров. – 1999. - № 9.-С.12.
216. Матковський С. О. Інноваційна активність підприємств Львова в 2010 році: [Електронний ресурс] // Головне управління статистики у Львівській області. – 2011. – № 59. – Режим доступу: http://stat.lviv.ua/ukr/si/press/2011/r040411_59.Pdf
217. Матросов О.Д., Дюжев В.Г., Матросова В.О. Управління персоналом: підруч. для студ. ВНЗ. [та ін.]. – Х : НТУ «ХП», 2007. – 224 с.
218. Медынский, В.Г. Инновационный менеджмент [Текст]: учебник / В.Г. Медынский. - М.: ИНФРА М, 2005. - 294 с.
219. Международные стандарты финансовой отчетности 2005: перевод полного официального текста МСФО, действующих в ЕС по состоянию на 1 января 2005г. – М.: Аскери-АССА, 2005г. – С.624 .

220. Мельник С.І. Оцінка складових формування інноваційного потенціалу підприємства. / С.І. Мельник // Економічні науки: Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – №5. – Т.3. – С. 103 – 107
221. Мельник Л.Г. Экономика развития. – Суми : ИТД «Университетская книга», 2006. – 662 с.
222. Мельник О.Г. Сутність інновацій та інноваційного розвитку / О.Г. Мельник // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 12. – С. 20 – 28.
223. Мельниченко О.А. Інноваційний розвиток національної економіки: виклики для держави, бізнесу та населення / О.А. Мельниченко // Збірник наукових праць ХарPI НАДУ. – 2012. – № 3. – С. 1 – 10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/2/02.pdf>
224. Методичні вказівки для виконання дипломних робіт магістрів для студентів за напрямком підготовки 8.030509 «Облік і аудит». Укл.: С.В. Філіппова. – Одеса: ОНПУ, 2010 р. – 31 с.
225. Методичні вказівки щодо оформлення індивідуальних робіт, що передбачені навчальним планом та робочими програмами дисциплін для студентів Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій / Укл.: С.В. Філіппова, Г.Б. Свінарьова, О.С. Балан. Т.І. Черкасова, О.А. Варчук, – Одеса: ОНПУ, 2013 о. – 43 с.
226. Методичні вказівки до виконання практичних завдань з дисципліни «Імітаційне моделювання» для студентів IV курсу усіх форм навчання напряму підготовки 6.030502 «Економічна кібернетика» / Укл. О.А. Клепікова. – Одеса: ОНПУ, 2014 р. – 71 с.
227. Международный стандарт ISO 9001:2000 «Системы менеджмента качества». [Электронный ресурс] – Режим доступа к скачиванию: http://ocnova.ru/biblioteka/gosty-standarty-zakonodatelstvo-2/sistema-menedzhmenta-kachestva/iso/iso-9000_2000-osnovnye-polozheniya-i-slovar/– Назва з екрану.
228. Микитюк П. П, Крисько Ж. Л., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Скочиляс С. М. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. – 224 с.

229. Мильнер Б. Инновационное развитие и сетевое управление / Б. Мильнер // Проблемы теории и практики управления. – 2011. – № 9. – С. 25-33.
230. Міщенко Я.О. Аналіз розвитку інноваційної діяльності малих підприємств // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – №3. – С.19 – 22.
231. Мігай Н. Б. Регіональні аспекти розвитку інноваційної системи / Н. Б. Мігай // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 3 (Т2). – С. 133-136.
232. Модельний закон про інноваційну діяльність, прийнятий Постановою на двадцять сьомому пленарному засіданні Міжпарламентської асамблеї держав-учасниць СНД «Про набрання чинності Закону України «Про ратифікацію угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Турецької Республіки про реадмісію осіб» № 27-V від 24.07.2006 р.» № 27-16 від 16.11.2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_g12
233. Молоканов В.Д. Управление деловой активностью методами экономической и социально-психологической мотивацией / В.Д. Молоканов. – М.: Эксмо, 2007. – 46 с. (стр.7)
234. Мороз О.С. Формування системи показників для оцінювання інноваційного розвитку підприємства / О.С. Мороз // Экономика Крыма. – 2012. – № 3(40). – С. 263-266
235. Морозов Ю.П. Инновационный менеджмент: Учебное пособие / Ю.П. Морозов.– Н.Новгород: Изд-во ННГУ, 1997.– 315 с.
236. Механізм стратегічного управління інноваційним розвитком : монографія / за заг. ред. О. А. Біловодської. – Суми : Університетська книга, 2012. – 432 с.
237. Мусійовська О.Б. Інноваційна сприйнятливість та інноваційна здатність у процесі формування інноваційної політики підприємства / О.Б. Мусійовська, О.І. Гудзь // Причорноморські економічні студії. – 2017. – Випуск 18. – С. 83- 88
238. Мярин А. Н. Проблемы и перспективы развития субъектов инновационной инфраструктуры на территории Республики Саха (Якутия) // Наука и образование. - 2006. - № 3 (43).

239. Назаричева Т.М. Інноваційна рента: сутність, види, механізм формування і розподілу в інноваційній економіці / Т.М. Назаричева // Електронний науковий журнал «Управління економічними системами». – 2013. – № 1 (49). – С. 1 – 8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uecs.ru/uecs49-492013/item/1934-2013-01-15-06->
http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2013_3_251_263.pdf
240. НАПБ А.01.001-2004 Правила пожежної безпеки України. – К.: Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій, 2004. – 128 с.
241. Наказ Державної інноваційної фінансово-кредитної установи <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/979-2000-п>
242. Наказ Державного комітету України з питань науки, інновацій та інформатизації «Про затвердження Методичних рекомендацій» (затверджено Методичні рекомендації з комерціалізації розробок, створених в результаті науково-технічної діяльності) № 18 від 13.09.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v0018745-10>
243. Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики «Про надання чинності в Україні міждержавним стандартам, змінам до міждержавних стандартів та скасування нормативних документів» № 132 22.04.2008 р. зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0387609-05>
244. Наказ Державної служби статистики України «Методологічні положення зі статистики інноваційної діяльності» № 3 від 10.01.2013 р. зі змінами та доповненнями. Редакція від 28.12.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2015/369/369_2015.htm
245. Наказ Державної служби статистики України «Методологічні положення зі статистики інноваційної діяльності» № 3 від 10.01.2013 р. зі змінами та доповненнями. Редакція від 18.01.2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2019/20/mp_ndr.pdf

246. Наказ Комітету з нагляду за охороною праці України «Про затвердження «Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів» № 4 від 9.01.1998 р.
247. Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження «Інструкції про порядок заповнення звіту про продаж за кордон ліцензій на об'єкти інтелектуальної власності» № 168 від 06.07.1995 р. зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0240-95/ed19981016/find?text=%CD%EE%F3-%F5%E0%F3i>
248. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України «Про затвердження «Правил будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок» № 272 від 21.06.2001 р.
249. Наказ Президента України «Про фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави» № 454/2004 від 20.04. 2004 р.
250. Наказ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» № 5/2015 від 12.01.2015 р.
251. Наказ Про дотримання законодавства щодо розвитку науково-технічного потенціалу та інноваційної діяльності в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1786-15>
252. Нефедьев А. Д. Инновационная инфраструктура / А. Д. Нефедьев // Креативная экономика. – 2011. – №10 (58). – С. 42–48.
253. Нетудихата К.Л., Ципліцька О.О. Методологічні питання формування національної інноваційної системи / К.Л. Нетудихата, О.О. Ципліцька // Наукові праці. – 2007. – Том № 64. – Випуск 51. – С. 40-44. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/economy/2007/64-51-7.pdf>
254. Нижник В.М., Лещук В.П. Механізм симулювання інноваційної спроможності промислових підприємств / В.М. Нижник // Економіка та управління підприємством. – 2015. – Актуальні проблеми економіки. № 1 (163). – С. 173 – 177.

255. Никифоренко В. Г. Інноваційний розвиток підприємств у контексті технологічного оновлення економіки / В. Г. Никифоренко, В. О. Кравченко // Вісник соціально-економічних досліджень / Одеський національний економічний університет ; ред. З. М. Щербак. – 2013. – Вип. 2 (49). – Ч. 1. – С. 48–53.
256. Николаева Т.П.. ФИНАНСЫ ПРЕДПРИЯТИЙ: Учебно-методический комплекс. – М.: Изд. центр ЕАОИ. – 311 с. 2008
257. Новицький В. Імперативи інноваційного розвитку // Економіка України. - №2(543). – 2007. – С. 45 – 52.
258. Новікова І.В. Інноваційний потенціал підприємства: оцінка та фінансово-інвестиційне забезпечення розвитку (за матеріалами підприємств алмазно-інструментального виробництва України). – К., 2003.
259. Нойбауэр Х. Инновационная деятельность на малых и средних предприятиях / Х. Нойбауэр // Проблемы теории и практики управления. – 2002. – № 3. – С. 62 – 67.
260. Норт Даглас. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Даглас Норт; [пер. з англ. І. Дзюб]. К., 2000.
261. Носовець О.І. Аспекти термінологічного означення інновацій як основи інноваційної діяльності / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України» (Одеса, 19 – 22 травня 2015 р.).- К.: Одеський національний політехнічний університет. – 2015. – С. 73 – 77.
262. Носовець О.І. Аналіз нормативних засад термінологічного визначення результатів інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні / Волощук Л.О., Носовець О.І. / Розділ 8 у колективній монографії «Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти». Випуск 4. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. – 524 с. – С. 128 – 155. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://economics.opu.ua/files/scientificbase/monogr/mono_innov_econom_4_2019.pdf

263. Носовець О.І. Економічна безпека в аспекті проблем інноваційної активності підприємств на макро- та мікрорівнях / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Першої міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Управління інноваційним розвитком на макро-, мезо- та макрорівнях» (Одеса, 5 червня 2015 р.). – К.: Одеський національний політехнічний університет. 2015. – С. 44 – 46 – Режим доступу: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economics.opu.ua/files/science/innov_roz/2015/44.pdf
264. Носовець О.І. Інноваційна діяльність та її результати: проблеми визначення як об'єкту контролю / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка, фінанси, облік, менеджмент і право: актуальні питання та перспективи розвитку» (Полтава, 22 червня 2019 р.) – К.: Центр фінансово-економічних наукових досліджень. 2019. – С. 57 – 61 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1ISLNWD71rJxvvdJzE0124M5odsVbdoCT/view>
265. Носовець О.І. Інноваційна система в контексті визначення результатів інноваційної діяльності промислових підприємств / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України» (Одеса, 30 – 31 травня 2019 р.) – К.: Одеський національний політехнічний університет. 2019. – С. 175 – 179 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economics.opu.ua/files/science/oblik/2019/tezy.pdf>
266. Носовець О.І. Інтелектуальні результати інноваційної діяльності промислових підприємств / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний менеджмент економічних систем в координатах парадигми сталого розвитку» (Одеса, 18 вересня 2019 р.) – К.: Одеський національний політехнічний університет. 2019. – С. 146 – 150 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://economics.opu.ua/files/science/suchasnyy_men/2019/s6.pdf
267. Носовець О.І. Класифікаційна характеристика інновацій в контексті вітчизняного статистичного обліку інноваційної діяльності підприємств різних

форм власності / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Матеріали сьомої міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми ринку та розвитку регіонів України в 21 столітті» (Одеса, 5 – 9 грудня 2016 р.) – К.: Одеський національний політехнічний університет. 2016. – С. 68 – 72 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/science/ipreed/2016/68.pdf>

268. Носовець О.І. Місце інноваційної інфраструктури у визначенні результатів інноваційної діяльності промислових підприємств / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Науковий журнал «Проблеми економіки». – 2019. – № 3 (41). – С. 123 – 132 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2019-3_0-pages-123_132.pdf

269. Носовець О.І. Науково-методичний підхід до формування елементів системи оцінювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств / Носовець О.І., Волощук Л.О. // [Science and Education a New Dimension](#). – 2020. – Issue 237. – Р. 14 – 34 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/hum_viii_237_41.pdf

270. Носовець О. І. Особливості обліку інноваційної діяльності промислових підприємств за міжнародними та національними стандартами / Л.О. Волощук, О. І. Носовець // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 5 (21). – С. 188-193. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No5/188.pdf>

271. Носовець О.І. Проблематика здійснення інноваційної діяльності вітчизняними економічними суб'єктами в умовах чинного законодавства / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Науковий журнал «Бізнес Інформ». – Одеса, 2017. – № 7. – С 64 – 70 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2017-7_0-pages-64_70.pdf

272. Носовець О. І. Прогнозування інноваційної активності промислових підприємств інструментами імітаційного моделювання бізнес-процесів [Електронний ресурс] / Л. О. Волощук, О. І. Носовець // Економіка: реалії часу.

Науковий журнал. – 2015. – № 6 (22). – С. 147-155. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No6/147.pdf>

273. Носовець О.І. Результати інноваційної діяльності в промисловості України та Одеського регіону: тенденції та проблеми визначення / Волощук Л.О., Носовець О.І. / РОЗДІЛ 40 у колективній монографії «Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти». Випуск 3. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. – 634 с. – С. 540-572 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/9230/1/Voloschuk-Nosovets-Part-of-mono-2018_Інноваційна%20економіка.pdf

274. Оберемчук В.Ф. Маркетинг инновационной деятельности //Стратегія економічного розвитку України . – Наук. зб. – Вип. 1 / Головний редактор О.П.Степанов – К.; КНЕУ 2002. – ст. 191-197.

275. Овечкіна О.А. Огляд методів оцінки рівня інноваційного потенціалу економічних суб'єктів / О.А. Овечкіна, К.В. Іванова // Економічний вісник Донбасу. – 2007. – № 4. – С. 130 – 140.

276. Одрин, В. М.64. Метод морфологического анализа технических систем / В. М. Одрин. — М. : изд. ВНИПИ, 1989. — 312 с.

277. Організація та управління інноваційною діяльністю: підручник / за ред. проф. Перерви П. Г., проф. Меховича С. М., проф. Погорєлова М. І. – Х. : НТУ «ХП», 2008. – 1025 с.

278. Орлик І.О. Передумови, обсяги і ефективність управління інвестиційно – інноваційною діяльністю підприємств роздрібної торгівлі в Україні / І.О. Орлик // Міжнародна науково-практична конференція «Інвестиційні та інноваційні пріоритети діяльності економічних суб'єктів», 6 – 7 грудня 2013 р., м. Одеса. – С. 12 – 15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cesd.org.ua/files/2013/9-06-07.12.2013-2.pdf>

279. Осипов В. М. Інноваційні фактори розвитку регіону : проблеми та перспективи / В. М. Осипов, А. М. Грезіна // Економіка: реалії часу. – 2011. – № 1(1). – С. 165 – 169.

280. Основы инновационного менеджмента. Теория и практика [Текст]: учебник / под ред. А.К. Казанцева, Л.Э. Миндели. - М.: Экономика, 2006. - 518 с
281. Отенко И. П. Методологические основы управления потенциалом предприятия / И. П. Отенко. – Х. : Изд-во ХНЕУ. – 2004. – 215 с.
282. Патеев Б.А. Эффективность развития промышленного предприятия в системе инноваций: автореферат ... дис. кан. экон. наук. Тамбов, 2002.
283. Педерсен И.А. Экономическая сущность и методы оценки инновационного потенциала предприятий / И.О. Персен // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2013. – №2 (66). – С. 35-44.
284. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. – К. : Вид-во «Лібра», 2002. – 472 с.
285. Перова В.И. Имитационное моделирование в среде ITHINK: модель кредитования предприятий / В.И. Перова, А.В. Матюков // Материалы международной научно - методической конференции «Болонский процесс: сотрудничество российских и европейских университетов», Нижний Новгород: Изд-во «Пламя», 2006. – С. 65-69.
286. Підкамінний І.М. Системні фактори впливу на інноваційний розвиток підприємства [Електронний ресурс] / І.М. Підкамінний, В.С. Ціпуринда // Ефективна економіка. – 2011. – № 3 .– Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=480>.
287. Пілявоз Т.М. Інноваційний розвиток підприємства як важливий аспект розвитку економіки / Т.М. Пілявоз // Інноваційна економіка: Всеукр. наук.-вироб. журнал. – 2012. – № 4. – С. 185 – 190.
288. Піотрович А.Н. Методы оценки инновационных рисков // Проблемы экономики. 2007, № 6 (19), с. 134 – 137.
289. Поліщук О.О. Сутність поняття «інноваційна діяльність» як соціально-економічної категорії / О.О. Поліщук // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – № 3(21). – С. 169-171.

290. Плаксин В. И. Основы системы инновационной деятельности предприятия: монография / В. И. Плаксин, О. В. Горбачева. – Симферополь: ДиАйПи, 2009. – 333 с
291. Повідомлення Комісії (Міжнародний документ) «Рамковий документ щодо державної допомоги на наукові дослідження, технічний розвиток та провадження інноваційної діяльності» № 547-р від 11.06.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_006-14
292. Погорелов Ю.С. Оцінювання та моделювання розвитку підприємства : монографія / Ю.С. Погорелов. – Луганськ : Глобус, 2010. – 512 с.
293. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2.12.2010 р. зі змінами та доповненнями.
294. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку (П(С)БО), затверджено наказом міністерства фінансів України від 8.10.1999р. №237 від 1.01.2000 р. зі змінами та доповненнями.
295. Поляков В. В. Мониторинг инновационных процессов в научно-технической сфере В. В. Поляков // Инновации. — 2013. — № 5.- С. 62
296. Полякова Ю., Бабець І. Перспективи участі регіонів України у формуванні національної інноваційної системи в умовах глобалізації// Регіональна економіка. –№3. –2006. –С. 96-102.
297. Пономарев Л. И. По ту сторону кванта // М., Молодая гвардия, 1971. - с. 189.
298. Поповенко Н. Оценка инновационного потенциала хозяйственной системы / Н. Поповенко, Э. Забарная // Бизнес-Информ. – 1998. – № 3. – С. 51 – 52.
299. Поручник А., Брикова І. Регіональна інноваційна система як основа підвищення міжнародного конкурентного статусу національних регіонів.– Зб. науков. праць Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, 2006.– С.134-171.
300. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання Державної інноваційної фінансово-кредитної установи» № 979 від 15.06.2000 р.
301. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Всеукраїнський конкурс інноваційних технологій» № 1421 від 28.10.2004 р.

302. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення на конкурсних засадах інноваційних проектів підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави, фінансування яких здійснюватиметься за рахунок коштів державного бюджету» № 1839 від 26.10.2003 р.

303. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів спеціального фонду Державного бюджету України, що спрямовуються на фінансову підтримку інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва» № 1316 від 5.10.2004 р.

304. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку державної реєстрації інноваційних проектів і ведення Державного реєстру інноваційних проектів» року № 1474 від 17.09.2003 р.

305. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання фінансової підтримки суб'єктам інноваційної діяльності за рахунок коштів державного бюджету шляхом здешевлення довгострокових кредитів» № 1563 від 17.10.2004 р.

306. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку формування, експертизи та обговорення пріоритетних напрямів інноваційної діяльності» № 1094 від 17.07.2003 р.

307. Постанова Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо підтримки інноваційно-інвестиційних проектів» № 1106 від 5.08.2002 р.

308. Постанова Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо погашення заборгованості підприємств за позиками Державного інноваційного фонду» № 2045 від 5.10.1999 р.

309. Постанова «Про затвердження Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на -2009-2013 рр.» № 447-2008-п від 14.05.2008 р. зі змінами та доповненнями

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447-2008-п>

310. Постанова «Про проведення Міжнародного форуму "INNOVATION MARKET" та Міжнародного східноєвропейського форуму «Інноваційна економіка та наука» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/864-2016-p>
311. Постанова «Про затвердження Положення про порядок взаємодії Національного банку України з інноваційними компаніями та проектами» № v-0063500-19 від 23.04.2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0063500-19>
312. Постанова «Про затвердження Положення про порядок створення та функціонування технопарків і інноваційних структур інших типів» № 549-96-п від 22.05.1996 р. зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://data.rada.gov.ua/laws/show/549-96-п>
313. Постанова Верховної Ради України «Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України» № 916-XIV від 13.07.1999 р. зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/916-14>
314. Пригожин А.И. Нововведение: стимулы и препятствия (социальные проблемы инноватики).- М.: Политиздат, 1989, с.36.
315. Проблеми та пріоритети формування інноваційної моделі розвитку економіки України: Наукова доповідь / За ред. к.е.н. Я.Жаліло. – К.: НІСД, 2005. – 24 с.
316. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємств у транзитивній економіці: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. – 582 с.
317. Проект Міністерства освіти і науки Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інновацій» [Електронний ресурс] / інтернет-ресурс: Міністерство освіти і науки України – Громадське обговорення 2015. – Режим доступу до скачування: <http://mon.gov.ua/citizens/zv'yazki-z-gromadskisty/konsultacziyi-z-gromadskisty/gromadske-obgovorennya.html>. – Назва з екрану.

318. Проект Міністерства освіти і науки Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо стимулювання інновацій)» [Електронний ресурс] / інтернет-ресурс: Міністерство освіти і науки України – Громадське обговорення 2015. – Режим доступу до скачування: <http://mon.gov.ua/citizens/zv'yazki-z-gromadskisty/konsultacziyi-z-gromadskisty/gromadske-obgovorennya.html>. – Назва з екрану.
319. Проект Міністерства освіти і науки Закону України «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності» [Електронний ресурс] / інтернет-ресурс: Міністерство освіти і науки України – Громадське обговорення 2015. – Режим доступу до скачування: <http://mon.gov.ua/citizens/zv'yazki-z-gromadskisty/konsultacziyi-z-gromadskisty/gromadske-obgovorennya.html>. – Назва з екрану.
320. Прокопишин Л. М. Управлінські інновації та особливості їх використання на машинобудівних підприємствах в сучасних умовах господарювання / Л. М. Прокопишин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vlp.com.ua/les/101_0.pdf
321. Просянюк Н. А. Статистика: от теории к практике : учебно-практическое пособие / Н. А. Просянюк, О. А. Варчук. – Харьков : Бурун Книга, 2008. – 128 с.
322. Радзівіло І.В. Механізм формування інноваційного потенціалу промислового підприємства: структуризація та ідентифікація елементів [Електронний ресурс] / І.В. Радзівіло // Електронне фахове видання «Ефективна економіка». – 2012. – 7. – С. 1 – 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1295>
323. Радіонова Н. Й. Оцінка інноваційного розвитку підприємства : монографія / Н. Й. Радіонова. — Донецьк : ЮгоВосток, 2010. — 164 с.
324. Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б. Современный экономический словарь. 5-е изд., перераб. и доп. — М.: ИНФРА-М.2007. — 495 с
325. Регіональна інноваційна система: теорія і практика: монографія / За ред. В.С. Пономаренка. — Х.: ІНЖЕК, 2011. — 688 с.

326. Результативность и эффективность [Електронний ресурс] – Режим доступу до скачування: <https://kochnev-a-f.livejournal.com/10378.html> – Назва з екрану.
327. Роджерс, Еверет М. Диффузія інновацій / Пер. з англ. Василя Старка. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. – 591 с.
328. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2008 – 2012 рр.» № 381-2007р від 06.06.2007 р. зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/381-2007-%D1%80>
329. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи» від 17 червня 2009 р. № 680-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.in.gov.ua/index.php?get=55&law_id=290/
330. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері на 2015 – 2019 рр.» № 575-2015-р від 04.06.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://data.rada.gov.ua/laws/show/en/575-2015-p>
331. Роль держави у довгостроковому економічному зростанні: монографія / За ред. д-ра екон. наук Б.Є.Кваснюка. – К.: Ін-т екон. прогнозув.; Х.: Форт, 2003. – 424 с.
332. Романчик Т.В. Теорія інновацій: дослідження понятійного апарату / Т.В. Романчик // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2014. – № 10. – С. 139 – 142 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://business-inform.net/pdf/2014/10_0/138_142.pdf
333. Россоха В.В. Теоретико-методичні засади формування, розвитку та оцінювання виробничого потенціалу сільськогосподарського підприємства / В.В. Россоха. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 94 с.
334. Ротар А.В. Особливості статистичного оцінювання інноваційної активності підприємств за європейською програмою CIS (Community Innovation Survey) / А.В. Ротар// Статистика України . – 2010 .- №1. – С. 39 – 45.

335. Ротманова Н.В. Структура экономической активности // Международный журнал экспериментального образования. – 2009. – № 6. – С. 30-0; URL: <http://www.expeducation.ru/ru/article/view?id=176>
336. Рубан В. Инновационная модель стратегического развития Украины: методология и опыт / В. Рубан, О. Чубукова, В. Некрасов / Экономика Украины. – 2005. – № 2 – С 14 – 19.
337. Рудь Н.Т. Економіка: організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник. – Луцьк: РВВ ЛДТУ, 2007. – С. 171–201.
338. Руководство Осло. Рекомендации по сбору и анализу данных по инновациям / Совместная публикация ОЭСР и Евростата. – [Третье изд.] – М.: ЦИСН, 2010. – 192 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://mgimo.ru/upload/docs_6/ruk.oslo.pdf
339. Саліхова О.Б. Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.02.02 / О. Б. Саліхова; НАН України. Центр дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва. – К., 2003.– 21 с.
340. Саудер У.Е. Руководство по наилучшим методам трансфера технологий / У.Е. Саудер, А.С. Нашар // Управление инновациями. – М.: Дело-ЛТД, 1995.
341. Сафронов И.В. Новшества, нововведения, инновации: определения и сущность И.В.Сафронов / И.В. Сафронов // Вопросы современной науки и практики. Университет имени В.И.Вернадского. – 2008. – № 4(14) – С. 217–226
342. Семикіна М.В. Інноваційна праця в конкурентному середовищі: загальна методологія, мотиваційні основи регулювання: монографія / М.В. Семикіна, Л.А. Коваль. – Кіровоград : «Степ», 2002. – 212 с.
343. Сергеев А.М. Инновационная активность компании / А.М. Сергеев // Научно-практический журнал «Мир». – 2012. – июнь-сентябрь. – С. 47-51 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/v/innovatsionnaya-aktivnost-kompanii>
344. Сергеев Л.И., Писаренко М.Ю. Исследование понятия инновационной инфраструктуры [Электронный ресурс] – Режим доступа:

http://vuzirossii.ru/publ/issledovanie_ponjatija_innovacionnoj_infrastruktury/34-1-0-154

345. Сидорчук І. П. Організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку промислових підприємств : дис. ... канд. екон. наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / І. П. Сидорчук. – Хмельницький, ХНУ. – 2016. – 263 с

346. Синиця Л. В. Забезпечення інноваційної сприйнятливості регіональної економічної системи / Л.В. Синиця // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля . – 2010. – № 2(144). – Частина 2 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2010_2_2/Sunucha.pdf.

347. Сиротинська Н.М. Сутність інноваційного потенціалу промислових підприємств / Н.М.Сиротинська // Економічний простір. – 2011. – 55. – с. 255-260.

348. Сімсон О. Е. Проблеми правового регулювання інновацій в Україні [Електронний ресурс] / О. Е. Сімсон // Актуальні проблеми модернізації інноваційного законодавства України : матеріали наук.-практ. конф., м. Харків, 28 жовт. 2010 р. – Харків, 2010. – С.34 – 36. – Режим доступу: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/7009/1/Simson_2015.pdf

349. Скворцов Д. І. Інновація, інноваційність та інноваційний розвиток з позицій економічної теорії/ Д.І. Скворцов // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. – № 776. – С. 309 – 314 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2013_776_47.

350. Скрипко Т.О. Інноваційний менеджмент : підручник / Т.О. Скрипко. – К. : Вид-во «Знання», 2011. – 423 с.

351. Слободняк И.А. К вопросу о сущности категории «эффективность» / И.А. Слободняк, А.О. Таровых // Проблемы. Мнения. Решения. – 2014. – № 18 (312). – С. 59 – 68 <https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-suschnosti-kategorii-effektivnost/viewer>

352. Смолінська Н.В. Методичні підходи до оцінювання рівня інноваційної спроможності підприємства / Н.В. Смолінська // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 4. Т.1. – С. 215 – 221.
353. Собко О. М. Інтелектуальний капітал підприємства: концептуалізація – функціонування – розвиток [текст]: монографія / О. М. Собко. – Тернопіль: Крок, 2014. – 360 с.
354. Соколов Д. В. Предпосылки анализа и формирование инновационной политики / Д. В. Соколов, А. Б. Титов, М. М. Шабанова. – СПб. ГУЭФ. 1997 – 134 с.
355. Современный экономический словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.вокабула.рф/словари/современный-экономический-словарь/инновации>
356. Соколовська З.М. Комп'ютерне моделювання складних економічних систем : [монографія] / З.М. Соколовська, О.А. Клепікова. – Одеса : Астропринт, 2011. – 512 с.
357. Соловйов В. П. Інноваційний розвиток регіонів: питання теорії та практики : монографія / В. П. Соловйов, Г. І. Кореняко, В. М. Головатюк. – К. : Фенікс, 2008. – 244 с.
358. Социология: энциклопедия / [Сост. А.А. Грицанов, В.Л. Абушенко, Г.М. Евелькин, Г.Н. Соколова, О.В. Терещенко]. – Мн. : Книжный Дом, 2003. – 1312 с.
359. Стадник В.В. Інноваційний менеджмент: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / В.В. Стадник, М.А. Йохна. – Київ: Академвидав, 2006. – 464 с.
360. Станіславик О.В. Оцінювання інноваційного потенціалу промислових підприємств України: [монографія] / О.В. Станіславик; під ред. С.В. Філіппової. – Одеса: ТЕС, 2007. – 140 с.
361. Суязов В. Н. Комплексная оценка эффективности инновационного развития научно-производственных организаций [Электронный ресурс]: автореферат дисс. канд. экон. наук по специальности 08.00.05 – Экономика и управление народным хозяйством: управление инновациями / В. Н. Суязов. – Саратов : ГОУ ВПО

«Саратовский гос. техн. ун-т», 2011. – 24 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа:

https://studbooks.net/1615426/psihologiya/innovatsionnaya_dispozitsiya_lichnosti

362. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями / Б. Твисс; [сокр. пер. с англ. ; авт. предисл. и науч. ред. К. Ф. Пузыня]. – М. : Экономика, 1989. – 271 с.

363. Теория систем и системный анализ : учебник для академического бакалавриата / В. Н. Волкова, А. А. Денисов. — 2-е изд., перераб. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2014. — 616 с. — Серия : Бакалавр. Академический курс.

364. Тимченко О.І. Інноваційна інфраструктура як чинник забезпечення ефективності інноваційної діяльності малих підприємств / О.І. Тимченко // Ефективна економіка. – 2012. – № 12. – С. 1 – 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1644>

365. Томасова Д. А. Понятие и инструментарий оценки инновационной активности организаций Д. А. Томасова// Экономика, экология и общество в 21 столетии. Сборник научных трудов 16-й Международной научно-практической к.— 2014. — С. 198–200.

366. Тофанчук А. Т. Соціально-економічні особливості інноваційного процесу / А. Т. Тофанчук, М. В. Колесник // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури : зб. наук. праць (економічні науки). – К. : НАУ, 2010. – Вип. 26. – С. 61–68.

367. Тофлер Э. Метаморфозы власти / Э. Тофлер ; пер. с англ. – М. : ООО «Издательство АСТ», 2004. – 669 с.

368. Третьяк В. В. Регіональна інноваційна система як основний об'єкт формування інноваційної політики/ В. В. Третьяк, Н. В. Дронова // Актуальні проблеми економіки. — № 3 (93). — 2009. — С. 131—137.

369. Трибушная В. Х. Инновационная инфраструктура как необходимость поддержки наукоемкого предпринимательства: технопарки и стратегическое управление : монография / В. Х. Трибушная. – Ижевск, 2011. – 240 с.

370. Трифилова А. А. Оценка инновационной активности предприятий / А. А. Трифилова // Инновации. – 2003. – № 10. – С. 51 – 55. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.twirpx.com/file/146995/>
371. Трифилова А. А. Оценка инновационной активности предприятий / А. А. Трифилова // Инновации. – 2003. – № 10. – С. 51 – 55.
372. Трифилова А. А. Оценка эффективности инновационного развития предприятия. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 304 с.
373. Трухин С.А. Оценка инвестиционного привлекательности и инновационного потенциала (на примере Алтайского края) / С.А. Трухин. // Ползуновский вестник. – 3. – 200 – 203 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://elib.altstu.ru/elib/books/Files/pv2006_03_1/pdf/200truh.pdf
374. Турило А.М. Проблеми активізації інноваційної політики та шляхи їх подолання / А.М.Турило, Р.В.Сазонов, К.В.Чорноморець // Вісник КТУ. – 2010. – Вип. 26. – С.316 – 319
375. Україна в цифрах: стат. зб. – К.: Держкомстат України, 2011. – 251 с.
376. Україна в цифрах: стат. зб. – К.: Держкомстат України, 2013. – 240 с.
377. Україна в цифрах: стат. зб. – К.: Держкомстат України, 2014. – 239 с.
378. Україна в цифрах: стат. зб. – К.: Держкомстат України, 2016. – 240 с.
379. Україна в цифрах: стат. зб. – К.: Держкомстат України, 2018. – 329 с.
380. Управління інноваціями [Текст] : навч. посіб. / Н. І. Чухрай, Л. С. Лісовська ; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». – Львів : Вид-во Львів.політехніки, 2015 – 277 с.
381. Фатхутдинов Р.А. Глобальная конкурентоспособность : инструменты системного развития : Монография / Р.А. Фатхутдинов. – М. Стандарты и качество, 2009. – 464 с.
382. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент: учебник для вузов. – 5-е изд. – СПб.: Питер, 2005. – 448 с.
383. Фатхулина Л.З. Методология анализа инновационного потенциала региона по фактору образования / Л.З.Фатхулина, Л.В. Шабалтина // Вестник УГАТУ. — 2010. – №5(40). — С. 233—242.

384. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк ; Міністерство освіти і науки України, Київський національний економічний університет. Київ : КНЕУ, 2005. – 261 с.
385. Федотов А.А. Основные концепции инновационного развития: исторический анализ / А.А. Федотов // Вісник Донецького національного університету. Серія В: Економіка і право. –2008. – Вип. 2. – С. 203 – 208.
386. Федулова І.В. Синергетична еволюційна модель інноваційного розвитку підприємства / І.В. Федулова // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. – 2010. – № 36. – С. 114 – 118.
387. Федулова Л.І. Проблеми і передумови формування в Україні економіки новітнього технологічного укладу / Л.І. Федулова // Управлінські інновації. – 2012. – Вип. 1. – С. 9 – 20.
388. Федулова Л. Розвиток національної інноваційної системи України / Л. Федулова, М. Пашута // Економіка України. – 2005. – № 4. – С. 35–47
389. Федулова І.В. Теоретичне обґрунтування сутності інноваційного потенціалу / І.В. Федулова // Економічні науки: Вісник Житомирського Державного технічного університету. – 2009. – №1 (47). – С. 210 – 214.
390. Філіппова С.В. Інноваційна трансформація промислового сектору економіки України та механізми її регулювання: [монографія] / С.В. Філіппова, Л.О. Волощук, Г.А. Смоквіна, С.О. Черкасова, Н.М. Сімакова; під ред. С.В. Філіппової. – Одеса: «ВМВ», 2009. – 180 с.
391. Філіппова С.В. Особливості процесу комерціалізації інноваційних розробок промислового підприємства: [монографія.] / С.В. Філіппова, Ю.В. Ковтуненко. – Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2013. – 214 с.
392. Філіппова С.В. Оцінювання економічних показників діяльності організації на засадах врахування поглядів груп економічного впливу [Електронний ресурс] / С.В. Філіппова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 2 (7). – С. 235–240 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n2.html>

393. Філіппова С. В. Реінжиніринг бізнес-процесів інноваційно-активних підприємств: синхронне та асинхронне бачення [Електронний ресурс] / С. В. Філіппова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2017. – №6 (34). – С. 79-83. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/files/archive/2017/No6/79.pdf>
394. Філіппова С.В. Стратегічний конкурентний аналіз розвитку інноваційних підприємств: прогностична валідність / Філіппова С.В., Карпенко Л.М. / Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 6. – С. 392-404 Режим доступу до журн.: <https://eco-science.net/downloads/>
395. Форма № 1-інновація (річна) «Обстеження інноваційної діяльності промислового підприємства» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
396. Форрестер Дж. Динамика развития города / Дж. Форрестер. – М.: Прогресс, 1974. – 287 с.
397. Форрестер Дж. Мировая динамика / Дж. Форрестер. – М.: Наука, 1978. – 156 с.
398. Ховрак І.В., Мельничук П.С. Інноваційна активність вітчизняних підприємств: сучасний стан та проблеми розвитку / І.В. Ховрак, П.С. Мельничук // Інвестиції, інновації в економіці. – 2012 – № 12. – С. 45 – 50 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uran.donetsk.ua/~masters/2013/iem/plaksin/library/ar8.pdf>
399. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435 – IV зі змінами та доповненнями.
400. Цисарь И.Ф. Моделирование экономики в Ithink_Stella. Кризисы, налоги, информация, банки / И.Ф. Цисарь. – М.: ДИАЛОГ_МИФИ, 2009. – 224 с.
401. Чабан В.Г. Інноваційний потенціал підприємства та його оцінка / В.Г. Чабан // Фінанси України, 2006. – № 5. – С. 142 – 148.
402. Черваньов Д.М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України / Д.М. Черваньов, Л.І. Нейкова. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1999. – 514 с.

403. Чернова А. С. Сущность инновационной активности предприятий // Молодой ученый. — 2015. — №1. — С. 311-312. — URL <https://moluch.ru/archive/81/14627/>
404. Череп А.В. Розвиток інноваційної діяльності в Україні в сучасних умовах / А.В. Череп, С.І. Васильєва // Вісник Хмельницького національного університету. — 2010. — № 5, Т. 3. — С. 7.
405. Чорна Л.О., Волошина О.Д. Актуальні проблеми впровадження інноваційної діяльності на підприємстві / О.Д. Волошина // Міжнародна науково-практична конференція «Інвестиційні та інноваційні пріоритети діяльності економічних суб'єктів», 6 – 7 грудня 2013 р., м. Одеса. — С. 12 – 15 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.cesd.org.ua/files/2013/9-06-07.12.2013-2.pdf>
406. Чорна М. В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств : монографія / М. В. Чорна, С. В. Глухова. — Харків : ХДУХТ, 2012. — 210 с.
407. Что такое инновативность и зачем она нужна [Электронный ресурс] — Режим доступа к скачиванию: <https://viafuture.ru/sozdanie-startapa/innovativnost-eto> — Назва з екрану.
408. Чумак Л.Ф. Інноваційна діяльність підприємства в сучасних умовах // Бізнес Інформ. — 2012. — № 12. — С. 209 – 212. . [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2012_12_52
409. Чухрай Н. І. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства : підручник / Н. І. Чухрай, О. П. Просович. — Львів : Вид-во Львівської політехн., 2015. — 500 с.
410. Шабельникова Е.А. Ницаональная инновационная система: сущность и структура /Е.А. Шабельникова // Вестник Института экономических исследований. — 2017. — № 4 (8). — С. 78-85
411. Шамота, Г. М. Дифузія інновацій в Україні на сучасному етапі / Г. М. Шамота // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. пр. / ДВНЗ "УАБС НБУ". — Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. — Випуск 31. - С. 288 – 296 [Електронний ресурс]. — Режим доступу:

<http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7972/1/Shamota%20Diffusion%20of%20innovations%20in%20Ukraine%20today.pdf>

412. Шарко М. Модель формування національної інноваційної системи України / М. Шарко // Економіка України. – 2005. – № 8. – С. 25–30

413. Швай Р.І. Творчість, креативність та інноваційність як поняття ключової компетентності / Р.І. Швай // Вісник Львівського Університету. – 2009. – Вип. 25. Ч.2. – С. 74 – 81 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docplayer.net/63155403-Tvorchist-kreativnist-ta-innovaciya-yak-vazhlivi-ponyattya-suchasnoyi-pedagogiki-roksolyana-shvay.html>

414. Шеремет А.Д. Методика фінансового аналізу / А.Д. Шеремет. Мет. Р.С. Сайфулін. – М. ИНФРА-М, 1996. – 176 с.

415. Шилова О.Ю. Інноваційний потенціал підприємства: сутність та механізм управління / О.Ю. Шилова, Є.С. Чермошенцева // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 1. – С. 220–227 http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2012_1_220_227.pdf

416. Шипуліна Ю.С. Інноваційна культура організації: сутність, структура, підходи до оцінки / Ю.С. Шипуліна // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2010. – № 2. – С. 132 – 138 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/209/1/3_6.pdf

417. Шмелева Е. А. Структурно-функциональная модель инновационного потенциала педагога / Е. А. Шмелева, А. А. Червова, Л. Д. Мальцева, Н. Ю. Прияткина // Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. Серия: Социальные науки. 2014. № 3(35). С. 177–184.

418. Шовкун І. Інституційне підґрунтя інноваційного розвитку: міжнародний досвід та уроки для транзитивних економік // Економічна теорія. – 2005. – № 3. – С. 60–74.

419. Шрайбер Т. Дж. Моделирование на GPSS / Т. Дж. Шрайбер; [пер. с англ. В.И. Гаргера, И.Л. Шмуйловича]. – М. : Машиностроение, 1980. – 592 с.

420. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития: Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры. – М.: Прогресс, 1982. – 456 с.
421. Шутенко В.О. Інноваційний потенціал регіону: теоретичний аспект / В.О. Шутенко, Т.І. Городинський. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua>
422. Ягодзінський С.М. Дизруптивність гуманітарних інновацій у просторі інформаційних мереж / С.М. Ягодзінський // Науковий журнал «Вісник НАУ». Серія: Філософія. Культурологія. – 2014. – № 1 (19). – С. 82 – 86 http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2014_1_22
423. Яголковский С.Р. Психология инноваций. Подходы к определению инноваций: монография / С.Р. Яголковский. – Х.: Москва: КНИИАП, 2010 р. – 264 с.
424. Яковлев А.І. Інноваційна діяльність як фактор економічного розвитку малих підприємств / А.І. Яковлев // ЕКОНОМІКА: реалії часу. – 2014. – № 2 (12). – С 115 – 119 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/No2/115-119.pdf>
425. Янсен Ф. Эпоха инноваций. Как заниматься бизнесом практически постоянно, а не от случая к случаю / Феликс Ясен : [пер. С англ..] – М. ИНФРА-М, 2002. – 307 с.
426. Яремко Л. Національна інноваційна система та її формування в Україні / Л. Яремко // Формування ринкових відносин в Україні: зб.наук.пр.; НДЕІ Мінекономіки України. – 2007. – Вип. 1. – С. 54–57.
427. Якименко Н.В. Управління інноваційною сприйнятливістю як складова адаптивного управління інноваційним розвитком підприємств залізничного транспорту / Н.В. Якименко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 40. – С. 286 – 289
428. Яценко О.В. Аналіз інноваційної активності промислових підприємств України / О.В. Яценко // Випуск наукових праць ЧДТУ. – 2009. – Випуск № 22. –

- C. 16 – 21 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ven.chdtu.edu.ua/article/view/88304/84148>
429. Яшкіна О. І. Інноваційна діяльність підприємств України: тенденції розвитку та чинники впливу / О. І. Яшкіна // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013 – № 4. – С. 181 – 189 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/33809/1/Yashkina_innovatsiyna_diyalnist.pdf
430. Aregger, K. Innovation in sozialen Systemen – Einfuehrung in dieInnovationstheorie der Organisation, UTB fuer Wissenschaft. Bern/Stuttgart, 1976.
431. Barnett, H.G. Innovation: The Basis of Cultural Change, NY: McGraw-Hill, 1953.
432. Bass, Frank M. 1994. The Evolution of General Theory of the Diffusion of Technological Innovations, Polykarp Kusch Series, The University of Texas at Dallas, 1 – 22.
433. Becker, S.W., Whisler, T.L. The innovative organization – a selective view of current theory and research // Journal of Business, Vol. 40, 1967, pp. 462-469.
434. Cheng, C., Shiu, E. Re-innovation - What is it and what could influence its performance // Conference Paper № 254, Academy of Marketing Conference, London, UK, 2006.
435. Dobija D. Pomiar i sprawozdawczość kapitału intelektualnego przedsiębiorstwa / Dorota Dobija – Warszawa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego, 2004. – S. 44.
436. Dooley P. The effective implementation of GIS in Local Government using diffusion theory [Electronic resouce] / P. Dooley. – Melbourne : The University of Melbourne, 2001. – 150 p. – Access mode: http://www.csdila.unimelb.edu.au/publication/theses/Phillip_Dooley_Msc_Thesis.pdf.
437. Drucker P. F. Innovation and entrepreneurship: Practice and principles. L.: Pan Books, 1986, p. 55.

438. Edvinsson L. Intellectual Capital: Realizing Your Company's True Value by Finding Its Hidden Brainpower / Leif Edvinsson, Michael Malone. – New-York: Harper Business, 1997. – 225 p.
439. Fisher I. The Nature of Capital and Income / Irving Fisher. – New York: Augustus M. Kelly Publisher, 1906. – (Reprinted, 1965 / Reprints of Economics Classics).
440. Freeman C. Technology Policy and Economic Performance: Lessons from Japan/ C. Freeman. – London: Pinter, 1987. – 155 p.
441. Furman J. L., Porter M. E., and Stern S. (2001). «The Determinants of National Innovative Capacity», Research Policy, forth coming. – www.isc.hbs.edu/Innov_9211.pdf
442. Green Paper on Innovation. Bulletin of the European Union Supplement 5/95. — Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 1996. — P.9.
443. Lundvall B-A. National Innovation Systems: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning/ B.-A. Lundvall. – London, Printer, 1992.
444. Marshall A. Zasady ekonomiki: w 2 t. / Alfred Marshall; [przeł. Czesław Znamierowski]. – Tom 2. – Warszawa: Wydawnictwo M. Arcta, 1928. – 383 s. – (z oryg. ang. Principles of Economics) (XII).
445. Nosovets Oleksandra. Innovative potential in the context of determining the innovative activities results of industrial enterprises / Nosovets Oleksandra, Voloshchuk Lidia // New stages of development of modern science in Ukraine and EU countries: monograph / edited by authors. – 2nd ed. – Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2019 – 528 p. – P. 312 – 337 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.baltijapublishing.lv/download/all-science-3/39.pdf>
446. Nosovets O.I. Intellectual and innovative capital as an innovation activities results of industrial enterprises. / O.I. Nosovets, L.O. Voloschuk, K.V. Kovtunencko // Науковий журнал «Економіка: Реалії часу». – 2018. – № 4 (38). – С 49 – 60 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economics.opu.ua/files/archive/2018/No4/49.pdf>

447. OECD (2015), Frascati Manual 2015: Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities, OECD Publishing, Paris. DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264239012-en>
448. Pfeiffer, W. and Staudt, E. Innovation// Handwoerterbuch der Betriebswirtschaft/ Grochla, v.E. and Wittmann, W. (Eds), Stuttgart: Poeschel, 1975, pp. 1943-1953.
449. Roberts, E.B. Introduction: managing technological innovation technology-based organization // Sloan Management Review, № 22, 1987, pp. 19-34.
450. Swan, J., Newell, S., Scarbrough, H., Hislop, D. Knowledge management and innovation: networks and networking // Journal of Knowledge Management, Vol. 3, № 4, 1999, pp. 262-275.
451. Stankiewicz W. Historia myśli ekonomicznej / Wacław Stankiewicz. – Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1987. – 715 [1] s. – (Wydanie 2 rozsz.).
452. Stern S, Porter M. E., Furman J. L. (2001). The determinants of national innovative capacity. Research Policy, forth coming. – [Electronic resource]. – Access mode: www.isc.hbs.edu/Innov_9211.pdf
453. Udwadia, F.E. Creativity and innovation in organizations: Two models and managerial implications // Technological Forecasting and Social Change, Vol. 38, Issue 1, August 1990, pp.65-80
454. Uhlmann, L. Der Innovations prozess in westeuropaeischen Industrielaendern, Berlin/Muenchen: Duncker & Humblot, 1978.
455. Van de Ven, A.H. Central problems in the management of innovation // Management Science, Vol. 32, 1986, pp. 590-607.
456. Wolfe, R.A. Organizational innovation: review, critique and suggested research directions // Journal of Management Studies, Vol. 31, № 3, 1994, pp. 405-431.
457. Zaltman, G., Duncan, R., Holbeck, J. Innovations & Organizations, Malabar: John Wiley & Sons, 1984].
458. Zarządzanie wiedzą w przedsiębiorstwie [red. nauk. Kazimierz Perechuda]. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2005. – S. 64 – 65.

ДОДАТКИ

Додаток А
Семантичне коло понятійно-категоріального апарату поняття
«Результати інноваційної діяльності» промислових підприємств
у варіативності підходів

Таблиця А.1 – Порівняльна характеристика підходів трансформаційного напрямку до визначення категорії «інновація» (джерело: складено автором на засадах систематизації джерел [209, 301, 321, 322, 328, 334, 341, 343])

Під-хід	Структуралістський	Процесуально-орієнтований
1	2	3
об-ли	Має на увазі незмінність інновації на різних етапах її життєвого циклу.	Має на увазі можливості їх модифікацій і вдосконалення на кожному з етапів їх функціонування.
Кут зору	В рамках даного підходу інновація розглядається як жорстка структура, що складається з фіксованих елементів. Ця структура на певному етапі створюється для того, щоб потім у практично незмінному вигляді використовуватися у своєму практичному втіленні. Надалі вона може тиражуватися і поширюватися. Значною мірою таке розуміння інновації знайшло своє відображення в теорії дифузії інновацій, запропонованої Евереттом Роджерсом.	Розглядає інновацію як значно більш динамічну категорію, на формування і функціонування якої впливають соціальні, політичні, економічні та ін. фактори. Відповідно до, інновація розуміється як «... розвиток і впровадження нових ідей людьми, які протягом тривалого часу вступають у взаємодію з іншими людьми в інституціональному контексті». Інше визначення в рамках цього популярного в даний час підходу виглядає наступним чином: «... Інновація є не простим і лінійним феноменом, а скоріше комплексним багатостадійним процесом, що включає в себе цикли як прямий, так і зворотного зв'язку».
Приклад	Ідея розподіленої обробки і передачі інформації. Ця технологія, знайшовши своє первинне застосування в комп'ютерній техніці для збільшення продуктивності обчислювальних систем, у своїй незмінній формі в даний час використовується як у комп'ютерній сфері, так і в інших областях техніки.	Розгляд нової методики формування та підтримки контакту в психотерапевтичній практиці не як жорсткого алгоритму кроків консультанта, а як загального керівництва до дії, яке передбачає і вітає можливі його доопрацювання та модифікації, зумовлені специфікою взаємодії з клієнтом в кожному конкретному випадку.
	Нова управлінська методика, яка у своїй незмінній формі може бути передана і розповсюджена по всій глибині управлінської ієрархічної структури. Зрештою вона може виявитися ефективним засобом підвищення якості управління на різних рівнях.	

Таблиця А.2 – Класифікація підходів сучасних теорій інноваційного розвитку до визначення категорії «інновація» (джерело: складено автором на засадах систематизації джерел [3, 19, 33, 42, 44, 74, 75, 118, 124, 146, 158, 159, 275, 281, 256, 240, 277, 314])

Підхід	Сутність
1	2
Інструмент управління бізнесом	Виражається в: застосуванні нових видів інструментів або ж нових принципів користування інструментом; впровадженні нового технологічного процесу або нової процедури; застосування нового виду сировини або ж матеріалу; використання нового місця або території, раніше не відомих, в здійсненні нової дії.
Нововведення, інженерна думка, технічна ідея	Обумовлює інновації як нововведення, інженерну думку, технічну ідею, яку необхідно впроваджувати у виробництво для підвищення ефективності виробничого процесу.
Засіб прискорення розвитку підприємства, галузі, регіону	Впроваджені в економіку країни нововведення в формі об'єктів, технологій, продуктів і форм організації виробництва, в основі яких лежать останні досягнення науково-технічного прогресу, і якісно відрізняються від своїх аналогів. Далеко не кожна новинка являється інновацією. Якщо мова йде про продукт споживання, то повинно мати місце суттєва зміна його споживчих властивостей. Якщо ж ми маємо технологію або форму організації виробництва, то головним критерієм тут має бути підвищення продуктивності праці.
Процес розвитку	Під інновацією слід розуміти свідому, спрямовану на досягнення певної мети волю перетворення винаходу в процес чи метод або ж вміле виведення виробу на ринок.

Таблиця А.3 – Визначення категорії «інновація» в контексті визначення результатів інноваційної діяльності за різними нормативно-правовими та науковими джерелами
(джерело: складено автором на садах систематизації джерел)

Авторство	Визначення	Підходи Й. Шумпетера	Можливість зміни	Сучасна теорія інновацій	Авторське трагування
1	2	3	4	5	6
Інновації як результат					
Великий економічний словник [99]	Інновація – нова техніка, технологія, що є результатом досягнень науково-технічного прогресу. Розвиток винахідництва, поява піонерських і великих винаходів є істотним чинником інновації.	Виготовлення нового	Структуралістський	Нововведення, інженерна думка, технічна ідея	Відкриття
Сучасний економічний словник [99]	Інновації – нововведення в галузі техніки, технології, організації праці та управління, засновані на використанні досягнень науки і передового досвіду, а також використання цих нововведень в самих різних областях і сферах діяльності.	Виготовлення та впровадження нового	Процесуально-орієнтований	Нововведення, інженерна думка, технічна ідея	Відкриття
А.А. Бекарев [31]	Інновація – кінцевий результат інноваційної діяльності, що одержав втілення у вигляді нового або вдосконаленого продукту, впровадженого на ринку, нового або вдосконаленого технологічного процесу, використовуваного в практичній діяльності або в новому підході до соціальних послуг. Інновація являє собою матеріалізований результат, отриманий від вкладення капіталу в нову техніку або технологію, в нові форми організації виробництва праці, обслуговування і управління, включаючи нові форми контролю, обліку, методів планування, аналізу і т. п.	Виготовлення та впровадження нового	Процесуально-орієнтований	Нововведення, інженерна думка, технічна ідея	Відкриття
М.В. Волинкіна [59]	Розуміє під інноваціями залучення в економічний оборот результатів інтелектуальної діяльності, що містять нові, включаючи наукові, знання з метою задоволення суспільних потреб і (або) отримання прибутку.	Виготовлення та впровадження нового	Структуралістський	Інструмент управління бізнесом	Відкриття
В.Ф. Золотарьов [198]	Інновація – це результат творчої діяльності, спрямований на розробку, створення й поширення нових видів виробів, технологій, впровадження нових організаційних форм.	Виготовлення та впровадження нового, проведення відповідної реорганізації	Структуралістський	Інструмент управління бізнесом	Відкриття
Г.І. Калитич [145]	Інновація (нововведення) – це кінцевий результат творчої діяльності у вигляді нової або вдосконаленої продукції, реалізованої на ринку, або нового чи вдосконаленого технологічного процесу, використовуваного в практичній діяльності. Включає в себе стадії дослідження, розробки, проектування, виробництва, розподілу й споживання нової продукції (нових процесів, послуг). Це визначення дається на основі документів «Керівництво Фраскати» і «Керівництво Осло».	Виготовлення та впровадження нового	Процесуально-орієнтований	Інструмент управління бізнесом	Відкриття
І.М. Молчанов [145]	Інновація – це результат наукової праці, спрямований на процес вдосконалення суспільної практики і призначений для безпосередньої реалізації в суспільному виробництві.	Впровадження нового, проведення відповідної реорганізації	Структуралістський	Процес розвитку	Відкриття
М. Портер [156]	Інновація – це результат упровадження нововведень у контексті конкурентної стратегії фірми на ринку, можливість здобути конкурентні переваги.	Проведення відповідної реорганізації	Структуралістський	Інструмент управління бізнесом	Відкриття
Д.В. Соколов, А.Б. Титов, Н.М. Шабанова [235]	Інновація – це підсумковий результат створення й освоєння (впровадження) принципово нового або модифікованого засобу (нововведення), що задовольняє конкретні суспільні потреби та надає ефекти (економічний, науково - технічний, соціальний, екологічний).	Виготовлення та впровадження нового	Структуралістський	Засіб прискорення розвитку	Відкриття
Р.А. Фатхурдінов [247]	Інновація – це кінцевий результат впровадження новації з метою зміни об'єкту управління та одержання економічного, соціального, екологічного, науково - технічного або іншого ефекту.	Виготовлення нового, проведення відповідної реорганізації	Структуралістський	Інструмент управління бізнесом	Відкриття
Колектив авторів	Інновація – це результат творчої діяльності втілений у вигляді нових або вдосконалених продуктів або технологій, результат реалізації нових ідей і знань, і як творіння людського розуму, його інтелекту, є об'єктами інтелектуальної власності.	Виготовлення нового	Структуралістський	Інструмент управління бізнесом	Відкриття
Інновації як процес					
Г.Г. Азгадьева, О.В. Костіна [3]	Інновація – це такий процес (або результат процесу), в якому: 1) використовується частково або повністю охороноздатні результати інтелектуальної діяльності; 2) забезпечується випуск патентоспроможної продукції; 3) забезпечується випуск товарів і/або послуг, які за своєю якістю відповідають світовому рівню.	Виготовлення нового, освоєння нового ринку збуту	Структуралістський	Засіб прискорення розвитку	Процес реалізації
Ф. Безрудний, Г. Смирнова, О. Нечаєва [18]	Інновація – це процес реалізації нової ідеї в будь-якій сфері життя і діяльності людини, що сприяє задоволенню існуючої потреби на ринку і приносить економічний ефект.	Освоєння нового ринку збуту	Структуралістський	Інструмент управління бізнесом	Процес реалізації
Д.М. Гвішіані, В.І. Громека [34]	Інновації – це процес доведення технічного винаходу до стадії практичного використання, коли він починає давати економічний ефект, з одного боку, а кінцевий результат цього процесу, тобто винахід, доведений до стадії комерційного використання продукту або товару, що з'явився у результаті процесу нововведення в першому значенні цього поняття, з іншого боку.	Виготовлення нового	Структуралістський	Процес розвитку	Процес розробки / реалізації

П. Друкер [81]	Інновація – це розробка і впровадження нового, якого раніше не існувало, за допомогою чого старі, відомі елементи надають нових рис економіці даного бізнесу.	Виготовлення нового	Процесуально-орієнтований	Інструмент управління бізнесом	Процес розробки
В. Кінгстон [42]	Інновація – це процес перетворення нової ідеї або винаходу в соціально значущу продукцію, що має принципово нові техніко-економічні показники, або перетворення ідей у конкретні предмети.	Проведення відповідної реорганізації	Процесуально-орієнтований	Інструмент управління бізнесом	Процес розробки
В.Ю. Котельніков [145]	Інновація – це процес перетворення знань та ідей на продукти або послуги, що мають споживчу цінність, це процес безперервного експериментального навчання, продуктом якого є нові, використані на практиці знання.	Виготовлення нового	Процесуально – орієнтований	Процес розвитку	Процес розробки
М.І. Лапін [165]	Інновація – це комплексний процес створення, розповсюдження і використання нового практичного засобу (нововведення) для нової (або для кращого задоволення вже відомої) суспільної потреби; одночасно це процес зв'язаних з даним нововведенням змін у тій соціальній і речовій сфері, в якій здійснюється його життєвий цикл.	Виготовлення нового, освоєння нового ринку збуту, проведення відповідної реорганізації	Процесуально-орієнтований	Процес розвитку	Процес реалізації
Б. Санто [264]	Інновації – це сукупність суспільних, технічних, економічних процесів, завдяки яким, практично використовуючи ідеї й винаходи, створюються кращі за своїми властивостями вироби й технології, а у випадку їхньої орієнтації на економічну вигоду це призводить до одержання додаткових доходів.	Виготовлення та впровадження нового	Процесуально – орієнтований	Інструмент управління бізнесом	Процес розробки
Б. Твіс [267]	Інновація (нововведення) – це пропозиція на ринку чогось нового, за що споживач готовий платити, це застосування, тобто процес, у якому винахід чи ідея набувають економічного змісту.	Виготовлення нового	Структуралістський	Інструмент управління бізнесом	Відкриття
О.Ю. Чубукова, В. Рубан [253]	Всеохоплюючий процес розповсюдження нових знань та їхньої дифузії в усі суспільно значущі сфери діяльності людей.	Освоєння нового ринку збуту, отримання нового джерела сировини, проведення відповідної реорганізації	Процесуально-орієнтований	Інструмент управління бізнесом	Процес реалізації
А.А. Чухно [308]	Інновація – це вдосконалення виробничих сил, основою якого є інформаційно - інтелектуальні технології та знання.	Впровадження нового	Структуралістський	Процес розвитку	Відкриття
Ф. Янсен [316]	Інновації – це одночасний прояв двох світів – світу техніки і світу бізнесу. Коли зміна відбувається на рівні технологій – це винахід, коли до змін підключається бізнес, вони стають інноваціями. Це магістральний шлях, що забезпечує постійне зростання і процвітання компанії.	Виготовлення та впровадження нового, проведення відповідної реорганізації	Процесуально – Орієнтований	Інструмент управління бізнесом	Відкриття
Інновації як засіб					
Закон України «Про інноваційну діяльність» [95]	Інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно - технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.	Виготовлення та впровадження нового	Процесуально-орієнтований	Засіб прискорення розвитку	Відкриття
Великий економічний словник [126]	Інновації – вкладення коштів в економіку, що забезпечує зміну поколінь техніки і технологій.	Виготовлення та впровадження нового, проведення відповідної реорганізації	Процесуально-орієнтований	Процес розвитку	Цільові комплексні зміни
П. Друкер [478]	Інновація – це особливий засіб підприємств, за допомогою якого вони досліджують зміни, що мають місце в економіці та суспільстві, з метою використання їх у бізнесі чи в різних сферах обслуговування.	Освоєння нового ринку збуту	Процесуально-орієнтований	Інструмент управління бізнесом	Процес розробки
П. Друкер [478]	Інновація є специфічним інструментом підприємливості – дією, що надає ресурсам нові можливості створення багатства.	Виготовлення та впровадження нового, освоєння нового ринку збуту, отримання нового джерела сировини	Процесуально-орієнтований	Інструмент управління бізнесом	Відкриття
О.О. Лапко [191]	Інновації як сукупність трьох складових: безпосередньо інновацій (розглядається об'єкт інновацій), інноваційної функції (визначається ступінь новизни інновацій) і наслідків інновацій (з'ясовується охоплення ринку за допомогою інновацій).	Виготовлення нового, освоєння нового ринку збуту	Структуралістський	Інструмент управління бізнесом	Відкриття
Ф. Ніксон [37]	Інновація – це сукупність технічних, виробничих і комерційних засобів, які приводять до появи на ринку нових промислових процесів й устаткування.	Впровадження нового	Структуралістський	Інструмент управління бізнесом	Відкриття
Педагогічні інновації [258]	Інновація – це економічна категорія, що визначає наявність новизни товарів, послуг, засобів виробництва, тощо, і досягається не шляхом незначних поліпшень старого устаткування чи наявності організаційної схеми, а через введення принципово нових засобів виробництва чи системи його організації.	Виготовлення нового, проведення відповідної реорганізації	Структуралістський	Засіб прискорення розвитку	Відкриття
Р. Смітс [361]	Інновація як успішна комбінація обладнання, технологій та організаційного ресурсу в контексті певної соціальної чи економічної моделі.	Освоєння нового ринку збуту, проведення відповідної реорганізації	Структуралістський	Інструмент управління бізнесом	Відкриття
Н.І. Чухрай [298]	Під інноваціями розуміє новітні розробки продукції, сировини і процесів. При цьому важливу роль у процесі інновацій несе активізація клієнта, який може проявляти ініціативу і навіть у деяких випадках переконувати потенційного постачальника в доцільності замовлення. Схожий підхід лежить в	Виготовлення та впровадження нового, проведення відповідної реорганізації	Структуралістський	Інструмент управління бізнесом	Відкриття

	основі залучення постачальника як частини бізнес - процесу.				
І.А. Шумпетер [313]	Інновація – це нова науково – організаційна комбінація виробничих факторів, мотивована підприємницьким духом.	Впровадження нового	Структуралістський	Інструмент управління бізнесом	Відкриття
І.А. Шумпетер [313]	До інновацій відноситься така нова комбінація засобів виробництва, яка викликає багатоаспектний опір соціального середовища, в тому числі перешкоди правового або політичного порядку.	Впровадження нового, проведення відповідної реорганізації	Процесуально-орієнтований	Інструмент управління бізнесом	Цільові комплексні зміни
Інновації як застосування					
П.Н. Завлін, А.К. Казанцев, Л.Е. Мінделі [94]	Інновація – це застосування у тій або іншій сфері суспільства результатів інтелектуальної (науково-технічної) діяльності, спрямованих на удосконалення самого процесу діяльності або його результатів.	Отримання нового джерела сировини, проведення відповідної реорганізації	Процесуально-орієнтований	Інструмент управління бізнесом	Процес розробки
Ю.П. Морозов [191]	Під інноваціями в широкому значенні розуміє прибуткове використання новачій у вигляді нових технологій, видів продукції, нових організаційно-технічних і соціально-економічних рішень виробничого, фінансового, комерційного або іншого характеру. Під інноваціями у вузькому значенні – уведення нових розробок.	виготовлення та впровадження нового	Процесуально-орієнтований	Засіб прискорення розвитку	Процес реалізації
В. Трика [138]	Інновація – це успішне застосування ідей і процесів для вирішення існуючих проблем та створення нових можливостей. Інновацій вимагають знань, творчого мислення, винахідливості та цілеспрямованості.	Освоєння нового ринку збуту, проведення відповідної реорганізації	Процесуально-орієнтований	Нововведення, інженерна думка, технічна ідея	Процес розробки
В. Хіпель [340]	Інновація – це застосування нового продукту або процесу на практиці.	Виготовлення нового	Структуралістський	Інструмент управління бізнесом	Відкриття
Інновації як зміна					
О.В. Гугелев [62]	Інновація є цільовою зміною, що проводиться суб'єктом управління в складній системі та спрямовується на вдосконалення або приведення у відповідність дерева функцій змінному дереву цілей (вирішення конфлікту).	Отримання нового джерела сировини, проведення відповідної реорганізації	Процесуально-орієнтований	Інструмент управління бізнесом	Цільові комплексні зміни
О.В. Краюшкин [151]	Інновація – це така зміна в первісній структурі виробничої системи, що приводить до виникнення якісного нового її стану. Тому інновація – це цільова зміна у функціонуванні підприємства як системи.	Проведення відповідної реорганізації	Процесуально-орієнтований	Інструмент управління бізнесом	Цільові комплексні зміни
Х. Нойбауэр [292]	Інновації – це всі зміни, які вперше знайшли застосування на підприємстві й приносять йому конкретну економічну або соціальну користь.	Проведення відповідної реорганізації	Процесуально – орієнтований	Нововведення, інженерна думка, технічна ідея	Процес реалізації
А.І. Пригожин [348]	Інновація – цілеспрямована зміна, яка вносить в сферу впровадження (підприємство, населення, суспільство і т.п.) нові відносно стабільні елементи економічного, організаційного, керуючого, правового і педагогічного характеру.	Проведення відповідної реорганізації	Процесуально-орієнтований	Засіб прискорення розвитку	Цільові комплексні зміни
Д.А. Єндо-вицький, С.Н. Коменденко [125]	Інновація – це всі зміни системного функціонування організації, викликані необхідністю досягання її стратегічних цілей в умовах мінливого зовнішнього середовища.	Проведення відповідної реорганізації	Процесуально-орієнтований	Нововведення, інженерна думка, технічна ідея	Цільові комплексні зміни
Інновація як комерціалізація					
Посібник Осло (Oslo Manual) [333]	Інновація є введення у вживання будь-якого нового або значно поліпшеного продукту (товару або послуги) або процесу, нового методу маркетингу або нового організаційного методу в діловій практиці, організації робочих місць або зовнішніх зв'язках.	Виготовлення нового	Процесуально-орієнтований	Інструмент управління бізнесом	Відкриття
Зелена Книга про інновації [150]	Інновація розглядається як синонім, що позначає успішне виробництво, впровадження та експлуатацію нововведення в економічних та соціальних сферах. Вона пропонує нові шляхи вирішення проблем та, таким чином, дозволяє задовольнити потреби людини і суспільства.	Впровадження нового	Процесуально-орієнтований	Нововведення, інженерна думка, технічна ідея	Процес реалізації
А.С. Батрутдінов [30.]	Інновації – комерціалізація результатів наукових досліджень, спрямованих на підвищення ефективності економічних і соціальних відносин у всіх сферах діяльності суспільства через вдосконалення виробничого процесу.	Виготовлення та впровадження нового, проведення відповідної реорганізації	Процесуально-орієнтований	Інструмент управління бізнесом	Процес реалізації
М. Додгоон [109]	Інновації включають наукову, технологічну, організаційну і фінансову діяльність, яка призводить до комерційного введення нового (або покращеного) продукту, виробничого процесу чи устаткування.	Виготовлення та впровадження нового	Структуралістський	Інструмент управління бізнесом	Процес розробки
В.О. Іванов [157]	Інновація – це комерціалізація наукових знань, які отримали втілення у формі нової або вдосконаленої продукції, техніки, технології, організації виробництва, управління.	Виготовлення та впровадження нового, проведення відповідної реорганізації	Структуралістський	Засіб прискорення розвитку	Процес реалізації

Таблиця А.4 – Визначення категорії «інноваційна діяльність» в контексті визначення результатів інноваційної діяльності за різними нормативно-правовими та науковими джерелами
(джерело: складено автором на садах систематизації джерел)

Джерело	Визначення
1	2
Процесний підхід	
Інноваційна діяльність як процес	
О.О. Поліщук [322]	Інноваційна діяльність – це процес, спрямований на розробку інновацій, реалізацію результатів завершених наукових досліджень або певних науково-технічних досягнень в новий чи вдосконалений продукт, що реалізується на ринку, у новий або вдосконалений технологічний процес, що використовується в практичній діяльності, а також пов'язані з цим процесом наукові розробки та дослідження.
Т.О. Скрипко [388]	Інноваційна діяльність підприємств – це процес, який спрямований на реалізацію результатів завершених наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень у новий або вдосконалений продукт, новий або вдосконалений технологічний процес, а також супутні наукові дослідження і розробки.
Г.О. Трифілова [410]	Інноваційна діяльність – це процес, спрямований на втілення результатів наукових досліджень та розробок, або інших науково-технічних досягнень у новий чи удосконалений продукт, який реалізується на ринку, у новий або удосконалений технологічний процес, який використовується у практичній діяльності.
Р.А. Фатхутдинов [421]	Інноваційна діяльність – це процес стратегічного маркетингу, НДДКР, організаційно-технічної підготовки виробництва, виробництва й оформлення нововведень, їх впровадження (або перетворення на інновацію) і поширення в інші сфери.
Інноваційна діяльність як послідовність	
С.Ф.Зайнуллина С.Ф., Г.Р. Геймашева [132].	Інноваційна діяльність – послідовність операцій, в ході яких реалізуються заходи, націлені на створення нових або більш модернізованих продуктів і процесів, що володіють певною значимістю.
Об'єктно-предметний підхід	
Інноваційна діяльність як здійснення	
Керівництво Осло «Рекомендації зі збору та аналізу даних з інновацій» [176]	Інноваційною діяльністю є всі наукові, технологічні, організаційні, фінансові та комерційні дії, які реально призводять до здійснення інновацій або задумані з цією метою. Деякі види інноваційної діяльності є інноваційними самі по собі, інші не володіють цією властивістю, але теж необхідні для здійснення інновацій. Інноваційна діяльність включає також дослідження і розробки, не пов'язані безпосередньо з підготовкою якої-небудь конкретної інновації.
Закон України «Про інвестиційну діяльність», ст. 3 [138]	Інноваційною діяльністю є сукупність заходів, спрямованих на створення, впровадження, поширення та реалізацію інновацій відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» з метою отримання комерційного та/або соціального ефекту, які здійснюються реалізацією інвестицій, вкладених в об'єкти інноваційної діяльності.
Методологічні положення зі статистики інноваційної діяльності, ст. 3 [254]	Інноваційна діяльність – усі наукові, технологічні, організаційні, фінансові й комерційні дії, що призводять до здійснення інновацій або задумані з цією метою. До інноваційної діяльності також належать дослідження і розробки, безпосередньо не пов'язані з підготовкою конкретної інновації.
Інноваційна діяльність як втілення	
Й. Шумпетер [423]	Інноваційна діяльність є втіленням в життя новітнього поєднання виробничих факторів, яке дозволяє максимально задовольнити нові потреби, в результаті застосування науково-технічних нових знань.
Інноваційна діяльність як інструмент	
П. Друкер [115]	Інноваційна діяльність – особливий інструмент, що дозволяє підприємцю використовувати зміни і перетворювати їх в нові можливості (для відкриття нового бізнесу або надання нових послуг).
Інноваційна діяльність як розробка	
Л.Н. Дробішевська, А.Г. Тер-Саакян [114]	Інноваційна діяльність – розробка принципово нових і модифікація вже випущених продуктів, що користуються попитом на ринку, шляхом доопрацювання конструкцій і застосування нових технологічних процесів з метою поліпшення експлуатаційних параметрів, зниження собівартості виготовлення, отримання додаткового прибутку.
Інноваційна діяльність як сукупність бізнес-процесів	
А.Ю. Сербенівська [380]	Інноваційна діяльність – сукупність бізнес-процесів, які мають інноваційну складову та спрямовані на досягнення підприємством своєї стратегічної мети.
Інноваційна діяльність як трансформація	
С.А. Бондаренко [41]	Інноваційна діяльність, метою якої є задоволення потреби споживачів продукції, тісно пов'язана із науково-технічною діяльністю, яка визначається як інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань у всіх галузях техніки і технологій.
Концепції розвитку національної інноваційної системи [192]	Інноваційна діяльність – вид діяльності, пов'язаний із трансформацією ідей (звичайно результатів наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень) у технологічно нові або вдосконалені продукти або послуги, впроваджені на ринку, у нові або вдосконалені технологічні процеси або способи проведення (передачі) послуг, використані в практичній діяльності. Інноваційна діяльність припускає цілий комплекс наукових, технологічних, організаційних, фінансових і комерційних заходів, і саме у своїй сукупності вони приводять до інновацій.
Інноваційна діяльність як створення та комерціалізація інновацій	
Закон України «Про інноваційну діяльність», ст. 1 [139]	Інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг.
Закон України «Про інвестиційну діяльність», ст. 3 [138]	Інноваційна діяльність – випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технологій; прогресивні міжгалузеві структурні зрушення; реалізація довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат; фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін стану продуктивних сил; розробка та впровадження нової, ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального та екологічного становища.
Постанова «Модельний закон про інноваційну діяльність» [345]	Інноваційна діяльність – діяльність, що забезпечує створення й реалізацію (уведення в цивільний оборот) новацій (нововведень) і одержання на їхній основі практичного результату (нововведення) у вигляді нової продукції, нового способу проведення (технології), а також реалізованих на практиці заходів організаційного, виробничо-технічного, соціально-економічного й іншого характеру, що виявляють позитивний вплив на сферу проведення, суспільні відносини й сферу керування суспільством.
Г.Г. Виногоров [58]	Інноваційна діяльність – це діяльність, спрямована на придбання новітніх знань, результатом яких може бути

	комерційна реалізація новітніх технічних засобів, технологій, новітньої продукції, матеріалів, новітніх способів організації і управління виробництвом та ін.; дає економічний (зарібок, виручка), громадський, природоохоронний чи інший ефект.
М. П. Денисенко, Я. В. Риженко [101]	Інноваційна діяльність пов'язана з перетворенням наукових досліджень і розробок, а також винаходів та відкриттів у новий продукт, або новий технологічний процес, що впроваджуються у виробничий процес.
С.Ф.Зайнуллина С.Ф., Г.Р. Геймашева [132].	Інноваційна діяльність – це вид діяльності, спрямований на формування, популяризацію та відтворення в економічній сфері нововведень, представлений, як сполучна ланка, між науковою областю і виробничою силою, яка в свою чергу об'єднує матеріальне і наукове відтворення, виконуючи при цьому потреби економічних агентів.
Н.В. Краснокутська [202]	Інноваційна діяльність – діяльність колективу, спрямована на забезпечення доведення науково-технічних ідей, винаходів до результату, придатного до практичного застосування та реалізації їх на ринку з метою задоволення потреб суспільства в конкурентоспроможних товарах і послугах.
Т.В. Майорова [235]	Інноваційна діяльність – це діяльність, що спрямована на використання та комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів та послуг.
І.В. Сафронов [378]	Інноваційна діяльність – системний вид діяльності колективу, спрямований на реалізацію в суспільну практику нововведень на базі використання та впровадження нових наукових знань, ідей, відкриттів і винаходів, а також існуючих і апробованих наукомістких технологій, систем і устаткування.
Статистичний збірник «Наукова та інноваційна діяльність в Україні» [398]	Інноваційна діяльність підприємства – це діяльність, спрямована на пошук і реалізацію інновацій в цілях розширення асортименту і підвищення якості продукції, вдосконалення технології та організації виробництва.
Інноваційна діяльність як інвестування	
Господарський Кодекс України, ст. 325 [87]	Інноваційною діяльністю у сфері господарювання є діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково-технічних програм з тривалими строками окупності витрат і впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя.
Господарський Кодекс України, ст. 327 [87]	Інноваційна діяльність передбачає інвестування наукових досліджень і розробок, спрямованих на здійснення якісних змін у стані продуктивних сил і прогресивних міжгалузевих структурних зрушень, розробки і впровадження нових видів продукції і технологій.
Інноваційна діяльність як комплекс	
В.В. Величко [58]	Інноваційна діяльність – це комплекс дій, спрямованих на втілення результатів наукових досліджень у нових продуктах, технологіях, устаткуванні, організаційних рішеннях тощо.
Л.О. Чорна, О.Д. Волошина [446]	Інноваційна діяльність – це комплекс взаємопов'язаних заходів, які передбачають послідовний перебіг етапів генерації ідей, проведення наукових досліджень та реалізації заходів із комерціалізації з метою докорінного поліпшення вже наявного чи впровадження принципово нового продукту, яким можуть виступати як продукція підприємства, так і виробничо-управлінські процеси.
Інноваційна діяльність як процедура	
О.В. Тичинський [403]	Інноваційна діяльність – це процедура створення і впровадження нових товарів та послуг, розробки та впровадження нових промислових технологій, які будуть основою виробничої діяльності фірми в майбутньому, а комерційна реалізація знов створених виробів (послуг) забезпечить майбутні доходи і сформує конкурентну позицію компаній.
Системний підхід	
Інноваційна діяльність як система	
Т.П. Близнюк [40]	Інноваційна діяльність – це складна динамічна система заходів з використання результатів закінчених науково-технологічних досліджень, організаційно-економічних розробок або інших науково-технологічних досягнень, яка функціонує під впливом факторів середовища усіх рівнів (зовнішнього та внутрішнього) з метою задоволення мінливого індивідуального попиту і потреб суспільства в цілому в конкурентоспроможній продукції (товарах, роботах, послугах).
В.О. Коюда, Л.А. Лисенко [197]	Інноваційна діяльність – це системна діяльність, спрямована на наукові дослідження, розробку (або залучення), впровадження та комерціалізацію інновацій з метою отримання економічного та (або) іншого ефекту, підвищення конкурентоспроможності підприємства та забезпечення його розвитку.
Інтегральний підхід	
Інноваційна діяльність як розвиток	
В.І. Захарченко, Н.М. Корсікова, М.М. Меркулов [147]	Інноваційна діяльність (інноваційна функція підприємства) – сукупність робіт з розвитку, виконувана на підприємстві, в рамках якої здійснюється як технологічний, так і організаційний розвиток підприємства, проводиться оновлення продукції.
Н. Ханчук [439]	Інноваційна діяльність має багатогранний, багатоплановий характер, втілює в собі єдність технологічних, організаційних та соціальних нововведень, в ході реалізації яких формується нова модель розвитку, перетворення і ефективного використання громадських, природних і економічних ресурсів, де кінцевою метою є підвищення якості життя населення країни.

Таблиця А.5 – Систематизація наукових підходів до визначення категорії «інноваційний потенціал» (джерело: складено автором на засадах систематизації джерел [170, 383])

Підхід	Сутність	Недоліки
1	2	3
Науково-технічний підхід (детермінізм)	Ототожнювання понять «інноваційний потенціал» та «науково-технічний потенціал»	Такий підхід залишає за межами розгляду, принаймні, два аспекти проблеми виокремлення сутнісних і специфічних ознак поняття «інноваційний потенціал»: 1. Далеко не всі ринкові інновації суворо пов'язані безпосередньо з науковими розробками. 2. Відсутність відповідних управлінських і маркетингових механізмів призводить до того, що багато наукових розробок не реалізуються у вигляді затребуваних ринком товарів і послуг.
Ресурсний підхід (детермінізм)	Ресурсний підхід визначає інноваційний потенціал через розгляд набору ресурсів, необхідних і достатніх, на думку авторів, для реалізації підприємством інноваційної активності.	Якщо постулати такого підходу прийняті як керівництво до дії, то менеджмент компанії починає нараховувати ресурсну базу (або посиляється на відсутність інноваційної активності в зв'язку з відсутністю відповідної ресурсної бази), що безпосередньо не веде до зростання інноваційної активності організації. У підсумку, маючи величезний набір ресурсів, компанія не може отримати приросту нових, інноваційних та конкурентоспроможних на ринку товарів і послуг.
Функціональний (факторний) підхід	Факторний підхід уявляє потенціал як систему матеріальних та трудових факторів (умов, складових), що забезпечують досягнення мети виробництва. Основою для такого підходу є висловлювання К. Маркса про те, що засоби праці, предмет праці та робоча сила як фактори виробництва та елементи утворення доданої вартості виступають як можливості, що підкреслює їхній потенційний характер. Для перетворення цієї можливості на дійсність «вони мають з'єднатися».	Означений підхід також не повністю, на наш погляд, розкриває сутність дефініції потенціал, оскільки зосереджується на простому виявленні альтернатив використання наявного ресурсу чи пошук векторів його нагромадження.
Потенційний підхід (за готовності)	Визначає поняття «інноваційний потенціал» через термін «готовність». Враховує достатність досягнутого рівня потенціалу для інноваційної активності економіки.	Визначення «міра готовності» передбачає наявність зовнішнього поштовху, зовнішньої команди, яку компанія готова (або не готова) виконати. Сучасний бізнес вимагає створення нової, не реактивної, а проактивної поведінки – здатності діяти не з волі обставин, а випереджаючи їх, не адаптуючись до ринку, а формуючи його.
Результатний підхід (за можливості)	Визначає поняття «інноваційний потенціал» через термін «можливість» (здатність). Враховує можливості підприємства до здійснення інноваційної діяльності.	Такі визначення, вірно охоплюючи зв'язок поняття «потенціал» з поняттям «здатність», не пояснюють, в чому специфічні особливості таких здібностей.
Системний підхід	Розглядає потенціал як здатність комплексу ресурсів економічної системи (підсистеми) виконувати поставлені перед нею завдання. Потенціал, на їхню думку, це цілісне уявлення про єдність структури і функції об'єкта, вияв їх взаємозв'язку. На цій основі робиться висновок про сукупні можливості колективу (іншого ресурсу) виконувати певні завдання – що вдаліше склалася структура об'єкта, що більше відповідають одні одним його структурні та функціональні елементи, то вищими будуть його потенціал і ефективність.	Спрошене розуміння потенціалу підприємства, оскільки здатність ресурсу чи фактора виробництва забезпечити отримання необхідного результату є без реалізації управлінської складової лише можливою і статичною величиною – управління виступає не допоміжним чи суміжним процесом реалізації потенціалу підприємства, а його безпосереднім спонукальним мотивом і джерелом раціонального застосування.

Комплексний (інтегральний) підхід	Надання різнобічної характеристики поняттю. Врахування багатогранності інноваційного потенціалу.	Складність визначень. Врахування окремих сторін інноваційного потенціалу та нівелювання інших

Таблиця – А.6 Визначення категорії «інноваційний потенціал» в контексті визначення результатів інноваційної діяльності за різними нормативно-правовими та науковими джерелами (джерело: складено автором на засадах систематизації джерел)

Джерело	Визначення
1	2
Макроекономічний підхід	
Об'єктно-предметний підхід	
Науково-технічний підхід	
Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева [358.]	Інноваційний потенціал – це науково-технічний потенціал країни у вигляді науково-дослідних, проектно-конструкторських, технологічних організацій, експериментальних виробництв, досвідчених полігонів, навчальних закладів, персоналу та технічних засобів цих організацій.
Результатний підхід (за можливістю (здатністю))	
Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [144]	Інноваційний потенціал – сукупність науково-технологічних, фінансово-економічних, виробничих, соціальних та культурно-освітніх можливостей країни (галузі, регіону, підприємства тощо), необхідних для забезпечення інноваційного розвитку економіки.
О.В. Засць, О.П. Осика [132]	Інноваційний потенціал – здатність різних галузей виробляти наукоємну продукцію, що відповідає вимогам світового ринку.
Мезоекономічний підхід	
Об'єктно-предметний підхід	
Ресурсний підхід	
Л.Я. Беневська [36]	Інноваційний потенціал регіону – це поєднання умов та сукупності кадрових, науково-дослідницьких, матеріально-технічних, фінансових, інформаційних ресурсів, які тісно взаємопов'язані між собою, використовуються для інноваційної діяльності суб'єктів регіону та забезпечують на основі цього конкурентні переваги регіону.
О.А. Біловодська, О.Ф. Грищенко [38.]	Інноваційний потенціал регіону – це сукупність усіх ресурсів цього регіону, що забезпечує його здатність в існуючих соціально-економічних умовах створювати, отримувати та впроваджувати інновації, спираючись на наявну інноваційну інфраструктуру та інноваційну культуру.
Н. С. Куцай [220]	Інноваційний потенціал регіону – це оптимальне поєднання сукупності ресурсів: кадрових, науково-дослідницьких, матеріально-технічних, ринкових, політико-правових, інформаційних, фінансових, які максимально уможливають їх використання для успішного соціально-економічного зростання регіону та підвищення якості життя його населення.
О.В. Куур, М.В. Струкова [219]	Інноваційний потенціал регіону – це накопичений інноваційний сукупний ресурс, який забезпечує інноваційних розвиток економічних суб'єктів регіону і сприяє отриманню ними доходу.
А. Масалов [243]	Інноваційний потенціал регіону являє собою категорію особливого змісту, що включає не лише інноваційні ресурси й механізм їх використання в організаційно-господарській системі, а й активність інноваційних процесів у регіональній економіці.
Л.З. Фатхулліна, Л.В. Шабалтіна [423.]	Інноваційний потенціал регіону – це сукупність людських, соціальних, правових, матеріально-технічних, інформаційних та інших ресурсів, призначених для інноваційного розвитку регіону.
Результатний підхід (за можливістю (здатністю))	
О.Б. Жихор [129]	Інноваційний потенціал регіону – це здібність та готовність економічної системи (регіону) здійснювати ефективну інноваційну діяльність. (Здібність – це наявність збалансованої структури ресурсів інноваційної діяльності. Готовність – це достатність рівню розвитку потенціалу та ресурсів регіону.)
С.А. Трухін [412]	Інноваційний потенціал регіону – це сукупність науково-технічних, виробничих, технологічних, кадрових, інфраструктурних, фінансових, правових та інших можливостей

	господарюючих суб'єктів регіону забезпечити сприяння та дифузію інновацій.
В.О. Шутенко, Т.І. Городинський [462.]	Інноваційний потенціал регіону – це спроможність регіону, використовуючи наявні ресурси та інфраструктуру, створювати інноваційний продукт та впроваджувати його на ринок.
Інтегральний підхід	
Комплексний (інтегральний) підхід	
О.Ю. Бакланова [22]	Інноваційний потенціал регіону – це джерела, можливості, засоби створення для оптимізації внеску науки і техніки в економічний розвиток за рахунок впровадження ринкових принципів в цю сферу і її реструктуризації.
Мікроекономічний підхід	
Об'єктно-предметний підхід	
Науково-технічний підхід	
М. Данько [98]	Інноваційний потенціал – накопичена певна кількість інформації про результати науково-технічних робіт, винаходів, проектно-конструкторських розробок, зразків нової техніки і продукції.
Ресурсний підхід	
Постанова «Модельний закон про інноваційну діяльність» [333]	Інноваційний потенціал – сукупність інтелектуальних, матеріальних, фінансових, науково-технічних, кадрових, організаційних та інших ресурсів, що залучаються для здійснення інноваційної діяльності.
М.П. Войнаренко, Р.В. Скалок [61]	Інноваційний потенціал – деяка критична маса ресурсів господарюючого суб'єкта (інтелектуальних, науково-дослідних, інформаційних і т.д.), необхідна та достатня для його оптимального розвитку на основі постійного пошуку і використання нових сфер і способів реалізації ринкових можливостей, які відкриваються перед ним, що пов'язано з модифікацією існуючих і формуванням нових ринків збуту.
В.І. Захарченко, Н.М. Корсікова, М.М. Меркулов [147]	Інноваційний потенціал – сукупність ресурсів, які безпосередньо беруть участь в інноваційному процесі, перебувають у взаємозв'язку, і факторів, що створюють необхідні умови для ефективного використання цих ресурсів з метою досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності і підвищення конкурентоспроможності підприємства в цілому.
О.П. Коробейніков, А.А. Трифілова, І.А. Коршунов [193]	Відзначають, що для здійснення інноваційної діяльності необхідна наявність інноваційного потенціалу підприємства, який характеризується як сукупність різних ресурсів, включаючи: – інтелектуальні (технологічна документація, патенти, ліцензії, бізнес-плани з освоєння нововведень, інноваційна програма підприємства); – матеріальні (дослідно-приладова база, технологічне обладнання, ресурс площі); – фінансові (власні, позикові, інвестиційні, державні, грантові); – кадрові (лідер-новатор; персонал, зацікавлений в інноваціях; партнерські і особисті зв'язки співробітників з НДІ і вузами; досвід проведення НДР і ДКР; досвід управління проектами); – інфраструктурні (власні підрозділи НДДКР, відділ головного технолога, відділ маркетингу нової продукції, патентно-правовий відділ, інформаційний відділ, відділ конкурентної розвідки); – інші ресурси, необхідні для здійснення інноваційної діяльності.
Л. Мартюшева, В. Калишенко [240]	Інноваційний потенціал – сукупність організованих в певних соціально-економічних формах ресурсів, що можуть при певних діючих внутрішніх і зовнішніх чинниках інноваційного середовища бути спрямованими на реалізацію інноваційної діяльності з метою задоволення потреб суспільства.
Б.А. Патєєв [315]	Інноваційний потенціал підприємства – це сукупність інформаційних, техніко-технологічних, інтелектуальних, просторових, фінансових, організаційно-управлінських, правових і підприємницьких ресурсів, що утворюють єдину систему появи і розвитку в ній ідей, що забезпечують, відповідно до мети і стратегії підприємства, конкурентоспроможність кінцевої продукції або послуг.
Потенційний підхід	
А.Г. Поршнев [332]	Інноваційний потенціал організації – міра готовності виконати завдання, що забезпечують досягнення поставленої інноваційної мети, тобто міра готовності до реалізації проекту або програми інноваційних стратегічних змін.
Р.А. Фатхутдинов	Інноваційний потенціал організації – міра готовності організації виконати завдання, що

[421]	забезпечують досягнення поставленої інноваційної мети, тобто міра готовності до реалізації інноваційного проекту або програми інноваційних перетворень і впровадження інновацій.
Л.І. Федулова [427]	Інноваційний потенціал – міра готовності організації виконати завдання, що забезпечують досягнення поставленої інноваційної мети, тобто міра готовності до реалізації проекту чи програми інноваційних стратегічних змін.
Результатний підхід (за можливістю (здатністю))	
О.П. Кавтиш, Н.П. Круш [170]	Інноваційний потенціал – спроможність підприємства розробляти та впроваджувати нововведення згідно з необхідними якісними стандартами з метою адаптації до змін у зовнішньому середовищі та виділяють у його складі кадрову, інформаційно-методологічну, матеріально-технічну й організаційно-управлінську складові.
Н.С. Краснокутська [202], Є.В. Лапін [223]	Інноваційний потенціал – спроможність створювати нововведення власними силами або придбавати їх збоку, а також: ефективність впровадження інновацій в практику господарської діяльності.
Б.К. Лисин, В.Н. Фридлянов [229]	Інноваційний потенціал підприємства – це сукупність науково-технічних, технологічних, інфраструктурних, фінансових, правових, соціокультурних та інших можливостей забезпечити сприйняття і реалізацію нововведень, тобто отримання інновацій.
Л. Мартюшева, В. Калишенко [240]	Інноваційний потенціал підприємства – невикористані, приховані можливості накопичених ресурсів, що можуть бути задіяні для досягнення цілей економічних суб'єктів.
О.С. Мороз [263]	Інноваційний потенціал – сукупність інноваційної сприйнятливості (тобто здатності виробничо-господарської системи до впровадження і використання у своїй діяльності новачій різного роду) та ступеня інноваційності підприємства (показника, який характеризує можливість перетворення науково-технічної розробки в новацію, а потім і в нововведення).
М.Н. Титова [403]	Інноваційний потенціал – це здатність розглянутого об'єкта реального сектора забезпечити достатній ступінь поновлення факторів виробництва, їх комбінацій в технологічному процесі продукту, що випускається, організаційно-управлінських структур і корпоративної культури.
О.С. Федонін, І.М. Репіна [424]	Інноваційний потенціал – сукупні можливості підприємства щодо генерації, сприйняття та впровадження нових (радикальних і модифікованих) ідей для його системного технічного, організаційного та управлінського оновлення.
Системний підхід	
Функціональний (факторний) підхід	
І.В. Новікова [291]	Інноваційний потенціал – системи факторів та умов, необхідних для інноваційного процесу.
І.В. Радзівіло [356]	Інноваційний потенціал – складна динамічна система з одночасним урахуванням та поєднанням впливу факторів і чинників середовищ, внутрішніх та зовнішніх можливостей і здатностей, ефективності їх використання, принципів своєчасності та стратегічної направленості підприємства.
Системний підхід	
О.П. Кавтиш, Н.П. Круш [170.]	Інноваційний потенціал підприємства складається з керованого об'єкта та сукупності взаємопов'язаних управлінських дій з планування, прогнозування, використання, мотивації та контролю усього комплексу ресурсів та факторів виробництва в загальній системі управління підприємством, їх напрямів та послідовності застосування з метою забезпечення виконання поставлених перед підприємством завдань, забезпечення його подальшого поступального розвитку.
Д.І. Кокурин [186]	Інноваційний потенціал підприємства – складова інноваційного простору, яка включає особисті ділові якості керівників, професійну та економічну підготовку, професійні досягнення, матеріально-технічне і фінансове забезпечення і визначається набором здійснюваних нововведень.
Інтегральний підхід	
Комплексний (інтегральний) підхід	
В. Вострякової [72]	Інноваційний потенціал – це інтегральна характеристика комплексу економічних ресурсів, поточних і майбутніх здатностей та можливостей економічної системи здійснювати цілеспрямовану інноваційну діяльність через трансформацію сукупності ресурсів із врахування системи внутрішніх і зовнішніх факторів.
В. Гончаров, Є. Іванов [84]	Інноваційний потенціал – органічне поєднання ресурсів, здібностей і можливостей підприємства при здійсненні інноваційної діяльності.
Ю. Левченко [226]	Інноваційний потенціал – органічне поєднання наявних ресурсів, що характеризують його спроможність до інноваційної діяльності та потенційних можливостей їх використання підприємством необхідних для забезпечення його інноваційного розвитку в умовах ринку.

Таблиця А.7 – Порівняльна характеристика категорій «економічний потенціал» та «інноваційний потенціал» в контексті визначення результатів інноваційної діяльності за різними науковими джерелами
(джерело: складено автором на садах систематизації джерел)

Економічний потенціал		Інноваційний потенціал	
Джерело	Визначення	Джерело	Визначення
1	2	3	4
Макроекономічний підхід			
Об'єктно-предметний підхід			
Ресурсний підхід			
О.Ф. Балацький [26]	Економічний потенціал – сукупна здатність наявних економічних ресурсів забезпечити виробництво максимально можливого обсягу корисності, відповідного потребам суспільства на певному етапі його розвитку.	А.І. Акмаєв, Б.Т. Кліяненко [7]	Інноваційний потенціал – структурована сукупність елементів продуктивних сил і виробничих, соціально-економічних відносин, що формуються на основі сучасних досягнень в області науки і техніки, що забезпечує стійкий розвиток соціо-еколого-економічної системи, є основою розвитку виробничого, економічного й соціального потенціалів суб'єкта будь-якого рівня господарювання.
Мікроекономічний підхід			
Об'єктно-предметний підхід			
Ресурсний підхід			
Т.В. Калінеску, Ю.А. Романовська, О.Д. Кирилов [172]	Потенціал підприємства – сукупність організованих у певних соціально-економічних формах ресурсів, що можуть за певних діючих внутрішніх і зовнішніх чинників середовища бути спрямовані на реалізацію діяльності підприємства, метою якої є задоволення нових потреб суспільства.	А.В. Гриньов [90]	Інноваційний потенціал – сукупність усіх наявних матеріальних і нематеріальних активів підприємства, що використовуються в процесі здійснення інноваційної діяльності і містить усі ресурси, що в змозі забезпечити досягнення конкурентних переваг підприємства з використанням інновацій.
В.В. Россоха [367]	Потенціал підприємства – це сукупність наявних у економічного суб'єкта ресурсів і можливостей, що можна використати для досягнення поставленої мети.	Н.Н. Ахметова [20]	Інноваційний потенціал – це сукупність різних видів ресурсів, включаючи матеріальні, фінансові, інтелектуальні, науково-технічні та інші ресурси, необхідні для здійснення інноваційної діяльності.
Результатний підхід (за можливістю (здатністю))			
Ю.І. Гришова, І.С. Должаський, І.О. Крюкова [93]	Економічний потенціал підприємства – спроможність його ресурсів, а саме внутрішніх можливостей і ключових компетенцій забезпечувати реалізацію стратегічних пріоритетних інтересів, що визначає його як цілісну систему, до складу якої входять чинники стратегічного розвитку підприємства.	Н. Ващенко [56]	Інноваційний потенціал – це внутрішні можливості системи «підприємство» впроваджувати нововведення з метою формування та реалізації потенціалу підприємства для забезпечення інтенсивного розвитку за рахунок генерації знань і комерціалізації ідей персоналу.
Системний підхід			
Функціональний (факторний) підхід			
О.В. Березін, К.А. Мамонов [33]	Економічний потенціал – сукупність організаційних, виробничих, матеріальних, фінансових та трудових факторів і розглядається як результат виробничих і економічних відносин, які виникають між суб'єктами господарювання.	З. Шершньова [455]	Інноваційний потенціал характеризується множиною факторів і обставин, які потрібні для реалізації інноваційного процесу, основу якого становлять можливості, які має підприємство для здійснення інноваційної діяльності.
Системний підхід			
Понятійно-термінологічний словник «Економіка: від А до Я» [331]	Економічний потенціал – визначають як спроможність економіки країни, її галузей, підприємств, господарств здійснювати виробничу діяльність, випускати продукцію, товари, надавати послуги, задовольняти попит населення, суспільні потреби, забезпечувати розвиток виробництва та споживання.		
Я.О. Барібіна [30]	Потенціал – це цілісне уявлення про єдність структури та функції об'єкта, вияв їх взаємозв'язку.		
Б.Л. Кузнецов, А.В. Куценко, І.П. Отенко [216]	Потенціал підприємства – системна сукупність засобів праці, предметів праці, працівників, враховуючи їхні інтелектуальні та морально-етичні якості, досвід роботи, мотиви, стимули та традиції, що склалися в колективі.		
Інтегральний підхід			
Комплексний (інтегральний) підхід			
М.В. Савченко [373]	Економічний потенціал – складна економічна система функціональних відносин між елементами реального і потенційного рівнів розвитку підприємства, що відбиває його готовність у певний час мобілізувати ресурсні можливості для досягнення поставлених цілей з максимальною ефективністю у процесі оптимальної взаємодії з зовнішнім середовищем.	І.П. Сидорчук [383]	Інноваційний потенціал підприємства – інтегральна сукупність взаємопов'язаних у певних соціально-економічних формах ресурсів, яка характеризує можливість (здатність) підприємства під дією зовнішніх і внутрішніх факторів створювати й ефективно впроваджувати інновації з метою досягнення інноваційних стратегічних змін, підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності підприємства.
О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк [424]	Потенціал підприємства – інтегральне відображення (оцінка) поточних і майбутніх можливостей економічної системи трансформувати вхідні ресурси за допомогою притаманних їй персоналу підприємницьких здібностей в економічні блага, максимально задовольняючи в такий спосіб корпоративні та суспільні інтереси.	І.А. Педерсен [316]	Інноваційний потенціал – характеристика потоку нововведень, ефективності корпоративних НДДКР, швидкості доведення новачків до ринку, рівня технологічного лідерства, що обумовлює «синергетику» інноваційної діяльності різних структурних підрозділів.
Лапин Е.В. [223]	Економічний потенціал характеризує інтегральні здібності підприємства максимально задовольняти потреби споживачів і враховувати інтереси держави, оптимально використовуючи наявні економічні ресурси.	Л. Шаміна [452]	Інноваційний потенціал – характеристика підприємства, що віддзеркалює наявність у підприємства наукових кадрів та працівників високої кваліфікації, сприймання зовнішніх інновацій і можливість здійснення нововведень у власному виробництві чи організаційній структурі.

Таблиця А.8 – Визначення категорії «інноваційна активність» в контексті визначення результатів інноваційної діяльності за різними науковими джерелами
(складено автором на садах систематизації джерел)

Джерело	Визначення
1	2
ОЕСР [266]	Інноваційна активність – економічна активність як сукупність всіх наукових, технологічних, організаційних, фінансових та комерційних заходів, які фактично призводять або мають на меті впровадження інновацій. (сукупність заходів, ЕА)
Функціональний (факторний) підхід	
Інноваційна активність як результат взаємодії факторів	
І. Ансоф [246]	Конкурентний статус фірми в стратегічній зоні господарювання визначається як результат взаємодії трьох наступних факторів: ефекту масштабу діяльності організації, конкурентної стратегії, потенціалу організації. При цьому кожен з вищезазначених факторів є не потенційно можливим, але вже досягнутим організацією в результаті виявленої її співробітниками і керівництвом активності. Таким чином, за І. Ансофом, потенційний конкурентний статус організації стає реальним лише у разі ненульової активності, що проявляється фірмою. (Результат взаємодії факторів, сукупність досягнутих ефектів)
Потенційний підхід (за готовністю)	
Інноваційна активність як спрямованість	
І. О. Тарасенко [266]	Інноваційну активність суб'єкта господарювання визначається його спрямованістю на реалізацію стратегічних цілей розвитку в умовах ринкової конкуренції з метою забезпечення стійкості функціонування підприємства та його успішності у довгостроковій перспективі.
А.Г. Пригожий [348]	Інноваційна активність підприємства – динаміка дій підприємства щодо створення інновацій та їх практичної реалізації є індикатором вектора руху підприємства щодо формування конкурентних переваг в умовах активізації динаміки змін зовнішнього середовища та обмеженості ресурсів.
А. А. Трифілова [270]	Інноваційна активність як сполучна ланка між етапами аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, формулювання цілей та планування стратегій й характеризується сукупністю трьох складових: інновації у виробництві нового виду продукції; інновації у вигляді виробленого товару, виконаних робіт, наданих послуг; інновації, пов'язані з дослідженнями й розробками.
Г. Й. Жиц [129]	Інноваційна активність – дії підприємства щодо здійснення нововведень без урахування їх інтенсивності, рівня новизни, а також інших аналогічних характеристик, які дозволяють підприємству покращити або зберегти наявну позицію у ринковому середовищі.
Інноваційна активність як активність	
М.Л. Яковенко [465]	Інноваційна активність – таке вираження соціальної активності, у процесі якої індивід проявляє особистісну творчість і сприяє значному перетворенню соціальних відносин, умов життя і т.п.
Інноваційна активність як інтенсивність	
І. В. Баранова, М. В. Черепанова [18]	Інноваційна активність як комплексна характеристика інтенсивності інноваційної діяльності підприємства, заснованої на здатності до мобілізації інноваційного потенціалу.
В.В. Поляков [328]	Інноваційна активність – комплексна характеристика інноваційної діяльності фірми, що включає ступінь інтенсивності здійснюваних дій і їх своєчасність, здатність мобілізувати потенціал необхідної кількості і якості.
А. А. Трифілова [409]	Інноваційна активність характеризується інтенсивністю здійснення економічними суб'єктами діяльності по розробці і залученню нових технологій або вдосконалюваних продуктів в господарський оборот.
Інноваційна активність як оцінка	
Т.В. Гринько [92]	Інноваційна активність підприємства – це специфічна оцінка інтенсивності інноваційної діяльності підприємства як основного фактора його розвитку та нагромадження абсолютних конкурентних переваг.
Т.В. Гринько, Г.В. Єржакова [61]	Зміст інвестиційної активності як економічної категорії полягає не тільки в тому, щоб оцінювати масштаби впровадження нових та покращених технологій, а й сприяти окремим підприємствам в обранні певного напрямку інноваційного розвитку та формуванні на цій основі ефективної інноваційної політики. (оцінка та сприяння)
Інноваційна активність як сприйнятливість	
В. П. Баранчєв, Н. П. Масленнікова, В. М. Мишин [45]	Інноваційна активність фірми – це комплексна характеристика її інноваційної діяльності, що включає сприйнятливість до новацій, засновану на компетенції в питаннях прогресу в даному виді діяльності, ступінь інтенсивності здійснюваних дій з трансформації новацій і їх своєчасність, здатність мобілізувати потенціал необхідної кількості і якості, в тому числі його приховані сторони, здатність забезпечити обґрунтованість застосовуваних методів, раціональність технології інноваційного процесу за складом і послідовності операцій.
В. П. Баранчєв, Н. П. Масленнікова, В. М. Мишин [29]	Інноваційна активність як комплексна внутрішня характеристика, заснованої на властивостях, здібностях і компетенціях організації як споживача і постачальника інноваційного продукту.
Інноваційна активність як діяльність	
О.М. Белоусова [35]	Інноваційна активність є діяльністю, яка спрямована на вирішення творчих нестереотипних завдань, доведених до рівня комерціалізації. Тобто, важливим є не лише новизна вирішуваних завдань, а саме доведення отриманих результатів до практичної реалізації.
Економічна енциклопедія [120]	Інноваційна активність – це цілеспрямована діяльність суб'єктів підприємницької діяльності щодо конструювання, створення, освоєння й виробництва якісно нових видів техніки, предметів праці, об'єктів інтелектуальної власності (патентів, ліцензій та ін.), технологій, а також впровадження досконаліших форм організації праці й управління виробництвом.
І.В. Матузова [246]	Інноваційна активність є динамічною, цілеспрямованою діяльністю по створенню, освоєнню у виробництві і просуванню на ринок продуктових, процесових, організаційних і управлінських нововведень з метою отримання інноваційно-активним підприємством комерційної вигоди і конкурентних переваг.
Інноваційна активність як управління / управлінська діяльність	
В. Зорин [152]	Інноваційна активність представлена як управлінська діяльність, що враховує потреби ринкової економіки в безперервному оновленні товарів, послуг, технологій та виявляється: 1) у прагненні перемагати в конкурентній боротьбі за рахунок новизни, досконалості і якості продукції, підтримки творчих, ініціативних працівників; 2) в готовності до організаційних змін, до зламу управлінських структур у відповідь на коливання ринку та ін.
Інноваційна активність як творчість / творча діяльність	
О.М. Мельніков, В.Н. Шувалов [251]	Інноваційна активність підприємства являє собою творчу діяльність виробників товару або послуги, виражену в досягненні диктованих попитом приростах новизни техніко-технологічних, економічних, організаційних, управлінських, соціальних, психологічних та інших показників пропонованих ринку процесів, товарів або послуг, вироблених фахівцями в конкурентоспроможний час.
М.В. Семикіна Інноваційна праця [379]	Представляє інноваційну активність через призму трудової діяльності персоналу, як один із проявів трудової активності, пов'язаної з реалізацією набутих знань, творчих здібностей, професіоналізмом.

Таблиця – А.9 Визначення категорії «інноваційний процес» в контексті визначення результатів інноваційної діяльності за різними нормативно-правовими та науковими джерелами (джерело: складено автором на засадах систематизації джерел)

Джерело	Визначення
1	2
Процесний підхід	
Інноваційний процес як процес перетворення наукового знання	
І. Жаріков [128]	Інноваційний процес – процес якісного відновлення або перетворення елементів системи, що веде до появи нововведення.
В.І. Захарченко, Н.М. Корсікова, М.М. Меркулов [148]	Інноваційний процес – процес перетворення наукового знання в інновацію, яка задовольняє нові суспільні потреби; послідовний ланцюг дій, що охоплює всі стадії створення новачії та її практичного застосування.
С.Д. Ільєнкова [164]	Інноваційний процес – процес перетворення наукових знань в інновацію, пов'язаний зі створенням, освоєнням і розповсюдженням інновації; головна його риса – обов'язкове завершення інновації, тобто отримання результату, необхідного для практичної реалізації.
М.А. Йохна, В.В. Стадник [166]	Інноваційний процес – процес перетворення наукового знання в інновацію, яка задовольняє нові суспільні потреби; послідовний ланцюг дій, що охоплює всі стадії створення новинки та її практичного використання.
Б.Твісс [401]	Інноваційний процес – це перетворення наукового знання, наукових ідей, винаходів на фізичну реальність (нововведення), яка змінює суспільство.
Н. І. Чухрай, Л. С. Лісовська [450]	Інноваційний процес – процес перетворення наукового знання на інновацію, яка задовольняє нові суспільні; послідовний ланцюг дій, що охоплює всі стадії створення новинки і впровадження у практику.
І.І. Цигилик [441]	Інноваційний процес – процес нагромадження та практичної реалізації нових наукових і технічних знань, як цілісної циклічної системи.
Інноваційний процес як процес створення інновацій	
І.В. Воловельська [61]	Інноваційний процес – процес якісного відновлення або перетворення елементів системи, що веде до появи нововведення.
П.П. Микитюк [257]	Інноваційний процес – це не тільки складний, але і взаємопов'язаний процес створення інновацій з використанням сукупності системи знань, наукової і маркетингової діяльності; сукупності засобів праці, що полегшують людську працю і роблять її продуктивнішою (техніка, прилади, устаткування, організація виробництва).
Л. І. Федулова [426]	Інноваційний процес – комплексний процес створення, поширення та використання нового практичного засобу (нововведення) для нової або для поліпшення задоволення уже відомої потреби людей; водночас цей процес пов'язаний із запровадженням нововведення змін у тому або тому соціальному й речовому середовищі, де здійснюється його життєвий цикл; здійснення повного життєвого циклу інновацій.
Інноваційний процес як процес використання інноваційного потенціалу	
Е.А. Монастирний [262]	Інноваційний процес – процес створення, розгортання та вичерпання науково-технічного, виробничо-економічного та соціально-організаційного потенціалу нововведень.
Е.А. Монастирний [263]	Інноваційний процес – це процес змін елементів системи й взаємозв'язків між ними, внутрісистемний процес формування результату, процес реакції системи у відповідь на зміну зовнішніх умов, в першу чергу, на зміну вимог ринку.
Інноваційний процес як різновид процесу	
І.Б. Висоцька [58]	Інноваційний процес – соціально-техніко-економічний процес, що через виявлення суспільних потреб приводить до розробки науково-технічної продукції, практичне використання якої сприяє розвитку соціально-економічної системи, підтримує намічений режим її функціонування.
В. А.	Інноваційний процес – структурний багатоетапний процес створення, впровадження та

Євтушевський [127]	комерціалізації результатів науково-технічної діяльності.
Об'єктно-предметний підхід	
Інноваційний процес як пов'язана з інноваціями діяльність	
Л.А. Євсеева [119]	Інноваційний процес – це діяльність по створенню, реалізації й поширенню інновацій в суспільному виробництві а саме: створення готової до вживання розробки, що пройшла всі стадії перевірки на виробництві й у споживача.
І.А. Ільїна [167]	Інноваційний процес – це постійний і безперервний потік перетворення конкретних технічних або технологічних ідей на основі наукових розробок в нові технології або окремі її складові частини і доведення їх до освоєння безпосередньо у виробництві з метою здобуття якісно нової продукції.
Д.Ю. Крамської [199]	Інноваційний процес – це здійснення науково-дослідної, науково-технічної, власне інноваційної, виробничої діяльності та маркетингу.
Інноваційний процес як послідовність дій	
Д.Ю. Крамської [199]	Інноваційний процес – складова частина інвестування та розповсюдження нового виду продукту або послуги.
П. М. Коюда, І.А. Шейко [195]	Інноваційний процес – створення, освоєння, використання й дифузія інновацій (нових удосконалених) за відповідними етапами, що дозволяє задовольнити або створити нові суспільні потреби.
В.Ф. Оберемчук [307.]	Інноваційний процес – це послідовність дій на створення ідей можливого нововведення, маркетинг інновацій, виробництво, продаж і поширень цього нововведення, оцінка ефективності інновацій.
О.І. Тивончук [403]	Інноваційний процес – послідовність робіт від проведення наукових досліджень до реалізації й поширення створених на основі нового знання інновацій.
Інноваційний процес як спосіб організації	
І. Федулова [426]	Інноваційний процес – спосіб організації комплексу взаємопов'язаних між собою напрямів наукової, технологічної, організаційної, фінансової і комерційної діяльності, який спрямований на створення і впровадження на ринку нового або удосконаленого продукту, створення нового або удосконаленого технологічного процесу, використання в практичній діяльності нової або удосконаленої організаційно-економічної форми для забезпечення прибуткової роботи підприємця, забезпечення його конкурентоздатності і досягнення визначеної мети.
Інноваційний процес як період часу	
С.В. Філіппова, Л.О. Волощук, Г.А. Смоквіна [430]	Інноваційний процес – це період часу від зародження ідеї, створення новачії та до її впровадження та/або ринкового використання у вигляді інновації.
Інноваційний процес як етапність	
Д.Ю. Крамської [199]	Інноваційний процес – тимчасові етапи життєвого циклу нововведення від виникнення ідеї до її розробки та розповсюдження.
Інноваційний процес як сукупність	
Постанова «Модельний закон про інноваційну діяльність» [345]	Інноваційний процес – сукупність дій (робіт), пов'язаних з організацією та здійсненням інноваційної діяльності, спрямованих на розробку нововведень і здійснення нововведень.
Ю. Буренніков [49]	Інноваційний процес – сукупність основного процесу (від появи інноваційної ідеї до її практичної реалізації) і супутнього (забезпечення основного процесу фінансовими, матеріальними, трудовими, інформаційними ресурсами тощо), які спрямовані на досягнення кінцевого результату – отримання інноваційного продукту.
Д.Ю. Крамської, В.А. Кучинський [199]	Інноваційний процес – це сукупність робіт у області інноваційної діяльності, яка регламентована певними етапами від зародження ідеї до комерціалізації продукту.
Л.І. Мельник	Інноваційний процес – сукупність етапів з формування нових знань про предмет або

[250]	явище та їх застосування на практиці з метою отримання цільового результату (збільшення обсягу та диверсифікування джерел отримання прибутку, зниження рівня витрат та ін.), що супроводжується затратами праці, коштів і часу.
В.Г. Мединський, Л.Г. Скамай [247]	Інноваційний процес – сукупність науково-технологічних, технологічних і організаційних змін, які відбуваються в процесі реалізації інновацій.
А.Ю. Сербенівська [380.]	Інноваційний процес – це сукупність послідовних дій інтелектуальної творчості та діяльності людини, що спрямована на додавання вартості і цінності отриманому кінцевому результату з чітко зазначеними параметрами орієнтованими на довготривалу перспективу.
Інноваційний процес як комплекс	
Н. Краус [205]	Інноваційний процес – комплекс дій, необхідних для підготовки та практичного використання нових технічних, організаційних, економічних, соціальних та інших рішень.
Л.І. Михайлова, С.Г. Турчина [258]	Інноваційний процес – це комплекс різних послідовних видів діяльності на онові поділу і кооперації праці – від одержання нового теоретичного знання до використання створеного на його основі товару споживачем.
С.В. Філіппова [430]	Інноваційний процес – це комплекс взаємозв'язаних між собою дій, ведучих до виникнення нових ідей і їх реалізації в результатах, засобах, процесах виробництва і управління.
Інноваційний процес як ланцюг	
А.Д. Корчагин [193]	Інноваційний процес – це технологічний ланцюг: дослідження – створення об'єкту техніки і технологій – його правова охорона – введення в господарський обіг об'єкту техніки й технологій (комерціалізація).
І.А. Павленко [315]	Інноваційний процес – це послідовний ланцюг дій, у якому інновація проходить стадії від ідеї до конкретної продукції, технології або послуги і поширюється в господарській практиці.
М.Є. Рогоза К.Ю. Вергал [361]	Інноваційний процес – це послідовний ланцюг подій, в якому новація з ідеї перетворюється на розробки і з'являється у вигляді конкретної продукції, технології чи послуги. Це логічна послідовність таких етапів: фундаментальні дослідження, прикладні розробки, впровадження і комерціалізація.
О. Грицай [93]	Інноваційний процес – представляє собою цілеспрямований ланцюг подій до ініціації інновацій, їх розробці, реалізації на ринку подальшій дифузії.
П.Н. Завлін [130]	Інноваційний процес – послідовний ланцюг подій, в ході яких інновація визріває від ідеї до конкретного продукту, технології або послуги і розглядається в господарській практиці.
Системний підхід	
Інноваційний процес як система	
Ю.А. Олійник [311]	Інноваційний процес – система узгоджених і послідовних дій уповноважених суб'єктів, спрямованих на поетапну реалізацію процесу створення та реалізації інновацій, яка базується на перетворенні наукового знання на продукт з метою отримання економічного ефекту від реалізації такого продукту.
П. М. Коюда, І.А. Шейко [197]	Інноваційний процес – це система, яка функціонує та вдосконалюється на постійній основі з урахуванням відмічених особливостей.

Таблиця А.10 – Класифікація підходів до визначення категорії «інноваційний розвиток»
(джерело: складено автором засадах систематизації джерел [14, 62, 64, 257, 266])

Класифікаційна ознака	Підхід	Сутність
1	2	3
За рівнями народного господарства	Макроекономічний	Проведення досліджень щодо механізму реалізації науково-технічного прогресу в процесі економічного розвитку країни, регіону, формування так званої економіки знань, пошуку нових джерел економічного зростання, побудови державної інноваційної моделі розвитку тощо.
	Мікроекономічний	Проведення досліджень діяльності, розвитку та конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, зокрема підприємств.
За М.С. Рогозою мікроекономічний	Вузький	Механізм реалізації внутрішнього потенціалу підприємства, де інноваційний розвиток постає як сукупність нових методів, засобів та шляхів реалізації інноваційних можливостей підприємства, а основними характеристиками такого розвитку є системність, циклічність, динамічність.
	Широкий	Сукупність дій щодо впровадження нововведень, який розділяє процес інноваційного розвитку на складові, що відповідають етапам роботи по пошуку, розробці та реалізації нововведень на підприємстві; спирається на такі поняття як інноваційна діяльність, інноваційний процес і формує таким чином основні інструменти управління.
За ознакою часу	Статичний	Результат наукової, науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності; сукупність інноваційних можливостей підприємства та засобів їх реалізації.
	Динамічний	Дії щодо розгортання інноваційного процесу, здійснення інноваційної діяльності, впровадження інновацій, використання інноваційного потенціалу, спрямовані на якісні зміни.
За В.С. Найдюком	Предметно-технологічний	Орієнтація на науковий результат, при якому інноваційний розвиток розглядається як кінцевий результат наукової чи науково-технічної діяльності.
	Функціональний	Пов'язання інноваційного розвитку із функціями створення, впровадження, поширення нововведень, реалізації інноваційних проектів.
За науковою літературою	Процесний	Визначення на засадах ефективного використання інноваційного потенціалу.
	Результатний	Визначення на засадах ефективного здійснення інноваційної діяльності.
За Л.О. Волошук	Дуальний	Заснований на поєднанні динамічного та статичного підходів: об'єктом управління звичайно є процес, об'єктом функцій управління (планування, обліку, аналізу, контролю, регулювання) є результат процесу в певний момент або за певний період часу. Зокрема, оцінювати та контролювати процес можливо тільки за його результатами в певний момент або проміжок часу.

Таблиця А.11 – Визначення категорії «інноваційний розвиток» в контексті визначення результатів інноваційної діяльності за різними науковими джерелами
(складено автором на засадах систематизації джерел)

Джерело	Визначення
1	2
Макроекономічний підхід	
Процесний підхід (динамічний)	
Функціональний підхід	
Процесний підхід (інноваційний потенціал)	
Інноваційний розвиток як процес	
О. Б. Ватченко, Б. С. Ватченко,	Інноваційний розвиток економічної системи – процес послідовного, еволюційного руху системи до стійкого стану за рахунок формування і дії синергетичних ефектів від різних поєднань факторів виробництва, отриманих під час інноваційних перетворень у системі.

О. Л.Черевко [55]	
В.П. Соловйов, Г.І. Кореняко [1], В.М. Головатюк, А.Т. Тофанчук, М.В. Колесник [2]	Інноваційний розвиток – процес структурного вдосконалення національної економіки, що досягається переважно за рахунок практичного використання нових знань для зростання обсягів суспільного виробництва, підвищення якості суспільного продукту, зміцнення національної конкурентоспроможності та прискорення соціального прогресу в суспільстві.
Об’єктно-предметний підхід (статичний)	
Предметно-технологічний підхід	
Результатний підхід (інноваційна діяльність)	
Інноваційний розвиток як комерціалізація	
І.В. Нікітенко [288]	Інноваційний розвиток – результат реалізації низки нововведень у всіх сферах економіки (науковій, освітній, виробничій), а також у системі управління усієї інституціональної структури, що спричинив підвищення соціально-економічної ефективності всього національного господарства.
М. Портер [181]	Інноваційний розвиток – це утримання конкурентних переваг на основі постійного вдосконалення, винайдення нових, більш складних, технологій чи форм ведення бізнесу.
Процесний підхід (інноваційний потенціал)	
Інноваційний розвиток як розвиток	
Л. О. Волощук. [65]	Інноваційний розвиток – це економічний розвиток (розвиток економічної системи), що має ознаки інноваційності.
А.І. Кабанов, Ю.З. Драчук, О.М. Яременко [168.]	Інноваційний розвиток – розвиток, що має підвищити науково-технічний рівень виробництва, забезпечити ефективне використання всіх видів ресурсів при впровадженні нової техніки, технологічних процесів та інших інновацій.
Функціональний підхід	
Результатний підхід (інноваційна діяльність)	
Інноваційний розвиток як комерціалізація	
В.І. Захарченко [148]	Інноваційний розвиток – спосіб економічного зростання, заснований на постійних і систематичних нововведеннях, спрямованих на суттєве поліпшення всіх аспектів діяльності господарської системи, на періодичному перегрупованні сил, обумовленому логікою НТП, цілями і завданнями розвитку системи, можливістю використання певних ресурсних факторів у створенні інноваційних товарів і формуванні конкурентних переваг.
Д.В. Мержоева [252]	Інноваційний розвиток – стратегія, що базується на широкому впровадженні новацій, використанні можливостей, реалізація яких вимагає застосування сучасних стандартів і технологій та спрямована на широке впровадження інновацій у компанії, у сфері взаємодії влади та бізнесу, в галузі здійснення інтерфейсної взаємодії між наукою, промисловістю та іншими секторами економіки.
Процесний підхід (інноваційний потенціал)	
Інноваційний розвиток як розвиток	
П. В. Воронжак [72]	Узагальнено інноваційним розвитком можна вважати розвиток, пов’язаний із процесом якісних змін та спрямований на створення нових можливостей, що характеризує результат винахідництва.
Мікроекономічний підхід	
<i>Вузький мікроекономічний підхід</i>	
Процесний підхід (динамічний)	
Функціональний підхід	
Процесний підхід (інноваційний потенціал)	
Інноваційний розвиток як процес	
Л.О. Волощук	Інноваційний розвиток підприємства – це процес розвитку за рахунок формування та

[64]	використання інноваційного потенціалу, спрямований на якісні зміни стану підприємства.
Х. Гумба [63]	Інноваційний розвиток підприємства – це не тільки основний інноваційний процес, але і розвиток системи факторів та умов, необхідних для його здійснення, тобто інноваційного потенціалу.
С.М. Ілляшенко [158]	Інноваційний розвиток підприємства – процес господарювання, що спирається на безупинні пошук і використання нових способів і сфер реалізації потенціалу підприємств у мінливих умовах зовнішнього середовища у рамках обраної місії та прийнятої мотивації діяльності і пов’язаний з модифікацією існуючих і формуванням нових ринків збуту.
М.Е. Касе [173]	Інноваційний розвиток підприємства – складний та довготривалий процес інноваційних перетворень на підприємстві, що включає набір цілей, заходів, які плануються, систему мотивації та способи фінансування.
А. О.Князевич, О. В. Крайчук [180]	Інноваційний розвиток підприємства – це процес застосування науково обґрунтованої ідеї (новації), визначення місії і подальших цілей діяльності підприємств та їх переведення на ефективну інноваційну модель, яка більшою мірою відповідає вимогам споживачів на даному етапі соціально-економічного розвитку суспільства.
С. Ковальчук [182]	Інноваційний розвиток підприємства – безперервний процес, під час якого відбувається безупинний пошук та створення нових технологій, матеріалів, інших видів ресурсів, їх подальше використання в діяльності господарюючого суб’єкта задля формування, виявлення та забезпечення максимального задоволення потреб і запитів споживачів найбільш ефективним способом та створення конкурентних переваг у мінливому зовнішньому середовищі.
Д.Ю.Крамськ ой, В.А.Кучинський [149]	Інноваційний розвиток промислового підприємства – це процес необоротної закономірної зміни підприємства і бізнес-процесів у ньому, викликаний розробкою і впровадженням інновацій.
П.П. Микитюк, Ж.Л. Крисько [257]	Інноваційний розвиток підприємства – процес спрямованої закономірної зміни стану підприємства, що залежить від інноваційного потенціалу цього підприємства та джерелом якого є інновації, що створюють якісно нові можливості для подальшої діяльності підприємства на ринку шляхом реалізації уміння знаходити нові рішення, ідеї та у результаті винаходів.
Т.М. Пілявоз [320]	Інноваційний розвиток підприємства – процес цілеспрямованого, послідовного руху підприємства до збалансованого інноваційного стану під впливом синергетичної дії зовнішніх та внутрішніх факторів, що визначають стійкість організаційно-функціональної системи підприємства в умовах ринкової економіки, який характеризується результатом якості, досягнутим залежно від інтенсивності та швидкості інноваційних процесів на підприємстві.
В. М. Суязов [399]	Інноваційний розвиток організації – це процес цілеспрямованого, постійного удосконалення інноваційної сфери організації з метою якісного покращення її стану та функціонування на основі інтенсивних факторів.
Л.О. Волощук, В.В. Кірсанова, С.В. Філіппова [62]	Інноваційний розвиток – процес розвитку за рахунок формування та використання інноваційного потенціалу, спрямований на якісні зміни стану підприємства.
Л.О.Волощук, В.В.,Кірсанова, С.В. Філіппова [62]	Інноваційний розвиток – це позитивні якісні зміни стану підприємства (що знаходять відображення в підвищенні ефективності діяльності, конкурентоспроможності, зростанні ринкової вартості і т.д.) в результаті здійснення інноваційної діяльності та використання інноваційного потенціалу.
О. Шакура [452]	Інноваційний розвиток підприємства – процес збалансованого вдосконалювання різних сфер діяльності суб’єктів господарювання на основі впровадження науково-технічних, організаційно-комунікаційних і фінансово-економічних інновацій, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності, ділової активності, забезпечення фінансової стійкості, ліквідності й платоспроможності суб’єктів господарювання.
Об’єктно-предметний підхід (статичний)	
Предметно-технологічний підхід	

Результатний підхід (інноваційна діяльність)	
Інноваційна діяльність як інше	
І.С. Борисова [44]	Інноваційний розвиток підприємства – створення на фондовому ринку привабливості з точки зору дохідності інвестиційного ризику, тобто підвищення вартості бізнесу шляхом управління інноваціями.
Н.А. Заглуміна [131]	Інноваційний розвиток підприємства – сукупність відносин, що виникають у ході цілеспрямованого підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності організації на основі інновацій.
Інноваційний розвиток як результат	
І. П. Сидорчук [383]	Інноваційний розвиток підприємства – це результат керованого багатофакторного процесу оновлення підприємства, який залежить від виділення ключових, для формування конкурентних переваг, елементів і векторів інноваційних змін та підтримання збалансованості відповідних нововведень у всіх структурно-функціональних елементах підприємства як економічної системи, що забезпечує ефект синергії і підвищення потенціалу розвитку підприємства.
Функціональний підхід	
Результатний підхід (інноваційна діяльність)	
Інноваційний розвиток як діяльність	
О.А. Стадик [398]	Інноваційний розвиток підприємства – діяльність підприємства, що спирається на постійний пошук нових методів та засобів задоволення споживацьких потреб та підвищення ефективності господарювання; розвиток, що передбачає розширення меж інноваційної діяльності та впровадження інновацій у всі сфери діяльності підприємства.
Інноваційний розвиток як розвиток	
А. Н. Барикін [30]	Інноваційний розвиток комерційної організації – це прогресивна форма розвитку соціально-економічних систем, виражена в зміні їх якісного стану в рамках прийнятої моделі в результаті приросту компетенцій у сфері ведення інноваційної діяльності.
С. М. Ілляшенко [128]	Інноваційний розвиток підприємства – розвиток, що спирається на безупинний пошук і використання нових способів і сфер реалізації потенціалу підприємства у мінливих умовах зовнішнього середовища в рамках обраної місії та прийнятої мотивації діяльності і який пов'язаний з модифікацією існуючих і формуванням нових ринків збуту.
Інноваційний розвиток як шлях	
І. Підкаміний, В. Ціпуринда [319]	Інноваційний розвиток підприємства – шлях, який базується на поглибленні поєднання цілей підприємства, його підсистем, цілей кожної особистості, яка працює в колективі, вдосконаленні її діяльності, вдосконаленні бізнес-процесів для досягнення загальних стратегічних цілей.
Інноваційний розвиток як досягнення цілей	
Н. В. Семенова [379]	Інноваційний розвиток підприємства – досягнення більш досконалого стану за рахунок втілення результатів науково-технічного прогресу (НТП) у новому товарі, новій техніці, обладнанні.
Процесний підхід (інноваційний потенціал)	
Інноваційний розвиток як розвиток	
Н. Й. Радіонова [357]	Інноваційний розвиток підприємства – це збалансований розвиток, в основі якого лежить скоординована зміна функціональної структури підприємства з метою більш ефективного використання ресурсів.
М. Є. Рогоза, К. Ю. Вергал [361]	Інноваційний розвиток підприємства – це здатність підприємства динамічно розвиватися на власній основі за рахунок систематичного формування комплексу дій, спрямованих на розробку, впровадження, подальшу модифікацію нововведень.
Інноваційний розвиток як досягнення цілей	
Н. І. Чухрай, О. П. Просович [450]	Інноваційний розвиток підприємства – це досягнення стратегічних цілей і завдань підприємства через формування і реалізацію його інноваційного потенціалу.
Інноваційний розвиток як рух	
О. А. Біловодська	Інноваційним слід вважати розвиток, який спирається на безперервний пошук і використання нових способів і сфер реалізації потенціалу підприємства в мінливих умовах зовнішнього

[38]	середовища в межах обраної місії та прийнятої мотивації діяльності і який пов'язаний з модифікацією наявних і формуванням нових ринків збуту.
Інноваційний розвиток як перехід	
С.В. Філіппова, Н.М. Селіванова [430]	Інноваційний розвиток – незворотний перехід його виробничої, управлінської та інших підсистем в новий стан, якому притаманні сукупність змін, що відбуваються внаслідок впровадження інноваційних перетворень або застосування інновацій та приводять до: а) формування нових властивостей підприємства та його підсистем (покращення якісного стану, потенціалу та рівня ефективності діяльності, набуття нових компетенцій тощо) та б) зміцнення підприємства, посилення здатності його підсистем опиратися впливу негативних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.
Дуальний підхід (інноваційна діяльність та інноваційний потенціал)	
Л. О. Волощук [62]	Інноваційний розвиток підприємства – це позитивні якісні зміни стану підприємства (що знаходять відображення в зростанні ефективності діяльності, покращенні фінансового стану, конкурентоспроможності, зростання ринкової вартості тощо) у результаті здійснення інноваційної діяльності та ефективного використання інноваційного потенціалу.
Широкий мікроекономічний підхід	
Процесний підхід (динамічний)	
Функціональний підхід	
Результатний підхід (інноваційна діяльність)	
Інноваційний розвиток як розвиток	
В. Г. Никифорова, В. О. Кравченко [288]	Інноваційний розвиток підприємства – розвиток, забезпеченням якого є систематичне створення, залучення, комерціалізація унікальних знань.
Інноваційний розвиток як спосіб	
В.В. Стадник, М.А. Йохна [397]	Інноваційний розвиток підприємства – спосіб економічного зростання, оснований на постійних і систематичних нововведеннях, спрямованих на суттєве поліпшення усіх аспектів діяльності господарської системи, періодичному перегрупуванні сил, обумовленому логікою НТП, цілями і завданнями розвитку системи, можливістю використання певних ресурсних чинників для створення інноваційних товарів і формування конкурентних переваг.
Інноваційний розвиток як роботи	
Н. Поповенко, Е. Забарна [222]	Інноваційний розвиток передбачає наявність постійно діючого комплексу робіт по розробці, освоєнню та впровадженню у виробництво різноманітних нововведень.
Процесний підхід (інноваційний потенціал)	
Інноваційний розвиток як процес	
П. Долей [477]	Інноваційний розвиток підприємства – процес створення та комерціалізації інновацій задля вирішення проблем та адаптації прийнятих рішень.
М.Е. Касс [173]	Інноваційний розвиток підприємства – закономірно та послідовно здійснюваний процес конкретних заходів щодо проведення наукових досліджень і розробок, створення новинок та освоєння їх у виробництві з метою отримання нової або покращеної продукції, нової або удосконаленої технології виробництва.
А.І. Кібіткін, М. Чечуріна [176]	Інноваційний розвиток підприємства – розгортання інноваційного процесу впровадження нововведень (частіше за все технічного, технологічного характеру).
О.С. Мороз [263]	Інноваційний розвиток підприємства – процес пошуку та створення нової продукції та процесів на основі використання сукупності всіх наявних засобів та можливостей підприємства, що веде до якісних змін (підвищення конкурентоспроможності, збільшення стійкості в мінливих зовнішніх умовах, формування нових ринків збуту тощо)
Г.С. Волобуєв [61]	Під інноваційним розвитком підприємства слід розуміти розробку і освоєння продуктивних і технологічних інновацій, а також цілеспрямований пошук і розвиток специфічних компетенцій на основі формування сприйнятливості підприємства до інноваційних змін за рахунок реалізації різних видів інновацій.

Таблиця А.12 – Систематизація наукових підходів до визначення категорії інноваційна інфраструктура

(джерело: складено автором на засадах систематизації джерел [15, 16, 79, 120, 187, 286, 329, 412, 453])

Підхід 1	Вузький 2	Широкий 3
Сутність	Інноваційна інфраструктура – сукупність різного роду організацій будь-якої форми власності (як юридичних, так і фізичних осіб), діяльність яких спрямована на забезпечення та сприяння реалізації інноваційної діяльності, охоплюючи весь інноваційний цикл, шляхом надання безпосереднього фінансового, матеріально-технічного, організаційного, консультативного, інформаційного та іншого сприяння суб’єктам інноваційної діяльності.	Інноваційна інфраструктура – інтегрована в інноваційну (а особливо – економічну) систему сукупність взаємопов’язаних економічних підсистем (ринкову, фінансово-кредитну, матеріально-виробничу, інформаційно-кадрову, консалтингову, маркетингову), які комплексно сприяють забезпеченню оперативного та ефективного функціонування інноваційних процесів.
	Інноваційна інфраструктура як сукупність елементів	–
Диференціація підходів	Інноваційна інфраструктура як комплекс організаційно-економічних інститутів з наявністю зв’язків між елементами	
	Інноваційна інфраструктура як сукупність організацій обслуговування інноваційного процесу	
	Інноваційна інфраструктура як сукупність умов для здійснення інноваційної діяльності	
Особливості	Інноваційна інфраструктура розглядається тільки як сукупність суб’єктів певної організаційної форми.	Інноваційна інфраструктура розглядається не тільки як сукупність суб’єктів певної організаційної форми, але і як комплекс економічних відносин, в які вони вступають з метою впливу на економічну дійсність.
Мета	Дає уявлення про видове розмаїття суб’єктів інноваційної інфраструктури за функціональним призначенням та спеціалізацією діяльності.	Відповідає на концептуальні питання сутності та поняття інноваційної інфраструктури, розкриваючи її не лише з інституційної точки зору, а й даючи аналіз сукупності правових та інших відносин, у які вступають суб’єкти, що її представляють.

Таблиця – А.13 Визначення категорії «інноваційна інфраструктура» в контексті визначення результатів інноваційної діяльності за різними нормативно-правовими та науковими джерелами (джерело: складено автором на засадах систематизації джерел)

Джерело 1	Визначення 2
Вузький підхід	
Об’єктно-предметний підхід	
Інноваційна інфраструктура як сукупність елементів	
Н.З. Мазур, М.П. Левиной [235]	Інноваційна інфраструктура – це інформаційні, організаційні, маркетингові, освітні та інші мережі, які допомагають новій ідеї добиратися до своєї практичної реалізації і знаходити свого споживача.
Н. Т. Рудь [371.]	Інноваційна інфраструктура – сукупність підприємств, організацій, установ, їх об’єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні, тренінгові тощо).
Ю.С. Семке [379]	Інноваційна інфраструктура – сукупність взаємопов’язаних і взаємодоповнюючих організацій різного спрямування і різноманітних організаційно-правових форм, які надають послуги із забезпечення вільного руху повного обсягу ресурсів, необхідних для здійснення інноваційної діяльності на всіх етапах інноваційного процесу.
Д.С. Соколов, Н.С. Томилина [392]	Інноваційна інфраструктура – сукупність елементів національної інноваційної системи, що забезпечують доступ до різних ресурсів і надають послуги учасникам інноваційної діяльності, тобто забезпечують можливості успішної інноваційної діяльності.
Інноваційна інфраструктура як сукупність організацій обслуговування інноваційного процесу	
Закон «Про інноваційну діяльність» [138]	Інноваційна інфраструктура – сукупність підприємств, організацій, установ, їх об’єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо).

Постанова «Модельний закон про інноваційну діяльність» [346]	Інфраструктура національної інноваційної системи (інноваційна інфраструктура) – сукупність органів і організацій, що здійснюють в межах наданих їм повноважень керівництво і реалізацію державної політики у сфері інноваційної діяльності, а також сукупність спеціалізованих інноваційних комерційних, некомерційних підприємств і організацій, їх об’єднань, саморегульованих організацій та професійних спілок підприємців, які забезпечують інноваційну діяльність.
Н. Ісмаїлов, А. Мухамедьяров, Ю. Хабибрахманова [165]	Інноваційна інфраструктура – організації, що сприяють здійсненню інноваційної діяльності (інноваційно-технологічні центри, технологічні інкубатори, технопарки, учбово-ділові центри та інші спеціалізовані організації).
А.Д. Нефедьев [285]	Інноваційна інфраструктура – сукупність інститутів, організацій та фізичних осіб, забезпечуючих сприятливі умови та можливості для виробництва і реалізації інновацій.
Інноваційна інфраструктура як сукупність умов для здійснення інноваційної діяльності	
Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність» [141]	Державна дослідницька інфраструктура – об’єднання наукових установ та (або) вищих навчальних закладів державної форми власності, що створюється з метою оптимального використання їхніх ресурсів (кадрів, матеріалів, устаткування, обчислювальних ресурсів та зберігання банків даних і знань) та координації їх ефективного використання для проведення наукових, науково-технічних досліджень і науково-технічних розробок на найвищому рівні, а також забезпечення спільного проведення заходів щодо якісної підготовки фахівців у відповідних галузях знань.
Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність» [141]	Дослідницька інфраструктура – сукупність засобів, ресурсів та пов’язаних з ними послуг, які використовуються науковим співтовариством для проведення досліджень на найвищому рівні, що охоплює найважливіші об’єкти наукового устаткування та обладнання або набори приладів, ресурси, що базуються на знаннях (колекції, архіви, депозитарії або банки даних наукової інформації), інфраструктуру, засновану на технології комунікацій (грід, комп’ютери, програмне забезпечення і мережевий зв’язок), та інші структури унікального характеру. Дослідницькі інфраструктури можуть бути локально розташованими, віртуальними або розподіленими (організована мережа ресурсів), державними або приватними. Дослідницькі інфраструктури можуть входити до міжнародних мереж.
Повідомлення Комісії. Рамковий документ щодо державної доп-моги на наукові дослідження, технічний розвиток та провадження інноваційної діяльності [324]	Дослідницька інфраструктура – об’єкти, ресурси і пов’язані з ними послуги, які використовуються в науковому співтоваристві для проведення досліджень у відповідних сферах, і охоплює наукове обладнання або набори інструментів, інформаційні ресурси, такі як колекції, архіви або структурована наукова інформація, які сприяють формуванню інформаційних та комунікаційних інфраструктур на основі технологій, таких як мережа, комп’ютерні системи, програмне забезпечення та зв’язок, або будь-який інший унікальний вид організації, необхідні для проведення досліджень. Такі інфраструктури можуть бути «розташовані на єдиному об’єкті» або «розпорошені» (організована мережа ресурсів).
Н.В. Краснокутська [203]	Інноваційна інфраструктура – сукупність взаємопов’язаних та взаємодіючих організацій, систем, необхідних і достатніх для ефективного здійснення інноваційної діяльності та реалізації нововведень.
Л.І. Сергеев, М.Ю. Писаренко [381]	Інноваційна інфраструктура – сукупність організацій, що надають послуги зі створення, освоєння у виробництві і (або) практичного застосування нової або удосконаленої продукції, нового чи удосконаленого технологічного процесу.
Д.С. Соколов, Н.С. Томилина [392]	Інноваційна інфраструктура – це сукупність об’єктів інноваційної діяльності і взаємозв’язків між ними, які виробляють нові знання і нововведення, перетворюють їх в нові продукти і послуги, забезпечують їх поширення і споживання в умовах ринку. Інноваційна інфраструктура є сполучною ланкою між результатами наукових досліджень і ринком, державою і підприємницьким сектором економіки.
Системний підхід	
Інноваційна інфраструктура як комплекс організаційно-економічних інститутів з наявністю зв’язків між елементами	
А. Н. Мярин [267]	Інноваційна інфраструктура – це комплекс організаційно-економічних інститутів, що безпосередньо забезпечують умови реалізації інноваційних процесів господарюючими суб’єктами (в тому числі спеціалізованими інноваційними організаціями) на основі принципів економічної ефективності як національної економіки в цілому, так і її економічних суб’єктів в умовах кон’юнктурних коливань ринку.
Широкий підхід	
Системний підхід	
А.В. Райхлина [358]	Інноваційна інфраструктура – це найважливіший фактор, що забезпечує адаптацію економіки до прогресивних технологій і заснований на комплексній і довгостроковій взаємодії між інноваційною сферою і ринком.

Таблиця А.14 – Класифікація підходів до визначення категорії інноваційна система
(джерело: складено автором на засадах систематизації джерел [42, 487, 482, 485])

Класифікаційна ознака	Підхід / Підвид	Сутність
1	2	3
За поглядами фундаменталістів	Американський (вузький):	Інноваційна система розглядається у вузькому сенсі, у контексті «національних наукових систем» і «національних технологічних політик». Центральне місце в дослідженнях займають систематичні зв'язки між науково-дослідними лабораторіями фірм, науковими та технологічними організаціями, у тому числі університетами, і державною політикою. Аналіз включає ринки знань, захист прав власності, фінансові ринки в аспекті венчурного капіталу. Нечасто в рамках цього напрямку розглядаються питання освіти та навчання, промислових зв'язків і ринку праці.
	1. Підхід формування науково-технічної політики	Основний акцент робиться на дослідженні проблеми формування науково-технічної політики.
	Європейський (широкий):	Інноваційна система розглядається в широкому сенсі, виходячи з розуміння інновації як кумулятивного, інтерактивного процесу. Її формують організації та інститути. Перші представлені фірмами (постачальниками, споживачами, конкурентами), університетами, організаціями венчурного капіталу, державними агенціями інноваційної політики. Другі – звичками, рутинами, правилами, законодавством, яке регулює зв'язки між людьми, групами, організаціями. Вони виступають правилами гри.
	1. Інституційний	Особливістю такого підходу до визначення національної інноваційної системи є інституційний аспект інноваційної діяльності.
	2. Стосунковий	Характерною рисою цього підходу є розгляд питань взаємовідносин між виробниками та користувачами нових знань і технологій.
За складом системи та цілями її функціонування	Історико-емпіричний	Використовує методологічну складову концепції НІС для емпіричних досліджень інституційного впливу на господарську діяльність підприємств та галузей промисловості з урахуванням національних особливостей. Підкреслює значення пріоритету деяких структурних характеристик інноваційних систем, а також впливу на економічний і соціальний розвиток особливостей національної політики. Головна задача інноваційної системи, згідно цього підходу, – бути базою для розвитку та емпіричного аналізу інноваційних процесів у наявному соціо-економічному контексті.
	Знаннєвий	Базується на ідеї інтерактивного навчання: розгляд НІС у більш абстрактному сенсі з зосередженням переважно на ролі знання, навчання та інститутів у інноваційних процесах. Цей підхід базується на двох основних умовах: по-перше, знання – це найголовніший ресурс сучасної економіки, що робить навчання важливим і необхідним процесом, по-друге, навчання є інтерактивним, тобто це соціальний процес. Базовою концепцією успіхів у конкурентному середовищі є «концепція економіки, що заснована на знаннях». Надалі ідея інтерактивного навчання була розповсюджена і на регіональний рівень при аналізі територіальних агломерацій та зовнішнього середовища фірм регіону, де і було введено поняття «локалізоване знання».

Таблиця – А.15 Визначення категорії «інноваційна система» в контексті визначення результатів інноваційної діяльності за різними нормативно-правовими та науковими джерелами
(джерело: складено автором на засадах систематизації джерел)

Джерело	Визначення
1	2
Макроекономічний підхід (НІС)	
Об'єктно-предметний підхід	
Американський (вузький) підхід	
Історико-емпіричний підхід	
Інноваційна система як сукупність інституцій	
Б.-А. Лундвал [485]	Національна інноваційна система – організації та установи, що беруть участь у пошуку і дослідженні, наприклад, відділи досліджень і розробок, технологічні інститути та університети.
Європейський (широкий) підхід	
Інституційний підхід	
Історико-емпіричний підхід	
Інноваційна система як сукупність інституцій	
Експерти ОЕСР, Керівництво Осло [123]	Національна інноваційна система – сукупність інститутів приватного та державного секторів, які індивідуально та в процесі взаємодії обумовлюють розвиток і розповсюдження новітніх технологій, створюють передумови для розробки й впровадження державної інноваційної політики.
Н.І. Іванова [157]	Національна інноваційна система – сукупність організацій приватного і державного секторів економіки, провідних НДР, які здійснюють виробництво та реалізацію високотехнологічної продукції (університети та академії, великі і дрібні компанії, федеральні центри та регіональні технопарки), а також управління і фінансування інноваційної діяльності.
С. Меткальф [254]	Національна інноваційна система – низка різноманітних установ, які спільно та індивідуально роблять внесок у розвиток і розповсюдження нових технологій та які формують структуру, в межах якої уряди формують та реалізують політику впливу на інноваційний процес.
К. Фріман [482]	Національна інноваційна система – мережа установ у державному і приватному секторах, чия діяльність і взаємодія спрямовані на ініціювання, імпортування, модифікацію і поширення нових технологій.
Л. Яремко [467]	Національна інноваційна система – це сукупність взаємопов'язаних організацій (структур), які займаються виробництвом і комерційною реалізацією наукових знань і технологій в межах національних кордонів. Вона складається з двох елементів: – науково-виробничого, представленого різного роду підприємствами, університетами, державними лабораторіями, технопарками і інкубаторами; – інфраструктурно-забезпечувальна, який включає інститути правового, фінансового і соціального характеру, які в свою чергу забезпечують інноваційні процеси.
Інноваційна система як комплекс	
В.С. Білозубенко [36]	Національна інноваційна система – комплекс взаємозалежних інститутів організаційного і правового характерів, пов'язаних особливою структурою, які забезпечують протікання національного інноваційного процесу, окремі його стадії, а також участь і регулюючу роль держави у сфері інноваційного розвитку.
Знаннєвий підхід	
Інноваційна система як сукупність інституцій	
Концепції розвитку національної інноваційної системи [193]	Національна інноваційна система – сукупність законодавчих, структурних і функціональних компонентів (інституцій), які задіяні у процесі створення та застосування наукових знань та технологій і визначають правові, економічні, організаційні та соціальні умови для забезпечення інноваційного процесу в межах національних кордонів та забезпечують зростання конкурентоспроможності вітчизняних організацій та підприємств за рахунок підвищення їх інноваційної активності.
А.А. Гретченко [92]	Національна інноваційна система – сукупність господарюючих суб'єктів і інститутів, що взаємодіють в процесі виробництва, розповсюдження та використання конкурентоспроможних знань і технологій, спрямованих на реалізацію стратегічних цілей сталого розвитку економічної системи і сприяють підвищенню конкурентоспроможності її суб'єктів, в тому числі держав, на міжнародному рівні.
Л. Федулова, М. Пашута [427]	Інноваційна система держави – це сукупність взаємопов'язаних організацій (структур), зайнятих виробництвом і комерціалізацією наукових знань і технологій в межах національних кордонів,

	малих і великих підприємств, університетів, лабораторій, технопарків та інкубаторів як комплексу інститутів правового, фінансового і соціального характеру, що забезпечують інноваційні процеси і мають національне коріння, традиції, політичні та культурні особливості.
Інноваційна система як комплекс	
Є.А. Шабельнікова [451]	Національна інноваційна система – це комплекс законодавчих, структурних і функціональних елементів, які безпосередньо беруть участь в процесі формування та впровадження наукових знань і технологій, забезпечуючи тим самим економічні, організаційні, соціальні та правові умови, що забезпечують динамічний інноваційний розвиток.
Стосунковий підхід	
Історико-емпіричний підхід	
Інноваційна система як сукупність відносин	
О.Кузьменко [218]	Національна інноваційна система – історично, культурно, економічно, науково-технічно й інформаційно обумовлена сукупність відносин між суб'єктами інноваційної діяльності з приводу створення, розповсюдження та використання інновацій, яка має місце в межах певної країни.
Знансвий підхід	
Інноваційна система як сукупність відносин	
Постанова «Модельний закон про інноваційну діяльність» [345]	Національна інноваційна система – система організаційно-правових, соціально-економічних та інституційних відносин, що встановлюють відповідно до конституції, законодавства і склалися звичаями ділового обороту держав-учасниць СНД умови бюджетного, податкового, митного, антимонопольного та технічного регулювання інноваційної діяльності, а також саморегулювання, на основі добровільного прийняття і виконання стандартів якості та сертифікації продукції (послуг).
Б.-А. Лундвал [485]	Національна інноваційна система – сукупність елементів та їх взаємозв'язків, які забезпечують створення, розповсюдження й використання нових і економічно корисних знань, які локалізовані в межах кордонів національної держави.
Інноваційна система як механізм	
М. Шарко [453]	Національна інноваційна система – економічний механізм, заснований на розробці і експлуатації нових знань, підприємницькому підході, інтеграції в зовнішні ринки і прискореному розвитку конкурентоспроможності країни та її регіонів.
Системний підхід	
Американський (вузький) підхід	
Історико-емпіричний підхід	
Інноваційна система як система	
Галли, Теубель [74]	Національна інноваційна система – історично сформована підсистема національної економіки, в якій різні організації та установи взаємодіють і впливають один на одного у процесі здійснення інноваційної діяльності.
В. Пономаренко [330]	Інноваційна система характеризується трьома основними рисами: ототожнюється з інноваційною інфраструктурою; є особливими інтегрованими структурами, яким властива ознака інноваційності та функціями яких є інноваційна діяльність; базується на механізмі взаємозв'язку між елементами системи.
Європейський (широкий) підхід	
Інституційний підхід	
Знансвий підхід	
Інноваційна система як система	
О. Голіченко [83]	Національна інноваційна система – система відмінних взаємопов'язаних інститутів, що виробляють, зберігають і передають знання, майстерність та створені людиною продукти, які використовуються при розробці нових знань і технологій.
В.В.Іванов [157]	Національна інноваційна система – федерально-регіональна система господарських суб'єктів, що взаємодіють між собою в процесі виробництва, розповсюдження та використання нового економічно-вигідного знання, напрями якої визначаються державною політикою і регламентуються відповідною нормативною базою.
О.П.Кавтиш, А.В.Гречко [169]	Національна інноваційна система – динамічна, відкрита, структурована підсистема міжнародної інноваційної системи, що складається із взаємопов'язаних активно співпрацюючих інституцій та забезпечувальних інститутів, які задіяні у процесі створення, акумуляції та реалізації наукових знань, техніки і технологій з урахуванням правових, економічних, організаційних, соціально-культурних умов інноваційного процесу в межах національного господарства і на основі стратегії науково-технологічного розвитку, основного метою якої є підвищення конкурентоздатності економіки та рівня життя населення.

Мезоекономічний підхід (PIC)	
Об'єктно-предметний підхід	
Європейський (широкий) підхід	
Інституційний підхід	
Історико-емпіричний підхід	
Інноваційна система як сукупність інституцій	
Н. Б. Мігай [260]	Регіональна інноваційна система – сукупність господарських суб'єктів, які в процесі взаємодії та співпраці відповідно до визначених пріоритетів забезпечують комплексність інноваційного розвитку регіону.
Л. Яремко [467]	Регіональна інноваційна система – публічно-приватний форум співпраці бізнесу, регіональної адміністрації, органів місцевого самоврядування і держави, в якому представлені науково-дослідні, наукові установи, структури сприяння та трансферу інновацій, а також недержавні організації, які створюють можливість активізувати місцеві чинники росту та краще використовувати існуючий економічний потенціал.
Інноваційна система як структура	
П.Т. Бубенко [47]	Регіональна інноваційна система – організаційно-технічна, експертно-консультаційна, фінансово-економічна й інформаційна структура, що забезпечує: – економічний розвиток регіону за рахунок стійкого і випереджального зростання виробництва і реалізації наукомісткої продукції і науково-технічних послуг; – залучення інтелектуального потенціалу регіону в продуктивну діяльність і його розширене відтворення; – залучення в інноваційну сферу внутрішніх і зовнішніх приватних інвестицій; – формування з боку наукомістких виробництв цільових замовлень для регіону, підвищення якості вищої освіти; – підвищення рівня менеджменту і маркетингу в сфері високих технологій; – позитивний вплив на супутні сфери економіки регіону (високотехнологічні індустріальні галузі, де можуть використовуватися створені розробки і продукти, телекомунікації, банківська сфера і т.д.).
Інноваційна система як складова (системи вищого порядку)	
Ю. Полякова, І. Бабець [329]	Регіональна інноваційна система – складова НІС, як ефективний компонент її мезорівню з окресленням основних напрямків розвитку PIC та перспективи участі у НІС.
Знансвий підхід	
Інноваційна система як сукупність інституцій	
А. Поручник, І. Брикова [332]	Регіональна інноваційна система – це сукупність приватних фірм, державних компаній, громадських організацій, органів влади та центрів створення нових знань та їх подальшої дифузії (таких, як університети, дослідницькі інститути, експериментальні лабораторії, агенції інноваційного розвитку тощо), які поєднані між собою специфічними партнерськими взаємовідносинами, що сприяють інтенсифікації інноваційної діяльності та, як наслідок, підвищенню рівня конкурентоспроможності регіону
Інноваційна система як складова (системи вищого порядку)	
В. В. Третяк, Н. В. Дронова [407.]	Регіональна інноваційна система – органічна частина економічного середовища регіону, для якої характерні певні ознаки, риси, умови функціонування, використання людського капіталу і нових знань з метою підвищення конкурентоспроможності регіону і затвердження його самодостатності в умовах нової економіки.
Системний підхід	
Європейський (широкий) підхід	
Інституційний підхід	
Історико-емпіричний підхід / Знансвий підхід	
Інноваційна система як система	
Є.В. Лазарєва [222]	Регіональна інноваційна система – це нова самоорганізована інтегрована система оптимізації розвитку власних складових: науки, освіти, інноваційної інфраструктури, високотехнологічного виробництва, державного і ринкового регулювання, інноваційних властивостей відносин цих складових, яка спрямована забезпечити перетворення регіонів в центри розвитку національної економіки і точки інноваційної глобальної мережі, підвищити конкурентоспроможність кожного з регіонів і країни в цілому.

Таблиця А.16 – Визначення поняття «результат» в контексті визначення результатів інноваційної діяльності за різними та науковими джерелами
(джерело: складено автором на садах систематизації джерел)

Джерело	Визначення
1	2
Інтернет-джерело Словник «Вокабула» [245]	Результати діяльності – об'єкти або стани, що виникають при здійсненні діяльності. Головним результатом діяльності є її предмет, заради досягнення якого вона і здійснювалася, проте в процесі здійснення діяльності можуть виникати і інші результати: навички, знання, вміння, компетентності, емоції, збагачення індивідуального досвіду людини.
Інтернет-джерело Словник «Вокабула» [245]	Результат дослідження – сукупність теоретичних положень і практичних рекомендацій, отриманих в роботі. Цей результат повинен бути представлений таким чином, щоб він міг бути використаний в науковій і практичній діяльності, розкрито з змістовної і внутрішньо пов'язаний з нею ціннісної сторони. Тільки за такої умови нові знання можуть бути включені в загальнонауковий фонд, взяті на озброєння науковими і практичними працівниками.
Інтернет-джерело Словник «Вокабула» [245]	Результат: 1. підсумок, те, що отримано після завершення будь-якої діяльності. Зазвичай приймається якийсь позитивний підсумок зробленого, хоча в серйозних наукових дослідженнях результат особливо часто буває негативним, тобто не підтверджує або потребують уточнення первісної гіпотези (винятком є дисертаційні роботи, в них результат дослідження найчастіше блискуче підтверджує первісну гіпотезу або теорію); 2. показник майстерності (зазвичай спортивної).
Інтернет-джерело Словник «Вокабула» [245]	Результат (вихід) - винагороди, які в сприйнятті співробітників організації вони отримують від своєї роботи і роботодавців.
Інтернет-джерело Словник «Вокабула» [245]	Результат діяльності – це те, що отримує людина в результаті діяльності. Продукт діяльності індивіда, Р. д. Можуть збігатися з метою діяльності, але можуть і не збігатися. У першому випадку говорять, що в результаті діяльності людина досягла мети, а в другому – мета не досягнута і діяльність може бути продовжена. Параметрами Р. д. Є кількісні та якісні показники, за якими проводиться зіставлення результату з метою. Основними з них вважаються показники ефективності діяльності: продуктивність, якість, надійність. Продуктивність характеризується кількістю продукції, випущеної в одиницю часу, якість – відповідністю продукції стандартам і вимогам технології, надійність характеризується здатністю виконувати необхідні функції протягом певного часу (В. Д. Шадриков). В інженерно-психологічних роботах параметр продуктивності трансформується в параметр швидкості виконання тих чи інших дій або швидкості переробки інформації. Параметр надійності виступає в цьому випадку як інтегральний (див. Багатовимірні характеристики оператора), що залежить від швидкості і точності дій оператора, від його функціонального стану і індивідуальних характеристик (стресостійкості, завадостійкості, монотоностійкості). Необхідно мати на увазі, що параметри ефективності діяльності тісно взаємопов'язані.
Інтернет-джерело Словник «Вокабула» [245]	Результат: 1. вихід системи, вплив її функціонування на зовнішнє середовище; 2. підсумок, продукт будь-якої діяльності.
Великий економічний словник [43]	Результат фінансовий – виражений у грошовій формі економічний підсумок господарської діяльності підприємства, об'єднання, організації в цілому і його окремих підрозділів.
Великий економічний словник [43]	Результат фінансовий кінцевий - фінансовий результат від реалізації продукції (робіт, послуг), інших матеріальних цінностей і доходів від позареалізаційних операцій, зменшених на суму витрат за цими операціями.

Таблиця А. 17 – Змістова характеристика структурних елементів інтелектуального капіталу
Джерело: складено автором на засадах систематизації джерел [10, 22]

Структурний елемент	Змістове розкриття
и	I-й рівень поділу інтелектуального капіталу
1	2
Людський капітал	Накопичені в результаті інвестицій та втілені у працівниках компанії знання, практичні навички, творчі здібності, досвід, загальна культура, моральні цінності та ставлення до справи – якості людських ресурсів, що не підлягають адекватній заміні машинами або паперовій документацією. У постіндустріальну епоху людський капітал стає системоутворюючим фактором у структурі інтелектуального капіталу.
Структурний капітал	Все, пов'язане з інтелектуальним потенціалом, що залишається в компанії після відходу персоналу з робочих місць; включає інформаційні системи, інтелектуальну власність, положення, інструкції, стандарти, грамоти, нагороди, призи, які отримала компанія. До структурному капіталу належать крім того культура і стратегія фірми, структури і системи, а також організаційні процедури і т.п.
II-й рівень поділу інтелектуального капіталу	
Стосунковий капітал	Ділові, економічні та фінансові відносини, що складаються з клієнтами, партнерами, споживачами, постачальниками, акціонерами, посередниками, конкурентами, представниками влади, громадськими організаціями і т.п. Стосункові ресурси не є власністю організації і не можуть бути повністю їй підконтрольні, так як залежать значною мірою від людського фактора.
Клієнтський (спо-живчий, ринковий, брендо-вий) капітал	Відносини із замовниками і покупцями, що сприяють успішній реалізації вироблених компанією товарів і послуг (клієнтська база підприємства, яка є спорідненим продуктом його діяльності). До клієнтського капіталу належать: патенти, ліцензії, товарні знаки та знаки обслуговування, комерційна мережа розширення збуту товарів і послуг, ділові зв'язки з постачальниками, договори маркетингового і технологічного співробітництва, слава, популярність, репутація клієнтів, інші договори, наявність своїх людей (англ. Insiders) в організаціях-партнерах (або у клієнтів), наявність постійних покупців, повторні контракти з клієнтами тощо).
Організаційний капітал	Систематизована і формалізована компетентність компанії (поінформованість, обізнаність, авторитетність), а також організаційні можливості та системи, які посилюють її творчі можливості. До організаційного капіталу належать: інформаційні ресурси, електронні мережі, організаційна структура, ефективне управління, сприйнятливості до змін, нововведення, інтелектуальна власність (авторські права, технічне та програмне забезпечення, комп'ютерні програми, бази даних тощо).
III-й рівень поділу інтелектуального капіталу	
Інноваційний капітал	Здатність компанії до оновлення, нововведень (захиснена комерційним правом інтелектуальна власність, інші нематеріальні активи і цінності).
Процесовий капітал	Системи виробництва, збуту, післяпродажного обслуговування тощо.

Додаток Б

Систематизація трактування за міжнародними стандартами та вітчизняним законодавством економічних категорій інноваційного підприємництва

Таблиця Б.1 – Систематизація трактування міжнародними стандартами та вітчизняним законодавством економічної категорії «інновація»

(джерело: складено автором на засадах систематизації джерел ([137, 374, 375, 378])

Законодавчий акт	Визначення інновативної категорії
1	2
Закон України «Про інноваційну діяльність»	Інновація – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно - технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.
Методологічні положення зі статистики інноваційної діяльності, ст. 3	Інновація – введення у вжиток будь-якого нового або значно вдосконаленого продукту (товару або послуги) чи процесу, нового методу маркетингу або нового організаційного методу в діяльності підприємства, організації робочих місць чи зовнішніх зв'язків.
Зелена Книга про інновації	Інновація розглядається як синонім, що позначає успішне виробництво, впровадження та експлуатацію нововведення в економічних та соціальних сферах. Вона пропонує нові шляхи вирішення проблем та, таким чином, дозволяє задовольнити потреби людини і суспільства.
Керівництво Осло	Інновація – введення у вживання будь-якого нового або значно поліпшеного продукту (товару або послуги) або процесу, нового методу маркетингу або нового організаційного методу в діловій практиці, організації робочих місць або зовнішніх зв'язках.

Таблиця Б.2 – Порівняльна характеристика визначення наукових результатів в різних редакціях Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність»

(джерело: складено автором на засадах систематизації джерела [140])

Стара редакція	Нова редакція
1	2
Науковий результат – нове знання, одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях інформації у формі звіту, наукової праці, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття, проекту нормативно-правового акта, нормативного документа або науково-методичних документів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень, наукового відкриття тощо.	Науковий результат – нове наукове знання, одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях інформації. Науковий результат може бути у формі звіту, опублікованої наукової статті, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття, проекту нормативно-правового акта, нормативного документа або науково-методичних документів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову, тощо.
Науково-прикладний результат – нове конструкторське чи технологічне рішення, експериментальний зразок, закінчене випробування, розробка, яка впроваджена або може бути впроваджена у суспільну практику. Науково-прикладний результат може бути у формі звіту, ескізного проекту, конструкторської або технологічної документації на науково-технічну продукцію, натурного зразка тощо.	Науково-технічний (прикладний) результат – одержані під час проведення прикладних наукових досліджень, науково-технічних (експериментальних) розробок нові або істотно вдосконалені матеріали, продукти, процеси, пристрої, технології, системи, нові або істотно вдосконалені послуги, введені в дію нові конструктивні чи технологічні рішення, завершені випробування, розробки, що впроваджені або можуть бути впроваджені в суспільну практику. Науково-технічний (прикладний) результат може бути у формі ескізного проекту, експериментального (дослідного) зразка або його діючої моделі, конструкторської або технологічної документації на науково-технічну продукцію, дослідного зразка, проекту нормативно-правового акта, нормативного документа або науково-методичних документів тощо.

Додаток В
Характеристика державної статистичної звітності з інноваційної діяльності в Україні
Розрахункові показники за формою державного статистичного спостереження № 1-інновація

№ п/п	Статистичний показник	Одиниця виміру	Пояснення	Класифікаційна ознака	
1	2	3	4	5	6
1.	Кількість промислових підприємств, що займалися інноваційною діяльністю	Одиниць	Кількість промислових підприємств, що протягом останніх трьох років були задіяні в інноваційній діяльності.	– місцезнаходження статистичної одиниці (КОАТУУ); – види економічної діяльності (КВЕД); – організаційно-правові форми господарювання (КОПФГ);	– типи інновацій; – чисельність працівників; – роки; – види інноваційної діяльності.
2.	Інноваційна активність промислових підприємств	Відсотки	Частка промислових підприємств, що протягом останніх трьох років були задіяні в інноваційній діяльності у загальній кількості промислових підприємств.		
3.	Загальний обсяг витрат на інновації	Тис. грн.	Витрати підприємства на здійснення інновацій як нових для підприємства, так і нових для ринку, у тому числі на внутрішні науково-дослідні розробки (НДР), придбання НДР, машин, обладнання та програмного забезпечення, інших зовнішніх знань та інших витрат. Показник складається з поточних і капітальних витрат.	– місцезнаходження статистичної одиниці (КОАТУУ); – види економічної діяльності (КВЕД); – організаційно-правові форми господарювання (КОПФГ);	– чисельність працівників; – види інноваційних витрат, джерела фінансування.
4.	Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації	Одиниць	Кількість промислових підприємств, що протягом останніх трьох років упроваджували нову або вдосконалену продукцію (за винятком простого перепродажу нових товарів, придбаних в інших підприємствах, і змін лише естетичного характеру).	– місцезнаходження статистичної одиниці (КОАТУУ); – види економічної діяльності (КВЕД); – організаційно-правові форми господарювання (КОПФГ);	– чисельність працівників; – роки; – інноваційна продукція за рівнем інноваційності.
5.	Кількість упроваджених (освоєних) інноваційних видів продукції	Одиниць	Кількість упроваджених інноваційних видів продукції за звітний рік, з них окремо виділяють нові лише для підприємства. Інновація вважається впровадженою, якщо вона (її результат) потрапила на ринок.	– місцезнаходження статистичної одиниці (КОАТУУ); – види економічної діяльності (КВЕД); – організаційно-правові форми господарювання (КОПФГ);	– чисельність працівників; – інноваційна продукція за рівнем інноваційності; – види інноваційної продукції.
6.	Кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію	Одиниць	Загальна кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію за звітний рік	– місцезнаходження статистичної одиниці (КОАТУУ); – види економічної діяльності (КВЕД); – організаційно-правові форми господарювання (КОПФГ);	– чисельність працівників; – інноваційна продукція за рівнем інноваційності; – територіальне призначення
7.	Обсяг реалізованої інноваційної продукції	Тис. грн.	Обсяг реалізованої інноваційної продукції за період з початку року, що була заново упроваджена, зазнала суттєвих технологічних змін або вдосконалювалася протягом останніх трьох років (інноваційна продукція нова як для ринку, так і лише для підприємства).	– місцезнаходження статистичної одиниці (КОАТУУ); – види економічної діяльності (КВЕД); – організаційно-правові форми господарювання (КОПФГ);	– чисельність працівників; – інноваційна продукція за рівнем інноваційності; – територіальне призначення.
8.	Кількість промислових підприємств, що впроваджували інноваційні процеси	Одиниць	Кількість промислових підприємств, що протягом останніх трьох років упроваджували інноваційні процеси.	– місцезнаходження статистичної одиниці (КОАТУУ); – види економічної діяльності (КВЕД); – організаційно-правові форми господарювання (КОПФГ);	– чисельність працівників; – роки; – види інноваційних процесів.
9.	Кількість упроваджених у виробництво нових технологічних процесів (нових або вдосконалених методів обробки або виробництва продукції)	Одиниць	Кількість упроваджених у звітному році нових технологічних процесів (нових або вдосконалених методів обробки або виробництва продукції).	– місцезнаходження статистичної одиниці (КОАТУУ); – види економічної діяльності (КВЕД); – організаційно-правові форми господарювання (КОПФГ);	– чисельність працівників; – роки; – види інноваційних процесів.
10.	Кількість придбаних (переданих) підприємствами нових технологій (технічних досягнень)	Одиниць	Загальна кількість придбаних і переданих підприємствами за період з початку року нових технологій чи окремих технічних досягнень.	– місцезнаходження статистичної одиниці (КОАТУУ); – види економічної діяльності (КВЕД); – організаційно-правові форми господарювання (КОПФГ);	– чисельність працівників; – форми придбання (передання) нових технологій; – територіальне призначення.

Додаток Г
Первинна статистична інформація для економіко-статистичного аналізу
наукової та інноваційної діяльності українських підприємств в розрізі рівнів господарювання за період 2010 – 2019 рр.

Таблиця Г.1 – Статистична інформація з науково-технічної діяльності підприємств України за період 2010 – 2019 рр.

Статистичний показник	Одиниця виміру	Роки							
		2016		2017		2018		2019	
		млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Науково-технічна діяльність									
Витрати на виконання наукових та науково-дослідних робіт:	млн. грн.	16 981,89	100,00	13379,30	100,00	16773,32	100,00	17254,63	100,00
кошти бюджету	млн. грн.	–	–	4896,36	36,60	6222,74	37,10	6724,74	38,97
кошти державного бюджету	млн. грн.	5 451,19	32,10	4740,06	35,40	1860,56	9,98	6603,85	38,27
власні кошти	млн. грн.	11 530,70	67,90	1340,84	64,60	16773,70	90,02	1725,11	10,00
кошти організацій підприємницького сектору	млн. грн.	–	–	3007,75	22,48	3947,38	23,53	4035,65	23,39
кошти приватних не комерційних організацій	млн. грн.	–	–	2,84	0,021	21,77	0,13	14,66	0,08
кошти іноземних джерел	млн. грн.	–	–	3262,84	24,39	3642,59	21,72	3856,17	22,35
кошти інших джерел	млн. грн.	–	–	141,13	1,05	181,39	1,08	95,95	0,56
де витрати на оплату праці з витрат власними силами	млн. грн.	5753,82	49,90	7157,93	53,50	8553,04	45,90	–	–
Кількість працівників наукових організацій	осіб	–	–	94 274,00	–	88128,00	100,00	79262,00	100,00
дослідників	осіб	–	–	59 392,00	–	57630,00	65,40	51121,00	64,50
техніків	осіб	–	–	9 144,00	–	8554,00	9,70	7470,00	9,40
допоміжного персоналу	осіб	–	–	25 738,00	–	21945,00	24,90	20671,00	26,10
докторів наук	осіб	–	–	6 942,00	7,36	7043,00	7,99	4195,00	5,29
кандидатів наук, доктора філософії	осіб	–	–	19 219,00	20,39	18806,00	21,34	12275,00	15,50

Таблиця Г.2 – Статистична інформація з науково-технічної діяльності підприємств України за період 2010 – 2019 рр.

Статистичний показник	Одиниця виміру	Роки									
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Витрати на виконання наукових досліджень і розробок за видами робіт											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Обсяг витрат всього, у тому числі на виконання:	млн. грн.	8107,10	8513,40	9419,90	10248,50	9487,50	11003,60	11530,70	13379,30	16773,72	17254,63
Фундаментальні наукові дослідження	млн. грн.	2175,00	2200,80	2615,30	2698,20	2452,00	2460,20	2225,70	2924,52	3756,54	3740,43
Прикладні наукові дослідження	млн. грн.	1589,40	1813,90	2023,20	2061,40	1882,70	1960,60	2561,20	3163,16	3568,34	3635,72
Науково-технічні (експериментальні) розробки	млн. грн.	4342,70	4498,70	4781,40	5488,90	5152,80	6582,80	6743,80	7291,61	9448,85	9878,48
Обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт											
Всього, у фактичних цінах, утому числі:	млн. грн.	9867,10	10349,90	11252,70	11781,10	10950,70	12611,00	–	–	–	–
фундаментальні дослідження	млн. грн.	2188,40	2205,80	2621,90	2695,50	2475,20	2465,60	–	–	–	–
прикладні дослідження	млн. грн.	1617,10	1866,70	2057,70	2087,80	1910,20	2271,30	–	–	–	–
розробки	млн. грн.	5037,00	4985,90	5369,90	5772,80	5341,50	6523,00	–	–	–	–
науково-технічні послуги	млн. грн.	1024,60	1291,50	1203,20	1225,10	1223,80	1351,10	–	–	–	–

Таблиця Г.3 – Статистична інформація з науково-технічної діяльності підприємств Одеського регіону за період 2010 – 2019 рр.

Статистичний показник	Одиниця виміру	Роки							
		І півріччя 2016		2017		2018		2019	
		млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Науково-технічна діяльність									
Витрати на виконання наукових та науково-дослідних робіт	млн. грн.	98,40	–	270,26	100,00	299,19	100,00	342,21	100,00
кошти бюджету	млн. грн.	45,20	–	162,44	60,10	177,88	59,45	187,78	54,87
кошти державного бюджету	млн. грн.	–	–	132,15	48,89	155,32	51,91	2,97	0,87
власні кошти	млн. грн.	–	–	4,85	1,79	2,97	51,91	4,43	1,29
кошти організацій підприємницького сектору	млн. грн.	–	–	80,85	29,92	78,80	26,34	100,98	29,52
кошти приватних не комерційних організацій	млн. грн.	–	–	0,00	0,00	13,30	4,44	0,00	0,00
кошти іноземних джерел	млн. грн.	–	–	9,37	2,46	9,20	3,07	15,77	4,61
кошти інших джерел	млн. грн.	–	–	2,00	0,74	1,71	0,57	0,76	0,22
Кількість працівників наукових організацій:	осіб	2923,00	–	–	–	–	–	–	–
дослідників	осіб	1664,00	–	–	–	–	–	–	–
техніків	осіб	291,00	–	–	–	–	–	–	–
допоміжного персоналу	осіб	454,00	–	–	–	–	–	–	–
докторів наук	осіб	144,00	–	–	–	–	–	–	–
кандидатів наук, доктора філософії	осіб	413,00	–	–	–	–	–	–	–

Таблиця Г.4 – Статистична інформація з науково-технічної діяльності підприємств Одеського регіону за період 2010 – 2019 рр.

Статистичний показник	Одиниця виміру	Роки									
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Витрати на виконання наукових досліджень і розробок за видами робіт											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Обсяг витрат всього, у тому числі на виконання:	млн. грн.	156,09	161,85	187,54	181,35	172,04	201,74	237,46	263,73	292,29	296,64
Фундаментальні наукові дослідження	млн. грн.	54,66	57,20	72,65	70,09	69,85	66,93	73,83	97,51	105,79	86,34
Прикладні наукові дослідження	млн. грн.	54,65	55,04	60,61	56,44	52,25	55,90	59,97	75,65	90,72	98,69
Науково-технічні (експериментальні) розробки	млн. грн.	46,79	49,62	54,28	54,82	49,94	78,91	103,65	90,57	95,78	111,61
Обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт											
Всього, у фактичних цінах, утому числі:	млн. грн.	192,54	205,76	211,22	235,52	214,06	240,30	–	–	–	–
фундаментальні дослідження	млн. грн.	54,59	55,81	71,91	70,09	69,78	65,75	–	–	–	–
прикладні дослідження	млн. грн.	54,40	55,35	62,01	54,81	54,99	55,45	–	–	–	–
розробки	млн. грн.	48,09	50,42	40,12	61,32	51,10	77,41	–	–	–	–
науково-технічні послуги	млн. грн.	35,46	44,18	37,18	49,30	38,19	41,70	–	–	–	–

Таблиця Г.5 – Статистична інформація з інноваційної діяльності промислових підприємств України за період 2010 – 2019 рр.

Статистичний показник	Одиниця виміру	Роки									
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Витрати на інновації промислових підприємств за напрямками інноваційної діяльності											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Кількість промислових підприємств, що займалися інноваційною діяльністю (до 2018 р.) / Кількість інноваційно активних промислових підприємств (з 2018 р.)	од.	1462	1679	1758	1715	1609	824	834	759	777	782
Питома вага до загальної кількості промислових підприємств	%	13,8	16,2	17,4	16,8	16,1	17,3	18,9	16,2	16,4	15,8
Загальна сума витрат	млн. грн.	8045,50	14333,90	11480,60	9562,60	7695,90	13813,70	23229,50	9117,50	12180,10	14220,91
Дослідження і розробки:	млн. грн.	996,40	1079,90	1196,30	1638,50	1754,60	2039,50	2457,80	2169,80	–	–
Внутрішні НДР	млн. грн.	818,50	833,30	965,20	1312,10	1221,50	1834,10	2063,80	1941,30	2706,20	2449,90
Зовнішні НДР	млн. грн.	177,90	246,60	231,10	326,40	533,10	205,40	394,10	228,50	502,60	469,00
Придбання інших зовнішніх знань	млн. грн.	141,60	324,70	47,00	87,00	47,20	84,90	64,20	21,80	46,10	37,50
Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	млн. грн.	5051,70	10489,10	8051,80	5546,30	5115,30	11141,30	19829,00	5898,80	8291,30	10185,10
Інші	млн. грн.	1855,80	2440,20	2185,50	2290,90	778,80	548,00	878,40	1027,10	633,90	1079,40
Кількість підприємств, що займалися інноваційною діяльністю											
Загальна кількість підприємств	од.	1462	1679	1758	1715	1609	824	834	759	777	782
Внутрішні НДР	од.	224	248	214	215	189	232	232	130	218	122
Зовнішні НДР	од.	124	134	134	114	94	103	103	62	66	69
Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	од.	840	1062	1096	1082	993	467	590	500	320	506
Ринкові запровадження інновацій	од.	102	138	102	95	79	–	–	–	–	–
Навчання та підготовка персоналу для розробки та запровадження	од.	222	303	321	333	319	–	–	–	–	–
Придбання інших зовнішніх знань	од.	100	105	87	85	83	32	74	43	40	35
Інші	од.	194	229	202	165	140	210	368	173	138	161
Джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств											
Загальна сума витрат	млн. грн.	8045,50	14333,90	11480,60	9562,60	7695,89	13813,67	23229,46	9117,50	12180,10	14220,91
Власні кошти	млн. грн.	4775,23	7585,60	7335,85	6973,40	6540,27	13427,00	22035,97	7704,10	10742,00	12474,90
Державні інвестори (державний бюджет)	млн. грн.	87,00	149,20	224,26	24,66	344,06	55,10	178,97	227,30	639,10	556,50
Державні інвестори (місцевий бюджет)	млн. грн.	5,66	12,26	17,59	157,66	5,70	38,40	99,16	95,60	13,40	109,90
Інвестори-резиденти (вітчизняні інвестори)	млн. грн.	31,02	45,39	154,46	123,75	8,20	74,30	134,39	273,10	109,70	72,30
Інвестори-нерезиденти (іноземні інвестори)	млн. грн.	2411,40	56,87	994,78	1253,19	138,59	58,60	23,40	107,80	107,00	42,50
Кредити	млн. грн.	626,10	5489,49	2407,80	630,20	561,15	113,70	626,02	594,40	473,90	853,20
Інші джерела	млн. грн.	108,14	994,68	345,80	397,55	64,94	46,60	131,56	115,20	95,00	111,60
Реалізація інноваційної продукції											
Обсяг реалізованої інноваційної продукції	млн. грн.	33697,57	42386,72	36157,72	35962,74	25669	23050,1	17714,24	17714,24	24861,14	34264,89
Обсяг реалізованої інноваційної продукції на експорт	млн. грн.	13713,05	12630,61	13354,90	16053,40	7486,44	10843,8	5518,83	5518,83	–	18558,59
Обсяг реалізованої інноваційної продукції нової для ринку	млн. грн.	10995,15	17411,03	14512,61	12362,31	7066,30	7284,16	4484,60	4484,60	7863,76	6826,22
Обсяг реалізованої інноваційної продукції нової для підприємства	млн. грн.	22702,43	24975,70	21645,11	23500,43	18602,70	15765,93	13229,65	13229,65	16997,38	27438,66
Кількість промислових підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію	од.	964	1043	1037	1031	905	570	632	450	674	442
Кількість промислових підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію на експорт	од.	343	378	332	344	295	213	–	179	–	161
Кількість промислових підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію нову для ринку	од.	270	260	243	248	137	142	182	124	192	114
Кількість промислових підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію нову для підприємства	од.	812	882	889	887	787	–	503	271	557	375

Кількість придбаних інновацій											
Нові технології	од.	707	872	739	651	543	1131	–	832	–	885
Імпорт нових технологій	од.	142	200	168	139	117	66	–	129	–	112
Технології з устаткуванням з загальної кількості	од.	239	474	402	350	297	439	–	386	–	359
Імпорт технологій з устаткуванням	од.	93	145	139	91	85	43	–	81	–	90
Технології як результат досліджень і розробок	од.	136	154	201	180	120	393	–	305	–	307
Імпорт технологій як результат досліджень і розробок	од.	12	11	11	20	10	12	–	10	–	10
Технології за договорами на придбання прав на патенти, ліцензіями на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей	од.	52	70	59	58	50	120	–	110	–	185
Імпорт технологій за договорами на придбання прав на патенти, ліцензіями на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей	од.	28	16	3	16	20	8	–	8	–	36
Технології за угодами на придбання технологій та ноу-хау	од.	3	37	36	37	23	37	–	10	–	17
Імпорт технологій за угодами на придбання технологій та ноу-хау	од.	6	9	10	7	1	3	–	2	–	3
Технології разом з цілеспрямованим прийомом на роботу кваліфікованих фахівців	од.	112	154	26	6	5	129	–	12	–	11
Імпорт технологій разом з цілеспрямованим прийомом на роботу кваліфікованих фахівців	од.	1	12	2	1	–	–	–	–	–	–
Кількість переданих інновацій											
Нові технології	од.	–	–	–	–	–	–	–	59	–	59
Імпорт нових технологій	од.	–	–	–	–	–	–	–	2	–	4
Технології з устаткуванням з загальної кількості	од.	–	–	–	–	–	–	–	3	–	8
Імпорт технологій з устаткуванням	од.	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–
Технології як результат досліджень і розробок	од.	–	–	–	–	–	–	–	16	–	40
Імпорт технологій як результат досліджень і розробок	од.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2
Технології за договорами на придбання прав на патенти, ліцензіями на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей	од.	–	–	–	–	–	–	–	31	–	21
Імпорт технологій за договорами на придбання прав на патенти, ліцензіями на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей	од.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2
Технології за угодами на придбання технологій та ноу-хау	од.	–	–	–	–	–	–	–	2	–	–
Імпорт технологій за угодами на придбання технологій та ноу-хау	од.	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–
Технології разом з цілеспрямованим прийомом на роботу кваліфікованих фахівців	од.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Імпорт технологій разом з цілеспрямованим прийомом на роботу кваліфікованих фахівців	од.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Впровадження ресурсозберігаючих інновацій											
Кількість підприємств, що впроваджували інновації	од.	203	240	224	194	141	155	235	198	–	–
Кількість впроваджених інновацій	од.	479	517	554	502	447	458	748	611	926	857
Впровадження інновацій за кількістю підприємств											
Кількість інноваційно активних підприємств	од.	1462	1679	1758	1715	1609	824	834	759	–	–
Кількість підприємств, що придбали інновації	од.	178	195	209	193	100	181	–	170	–	–
Кількість підприємств, що впроваджували інновації	од.	1217	1327	1371	1312	1208	723	735	672	739	687
	од.	–	–	–	–	–	3711	–	7074	–	–
Кількість підприємств, що впроваджували інновації нові для ринку	од.	182	184	166	171	137	114	166	90	189	90
Кількість підприємств, що впроваджували інноваційну продукцію	од.	615	731	704	683	600	414	529	358	637	336
Кількість підприємств, що впроваджували інноваційні процеси	од.	593	677	598	665	614	400	526	–	451	–

Кількість підприємств, що впроваджували технологічні та нетехнологічні інновації	од.	—	—	—	—	—	1894	1838	—		
Кількість підприємств, що впроваджували нетехнологічні інновації	од.	—	—	—	—	—	1817	5256	—		
Кількість підприємств, що впроваджували технологічні та організаційні інновації	од.	—	—	—	—	—	429	395	—		
Кількість підприємств, що впроваджували технологічні та маркетингові інновації	од.	—	—	—	—	—	567	530	—		
Кількість підприємств, що впроваджували технологічні та обидва типи нетехнологічних інновацій	од.	—	—	—	—	—	898	913	—		
Кількість підприємств, що впроваджували організаційні інновації	од.	183	185	147	125	125	461	1345	—		
Кількість підприємств, що впроваджували маркетингові інновації	од.	188	196	178	155	157	730	2290	—		
Кількість підприємств, що впроваджували обидва типи нетехнологічних інновацій	од.	—	—	—	—	—	626	1601	—		
Впровадження інновацій за кількістю інновацій											
Кількість впроваджених нових технологічних процесів	од.	2043	2510	2188	1576	1743	1217	3489	1831	2002	2318
Кількість впроваджених нових маловідходних, ресурсозберігаючих технологічних процесів	од.	479	517	554	502	447	458	748	611	926	857
Кількість найменувань впроваджених інноваційних видів продукції	од.	2408	3238	3403	3138	3661	3136	4139	2387	3843	2148
Кількість найменувань впроваджених інноваційних видів продукції нових для ринку	од.	606	900	672	640	540	548	978	477	968	418
Кількість найменувань інноваційних машин, устаткування, приладів	од.	663	897	942	809	1314	996	1305	751	920	760
Кількість найменувань інноваційних машин, устаткування, приладів нових для ринків	од.	298	357	346	311	252	310	291	229	271	171
Впровадження інновацій: придбання нових технологій (технічних досягнень) в Україні											
Кількість підприємств, що придбали нові технології в Україні	од.	126	121	129	120	100	181	170	—	—	—
Права на патенти, ліцензії на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей	од.	14	14	21	14	16	21	35	—	—	—
Результати досліджень та розробок	од.	33	31	38	32	18	64	61	—	—	—
Ноу-хау, угоди на придбання технологій	од.	2	8	6	4	5	15	6	—	—	—
Придбання обладнання	од.	85	88	75	78	65	109	93	—	—	—
Цілеспрямований прийом на роботу кваліфікованих фахівців	од.	6	6	8	3	2	6	6	—	—	—
Підприємства, що придбали інші технології	од.	5	2	5	6	2	4	6	—	—	—
Кількість нових технологій, придбаних в Україні	од.	565	672	571	512	426	1131	—	832	0	885
Права на патенти, ліцензії на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей	од.	62	54	56	42	30	120	—	110	0	185
Результати досліджень та розробок	од.	136	143	190	160	110	393	—	305	0	307
Ноу-хау, угоди на придбання технологій	од.	3	28	26	30	22	37	—	10	0	17
Придбання обладнання	од.	239	329	263	259	212	439	—	386	0	389
Цілеспрямований прийом на роботу кваліфікованих фахівців	од.	112	112	24	5	5	129	—	12	0	11
Інші придбані технології	од.	23	6	12	16	47	13	—	9	0	6
Впровадження інновацій: придбання нових технологій (технічних досягнень) імпорт											
Кількість підприємств, що придбали нові технології імпорт	од.	52	74	80	73	54	32	50	—	—	—
Права на патенти, ліцензії на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей	од.	3	3	3	5	5	1	6	—	—	—
Результати досліджень та розробок	од.	4	5	6	7	2	7	5	—	—	—
Ноу-хау, угоди на придбання технологій	од.	2	7	5	5	1	2	2	—	—	—

Придбання обладнання	од.	43	62	66	57	47	35	40	–	–	–
Цілеспрямований прийом на роботу кваліфікованих фахівців	од.	1	2	1	1	–	–	–	–	–	–
Підприємства, що придбали інші технології	од.	2	3	2	4	1	–	–	–	–	–
Кількість нових технологій, придбаних імпортом	од.	142	200	168	139	117	66	129	–	–	–
Права на патенти, ліцензії на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей	од.	28	16	3	16	20	8	36	–	–	–
Результати досліджень та розробок	од.	12	11	11	20	10	12	10	–	–	–
Ноу-хау, угоди на придбання технологій	од.	6	9	10	7	1	3	–	–	–	–
Придбання обладнання	од.	93	145	139	91	85	43	81	–	–	–
Цілеспрямований прийом на роботу кваліфікованих фахівців	од.	1	12	2	1	–	–	–	–	–	–
Інші придбані технології	од.	2	7	3	4	1	–	–	–	–	–
Впровадження інновацій: передавання нових технологій (технічних досягнень) в Україні											
Кількість підприємств, що передали нові технології в Україні	од.	2	9	7	3	2	9	8	–	–	–
Права на патенти, ліцензії на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей	од.	–	–	–	–	–	2	2	–	–	–
Результати досліджень та розробок	од.	2	4	3	1	2	5	4	–	–	–
Ноу-хау, угоди на придбання технологій	од.	–	1	–	–	–	1	1	–	–	–
Придбання обладнання	од.	–	2	2	2	–	–	–	–	–	–
Цілеспрямований прийом на роботу кваліфікованих фахівців	од.	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–
Підприємства, що передали інші технології	од.	–	–	1	–	–	1	2	–	–	–
Кількість нових технологій, переданих в Україні	од.	3	40	22	25	28	98	59	–	–	–
Права на патенти, ліцензії на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей	од.	–	6	1	–	–	7	0	–	–	–
Результати досліджень та розробок	од.	3	24	18	23	28	10	16	–	–	–
Ноу-хау, угоди на придбання технологій	од.	–	2	–	–	–	18	–	–	–	–
Придбання обладнання	од.	–	8	2	2	–	–	–	–	–	–
Цілеспрямований прийом на роботу кваліфікованих фахівців	од.	–	–	–	–	–	57	–	–	–	–
Інші передані технології	од.	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–
Впровадження інновацій: передавання нових технологій (технічних досягнень) імпортом											
Кількість підприємств, що передали нові технології імпортом	од.	2	2	3	2	4	2	2	–	–	–
Права на патенти, ліцензії на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей	од.	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–
Результати досліджень та розробок	од.	–	–	–	2	3	1	–	–	–	–
Ноу-хау, угоди на придбання технологій	од.	–	–	1	–	–	1	1	–	–	–
Придбання обладнання	од.	2	2	1	–	1	–	–	–	–	–
Кількість нових технологій, переданих імпортом	од.	2	3	7	8	8	20	–	–	–	–
Права на патенти, ліцензії на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей	од.	–	–	4	–	–	–	–	–	–	–
Результати досліджень та розробок	од.	–	–	–	8	6	2	–	–	–	–
Ноу-хау, угоди на придбання технологій	од.	–	–	2	–	–	18	–	–	–	–
Придбання обладнання	од.	2	3	1	–	2	2	–	–	–	–

Таблиця Г.6 – Статистична інформація з інноваційної діяльності промислових підприємств Одеського регіону за період 2010 – 2019 рр.

Статистичний показник	Одиниця виміру	Роки									
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Витрати на інновації промислових підприємств за напрямками інноваційної діяльності											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Загальна сума витрат	млн. грн.	157,01	172,50	1497,38	91,03	323,89	49,67	253,72	150,15	225,15	197,61
Внутрішні НДР	млн. грн.	2,30	4,27	4,63	3,97	0,66	6,39	16,54	8,58	62,77	К
Зовнішні НДР	млн. грн.	0,10	0,13	21,71	0,39	0,30	0,14	1,24	К	К	К
Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	млн. грн.	148,79	166,73	1460,54	85,48	321,47	42,41	164,59	140,50	136,31	177,58
Придбання інших зовнішніх знань	млн. грн.	0,70	0,03	1,61	0,02	0,002	0,46	1,36	0,04	К	К
Інші	млн. грн.	5,10	1,35	8,90	1,17	1,46	0,26	69,98	К	1,19	4,71
Кількість підприємств, що займалися інноваційною діяльністю											
Загальна кількість підприємств	од.	62	79	83	69	67	36	40	36	25	33
Внутрішні НДР	од.	5	9	7	6	4	4	10	6	9	3
Зовнішні НДР	од.	1	2	4	3	2	1	2	1	2	1
Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	од.	41	59	58	50	46	16	29	27	15	29
Ринкові запровадження інновацій	од.	0	3	3	2	3	—	—	—	—	2
Навчання та підготовка персоналу для розробки та запровадження	од.	5	7	12	6	6	—	—	—	—	—
Придбання інших зовнішніх знань	од.	2	2	4	1	1	1	3	3	3	—
Інші	од.	6	5	8	4	4	3	13	2	6	6
Джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств											
Загальна сума витрат	млн. грн.	157,01	172,50	1497,38	91,03	323,89	49,67	253,71	150,15	225,15	197,61
Власні кошти	млн. грн.	107,50	147,51	135,90	88,31	320,58	39,64	232,81	К	К	184,88
Державні інвестори (державний бюджет)	млн. грн.	2,07	—	—	—	—	5,62	5,04	—	—	—
Державні інвестори (місцевий бюджет)	млн. грн.	1,03	0,20	0,62	1,50	3,31	4,16	15,86	К	—	К
Інвестори-резиденти (вітчизняні інвестори)	млн. грн.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	К
Інвестори-нерезиденти (іноземні інвестори)	млн. грн.	42,89	—	600,00	—	—	—	—	—	—	—
Кредити	млн. грн.	3,51	24,78	757,08	1,20	—	—	—	—	К	К
Інші джерела	млн. грн.	—	—	3,77	—	—	0,24	—	—	—	—
Реалізація інноваційної продукції											
Обсяг реалізованої інноваційної продукції	млн. грн.	235,85	534,57	887,61	916,77	698,7	544,42	157,57	157,57	786,43	722,19
Обсяг реалізованої інноваційної продукції на експорт	млн. грн.	42,351	86,911	261,21	201,18	135,35	97,99	28,66	28,66	—	266,95
Обсяг реалізованої інноваційної продукції нової для ринку	млн. грн.	9,64	11,403	498,125	551,55	525,06	199,61	29,41	29,41	33,07	К
Обсяг реалізованої інноваційної продукції нової для підприємства	млн. грн.	226,21	523,17	389,481	365,221	173,64	344,81	128,16	128,16	753,36	К
Кількість промислових підприємств, що реалізували інноваційну продукцію	од.	39	41	41	35	34	22	25	17	23	14
Кількість промислових підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію на експорт	од.	13	15	15	15	11	7	—	5	—	5
Кількість промислових підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію нову для	од.	4	2	6	6	7	4	4	3	7	2

ринку, од.											
Кількість промислових підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію нову для підприємства, од.	од.	35	40	37	32	31	19	22	16	18	13
Впровадження ресурсозберігаючих інновацій											
Кількість впроваджених інновацій	од.	27	22	28	20	11	15	35	42	46	37
Впровадження інновацій за кількістю підприємств											
Кількість інноваційно активних підприємств	од.	62	79	83	69	67	36	40	36		
Кількість підприємств, що впроваджували інновації	од.	51	49	52	44	39	32	36	35	24	32
	од.	–	–	–	–	–	193		311		–
Кількість підприємств, що впроваджували інновації нові для ринку	од.	2	2	5	4	2	2	2	3	7	1
Кількість підприємств, що впроваджували інноваційну продукцію	од.	22	27	27	23	23	13	18	15	22	11
Кількість підприємств, що впроваджували інноваційні процеси	од.	23	23	22	18	13	16	28	28	15	–
Кількість підприємств, що впроваджували технологічні та нетехнологічні інновації	од.	–	–	–	–	–	86		69		–
Кількість підприємств, що впроваджували нетехнологічні інновації	од.	–	–	–	–	–	107		242		–
Кількість підприємств, що впроваджували технологічні та організаційні інновації	од.	–	–	–	–	–	19		20		–
Кількість підприємств, що впроваджували технологічні та маркетингові інновації	од.	–	–	–	–	–	34		16		–
Кількість підприємств, що впроваджували технологічні та обидва типи нетехнологічних інновацій	од.	–	–	–	–	–	33		33		–
Кількість підприємств, що впроваджували організаційні інновації	од.	7	4	4	4	3	26		86		–
Кількість підприємств, що впроваджували маркетингові інновації	од.	8	8	10	7	7	52		92		–
Кількість підприємств, що впроваджували обидва типи нетехнологічних інновацій	од.	–	–	–	–	–	29		64		–
Впровадження інновацій за кількістю інновацій											
Кількість впроваджених нових технологічних процесів	од.	37	31	35	24	30	26	63	50	–	51
Кількість впроваджених нових маловідходних, ресурсозберігаючих технологічних процесів	од.	27	22	28	20	11	15	35	42	–	37
Кількість найменувань впроваджених інноваційних видів продукції	од.	72	82	108	87	82	58	60	53	–	29
Кількість найменувань впроваджених інноваційних видів продукції нових для ринку	од.	10	14	40	12	3	11	7	12	–	К
Кількість найменувань інноваційних машин, устаткування, приладів	од.	4	12	8	9	7	10	13	15	–	10
Кількість найменувань інноваційних машин, устаткування, приладів нових для ринків	од.	2	6	5	6	2	10	5	–	–	К

Додаток Г

**Розрахунок статистичного показника результативність інноваційної діяльності промислових підприємств
на базі первинної статистичної інформації щодо українських підприємств в розрізі рівнів господарювання за період 2010 – 2019 рр.**

Таблиця Г.1 – Розрахунок результативності інноваційної діяльності промислових підприємств України за період 2010 – 2019 рр.

Показники, млн. грн.	Роки										Темп приросту, %					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014/ 2010	2016/ 2014	2018/ 2016	2019/ 2017	2019/ 2018	2019/ 2010
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Обсяг реалізованої інноваційної продукції	33697,57	42386,72	36157,72	35962,74	25669,00	23050,10	17714,24	17714,24	24861,14	34264,89	-23,83	-0,003	40,35	93,43	37,83	1,68
Обсяг реалізованої інноваційної продукції на експорт	13713,05	12630,61	13354,90	16053,40	7486,44	10843,80	5518,83	5518,83	-	18558,59	-45,41	-0,003	-	236,28	-	35,34
Обсяг реалізованої інноваційної продукції нової для ринку	10995,15	17411,03	14512,61	12362,31	7066,30	7284,16	4484,60	4484,60	7863,76	6826,22	-35,73	-0,004	75,35	52,21	-13,19	-37,92
Обсяг реалізованої інноваційної продукції нової для підприємства	22702,43	24975,70	21645,11	23500,43	18602,70	15765,93	13229,65	13229,65	16997,38	27438,66	-18,06	-0,003	28,48	107,40	61,43	20,86
Загальна сума витрат на інноваційну діяльність	8045,50	14333,90	11480,60	9562,60	7695,90	13813,70	23229,50	9117,50	12180,10	14220,91	-4,35	0,020	-47,57	55,97	16,76	76,76
Внутрішні НДР	818,50	833,30	965,20	1312,10	1221,50	1834,10	2063,80	1941,30	2706,20	2449,90	49,24	0,007	31,13	26,20	-9,47	199,32
Зовнішні НДР	177,90	246,60	231,10	326,40	533,10	205,40	394,10	228,50	502,60	469,00	199,66	-0,003	27,53	105,25	-6,69	163,63
Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	5051,70	10489,10	8051,80	5546,30	5115,30	11141,30	19829,00	5898,80	8291,30	10185,10	1,26	0,029	-58,19	72,66	22,84	101,62
Придбання інших зовнішніх знань	141,60	324,70	47,00	87,00	47,20	84,90	64,20	21,80	46,10	37,50	-66,67	0,004	-28,19	72,02	-18,66	-73,52
Інші інновації	1855,80	2440,20	2185,50	2290,90	778,80	548,00	878,40	1027,10	633,90	1079,40	-58,03	0,001	-27,83	5,09	70,28	-41,84
Результативність інноваційної діяльності	4,19	2,96	3,15	3,76	3,34	1,67	0,76	1,94	2,04	2,41	-20,36	-0,008	167,66	24,02	18,05	-42,47
Результативність інноваційної діяльності з реалізації інноваційної продукції на експорт	1,70	0,88	1,16	1,68	0,97	0,79	0,24	0,61	-	1,31	-42,93	-0,008	-	115,60	100,00	-23,43
Результативність інноваційної діяльності з реалізації інноваційної продукції нової для ринку	1,37	1,21	1,26	1,29	0,92	0,53	0,19	0,49	0,65	0,48	-32,81	-0,008	234,42	-2,41	-25,65	-64,88
Результативність інноваційної діяльності з реалізації інноваційної продукції нової для підприємства	2,82	1,74	1,89	2,46	2,42	1,14	0,57	1,45	1,40	1,93	-14,34	-0,008	145,03	32,97	38,26	-31,62
Результативність інноваційної діяльності за внутрішніми НДР	41,17	50,87	37,46	27,41	21,01	12,57	8,58	9,12	9,19	13,99	-48,96	-0,006	7,03	53,27	52,24	-66,03
Результативність інноваційної діяльності за зовнішніми НДР	189,42	171,88	156,46	110,18	48,15	112,22	44,95	77,52	49,47	73,06	-74,58	-0,001	10,05	-5,76	47,70	-61,43
Результативність інноваційної діяльності з придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	6,67	4,04	4,49	6,48	5,02	2,07	0,89	3,00	3,00	3,36	-24,77	-0,008	235,64	12,03	12,20	-49,57
Результативність інноваційної діяльності з придбання інших зовнішніх знань	237,98	130,54	769,31	413,36	543,83	271,50	275,92	812,58	539,29	913,73	128,52	-0,005	95,45	12,45	69,43	283,96

Таблиця Г.2 – Розрахунок результативності інноваційної діяльності промислових підприємств Одеської області за період 2010 – 2019 рр.

Показники, млн. грн.	Роки										Темп приросту, %					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014/ 2010	2016/ 2014	2018/ 2016	2019/ 2017	2019/ 2018	2019/ 2010
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Обсяг реалізованої інноваційної продукції	235,85	534,57	887,61	916,77	698,7	544,42	157,57	157,57	786,43	722,19	196,25	-0,008	399,10	358,33	-8,17	206,21
Обсяг реалізованої інноваційної продукції на експорт	42,351	86,911	261,21	201,18	135,35	97,99	28,66	28,66	0,00	266,95	219,59	-0,008	-100,00	831,44	100,00	530,33
Обсяг реалізованої інноваційної продукції нової для ринку	9,64	11,403	498,125	551,55	525,06	199,61	29,41	29,41	33,07	0	5346,66	-0,009	12,44	-100,00	-100,00	-100,00
Обсяг реалізованої інноваційної продукції нової для підприємства	226,21	523,17	389,481	365,221	173,64	344,81	128,16	128,16	753,36	0	-23,24	-0,003	487,83	-100,00	-100,00	-100,00
Загальна сума витрат на інноваційну діяльність	157,01	172,5	1497,38	91,03	323,89	49,67	253,72	150,15	225,15	197,61	106,29	-0,002	-11,26	31,61	-12,23	25,86
Внутрішні НДР	2,3	4,27	4,63	3,97	0,66	6,39	16,54	8,58	62,77	0	-71,30	0,241	279,50	-100,00	-100,00	-100,00
Зовнішні НДР	0,1	0,13	21,71	0,39	0,3	0,14	1,24	0	0	0	200,00	0,031	-100,00	0,00	0,00	-100,00
Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	0,7	0,03	1,61	0,02	0,002	0,46	1,36	0,04	0	0	-99,71	6,790	-100,00	-100,00	0,00	-100,00
Придбання інших зовнішніх знань	148,79	166,73	1460,54	85,48	321,47	42,41	164,59	140,5	136,31	177,58	116,06	-0,005	-17,18	26,39	30,28	19,35
Інші інновації	5,1	1,35	8,9	1,17	1,46	0,26	69,98	0	1,19	4,71	-71,37	0,469	-98,30	100,00	295,80	-7,65
Результативність інноваційної діяльності	1,50	3,10	0,59	10,07	2,16	10,96	0,62	1,05	3,49	3,65	43,61	-0,007	462,43	248,25	4,63	143,30
Результативність інноваційної діяльності з реалізації інноваційної продукції на експорт	0,27	0,50	0,17	2,21	0,42	1,97	0,11	0,19	0,00	1,35	54,93	-0,007	-100,00	607,73	100,00	400,82
Результативність інноваційної діяльності з реалізації інноваційної продукції нової для ринку	0,06	0,07	0,33	6,06	1,62	4,02	0,12	0,20	0,15	0,00	2540,35	-0,009	26,71	-100,00	-100,00	-100,00
Результативність інноваційної діяльності з реалізації інноваційної продукції нової для підприємства	1,44	3,03	0,26	4,01	0,54	6,94	0,51	0,85	3,35	0,00	-62,79	-0,001	562,42	-100,00	-100,00	-100,00
Результативність інноваційної діяльності за внутрішніми НДР	102,54	125,19	191,71	230,92	1058,64	85,20	9,53	18,36	12,53	0,00	932,38	-0,010	31,51	-100,00	-100,00	-100,00
Результативність інноваційної діяльності за зовнішніми НДР	2358,50	4112,08	40,88	2350,69	2329,00	3888,71	127,07	0,00	0,00	0,00	-1,25	-0,009	-100,00	0,00	0,00	-100,00
Результативність інноваційної діяльності з придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	336,93	17819,00	551,31	45838,50	349350,00	1183,52	115,86	3939,25	0,00	0,00	103586,67	-0,010	-100,00	-100,00	0,00	-100,00
Результативність інноваційної діяльності з придбання інших зовнішніх знань	1,59	3,21	0,61	10,72	2,17	12,84	0,96	1,12	5,77	4,07	37,12	-0,006	502,65	262,63	-29,51	156,56

Додаток Д

Семантичне коло інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств

Таблиця Д.1 – Змістовна характеристика інновативних категорій за різними нормативно-правовими та науковими джерелами на засадах підходу доцільності застосування існуючого аналітичного інструментарію сфери інноватики в частині блоку якісного спрямування оцінки інноваційної діяльності авторського методичного підходу до контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства
(джерело: складено та доповнено автором на засадах систематизації джерел)

Джерело	Визначення
1	2
Інновативність	
І.Б. Галюк [75]	Інновативність – здатність до практичного впровадження інтелектуальних рішень в діяльність з метою отримання ефектів різного виду.
Колектив авторів	Інновативність – спосіб мислення, що забезпечує схильність людини або компанії до впровадження інновацій.
О.І. Носовець [302]	Інновативність – прояв результативності використання інтелектуальних ресурсів та продуктованих ними інтелектуального та інноваційних капіталів в формуванні внутрішньої інноваційної культури, зовнішньої по відношенню до персоналу підприємства інноваційної диспозиції і регіональної, макроекономічної культури.
Інноваційність	
О.І. Кліпкова [179]	Інноваційність – практичне впровадження нових ідей, можливість створювати нові речі.
Д.І. Скворцов [387]	Інноваційність – якісне поняття з позиції економічної теорії, що підкреслює наявність нового явища, продукції, технології тощо, які дають можливість збільшити ефективність.
Колектив авторів	Інноваційність – результат впровадження інтелектуального рішення і отримання нового продукту, процесу, методу.
Колектив авторів	Інноваційність – процес і результат впровадження інновацій.
Л.О. Лігоненко [231]	Інноваційність підприємства – це важлива соціально-економічна характеристика, фундація та інтенція теорії фірми й сучасної парадигми менеджменту, системне багатогранне комплексне поняття, що характеризує спроможність підприємства до забезпечення інноваційного розвитку в результаті здійснення управлінських зусиль із трансформації інноваційного потенціалу в результати інноваційної діяльності.
О.М. Діба [108]	Інноваційність – це якісно нові можливості та здібності господарюючих суб'єктів для розповсюдження різних типів інновацій за посередництвом запозичення їх з будь-якої відмінної техніко-технологічної, організаційно-управлінської, соціальної, інвайронментально-економічної, інституційної та іншої сфер зовнішнього оточення.
О.І. Носовець [302]	Інноваційність – позитивний результат проміжної ланки впровадження інновацій, відзначеного характером спричинення підвищення вірогідності досягнення стратегічних цілей суб'єкту інноваційного шляху розвитку.
О.І. Носовець [302]	Інноваційність (у вузькому сенсі) – це вміщення її носієм пов'язаної та притаманної складовим елементам сукупності інноваційних ознак.
О.І. Носовець [302]	Інноваційність – економічно-виробниче практичне забезпечення вартісного уречевлення креативності.
О.С. Мороз [263]	Ступінь (рівень) інноваційності – показник, який характеризує можливість перетворення науково-технічної розробки в новачку, а потім і в нововведення.
О.С. Мороз [263]	Ступінь (рівень) інноваційності – кількісне поняття, яке зумовлює встановити міру «інноваційності».
Л.О. Лігоненко [231]	Рівень інноваційності – це інтегральний оцінний показник, що характеризує ступінь (міру) інноваційності підприємства.
Д.І. Скворцов [387]	Ступінь (рівень) інноваційності – завдяки розрахунку зміни економічних показників згідно з вибраною методикою.
Інноваційна сприйнятливість	
О.С. Мороз [263]	Інноваційна сприйнятливість – здатність виробничо-господарської системи до впровадження і використання у своїй діяльності новачків різного роду.
Альошин С.А. [11]	Інноваційна сприйнятливість промислового підприємства – здатність доцільно й раціонально використовувати найбільш доступні результати та ресурси інноваційної діяльності у сфері задоволення потреб ринку; своєчасно й ефективно створювати організаційно-економічні механізми, націлені на скорочення життєвого циклу створення інновацій та їх комерціалізацію; створювати гнучкі організаційні структури; формувати стратегію забезпечення конкурентоспроможності на основі нововведень; створювати особливу атмосферу в організації, використовувати й розвивати творчу ініціативу персоналу підприємства, а також передового досвіду й потенціалу фахівців у рамках міжфірмових угод і альянсів; приводити управління та організаційну структуру підприємства у відповідність до стратегії забезпечення конкурентоспроможності та факторів утримання конкурентних переваг.
О.Б. Мусійовська [266]	Інноваційна сприйнятливість підприємства – це здатність підприємства оперативно акумулювати, оцінювати та аналізувати інформацію щодо параметрів його зовнішнього та внутрішнього інноваційного середовища, попередньо оцінювати доцільність реалізації інноваційних проєктів та матеріалізувати їх шляхом залучення та (або) створення нововведень і визначати на цій підставі напрями своєї інноваційної політики.
О.І. Носовець [302]	Інноваційна сприйнятливість підприємства (надмікроекономічного рівня) здатність користуватися інноваційною інфраструктурою, каналами дифузії інновацій, здатності до включення в інформаційне середовище, що наслідково визначає стратегічну здатність як окремого суб'єкту, так і їх умовного за

	регіональним, формального за кластеризаційним принципом та фактичного за організаційно-правовим статусом об'єднань входження на ринок, займання ніші, збереження частки ринку та їх диверсифікації разом з наукоємною продукцією.
Інноваційна здатність	
О.Б. Мусійовська [266]	Інноваційна здатність підприємства – здатність підприємства до втілення інноваційних ідей, можливість і економічна доцільність вироблення і дифузії інновацій, здатність підприємства більш ефективно управляти інноваційними ресурсами.
Інноваційна диспозиція	
О.В. Крюкова, М.В. Рева [211]	Диспозиція особистості – схильність до певного сприйняття умов діяльності і до певної поведінки в цих умовах.
О.С. Советова [391]	Інновативна диспозиція – це схильність особистості до змін і нововведень. Це складова всієї диспозиційної структури особистості.
О. Кузнєцова [214]	Спрямованість інноваційності – схильність до прояву інноваційності в певній сфері життєдіяльності, де особистість воліє виступати суб'єктом впровадження нововведень.
Дифузія інновацій	
Е. Роджерс [452]	Дифузія інновацій – це процес поширення нововведень у суспільстві, закономірності поширення нових продуктів, технологій, ідей серед потенційних споживачів (користувачів) з моменту їх появи.
Інноваційна культура	
Законом України «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності» [140]	інноваційна культура – складова інноваційного потенціалу, що характеризує рівень освітньої, загальнокультурної і соціально-психологічної підготовки особистості та суспільства в цілому до сприйняття і творчого втілення в життя ідей розвитку економіки країни на інноваційних засадах.
Г.М. Захарчін [149]	Інноваційна культура – результат соціально-економічної взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності, вона охоплює відносини, які складаються на всьому ланцюжку життєвого циклу зародження, формування і комерціалізації інновацій.
Довідкове джерело [396]	Інноваційна культура (суспільства) – це стійка система норм та правил здійснення нововведень в різних сферах життя суспільства, що склалася історично та притаманна певній соціокультурній спільноті.
Ю.С. Шипуліна [457]	Інноваційна культура на рівні організації (підприємства чи установи) як накопичені знання, досвід, переконання, особливості поведінки і взаємовідносин персоналу (менеджерів, інженерно-технічних працівників, робітників), систему його мотивації, порядки в організації тощо, які характеризують ступінь сприятливості окремих працівників, груп працівників (підрозділів) і організації у цілому до нововведень, готовність втілити їх у нові продукти, технології, управлінські рішення тощо.
Колектив авторів	Інноваційна культура – це система цінностей, що відповідають інноваційному розвитку суспільства, держави, регіонів, галузей економіки, підприємств, установ, організацій і відображають індивідуально-психологічні якості, інші найважливіші соціальні цінності людини, які сприяють формуванню та розвитку інноваційно активної особистості.
Інноваційна сміність	
С. Штерн, М. Портер [385]	Інноваційна сміність – це здатність країни виробляти та перетворювати у джерело доходу нововведення протягом тривалого періоду часу.

Таблиця Д.2 – Змістовна характеристика інновативних категорій за різними нормативно-правовими та науковими джерелами в на засадах підходу доцільності трансформації існуючого аналітичного інструментарію сфери інноватики в частині блоку кількісного спрямування оцінки інноваційної діяльності авторського методичного підходу до контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства
(джерело: авторська розробка)

Джерело	Визначення
1	2
О.І. Носовець	Інноваційні активи – придбані з метою та отримані в результаті провадження інноваційної діяльності ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій з підготовки та здійснення комерціалізації інновацій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних інноваційних вигод у майбутньому; слугують базою формування інноваційного капіталу підприємства, але не зумовлює його.

Додаток Е

Змістова характеристика зв'язків, взаємностей впливів, розміщення і аналітичності показників сценарію їх варіювання в авторській концептуальній моделі на засадах підходу доцільності застосування існуючого аналітичного інструментарію сфери інноватики в частині блоку якісного спрямування оцінки інноваційної діяльності авторського методичного підходу до контролювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства

Таблиця Е.1 – Змістова характеристика взаємозв'язків прямого та зворотного напрямку
Впливів показників якісного оцінювання результатів інноваційної діяльності
(джерело: авторська розробка на засадах систематизації джерел [266, 451])

Зв'язок або залежність	Змістова характеристика
1	2
Прямий вплив	
Інновативність – інноваційна сприйнятливість	Інновативність за своїм відображенням якісного рівня готовності господарюючої системи до інноваційних змін у здійсненні прямого впливу в напрямку інноваційної сприйнятливості виступає її первісною на протизагу аналогічного напрямку впливу від інноваційної диспозиції визначенням готовності учасників інноваційної праці до створення та втілення інновацій в життя.
Інноваційна сприйнятливість та інновативність	Прямий вплив інноваційна сприйнятливості на інновативність здійснює, оголюючись задіянням інноваційного потенціалу підприємства в започаткуванні та створенні плинного життєвого циклу інновації як комплексна характеристика спроможності підприємства до інноваційної діяльності та в становленні шляху практичного досягнення стратегічних цілей інноваційного розвитку виконанням короткострокових завдань після маючого плановий характер підготовчого етапу набуття відповідного ресурсного підґрунтя.
Інновативність – інноваційна диспозиція	Виставляючи інноваційну диспозицію проміжною ланкою між інновативністю та інновативністю, демонструє циклічність збереження та руху готовності учасників на рівні інноваційної системи створювати, виробляти й споживати товари з інноваційною складовою в забезпечення результативності провадження інноваційної діяльності.
Проміжні (сполучні) ланки	
Інноваційна диспозиція	Виступаючи субпроміжною ланкою інноваційної культури з інновативністю та інновативністю, проявляє опосередкований зв'язок з зазначеними категоріями-показниками якісної оцінки як наступної стадії розвитку реакції суспільства на інновації, де інноваційна ємність вслід за відповідно означеною культурою виступає продовженням поєднання інновативності та інновативності, а їх сполучення з інноваційною сприйнятливостю визначає результат виконання довгострокової перспективи на макрорівні інноваційного простору.
Інноваційна сприйнятливість	Виступає проміжною ланкою між інновативністю та інновативністю, визначаючи їх прямий та зворотний комплексний поступальний вплив на ряд інших досліджених понять. Виступає субпроміжною ланкою між інноваційною здатністю та інноваційною валідністю зі встановленням прямого поелементного впливу в частині первинного позначення коректності управління під час планування та полегшення визначення характеру контрольних заходів, уточнення інструментарію контролю в залежності від кожного впровадження окремого інноваційного рішення на протязі всього періоду комерціалізації та рутинізації інновації від подальшого розширеного відтворення в товарообігу, а зворотного в частині підвищення ефективності управління на підставі інформаційно-аналітичних результатів контролювання процесу отримання розгляданого типу економічних результатів в підтвердження циклічності інноваційної діяльності
Інноваційна ємність – інноваційний простір	За охарактеризованим вище підходом наслідуючого співвідношення за ланцюгом руху створення результатів інноваційної діяльності з іншими показниками оцінки категорій інноватики поняття інноваційної ємності виступає сполучною ланкою з інноваційним простором для блоків інновативноцентрованих, таких як інноваційна диспозиція, інноваційна культура, та інноваційноцентрованих понять, таких як інноваційно піднесені здатність, сприйнятливості, валідність.
Зворотний вплив	
Інноваційна сприйнятливості – інновативності	Зворотний вплив між показниками проявляється у готовності до активізації інноваційних ресурсів та прояву інноваційної активності, опосередковано визначаючи подовження руху в напрямку зацікловування характеру впливу від інноваційної диспозиції та інноваційної культури за прямим впливом.
Інновативності – інноваційна диспозиція	Інновативність як економічна категорія віддзеркалює систему відносин між носієм інновативності та зовнішнім середовищем щодо наявності ознак, які характеризують передумови виникнення та (або) вже отримані проміжні та (або) кінцеві результати інноваційної діяльності, в чому проявляється зворотність взаємозв'язку з інноваційною диспозицією в пасивній, історично й економічно визначеній, реторсії учасників ринку щодо потенційних покупок у впровадженні своїх товарів в контексті заохочення до зміни звичок споживання, при чому участь у формуванні інноваційної диспозиції населення та інноваційної культури регіону та країни залежить не від долі підприємств та їх об'єднань, а від новизни, широти функціонального призначення й адаптивності прикладної застосовуваності нового продукту, особливо це притаманно епохальним, радикальним інноваціям, також від ефективності рекламування та менеджменту, в

	особливості у врахуванні розмаїття факторів турбулентності зовнішнього середовища.
Інновативність – інноваційна диспозиція	Сутність зворотного характеру взаємозв'язку інновативності й інноваційної диспозиції з підкріпленням дифузії інновацій прямо демонструє готовність виробничо-споживчого сектору економіки до вжитку наукоємної продукції та опосередковано вдавання до несвідомого сарафанного, від вірусного до понад партизанського, маркетингу.
Інновативність – інноваційна культура	Сутність зворотного характеру взаємозв'язку інновативності з інноваційною культурою – в контексті інноваційної асиміляції включення в процес рутинізації комерціалізованих новацій наступних груп споживачів за критерієм відкритості до новинок за дифузійною моделлю Е. Роджерса.
Загальні положення	
Інновативність – інноваційність – інноваційна сприйнятливість	Як показує практика, інноваційна сприйнятливість залежить від безлічі факторів, все різноманіття яких по відношенню до суб'єкта господарювання можна поділити на зовнішні і внутрішні. Найбільш важливу роль відіграють зовнішні чинники, які представляють собою віддзеркалення загального стану і характеру розвитку ринкових відносин в економіці. До числа таких факторів можна віднести: рівень розвиненості кредитно-фінансової системи, стан інвестиційного клімату, якість освіти, наявність системи державної підтримки інновацій та деякі інші, що досить широкою спільністю чинників об'єднує поняття інновативності, інноваційності та інноваційної сприйнятливості.
Інноваційна сприйнятливість в інформаційно-аналітичному забезпеченні комерціалізації	Тлумачення інноваційної сприйнятливості як здатності до оперативного збору та обробки інформації для цілей доцільності здійснення впровадження інновацій у зворотному впливі виражає дане поняття як деталізоване продовження інноваційності за аспектом побудови інформаційно-аналітичного забезпечення комерціалізації інноваційних проєктів, прямо визначаючи важливість врахування цього показника в формуванні інструментарію системи контролю на підприємстві.
Інноваційна здатність в доцільності взаєморозміщення елементів	Інноваційна здатність підприємства виявляється за рахунок його інтелектуального потенціалу, в основі формування якого є інтелектуальний капітал, слугуючи підтвердженням доцільності взаєморозміщення елементів схематичного зображення системності взаємозв'язку сукупності показників оцінки при притаманному їм факторному впливі на формування та виявлення результатів інноваційної діяльності різних порядків та проміжків етапності процесу реалізації розробок.
Вміщення та розгортання інноваційного процесу в інноваційному просторі	Весь процес інноваційного руху відбувається в межах інноваційного простору, формуючи в ньому робоче поле для виникнення та продукування результатів комерційного втілення досягнень НДДКР інноваційної ємності, з чого перше з означених понять сфери аналітики являється ширше другого за принципом відмінності ВВП та БВП.
Місце інноваційної асиміляції та інноваційної дифузії	Інноваційна асиміляція в напрямку інновативної спрямованості за зв'язком з інноваційною диспозицією і наслідково з відповідного характеру культурою та інноваційна дифузія в напрямку інноваційної спрямованості за зв'язком з інноваційною сприйнятливістю та інноваційною ємністю, рух яких по прямому та зворотному впливам рівновеликий та значимий, поділяють блок показників на два дуально розміщених поля відповідних понятійних характеристик.

Таблиця Е.2 – Змістовна характеристика розміщення показників якісного оцінювання результатів інноваційної діяльності на економіко-господарських рівнях
(джерело: авторська розробка)

Показник	Обґрунтування розміщення
1	2
Інноваційне підприємство	Оскільки створення та впровадження інновацій починається на окремому суб'єкті взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих активних та пасивних суб'єктів національної інноваційної системи, відлік формування інноваційних результатів бере свій початок з мікрорівня як середовища окремих осередків зародження ідей і формування їх завершених варіантів.
Інтелектуальний капітал	Результати впровадження інноваційних розробок виникають в сфері дії структурного капіталу під керівництвом людського капіталу, формованого на підставі інтелектуально-особистісних характеристик людських трудових ресурсів в складі інтелектуального.
Інноваційний капітал	З інтелектуального капіталу внаслідок вбудовування інновацій в систему останнього за змістом його структурних елементів та відповідністю типізаційної характеристики комерціалізованих нововведень та розробок сутнісному розкриттю частин інтелектуального виду капіталу суб'єктів підприємництва еволюціонував й набув більшого значення інший тип нетрадиційного капіталу – інноваційний.
Інновативність та інноваційність	Інновативність в якості здатності до впровадження та інноваційність в якості здатності до поширення інновацій, як зазначалося вище, та одночасно являючись характеристиками, які відображають якісний рівень готовності господарюючої системи, охоплюють здатність за усіма видами ресурсів, дозволяючи визначати інновативність та інноваційність сягаючими з мікрорівня по макрорівень.
Інноваційна здатність (інноваційна спроможність)	За сутнісним розкриття та орієнтацією на окремий суб'єкт впровадження інновацій такі узагальнені якісні характеристики як інноваційна здатність та інноваційна спроможність з огляду на утворення окремими підприємствами в першу чергу мезосередовища, зокрема при кластеризаційних формуваннях та економічних зонах регіонального охоплення, відносяться до мікрорівневої зони національної економіки, а для макрорівня існують інші показники, ототожнено й масштабовано відбиваючи їх особливості у рівнево відповідному вищому господарюванні.
Інноваційна сприйнятливість	Посилаючись на авторське критеріально орієнтоване за результатами наукової розвідки термінування інноваційної сприйнятливості для мезоекономічного та макроекономічного рівнів та логічне причинно-

	наслідкове переформування сутнісних аспектів сукупності показників оцінки за їх перекладанням на результати, розміщення інноваційної сприйнятливості та інноваційної здатності, відповідно, за ланцюговою реакцією визначається простягаючимися з найнижчого по найвищий економіко-господарський рівень.
Інноваційна диспозиція	Інноваційна диспозиція як частина інноваційної культури опосередковано включається до макросередовища через розширюваний наслідуваний розвиток зв'язку за інновативною готовністю з причини загально людської притаманності її сутності не тільки виробникам інноваційної продукції, а й в першу чергу її споживачам, що визначає її розповсюдження на всі рівні господарювання паралельно каналам дифузії інновацій за готовністю до сприйняття та суміжно за готовністю до впровадження.
Інноваційна культура	Інноваційна культура діленням по відношенню до організації на зовнішню та внутрішню простягається на всі три рівні господарської системи.
Інноваційна ємність	Стан інноваційної ємності в широкому сенсі визначає сприятливість інноваційного середовища з набуття, збереження та зміни інноваційного статусу суб'єктами інноваційного сектору економіки, визначаючи сферу її реалізації за межами мікроекономічного рівня. Отже, за своїм сутнісним складом інноваційна ємність щодо інноваційності, як у випадку з інноваційною диспозицією та інноваційною культурою, виступає різновидом розширеного за масштабом осяжності розвитку змісту та охоплення учасників рівня інноваційної здатності суб'єктів господарювання, проте, на противагу зазначеній в порівнянні ланці зв'язку, інноваційна ємність охоплює і інновативність за значенням образу мислення та місцем в отриманні та продукуванні результатування комерціалізації довершених ідей та дозволяє визначити рівень даного поняття як макроекономічний.
Інноваційна валідність, інноваційна асиміляція, інноваційна дифузія	Розміщення інноваційної валідності, інноваційної асиміляції та інноваційної дифузії в розрізі економіко-господарських рівнів знайшло своє відображення в частині розгляду даних показників.
Інноваційний простір	У відповідності до зв'язку утвореного комплексу взаємопов'язаних показників з інноваційною ємністю та включеності її в інноваційний простір для цілей врахування поетапності виокремлення проміжних і кінцевих ефектів досліджуваного характеру отримання за стадіями інноваційного процесу інноваційний простір було прирівняно до макросередовища з огляду на факт існування за видами економічної діяльності та характером економічної активності й інших видів її здійснення без впровадження принципово нових характеристик товарів, процесів, маркетингу та управління, а збереження виділення мезоекономічного та мікроекономічного покликано на підкреслення протікання специфічного різновиду економічної діяльності на різних рівнях господарювання. Також границя рисунку завершується ототожненням макросередовища й інноваційного простору, так як наразі спостерігаються лише зародки формування інноваційного простору в глобальному масштабі економічного простору завдяки міжнародному трансферу технологій та наукової інтеграції.

Таблиця Е.3 – Характеристика якісних показників розширення аналітичного інструментарію для варіювання наборами їх сценаріїв при побудові якісного блоку оцінки результатів інноваційної діяльності для цілей оцінювання визначених об'єктів контролювання в практиці управління промисловим підприємством
(джерело: авторська розробка)

Показник	Змістовна характеристика аналітичного функціоналу
1	2
Асиміляція інновацій, інноваційна асиміляція	Поняття асиміляції інновацій та поняття інноваційної асиміляції за відповідністю свого сутнісного розкриття може одночасно застосовуватися в якісному оцінюванні комплексності результатів інноваційної діяльності за економіко-структурними рівнями їх виникнення та орієнтацією на інноватизаційні форми економічної діяльності господарюючих суб'єктів та визначатися відношенням за результатно-факторною належністю до результатів інноваційної діяльності, обґрунтованим в першому розділі. Інноваційна та інновативна асиміляції можуть слугувати інструментом, при чому з ознаками інтегрального показника, оцінювання макро та мезоекономічних рівнів в частині достатності складу та відпрацювання, ефективності функціонування інноваційної інфраструктури, інноваційної системи та важелем змін в інноваційному просторі.
Інновативна асиміляція	Доповнює інновативно центровані інноваційну диспозицію та інноваційну культуру, виступаючи канвою полотна їх узгодження в інноваційному просторі в оцінюванні кола інтелектуальних результатів інноваційної діяльності.
Асиміляція інновацій	Може слугувати інструментом оцінки ефективності використання інноваційного потенціалу, продуктивності задіяння інноваційного капіталу, якості управління, зокрема в частині маркетингової та політики продажів, соціальної відповідальності, ступеню зацікавленості керівництва підприємства в репутації та доброчесності суб'єкту як інноваційного, так і взагалі економічного господарювання, ступеню дотримання стратегії інноваційного розвитку та індикатором виникнення «вузьких» місць, необхідність та продуктивність запровадження на підприємстві менеджменту якості тощо.
Інноваційна дисруптивність	1. Досліджений в першому розділі характер дисипативного та ентропійного впливу гуманітарних інновацій на процеси розвитку в суспільстві вміщуючим їх більш ширшим процесом інноваційної дисруптивності з врахуванням масштабу здійснюваного ним впливу дозволяє розглядати зазначене поняття його втілення як інструмент за підходом доцільності застосування якісного оцінювання в складі

	інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності у відповідному масштабі та охопленні результатування його розповсюдження. 2. Інноваційна дизруптивність у своїй застосовності в оцінюванні та контролюванні результатів інноваційної діяльності одночасно корелює з інновативно центрованими інноваційною дифузєю та інноваційною культурою і інноваційно центрованими показниками інноваційною сприйнятливостю та інноваційною валідністю. 3. За результатно-факторною належністю інноваційної дизруптивності, охарактеризованою раніше, кількісно вимірюваний характер її якості інноваційного простору з огляду на втілення ентропії за викликанню недостатністю інформації невизначеністю в принципах дизруптивації суспільних перетворень внаслідок масштабування впливу та набуття ним характеристик соціального за окремими інноваціями підтверджується кількісною природою економічної ентропії за сутнісно-логічною послідовністю перейняття якостей спадкуючим властивості вміщуваного в своєму складі значнішим поняттям інноваційної дизруптивності та принципом транзитивності.
Зв'язок інноваційної дизруптивності з іншими показниками	Економічна ентропія свою кількісну природу виміру переносить і на поняття інноваційної асиміляції, виходячи зі специфіки не завжди передбачуваної актуальності входження в стадію занепаду інноваційно технологічних та змін структури інноваційного складу суспільного продукту, уможливорюючи й прогностичний характер розрахунку за нею передбачення старіння інновацій.
Інноваційна конвергенція, інноваційна дивергенція	Виходячи зі специфіки урізноманітнення та уподібнення в сутності інноваційної конвергенції та інноваційної дивергенції ознак інновацій дані якісні, за характером своєї природи, показники вимагають контролювання з боку управлінців окремих підприємств, їх об'єднань в контексті механізмів саморегуляції ринку та законодавців в частині виконання покладеної на них функції регулювання з боку державних інститутів та інститутів влади щодо забезпечення цілепокладання та досягнення результатування інноваційної діяльності як описові показники побічних ефектів, деградаційних щодо поступу інноваційного розвитку та передуючого йому науково-технічному прогресу, з одного боку, і стимулюючого на скорочення хвиль зазначеного розвитку та пришвидшення зміни технологічних укладів, настання промислових революцій з причини запізнюючого за стрімким ростом потреб і бажань, в умовах швидкого розповсюдження нових віянь в усталеній інноваційній диспозиції й сформованій інноваційній культурі, їх покриття відповідною пропозицією.
Інноваційна конвергенція	Здійснює одночасний протидіючий та сприяючий вплив в напрямку промислових революцій та змін технологічних укладів в залежності від здатності наукою до встигаючого або наздоганяючого покриття виникаючого інноваційного дефіциту, визначаючи ієрархічний опосередкований зв'язок поняття інноваційної конвергенції та інноваційної асиміляції в об'ємі інноваційного поля розвитку суспільства.
Інноваційна дивергенція	Виступає віддаленою передумовою інноваційної дизруптивності за спричиненою видозмінами дивергентністю інновацій породжуваної нею дизруптивації в інноваційних системах та інноваційному просторі, визначаючи їх ієрархічний наступальний зв'язок та вбудовування в систему оцінювання їх однойменних показників щодо контролювання результатів інноватизації економічної діяльності суб'єктів господарювання й державних і соціальних інститутів.
Зв'язок інноваційної дизруптивності з іншими показниками	Інноваційна дивергенція, закладена в базу інноваційної дизруптивності та перебуваюча з нею у діалектичному зв'язку на рівень нижче, являється частиною механізму здійснення різнорівневого прогресивного або деградаційного діяння, дозволяє ув'язувати дію дизруптивності між господарськими рівнями.

Додаток Є
Фінансова управлінська звітність
за інноваційною складовою діяльності підприємства

Дата (рік, місяць, число)

Код за ЄДРПОУ
11111111

Назва підприємства _____

Місцезнаходження (юридична адреса) _____

Організаційно-правова форма господарювання _____

Вид економічної діяльності з впровадження інновацій _____

Середня кількість працівників, задіяних в інноваційній діяльності, осіб _____

Одиниця виміру _____

грн з двома десятковим знаком

Місцезнаходження (фізична адреса, каб.), внутрішній телефон управлінського підрозділу _____

(т.) (011)-111-11-11

Місцезнаходження (фізична адреса, каб.), внутрішній телефон виконавця _____

(т.) (011)-111-11-11

Форма № 1п. Фінансовий управлінський звіт
про фінансовий стан за інноваційним видом діяльності підприємства
на _____ 20__ р.

Шифр ФУЗІД

Код

Актив, пов'язаний з інноваційною діяльністю	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні інноваційні активи			
Нематеріальні інноваційні активи (інноваційно залучені, власного виробництва інноваційно відзначені й включені в інноваційний капітал (для власного використання))	1000/I		
первісна вартість (залучення, створення, поліпшення)	1001/I		
накопичена амортизація (розрахункова, скорегована на моральне старіння)	1002/I		
Незавершені капітальні інвестиції в комерціалізацію інновацій	1005/I		
Основні засоби з інноваційною складовою (нові комерціалізовані, інноваційно поліпшені)	1010/I		
первісна вартість (сукупна вартість первісної, комерціалізації)	1011/I		
знос (розрахунковий (компенсаційний на покриття природнього фізичного зносу, скорегований на моральне старіння))	1012/I		
Інвестиційна інноваційна нерухомість (нова комерціалізована, інноваційно поліпшена)	1015/I		
Довгострокові біологічні активи (інноваційно поліпшені)	1020/I		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств:			
частка у власності інноваційно активних підприємств			
частка у задіяному в інноваційній діяльності капіталі інноваційно активних підприємств			
частка у власності інших інноваційних підприємств, скорегована на ступінь рутинізації використаних у минулих періодах інновацій			
частка у задіяному в інноваційній діяльності капіталі інших інноваційних підприємств, скорегована на ступінь рутинізації використаних у минулих періодах інновацій			
інші фінансові інвестиції, пов'язані з інноваційною діяльністю	1035/I		
Довгострокова дебіторська заборгованість за інноваційною продукцією	1040/I		
Відстрочені податкові активи (податкове стимулювання інноваційної діяльності)	1045/I		
Інші необоротні інноваційні активи (інноваційно залучені, власного виробництва інноваційно відзначені (для зовнішнього поширення))	1090/I		
Усього за розділом I	1095/I		
II. Оборотні інноваційні активи			
Запаси (для потреб розробки, комерціалізації інновацій)	1100/I		
Поточні біологічні активи (інноваційно поліпшені)	1110/I		
Дебіторська заборгованість за інноваційні продукцію, товари, роботи, послуги	1125/I		
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами (за інноваційні продукцію, товари, роботи, послуги)	1130/I		
з бюджетом (податкові пільги за інноваційну діяльність)	1135/I		
у тому числі з податку на прибуток (податкові пільги за інноваційну діяльність)	1136/I		

Інша поточна дебіторська заборгованість за інноваційною діяльністю	1155/І		
Поточні фінансові інвестиції (по об'єктам інновацій)	1160/І		
Гроші та їх еквіваленти (передбачені та задіяні в інноваційній діяльності)	1165/І		
Інноваційні витрати майбутніх періодів	1170/І		
Інші оборотні інноваційні активи (для потреб розробки, комерціалізації інновацій)	1190/І		
Усього за розділом ІІ	1195/І		
ІІІ. Необоротні інноваційні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття (для потреб розробки, комерціалізації інновацій (для зовнішнього поширення))	1200/І		
Інноваційні активи	1300/І		
Пасив, пов'язаний з інноваційною діяльністю	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
І. Власний інноваційний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал (використовуваний в інноваційній діяльності: залучений, створений)	1400/І		
Капітал у дооцінках (зростання вартості інноваційних активів за рахунок зменшення їх морального старіння або підвищення цінності споживчих характеристик)	1405/І		
Додатковий капітал (частина зростання вартості за рахунок сторнування морального старіння поширюваних та використовуваних підприємством інновацій)	1410/І		
Резервний капітал (виокремлений для покриття інноваційних ризиків)	1415/І		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) від інноваційної діяльності	1420/І		
Неоплачений капітал (внесений на провадження інноваційної діяльності)	1425/І	()	()
Вилучений капітал (частина зменшення інноваційного капіталу)	1430/І	()	()
Усього за розділом І	1495/І		
ІІ. Довгострокові зобов'язання і забезпечення інноваційної діяльності			
Відстрочені податкові зобов'язання (податкове стимулювання інноваційної діяльності)	1500/І		
Довгострокові кредити банків (на провадження інноваційної діяльності)	1510/І		
Інші довгострокові зобов'язання за інноваційною діяльністю	1515/І		
Довгострокові забезпечення інноваційної діяльності	1520/І		
Цільове фінансування інноваційної діяльності	1525/І		
Усього за розділом ІІ	1595/І		
ІІІ. Поточні зобов'язання і забезпечення інноваційної діяльності			
Короткострокові кредити банків (на провадження інноваційної діяльності)	1600/І		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями за інноваційною діяльністю	1610/І		
товари, роботи, послуги (на провадження інноваційної діяльності)	1615/І		
розрахунками з бюджетом (оподаткування інноваційної діяльності)	1620/І		
у тому числі з податку на прибуток (за інноваційною діяльністю)	1621/І		
розрахунками зі страхування (працівників, залучених в інноваційній діяльності)	1625/І		
розрахунками з оплати праці (працівників, залучених в інноваційній діяльності)	1630/І		
Поточні забезпечення інноваційної діяльності	.		
Інноваційні доходи майбутніх періодів	1665/І		
Інші поточні зобов'язання за інноваційною діяльністю	1690/І		
Усього за розділом ІІІ	1695/І		
ІV. Зобов'язання, пов'язані з інноваційними необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття (для потреб розробки, комерціалізації інновацій (для зовнішнього поширення))	1700/І		
Інноваційні пасиви	1900/І		

Відповідальна особа /
управлінського підрозділу
Виконавець

Керівник

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

**Форма № 2п. Фінансовий управлінський звіт про фінансові результати
від провадження інноваційного виду діяльності підприємства
управлінський звіт про інноваційний дохід)
за _____ 20__ р.**

Шифр ФУЗІД

Код

I. Фінансові результати від провадження інноваційної діяльності

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попе- реднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації інноваційної продукції (товарів, робіт, послуг)	2000/I		
Собівартість реалізованої інноваційної продукції (товарів, робіт, послуг)	2050/I	()	()
Валовий від інноваційної діяльності:			
прибуток	2090/I		
збиток	2095/I	()	()
Інші операційні доходи від інноваційної діяльності	2120/I		
Інноваційні адміністративні витрати	2130/I	()	()
Інноваційні витрати на збут	2150/I	()	()
Інші інноваційні операційні витрати	2180/I	()	()
Фінансовий результат від інноваційної операційної діяльності:			
прибуток	2190/I		
збиток	2195/I	()	()
Дохід від участі в капіталі інноваційно активних підприємств	2200/I/A		
Дохід від участі в капіталі, задіяному в інноваційній діяльності інноваційно активних підприємств	2200/I/AI		
Дохід від участі в капіталі інших інноваційних підприємств	2200/I/I		
Дохід від участі в капіталі інших інноваційних підприємств, скорегований на ступінь рутинізації використаних у минулих періодах інновацій	2200/I/I/P		
Дохід від участі в капіталі, задіяному в інноваційній діяльності інших інноваційних підприємств	2200/I/II		
Дохід від участі в капіталі, задіяному в інноваційній діяльності інших інноваційних підприємств, скорегований на ступінь рутинізації використаних у минулих періодах інновацій	2200/I/II/I		
Інші фінансові доходи, пов'язані з інноваційною діяльністю	2220/I		
Інші доходи, пов'язані з інноваційною діяльністю	2240/I		
Непередбачувані доходи, пов'язані з інноваційною діяльністю			
Фінансові витрати, пов'язані з інноваційною діяльністю	2250/I	()	()
Втрати від участі в капіталі інноваційно активних підприємств	2255/I/A	()	()
Втрати від участі в капіталі, задіяному в інноваційній діяльності інноваційно активних підприємств	2255/I/AI	()	()
Втрати від участі в капіталі інших інноваційних підприємств	2255/I/I	()	()
Втрати від участі в капіталі інших інноваційних підприємств, скореговані на ступінь рутинізації використаних у минулих періодах інновацій	2255/I/I/P	()	()
Втрати від участі в капіталі, задіяному в інноваційній діяльності інших інноваційних підприємств	2255/I/II	()	()
Втрати від участі в капіталі, задіяному в інноваційній діяльності інших інноваційних підприємств, скореговані на ступінь рутинізації використаних у минулих періодах інновацій	2255/I/II/P	()	()
Інші витрати, пов'язані з інноваційною діяльністю	2270/I	()	()
Непередбачувані витрати, пов'язані з інноваційною діяльністю			
Фінансовий результат від інноваційної діяльності до оподаткування:			
прибуток	2290/I		
збиток	2295/I	()	()
Витрати (дохід) з податку на прибуток від інноваційної діяльності	2300/I		
Прибуток (збиток) від припиненої інноваційної діяльності після оподаткування	2305/I		
Чистий фінансовий результат від інноваційної діяльності:			
прибуток	2350/I		
збиток	2355/I	()	()

II. Сукупний дохід від провадження інноваційної діяльності

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних інноваційних активів	2400/I		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів, пов'язаних з інноваційною діяльністю	2405/I		
Накопичені різниці корегування на ступінь рутинізації інновацій	2410/I		
Частка іншого інноваційного доходу асоційованих та спільних інноваційно активних підприємств	2415/I/AI		
Частка іншого інноваційного доходу асоційованих та спільних інших інноваційних підприємств	2415/I/I		
Частка іншого інноваційного доходу асоційованих та спільних інших інноваційних підприємств, скорегована на ступінь рутинізації використаних у минулих періодах інновацій	2415/I/I/P		
Інший інноваційний дохід	2445/I		
Інший інноваційний дохід до оподаткування	2450/I		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим інноваційним доходом	2455/I		
Інший інноваційний дохід після оподаткування	2460/I		
Інноваційний дохід (сума рядків 2350/I, 2355/I та 2460/I)	2465/I		

III. Елементи інноваційних операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Інноваційні матеріальні затрати	2500/I		
Витрати на оплату праці (працівників, задіяних в інноваційній діяльності)	2505/I		
Відрахування на соціальні заходи (працівників, задіяних в інноваційній діяльності)	2510/I		
Амортизація інноваційних активів	2515/I		
Амортизація інноваційних активів (скорегована на моральне старіння)	2515/M/I		
Інші інноваційні операційні витрати	2520/I		
Разом	2550/I		

Відповідальна особа / Керівник
управлінського підрозділу

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Виконавець

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Примітки:

Шифр ФУЗ/Д – шифр форми внутрішньої фінансово управлінської звітності щодо провадження інноваційної діяльності;

Інноваційно залучені – актив, залучені в якості інновацій за відповідністю її ознакам;

Інноваційно відзначений – актив, маючий ознаки інновації;

Інноваційно поліпшений – актив, очікуване збільшення отримання економічних вигод від використання якого у майбутньому забезпечено запровадженням інновацій щодо нього;

n – повна форма звіту, орієнтована для потреб інноваційно активного підприємства

**Фінансова управлінська звітність
за інноваційною складовою діяльності підприємства**

Дата (рік, місяць, число)

Код за ЄДРПОУ
11111111

Назва підприємства _____

Місцезнаходження (юридична адреса) _____

Організаційно-правова форма господарювання _____

Вид економічної діяльності з впровадження інновацій _____

Середня кількість працівників, задіяних в інноваційній діяльності, осіб _____

Одиниця виміру _____ грн з двома десятковим знаком

Місцезнаходження (фізична адреса, каб.), внутрішній телефон управлінського підрозділу _____ (т.) (011)-111-11-11

Місцезнаходження (фізична адреса, каб.), внутрішній телефон виконавця _____ (т.) (011)-111-11-11

**Форма № 1с. Фінансовий управлінський звіт
про фінансовий стан за інноваційним видом діяльності підприємства
на _____ 20__ р.**

Шифр ФУЗІД

Код

Актив, пов'язаний з інноваційною діяльністю	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні інноваційні активи	1000/I		
Нематеріальні активи	1000/I		
Первісна вартість (залучення, створення, поліпшення)	1001/I		
Накопичена амортизація (розрахункова, скорегована на моральне старіння)	1002/I	()	()
Незавершені капітальні інвестиції в комерціалізацію інновацій	1005/I		
Основні засоби з інноваційною складовою (нові комерціалізовані, інноваційно поліпшені)	1010/I		
Первісна вартість (сукупна вартість первісної, комерціалізації)	1011/I		
Знос (розрахунковий (компенсаційний на покриття природного фізичного зносу, скорегований на моральне старіння)	1012/I	()	()
Довгострокові біологічні активи (інноваційно поліпшені)	1020/I		
Довгострокові фінансові інвестиції, пов'язані з інноваційною діяльністю	1030/I		
Інші необоротні інноваційні активи (інноваційно залучені, власного виробництва інноваційно відзначені (для зовнішнього поширення))	1090/I		
Усього за розділом I	1095/I		
II. Оборотні інноваційні активи			
Запаси (для потреб розробки, комерціалізації інновацій):	1100/I		
у тому числі готова інноваційна продукція	1103/I		
Поточні біологічні активи (інноваційно поліпшені)	1110/I		
Дебіторська заборгованість за інноваційні продукцію, товари, роботи, послуги	1125/I		
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135/I		
у тому числі з податку на прибуток (податкові пільги за інноваційну діяльність)	1136/I		
Інша поточна дебіторська заборгованість за інноваційною діяльністю	1155/I		
Поточні фінансові інвестиції (по об'єктам інновацій)	1160/I		
Гроші та їх еквіваленти (передбачені та задіяні в інноваційній діяльності)	1165/I		
Інноваційні витрати майбутніх періодів	1170/I		
Інші оборотні інноваційні активи (для потреб розробки, комерціалізації інновацій)	1190/I		
Усього за розділом II	1195/I		
III. Необоротні інноваційні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття (для потреб розробки, комерціалізації інновацій (для зовнішнього поширення))	1200/I		
Інноваційні активи	1300/I		

Примітки:

Шифр УЗ – шифр форми внутрішньої фінансово управлінської звітності щодо провадження інноваційної діяльності;

Інноваційно залучені – актив, залучені в якості інновацій за відповідністю її ознакам;

Інноваційно відзначений – актив, маючий ознаки інновації;

Інноваційно поліпшений – актив, очікуване збільшення отримання економічних вигод від використання якого у майбутньому забезпечено запровадженням інновацій щодо нього;

с – скорочена форма звіту, орієнтована для потреб обліку інноваційної діяльності як однієї з видів економічної діяльності

Пасив, пов'язаний з інноваційною діяльністю	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний інноваційний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал (використовуваний в інноваційній діяльності: залучений, створений)	1400/I		
Додатковий капітал (частина зростання вартості за рахунок сторнування морального старіння поширюваних та використовуваних підприємством інновацій)	1410/I		
Резервний капітал (виокремлений для покриття інноваційних ризиків)	1415/I		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) від інноваційної діяльності	1420/I		
Неоплачений капітал (внесений на провадження інноваційної діяльності)	1425/I	()	()
Усього за розділом I	1495/I		
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення інноваційної діяльності	1595/I		
III. Поточні зобов'язання інноваційної діяльності			
Короткострокові кредити банків (отримані на провадження інноваційної діяльності)	1600/I		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями за інноваційною діяльністю	1610/I		
товари, роботи, послуги (на провадження інноваційної діяльності)	1615/I		
розрахунками з бюджетом (оподаткування інноваційної діяльності)	1620/I		
у тому числі з податку на прибуток (за інноваційною діяльністю)	1621/I		
розрахунками зі страхування (працівників, залучених в інноваційній діяльності)	1625/I		
розрахунками з оплати праці (працівників, залучених в інноваційній діяльності)	1630/I		
Інноваційні доходи майбутніх періодів	1665/I		
Інші поточні зобов'язання за інноваційною діяльністю	1690/I		
Усього за розділом III	1695/I		
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними інноваційними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття (для потреб розробки, комерціалізації інновацій (для зовнішнього поширення))	1700/I		
Інноваційні пасиви	1900/I		

**Форма № 2с. Фінансовий управлінський звіт про фінансові результати
від провадження інноваційного виду діяльності підприємства**

за

20__ р.

Шифр ФУЗІД

Код

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації інноваційної продукції (товарів, робіт, послуг)	2000/I		
Інші операційні доходи від інноваційної діяльності	2120/I		
Інші доходи від інноваційної діяльності	2240/I		
Разом інноваційні доходи (2000/I + 2120/I + 2240/I)	2280/I		
Собівартість реалізованої інноваційної продукції (товарів, робіт, послуг)	2050/I	()	()
Інші операційні інноваційні витрати	2180/I	()	()
Інші інноваційні витрати	2270/I	()	()
Разом інноваційні витрати (2050/I + 2180/I + 2270/I)	2285/I	()	()
Фінансовий результат від інноваційної діяльності до оподаткування (2280/I – 2285/I)	2290/I		
Податок на прибуток від інноваційної діяльності	2300/I	()	()
Чистий прибуток (збиток) від інноваційної діяльності (2290/I – 2300/I)	2350/I		

Відповідальна особа / Керівник управлінського підрозділу

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Виконавець

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Додаток Ж

Характеристика залежностей відносних показників обґрунтування виконання нерівностей виведеного на засадах трансформації «золотого правила економіки» в сфері інноватики

Нерівність	Тлумачення залежностей показників
1	2
Золоте правило економіки інноваційно активного промислового підприємства	
$TP_{VB} > 0$	збільшення вартості сукупних активів підприємства, свідчаючи про розширення об'ємів його господарської діяльності за всіма проваджуваними видами економічної діяльності, говорить про зростання загального економічного потенціалу конкретного суб'єкту економічних відносин з врахуванням переоціни всіх основних фондів підприємства та задіяної їх частини в діяльності підвищеного ризику, з відзначенням тенденції інфляційних процесів та їх вплив на забезпечення наступними за грошовими коштами по обіговості запасами, вплив на тривалість відповіді за вхідними та вихідними зобов'язаннями.
$TP_{RP} > TP_{VB}$	зростання виручки від реалізації продукції за сукупністю здійснюваних видів економічної діяльності підприємства відбувається випереджальними темпами щодо аналогічного характеру змін загального економічного потенціалу, свідчаючи про висхідний напрямок зміни ефективності використання наявних ресурсів за всіма видами економічної діяльності. Інтерпретація нерівності в якості індикатора зростання доходу від кожної гривні вкладеної в вартість майна підприємства споріднює її з динамікою іншого відносного показника оцінки ефективності – капіталовіддачі. Дане співвідношення демонструє доцільність збільшення вартості майна підприємства у звітному періоді з метою забезпечення випереджаючого зросту об'єму продажів. Сповільнення темпів зростання виручки за сукупним набором видів економічної діяльності над темпами зростання комплексу ресурсного забезпечення може фіксуватися зменшенням питомої ваги задіяного в її отриманні капіталу та зменшенням розміру ефекту від використання економічного потенціалу у вартісному вимірі.
$TP_{\left(\begin{smallmatrix} \text{ФР} \\ \text{ВП,} \\ \text{ФРОД,} \\ \text{ЧП} \end{smallmatrix}\right)} > TP_{VP}$	перевищення швидкості зросту фінансового результату від всіх видів економічної діяльності підприємства за виключенням діяльності з комерційного втілення нововведень над швидкістю зросту виручки від реалізації продукції за сукупністю здійснюваних ним видів економічної діяльності свідчить про зниження питомої собівартості та накладних витрат за позаінноваційною діяльністю з можливістю встановлення пріоритетності за дохідністю та ефективністю окремих видів економічної діяльності та оптимізації непрямой частини витрат щодо кожного з них. В залежності від використовуваного для порівняння рівня фінансового результату: валового прибутку або прибутку від операційної діяльності, або чистого прибутку за вирахуванням інноваційної частини з них – виконанням нерівності свідчить про зниження питомої собівартості продукції без наукоємної складової або підвищення ціни реалізації, зменшення питомих накладних та питомих сукупних витрат на її виробництво.
$TP_{\left(\begin{smallmatrix} \text{ФР} \\ \text{ВП,} \\ \text{ФРОД,} \\ \text{ЧП} \end{smallmatrix}\right)} > TP_{VB}$	перевищення швидкості зросту фінансового результату від всіх видів економічної діяльності підприємства за виключенням інноваційної над швидкістю зросту майнового забезпечення та вкладеного капіталу свідчить про підвищення ефективності його використання за рахунок збільшення об'ємів продажів, за умови виконання другої нерівності даного правила, зниження питомої собівартості, питомих накладних витрат та повної собівартості, зокрема за видами економічної діяльності, зниження питомих сукупних витрат діяльності в залежності від використовуваного для порівняння рівня фінансового результату: валового прибутку або прибутку від операційної діяльності, або чистого прибутку за вирахуванням інноваційної частини з них.
$TP_{\left(\begin{smallmatrix} \text{ФРД} \\ \text{ВПД,} \\ \text{ФРОДД,} \\ \text{ЧПД} \end{smallmatrix}\right)} > TP_{\left(\begin{smallmatrix} \text{ФР} \\ \text{ВП} \\ \text{,ФРОД} \\ \text{,ЧП} \end{smallmatrix}\right)}$	збільшення обсягів фінансового результату від інноваційної діяльності більшими темпами, ніж фінансового результату від інших видів економічної діяльності підприємства свідчить про перетікання інноваційних процесів на підприємстві швидшими темпами з поміж інших економічних їх видів та продуктивний рух суб'єкту господарювання шляхом інноваційного розвитку.
$TP_{\left(\begin{smallmatrix} \text{ФРД} \\ \text{ВПД,} \\ \text{ФРОДД,} \\ \text{ЧПД} \end{smallmatrix}\right)} > TP_{VP}$	перевищення темпів збільшення фінансового результату від інноваційної діяльності над темпами збільшення обсягів виручки від усіх видів економічної діяльності підприємства свідчить про зростання обсягів продажів за рух нок стимулюючого для цього зростання попиту на продукції комерціалізованих розробок та поліпшень та / або відбувається зменшення питомої ваги інноваційної собівартості в сукупній виробничій собівартості, питомої ваги накладних та / або інноваційних накладних витрат, питомої ваги сукупних витрат за рахунок інноваційно забезпечувальної їх частини, відповідно подібні зміни в складі витратної частини виручки оцінюються пришвидшенням окупності витрат. Виконання даної нерівності також говорить про можливість встановлення темпів змін питомого фінансового результату інноваційної з поміж всіх видів економічної діяльності в структурі виручки від реалізації продукції за всіма її видами без винятків для оцінки ступеню подальшої зацікавленості власників в провадженні високо ризикового її різновиду. Знак зменшення в даній нерівності визначає співмірності обсягів, дохідності та ефективності провадження інноваційної діяльності по відношенню до інших видів економічної діяльності, позбавлених ознак інноваційності, на конкретному підприємстві на користь останніх та спрямовує до прийняття управлінського рішення про припинення впровадження інновацій або проведення комплексу заходів з підвищення рентабельності інноваційної діяльності, враховуючи тривалість окупності капіталовкладень в неї, з метою підтримання статусу інноваційності суб'єкту підприємництва з манливими обома варіантами рішень за собою зміними в стратегії подальшого розвитку.
$TP_{\left(\begin{smallmatrix} \text{ФРД} \\ \text{ВПД,} \\ \text{ФРОДД,} \\ \text{ЧПД} \end{smallmatrix}\right)} > TP_{VB}$	зростання фінансового результату від інноваційної діяльності більшими темпами на відміну від зростання сукупних активів підприємства за всіма видами проваджуваної їм економічної діяльності говорить про підвищення ефективності використання інноваційних активів та зростання їх питомої ваги за вартістю та підвищення ролі за цінністю в структурі сукупного економічного потенціалу підприємства за рахунок зростання об'ємів продажу інноваційної продукції за умови виконання попередньої нерівності та внаслідок зростання попиту на таку

	продукцію за рахунок здешевлення її виробництва та зростання оборотності задіяного в інноваційній діяльності капіталу і його окупності. Також говорить про можливість встановлення темпів змін питомого фінансового результату інноваційної з поміж всіх видів економічної діяльності відносно обсягів всіх активів підприємства, використовуваних з метою провадження всіх його економічних видів діяльності, для оцінки доцільності подальшого нарощування питомої ваги інноваційного капіталу в його структурі, прийняття рішення щодо подальшої переорієнтації використання наявних потужностей та з огляду на витратність достатність ефективності переорієнтації в напрямку інноваційного розвитку.
	Золоте правило економіки щодо інноваційної складової діяльності промислового підприємства
$ТПр_{I_{AB}} > 0$	позитивна динаміка змін валюти балансу за суто інноваційним видом економічної діяльності визначається переходом на розширене відтворення господарської діяльності з врахуванням приведення вартості основних засобів до ринкової, тенденцію інфляційних процесів та інноваційної диспозиції споживачів, формування частини інноваційної культури щодо продукції конкретної інновації ззовні та у внутрішньому середовищі підприємства, їх вплив на стан, терміни та ефективність виконання платіжної політики, говорить про зростання визначального для інноваційного підприємства інноваційного потенціалу, а проходження нульової відмітки свідчить про зрушення інноваційного розвитку з «мертвої точки»
$ТПр_{ВРІП} > ТПр_{I_{AK}}$	протікання позитивної динаміки змін в розмірі виручки швидшими темпами над зростанням залученого, опановуваного, вироблюваного, задіяного інноваційного потенціалу свідчить про зрослу ефективність використання капіталу та справдження проведення якісно-кількісної організації його пристосування для цілей інноваційної діяльності. Дане співвідношення виправдовує збільшення вартості майна інноваційного спрямування в звітному періоду з метою забезпечення випереджального зросту об'ємів продажів продукції від його використання
$ТПр_{\left(\begin{smallmatrix} \text{ФРІД} \\ \text{ВПІД} \\ \text{ФРОДІД} \\ \text{ЧПІД} \end{smallmatrix}\right)} > ТПр_{ВРІП}$	зростання фінансового результату від провадження своєї основної або єдиної, пов'язаної з промисловим освоєнням інновацій діяльності більшими темпами ніж зростання виручки від реалізації інноваційновмістої продукції говорить про зниження розміру долі виробничої собівартості та інших непрямих витрат як з перерозподілом ваг в складі повної собівартості, так і зростання норми дохідності в структурі виручки від інноваційної діяльності в залежності від використовуваного виду фінансового результату в якості бази співставлення для аналізу, а також знак збільшення в даному співвідношенні відносних показників означає зростання швидкості окупності інноваційних витрат. Зворотний математичний символ може тлумачитися як пришвидшення рутинізації впроваджених інновацій, падіння попиту на конкретну інноваційну продукцію.
$ТПр_{\left(\begin{smallmatrix} \text{ФРІД} \\ \text{ВПІД} \\ \text{ФРОДІД} \\ \text{ЧПІД} \end{smallmatrix}\right)} > ТПр_{I_{AK}}$	порівняно зі зростанням інноваційного потенціалу отримані фінансові результати від комерційного збуту інноваційної продукції відзначаються випереджальними темпами приросту, означаючи підвищення ефективності використання інноваційного капіталу за рахунок збільшення обсягів продажів та за тієї ж умови виконання другої нерівності, зниження питомої собівартості виробництва інноваційної продукції, питомих накладних витрат та повної собівартості випуску, питомих сукупних витрат даної специфічної діяльності в залежності від використовуваного виду фінансового результату, збільшення темпів отримання віддачі орієнтованого на інноваційну діяльність капіталу. Зворотний математичний символ може тлумачитися як вироблення інноваційності вкладеного капіталу й наслідково вповільнення темпів інноваційного розвитку.

Зворотний математичний символ, а саме знак зменшення, у нерівності $ТПр_{\left(\begin{smallmatrix} \text{ФРІД} \\ \text{ВПІД} \\ \text{ФРОДІД} \\ \text{ЧПІД} \end{smallmatrix}\right)} < ТПр_{\text{Активи}}$ в обох варіантах «золотого правила економіки суб'єкту інноваційного господарювання» також може тлумачитися як:

– початок процесу або зростання його темпів з втрати задіяними в комерціалізації розробок активами інноваційних характеристик, знецінення інноваційних активів:

1. як при відносному збереженні інноваційності продукції, свідчачи на користь зниження ефективності віддачі інноваційного потенціалу, зокрема на відміну від економічного, зниження якості відпрацювання інновативної складової інтелектуального капіталу й, наслідково пригнічення темпів інноваційного розвитку,

2. так і при входженні в стадію рутинізації впроваджених нововведень, свідчачи у внутрішньому середовищі інноваційного підприємства про припинення на момент встановлення нерівності або суттєве падіння інтенсивності використання інноваційного потенціалу, втрату або погіршення інтелектуальної складової трудових ресурсів, падіння рівнів задоволеності від праці, інноваційної культури, а в зовнішньому про падіння попиту на морально застаріваючу або набувшу значного поширення продукцію, відповідно зростання конкуренції за збільшенням ємності ринку та підприємств, впроваджуючих такі ж або аналогічні інновації, й наслідково гальмування темпів відповідного розвитку;

– продовження зростання розміру інноваційних активів підприємства на відміну від фінансового результату від їх використання у поточній діяльності з причин: збереження пріоритету нарощування інноваційного потенціалу, здороження придбання та доведення до практичного використання, зростання вартості страхування технологічних інновацій, наслідково зростання собівартості нової та технологічно оновленої вироблюваної продукції, зменшення оборотності інноваційного капіталу на фоні зростання періоду окупності внаслідок нових капіталовливань та зачіпання пов'язаними з ними змінами повної собівартості комерційних результатів інших видів економічної діяльності підприємства, зокрема зростанні витратної частини виручки від впровадження самих по собі складно вимірюваної результативності нетехнологічних інновацій.

Додаток 3

Фінансовий аналіз інноваційної складової діяльності промислових підприємств Одеського регіону

Таблиця 3.1 – Розрахунок показників виконання «золотого правила економіки щодо інноваційної складової діяльності промислового підприємства» на прикладі обстежених промислових підприємств Одеської області за період 2018- 2020 рр.

Показник (стаття звітності), тис. грн.	Позначення	Форма ФУЗІД	Рядок	ТОВ «ВЕСТА ДЕВЕЛОП»						ТОВ «МОРТОНС БІЛДІНГ»						ТОВ «ОДЕСА ПРАЙМ ПРОПЕРТІС»					
				Роки			Темп приросту, %			Роки			Темп приросту, %			Роки			Темп приросту, %		
				2018	2019	2020	2019/ 2018	2020/ 2019	2020/ 2018	2018	2019	2020	2019/ 2018	2020/ 2019	2020/ 2018	2018	2019	2020	2019/ 2018	2020/ 2019	2020/ 2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Інноваційні активи (середня балансова вартість за період)	ІАк	1	1300/І, 1900/І	129759,64	379759,64	529759,64	192,66	39,498668	308,26	25418,42	38412,12	15418,15	51,12	-59,86	-39,34	25102,03	28145,12	31148,14	12,12	10,67	24,09
Чиста виручка від реалізації інноваційної продукції	ВРІП	2	2000/І	281855,15	455180,20	158172,30	61,49	-65,25062	-43,88	15181,40	2485,30	1125,20	-83,63	-54,73	-92,59	1512,10	849,15	3548,96	-43,84	317,94	134,70
Валовий прибуток (збиток) від інноваційної діяльності	ВПІД	2	2090/І	126834,82	259452,71	75922,70	104,56	-70,73736	-40,14	8349,77	1391,77	540,10	-83,33	-61,19	-93,53	892,14	585,91	2093,89	-34,32	257,37	134,70
Фінансовий результат від інноваційної операційної діяльності	ФРО ДІД	2	2190/І	42278,27	81932,44	25307,57	93,79	-69,11166	-40,14	1518,14	298,24	112,52	-80,36	-62,27	-92,59	317,54	212,29	745,28	-33,15	251,07	134,70
Чистий фінансовий результат від інноваційної діяльності	ЧПІД	2	2350/І	31004,07	45518,02	18980,68	46,81	-58,30074	-38,78	1442,23	285,81	106,89	-80,18	-62,60	-92,59	362,90	203,80	851,75	-43,84	317,94	134,70

Таблиця 3.2– Аналіз інноваційної ліквідності щодо платоспроможності інноваційного промислового підприємства» на прикладі обстежених промислових підприємств Одеської області за період 2018- 2020 рр.

Показник (стаття звітності), тис. грн.	ТОВ «ВЕСТА ДЕВЕЛОП»			ТОВ «МОРТОНС БІЛДІНГ»			ТОВ «ОДЕСА ПРАЙМ ПРОПЕРТІС»		
Підприємство	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Рік	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Гроші та їх еквіваленти (передбачені та задіяні в інноваційній діяльності)	53176,4	53224,25	25118,15	1115,4	845,11	515,17	245,15	505,12	516,3
Поточні фінансові інвестиції (по об'єктам інновацій)	112,15	114,12	85,11	0	0	0	0	0	0
Дебіторська заборгованість за інноваційні продукцію, товари, роботи, послуги	730,15	390180,15	215018,51	345,12	1150,2	845,15	848,75	578,15	3785,12
Оборотні інноваційні активи	32439,91	102535,10	185415,87	12200,84	13444,24	3083,63	5522,45	5629,02	6541,11
Необоротні інноваційні активи	97319,73	277224,54	344343,77	13217,58	24967,88	12334,52	19579,58	22516,10	24607,03
Власний інноваційний капітал	91424,96	93253,46	107241,48	1407,54	2040,94	1836,84	17827,89	2281,97	3308,86
Довгострокові зобов'язання інноваційної діяльності	31317,29	171389,43	405165,43	-7723,33	-3151,73	-2375,73	6791,38	35452,00	7258,89
Поточні зобов'язання інноваційної діяльності	7017,39	115116,75	17352,73	6508,45	1150,29	847,15	799,15	678,15	4850,4

Додаток II

Характеристика програмного продукту для імітаційного моделювання економічних бізнес – процесів пакету iThink

№ п/п	Елемент	Позначення	Пояснення	Значення
1	2	3	4	5
I	Основні будівельні блоки			
1	Фонд	Зображується прямокутником, який здатний накопичувати, акумулювати одиниці фонду, з позначками всередині в залежності від виду.	Кількість чого-небудь, існує в даний момент часу і вимірюється або в грошових, або у фізичних одиницях.	Кількісно кожний резервуар описується рівнем його вмісту.
1.1	Резервуар		Просто підсумовує всі вхідні потоки і віднімає всі, які виходять. Одиниці виміру потоків для нього еквівалентні, і різниці між потоками даний блок не робить.	Наявність Transit time (час руху ресурсів по конвейєру), може бути постійним (константою), або змінним, коли його вичерпано, ресурси покидають фонд.
1.2	Конвеєр		Отримує матеріал з потоку, зберігає його протягом певного часу (тобто поки він знаходиться на стрічці конвеєра), потім вивантажує. Час роботи конвеєра може задаватися як константою, так і змінної. Вхідний до конвеєр потік повинен бути односпрямованим.	До конвеєра може входити декілька одно направлених вхідних потоків, але тільки два вихідних потоки. Надходження ресурсу на конвеєр може обмежуватись як об'ємом (Capacity), так і лімітом вхідного потоку (Inflow limit).
1.3	Черга		Здатний сформувати послідовність дискретних сигналів, що уособлюють або окремі об'єкти, або «порції» якого-небудь матеріалу.	Особливість черзі в тому, що вона здатна направляти надмірну кількість матеріалу «вільним» або недовантаженим об'єктам відповідно до встановленої черговості.
1.4	Піч		Передбачає різні режими і терміни «переробки» надійшовших до неї об'єктів або порцій матеріалу. Елемент піч призначений для обробки дискретних даних. Вхідний потік печі повинен бути односпрямованим.	«Затримка» ресурсу (елементу) на деякий час, після необхідної «затримки» у печі, ресурс вивантажується з духовки за мить. На відміну від черги, відтік елементів (ресурсів) з печі можливо забезпечити по одному-єдиному потоці.
2	Потік	Зображується фігурою, що складається з шляхопроводу, вентиля, регулятора потоку і показника напрямку, який показує, звідки і куди перетікає місткість фонду	Процес, що протікає безперервно в часі, оцінити який можна в фізичних чи грошових одиницях, співвіднесених з яким-небудь тимчасовим інтервалом.	Потоки поповнюють і навпаки зменшують місткість фондів. Тільки за допомогою потоків фізичні і фінансові одиниці можуть потрапити у фонд. За допомогою вентиля можливо управляти інтенсивністю потоку через значення, яке може задаватися як константою, так і алгебраїчним виразом.
2.1	Не - / обмежені			
2.2	Одно - , двунправлені			
2.3	Не - / конвертовані			
3	Конвертер	Зображуються вони колами, сполученими з іншими елементами стрілками - коннекторами.	Перетворювачі модельних одиниць, можуть містити значення констант або зовнішніх вхідних змінних, підраховувати значення алгебраїчних виразів або використовуватися для зберігання графічних функцій.	Конвертери можуть виконувати роль механізмів уточнення і еквівалентної заміни фондів, їх значення перераховуються в кожен такт (крок) модельного часу.
4	Коннектор		Призначений для зв'язку між собою елементів моделі.	Обов'язково повинен пов'язувати між собою два будівельних блоку.
5	Ромбовидне визначення процесу	Ромб	Механізм для управління заплутаними схемами, пов'язаний з поданням визначення процесів усередині моделі. За допомогою цього блоку можна приховати складність певних операцій.	
6	Фрейм		Дозволяє представити вищий рівень ієрархії моделі, що спрощує розуміння структурних зв'язків і взаємодії окремих груп елементів моделі. Також полегшується управління пов'язаним з ним фреймом сектора на модельному рівні	
II	Функції			
7	Графічні функції	Графіки при встановленні значення потоків та конверторів	Часто використовуваний і ефективний засіб ithink для параметризації і управління активністю поточкових моделей.	Для графічного відображення конвертером або регулятором потоку дискретних значень, що доволно задаються, дискретних значень вмісту фонду, ефектів дії понять, що ідеалізуються.
8	Sensi Specs	Меню Run	Дозволяє задавати характеристики установок чутливості для запуску і робить доступним аналіз чутливості моделі.	Дозволяє надрукувати структуру аналізу чутливості разом з порівняльними графіками і таблицями.
9	Run Specs	Меню Run	За допомогою неї можна задати тривалість моделювання, часовий крок між обчисленнями, інтервал між перервами в симулюванні, метод ітерації, одиниці вимірювання часу в моделі і тип запуску (в нормальному або циклічному часу).	Дозволяє зберегти результати запуску в пам'яті, завдяки чому в моделі з'явиться маленький графік з попередніми результатами, якщо ви змінюєте значення змінних.
10	Range Specs	Меню Run	Список всіх модельних змінних із зазначенням їх останніх глобальних максимальних і мінімальних значень, які можуть бути встановлені при описі графіка.	–
11	Check Units	Меню Run	Дозволяє перевірити відповідність одиниць вимірювання в моделі, тобто якщо одиниці виміру будуть задані невірно, то будівельний блок з неправильними одиницями буде виділено.	–

Додаток I

Імітаційна модель для аналізу циклів інноваційної активності та поширення інновацій

Таблиця I.1 – Параметри імітаційної моделі для аналізу циклів інноваційної активності та поширення інновацій

Змінна	Тип змінної	Значення змінної або формула	Призначення
1	2	3	4
Сектор фрейм «ВИПУСК ІННОВАЦІЙ»			
ПРОЦЕС РОЗРОБКИ	Конвейєр	Transit time = 1 INITIAL = 1000000	Процес розробки нововведення або вдосконалення існуючих товарів, процесів, методів
ВИРОБНИЦТВО	Конвейєр	Transit time = 11 INITIAL = 542200	Процес застосування нововведення в практиці підприємства у вигляді нової або вдосконаленої продукції
ПОТРЕБА В ІННОВАЦІЯХ	Конвертер	= RANDOM (1000000,1500000)	Потреба споживачів в товарах з якісно новими або вдосконаленими характеристиками
ДЕФІЦИТ	Конвертер	= ПОТРЕБА В ІННОВАЦІЯХ – ВИРОБНИЦТВО	Різниця між потребою в нових товарах та застосовуваних новітніх технологіях
ФАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ	Конвертер	= СУМА ЧИСТОГО ВПРОВАДЖЕННЯ * 0.5 * (0.025 + RANDOM (0.026,0.135)) + СУМА ЧИСТОГО ВПРОВАДЖЕННЯ * 0.5 * (0.025 + RANDOM (0.136,0.68))	Реальний випуск нового продукту як фінансового результуючого показника інноваційної діяльності після впровадження нововведення, зменшеного на його технологічне старіння, актуальності для ринку під час впровадження з урахуванням знаходження дійсного відгуку у потенційних споживачів через фактичне придбання такого продукту, що відображається у вигляді опору споживачів, страху невизначеності, повільної зміни стереопитів, тобто продукт, що «прижився» на ринку і приніс своєму виробнику позитивний економічний ефект
ВПРОВАДЖЕННЯ %	Конвертер	= RANDOM (0.01,0.1)	Ступінь втрати новизни новацією піз час її впровадження у виробництві
СУМА ЧИСТОГО ВПРОВАДЖЕННЯ	Конвертер	= РЕАЛЬНИЙ ВИПУСК – РЕАЛЬНИЙ ВИПУСК * ВПРОВАДЖЕННЯ %	Вартість інноваційної продукції після зменшення її на кількісний вимір втрати новизни новації під час впровадження
ЗНОС %	Конвертер	= RANDOM (0.05,1) у вигляді графічної функції	Ступінь старіння інновації протягом її використання у вигляді коефіцієнту морального зносу
ПОПИТ НА РОЗРОБКИ	Потік	= ДЕФІЦИТ	Потік попиту або надходження замовлення до науково - дослідної організації
НА ВИРОБНИЦТВО	Потік	= КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ	Потік підготовки нововведення до впровадження через здійснення необхідних фінансових, трудових, часових, організаційних тощо витрат
МОРАЛЬНИЙ ЗНОС	Потік	= ЗНОС %	Потік старіння інновацій в процесі їх безпосереднього використання в складі реалізованих товарів, послуг, рішень під впливом потреб споживачів, що виражається моральним зносом
РЕАЛЬНИЙ ВИПУСК	Потік	= 1	Потік реальної вартості інноваційної продукції з врахуванням старіння інновацій з їх подальшим виходом із ужитку, вдосконаленням
Сектор фрейм «КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ»			
КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ	Конвертер	(НА ВИРОБНИЦТВО + (НА ВИРОБНИЦТВО * ВІТРАТНІСТЬ %) + (НА ВИРОБНИЦТВО * ПЕРСОНАЛ %) + (НА ВИРОБНИЦТВО * ПОДАТОК %) + (НА ВИРОБНИЦТВО * ІНФОРМАТИЗАЦІЯ %)) * ІНФЛЯЦІЯ % * ФІНАНСУВАННЯ %	Збірний показник впливу сукупності факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ на впровадження (процес підготовки новації до її практичного використання), що відображає накопичену суму витрат
ВІТРАТНІСТЬ %	Конвертер	= RANDOM (0.7,0.9)	Вартість розробки, представлена високими витратами на впровадження нововведення при високих ризиках реалізації нової або вдосконаленої продукції
ПЕРСОНАЛ %	Конвертер	= 0.1	Відсутність кваліфікованого персоналу на етапі впровадження інновацій незалежно від кадрового потенціалу підприємства
ПОДАТОК %	Конвертер	= RANDOM (0.05,0.3) ставка	Відсутність з боку держави ефективних програм зі стимулювання інноваційної діяльності з послаблення податкового тиску у вигляді зменшених податкових ставок, надання податкових «канікул» на перших етапах реалізації інноваційної продукції тощо
ІНФОРМАТИЗАЦІЯ %	Конвертер	= RANDOM (0.05,0.3)	Відсутність інформації про технології, інформації про ринки, труднощі знаходження партнерів для інноваційної діяльності, недостатність інституційного забезпечення інноваційної діяльності
ФІНАНСУВАННЯ %	Конвертер	= IF RANDOM (0,1)<0.2 ELSE 1	Відсутність внутрішніх та зовнішніх джерел фінансування
ІНФЛЯЦІЯ %	Конвертер	= RANDOM (0.3,1)	Швидкі інфляційні процеси, підвищуючі ризики від впровадження інновацій

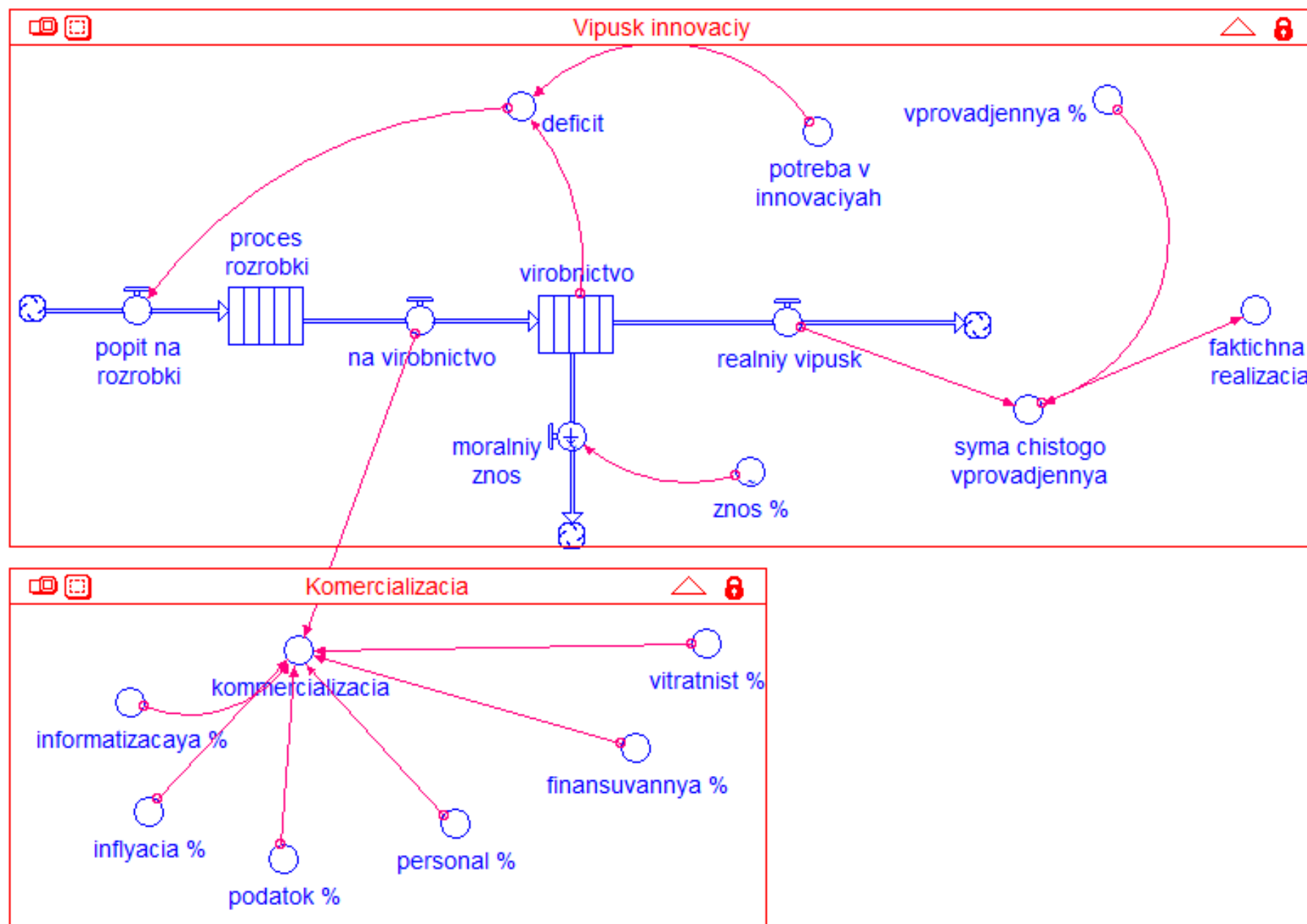

Рис. І.2 – Загальний вигляд моделі аналізу циклів інноваційної активності та поширення інновацій

Kommercializacia

- finansuvannya_% = if random(0,1)<0.2 then 0.2 else 1
- inflyacia_% = RANDOM(0.3,1)
- informatizacaya_% = RANDOM(0.05,0.3)
- kommercializacia =
(na_virobnictvo+(na_virobnictvo*vitratnist_%)+(na_virobnictvo*personal_%)+(na_virobnictvo*podatok_%)+(na_virobnictvo*informatizacaya_%))*inflyacia_%*finansuvannya_%
- personal_% = 0.1
- podatok_% = RANDOM(0.05,0.3)
- vitratnist_% = random(0.7,0.9)

Vipusk innovacij

- ▣ proces__rozrobki(t) = proces__rozrobki(t - dt) + (popit_na_rozrobki - na_virobnictvo) * dt
INIT proces__rozrobki = 1000000
TRANSIT TIME = 1
INFLOW LIMIT = INF
CAPACITY = INF
INFLOWS:
 ↻ popit_na_rozrobki = deficit
OUTFLOWS:
 ↻ na_virobnictvo = CONVEYOR OUTFLOW
- ▣ virobnictvo(t) = virobnictvo(t - dt) + (na_virobnictvo - realniy_vipusk - moralniy__znos) * dt
INIT virobnictvo = 542200
TRANSIT TIME = 1
INFLOW LIMIT = INF
CAPACITY = INF
INFLOWS:
 ↻ na_virobnictvo = CONVEYOR OUTFLOW
OUTFLOWS:
 ↻ realniy_vipusk = CONVEYOR OUTFLOW
 ↻ moralniy__znos = LEAKAGE OUTFLOW
 LEAKAGE FRACTION = GRAPH(znos_%)
 (0.00, 0.00), (10.0, 0.00), (20.0, 0.00), (30.0, 0.00), (40.0, 0.00), (50.0, 0.00), (60.0, 0.00),
 (70.0, 0.00), (80.0, 0.00), (90.0, 0.00), (100, 0.00)
 NO-LEAK ZONE = 0
- deficit = potreba_v__innovacijah-virobnictvo
- faktichna__realizacia =
syma_chistogo_vprovadjennya*0.5*(0.025+RANDOM(0.026,0.135))+syma_chistogo_vprovadjennya
0.5(0.025+RANDOM(0.136,0.68))
- potreba_v__innovacijah = RANDOM(1000000,1500000)
- syma_chistogo_vprovadjennya = realniy_vipusk-realniy_vipusk*vprovadjennya_%
- vprovadjennya_% = random(0.01,0.1)
- znos_% = GRAPH(random(0.05,1))
(2015, 0.05), (2016, 0.1), (2017, 0.2), (2018, 0.3), (2019, 0.4), (2020, 0.5), (2021, 0.6), (2022, 0.7),
(2023, 0.8), (2024, 0.9), (2025, 1.00)

Рис. І.3 – Формальні специфікації, автоматично сформовані iThink

RUN SPECS

Length of simulation:

From:

To:

DT:

☐ DT as fraction

Pause interval:

Unit of time:

☐ Hours

☐ Days

☐ Weeks

☐ Months

☐ Quarters

☒ Years

☐ Other

Run Mode:

☒ Normal

☐ Cycle-time

Interaction Mode:

☒ Normal

☐ Flight Sim

Integration Method:

☒ Euler's Method

☐ Runge-Kutta 2

☐ Runge-Kutta 4

Sim Speed: real secs = 1 unit time

Min run length: 0 secs

☐ Analyze Mode: stores run results in memory (0.0 MB required)

Рис. І.4 – Параметри тривалості моделювання

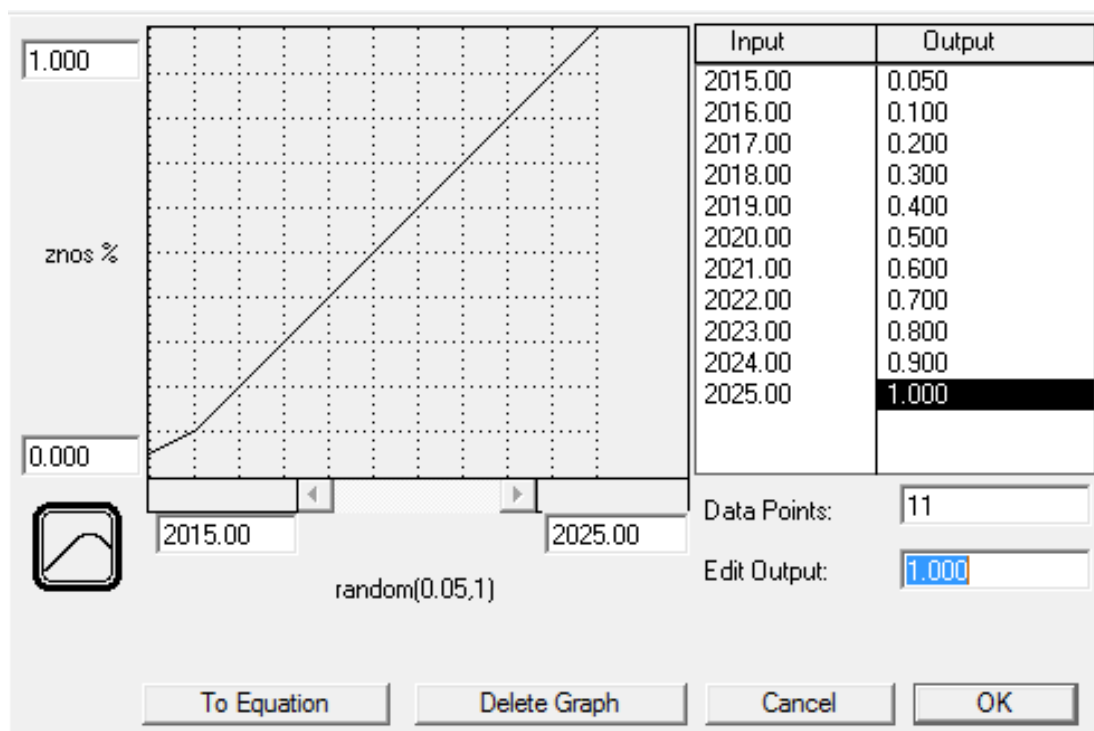

Рис. І.5 – Параметри % морального зносу на протязі всього періоду моделювання

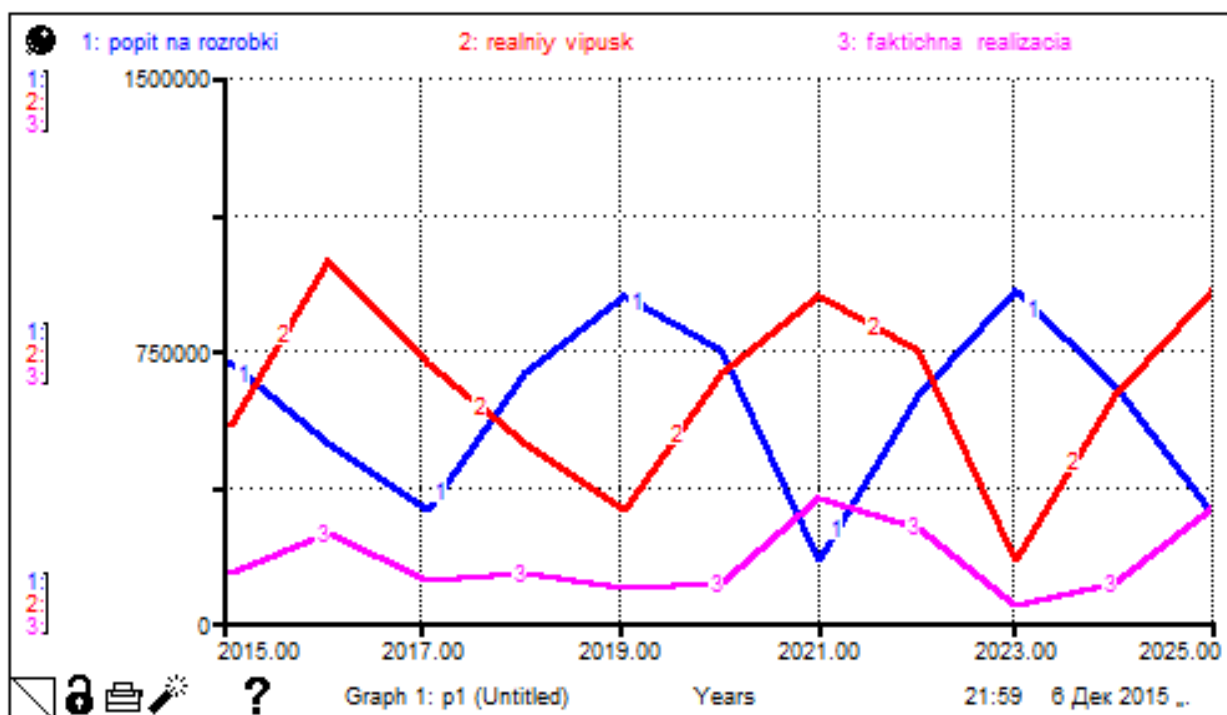

Рис. І.6 – Графік інноваційної динаміки «Попиту на розробки» (1), «Реальний випуск»(2), «Фактична реалізація» (3)

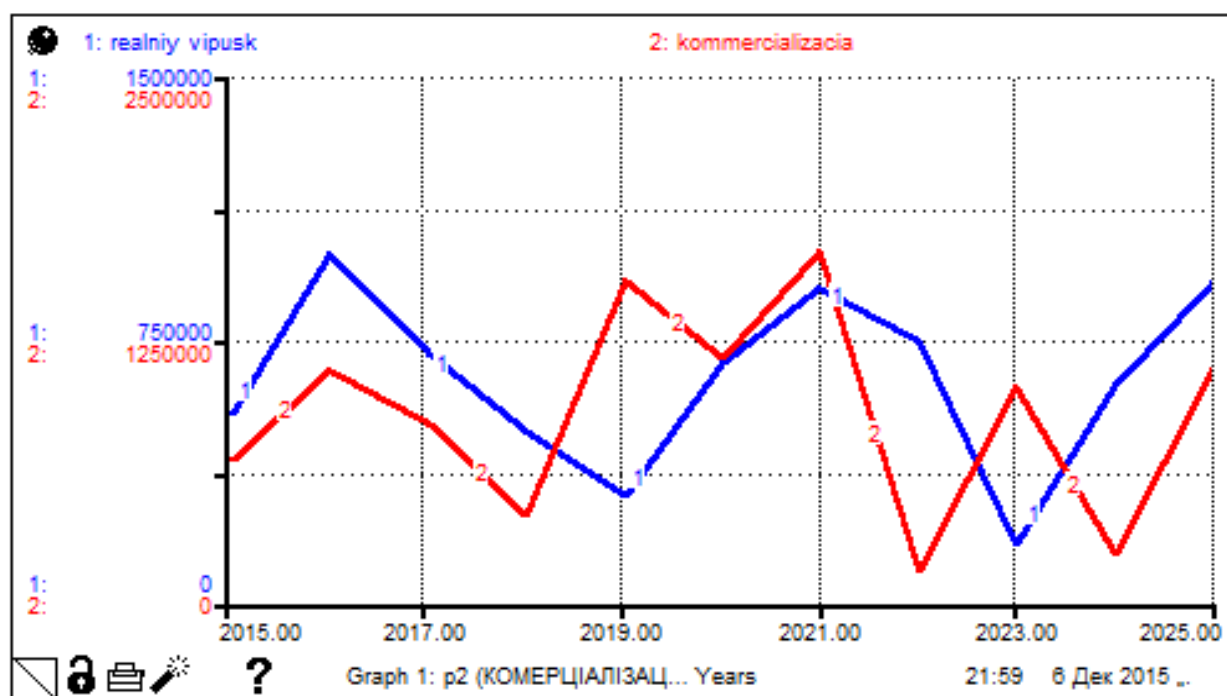

Рис. І.7 – Графік інноваційної динаміки «Реального випуску» (1) та «Комерціалізація» (2)

Додаток І

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав

1. Nosovets Oleksandra. Off-Balance Accounting In the Modern Information System of an Enterprise / Nataliia Klymenko, Oleksandra Nosovets, Liudmyla Sokolenko, Olena Hryshchenko, Tetiana PISOCHENKO. // About the Accounting and Financial Studies Journal. – 2019. – Volume 23. – Special Issue 2. – P. 1 – 6 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.abacademies.org/articles/Off-Balance-Accounting-In-the-Modern-Information-System-of-An-Enterprise-1528-2635-23-SI-2-428.pdf> (Scopus).
2. Носовець О.І. Науково-методичний підхід до формування елементів системи оцінювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Science and Education a New Dimension. – 2020. – VIII(41), Issue 237, 2020 Sept. – P. 17 – 34 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.31174/SEND-HS2020-237VIII41>; http://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/hum_viii_237_41.pdf

Монографії

3. Носовець О.І. Аналіз нормативних засад термінологічного визначення результатів інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти: монографія / Л.О. Волощук, Є.І. Масленніков, Е.А. Кузнєцов [та ін.]; за заг. ред. д.е.н., доц. Л.О. Волощук, д.е.н., проф. Є.І. Масленнікова. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. – 524 с. – С. 128 – 155 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://economics.opu.ua/files/scientific-base/monogr/mono_innov_econom_4_2019.pdf
4. Nosovets Oleksandra. Innovative potential in the context of determining the innovative activities results of industrial enterprises / Oleksandra Nosovets, Lidia Voloshchuk // New stages of development of modern science in Ukraine and EU

countries: monograph / edited by authors. – 2nd ed. – Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2019 – 528 p. – P. 312 – 337 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.baltijapublishing.lv/download/all-science-3/39.pdf>

5. Носовець О.І. Результати інноваційної діяльності в промисловості України та Одеського регіону: тенденції та проблеми визначення / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти: монографія / О.М. Коваленко, Є.І. Масленніков, Е.А. Кузнєцов, Ю.М. Сафонов [та ін.]; за ред. д.е.н., доц. О.М. Коваленко, д.е.н., проф. Є.І. Масленнікова. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. – 634 с. – С. 540 – 572 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/9230/1/Voloschuk-Nosovets-Part-of-mono-2018_Інноваційна%20економіка.pdf

Статті у фахових виданнях України

6. Носовець О.І. Місце інноваційної інфраструктури у визначенні результатів інноваційної діяльності промислових підприємств / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Науковий журнал «Проблеми економіки». – 2019. – № 3 (41). – С. 123 – 132 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2019-3_0-pages-123_132.pdf

7. Nosovets O.I. Intellectual and innovative capital as an innovation activities results of industrial enterprises / O.I. Nosovets, L.O. Voloschuk, K.V. Kovtunencko // Науковий журнал «Економіка: Реалії часу». – 2018. – № 4 (38). – С. 49 – 60 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economics.opu.ua/files/archive/2018/No4/49.pdf>

8. Носовець О.І. Проблематика здійснення інноваційної діяльності вітчизняними економічними суб'єктами в умовах чинного законодавства / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Науковий журнал «Бізнес Інформ». – 2017. – № 7. – С. 64 – 70 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2017-7_0-pages-64_70.pdf

9. Носовець О.І. Прогнозування інноваційної активності промислових підприємств інструментами імітаційного моделювання бізнес-процесів / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Науковий журнал «Економіка: реалії часу» ОНПУ. – 2015. – № 6 (22). – С. 147 – 155 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No6/147.pdf>
10. Носовець О.І. Особливості обліку інноваційної діяльності промислових підприємств за міжнародними та національними стандартами / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Науковий журнал «Економіка: реалії часу». – 2015. – № 5 (21). – С. 189 – 193 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No5/188.pdf>

Опубліковані праці апробаційного характеру

11. Носовець О.І. Інтелектуальні результати інноваційної діяльності промислових підприємств / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний менеджмент економічних систем в координатах парадигми сталого розвитку» (Одеса, 18 вересня 2019 р.) – К.: Одеський національний політехнічний університет. 2019. – С. 146 – 150 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://economics.opu.ua/files/science/suchasnyy_men/2019/s6.pdf
12. Носовець О.І. Інноваційна діяльність та її результати: проблеми визначення як об'єкту контролю / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка, фінанси, облік, менеджмент і право: актуальні питання та перспективи розвитку» (Полтава, 22 червня 2019 р.) – К.: Центр фінансово-економічних наукових досліджень. 2019. – С. 57 – 61 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1ISLNWD71rJxvvdJzE0124M5odsVbdoCT/view>
13. Носовець О.І. Інноваційна система в контексті визначення результатів інноваційної діяльності промислових підприємств / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України» (Одеса,

30 – 31 травня 2019 р.) – К.: Одеський національний політехнічний університет. 2019. – С. 175 – 179 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economics.opu.ua/files/science/oblik/2019/tezy.pdf>

14. Носовець О.І. Аспекти термінологічного означення інновацій як основи інноваційної діяльності / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Матеріали XIII міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна європейська наука» (Великобританія. 30 червня – 7 липня 2017 р.). – К.: Наука та освіта Шеффілда. 2017. – С. 12 – 17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/22_SEN_2017/Economics/6_228343.doc.htm

15. Носовець О.І. Класифікаційна характеристика інновацій в контексті вітчизняного статистичного обліку інноваційної діяльності підприємств різних форм власності / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Матеріали сьомої міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми ринку та розвитку регіонів України в 21 столітті» (Одеса, 5 – 9 грудня 2016 р.) – К.: Одеський національний політехнічний університет. 2016. – С. 68 – 72 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/science/ipreed/2016/68.pdf>

16. Носовець О.І. Економічна безпека в аспекті проблем інноваційної активності підприємств на макро- та мікрорівнях / О.І. Носовець, Л.О. Волощук // Першої міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Управління інноваційним розвитком на макро-, мезо- та макрорівнях» (Одеса, 5 червня 2015 р.). – К.: Одеський національний політехнічний університет. 2015. – С. 44 – 46 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economics.opu.ua/files/science/innov_roz/2015/44.pdf

Додаток Й
ДОВІДКИ ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

НАУКОВИЙ ПАРК ОДЕСЬКОГО ПОЛІТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

пр. Шевченка, 1, Адмін. корпус, каб. 109, м. Одеса, 65044 Україна
 тел.: +38 048 705 83 76, факс: +38 0482 344 273

09.09.2020

№ 03/29-1

На №

Довідка

про використання результатів дисертаційної роботи

Носовець Олександри Ігорівни

**«Інформаційно-аналітичне забезпечення контролювання результатів
інноваційної діяльності промислових підприємств»**

(науковий керівник д.е.н., проф. Л.О. Волошук)

Довідка видана в тому, що наукові результати, отримані у дисертаційній роботі *Носовець Олександри Ігорівни*, а саме, методичні рекомендації щодо формування інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств, аналітичного інструментарію економічного оцінювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств та інформаційного забезпечення їх практичного застосування підприємствами в процесі управління інноваційною діяльністю розглянуті та прийняті керівництвом ТОВ «Науковий парк ОНПУ» для використання у господарських роботах економічної тематики з промисловими підприємствами.

Генеральний директор
 ТОВ «Науковий парк ОНПУ»

Козлов І.І.

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Ministry of Education and Science of Ukraine

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ODESSA NATIONAL POLYTECHNIC UNIVERSITY

пр. Шевченка, 1, м. Одеса-44, 65044 Україна
тел.: +38 048 7223474, факс: +38 0482 344273

Shevchenko av., 1, Odessa-44, 65044 Ukraine
phone: +38 048 7223474, fax: +38 0482 344273

E-mail: opu@opu.ua http://www.opu.ua, Код ЄДРПОУ 02071045

31.12.2020

№ 2461/82-02

На №

Довідка

про використання результатів дисертаційної роботи

Носовець Олександра Ігорівна

на здобуття ступеня доктора філософії

зі спеціальності «073 – Менеджмент» галузі знань «07 – Управління та адміністрування» у науково-дослідницької діяльності Одеського національного політехнічного університету

Довідка видана в тому, що у науково-дослідницької діяльності Одеського національного політехнічного університету використані наукові результати, отримані у дисертаційній роботі здобувача ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент» Носовець Олександри Ігорівни, а саме:

- методичний підхід до контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств на засадах їх визначення як комплексного об'єкта управління;

- методичний підхід до формування інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств, що передбачає охоплення як кількісно так і якісно вимірюваних характеристик стану об'єкта управління, що змінюються в результаті інноваційної діяльності, та уособлюють їх, з врахуванням сфери їх прояву та взаємовпливу на різних управлінських рівнях;

- система аналітичних інструментів економічного оцінювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств, що містить: а) рекомендації із застосування інструментарію фінансового аналізу щодо оцінки результатів інноваційної діяльності підприємства, втілені у відповідній системі адаптованих показників та моделей; сформований на засадах гнучкості використання блок якісних характеристик – об'єктів аналізу та оцінки результатів інноваційної діяльності, втілений у відповідній системі;

- методичні рекомендації щодо інформаційного забезпечення практичного використання аналітичного інструментарію оцінювання та контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств.

Дисертацію виконано відповідно до тематичних планів НДР ОНПУ за період 2016-2019 рр. при виконанні держбюджетних тем «Економічне оцінювання та обліково-аналітичне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності та економічної безпеки на мікро- та макrorівні» (номер державної реєстрації 0116U006740, 2016-2019 рр.), «Методологія та управлінський інструментарій забезпечення економічно-безпечного інноваційного розвитку підприємств промислового сектора на основі інтеграції освіти, науки та виробництва» (номер державної реєстрації 0115U000408, 2015-2017 рр.),

В виконанні тем № 0116U006740 та № 0115U000408 дисертант приймав участь як співвиконавець.

Проректор з наукової та
науково-педагогічної роботи
д.т.н., професор

Д.В. Дмитришин

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Ministry of Education and Science of Ukraine

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ODESSA NATIONAL POLYTECHNIC UNIVERSITY

пр. Шевченка, 1, м. Одеса-44, 65044 Україна
тел.: +38 048 7223474, факс: +38 0482 344273

Shevchenko av., 1, Odessa-44, 65044 Ukraine
phone: +38 048 7223474, fax: +38 0482 344273

E-mail: opu@opu.ua http://www.opu.ua, Код ЄДРПОУ 02071045

31.12.2020 № 2462/82-02
На №

Довідка

про впровадження результатів дисертаційної роботи

Носовець Олександр Ігорівни

на здобуття ступеня доктора філософії

зі спеціальності «073 – Менеджмент» галузі знань «07 – Управління та адміністрування»
у навчальний процес Одеського національного політехнічного університету

Довідка видана в тому, що результати, отримані у дисертаційній роботі Носовець О.І., використано в навчально-методичних матеріалах, курсах лекцій та програмах практичних занять за дисциплінами:

1. «Статистика», яка викладається студентам першого (бакалаврського) рівня освіти спеціальності 073 «Менеджмент». В темі «Методологічні засади статистики. Статистика інновацій» запропоновано узагальнення та систематизацію підходів та статистичних інструментів контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств за національними та міжнародними методичними стандартами щодо статистичних досліджень інноваційних процесів в економіці.

2. «Фінансовий аналіз» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 071 «Облік та оподаткування». В темі «Попередній аналіз фінансового стану та ефективності діяльності підприємства» запропоновано та апробовано адаптовану модель «золотого правила економіки підприємства» щодо дослідження ознак та динаміки розвитку інноваційно-активних підприємств. В темі «Аналіз інвестиційної, інноваційної та фінансової діяльності» запропоновано методику аналізу результатів інноваційної діяльності підприємства, втілену у відповідній системі адаптованих показників фінансового аналізу та їх моделей (інноваційних ліквідності, оборотності, рентабельності; результативності інноваційної діяльності підприємства)

3. «Інформаційно-аналітичне забезпечення економічних досліджень» для студентів третього рівня вищої освіти за спеціальностями 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент». В темі «Економічні дослідження інноваційних процесів на макро та мезо рівні» запропоновано авторську методику аналізу результатів інноваційної діяльності промислових підприємств (зокрема, в галузевому та просторовому розрізі) за даними державних статистичних досліджень, розроблено та апробовано підхід до визначення фінансової результативності інноваційної діяльності промислових підприємств, що дозволяє здійснювати її оцінку та мезо- та макrorівнях управління. В темі «Дослідження економічного розвитку на мікрорівні» запропоновано методичний підхід до комплексного економічного оцінювання результатів інноваційної діяльності промислового підприємства

та відповідну систему аналітичних методів та інструментів, що охоплює як кількісні (фінансові), так і якісні характеристики прояву результатів інноваційної діяльності.

4. «Управління інноваційно-інвестиційним розвитком» для студентів третього рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент». В темі «Сучасні теорії управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємств» запропоновано систематизацію та уточнення сутності та взаємозв'язків категорій та понять інновативної терміносистеми з позиції їх диференціації за ознакою відношення до результатів інноваційної діяльності або чинників впливу на їх формування, надано змістовного наповнення комплексній категорії «результати інноваційної діяльності» як об'єкту управління та запропоновано відповідний методичний підхід до контролювання результатів інноваційної діяльності в процесі інноваційного розвитку підприємств.

Використані результати дисертаційної роботи Носовець О.І. свідчать про глибоке опрацювання теоретико-методичних засад інформаційно-аналітичного забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств на різних рівнях управління. Висновки та пропозиції визначаються науковою новизною, можливістю реалізації у практичній діяльності підприємств, тому істотно поліпшують матеріали означених дисциплін і сприяють поліпшенню якості підготовки фахівців в сфері менеджменту.

Проректор з науково-педагогічної
та виховної роботи, д.т.н., професор

С.А. Нестеренко

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ВЕСТА ДЕВЕЛОП»

65039, м. Одеса, вул. Транспортна, буд. 5/1
р/с 26009924859727 в АБ «Укргазбанк», МФО 320478
код ЄДРПОУ 35179778
тел/факс(0482) 7207522

вих. № 18
від 23.03.2020 р.

ДОВІДКА

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження на тему
«Інформаційно-аналітичне забезпечення контролювання результатів інноваційної
діяльності промислових підприємств»**

Довідка видана у підтвердження того, що науково-практичні результати дисертації Носовець Олександрі Ігорівні на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент» на тему «Інформаційно-аналітичне забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств» (в рамках виконання держбюджетної теми «Економічне оцінювання та обліково-аналітичне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності та економічної безпеки на мікро- та макrorівні» (номер державної реєстрації 0116U006740, номер реєстрації в ОНПУ 113-82, 2016-2019 рр.)), – були позитивно оцінені фахівцями з фінансового контролю та внутрішнього аудиту економічної діяльності ТОВ «ВЕСТА ДЕВЕЛОП», у зв'язку з чим прийняті до впровадження в систему інформаційно-аналітичного забезпечення управління інноваційною діяльністю підприємства а саме:

1. виведену на засадах фінансового підходу доцільності трансформації існуючого аналітичного інструментарію систему показників фінансового аналізу щодо інноваційної складової діяльності промислового підприємства, обґрунтовано використовувану в контролюванні її результатів на засадах економічного оцінювання;

2. методичні рекомендації щодо виокремлення в обліку підприємства інформації за інноваційною складовою його діяльності в розрізі активів, пасивів, доходів, витрат та фінансових результатів, з формуванням відповідної управлінської фінансової звітності щодо інноваційної складової діяльності підприємства як інформаційної бази аналізу, оцінки та контролювання, що складається з: управлінського фінансового звіту об'єднаної форми звітів про фінансовий стан та фінансові результати; управлінський звіт про інноваційні витрати;

виведену на основі кількісного підходу до оцінки ефективності інноваційних проєктів формулу абсолютної оцінки дохідності інновацій на проведення розрахунку планованого розміру вірогідного прибутку від реалізації інноваційного продукту за рахунок комерціалізації конкретної інновації за весь період її використання від впровадження до повного старіння (рутинізації) з метою контролювання результатів інноваційної діяльності на етапі планування впровадження інновації.

Директор

Калохін О.А.

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «МОРТОНС БІЛДІНГ»

65031, м. Одеса, вул. Хімічна, буд 1/27

код ЄДРПОУ 43152153

Тел: +38 (063) 809 71 49, E-mail: m.bildinh@gmail.com

Вих. № 4

Від «20» березня 2020 р.

ДОВІДКА

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження на тему
«Інформаційно-аналітичне забезпечення контролювання результатів інноваційної
діяльності промислових підприємств»**

Довідка видана на підтвердження того, що науково-практичні результати дисертації Носовець Олександрі Ігорівні на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент» на тему «Інформаційно-аналітичне забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств» (в рамках виконання держбюджетної теми «Економічне оцінювання та обліково-аналітичне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності та економічної безпеки на мікро- та макрорівні» (номер державної реєстрації 0116U006740, номер реєстрації в ОНПУ 113-82, 2016-2019 рр.)), – були позитивно оцінені керівництвом підприємства та прийняті для впровадження в фінансово-економічний відділом в свій інформаційно-аналітичний методичний інструментарій з метою підвищення ефективності управління інноваційною діяльністю промислового підприємства ТОВ «МОРТОНС БІЛДІНГ», а саме:

1. виведену на засадах фінансового підходу доцільності трансформації існуючого аналітичного інструментарію систему показників фінансового аналізу щодо інноваційної складової діяльності промислового підприємства, обґрунтовано використовувану в контролюванні її результатів на засадах економічного оцінювання;
2. виведену на основі кількісного підходу до оцінки ефективності інноваційних проектів формулу абсолютної оцінки дохідності інновацій на проведення розрахунку планованого розміру вірогідного прибутку від реалізації інноваційного продукту за рахунок комерціалізації конкретної інновації за весь період її використання від впровадження до повного старіння (рутинізації) з метою контролювання результатів інноваційної діяльності на етапі планування впровадження інновації.

Директор

Поляков Г.П.

Товариство з обмеженою відповідальністю
«ОДЕСА ПРАЙМ ПРОПЕРТІС»

Україна, 65104, Одеська, Одеса, пр-т Академіка Глушка, буд. № 16, корпус 2

ЕДРПОУ 42310383

Тел/факс: (0482) 720-75-22

Вих. № _____

від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження на тему
«Інформаційно-аналітичне забезпечення контролювання результатів інноваційної
діяльності промислових підприємств»

Довідка видана у підтвердження того, що науково-практичні результати дисертації Носовець Олександрі Ігорівні на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент» на тему «Інформаційно-аналітичне забезпечення контролювання результатів інноваційної діяльності промислових підприємств» (в рамках виконання держбюджетної теми «Економічне оцінювання та обліково-аналітичне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності та економічної безпеки на мікро- та макрорівні» (номер державної реєстрації 0116U006740, номер реєстрації в ОНПУ 113-82, 2016-2019 рр.)), – були позитивно оцінені фахівцями з фінансово-економічної діяльності та представляють інтерес для підвищення ефективності управління інноваційним розвитком ТОВ «ОДЕСА ПРАЙМ ПРОПЕРТІС», у зв'язку з чим прийняті до впровадження в систему інформаційно-аналітичного забезпечення управління інноваційною діяльністю підприємства а саме:

1. виведений на засадах фінансового підходу трансформований до потреб контролювання результатів інноваційної діяльності традиційний фінансовий показник інноваційної ліквідності у варіації різновидів його коефіцієнтів;
2. методичні рекомендації щодо виокремлення в обліку підприємства інформації за інноваційною складовою його діяльності в розрізі активів, пасивів, доходів, витрат та фінансових результатів, з формуванням відповідної управлінської фінансової звітності щодо інноваційної складової діяльності підприємства як інформаційної бази аналізу, оцінки та контролювання, що складається з: управлінського фінансового звіту об'єднаної форми звітів про фінансовий стан та фінансові результати; управлінський звіт про інноваційні витрати;
3. виведену на основі кількісного підходу до оцінки ефективності інноваційних проєктів формулу абсолютної оцінки дохідності інновацій на проведення розрахунку планованого розміру вірогідного прибутку від реалізації інноваційного продукту за рахунок комерціалізації конкретної інновації за весь період її використання від впровадження до повного старіння (рутинізації) з метою контролювання результатів інноваційної діяльності на етапі планування впровадження інновації.

Директор
 ТОВ «Одеса Прайм Пропертіс»

Маглиш В. І.